

A-139

MALLEUS maleficarum ...

— * Lugduni : Sumptibus Petri
Landry, 1591

R-139

R-100305

MALEVICVS MALEFICARVM,

EX PLVRIMIS AUC-
TORIBVS COACERVA-
TVS, AC IN DVOS

Tomos distinctus

*Quoniam hic prior quos contineat, in altera
pagella videbis.*

ACCESSIT HVIC EDITIONI
postrema, vt plusquam antea plurimis men-
dis purgata sit, quamplurimisque, in
margine, additionibus illustra-
ta & locupletata.

L V G D K N A.
SVMP TIBVS PETRI LANDRY

M. D. XC. I.

Fr. Jacobi Sprengeri, & Fr. Henrici Inquisitorum hæreticæ pravitatis Maleficarum.

Fr. Ioannis Nideri Theologiæ professoris Formicarum de Maleficis, & earum præstigijs ac deceptionibus.

I N D E X

ALPHABETICVS.

RERVM AC SENTENTIA-

RVM MEMORABILIVM,

quæ sparsim in hoc opere
continentur.

* * *

A

- Bacuch per Angelum bonum in momento transfertur in Chaldaeam 174
- Abitandi modus in Ecclesia ob leuem suspicionem hæreseos. 404
- Abiuratio quomodo fecerè facienda 408
- Abrahe peccatio sanat impotentiam Abimelech 275
- Abusus Sacramentorum ad maleficia 189
- Abusus festorum faciorum ad maleficia. 190
- Accusatio ad pœnam talionis est periculosa. 338
- Actus actiuorum sunt in patiente predisposito. 59
- Actus carnalis cur respectu vnus & nõ alterius mulieris impeditur. 86
- Actus intellectus volütatis & corporis in homine considerari oportet. 49
- Actus matrimonij conjugalis tribus impeditur. 2
- Actus venereus cur multum afflicteretur. 495
- Actus venereus cur facilius maleficetur. 193
- Adæ peccatum cur maximum. 135.
- Adæ peccatum non excedit Maleficarum crimẽ. ibid.
- Adam si non peccasset, an qui nunc saluantur, saluati fuissent. ibid.
- Ad accusationem malefici quilibet admittitur. 6
- Adiuratio Maleficarum se inuicem accusantium 442
- Adiuratio testium. 380
- Admonitio S. Augustini notanda contra consulentes Magos. 307
- Aduocati Maleficæ munus 358
- Aduocatus ad delatum beneplacitum non deputatur. 359
- Aduocato seruanda modestia, veritas & moderamen salarij ibid.
- Aduocatus clienti, malam causam fouenti, nõ consulens vt cedat, perdit salarium. ibid.
- Aduocatus quid respondere debeat super inimicitie

* 2 alle

I N D E X.

- allegationem. 361
- Aeneas* an ex concubitu
Veneris & Anchisis ori
potuerit. 31
- Aer* figurabilis, quomodo.
178
- Aereum* corpus Da mō non
potest assumere. *ibid.*
- Agens* ex proposito co-
gnoscit suum effectum.
72
- Alchymistæ* verum nō con-
ficiunt aurum. 13
- Alexander* & *Hymeneus*
per excommunicationē
a *Diabolo* oppressi 290
- Amicæ* res quomodo distin-
guendi quoad sumptio-
nem sicut cœnæ. 533
- Amicos* *Leclæ* & se simulā-
tes peiores sunt hostibus
apertissimis. 513
- Amor* *Thamar* suam for-
torem adamavit 80
- Amor* inordinatus ex *Dia-
bolo* & maleficio proce-
dit. *ibid.*
- Amor* hæreos vnde proue-
niat 281
- Amor* hæreos quid sit 501
- An assere Maleficas esse,
sit ita Catholicum quod
eius contrarium defen-
dere sit hæreticum 1
- Angeli* cooperantur ad gra-
tiæ infusionem. 50
- Angelus* equus. 77
- Angeli* flagellantes. *ibid.*
- Angeli*, boni an quosdam
castificent, sicut mali in-
frigidant. 503
- Angelus* exiit *Abbau* sã-
cto *Sereno* viscera libi-
dinis. *ibid.*
- Angelus* eunuchat *S. Equi-
tium* abbatem. *ibid.*
- Angeli* cur malis homini-
bus appareant. 180
- Angeli* cooperantur come-
tis. 48
- Angeli* vocantur virtutes
cœlorum 502
- Angeli* lapsi quomodo vo-
luerunt Deo æquales esse.
114
- Angeli* boni & mali motui
locali imperant. 489
- Angeli* nunquam assumunt
corpora 203
- Angeli* & *Dæmones* quo-
modo videantur. *ibid.*
- Angelus* prædisposuit *S.
Mariam* in conceptione
Christi. 149
- Angelus* non cognoscit ea
quæ sunt animæ. 8
- Anima* complexionem cor-
poris imitatur. 467
- Anima* est actus corporis
physici. 28
- Anima* mouetur per ali-
quod extrinsecum. 44
- Animal* visum *Ictericis* pro-
dest. 22
- Animæ* pœnis obiuræ ma-
gis de sua miseria dolēt,
quàm viuis apparere.
475
- Animæ* humanæ nulla ap-
prehensio sufficit ad im-
muta-

I N D E X.

Mutationem corporis exterioris. 25
 Anima suo corpori dominatur potissimum quando est in vita per gratiã. 46
 Anima proprio corpori unitur ut forma. 25
 Anima quando operetur in corpore alieno, sicut in proprio. 14
 Animæ defunctorum an exeant sua receptacula. 475
 Animæ illabi soli Deo est possibile. 78
 Animalium noxæ sunt poenæ diuinæ. 103
 Anni Christi non superantur à maleficis. 40
 An omnis actio infidelis sit peccatum 123
 Apollonia quid importet secundum D Thom. 121
 Apostata seu fugitiuus qui habendus. ibid.
 Appellatio ad candens ferrum. 383
 Aqua benedicta ordinatur contra diaboli impugnationes exteriores, et exorcismus contra interiores. 501
 Aqua benedicta ad quid ordinetur. 147
 A quo quis superatur eius seruus efficitur. 306
 Arboris forma spiritualis hominis. 528

Arreptitiuus vnde dicatur. 77
 Armatae acies noctu visæ. 470
 Armatus vir comparens Iosua. 471
 Ars præstigiouosa triplex. 93
 Aspectus vi imaginationis mouet corpus aliquod. 21
 Astronomi quare vera prædicant. 48
 Astronomicae imagines ex opere diaboli. 309
 Auaritia fundamentum omnium vitiorum mulierum. 63
 Auditus Angelorum. 181
 Augustini dictum de religiosis. 513
 Auctoritas Episcoporum enervatur per nimiam auctoritatem Inquisitorum. 324
 Auicennæ dictum de virtute imaginatiua immutante corpora extranea, quomodo intelligatur. 14
 Auri forma substantialis non est per calorem ignis Alchymistarum sed per calorem solis. 13
 Aurum maleficorum potabile. 485

B

Baptizati infidelitas hæresis nominatur. 3
 * 3 Bap-

INDEX.

Baptizati infantes non vorantur	160	In comitatu Buriæ. ibid.	
Baculus Bernardi liberat ab incubo.	274	In Basilea in villa <i>Obervuei</i>	268
Barbam radere cur Deus inhibuerit.	317	<i>ler.</i>	
Basiliscus quando hominẽ interficiat.	22	Casus inter Brisiacum & <i>Frigburg.</i>	225
Bona opera nisi in radice charitatis maneat, nihil viriditatis habent.	528	Casus euentus facti.	361
Bonum sine malo inuenitur sed non contrã.	42	In oppido Marpurg	217
Bonus finis vexationis demonis.	480	In oppido Brisiaci Basil.	162
Bulla Innocentij v i i i. Inquisitoribus data.	330	In villa <i>Buchel</i>	169
Butyrum matcum ex aqua formate	246	Casus in oppido Argentinẽsi notabilis	208
C		In oppido Danni.	232
C Armina in collo gestanda.	284	In Bernensi iudicio	163
Canonis intellectus declaratur.	7	In oppido <i>Waldshut.</i>	175
Characterũ adhibito vitiat naturalia remedia.	308	In ciuitate Salzburgẽsi.	298
Casus de homine in Asinum mutato.	181	Ciuitatis Spientis	141
Capita mulieribus velanda propter incubos.	518	Casus in Diocesi Argentinẽsi cu uclam uirginis.	159
Casus in oppido <i>Isbruck</i>	226	Causa impedimenti fletus in maleficis	374
Cautela per iudicem obseruanda	376	Causæ cur Exorcismus non semper obtineatur sanitas	363
Casus in Diocesi Constantiensi.	225	Causæ quinque cur huiusmodi a demonibus obliuiscantur	213
Casus in Diocesi Argentinẽsi inter oppidum <i>Friessen</i> & mõrem <i>Fellenum.</i>	242	Causa alicuius dicitur dupliciter.	73
In oppido <i>Rauẽspurg.</i>	182	Causæ cur dæmõ professionis iuramentum differat.	165
		Causæ unde futura sciant demones.	167
		Causa apparitionis somniorum.	93
		Casus obstetricis.	231
		Casus in Lausaniensi ducatu.	163
		Castitas non acquiritur merito uirtutis.	504
		Casti-	

I N D E X.

Castitas non acquiritur me- rito virtutis. 504 Cautela obseruanda si ani- mantia sub luminibus non reperiantur. 484 Cautelæ pro exorcistis. 289 Cautela Notario obseruan- da. 412 Cautelæ quinque à Iudice obseruandæ vt delata ve- ritatem fateatur. 380 Cautioni fideiussorum quan- do malefica relinquat. 354 Cera benedicta in calicē a- quæ benedictæ immissa, maleficium taciturnitatis abigit si bibatur. 378 Cereum benedictum licet accendere. 147 Chæria & potagia malefi- catorum exorcisādo. 300 Cruce non teuera mutant factos Vlyssis 99 Cypum inhabitari à filijs Incuborum. 522 Cythara Dauid vnitatem di- uinæ essētis significat. 60 Cognitio intellectus ex re- bus accusatur. 56 Corpora cœlestia non pos- sunt imprimere intelle- ctum. ibid Cognitio cognoscitur non solum per actum extero- rem, sed etiam per immu- tationem vultus. 82 Cholerici sunt iracundi. 46 Columnæ fidei inter Apo- stolos qui fuerint. 304 Columna Salomonis Ro-	mq. 117 Conestio Angelorum qua- lis 181 Cometa, mortis Regum in- dicium. 47 Cometæ non sũnt ex his, quæ à principio genita sunt astra. ibid. Compatatio alatarum for- nicarum 488 Concordia dæmonum est nequitia non amicitia 42 Concubinatus suspicionem de maleficio auget 351 Concupiscentia mater pec- cati. 79 Coniecturæ de morbis ma- leficis. 363 Conugũ confirmat offic. 90 Conjuratio ad lachrymas e- mittendas. 374 Consolatio p̄ meticulosos 63 Consulentes maleficos de sanitate accersunt sibi) mortem. 264 Consuetudo generalis Eccle- siæ p̄ lege habenda. 314 Conuersio Nabuchodono- sors 203 Contaktus dæmonis est vir- tualis, non corporalis. 35 Continentia Iob. 198 Contra Ecclesiæ determina- tionē nullus Doctor vel sanctus suam defendit sen- tentiam. 312 Contra mulierē pręgnantē sen- tentia differri potest. 388 Contra neganē confessam, sententia differenda. ibid.

INDEX.

Corpus immutari potest ex forti imaginatione & ap- prehensione ad varias æ- gritudines. 52 Corpus hic affligitur vt Spi- ritus saluus fiat. 333 Corpora cœlestia cur im- mutari non possint. 189 Corpora cœlestia mouen- tur ab intelligentijs. 174 Cum portentis non est io- candum 472 Cur circa serpentes magis vis maleficorum verse- tur. 71 Cur in venereis magis male- ficiunt viri quàm femi- næ 86 Cur Sathan odio habeat vir- ginitatem. 234 Cur quædam in tormentis nihil fateantur. ibid. Cur vocati Demones in certis constellationibus adueniant. 53 Cladium vigor notatur 274 Clericus ducens vxorem A- postata est. 121 Clericus negociator quasi pestis fugiendus 62 Clericus maleficus deponē- dus & in monasterio de- tradendus. 6 Clotildes virgo miranda fe- cit. 64 Crimen Maleficarum est partim Ecclesiasticum partim civile. 336 Christus quomodo come- dit. 181	Christianæ Ducissæ Braban- niæ consilium. 276 Christiani soliti possunt fieri Hæretici. 323 Chrysostrami dictum no- tandum contra portantes exorcismi causa Euange- lia. 299 D DAmasceni opinio de Cometis. 47 Deus punit vt meritum contulerit per exerci- tium patientiæ. 128 Deus an sinat hominem suo arbitrio viuere. 410 Deus & natura nec abundât in superfluis, nec deficiunt in necessarijs. 259 Deus amplius permittit su- per vim generatiuam pro- pter maiorem eius cor- ruptionem, quam super alios actus humanos. 85 Deus iustè permisit Ange- los & primum hominem cadere. 137 Deo non conuenit Diaboli malitiam impedire. 138 Deus non vult semper quod potest. 497 Deus per Angelos disposi- tiuè gratiam hominibus infundit. 502 Deus solus agit in volunta- tem. ibi. Deus vniuersa mala per- mittit casibus Angelo- rum

I N D E X.

- rum & hominum permis-
sis. 108
- Deus solus quomodo mira-
cula facere dicatur. 55
- Deus potest ex malis parti-
cularibus bona plurima
elicere. 110
- Deus non potest facere crea-
turam ex sui natura im-
peccabilem ibid.
- Deus iustè permittit homi-
nem peccare. ibid.
- Deus neque vult mala fieri
neque mala non fieri. 107
- Dæmones carent pulmone
& lingua. 179
- Dæmones in obsessis quo-
modo loquantur. 180
- Dæmones ex virtute pro-
pria corpora localiter mu-
tare possunt. 93
- Dæmones habere potesta-
tē supra corpora & supra
imagines hominum Deo
permittente 86
- Dæmō potest interior ē phā-
tasiā immutare & intelle-
ctum obtenebrare. 79
- Dæmones seu malefici an
verè possint facere anima-
lia. 101
- Dæmones sine diuina per-
missione nihil efficere
possunt. 223
- Dæmones quomodo muta-
tiones in corporibus ope-
rentur. 81
- Dæmonum opere, aliqui nō
prestigiose, sed essentiali-
ter in lupos transforman-
tur. ●
- Dæmonis virtus corporali
virtute fortior. 2
- Dæmones esse non credunt
asserentes non esse male-
ficos, nisi in vulgi existi-
matione. 3
- Dæmones quare constella-
tionib. constringantur. 12
- Dæmon morui cœlesti non
subiicitur. ibid.
- Dæmon colligit determina-
ta actiua applicando de-
terminata passiuas. ibid.
- Dæmon quare maleficis vta-
tur. 14
- Dæmones cuncta per intel-
lectum & voluntatem e-
xequuntur. 29
- Dæmones triplici scientiā
vigent. ibi.
- Dæmon semper superbia
& inuidia peccat. 30
- Dæmones non mouent cor-
pora localiter. 28
- Dæmones corpora non vi-
uificant. ibid.
- Dæmones non sunt Spiri-
tus immundi licet sint
impuri. 30
- Dæmon licet neminem ti-
meat, Sanctorum tamen
meritis subiacet. ib.
- Dæmon potest adminiculo
alterius agentis corpora
substantialiter, & acci-
dentaliter transmutare.
ibid.
- Dæmones præcipuè gau-
dent peccato fornicationis

I N D E X.

tionis & Idololatriæ. 33 Dæmones absque assumptione corporis possunt transmutationes in seminibus facere. 35 Dæmō potest aliqua reponere ut cōseruetur semē, ne calor vitalis euaporet. 37 Dæmon mouet voluntatē, quæ est causa peccati. 45 Dæmones de quolibet ordine cecidisse creduntur. 40 Dæmones cui homines ad decremēta Lunæ uentent. 58 Dæmones semper cum maleficis concurrunt. 16 Dæmon etiam memortiam corrumpit. 196 Dæmones sanctorum uirorum oculos non decipiunt. 97 Dæmon hominibus petit. 162 Dæmones ex prophetis prædicere possunt futura. 167 Dæmones expellendi non interrogandi. 304 Dæmones corporalibus uirtutibus non subiacent. 518 Dæmon potest intercludere uiam seminis 495 Dæmon exuens fratrem scapulari & uertibus 481 Dæmones ad exercitium deputati non sunt in inferno, sed in isto aëre caliginoso. 42 Dæmones factum in utero inficiunt. 185 Dæmones cur incubatum	affectent. 310 Dea fortunę cæca. 55 Decore culpę non est sine decore uindictæ. 116 Delatus cum omnia negat tria faciat iudex. 352 Deprehensus in hæresi euidētia facti aut testibus est puniendus, licet non confiteatur. 353 Dei auctoritate quando Malefici creaturam uariè trāsmutant. 12 Deus permittit mala fieri propter perfectionem uinculati. ibid. Deus est creaturæ obiectum, & ultimus finis 82 Deus punit per malos Angelos. 90 De cognitione hæretici aliter Canonistæ & aliter Theologi sentiunt. 329 De testium inimicitia iudex per se inquirere tenetur. 139 Diabolus à Dia, & Bolus, dicitur. 41 Diabolus vexat pios in somnis. 83 Diabolus cogit uoluntatem per modum persuadentis. 74 Diabolus instigat inuisibiliter per modum dispositionis. 72 Diaboli inter se differunt specie. 39 Diabolus nō est eordium. 72 Diabolus causat etiam circa animam. 7 Diabolus est ubi operatur 82 Dia

INDEX.

Diabolus vocatur Magister. rulus. 164 Diabolus semel tantum ver- tibilis. 134 Diaboli opere ~~Cham~~ filius Noë nascendo natus. 17 Diabolus in forma sacerdo- tis prædicat. 211 Diabolus etiam malis tor- quetur. 138 Diabolus cur magis affe- ctat lædere bonos, quàm malos. 139 Diaboli facta an dicantur miraculosa. 102 Diabolus solùm per media sævit. 242 Diabolus plus mali perpe- trat quàm maleficæ iu- beant. 225 Diaboli ex inferiori choro. 172. Diabolus non est causa om- nium peccatorum. 73 Diabolus quot modis sit causa peccati. 57 Diaboli sunt veluti pedago- gi humilitatis. 288 Diaboli pelluntur cilicio & Epistola sancti patris ali- cuius. 525 Diabolus in specie muscæ degluditur. 531 Diaboli sunt Deo loco tor- torum. 490 Die beatæ virginis malefi- ci toti pleiunq̃ue confi- tentur maleficia. 507 Die Sabbati caput non pe- tendum. 314	Diffamatus in pluribus lo- cis etiam multis locis pur- gatur. 400 Differentia inter Necromã- ticas & Astronomicas i- magine. 309 Differentia imaginum A- strologicarum, magicarũ & maleficarum 57 Differentia inter p̃stigiũ & i- maginariã visionem. 203 Differentia inter aquã bene- dictã & Exorcismum. 303 Differentia inter fauorem personæ & culpæ. 444 Differentia Dæmonum mul- tiplex. 481 Diuersitas cultus diuini, nõ repugnat veritati. 315 Diuinitas est secundum ge- nus superstitionis. 18 Diuinitas est per expressam Dæmonũ inuocationem. ibid Diuinitates consulere non licet. 378 Diuinatores, & malefici, qui hæretici iudicantur iuris præsumptione, non ex na- tura rei iudicio ordina- riorum, & non inquisito- rum subiacent. 330 Dominica die ieiunare est diabolicum. 165 Dona à spectro militi dona- ta. 474 Duarũ maleficarũ casus. 99 Duellum ad vitæ conserva- tionem ordinatur. 383 Duellum Dauidis cum Phi

I N D E X.

- Philistæo diuina reuelatione fuit. 385
- Duo fratres simul infirmabantur & curabantur. 46
- Duo Spir^u nō possunt esse in vno & eodē loco. 205
- Duo testes concordēs. 342
- Duo testes legitimi nō singulares sufficiunt. *ibid.*
- Duo testes de iuris æquitate non sufficiunt in crimine hæresis. *ibid.*
- Duo genera lachrymarum in oculis fœminatum 514
- Dux potentie vnicuique rei à Deo tributa. *ibid.*
- E**
- E**brietas est res tumultuosa. 498
- Ecclesia Monialium *Hohen-Ronn* 249
- Effectus maleficiales phantasticos esse & imaginarios quibusdam videtur. 2
- Effectus maleficiales quomodo sint miracula. 55
- Effectus pœnales quadruplices sunt. 16
- Elemosyna ex lacte, præseruat lac. 311
- Episcopus maleficiatus à concubina sua. 262
- Episcopi contra maleficas procedere possunt, exclusis inquisitoribus. 323
- Equi diuersi colores in Apocalypsi explicati. 469
- Equitare cum Diana vel Herodiade est cum Diabolo transire. 8
- Errant dicentes, extrema maleficia realia, medium autem phantasticum esse. 7
- Error in mente, hæreticum non facit. 10
- Esus stercorum amorem operatur. 77
- Esus infantium qualis apud maleficas. 163
- Eucharistia sacramentum exurit Dæmones. 533
- Eux peccatum nō induxisset mortem, nisi culpa Adam accessisset. 69
- Eudentia facti differt ab iudicio facti. 368
- Excommunicatione incubos pelli. 525
- Excusatio à tanto, non excusat à toto. 11
- Executio sententiæ quando sit differenda. 388
- Ex effectibus deuenitur in cognitionem causæ. 55
- Exempla mulieres infantes vorare. 105
- Exemplum constantis casti iuuenis. 283
- Exemplum pœnæ iniuste mouentis bellum. 257
- Exempla de vexatis ab incubis. 273.274
- Exempla de Dæmonibus inquietantibus domos. 479
- Exemplum de magica possessione. 539
- Exemplū de virgine Bâbergensæ quæ virgo peperit. 523
- Exemplum imaginatæ obsessionis. 545

Exerci

I N D E X.

Exercitus Angelorum custodes pitorum.	471	F	
Exercitus cœlestes in quem finem appareant.	472	F Atū esse aliquid, & dari assertio hæretica.	50
Exorcismus ad quid ordinetur.	303	Fatum quid sit.	51
Exorcizatio cura fit in baptismo.	300	Fatum dupliciter consideratur.	50
Exorcista quomodo possit uti herbis, & petris.	291	Fato non subduntur maleficarum opera, sed alijs causis.	51
Exorcizatio ad sanctificanda ea, quæ adhibentur ad diuinum cultum.	499	Fati & prouidentix discrimen.	ibid.
Exorcismi olim utiti.	264	Fascinatio tripliciter accipitur.	19
Exorcismus loco Baptismi.	501	Faunus ficarius quis.	32
Exorcismi Ecclesiæ quando conducant.	258	Fœlix per se, fœlicissimus si cœlebs.	66
Exorcismi scripti quomodo gestandi & appendendi.	298	Fenarum tempore magis consentur magæ, quam alio tempore.	380
Exorcismi à D. Gregorio instituti.	305	Fides quando hæreticis & maleficis seruanda.	372
Ex malitia quantumcunque humana maleficorū opera oriri non possunt.	53	Fidei & rationis non repugnat asserere mores hominum dispositiue & cōtingenter, à syderum dispositionibus variari.	45
Ex melancholia apparitiones mulieribus phantasticæ videntur.	275	Fides est vita animæ.	254
Ex natura peccant omnes Damones.	38	Fide muniti sunt signo crucis muniti.	125
Experientia docebit iudicēs.	372	Fides quando Aduocato adhibeatur.	365
Ex præsumptione cuiusdam Sacerdotis quid acciderit.	273	Filij Dei in Scriptura Genesis filij Seth dicuntur.	29
Ex quibus signis dignoscantur maleficæ.	256	Filiæ hominū in 6.c. Genesis, filiæ Cain dicuntur. ibi.	
Extra vnum Deum nihil est numinis.	8	Filius quomodo portet iniquitatem patris.	289
		Fieri dupliciter sumitur.	201
		Figuræ in plumbo liquefactæ.	129

Flegma

I N D E X.

- Flegmatici pigri. 46
 Flores & Folia quid in sacra
 scriptura significant. 536
 Fœminæ viris sunt supersti-
 tiosiores propter tria. 65
 Fœmina vnde deriuetur. 65
 Fœmina duo genera lachry-
 marum habet. 63
 Forma sententiæ absoluto-
 riæ & diffinitiuæ. 396
 Forma accuratæ & acris sen-
 tentiæ, contra conuictum
 de hæresi & fugiuum
 latæ. 436
 Forma sententiæ absoluto-
 riæ ab excommunicatione.
 413
 Fornicatio duplex. 509
 Fornicatione & idololatria
 corpus & anima conta-
 minatur. 519
 Frigiditas naturæ quomo-
 do à maleficio dignosca-
 tur. 87
 Frigus quid denotet. 482
 Fructus vineæ Salomonice
 quid denotet. 537
 Fulmina & grandines ean-
 dem habent causam. 247
 Fumus arboris cuiusdã abi-
 git cacodæmones. 538
 Fundamentum omniũ mu-
 liebrum vitiorum est à
 matura. 514

G

- G**audens detractio-
 nis possidetur à dæ-
 monibus. 215

- Genethliaci dicuntur pro-
 pter natalium syderum
 considerationem. 48
 Geniti ex spurcijs diaboli
 an sint maioris virtutis
 quam alij. 183
 Gigantes à dæmonibus pro-
 creati. 29
 Gilia Christianissima mu-
 licæ Vngariæ regnum ad
 Christum deduxit. 64
 Gradientia super pectus ga-
 stromagiam notant. 517
 Graua quid sit. 112

H

- H**æc dum capitur, ex-
 tra aquã subito vo-
 cem emittit & mouetur.
 180
 Helias S. Pater & mona-
 chus, inter trecentas fœ-
 minas tentatur. 151
 Heraclides vir sanctus vitas
 sanctorum patrum com-
 pilauit. ibid.
 Henricus Imperator can-
 dentis feru iudicium, er-
 ga suam coniugem exer-
 cuit. 383
 Herba quædam accensa fu-
 migans facit uabes ap-
 parere serpentes. 94
 Hæresis quare dicatur ma-
 leficarum & non malefi-
 corum. 70
 Hæresis est maxima, opera
 maleficarum non crede-
 re. 407
 Hæresi

I N D E X.

Hæretici comparantur ca- ris. 210	Homo vidēs lupum vocem amittit. 22
Hæreticus simplex relapsus etiā si pœniteat, est oc- cidendus. 254	Homo quinque modis de- clarat voluntatem. 140
Hæreticus summus quis censendus. 395	Homo ianensæ arboris simi- litudinem præfert. 526
Hæreticus, qui in sacræ scri- pturæ expositione errat. 4	Homo animalis quid. 527
	Homo spiritualis & inte- rior. ibid.
I	
Hæretici quidam propria confessione morte adiu- dicati, illęsi in igne man- seunt. 377	I eiunia & orationes abi- gunt dæmones. 479
Hæretici inquisitorum iu- dicio subiciuntur. 330	Idololatria primum super- stitionis genus 18
Hæreticis conuersis non est fides adhibenda. 435	Ignis & aer dæmonibus subsunt. 19
Hislithi Auicennæ quid sit. 501	Ignorantia multiplex. 11
Hipocratis sententia lauda- tur. 46	Imaginarī & phantasiarī idem sunt. 196
Hipocritæ non sunt Apo- statæ. 122	Imagines duplices. 57
Hominis est præparare ani- mum, Dei gubernare lin- guam. 62	Ima à summis. 45
Homine procreare est actus corporis viui. 28	Imagines ex influentijs cœ- lestium corporum. 15
Homini non licet vti dæ- monum auxilio pei pa- cta tacita vel expressa. 309	Imaginibus vti illicitum semper. 25
Homines à dæmonibus pro- creari. 31	Imago saluatoris cruorem emittit. 249
Homines hominibus, dæ- mones dæmonibus præ- sunt. 38	Impatientia mulierum. 66
Homines an transformen- tur in bestias. 96	Impeditores officij inquisi- tionis, quomodo Hære- tici habendi. 451
	Impossibile est malitiam es- se in voluntate, quin sit error in intellectu. 329
	Impotētia ex maleficio pro- creata, aut est tempora- lis, aut perpetua. 89
	Impotentia duplex. 278
	Impo

I N D E X.

- Impotenter facientes sunt homicidæ.** 87
Incantator serpentum interimitur à serpente. 298
Incantatores qui dicantur. 255
Incarceratio duplex. 355
Inconuenientia ex fato. 50
In Ecclesia primitiua sine Exorcismis baptisimus peragebatur. 305
Incredibilis multitudo meretricum in Cõcilio Constantiensi. 520
In criminalibus sententia non differatur. 388
Incubi unde dicantur. 32
Incubi ex quo elemento formentur. 178
Incubi an generent aliquando fœtus. 522
Incubi pelluntur Angelica salutatione. 273
Incubi plus vexant mulieres & puellas pulchros crines habentes. *ibid.*
Incubones Fauni Vicarij. 518
Infirmis infundenda Eucharistia. 534
Infirmissimi sepe fiunt martyres. 537
Informatio discretorum virorum disponit ad veritatem dicendam. 401
In fornicatione iuuenis peccat, senex insanit. 119
Inimici capitales qui dicantur. 345
Inimicus capitalis non admittitur ad actionem. *ibi.*
Inimicitia sunt plerunque causæ maleficij. 350
Iniuſto bello an liceat maiorum opera vti. 252
In monasterijs neminem meliorem vel peiorem inuenies, qui quam profecerunt in illis, aut defecerunt. 63
Inquisitoribus maleficæ non possunt nocere. 146
Indeuotæ orationes claustralium. *ibi.*
Inquisitorum Hispaniarum opinio de iudice competente. 323
Inquisitores non se intromittunt nisi in his quæ sapiunt hæresim. 424
Inquisitores debent schismaticos prælatos iudicare, non punire. 331
Inquisitores in inquisitione sæpè præcipitanter agere. 543
Inquisitorum limitata inquisitio. 319
Intelligere est aliquid pati. 74
Intellectus humanus potest ab Angelo adiuuari. *ibid.*
Intellectuales substantiæ bonæ. 52
Intellectus benè dispositus virtuti non contrariatur. *ibid.*
Intendere superstitiosè rebus naturalibus quomodo

I N D E X.

do licitum. 23 Interrogatoria delatoribus proponenda. 340 Interrogatoria generalia quomodo formari debeant. 349 Interrogatoria super testes. 348. Interrogatoriæ particularis datur modus. 350 Intestinis cadauerum intestinæ Maleficarum affliguntur. 268 Iob etiam in anima à sathana affligebatur. 218 Irrationales à Dæmonibus redditi. 532 Iudex secularis Episcopi consensu potest Maleficos iudicare & punire. 253 Iudex Ecclesiasticus propter solam inconstantia suspicionem relapsum curia seculari tradat. 254 Iudex rigorosius procedat contra deprehensos manifestè quam contra suspectos. 394 Iudex in crimine Hæresis perficiuntur & Malefici libellum non exigat, nec litis contestationem postulet. 388 Iudicium de priore obsessio sacerdote. 220 Iudicium durissimum ijs qui præsumunt. 254 Iudicium ferri candentis, neque auctoritate diuina,	neque sanctorum patrum sancitum. 384 Iudicium Dei duplex. 329 Iudici an liceat promittendo impunitatem reo plectendo, veritatem elicere. 371 Iuliani Apostatæ perfidia minori apostasia Maleficatum. 127 Iuramentum purgantis se canonicè. 399 Iuramentum suspectæ & difamatae. 415 Iustitia diuina est in vniuerso, sicut lex in ciuitate. 55.

L

- L** Accita sub limine ostij impedit foeturam. 484
- Lactucam sine signatione comedens corripitur à Diabolo. 530
- Lachrymæ donum in poenitentibus præcipuè. 374
- Lachrymas non potest Malefica in tormentis emitte. ibid.
- Laodices vxoris regis Antiochi casus. 68
- Litanæ institutæ Viennæ contra lupos. 103
- Leges ciuiles tolerant maleficia maleficis pelli. 69.
- Lepiã & Epilepsiam à Maleficis inferri. 225
- Lex Diuina mandat Maleficas occidere. 4
- Liberi quomodo portet peccata parentum. 231
- * * *
- Libere

I N D E X.

Liberi procreandi ex spon- so, ex verbo, & anima. 509 Liberum arbitrium est pec- cabile. 112 Liberi Necromantici. 153 Ligatio rationis à Dæmo- nibus. 77 Linguae bonum. 512 Linguae malum. ibid. Lingua tertia multos com- mouit. ibid. Locustae arcentur excom- municatione. 274 Locustae aculeatae in Apo- calypsi quid designent 517 Ludificationa experimenta Maleficorum. 526 Lunatici vsu rationis ad tē- pus per Dæmones priuā- tur. 532 Luxuria mutat sexum cor- dis. 493 Lupus vigilibus gladium surripuit. 104	rij in aulis principum fo- uentur. 250 Magnatorum concubinae. 70 Maleficae cur principibus non noceant. 142 Maleficae sunt species Pytho- num. 7 Maleficae an creent creatu- ras 8 Maleficae quot modis impe- diantur. 313 Maleficae committuntur E- piscopis puniendae. 335 Maleficae ante Noam non fuerunt 184 Maleficae quomodo fidem abnegent. 120 Maleficae quomodo lacte priuent. 239 Maleficae pactum pangunt cum inferno. 122 Maleficae vnde dicantur. 26 Maleficae aliquando Diabo- li opere in quaestionibus efficitur insensibilis. 368 Maleficae faciliter crimina sua fatentes, quae. 369 Maleficae cur offerant pue- ros Diabolo. 234 Maleficae an valeant ad a- morem corda succendere. 78 Maleficae cur non dicentur. 142 Maleficae an reueta auferant viri lia. 90 Maleficae non sanant, sed faciunt cessare lesiones. 449

M

- M**agi qui sint. 16
- M**agia quando inuen-
ta. 17
- Magi Pharaonis veros ser-
pentes produxerunt. 75
- Magi & Astronomi vtrum
sint Apostatae. 122
- Magi caballo per aera equi-
tant. 171
- Magici sagittarij & sclopeta

I N D E X.

Maleficæ quomodo mutentur in caros. 210 Maleficia tolluntur ab his qui fecerunt. 95 Maleficæ triplices sunt. ibid. Malefici quando inceperunt cum Dæmonibus colludere. 18 Malefici quomodo animalia interimant. 241 Malefici procurant odia per serpentes. 283 Malefici lenonibus comparantur. 317 Malefici non adhibendi ad Dæmoniacos curandos. 335 Malefica Maleficam necat. 263 Maleficarum artes eneruantur quàm primùm à magistriatu capiuntur. 145. Maleficia inuertunt propria hominis. 53 Maleficia ubi inquirenda sint. 312 Maleficia relegantur ad medicos. 260 Maleficia impediuntur ceremonijs Ecclesiæ. 491 Maleficorum peccata primum parentum peccata excedunt. 119 Maleficos esse Necromanticos. 130 Maleficus cõtra Maleficum testificare potest. 344 Maleficus unde dicatur. 482 Maleficia quædam reperiuntur perpetua. 500	Maleficiũ manet perpetuò. 258 Maleficium auferre de loco an sit licitum. 486 Maleficium quòd sit reuera non in opinione. 87 Malitia linguæ. 62 Malum fieri, est bonum propter perfectionem vniuersi. 107 Mania imaginata quomodo possit sanari. 543 Maniacis soporifera ministranda. ibid. Materia corporalis naturaliter obedit bono vel malo Angelo ad motum localem. 75 Mathematici propriè quid dicantur. 48 Matrimonium est meritorium. 5 Malefici spœna imponitur. 4 Matrimonium contractum diuinatur per maleficium superueniens. 5 Matrimonium ex maleficio impetratum. 497 Maleficus sub monachi habitu maleficia exercet ibi. Medium participat naturam extremorum. 8 Medicis non in omnibus est obsequendum. 527 Melancholici sunt inuidi. 46 Membra occultari non segregari. 195 Memoria est thesaurus intentionum. 76 Mens impiorum est sicut

I N D E X,

navis in mari sine gubernatore. 212 Meretrices vocantur sterco- ra vitæ. 510 Merita sanctorum abigunt Dæmones. 289 Migratio in alias ædes amo- uet maleficia. 284 Miles nobilis cum spectro quodam Hierosolymam æques proficiscitur. 474 Minimus Angelus humanã virtutem incomparabili- ter excedit. 173 Minora mala tolerantur ad vitanda maiora. 383 Miracula bonorum sũnt per publicam iustitiam. 55 Miracula quomodo fa- ciant sancti. 15 Miracula malorum per si- gna publicæ iustitiæ sũnt. 55. Mira opera Dæmonum & Maleficorum an pro mira- culis habeantur. 206 Modi impediendi vim gene- ratiuam, 86 Modi 13. seruandi circa sen- tentiam ferendam contra Maleficam ab alia Male- fica incinerata vel incine- randa delatam. 441 Modus interrogandi, inqui- rendi, & examinandi Ma- leficos & Hæreticos non est idem in omnibus. 373 Modus in tortura proceden- di, 371	Modus profitendi dulper, 161 Modus sciendarum tempe- statum. 244 Modus explorationis an aliquis sit maleficiatus, 486 Modus & forma exorcisan- di maleficiatos. 301 Modus idem est totius & partis, sicut totius terræ & glebæ. 36 Monachi prædicatores com- parantur canibus. 210 Monialis non signans se cru- ce in esu lactucæ à dia- bolo possidetur. 94. 214. Moniales S. Catharinæ Nu- rembergæ à Dæmone ve- xatæ. 479 Mores hominum quomodo causentur ab astis. 54 Morbi infecti Pictori Co- lumbariensi à phâtasma- te quodam. 473 Morbi non exorcisantur, sed morbofi, non infectio, sed infecti. 300 Morbi maleficiales & natu- rales quomodo dignoscã- tur. 141 Moses percussit Ægyptũ mi- nisterio bonorum Ange- lorum. 17 Motores orbium inclinant semper ad bona. 72 Motores bonorum & virtu- tes cœlorum quid sint, 150

I N D E X.

Mulier pro carnis concupiscentia intelligitur. 64 Mulier est minoris fidei quàm vir. ibid. Mulier virum decipere laborat. ibi. Mulieres sunt vindicabiles. 67 Mulieres natura sunt immo rigeræ. ibid. Mulier non vult regi, sed impetu suo procedere etiam in damnum suum. ibid. Mulier quæ sit. 6 Mulier aut amat aut odit. ibidem. Mulier cum sola cogitat, mala cogitat. ibid. Mulier bona beatificat viros, saluat gentes & vides. ibid. Mulieres minus valent intelligendo quàm viri. 65 Mulieres sunt incontinentes linguæ. 64 Mulier fuit formata de costa pectoris tortuosa quasi contraria viro. 65 Mulier Samsonis infesta. ibid. Mulieus procliuitas ad odia. 66 Mulier amicitie inimica. 513 Mulieres aut blanditijs, aut importunitate instigant viros. 68 Mulier obstinata ligatur & ad formicas pucitur. 516	Mulier amarior morte, & quare. 94 Multiplicatio ex Incubo natorum. 183 Munitio contra prestigias. 197 Mundus sine mulieribus esset conuersatio Deorum. 68 Mutatio loci mutat Incubos. 273 N Natura bona, creaturâ mala, secundum voluntatem. 52 Natura corporalis non obedit Angelis, nisi quo ad motum localem. 243 Natura corporalis quomodo subsit nature spirituali. 489 Natus ex Incubo, cuius filius dicatur. 34 Necromantici non possunt sibi Demones, subire. 548 Necromantici qui dicant. 487 Necessitas non requirit prudentiam. 107 Nemo nescens malum operatur illud. 54 Nemo illabitur anime, nisi eius creator. 73 Nemo innocens infamatur. 223 Nocturna phantasmata conformia sunt diurnis cogitationibus. 532

I N D E X.

- Nomina Diabolorum. 41
 Nomina in baptismo ritè imponenda. 305
 Non semper cessante peccato, cessat potestas Diaboli. ibid.
 Notarius totum scribat in processu quod delatus in tortura fatetur. 372
 Non confitens vno tormèto illud experiatur. ibid.
 Nouum dicitur dupliciter. 102
- O
- O**bjectum excellēs corrumpit potentiam. 310
 Obsessi an debeant cōmunicare sacrae synaxi liberationis causa. 533
 Obstetrices maleficientissima. 105
 Oculi Angelorum sunt pīcti. 180
 Oculi Maleficarum corrūpunt iudices. 230
 Oculi mala qualitate infecti aërem medium insiciunt. 22
 Olla plena capitum infantium. 162
 Oliua à meretrice plantata non fert fruges. 49
 *Omne quod incipit de nouo habet aliquā causam. 44
 Omne multiforme reduci-
 tut ad aliquod vniformis. 43
 Omne quod non est ex fide, peccatum est. 122
 Omnis actio est per cōtractum. 28
 Omnis alteratio fit per qualitates actiuas. 98
 Omnia creata sunt ordinata. 109
 Omnis malitia & immunitia à Diabolo excogitata sunt. 73
 Omnia ferè mundi regna ppter mulieres euerfa. 68
 Opera Antichristi qualia. 102
 Operationes sequuntur naturales conditiones. 240
 Oppidi Zaberni casus. 231
 Opinio Philosophorum de cometis. 47
 Opus Dei licet per Diabolum vitietur, non tamen est potentior illo. 12
 Orat Iudex Ecclesiasticus secularem, ne abiuratum & relapsum pœna sanguinis puniat. 430
 Ordo seruandus cum conuicto legitime, omnia tamen negante. 431
 Ordo iuris duplex. 389
 Ordinis sui manu se purgare, quid significet. 399
 Ordo in purgatione canonica seruandus. ibid.
 Ordo inter Dæmones. 39
 Origo adorationis imaginum. 17

Oua

I N D E X.

- Oua formicarum ventositatem & tumultum in ventre generant. 275. & 526
- Oua cum mortuis tumulata. 226
- Oues lupum, & canem naturali imaginatione discernunt. 79
- P**
- P**assio sensibilis non est sine immutatione. 22
- Passionis Christi tempore, fides B. Virg. non defecit. 65
- Peccatum nisi venisset, late-
ret gratia. 113
- Peccatum non corrumpit to-
tum bonum naturæ. 122
- Peccatum non consistit in
imaginatione, sed in vo-
luntate. 100
- Peccare quid sit. 112
- Peccatum quot modis v-
num dicatur maius alte-
ro. 119
- Peccatum quid sit. 120
- Peccatū primi Angeli alio-
rum Angelorum peccata
excessit. 114
- Peccati prima corruptio in
nos per actum generatio-
nis prouenit. 71
- Peccatum eorū qui palpant
homines. 521
- Peccatum hominis ex libe-
ro arbitrio procedit. 43
- Per colores vestium iudi-
cantur in sacra scriptura
virtutes & vitia. 469
- Per Davidis Musicam pror-
sus recessisse à Saule Sa-
than. 540
- Perfectæ & imperfectæ
creaturæ. 201
- Peripateticorum opinio de
moribus. 88
- Periuri admittuntur in te-
stimonium contra Male-
ficos. 344
- Pœna triplex vni Decano
imposita. 444
- Pœnas patienter sustinens
satisfacit pro culpa. 126
- Pœna hæreticorum multi-
plex. 123
- Pœnæ corporales non sem-
per consequuntur culpā.
213
- Pœnæ irrogatæ de iure ca-
nonico receptorib⁹ Ma-
leficorum. 251
- Pœnitentiæ sacramentum
est remedium cōtra ma-
leficium. 95
- Pili Maleficæ omni ex par-
te abraduntur in tormen-
tis. 376
- Pilosi Satyri quid sint. 518
- Pingua non amanda. 498
- Phantasia quid sit. 75
- Phantasma non est sine
quantitate. 97
- Philocaptio quid sit. 501
- Philocaptio triplex. 494
- Philocaptio ex Dæmonum
tentatione orta. ibid.
- Philocaptio Eremitarum.
ibid.

I N D E X.

Philocaptio Pauli Aposto- li. ibid. Philocaptio ex triplici cau- sa omni potest. 283 Potestas Luciferi æqualis potestati Angelorū bo- norum. 173 Potestas Dæmonis quot modis impediatur. 497 Potestas Sathanæ in tem- pestates probatur exem- plo Iouis. 489 Practica cognoscendi mor- bos maleficiales. 142 Practica contra violenter suspectum seruanda. 410 Præcationes publicæ Eccle- siæ conducunt cōtra ob- stinationes Maleficarū. 379 Prædicatores 4. debent po- pulo prædicare. 8 Prædicatores habent linguas canum. 62 Prædicator cautè loquatur de mulieribus, propter beatam virginem. 64 Præfixa potestas Diaboli. 145 Præstigium quid sit & unde dicatur. 93 Præuaricatores Angeli an cum mulieribus rem ha- buerunt. 517 Princeps quādo dicatur re- suscipere. 253 Præuilegium viri à malefi- cio. 70 Prodigia visa ante bellum	Bohemicum siue Hussi- ticum. 502 Prouidentia est ordinan- tia ad finem aliquem. 109 Prouidentia humana non se extendit ad necessaria quæ ex natura proueniūt. 117 Puella vota castitatis desti- nata liberatur à Cacodæ- mone. 531 Puella pluuiam & tempe- statem concitans. 237 Pūclen cuculus in <i>Rorbach</i>. 249 Pugnātium irruptiones au- diti. 472 Puncler Maleficus. 248 Purgatio canonica quid vocetur. 398 Pythones qui dicantur 4 Pythonissa in Actis Aposto- lorum. 132 Q Quadragesima & vna Ma- leficæ combustæ. 105 Quare Dæmones se Incu- bos faciunt. 32 Quare Dæmon plus mali potest in actibus vene- reis. 71 Quare iudicium extremum protrahatur. 233 Quare Deus permittat in- fantes

I N D E X.

fantes à Dæmonibus ob- tudi. 316 Quatuor insatiabilia. 70 Quatuor modi conuincen- di eum. 389 Quærere mulierem per flu- uium. 67 Quidã imaginatur se duo corpora habere. 542 Quid delato respondendũ, si plenè petat testes pu- blici. 360 Qui Hæretici perpetuò car- ceri mancipentur. 409 Quilibet est causa suæ ma- litæ. 43 Qui maleficiũ negant nõ credunt Dæmones esse. 3 Qui per annum in excom- municatione persistit ve- lut Hæreticus condem- nandus. 393 Quinque officia sensuum. 76 Quinque causæ cur Deus flagellet. 127 Quinque remedia liberandi oblectos. 532 Quinque modi impediendi Venerem. 85 Quinque regulæ, ad quas examinantur ea quæ vi- dentur superstitiosa. 314 Quinque personæ adsint in testium examinatione. 348 Quod multis videtur nõ potest omninò falsum	esse. 36 Quomodo Dæmones alli- ciantur carminibus, Mu- sica, herbis. 58 Quomodo Deus finat ma- lum fieri. 136 Quomodo probetur an ali- qua sit maleficata. 228 Quo tempore sint faciendæ interrogationes. 379 R Ratio condemnationis Maleficarum. 6 Receptatores qui dicendi & an hæretici habendi sint. 450 Receptatores & fautores Maleficorum puniendos esse. 250 Refrænare appetitum ve- nerum, subiacer libero arbitrio. 74 Regna an per astra muten- tur. 46 Remedia pro à Dæmone oblectis sunt Exorcismi Ecclesiæ, confessio, sacra communio, locorum sa- ctorum visitatio, ab ex- communicatione abso- lutio, & bonorum oratio. 287 Remedia super maleficiatis ad amorem vel odium. 280 Remedia contra quasdam

I N D E X.

- occultas Dæmonum in-
 festationes. 315
 Remedia quædam iudici
 proponantur ad verita-
 tem cognoscendam.
 378
 Remedia contra grandines
 & super iumenta malefi-
 ciata. 309
 Remedia contra Incubos &
 Succubos. 274
 Remedium exorcisationis.
 535
 Remedia Ecclesiastici du-
 plicia. 278
 Remedia illicita sunt, vel
 secundum quid, vel sim-
 pliciter. 427
 Remedia licita quomodo
 ab illicitis discernuntur.
 428
 Remedia contra amotes nõ
 prouenientes ex malefi-
 cio. 281
 Remedia pro illis qui cõtra
 vim generatiuam male-
 ficiuntur. 276
 Remedijs Maleficorum se-
 pè res in deterius eunt.
 500
 Remedium Ecclesiasticum
 optimum. 279
 Remedium vanum tolera-
 tur. 267
 Res gesta de maleficiato
 oblesso. 215
 Repertio omnis generis
 Maleficorum. 395
 Res gesta in Diocesi Argẽ-
 tinensi, de virginibus ob-
 sessis. 479
 Res gesta Nurembergæ.
 541
 Res gesta Minor Basilea
 de Dæmone in scrinio.
 476
 Rosa flõs Veneris. 69
- S
- S** Actamētum quibus ob-
 sessis non sit dādum.
 288
 Sacramenta etiam ab ine-
 ptis administrari possunt.
 305
 Sacramētum circumgesta-
 re contra tempestates an
 licitum sit. 314
 Sacerdos frustra maleficijs
 virginem ad amorẽ pro-
 pellit. 282
 Salices i. Maij incisæ, præ-
 seruant à Maleficis. 310
 Salõmonis regis exorcismi.
 538
 Sancti etiam amore mulie-
 rum tentati. 80
 Sanctius est mori, quã ab-
 negare, vel vesci idolola-
 tricis. 333
 Sanctorum scientia excres-
 cente etiam artes Dæmo-
 num excrescunt. 18
 Sanctorum intercessionẽs
 oblesos iuuant. 534
 S. Antonius in massa auri
 reperit Dæmonem. 94
 S. Ma-

I N D E X.

- S. Macharius curat virginē**
 visam equam. 99
Sanctus quidam petit quin-
 que mensibus à Dæmo-
 ne possideri humiliatio-
 nis causa. 525
Salvia putrefacta excitat
 tempestates. 14
Sāguis occisi hominis, qua-
 re ad pręsentiam interfe-
 ctoris remanet. 15
Sanguinei sunt benigni.
 46
Sapiens dominatur astris.
 47
Sathan quōmodo sit missus
 in cor Iudæ. 532
Satyrī generi dęmoniorum.
 32
Saturnus dominatur plum-
 bo. 266
Sententia ad continuādam
 torturam. 373
Sententia diffinitiva abso-
 lutoria ad pęnam pur-
 gationis canonicę. 398
Sententia super variū reum
 ad quęstionē subucien-
 dum. 401
Sententia interlocutoria ad
 quęstionem submitten-
 dam. 370
Sententia absolutionis cō-
 tra totaliter immunem.
 397
Sententia non feratur sub
 conditione. 387
Sententia diffinitiva quo-
 modo ferenda. 386
Sententia non nisi in con-
 uictum aut sponte cōfesi-
 sum fertur. 387
Sententiandi formula con-
 tra pręcisē diffamatum.
 397
Sententia contra vehemen-
 ter suspectum. 406
Sententiandi modus con-
 tra confessam relapsam,
 sed pœnitentem. 421
Sententia hæreticis pœni-
 tentibus danda. ibid.
Sententię condemnatorię
 nullo die festo, nec in
 templis sunt ferendę.
 426
Septem maleficia ad actum
 venereum pertinentia.
 70
Septem, decem, viginti &
 triginta testes aliquando
 in purgatione canonica
 requiruntur. 398
Septem modi quibus ma-
 leficia nocere possunt.
 482
Sex fines cur maleficia tela
 in ligna crucis dirigant.
 248
Sexta feria dies ad crimina
 detegenda. 380
Sex modi quibus Cacodę-
 mon homines possidet &
 lædit. 531
Signatio credentium. 297
Signum dignoscendi male-
 ficium. 263
Silvani & Fauni cum mu-
 lieribus extiterunt. 31
Simonis Magi artes. 100
 Simile

I N D E X.

- Simile à coloribus Formicarum ad vitia. 469
 Sine culpa, nisi subsit causa nemo est puniendus. 127
 Scopis aquam spargere excitat plumam. 222
 Scutum fidei formatæ. 139
 Solis virtus. 13
 Solitarij cum sunt prudentes magis secundum rationem loqui possunt. 532
 Somniorum apparitiones. 76
 Somnia secundum complexionones. 131
 Somnia Maleficarum. 132
 Sortilegi vel diuinatores duplices. 324
 Specula noua impuritatem contrahunt ex mulieris menstruatæ aspectu. 13
 Stella cometa est impressio calida & sicca. 47
 Stella in transitu B Thomæ quomodo formata. 48
 Succubi ex maleficio immisi. 271
 Succubus publicè in Consilio Constantiensi se inter alias meretrices prostituit. 520
 Summarie & simpliciter procedatur. 368
 Summæ Maleficæ & earum opera. 160
 Super actum Venereû quare diabolus magis maleficiâ exercitet. 33
 Superstitio quid sit. 314
 Suspectus de vehementi generaliter abiuret. 394
 Suspectis de maleficio nihil commodato dandum aut donandum. 312
 Suspecti de hæresi Maleficarum sunt in triplici genere. 392
 Suspicio vehemens quæ sit & quomodo tollatur. 391
 Suspicio Hæresis triplex. 389
 Sustinens excommunicationem per annum hæreticus habetur. 410
- T
- T**aciturnitatis maleficium Haganoæ. 376
 Taciturnitas in torturis, vnde proficiscatur. ibid.
 Tam difficulter quæstionatur Magus, quam exorcisatur obsessus. 370
 Telonium impositum consulētibus Maleficam. 265
 Tempestates à Maleficis quomodo concitentur. 491
 Tempestates adiurationibus quomodo impedian- tur. 492
 Templum Dei vnde simus. 520
 Tentatio cui non consenti- tur

I N D E X.

- tur an sit peccatum. 495
- Testes cogendi sunt in cau-
sis Ecclesiasticis. 343
- Testes plures examinari
possunt. 344
- Testes duo quando sunt
concordes quid facien-
dum. 342
- Testes singulares non suf-
ficiunt in causa hæresi.
343
- Testes singulares qui sint.
342
- Testes falsi quomodo pu-
niendi. 432
- Tormenta cõtinuanda non
iteranda. 373
- Tormenta nõ iterantur nisi
superueniant indicia no-
ua. ibid.
- Transformatio Sathanæ in
S. Siluanum Nazarenum
Episcopum. 221
- Traditur brachio seculari
abiuriatus de hæresi vehe-
menter, non autem leui-
ter tantum. 422
- Tradendus brachio secula-
ri prius ordine est denu-
dandus. 420
- Transmutatio quotuplex.
201
- Tres species infidelitatis.
110
- Tres columnæ fidei Apo-
stolicæ. 479
- Tres homines particulares
in hominis natura. 526
- Tredecim modi, quibus
Maleficæ Maleficas tra-
ducunt vel deferunt. 441
- Tria attendat Iudex cum
delatus omnia negat.
352
- Tria genera hominum tuti
à maleficijs. 144
- Tria præcipua vitia mulie-
rum. 70
- Tria in rerum natura sunt
quæ medium tenere ne-
sciunt, Lingua, Ecclesi-
asticus, & Fœmina. 16
- Tuplex pœna Malefico ir-
roganda. 362
- Triples genus Incuborum.
274
- Triples malum & bonum.
115
- Triplici modo punitur quis
iustè ob aliena peccata.
125

V

- V**bi maior culpa, ibi
maior pœna. 38
- Vbi grauior est culpa ma-
ior vindicta exerceatur.
251
- Veneratio magistratus ener-
uat maleficia. 491
- Veritatem multi faterentur,
nisi metu mortis ietralie-
rentur. 372
- Verbum Dei non minus
quàm corpus Christi 297
- Veste liuida ad modum sca-
pularis monachi induitur
abinratus. 414
- Vestes non exuendæ sunt
1118

I N D E X.

illis quæ ab Incubo ve-	519	Verum & Ens conuertun-	81
xantur.		tur.	
Vetula quatuor abbates in-	77	Vnguenta ex carnibus in-	174
terimens amore.		fantum.	
Vetularum aspectus & col-		Voces fœminarũ sunt mor-	69
loquia amorem excutiũt.	412	tiferæ.	
Vetularum aspectus vene-	20	Voluntas recipit obiectum	
nosus.		suum ab intellectu sua ra-	82
Vilia non sunt scienda.	106	tione boni.	
Vinum quomodo Maleficæ		Voluntas hominis soli Deo	
comparent.	241	subiacet.	ibid.
Vindictæ triplex.	515	Voluntas regitur à Deo , si-	
Violentia suspicio ad con-		cut intellectus ab Ange-	81
demnationem sufficit , &		lo.	
est duplex.	389	Voluptas carnalis effœmi-	493
Viri plus maleficiuntur quã		nat.	
fœminæ.	276	Voluptates inebriant men-	
Virtus Angeli ibi est vbi		tes & ideò faciunt amen-	498
operatur.	200	tes.	
Virgo Iohanna (quam Galli		Vulgaris licita canonica pur-	
<i>Jeanne pucelle</i> vocãt) exor-		gatio.	446
ta in Episcopatu Colo-		Vt cinis facilè in lutum co-	
niensi.	510	alescit, humore perfusus,	
Virgo Iohanna Bohemis		sic homo peccatori so-	
Hussitis bellum denun-		ciatus facilè peccat.	521
ciat, sed incassum.	511	Vtilitates ex maleficijs pul-	
Virtus sensitua an sit dig-		vis emergentes.	492
nior nutritiua.	83	Vxor quando propter suspi-	
Vi crucis David cythara pul-		tionẽ fornicationis possit	
sans Dæmonem abegit.	60	dimitti.	389
Vir vxorem non sustinens.	100	Vxor Loth à Diabolo fuit	
Vis aquæ benedictæ.	104	conuersa in statuam sa-	
Vis salis benedictæ.	148	lis.	91
Vis tituli crucis.	ibid.		
Visu maleficia immittunt			
Maleficæ.	375		
Vis verbi Benedicite.	273		

Z

Zoroastes artis Magicæ
& Mathematicę pri-
mus inuentor. 117

T A B V L A

T A B V L A Q V Æ S T I O N V M T O T I V S O P E R I S.

P R I M A P A R T I S.

Q V Æ S T I O 1. Afferere Maleficas esse, ita sit Catholicum, quod eius oppositum pertinaciter defendere sit hæreticum. fol. 1.

Q V Æ S T I O 2. Quòd affectum maleficalem semper habet Dæmon cum Malefico concurrit, vel quòd alter sine adminiculo alterius talem effectum possit producere. 13

Q V Æ S T I O 3. An Catholicum sit afferere quòd effectus per Incubos & Succubos Dæmones sic procurantur, quòd etiam veri homines in multiplicationem & originem Maleficorum per tales Dæmones procreantur. 27

Q V Æ S T I O 4. An Catholicum sit afferere quòd actus Incuborum & Succuborum Dæmonum, tantummodo infirmis spiritibus conveniat. 37

Q V Æ S T I O 5. An quoquo modo possit catholicè censerì, quòd origo & multiplicatio Maleficorum operum ex influentijs procedat corporum cœlestium absque adminiculo Dæmonum, seu à substantijs separatis, ut sunt motores orbium cœlestium, seu etiam à malitia hominum concurrente ad voces, & verba quæcunque stellarum. 43

Q V Æ S T I O 6. Quoad Maleficas cum Dæmonibus concurrentes. 60

Cur mulieres amplius inveniuntur hac hæresi infectæ quàm viri. 68. Cuiusmodi etiam mulieres præ cæteris sunt inuolutæ

INDEX QVÆSTIONVM.

inuolutæ, declaratur per quinque sequentes quæstiones. 70

Quæstio 7. An Maleficæ virtute Dæmonum mentes hominum ad odium, vel amorem inordinatum incitare valeant 72. & de modo proponendi huiusmodi materias in sermonibus ad populum. 78

Quæstio 8. An generatiuam potentiam seu actum Venerum impedire, & maleficare possint. 84. Incidentaliter, quæstio, cur interdum actus ille impediatur respectu vnius, & non respectu alterius personæ. 86

Quæstio 9. An præstigiola illusionem membra virilia quasi sint à corporibus euulsa auferre soleant, cum alijs difficultatibus annexis. 90

Quæst. 10. An homines in bestiales formas possint transmutare, cum alia incidentaliter quæstione. 96

Quæst. 11. De obstetricibus Maleficis conceptus in utero, & extra diuersimodè interimentibus. 104

Quæstio 12. An Diuinam permissionem in operibus maleficare commendate ita sit Catholicum, quòd eius oppositum scilicet illam redarguere omnino sit hæreticum. 105

Quæstio 13. Super duas diuinas permissiones, circa casum Diaboli, & primorum parentum, ex quibus cuncta Maleficarum opera iustè permittuntur. 115

Quæst. 14. An præmissis non obstantibus peccata Maleficorum grauiora sint peccatis malorum Angelorum, & primorum parentum, & quòd grauissimas mereantur pœnas, etiam in præsentibus. quæstio de materia tota prædicabilis est. 117

Quæstio 15. An propter peccata Maleficarum innoxij sepe maleficentur, & interdum propter peccata propria. 124

Quæst. 16. An hæresis Maleficarum omnes alias superstitionis species excedat. 129

Quæstio 17. Est declaratiua 14. grauitatem criminis ad peccata quæcunque Dæmonum comparando. 133

Quæst. 18. Contra quinque argumenta Laicorum, quòd Deus nõ permittat tantam potestatem Diaboli, & Maleficis, & annectitur hæc quæstio primum. 136

INDEX, QVAESTIONVM,

SECUNDÆ PARTIS.

- Q**uestio 1. An quis possit per bonos Angelos ita beneficiari quòd à Maleficis & Dæmonibus non possit maleficiari, & continet 16. cap. 143
- Primum cap. de diuersis medijs, quibus Dæmones ad augmentum illius perfidiæ alliciunt per Maleficas innoxias & honestas puellas. 135
2. De modo sacrilegæ professionis earum, & de homagio Diabolo præstando. 160
3. De modo quo de loco ad locum transferuntur. 166
4. De modo quo se Incubis Dæmonibus subiiciunt. 177
- Qualiter ex ijs multiplicentur. 181
- An semper cum seminis decisione Incubus Maleficam aggrediarur. 184
- An potius vnò quam alio tempore aut loco. 185
- An visibiliter illas spurcicias agitent cum maiori vel minori venerea delectatione. 186
- An Incubis tantummodo mulieres ex eorum spurcitijs procreatas aggrediantur. 187
5. De modo generali quo per sacramenta Ecclesiæ maleficia exercètur, & de sex modis quibus omnibus creaturis (corporibus cœlestibus exceptis) veras infirmitates, licèt non veras sanitates, virtute naturali inferre possunt. 188
6. De modo quo vim generatiuam impediunt solent. 192
7. De modo quo membra viliia auferre solent per operationis modos, vt scias, quæ tacta sunt in quæst 8 primæ partis, potentiam faciendi tangere. 194
8. De modo quo homines in bestiales formas transmutantur. 200
9. De modo quo Dæmones intra corpora, & capita sine lésione existunt, dum præstigiosas operantur transmutationes. 204
10. De modo quo Dæmones per Maleficarum operationes substantialiter homines inhabitant. 212
11. De modo quo omne genus infirmitatis in generali inferre possunt. 220
12. De modo in speciali quo hominibus grauiores infirmitates inferunt. 226
13. De modo quo obstetrices Maleficæ præ omnibus alijs

INDEX QVAESTIONVM.

- maiora damna inferunt, dum infantes, aut interimendo, aut execrando Dæmonibus offeunt. 231
- 14 De modo quo Maleficæ iumentis varia nocumenta inferunt. 238
- 14 De modo quo grandines & tēpestates concitare, ac fulgura fulminare solent. 243
- 16 De tribus modis quibus viui, & non mulieres maleficijs afficiuntur. 247
- Quæstio 2 Vtrum sit licitum maleficia aut per alia, aut per illicita tollere, & continet 8 cap. 257
- Primum caput de remedio Ecclesiastico contra Incubos & Succubos Dæmones. 270
- 2 De remedijs pro his, qui circa vinum generatiuam maleficiantur 276
3. De remedijs contra maleficiatos super amorem vel odiū inordinatum. 280
- 4 De remedijs cum præstigijs arte membra virilia auferuntur, & cum homines in bestiales formas trāsmutantur. 284
- 5 De remedijs contra obsessos ex maleficio. 287
- 6 De Exorcismis Ecclesiæ contra quascunque infirmitates à Maleficis illatas & de modo exorcipiendi. 293
7. De remedijs, contra grandines & fulmina & pro iumentis maleficiatis 309
8. De remedijs contra quādam occultas Dæmonum infestationes, & pro illis qui se Dæmonibus, intuitu alicuius commodi temporalis, totaliter deuouissent. 315

TERTIÆ PARTIS.

- Quæstio generalis & introductoria quis sit competens Maleficarum Iudex. 319
- Quæstio 1. Quis sit modus competens Iudici ad inchoandum processum fidei contra Maleficos. 335
- Quæstio 2 De numero testium. 342
- Quæstio 3. Vtrum Iudex possit compellere testes ad iurandum de dicenda veritate in causa fidei & quoties possit examinari 343
- Quæstio 4. De conditionibus testium. 344
- Quæst. 5. An inimici capitales ad testificandum admittantur. 345

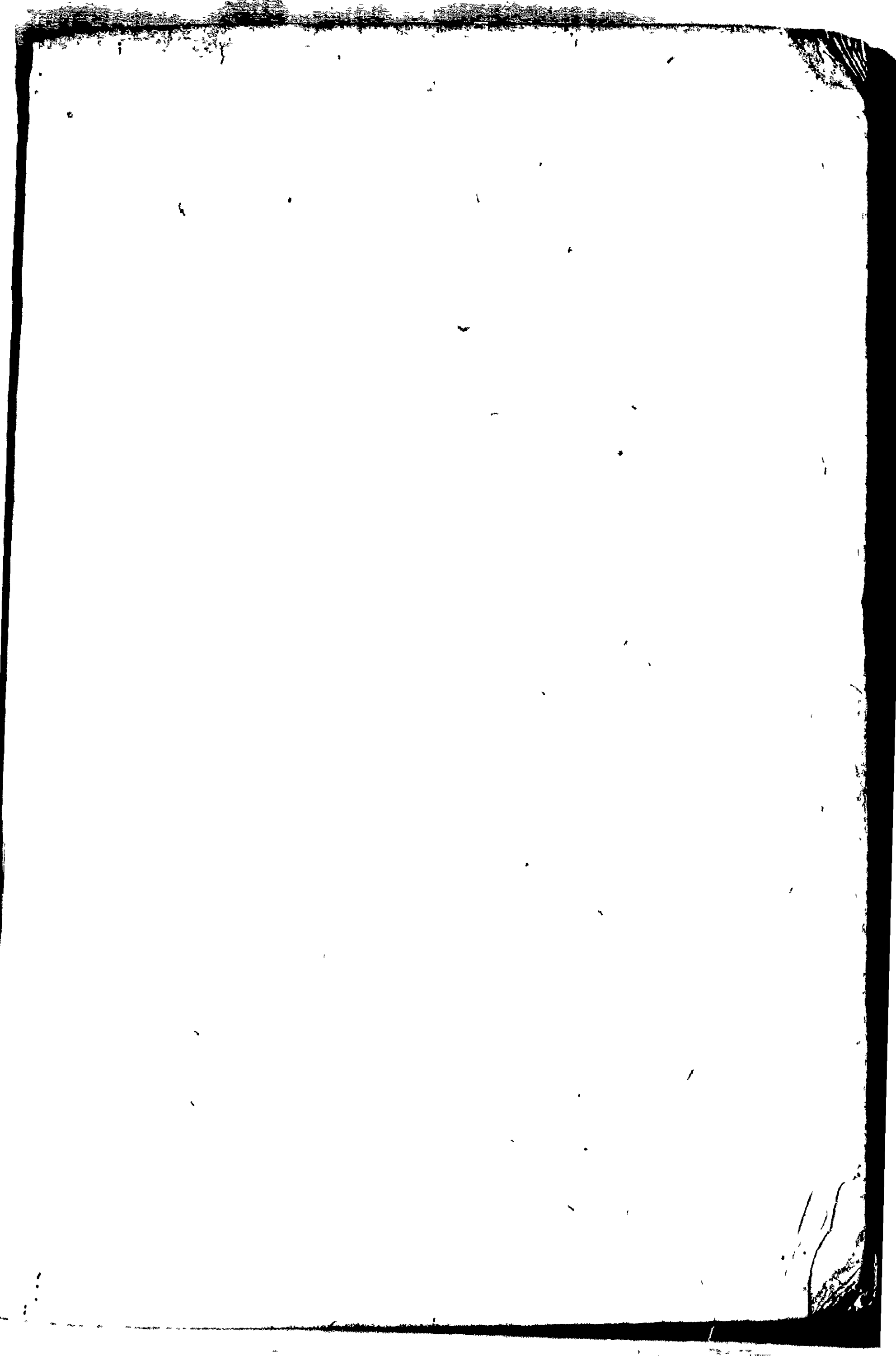
INDEX QVÆSTIONVM.

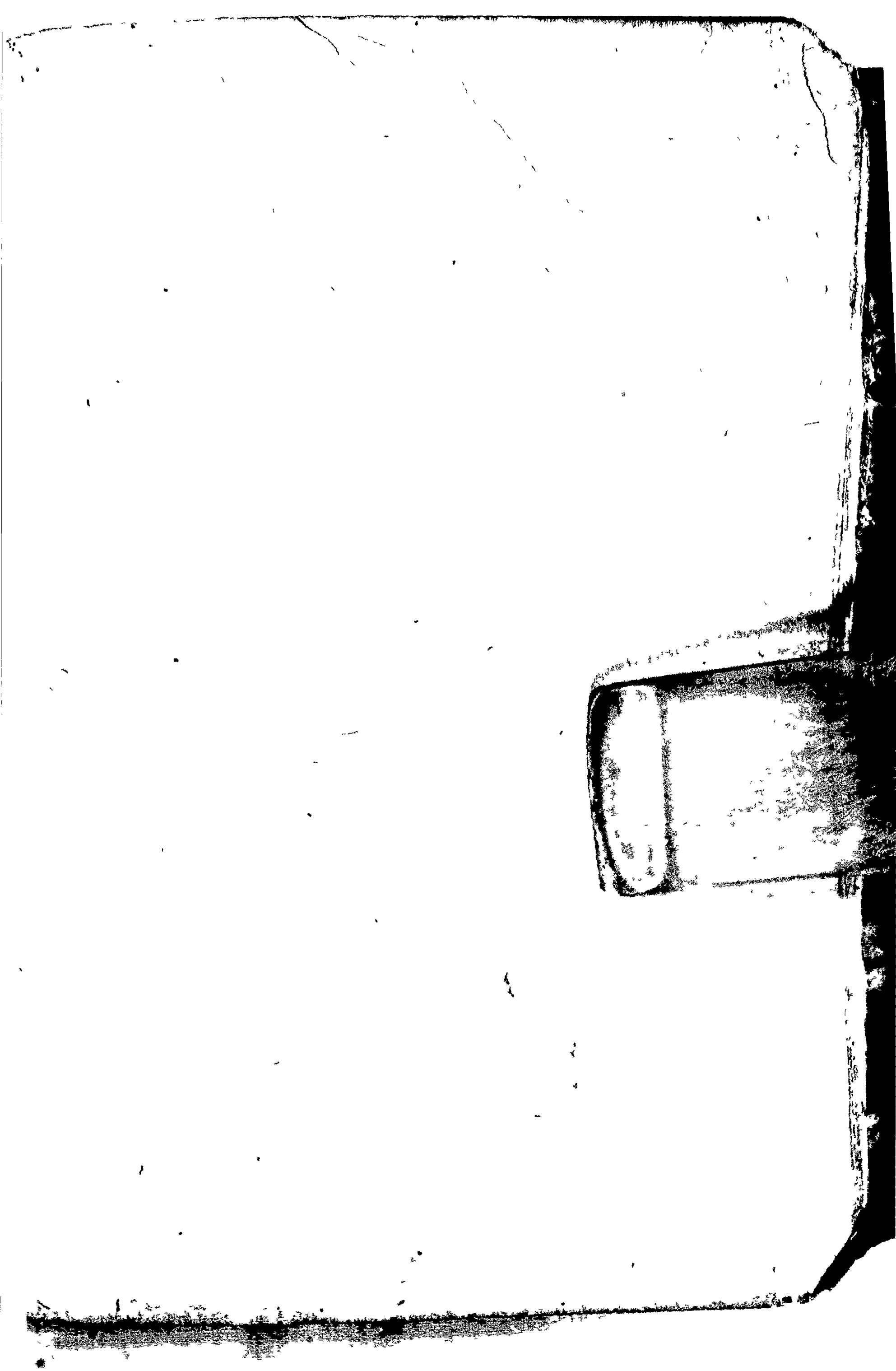
tur.	345
Quæstio 6. De continuatione processus & qualiter testes sint citandi & interrogandi.	346
Interrogatoria super testes.	348
Interrogatoria generalia super Maleficum, aut Malefi- cam.	349
Interrogatoria particularia super eosdem.	350
Quæstio 7. Varia declarans super præmissa interrogatoria, & responsiones negatiuas; & an delata sit incarceranda, & quando pro manifestè deprehensa in hæresi Malefica rum sit habenda	352
Quæstio 8. De modo capiendi & incarcerandi.	354
Quæst. 9. An deponentium nomina sint ei post captionem manifestanda.	356
Quæstio 10. Qualiter defensiones sint concedendæ cum deputatione Aduocati,	358
Quæstio 11. Quid faciet Aduocatus cum sibi nomina re- stium non publicentur.	360
Quæst. 12. Qualiter inimicitia capitalis, inter delatum & testes inuestiganda.	364
Quæstio 13. De his quæ habet Iudex aduertere, ante locū carceris & torturæ, & ne sit facilis ad exponendum Ma- leficam tormentis torturæ, propter maleficium taciturni- tatis.	367
Quæstio 14. De modo sententiandi delatam ad quæstio- nes, & quomodo prima die sit quæstionanda & an pos- sit conseruationem vitæ compromittere.	370
Quæstio 15. De continuatione tormentorum & signis, quibus Malefica cognoscitur, quomodo sit abiadenda & de varijs cautelis super maleficium taciturnita- tis.	373
Quæstio 16. De tempore & secundo modo interrogandi, atque de cautelis extremis à Iudice obseruandis.	379
Qualiter processus aduersus hæresim Maleficarum sit per debitam sententiam congruo fine terminan- dus.	382
Quæstio 17. Super purgationem vulgarem, & præcipuè super examen candentis ferri, ad quod Maleficæ appel- lant.	383
Quæstio 18. De his quæ Iudex obseruare debet, tam in senten-	383

INDEX QVAESTIONVM.

- sententia interlocutoria, quàm definitiua. 386
- Quaestio 19. Quæ modis Iudex possit delatum habere suspectum, & super quibus sententiam ferre possit. 389
- Quaest. 20. Quomodo sit sententia ferenda super personam totaliter immunem. 395
- Quaestio 21. De secundo modo sententiandi delatum, sed diffamatum tantummodo. 397
- Quaestio 22. Super tertium modum sententiandi diffamatum, & quaestioibus exponendum. 400
- Quaestio 23. Super quartum modum sententiandi suspectum de hæresi leuiter. 403
- Quaest. 24. De modo sententiandi vehementer suspectam. 406
- Quaestio 25. De modo sententiandi delatum violenter suspectum. 409
- Quaestio 26. De modo sententiandi debite suspectum, & diffamatum. 415
- Quaest. 27. De modo sententiandi confidentem hæresim, sed pœnitentem & non relapsam. 418
- Quaestio 28. Qualiter sententianda sit relapsa probabiliter, sed pœnitens. 422
- Quaestio 29. De sententia inferenda confessæ, sed impœnitenti non tamen relapsæ. 426
- Quaest. 30. Super hæresim confessam & relapsam & impœnitentem. 428
- Quaestio 31. Super conuictum & deprehensum omnia tamen negantem. 430
- Quaestio 32. Super conuictum, sed fugitiuum vel se contumaciter absentantem. 435
- Quaestio 33. Super delatam ab alia Malefica incinerata, vel incineranda, qualiter sit sententiandum. 441
- Quaestio 34. De modo sententiandi Maleficam maleficiam tollentem, & super Maleficas obstetrices & Maleficos sagittarios. 447
- Quaestio 35. & vlti. Super modos sententiandi Maleficos quoscun que siuolè, a ut etiam iuste appellantes. 453

F I N I S.

T E N O R B V L L Æ
A P O S T O L I C Æ A D V E R -
S V S H Æ R E S I M
Maleficarum.

INNOCENTIVS EPISCOPVS, SER-
VVS seuorum Dei, Ad futurã rei memoriam.
Summis desiderantes affectibus, prout pasto-
ralis sollicitudinis cura requirit, vt fides Ca-
tholica nostris potissimè temporibus, vbique augeatur &
floreat, ac omnia Hæretica prauitas de finibus fidelium pro-
cul pellatur, ea libenter declaramus, ac etiam de nouo con-
cedimus, per quæ huiusmodi pium desiderium nostrum
notiuum fortiatum effectum, cunctisque propterea per no-
strum operationis ministerium, quasi per prouidi operato-
ris saeculum, erroribus extirpatis, eiusdem fieri zelus, & ob-
seruancia in ipsorum corda fidelium fortius imprimatur.

SANE nuper ad nostrum non sine ingenti molestia,
peruenit auditum, q̄ in nonnullis partibus Alemanix su-
perioris, nec non in Maguntin. Colon. Treuerẽ. Saltzburg.
& Biemen. prouincijs, ciuitatibus, terris, locis, & Diocesi-
bus complures vtriusque sexus personæ, proprium salutis
inmemores, & à fide Catholica deuiantes, cum Dæmoni-
bus Incubis & Succubis abuti, ac suis incantationibus, cat-
minibus, & conurationibus, aliisque nephandis supersti-
tijs, & sceleratis, excessibus, criminibus & delictis, mulie-
rum partus, animalium foetus, terrę fruges, vinearum vuas,
& arborum fructus, nec non homines, mulieres, pecora, pe-
cudes & alia diuersorum generum animalia, vineas quo-
que, pomeria, prata, pascua, blada, frumenta, & alia terrę le-
gumina, perire, suffocari, & extinguere facere, & procurare,
s; solq; homines, mulieres, iumenta, pecora, pecudes, & ani-
malia quib; tam intrinsecis, quam extrinsecis doloribus &

T E N O R B V L L Æ

tormētis afficere, & excruciare, ac eōsdem homines ne gi-
gnere, & mulieres ne concipere, virosq; ne vxoribus, & mu-
lieres ne viris actus conjugales reddere valeant impedire.
Fidem præterea ipsam, quam in sacri susceptione Baptis-
mi susceperunt, ore sacrilego abnegare. Aliaq; quampluri-
ma nefanda, excessus & crimina, instigante humano gene-
ri inimico, committere & perpetrare non verentur, in ani-
marum suarum periculum, diuinæ maiestatis offensam, ac
perniciosum exemplum, ac scandalum plurimorum.

Quòdque licet dilecti filij Hentici Institoris, in prædi-
ctis partibus Alemanię superioris, in quibus etiam prouin-
cia, ciuitates, terræ, diœceses, & alia loca huiusmodi com-
prehensa fore censetur. Nec non Iacobus Sprenger per cer-
tas partes lineæ Rheni, ordinis Prædicatorum & Theolo-
giæ professores, Hæreticæ prauitatis Inquisitores per lite-
ras Apostolicas deputati fuerunt, prout adhuc existunt.
Tamen nonnulli clerici & laici illarum partium, quærentes
plura sapere quàm oporteat, pro eo, q̄ in literis deputatio-
nis huiusmodi prouinciæ, ciuitates, diœceses, terræ & alia
loca prædicta, illarumq; personarum ac excessus huiusmodi
nominatim & specificè expressa non fuerunt, illa sub eis-
dem partibus minimè contineri, & propterea præfatis In-
quisitoribus in prouincijs, ciuitatibus, Diœcesibus, terris &
locis prædictis, huiusmodi Inquisitionis officium exequi
non licere, & ad personarum earundem super excessibus &
criminibus antedictis, punitionem, incarcerationem &
correctionem admitti nõ debere, pertinaciter asserere non
timebunt. Propter quod in prouincijs, ciuitatibus, diœce-
sibus, terris & locis prædictis, excessus, & crimina huiusmo-
di non sine animarum earundem euidenti iactura, & æter-
næ salutis dispendio remanent impunita.

Nos igitur impedimenta quælibet, per quæ ipsorum In-
quisitorum officij executio, quomodolibet retardari posset,
de medio submouere, & ne labes Hæreticę prauitatis, alio-
rumq; excessuum, huiusmodi in perniciem aliorum innocen-
tum sua venena diffundat, oportunis remedijs, prout no-
stro incumbit officio, providere volentes, fidei zelo ad hoc
maximè nos impellente. Ne præterea contingat, prouin-
cias, ciuitates, diœceses, terras & loca prædictata, sub eis-
dem partibus Alemanię superioris, debito inquisitionis sub
officio

APOSTOLICÆ.

officio carerem, eisdem inquisitoribus in illis officium inquisitionis huiusmodi exequi licere, & ad personarum earundem super excessibus & criminibus prædictis correctionem, incarcerationem, & punitionem admitti debere, perinde in omnibus, & per omnia, ac si in literis prædictis prouinciarum, ciuitates, dioceses, terras, & loca, ac personarum, & excessus huiusmodi nominatim, & specificè expressa forent, auctoritate Apostolica tenore præsentium statuimus.

Proque potiori cautela literas & deputationem prædictas ad prouincias, ciuitates, dioceses, terras & loca, necnō personas, & crimina huiusmodi extendentes, præfatis Inquisitoribus, ipse ipsi, & alter eorum, accersito secum dilectio filio, IOANNES GREMPER Clerico Cōstantien. diocet. Magistro in artibus, eorum moderno, seu quouis alio Notario publico, per ipsos, & quemlibet eorum pro tempore deputando in prouincijs, ciuitatibus, diocesis, terris, & locis prædictis contra quascūque personas, cuiuscunque conditionis, & præminentiarum fuerint, huiusmodi inquisitionis officium exequi, ipsarūque personas, quas in præmissis culpabiles repererint iuxta earum demerita corrigere, incarcerare, punire, & mulctare. Nec nō in singulis prouinciarum huiusmodi parochialibus Ecclesijs, verbū DEI fidei populo quoties expedient, ac eis visum fuerit proponere, & prædicare, omniaque alia & singula in præmissis, & circa ea necessaria & oportuna facere, & similitet exequi liberè & licitè valeant, plenam ac liberam eadem auctoritate de nouo concedimus facultatem.

Et nihilominus venerabili fratri nostro Episcopo Argentineni, per Apostolica scripta mandamus, quatenus ipse per se, vel per alium, seu alios permissa, ubi, quando, & quoties expedire cognouerit, fueritque, pro parte Inquisitorum huiusmodi seu alterius eorum legitime requisitus, solenniter publicans, non permittat eos per quoscunque super hoc contra prædictarum & præsentium literarum tenorem, quavis auctoritate molestari, seu alias quomodo libet impediri: molestatores & impediētes, & contradictores quoslibet, & rebelles, cuiuscunque dignitatis, status, gradus, præminentiarum, nobilitatis, & excellentiarum aut conditionis fuerint & quocunque exemptionis priuilegio sint muniti, Per excommunicationis, suspensionis & interdicti,

TENOR BULLÆ APOSTOL.

ac alias etiam formidabiliores, de quibus sibi videbitur sententias, censuras & pœnas, omni appellacione postposita, compescendo, & etiam legitimis super his per eum seruandis processibus, sententias ipsas quonies opus fuerit aggrauate, & reaggrauare auctoritate nostra procuret, inuocato ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachij secularis.

Non obstantibus præmissis, ac constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis contrarijs quibuscunque. Aut si aliquibus communitatibus, vel diuinitus ab Apostolica sit sede indultum, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint, per literas Apostolicas, non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum, de indulto huiusmodi mentionem, & qualibet alia dictæ sedis indulgentia generali vel speciali, cuiuscunque tenoris existat, per quam presentibus non expressam, vel totaliter non insertam, effectus huiusmodi gratiæ impediri valeat, quomodolibet vel differri, & qua cuiusque toto tenore habenda sit in nostris literis mentio specialis. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ declarationis, extensionis, cõcessionis & mandati infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem attentate præsumpserit, indignationem omnipotentis DEI ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se nouit incursurum.

Datum Romæ apud sanctum Petrum: Anno incarnationis
Dominicæ, Milleesimo, quadringentesimo octuagesimo
quarto. Non Decembris, Pontificatus
nostri Anno primo.

*Notandum Lectori quod sub finem huius Mallæ Inquisitoris
Sprengeri, sequatur etiam Approbatio & subscriptio
Doctorem Vniuersitatis Coloniensis.*

APO.

A P O L O G I A A V C T O
R I S I N M A L L E V M
M A L E F I C A R V M.

Vm inter ruentis sæculi calamitates, quas pro
dolor, non tam legimus, quàm passim experi-
mur, verus Oriens damno suæ ruinæ irrefraga-
bili dissolutus, Ecclesiam, quàm nouus Oriens
homo Christus Iesus aspersione sui sanguinis fœcunda-
uit, licet ab initio varijs hæresum contagionibus iaficere
non cessat, illo tamen præcipuè in tempore his conatur,
quando mundi vespere ad occasum declinante, & malitia
hominum excrecente, nouit in ira magna (vt Ioan. in
Apoc. testatur) se modicum tempus habere.

Quare & in solitam quandam hæreticam prauitatem
in agro Dominico succrescere fecit, hæresim inquam Ma-
leficarum, à principali in quo vigere noscitur, sexto de-
notando. Quæ dum innumeris machinatur insultibus, hoc
tamen in singulis, quod cogitatu terribile, Deo nimium
abominabile, & omnibus Christi fidelibus odibile cerni-
tur, operibus expletur.

Ex pacto enim cum inferno, & fœdere cum morte, fœ-
tidissimæ seruituti, pro earum prauis explendis spurcijs,
se subiciunt. Præterea ea, quæ in quotidianis grumnis, ho-
minibus, iumentis, & terræ frugibus, ab eis, D E O permit-
tente & virtute Dæmonum concurrente, inferuntur.

Inter quæ mala nos Inquisitores, I A C O B V S S P R E N-
G E R, vnà cum carissimo, ab Apostolica sede, in extermi-
nium tã pestiferæ Hæreseos, socio deputato: licet inter di-
uinorum eloquiorum. Professores, sub prædictorum ordi-
ne militantium minimi. Pio tamē ac lugubri affectu pen-
santes, quid remedij, quidve solaminis mortalib⁹ ipsis, pro
salutari Antidoto foret administrandum, huic operi præ-
cunctis alijs remedijs pios submittere humeros dignū iu-
dicauimus

APŌLŌGIA AVCTŌRIS.

iudicauimus, confisi de melliflua largitate illius, qui dat hominibus affluentet, & qui calculo sumpto de altari forpice, tangit & mundat labia imperfectorum, in finem optatum cuncta perducere.

Verum cum in operibus hominum nil fiat adeo vtile & licitum, cui non possit aliqua pernicietas irrogari. Ingeniola etiam nostra ad acumen non perueniunt veritatis, nisi lima alienus prauitatis plurimum fuerint abrasa. Ideo qui de nouitate operis nos redarguendo estimat, ad certamen illius confidenter accedimus.

Sciat tamen hoc ipsum opus nouum esse simul & antiquum, breue pariter & prolixum: Antiquum, certe materia & autoritate. Nouum vero partium compilatione, earumque aggregatione. Breue propter plurimorum autorum in breuem perstrictionem: Longum nihilominus propter immensam materiae multitudinem, & Maleficarum imperscrutabilem malitiam. Nec hoc dicimus, ceterorum autorum scriptis presumptuose derogando, nostrumque opus iactanter & inaniter extollendo, cum ex nostro ingenio pauca & quasi nulla sint addita. Vnde non nostrum opus, sed illorum potius censetur, quorum ex dictis ferè sunt singula contexta.

Qua simul ex causa, nec poemata condere, nec sublimes theorias cepimus extendere, sed exceptorum more procedendo ad honorem summæ Trinitatis, & indiuiduæ unitatis super tres partes principales, originem, progressum & finem. Maleficarum Malleum tractatum nuncupando aggredimur, recollectionem operis socio, executionem vero his quibus iudicium durissimum imminet, eò quòd in vindictam malorum, laudem verò bonorum

constituti cernuntur à D E O, cui om-

nis honor & gloria in secu-

la seculorum

Amen.

* * *

AVCTO

AUCTORES EX QUI-
BUS HOC OPUS DE-

SUMPTVM EST, ET
ab Auctore citati.

***

Dionysius Areopagita.
Ioan. Chrysoſtomus.
Ioan. Caſſianus.
Ioan. Damascenus.
Heraclides,
Hilarius,
Augustinus.
Gregorius Papa primus.
Iſidorus Episc. Hispanensis,
Itinerarium Clementis.
Remigius.
Albertus Magnus.
Thomas Aquinas.
Bernardus Abbas.
Bonaventura Cardin.
Antonius Archiep. Florent.
Petrus de Bonaventura.
Petrus Damianus.
Nicolaus de Lyra.
Gloſſa ordinaria.
Paulus Burgensis.
Magister Historiarum.
Magister Sententiarum.
Vincentius Beluacensis.
Guilielmus Parisiensis.
Petrus de Palude.
Petrus de Taranthasia,
Scorus.

Guido

AUCTORES, &c.

Guido Carmelita.

Alexander de Ales.

Ioan. Nider.

Rabbi Moyfes.

Compendium Theologicæ veritatis.

Vitæ Sanctorum Patrum.

Concilia.

Iura Canonica.

Boetius.

Hostiensis.

Gratianus.

Thomas Brabantinus.

Raymundus.

Vbertinus.

Goffredus.

Cæfareus.

Bernardus.

Alij etiam sunt (amice lector) quicquid auxiliij Maleficorum, & Dæmonis naturæ cognitionem appetentibus, præstare valeant: tuo calculo relinquimus diiudicandū, quorum nomina hæc sunt.

Michael Pselus. De natura Dæmonum.

Martinus Plantsch Episc. Tubingæ. De Maleficijs.

Altefanus de Ast. ord. Minorum, in summa de casibus.

Bartholomæus de Spina, ord. Prædicat. De Strigibus,

Ioan. Franciscus Pibus Mirandulanus. De Ludificatione Dæmonum.

Constantinus Parentinus, Seruita, de Incubis & Succubis.

Paulus Girlanda de Castellione, de Sortilegijs & tortura sortileg.

Item acta & practica Inquisitorum.

MALLEI

~~Handwritten text, possibly a title or header, heavily crossed out with multiple horizontal lines.~~

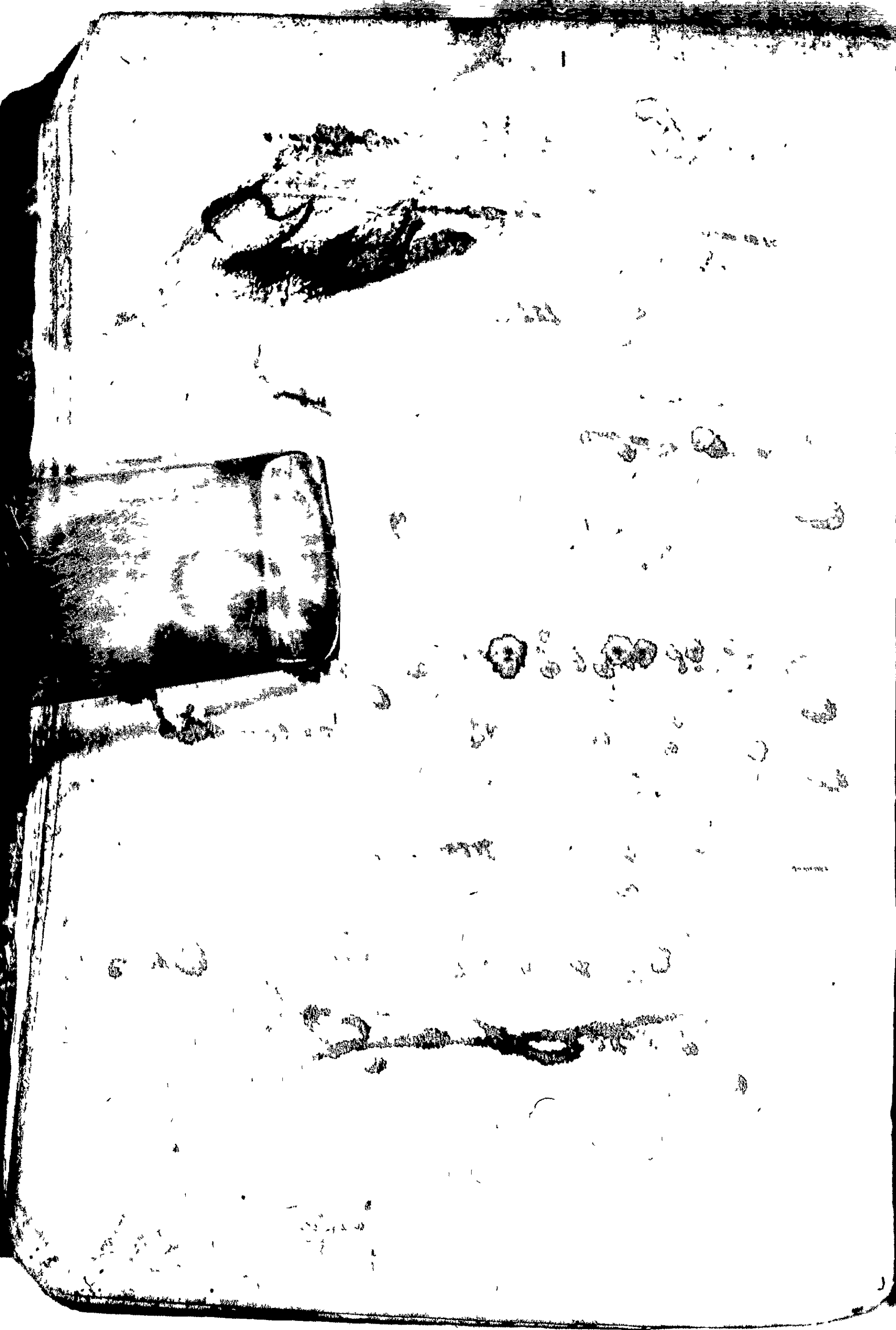
~~Handwritten text, possibly a section marker, crossed out with a horizontal line.~~

~~Handwritten text, possibly a name or identifier, crossed out with a horizontal line.~~

~~Handwritten text, possibly a list or series of entries, heavily crossed out with multiple horizontal lines.~~

~~Handwritten text, possibly a name or identifier, crossed out with a horizontal line.~~

~~Handwritten text, possibly a name or identifier, heavily crossed out with multiple horizontal lines.~~

PRIMA PARS

MALLEI MA-
LEFICARVM, TRIA
CONTINENS, QUÆ AD

MALEFICIVM CONCVRRVNT

vt sunt, dæmon, maleficus, &
diuina permissio.

An Maleficium sit.

QVÆSTIO PRIMA.

VTRVM asserere maleficos esse, sit adeò catho-
licum quòd eius oppositum pertinaciter asserere
omnino sit hæreticum. Et arguitur quòd non
sit catholicum quicquam de his asserere. 26. q. 5.
episcopi. Qui credit posse fieri aliquam creaturam aut in me-
lius deteriusve transmutari, aut in aliam speciem vel simili-
tudinẽ trãformari, quàm ab ipso omnium creatore, pagano &
infideli deterior est. Talia autem referuntur fieri à maleficis,
ideo talia asserere non est catholicum, sed hæreticum. Præterea
nullus effectus maleficialis est in mûdo Probatui. Quia si ef-
set, operatione dæmonum fieret. Sed asserere quòd dæmones
possunt corporales transmutatione, aut impedire, aut effice-
re, non videtur catholicum, quia sic perimere possent totum
mundum. Præterea omnis alteratio corporalis, puta circa infir-
mitates aut sanitates procreãdas reducitui in motum locale.
Patet ex 7. Physic Quotũcunque est motus cœli, Sed dæmo-
nes motum cœli variare nõ possunt. Dionys in epi. ad Policarpum.

Mal. Malefic.

a

Quia

An Maleficium sit.

Quia hoc solus Dei est. Ergo videtur quod nullam transmutationem ad minus veram in corporibus causare possint: quod necesse sit huiusmodi transmutationes in aliquam causam occulte reducere. Præterea sicut opus Dei est fortius quam opus diaboli, ita & eius factiva. Sed maleficium si esset in mundo, esset utique opus diaboli contra facturam Dei: ergo sicut illicitum est asserere facturam superstitiosam diaboli excedere opus Dei, ita illicitum est credere, ut creaturæ & opera Dei in hominibus & iumentis valeant vitari ex operibus diaboli. Præterea id quod subiacet virtuti corporali, non habet virtutem imprimendi in corpora, sed demones subduntur virtutibus stellarum, quod patet ex eo quod certi incantatores constellationes determinatas ad invocandum demones observant. ergo non habent virtutem imprimendi aliquid in corpora, & sic multo minus maleficæ. Item demones non operantur nisi per artem. Sed ars non potest dare veram formam. Unde in c. de mineris dicitur, Sciunt auctores alchimie species transmutate non posse, ergo & demones per artem operantes veras qualitates sanitatis aut infirmitatis inducere non possunt, sed si vere sunt, habent aliam causam occultam absque opere demonum & maleficorum. Sed contra in decret. 33. question. p. Si per fortissimas maleficas artes nonnunquam occulto iussu Dei iudicio permittente, & diabolo præparante. &c. Loquitur de impedimento maleficiali quo ad actus conjugales non convenire: scilicet maleficam, diabolum & Dei permissionem. Præterea fortius agere potest in id quod est minus forte. Sed virtus demonis est fortior virtute corporali. Iob. 40 Non est potestas super terram quæ ei valeat comparari, qui creatus est ut neminem timeat. Responsio. Hic impugnandi sunt tres errores hæreticales quibus reprobatæ veritas patebit. Nam quidam iuxta doctrinam sancti Thomæ in 4. distinct. 24. ubi tractat de impedimento maleficiali, conati sunt asserere maleficium nihil esse in mundo nisi in opinione hominum qui naturales effectus, quorum essentia sunt occultæ, maleficis imputabant. Alij qui maleficos concedunt, sed ad maleficiales effectus illos tantummodo imaginari, & phantasticè concurrere asserunt. Tertij qui effectus maleficiales omnino dicunt esse phantasticos & imaginarios, licet
demon

demon cum malefica realiter concurrat. Horum errores sic declarantur & reprobantur. Nam primo omnino de hæresi notantur per doctores in 4. prælatâ distinctione præcipue per sanctum Thomam in 3. ait. & in corpore quæst dicens illam opinionem esse omnino contra auctoritates sanctorum, & procedere ex radice infidelitatis. Quia auctoritas scripturæ sacræ dicit quod dæmones habent potestatem supra corporalia & supra imaginationem hominum, quando à Deo permittuntur, ut ex multis scripturæ sacræ passibus notantur. Ideo illi qui dicunt maleficiū nihil esse in mundo nisi in existimatione hominum, etiam non credunt esse dæmones, nisi in existimatione vulgi tantum, ut errores quos homo sibi ipsi facit, ex sua æstimatione imputet dæmoni. Et quod etiam ex imaginatione vehementi aliquæ figuræ apparent in sensu tales quales homo cogitat, quod & tunc creduntur dæmones videri dicamus vel etiam malefici. Et quum hæc vera fides repudiat, per quam angelos de cælo cecidisse & dæmones esse credimus, ideo & fatemur ipsos ex subtilitate naturæ suæ multa posse quæ nos non possumus. Et illi qui eos ad talia inducunt faciendâ, malefici vocantur, hæc ibi. Quia verò infidelitas in baptizato hæresis nominatur, ideo tales de hæresi reprobantur. Alij duo errores dæmones & eorum naturalem potentiam non negantes, sed inter se quo ad effectum maleficalem & ipsam maleficam dissidentes, in quantum vnus concedit maleficam realiter cooperari ad effectum, non tamen verum, sed phantasticum. Alteri verò per contrarium effectum realem in læso concedens, sed maleficam phantasticè putat cooperari. Fundamentum errorum ex duobus passibus canon qui habentur 28 quæst. v. episcopi sumplerunt, vbi primò reprehenduntur mulieres, qui credunt se cum Diana, vel Herodiade nocturnis horis equitare. Inspiciatur ibi canon. Et quia sæpè phantasticè & imaginariè talia solummodo fiunt, ideo & illi errantes, de omnibus alijs effectibus ita fieri iudicant. Secundò, quia ibi continetur quod qui credit vel assent posse fieri aliquam creaturam, aut in melius detur vsve immutari aut transformari in aliam speciem, vel similitudinè quàm à Deo omnium creatore, infidelis est, & pagano deterior. Vnde propter hoc, quod ibi dicitur detur vsve immutari, dicunt illum effectum non esse realem in maleficiatō, sed tantummodo phantasticum

An Maleficium sit.

4
tasticum. Sed quòd hi errores hæresim sapiant, & contra sanum intellectum canonis militant, ostèditur primò tam per legè diuinã quàm etiam ecclesiasticã & ciuilè, & hoc in generali, demum in speciali verba canon. exprimèdo, licet etiã in sequenti quæstione clarius hoc deducatur. Nã lex diuina in plerisque locis, præcipit maleficas non solum esse vitãdas, sed etiam occidèdas, cuiusmodi pœnas non imponeret si nõ veraciter & ad reales effectus & læsiones cum dæmonibus cõcurrerent. Moys enim corporaliter non infigitur sine corporali & graui peccato, sed aliud de morte animæ quæ ex phantastica illusionè seu etiam tentatione oiri potest. Hæc est sententia S. Thomæ in 2. dist. 7. in quæstione, An vti auxilio dæmonum sit malũ. Nam Deuter. 18. præcipitur omnes maleficos & incantatores interfici. Leuitici etiam 19. dicitur, Anima quæ declinauerit ad Magos & ad Anulos & fornicata fuerit in eis ponam faciem meam contra eam & interficiã eam de medio populi mei. Et iterum 20. Vir vel mulier in quibus pythonicus vel diuinus spiritus fuerit moriatur, & lapidibus obiuent eos. Et dicuntur pythones in quibus dæmò operatur malos effectus. Præterea propter hoc peccatum Ochozias infimus mortuus fuit. 4. Regum 1. & Saul. 2. Paralipo. 10. Diuinorum denique eloquiũrum tractatores quid aliud in eorum scriptis dicunt 2. dist. 7 & 8. tradiderunt de potestate dæmonũ & magicis artibus eorum scripta inspiciantur cuiuscunque doctõris super 2. librum sentent. inueniet, nullo discrepante, magos & maleficos virtute dæmonũ permittente Deo, malos effectus nõ phantasticos posse producere. Taceo de varijs alijs locis, in quibus Sanctus Thomas diffusè de huiusmodi operibus pertractat, vt in summa cõtra genti. libi. 3. capit. 1 & 2. in primã parte. q. 114. argum. 4. Et in secunda secundæ, q. 92. & 93. Inspiciantur denique postillatores & glossatores de Magis Pharaonis. Exod. 7. Inspiciantur & dicta Augustini, 18. de ciuitate Dei, cap. 17. Et in secundo de doctrina Christiana. Similiter aliorum doctõrum quibus omnibus contradicere valdè absurdum est, nec à vitio hæresis excusari potest. Immo in iure hæreticus censetur quicumque errat in expositione sacræ scripturæ, 24. q. 1. hæresis. Et quicumque aliter sentit de his quæ fidem concernunt, quàm Romana tenet ecclesia e. c. & q. Hæc est fides: quod denique contra sanum intellectũ canonis militant ostèditur per legè ecclesia

Questio 1.

ecclesiasticam. Nam & canones doctores super c. Si per sortiaras & maleficas artes. 24. q. 1 & extra de fugiendis & maleficiis, quid aliud portendunt nisi de maleficiali impedimento circa actus conjugales declarate quomodo dirimit contractum aut contrahendum matrimonium. Dicunt enim sicut & Tho. in 4 vbi supra, quod si maleficium superueniat matrimonio ante carnalem copulam, tunc si est, perpetuum impedit & dirimit matrimonium contractum, cuiusmodi sententia non daretur super illusorium & phantasticum effectum, vt de se patet. Videatur Hostien. in summa c. ptofo, similiter Gotfr. & Raymund qui etiam nullibi leguntur difficultasse, an talis effectus posset censerī imaginarius & non realis: sed hoc tanquam per se notum relinquēbant, & quomodo posset censerī perpetuus vel temporalis declarant si post triennium duraret, nec dubitabant an imaginariē per maleficam seu illusoriē intrmitteretur. Sed quod verē & realiter potest talis defectus procurari virtute dæmonis propter pactum cum eo initum, vel etiam per ipsum dæmonem absque malefica, licet hoc rarissimē fiat in ecclesia vbi sacramentum matrimonij iudicium existit: sed quod inter infideles hoc contingat, hoc est, quia iusto titulo illos possidere se cetnit, vt Petrus de Palude in suo quarto recitat, de sponso qui desponsauerat idolum, & nihilominus contraxerat cum quadam muliere, quam tamen cognoscere non potuit propter diabolum qui semper se in corpore assumpto interposuerat, cum tamen in ecclesia diabolus conatur potius per maleficas propter suum lucrum in perditionem animarum tales effectus intrmittere & qualiter hoc facere potest, & quibus medijs, inferius declarabitur, vbi de septem modis nocendi hominibus per consimiles effectus tractabitur. Ex alijs etiam quæstionibus quas Theologi & canonistæ circa hanc materiam mouent, hoc idem patet, discutientes quomodo possit tolli, & an licitum sit per aliud maleficium tollere, & quid, si malefica mortua sit, per quam maleficium est immissum. de quo casu Gotfridus in sua summa mentionem facit, de quibus in quæstionibus tertie partis patebit. Cui denique tam diligenter canonistæ varias pœnas promulgassent, distinguendo de occulto & manifesto peccato maleficorum, seu potius diuinatorum, cum noxia superstitione varias habeat species, vt notum

rum sit eucharistia denegetur. Si occultum pœnitentiam 40
 dierum, de conse. distinct. 2, pro diacon Item si clericus quòd
 deponendus & in monasterio detrudendus. Si laicus, excom-
 municandus. 26 q. 1. Non oportet. Item quòd tales infames
 debeant censeri, & qui ad eos concurrunt, immo nec ad ac-
 cusationem debet admitti. 2. q. 8. quisquis nec. sed per legem
 civilem hoc idem ostenditur. Nam Azo in summa super 9. li.
 codicis, rubrica de maleficis. l. post corneliã, de sicarijs & ho-
 micid. dicit. Sc̄dum quod omnes illi quos vulgus maleficos
 vocat, & etiam illi qui a teni damnãdi sciunt, pariuntur ca-
 p.alem pœnam. vt l. nemo C. de maleficis. Item inferunt pœ-
 nã. l. culpa. l. nullus. Hæ enim leges his verbis videntur, Nemi-
 ni permittitur diuinare, alioquin supplicium capitis gladio vi-
 toie feret prosternatus & subdit, sũt & alij qui arte magica vi-
 ra innocentium insidiantur, animos mulierum ad libidinem
 flectunt, & hi bestijs obiciuntur. vt e. C. l. multi. Deceunt
 etiam leges quod ad eorum accusationem quilibet admitta-
 tur, sicut & canon. in c. in fauorem fidei lib. 6 de hære unde
 subditur ibidem, Ad hanc accusationem quilibet admittitur
 quasi in crimine læsæ maiestatis. Ipsam enim prope modum
 pulsant maiestatem diuinam. Item quod quæstionibus ad in-
 terrogandum subiciantur. Subdit, & quilibet nulla dignita-
 te obstante, quæstioni subicitur, & qui cõuincitur, vel si de-
 tegat facinus suum, sit eculeo deditus, vngulisque sulcanti-
 bus latera, perforat pœnas dignas suo facinori vt eo C. l. si ex.
 &c. Nota quòd olim duplici pœna tales plectebantur capite
 & vngulis, ad dilacerationem corporis seu ad deuorandum
 bestijs obiciendo. Iam autem cremantur fortè propter fœ-
 mineum sexum Item prohibent participationem. Vnde sub-
 ditur, sed nec permittantur tales ad limen alterius accedere,
 alioquin concutiantur bona, nec aliquis debet eo suscipere
 vel consulere, alioquin deportantur in insulã, & omnia bona
 publicantur. Hic notatur pœna exilij cum amissione omnium
 honorum qui tales consulunt aut suscipiunt. Has pœnas vbi præ-
 dicatores populis, & rectoribus tenarum publicant, plus aduersus
 maleficas, quam ex alijs scripturarum allegationibus. marcescunt.
 Præterea & per leges cõmendantur qui eorum maleficijs ob-
 stant. Vide vbi supra, l. eorum. Alij autem qui faciunt id ne la-
 bores hominum vectorum grandinisque lapidatione steinantur,
 non pœna, sed præmio digni sunt. Qualiter autem sit licitum

talia impedire inferius patebit, vt prius tactū est. Omnia autem hæc negare aut friuolè illis resistere, quomodo potest scrupulo hæreticę prauitatis carere, iudicet vnusquisque, nisi fortassis cum ignorantia excusabit, sed cuiusmodi ignorantia excusat, statim inferius patebit. Concludendo ex omnibus præmissis catholicam & verissimam assertionem, q̄ malefici sunt, qui dæmonum auxilio propter pactum cum eis institū, maleficiales reales effectus, permittente Deo, procurare possunt, non excludendo quin & præstigiolos effectus & phantasticos etiam per mediā præstigiola producere valeant. Sed quia præsens speculatio super maleficiales effectus versatur, qui plurimum ab alijs differunt: ideo per hoc nihil ad propositum cum tales potius sortilegi vel incantatores dicantur, quàm malefici. Demum quia fundamentū sui erroris capiūt ex verbis can. præcipuè duo vltimi errores non loquendo de primo qui seipsum condemnat, dum nimium contra veritatem scripturæ exorbitat. Ideo ad sanum intellectum canonis est procedendum. Et primo contra primum errorem dicētis medium esse phantasticum, sed extrema esse realia. Vbi notandum, quòd quatuordecim sunt species capitales in genere superstitionis, quas recitare causa breuitatis non expedit: quia clarè recitantur ab Isidoro, 8. Etymolog. & secunda secundæ per sanctum Tho. q. 92. Tum etiam quia inferius vbi de grauitate huius hæresis tractabitur, de ipsis mentio erit & hoc quæstione vltima huius primę partis. Et species sub qua huiusmodi mulieres continentur, vocatur species pythonū, in quibus dæmon vel loquitur vel mira operatur. Et est septima in ordine. Species autem sub qua malefici continentur vocatur species maleficiorum. Et quia inter se plurimum distant nec oportet q̄ qui in vna specie laborat, quòd etiā sub alijs comprehendatur. Ideo sicut canon de illis mulierculis mentionem facit & non de maleficis. Ita falsè canonem interpretatur qui huiusmodi imaginarias deductiones corporum ad totum genus superstitionis per omnes species eius reducete vult, vt sic illæ mulieres imaginariè solum, ita & omne, maleficè transferantur & per amplius canonem falsificat, qui ex illo arguere vellet maleficā solum modo imaginariè ad effectum maleficialem egritudinis vel morbi concurrere. Præterea tales sic errantes per amplius reprehenduntur dum extrema concedunt realia, scilicet dæmonem operantem, & effectum

An Maleficium sit.

effectum morbi realem, medium autem instrumenti, scilicet personam maleficam, dicunt fantasticè cōcurrere, cum tamen medium semper naturam participat extremorum. Nec valet si dicatur quod etiam phantasia sit quid reale, quia sicut phantasia ut talis, nil potest efficere nec concurrere ad dæmonis operationem nisi per pactum initum cum dæmone in quo pacto malefica se totam obtulit & astringit, diabolo verè & realiter & non phantasticè aut imaginariè solum: ita etiam oportet quòd cooperetur diabolo verè corporaliter. Nam & ad hoc sunt omnia maleficiorum opera, ubi semper aut per visum aut per locutionem alicuius malefici instrumenti repositi sub limine domus operatione sua maleficia exercent, prout in sequenti quæstione patebit. Præterea si quis verba canonis diligenter inspiciet, considerabit quatuor quæ prædicatores, & sacerdotes per ecclesias sibi commissas omni cum instantia populo prædicare debent, scilicet, quòd extra unum Deum nemo arbitretur aliquid esse numinis vel diuinitatis. Secundò quod cum Diana vel Herodiade equitare est cum diabolo (qui se ita fingit & nominat) transire. Tertio quod talis equitatura sit tunc phantastica quando diabolus mentem per infidelitatem sibi subiectam agitat taliter ut ea quæ solo spiritu fiant corporaliter fieri creduntur. Quarto quòd tali domino habeant in omnibus obedire. Unde ad maleficiales actus hæc verba extendere est absurdum, cum sint diuersæ species. An autem malefici etiam localiter transferantur in sua specie superstitionis, vel solum imaginariè sicut pythones tractabitur de illo in cap. 2. partis cap. 3. quod utroque modo. Et sic secundus error cum primo eliditur quod ad fundamentum & sanum intellectum canonis. Tertius insuper qui ex verbis canonis effectum maleficialem asserit fantasticum ex verbis canonis etiam eliditur: nam in eo quod dicit qui credit posse fieri aliquam creaturam aut in melius deteriùsve transmutari, aut in aliam speciem vel similitudinem transformari quàm ab ipso omnium creatore, &c. infideli deterior est. Hæc tres partes si nudè intelligantur, sunt contra processum scripturæ & determinationem doctorum. Nam posse fieri aliquas creaturas à maleficis utpote vera animalia imperfecta, inspiciatur sequens canon, nec minus post allegatum canon. episcopi, quid Augustinus determinat de magis Pharaonis qui virgas in serpentes

pentes verterunt, inspiciatur gloss super illud Exod. 7. Vocavit Pharaon sapientes, Inspiciatur & alia glossa Strabi. quod daemones discurrunt per mundum quando per incantationem malefici per eos aliquid efficere conantur & colligunt diuersa semina & ex eorum adaptatione possunt prorumpere diuersas species. Inspiciatur & Albertus in lib. de animalibus. Inspiciatur & sanctus Thom. 1. parte. q. 114. artic. 4. Quorum dicta breuitatis causa omittuntur. solum hoc superest vt intelligatur ibi fieri, pro creati, secundum etiam quod in melius deterioris valeat transmutari, intelligatur solummodo à Deo auctoritate, & ad correctionem seu etiam punitionem: saepius tamen ista ministerio daemonum exercentur: & sicut de primo dicitur, Dominus percutit & ipse medetur, & ego occidam & ego viuere faciam. Ita de secundo dicitur immisionem per angelos malos vt supra tactum est. In praefato denique ca. nec mirum. inspiciantur verba Aug. quae dicunt maleficos & eorum operationes hominibus interdum non solum infirmitatem, sed etiam mortem inferre. Tertium etiam sanè intelligere expedit cum moderni malefici saepius opere daemonum transformantur in lupos & alias bestias. Sed canon loquitur de reali transformatione & essentiali, & non de praestigiosa, quae saepius fit, de qua etiam Aug. xvij. de ciuitate Dei. cap. xvij. multa refert vt de famosissima maga Circe & de socijs Diomedis & de patre Praestantij. De qua materia in capitulis secundae partis patebit. & an semper sunt praesentes vel absentes malefici, & an illam formam diabolus assumit vel ipse homo per se videatur talis. capitul. 6. & 7.

An sit haeresis malef. os asserere.

SE D quia secunda pars quaestionis dixit quod his oppositum asserere pertinaciter sit haereticum. quaeritur, an tales debeant habere tanquam manifestè deprehensi in haeretica prauitate, vel solum vt de haereti velicenter suspecti. Et videtur quod primo modo, nam Bernardus in gloss. ordinata, in c. ad abolendam. & praesenti & vel deprehensi extra de haere. Praesenti nihilominus ordinatione sancimus, vt quicumque manifestè fuerint in haereti deprehensi, & c. declarat quod tribus modis quis censetur manifestè deprehensus, facti videlicet euidentia, quia publicè praedicat haeresim vel legitima probatione per testes vel ex sua confessione. Et quia

tales publicè prædicant seu temerè contra præfata omnia se opponunt asserentes maleficas non esse: aut quòd nullò modo valeant hominibus nocere. ideo tanquam manifestè deprehensi in tali prauitate sub distinctione continentur. Ad eundem etiam sensum est eiusdem Bernard. gloss. in cap. excommunicamus sec. 10, super verbo deprehensi publicè. Ad idem etiam facit cap. super quibusdam. extra de verborum significatione. Inspiciat ibidem lector cap. & reperiet veritatem. Sed contra, quia hoc nimis durum videtur, tum propter pœnam annexam quæ notatur in cap. ad abolendam. §. in præsent. extra de hæret. vbi in clerico potitur degradatio & quòd secularis relinquatur arbitrio potestatis secularis animaduersione debita puniendus, tum etiam propter ignorantiam & multitudinem eorum qui culpabilis in tali errore ceñitur & ex multitudine tali rigor iustitiæ est temperandus. dist. xl. vt constitueretur. Responsio cum nostra sit intentio potius à vitio hæresis huiusmodi prædicatores pro posse excusare quàm incusare, cum vt dicitur extra de præsum. c. literas. §. quocirca mandamus quatenus cum propter solam suspicionem quamuis vehementem nolumus illum de tam graui crimine condemnari, &c. vbi gloss. super condemnari. Procedi potest contra talem sic vehementer suspectum, sed non debet propterea condemnari nisi adsit vt ibidem declaratur, violenta suspitio: attamen quia suspitionem excludere non possumus, & hoc propter friuolas eorum assertions contra fidei veritatem, & cum hoc triplex sit suspitio, leuis, vehemens & violenta, de quibus in c. accusatus, & c. cum contumacia. lib. vj. de hære. & per notata per Archidiaconum, & Ioan. Andream super cap. accusatus. & verbo vehemens. & de præsump. cap. literas. De violenta etiam loquitur canon dist. xxiiij. quorundam. ideo querendum cuiusmodi suspitioni talia prædicans subiacet. Et quidem cum talia dogmatizantes, non æqualiter se ad huiusmodi errores habere noscuntur, eo quod aliqui ex simplici ignorantia iuris diuini aliqui etiam sufficienter informati adhuc fluctuât vacillando, & plenè assentire nolunt, & cum error in mente hæreticum non faciat, nisi adsit pertinacia voluntatis. oportet etiam dicere quòd ad suspitionem super crimen hæreseos non se æqualiter habeant, attamen quia per ignorantiam putant se posse euadere. Aduertant paululum quàm graues peccant

peccant qui ex huiusmodi ignorantia, delinquunt. Nam licet multiplex sit ignorantia, tamen in rectoribus animarum ignorantia quaecunque sit, non potest dici ignorantia inuincibilis seu ignorantia particularis, secundum philosophos, quae a Iuristis & Theologis dicitur facti. Sed ceterum in eis ignorantia vniuersalis quae est ignorantia iuris diuini, quia est eorum quae quis de iure ex lege diuina scire tenetur di. 41. Nicolaus Papa, dispensatio caelestis seminis nobis iniuncta est. Vae si non aspererimus, vae si tacuerimus. Tenetur enim habere scientiam sacrae scripturae, di. 36 per totum. Et hoc ad subditorum animas informandas eadem dist. c. 2. §. ecce. & §. Si quis vult licet secundum Ray. Host. Th. non requiratur quod habeant scientiam eminentem, sed quod habeant competentem, id est, sufficientem ad suum officium exequendum. Attamen pro illorum aliqua consolatione, dummodo damna praecedentia lucus sequentibus deinceps recompensant est eis aduertendum quod hic ignorantia iuris licet dicatur interdum affectata & supina, dicitur tamen affectata, id est voluntaria dupliciter. Quia interdum cum scientia intentionis, interdum cum ignorantia intentionis. prima in nullo excusat, sed damnat. De qua Psal. Noluit intelligere vt bene ageret. Secunda tamen diminuit voluntarium ita & peccatum Quia fit quando quis tenetur aliquid scire, sed nescit quid teneatur, quae etiam fuit in Paulo primo Timoth primo. Misericordiam consequutus sum, quia ignorans feci in incredulitate. Quia tamen dicitur affectata indirecte, quia propter alias occupationes negligit addiscere ea quae scire tenetur, nec vult laborare in studio ad sciendum illa & excusat non a toto, sed a tanto Et etiam iuxta Ambr. super illud Rom. 2. An ignoras quod benignitas Dei ad poenitentiam te adducit? dicit grauissimè peccas si ignoras, grauissimè, id est, valdè periculosè. Ideo praesertim iam in temporibus ad succurrendum animarum periculis omne ignorantiam repellamus, & durissimum iudicium quod nobis imminet super distictam rationem & talentum nobis creditum semper praeculis habeamus, ne ipsa ignorantia etiam in nobis notetur crassa vel supina per metaphoram hominis crassi vel supini, qui non videt etiam ea quae coram ipso sunt Dicit enim Cancellarius in floribus regulatum moralium, & in secunda regula quod culpabilis ignorantia iuris diuini non cadit in facientem quod in se est. Ratio est, quia Spiritus sanctus talem hominem

minem de necessarijs ad salutem, quæ vires eius excedunt docere immediatè paratus est. Ad primum argumentum solutio patet per sanum intellectum canonis. Ad secundum dicit Pe. de Tharam. Peumeret utique ea magna sua inuidia, qua aduersus hominem agitatui, si à Deo permitteretur. Quod autem Deus permittit sibi aliqua, & aliqua non, hoc cedit in maiorem ipsius diaboli contumeliam & displicentiam quod Deus in omnibus vitur eo contra suam voluntatem ad manifestationem gloriæ suæ. Ad tertium dicitur quod ante rationem ægritudinis aut alterius effectus maleficialis semper præcedit aliquis motus localis in quantum dæmon per maleficam colligit determinata actiua quæ videlicet lædere possunt, & apponit determinatis passiuis ad inferendum dolorem vel nocumentum aut actum aliquem spurcissimum. Et si quaeritur an motus ille rerum à dæmone localis reductatur in motum cœlestem, dicendum est quod non. Quia non mouentur ex virtute naturali, sed mouentur ex obediencia naturali qua subiiciuntur virtuti dæmonis, qui habet hoc ex virtute naturæ suæ quod potest supia corpora. Hoc dico, non quòd possit influere rebus materialibus aliquam formam vel substantialem vel accidentalem absque adminiculo alterius rei naturaliter. Sed quia potest Deo permittente res localiter mouere & ex rebus coniunctis dolorem vel aliquam qualitatem producere. Vnde effectus maleficialis non subiicitur motui cœli, sicut nec ipse dæmon, licet res illæ & infima subiiciantur. Ad quartum dicendum est, Opus Dei potest opere diaboli omnino vitari, prout ad præsens loquimur de effectu maleficiali. Sed quia hoc non potest nisi diuina permissione, ideo non sequitur quod diabolus sit Deo fortior: demum quia non vitiat opera Dei per violentiam cum sic etiam destruere posset. Ad quintum simpliciter notum est quòd corpora cœlestia non habent virtutem imprimendi in dæmones, cum nihil agat vltra suam virtutem, sed quod magis aduocati sub certa constellatione veniunt, duplici ex causa hæc facere videntur. Primum quia sciunt virtutem illius constellationis iuuare ad effectum quem magis optant. Secundò faciunt vt homines inducant ad venerandum aliquod numen in stellis, ex qua veneracione etiam ante tempora vitus idololatæ processit. Ad vltimum quantum ad terminos argumenti super aurum alchimicum;

michum, dicendum secundum sanctum Tho. in 2. dist. 6. in solutione huius argumenti, ubi declarat de virtute dæmonum in operando. Quod licet quædam formæ substantiales per artem induci possint virtute naturalis agentis, ut quando forma ignis inducitur per artem in lignum, hoc tamen non potest fieri vniuersaliter, eò quòd ais non potest inuenire semper seu coniungere propria actiua proprijs passiujs, potest tamen facere aliquid simile, & sic alchimistę faciunt aliquid simile auro, quantum ad accidētia exteriora, sed tamen non faciunt verum aurum, quia forma substantialis auri non est per calorem ignis quo vtuntur alchimistę, sed per calorem Solis in loco determinato vbi viget virtus mineralis, & ideo tale aurum non habet operationem consequētem speciem. Et simile est de alijs eorum operationibus. Ad propositum, Dæmones operantur per artem circa effectus maleficiales, & ideo absque adminiculo alterius agentis nullam formam substantialem vel accidentalem inducere possunt, & quia non dicimus quòd maleficia inferant partem absque adminiculo alterius agentis, ideo etiam cum tali adminiculo potest veras qualitates ægritudinis aut alterius passionis inducere, sed qualiter hæc adminicula seu administrationes instrumentorum habent ad effectum maleficalem cum dæmonibus concurrere, vel non, patebit per sequentia.

An demon cum malefico concurrat.

QVÆSTIO II.

AN catholicum sit asserere quòd ad effectum maleficalem semper habeat dæmon cum malefico concurrere, vel quòd vnus sine altero, vt dæmō sine malefico, vel è conuerso talem effectum possit producere. Et arguitur primò quòd dæmon sine malefico. Aug. in lib. 83. q. Omnia quæ visibilitate fiunt, etiam per inferiores potestates aeris fieri posse creduntur. Sed omnia nocumenta corporalia non sunt invisibilia, sed potius sensibilia, igitur etiam à dæmonibus fieri possunt. Præterea ex scripturis nocumēta Iob illata, vbi ignis de cælo cecidit, & familiam cum gregibus pecorū vno impetu consumpsit, & turbo domum deuiciens liberos occidit, dæmon per se absque maleficis concurrente, tantummodo diuina permissione operatus est. Ergo à simili in alijs qui maleficis ascribuntur, patet & de septem vultibus virginis, quos

quos dæmon occidit. Præterea quicquid potest virtus inferior absque adminiculo virtutis superioris, potest & virtus superior absque adminiculo virtutis inferioris. Sed virtus inferior potest concitare grandines, & inducere infirmitates absque auxilio virtutis superioris. Dicit enim Albertus de Proprietatibus rerum, quòd salua putrefacta modis, vt ibidem ponit, si proiecta fuerit in fontem mirabiles concitabit in aère tempestates. Præterea si dicatur quòd dæmon virtutis maleficio non propter indigentiam, sed propter eius quam querit perditionem. Contra Aristot. 3. Ethic. Milicia est quid voluntarium, quod probat per hoc quòd nullus operatur iniuste, voluntarie non volens iniustum esse, & voluntarie stuprantem non velle incontinentem esse, & per hoc etiam legislatores puniunt malos quasi voluntarie mala operantes. Dæmon ergo si operatur per maleficam, operatur tanquam per instrumentum, & cum instrumentum dependet à voluntate principalis agentis, non voluntarie agit, si concurrit, & non erit ei actio imputanda, nec per consequens punienda. Sed contra quòd nihil possit inficere inferiori absque maleficio. Primò de generatione, Omnis actio est per contactum. Et quia non est aliquis contactus dæmonis ad corpora, cum nihil habeat cum eis commune, ergo virtuti aliquo instrumento illi influendo virtutem lædendi per contactum. Iuxta hoc etiam quòd maleficia possunt fieri absque opere dæmonum. Probat per textum & glo. ad Gal. iii. O insensati Galatæ quis vos fascinavit veritati non obedire. glo. quidam habent oculos videntes qui solo aspectu inficiunt alios & maxime pueros. Est ad hoc etiam Avicenna. 6. naturalium libri. 3. cap. vlt. ita dicens, Multoties autem anima operatur in corpore alieno sicut in proprio, quemadmodum est opus oculi fascinantis & estimationis operantis. Et eandem sententiam etiam ponit Algazel. lib. 5. suo physicor. c. 10. Putat etiam Avicenna; licet non teneatur in illo, quòd virtus imaginatiua etiam absque visu possit extranea corpora immutare, vbi nimis extendit virtutem imaginatiuam, & capimus hic virtutem imaginatiuam non in quantum distinguitur cõtra alias virtutes sensitiuas interiores, vt est sensus cõmunis, & phantasia & æstimationis, sed in quantum includit omnes illas virtutes interiores. Est benè verum quòd talis virtus imaginatiua potest transmutare corpus coniunctum, scilicet illud in quo

quo est, sicut homo potest ambulare supra trabem quæ est in medio viæ. Si verò posita fuerit super aquam profundam non audebit ambulare super eam, eo quod imaginabitur in eius anima forma cadendi vehementer impressa, cui obedit materia eius & virtus membrorum eius, & nō obediunt eius contratio, scilicet ad directè ambulandum. In hoc ergo conuenit hæc immutatio cum oculo fascino in quātum immutatur corpus proprium, primo scilicet non corpus alienū, de qua immutatione nunc loquimur. Præterea si dicatur quod talis immutatio causatur à corpore viuo, mediante anima in aliud corpus viuum. Cōtra. Quia ad præsentiam interfectoris manat sanguis ex vulneribus occisi. Ergo etiam absque virtute animæ, corpora possunt mirabiles effectus producere. Item homo viuens, & prope cadauer hominis occisi transiens, etiam non sentiendo illud, adhuc terrore concutitur. Præterea sicut res naturales habent quasdam virtutes occultas, quarum ratio ab homine assignari non potest, sicut quod adamas trahit ferrū, & multa quæ Augu. enumerat 20. de ci. Dei. Ita mulieres ad immutationes faciendas in corporibus alienis certis rebus vti possunt, absque auxilio dæmonū quæ etiam nostram rationem excedunt. Et quia excedunt, non debemus propterea dæmonibus quasi ex maleficis insimul conuersantes ascribere. Præterea malefici certis vtuntur imaginibus & rebus instrumentalibus quas interdum ponunt sub limine ostij domus, aut ad certa loca vbi pecudes cōueniunt, aut etiā homines qui maleficiātui, & interdū moriuntur. Sed quia huiusmodi effectus possunt euenire ex imaginibus illis, in quantum habent quasdam influentias corporib. cœlestibus receptas probatur. Nam sicut corpora naturalia subduuntur corporib. cœlestibus, ita & artificialia. Sed corpora naturalia possunt recipere quasdam virtutes occultas, ergo, &c. & artifi. Vnde videtur quod eorū opera possent per tales impressiones praticari & nō per dæmones. Præterea si vera miracula possint fieri ex potestate naturæ in eo quod operatur, ita & miranda & horribilia & stupenda opera ex virtute naturæ probatur. Nam Grego. dicit 2. dial. Sancti miracula faciunt, aliquando ex prece, aliquando ex potestate. Exemplum datur de vtroque Petrus orādo suscitauit Thabitham mortuam, Ananiam, & Sapphiram mentientes morti, increpando tradidit absque prece. Ergo & homo per virtutem
suz

suæ animæ poterit materiam corporalem in alteram etiam
 transmutare, seu immutare de sanitate in infirmitatē, & ecō-
 uerso. Præterea corpus humanū est nobilius quàm alia cor-
 pora inferiora, sed propter apprehensionem animæ humanæ
 immutatur corpus humanū ad calorem & frigus, ut patet in
 irascentibus & timētibus, immo etiam hæc immutatio per-
 tingit quandoque vsque ad ægritudinem & mortem. Ergo
 multo magis potest sua virtute materiam corporalem im-
 mutare. Sed contra est. Substantia spiritus, non potest impri-
 mere aliquam formam, nisi aduinculo alterius agentis, ut
 supra tactū est. Vnde & August. in præfato libro: Non est pu-
 tandum istis transgressoribus angelis ad nutum seruire hæc
 visibilia rerū materiā, sed soli Deo. Ergo multo minus ho-
 mo ex potestate naturali efficere potest effectus maleficia-
 les. Respondeo, quia non desunt eriantes in hac materia, ma-
 leficas excusantes, & dæmones tantūmodo aut inculpantes,
 aut quibusdam naturalibus transmutationibus earum facta
 ascribentes. Ideo horū falsitas ostenditur, primò per descri-
 ptionem maleficarum, de qua Isid. 8. Etymo cap. 9. Malefici
 dicuntur ob facinorum magnitudinem, scilicet, mala præ-
 cunctis malefactoribus efficientia, vnde subdit, Hi elementa
 cōcutiunt, opere scilicet dæmonum ad grandines & tempe-
 states concitandas. Item dicit mentes hominū turbant, intel-
 lige ad amētiam, odium & amorem inordinatum. Item sub-
 dit, hac sine villo veneni haustu, violentia tantum carminis
 animas interimūt. Ad idem 26. q. v. c. nec mirum, & sunt ver-
 ba Augustini. in d. lib. de ci. Dei. vbi declaratur qui dicuntur
 magi & malefici. Magi sunt, qui vulgo dicuntur malefi-
 ci, & ob facinorum magnitudinem sic nuncupantur. Hi
 sunt qui permissu Dei elementa concutiunt, hominum tur-
 bant mentes, minus confident in Deo, ac sine villo veneni
 haustu, violentia tantū carminis interimunt homines. Vnde
 & Lucanus, Mens hausti nulla sanie polluta veneni incāta-
 ta perit, dæmonibus enim accitis audēt ventillare & quous-
 que suos perimant malis artibus inimicos. Ex quibus patet
 quòd in huiusmodi operibus semper habent dæmones cum
 maleficijs concurrere. Secundo quia cum quadruplices effe-
 ctus pœnales assignare possumus, scilicet ministeriales no-
 xiales, maleficiales & naturales, & ministeriales dicuntur
 qui ministerio bonorum angelorū sicut noxiales malorum
 spirituum

Spirituum immittuntur. Moyses enim Ægyptum in decem plagis ministerio bonorum percussit. Vbi Magi in nouem tantum per malos spiritus concurrerunt. Et triduum pestem propter peccatum Dauid circa numerationem populi commissum, & de 72. millibus hominum vna nocte profuatis per exercitum Sennacherib, utique hæc per Angelos Domini, id est, per bonos Dominum venerantes & cognoscentes peracta fuerunt. Noxiales verò effectus cum in scripturis nominantur immisiones per Angelos malos, secundum quas populus ille in deserto sæpe percussus fuit. Et maleficiales effectus dicuntur, quando Dæmon per Maleficos & per Magos operatur sicut & naturales, qui ex influentijs corporum cœlestium existis inferioribus circa mortuitates, sterilitates terrarum & grandines, & hæc similia causantur.

Et inter hos effectus magna fit differentia. Ideò cum Iob noxiali plaga fuit à Dæmone percussus & non maleficiali, ideò nihil ad propositum. Si qui verò curiosus instaret sicut plerumque hæc materia curiosas patitur à maleficarum defensoribus instantias, semper in cortice verborum aciem verberantes, & medullam veritatis nunquam penetrantes: Cur Iob non maleficiali affectu per Dæmonem sicut noxiali percussus fuit. His curiosè etiam responderi potest, quòd Iob fuit percussus à diabolo solùm, & non mediante Malefico-vel Malefica. Quia hoc genus superstitionis nondum erat inuentum: Diuina tamen prouidentia voluit, vt potestas Dæmonis mundo, ad præcauendum eius insidias, pro Dei gloria innotesceret, cum nihil nisi à Deo permissus efficere potest.

Et de tempore quidem, quo primus genus superstitionis inuentum fuit: dico primum genus, quò ad Dæmonum inuocationem, non quò ad putam Idololatriam; Dicit Vincentius in Speculo Historiali, allegans plures Doctores, quod primus inuentor artis Magicæ & Mathematicæ fuit Zoroastres, qui dicitur fuisse Cham filius Noë. Hic secundum August. de Ciuit. Dei solus natus nascendo, & hoc non nisi opere Diaboli. Hic etiam cum esset rex, superatus est à Nino filio Beli, qui ædificauit Ninuam, vel amplius, sub quo cœpit regnum Assyriorum tempore Abraham.

Hic etiam Ninus, ob inordinatum amorem patris fecit

Noxiales.

Maleficiales.

Naturales.

Iob plaga.

Tempore Iob Malefica non erant.

Magia quando inuenta.

Cham natus cum nasceretur operante Diabolo.

Origo adorationis imaginum.

fieri imaginem patri mortuo, ad quam quicumque confu-
giebāt malefactores, liberi erant ab omni punitione debi-
ta. Et ex hoc cœperunt homines Imagines adorare, vt
Deos sed hoc post primam ætatem: quia sub illo tempore
non erat Idololatria propter recentem memoriam creatio-
nis mundi, vt dicit S. Thom. in 2. q. 95. art. 4. Vel etiam in-
cepit à Nembroth, qui cogebat hominem ignem adorare:
& sic in secunda ætate incepit Idololatria, quæ est primum
genus superstitionis, sicut Diuinationis secundum, & obser-
uantia tertium.

*Primum ge-
nus superstitio-
nis Idolola-
tria.*

*Secundum Di-
uinationis*

*Tertium Ob-
seruantia.*

*Diuinationis
tria genera.*

Maleficorum autem ritus reducitur ad secundum genus
superstitionis, scilicet ad Diuinationem, quæ fit per expies-
sam Dæmonum inuocationem: Cuius etiam sunt tria ge-
nera, scilicet Necromantia, Planetarij, seu potius Mathema-
tici, & Diuinationis per Somnia.

Hæc ideò posui, vt prius lector intelligat noxias illas ar-
tes non subito, sed processu temporis fuisse inuentas, nec
absonum esse asserere Maleficas tempore Iob non fuisse. Si-
cut enim per incrementa temporum, vt Gregor. in Mora-
libus dicit, creuit sciētia Sanctorum: ita & noxiæ artes Dæ-
moniorum: Et sicut iam repleta est terra scientia Domini,
Esa. 11. Ita iam mundi vesperie ad Occasum declinante, &
malitia hominum excrescente, & charitate refugescente,
superabundat omnis maleficiorum iniquitas.

Ipsæ tamen Zoroastres cum esset intentus illis artibus,
solummodò consideratione Astrorum à Diabolo succen-
sus est. Hæc vbi supra.

*Quando Ma-
lefici incepe-
runt cum Dæ-
monibus col-
ladere.*

De tempore autem, quo Malefici leguntur cum Dæmo-
nibus ad maleficia inferenda conuenisse, tactum est supra.
Et habetur Exodi lib septimo quò ad Magos Pharaonis,
qui in plagis super Ægyptum Dæmonum assistentia, sicut
Moyles ministerio bonorum Angelorum, signa plurima
perpetiarunt.

*Conclusio su-
periorum.*

*Responsio ad
argumenta.*

Vnde concluditur veritas Catholica, videlicet, quòd ad
effectum maleficalem, licet non ad effectum noxialem,
semper habet maleficus cum Dæmone concurrere. Et per
hæc patet responsio ad argumenta.

Nam ad primum non negatur, quin effectus noxiales,
qui visibiles ceinuntur super homines, iumenta, terræ fru-
ges, & qui etiam ex influentijs corporum cœlestium sæpè
proue-

Proveniunt, etiam à Dæmonibus, Deo permittente, inferuntur. Dicit enim August. 4. de ciuitat. Dei Dæmonibus sub-
 sinit ignis & aer, quantum eis à Deo permittitur: Pater &
 per glossam super illud. Immissiones per Angelos malos:
 quæ dicit, Deus punit per malos Angelos. Ex quibus etiã
 patet responsio ad secundum de Iob, & ex his quæ prius
 tacta sunt de initio artis Magicæ. Et ad tertium, de salua
 putrefacta, & in puteum proiecta dicitur, quòd licet sequa-
 tur effectus noxialis absque auxilio Dæmonis, licet non
 absque influenza corporis cœlestis. Loquamur autem de
 effectu maleficali. Vnde non est simile. Ad quartum dicitur
 verum esse, quòd Dæmones vtuntur Maleficis tantum
 modò propter eorum perditionem. Et cum inferitur, quòd
 non essent puniendi, quia concurrunt tanquam instrumē-
 ta, quæ mouentur ad nutum non proprium, sed principalis
 agentis. Respondetur, quòd sunt instrumenta animata &
 liberè agentia, & licet post expressum pactum, initum cū
 Dæmonibus, non iam sint suæ libertatis. quia vt ex earum
 passionibus accepimus, & loquor de mulierculis combu-
 stis, ad plurima maleficia coactè; si verbera Dæmonum
 subter fugere volunt, cooperantur, prima tamen professio-
 ne, qua spontè se Dæmonibus subiecerunt, manent ligatæ.

Ad alia verò argumenta, in quibus probatur, maleficæ
 effectus posse absque opere Dæmonum à vetulis pro-
 curari. Dicendum, quòd ex vno particulari, cōcludere vni-
 uersale est dissonum rationi. Et cum in tota (vt videtur)
 Scriptura Sacra, non inuenitur tale, nisi hīc vbi agitur de
 fascinatione seu inuultuatione vetularum, ideò non valet
 per hoc concludere, quòd semper habeat ita euenire Insu-
 per est dubium per gloss. An absque opere Dæmonum ra-
 lis fascinatio fieri possit, eò quòd ex glossis ibi elicitur,
 quòd Fascinatio capitui tripliciter. Vno modo dicitur lu-
 dificatio sensuum, quæ fit per artem Magicam, & sic potest
 fieri ministerio Dæmonum, nisi prohibeantur à Deo, im-
 mediatè mediante, vel ministerio sanctorum Angelorum.
 Secundo modo potest dici inuidia, vt ibi Apostolus dixit:
 Quis vos fascinauit, id est, tanto odio persecutus est. Ter-
 tiò, quòd ex tali odio fiat immutatio ad malum in corpore
 alicuius per oculos alterius aspicientes in eum.

Et de fascinatione hoc modo dicta cōmunitè loquuntur

*Fascinatio si-
 ue Inuultua-
 tio triplex.*

*Immutatio
spirituum ma-
ximè fit in o-
culis.*

*Oculi vetu-
larum noscuntur.*

Doct. secundum quem modum Auicenna & Algazel, ut in argumentis deducitur, loquuti sunt. Nam & S. Thom. hanc fascinationem declarat 1. par. q. 117. per hunc modum. Et forte inquit, imaginatione animæ immutatur spiritus corporis coniuncti, quæ quidem immutatio spirituum maximè fit in oculis, ad quos subtiliores spiritus proueniunt. Oculi enim inficiunt aërem continuum vsque ad determinatum spacium. Per quem modum specula si sint noua & pura, contrahunt quandam impuritatem ex aspectu mulieris menstruatae. Ut Arist. dicit in lib. de som. & vigilia. Sic igitur, cum aliqua anima fuerit vehementer commota ad malitiam, sicut maximè vetulis contingit, efficitur secundum modum prædictum, Aspectus eius venenosus & noxius, & maximè pueris, qui habent corpus teneium, & facile receptiuum impressionis. Subdit tamen, quòd possibile est etiã quòd Dei permissione vel ex aliquo occulto facto cooperetur ad hoc malignitas Dæmonum, cum quibus Sorilegæ vetulae pactum aliquod habent.

Est ergo quæstio super influentias corporum cœlestium, in qua tres alij errores reprobantur, & est quinta in ordine, Sed pro ampliori præmissorum declaratione, etiam obuiandum quibuscunque præteritis obiectionibus.

Quæritur de Maleficorum operibus, quò ad quintuplicem causam, quatuor ex illis reprobando, ex quibus influere non possunt, quintam verò concludendo, scilicet, virtutem intellectiuam, ex qua fluere habent, quæ & licet bona sit secundum naturam, est tamen mala secundum voluntatem.

Quatuor autem causæ reprobantur contra illos, qui aut Maleficas, aut eorum opera esse negant, & sunt corporum Cœlestium influentia, illorum corporum & orbium motores mouentia, hominum excrescens malitia, & imaginum ac characterum & verborum efficacia. Præterea corpora Cœlestia mouentur à substantijs spiritualibus, secundum Theologos & Philosophos omnes. Sed illi spiritus sunt superiores animabus nostris, sicut & corpora Cœlestia corporibus nostris, ergo ambo insimul habent imprimere in animam & corpus hominis ad causandum quoscunque actus humanos.

Sed pro ampliori intellectu solutionum, aliqua dubia mouentur, ex quorum solutione veritas magis patebit.

Videtur

Videtur enim obstare primo illud quod superius dictum est. Quod substantiæ spirituales non possunt transmutare corpora ad aliquam naturalem formam, nisi adminiculo alterius agentis. Ergo multò minus hoc potest efficere imaginatio quantumcunque fortis in anima. Præterea est articulus condemnatus in plenisque Vniuersitatibus, prætipuè tamen Parisiensi, quòd incantator aliquis proiecit Camelam in foueam solo visu, eò quòd sicut intelligentiæ super ores imprimunt inferioribus, sic anima intellectiua imprimat in aliam & etiam in animam sensitiuam. Item ad hoc est articulus condemnatus, quòd materia exterior obedit substantiæ spirituali, si intelligatur simpliciter, & secundum omnem modum transmutationis. Qua sic soli Deo, ut prius patuit, obedit.

*Articuli dicitur
nati in Act.
demijs.*

His visis fascino de qua loquimur, qualiter sit possibilis, & qualiter non, declaratur. Non enim est possibile homini, quod per naturalem virtutem animæ suæ, per oculos talem virtutem emittat, quæ non mediante transmutatione proprii corporis, neque mediij, hocumentum inferre possit corpori hominis quod aspicit, maxime cum secundum opinionem communiorum videamus intra suscipientes nihil extra mittentes. Non est etiam possibile homini, quod per virtutem naturalem animæ suæ, pro voluntate sua transmutationem faciat, imaginando in oculis suis quæ mediante transmutatione mediij, scilicet aeris, possit corpus hominis quem aspicit in aliquam transmutare qualitatem, secundum quod sibi placuerit.

Visus transmutans.

Et quia secundum hos duos modos prædictos non potest vnus homo alium fascinare: cum nulli hominum potest inesse talis virtus per naturalem virtutem animæ suæ. Ideò velle probare, quòd maleficiales effectus possent prodire ex naturali aliqua virtute super ad infringendum onera maleficorum, quæ virtute Demonum fiunt, est plurimum alienum à veritate. Quia etiam secundum hos duos modos fascino & maleficatio reprobantur, sicut & præfati duo articuli.

Qualiter tamen sit possibilis, licet superius tactum sit, tamen clarius sic deducitur. Potest enim contingere, quòd homo vel mulier aspiciens corpus alicuius pueri moueat ipsum, mediante visu & imaginatione, vel aliqua passione

*Aspectus vs
imaginationis
mouet cor.*

sensibili. Et quia passio sensibilis est cum quadam immutatione corporali & oculi sunt tenerissimi, propter quod sunt impressionis multum receptivi. Ideo quandoque contingit quod per aliquam passionem internam transmutatur oculi in aliquam malam qualitatem, maxime cooperante ad hoc aliqua imaginatione, cuius impressio cito redundat in oculos, & propter eorum teneritudinem, & propter vicinitatem radicis sensuum particularium ad imaginationis organum. Cum autem oculi sunt transmutati in aliquam qualitatem nociuam, contingere potest quod transmutet, ac rem sibi contiguam in aliquam qualitatem malam, & illa pars aliqua & sic usque ad aerem contiguum, oculis pueni, qui aspicitur: & ille aeri contiguus poterit quandoque in materiam, tam dispositam quam non dispositam, cui consonat, transmutare oculos ipsius pueni in aliam qualitatem malam & mediantibus oculis ipsius pueni aliquas alias partes interiores: unde nec cibum digerere, nec in membris fortificari aut augmentari poterit. Experimentum huius rei manuductiuum est, quia videmus hominem patientem in oculis, quandoque ex aspectu suo laedere oculos eum aspicientis, quod contingit ex hoc, quod oculi mala qualitate infecti, inficiunt aerem medium, & aeri infectus inficit oculos directos ad oculos infirmos, eo quod secundum rectam lineam infectio illa deriuatur in directum ad oculos inspicientium, cooperante ad haec multum imaginatione eius qui aspiciendo oculos infirmos imaginatur se laedi. Plura possent exempla manuductiua adduci, quae breuitatis causa obmittuntur.

Oculi quomodo laesi oculi visus laeditur.

Ictericis prodest visum animal.

Basiliscus quomodo occidat visu.

Concordat his quaedam glossa super illud Psalm. Qui timent te, videbunt me: & la. dicens, Magna virtus oculis inest: quod in naturalibus apparet. Animal enim visum prodest Ictericis. Prior videns Lupus vocem aufert: Vel sic, Basiliscus si prior vidit, occidit, si prior videtur, occiditur. Et ratio, quare Basiliscus videndo occidit hominem, nisi quod ex aspectu & imaginatione excitatur in eius corpore materia venenosa, per quam oculi primo inficiuntur, & deinde aer contiguus. Et sic alia & alia pars aëris usque ad aerem homini contiguum, quem aerem per aspirationem cum homo attaxerit, intoxicatur, & moritur. Prior autem visus ab homine, ubi homo volens Basiliscum occidere, circumnuit se

se speculis ex quibus dum Basiliscus inspicit ex reuerberatione aer inficitur, & sic vsque ad Basilicum pertingit & occiditur. Sed dubium. Cur homo occisor bestiae non moritur, & hic occultam quandam causam opinari necesse est.

Hæc sine præiudicio & temeraria assertione dicta sunt, tantum modo dictis Sanctorum inhaerentes. Catholicam veritatem concludamus, quod ad maleficiales effectus, de quibus ad præsens loquimur, Maleficos cum Dæmonibus semper concurrere, & vnum sine altero nihil posse efficere.

Cōclusio præcedentium.

Ad argumenta, patet responsio de fascinatione ad primū. Ad secundum dicitur iuxta Vincen. in Spe. naturali. ca. 13. q. vulnus infectum spiritibus interficientis, ex forti imaginatione illud vulnus trahit aërem infectum, transeunte iā infectore sanguis ebulliens extra manat. Quia ad præsentiam infectoris aer inclusus in vulnere, sicut ab infectore intrauit, ita ad eius præsentiam commouetur ex qua commotione sanguis erumpit, sunt quidam alias causas allegantes, quasi illa ebullitio sanguinis sit eius clamor de terra super homicidam præsentem, & hoc propter maledictionem primi homicidæ Cain: ad illud de horrore dicendū, q. homo transiens propè cadaver hominis occisi horrore concutiatur, licet illud non sentiat: hoc fit ex spiritu quantumcunq. infectionem recipiente, & eam animæ repræsentante. Sed hæc nihil cōcludunt aduersus opera Maleficorum, cum omnia illa naturaliter (vt dictum est) fieri valeant.

Responsio ad superiora argumenta.

De mortuo sanguine mittente.

Ad tertium, sicut dictum est supra, Maleficorum ritus deducuntur ad secundum genus superstitionis, q. dicitur Diuinatione: rebus verò superstitionosè vti in obseruationibus quibusdam reducitur ad tertium genus, ideò argumentum non est simile, demum etiam, quia reducuntur non ad quamlibet Diuinationem, sed ad illam, quæ fit per expressam Dæmonum inuocationem, & hoc etiam cum multis modis fieri possit, scilicet per Necromantiam, Geomantiam, & Hydromantiam, &c. Inspiciatur sese. q. art. 5.

Ideò hæc diuinatione Maleficorum, vbi maleficijs sunt intenti, sicut supremum gradum in flagitijs tenet, ita & aliud iudicium de eo existit. Vnde quando arguitur, quod quia occultas rerū virtutes cognoscere non possumus, & Malefici

etiam occultis rebus intendunt: Dicitur, quod si intenderent rebus naturalibus ad aliquos effectus naturales ex naturali virtute producendos, hoc licitum foret, ut de se patet. Vel etiam concedendo, quod si intenderent superstitiosè rebus naturalibus, ut pote rebus huiusmodi certos characteres, vel aliqua nomina ignota inscribendo, & illis pro acquirenda sanitate vel amicitia, & pro aliqua utilitate & non pro nocimento aliquo inferendo uterentur: tunc licet absque expressa Dæmonum invocatione, licet non absque tacita ista fieri possent & illicita iudicantur.

*De obseruan-
tibus vanitatē.*

Quia tamen hæc & his similia reducuntur ad tertium genus superstitionis, scilicet ad Observantiam vanitatum, ut dictum est, ideo nihil ad propositum super Hæresim Maleficorum fortificatur. Etiam solutio, quod huic tertio generi quatuor assignantur species: quia vel utitur quis obseruantibus ad scientiam acquirendam: vel ad coniecturas sumendas fortuniorum vel infortuniorum: vel ad suspensiones sacrorum verborum: vel ad corpora immutanda in melius. Vnde & notanter Sanct. Tho. in titulo illo quæstionis, ubi quærit, An observationes ordinatæ ad corporum immutationem sint licitæ, q. 96. in summa præfata ar. 2. addit, puta ad sanitatem. Observationes ergo Maleficorum, cum hic locum habent, sed ut dictum est sub secundo genere continentur superstitionis, ideo nihil ad propositum.

*Inter imagi-
nes Necromā-
ticas & A-
stronomicas
quæ differen-
tia.*

Ex his etiam ad quartum argum. respondetur quod quia duplices in his obseruantibus fieri possunt imagines Necromanticæ & Astronomicæ: & inter hæc talis est differentia, Quod in Necromanticis semper fiunt expressè invocationes Dæmonum, propter expressa pacta cum eis inita. Inspiciatur solutio secundi argum. præfate quæstionis. In Astronomicis vero sunt pacta tacita, & ideo nulla invocatio nisi fortassis tacita, puta propter figuratum figurata & characterum signa, quæ eis inscribuntur. Et iterum imagines Necromanticæ, vel fiunt sub certis constellationibus, ad recipiendum certos influxus & impressiones corporum cœlestium, etiã certis figuris & characteribus insigniti, ut in annullo, lapide, vel aliqua pretiosa materia. Vel fiunt simpliciter absque obseruantia constellationum, sed indifferenter ex quacunque materia, etiã vili, ad inferendum maleficia, ubi & quando ad aliqua loca reponuntur: & de his effectibus
cum

cum suis imaginibus iam sermo est, & non de alijs. Ideò argumentum non facit propositum.

Qualiter denique certæ imagines superstitiosæ, de quibus tractatum est, nullam habent efficaciam, inquantū sunt artificialia solū, licet forrè materialia in eis cōsiderata, possunt habere efficaciam, & non inquantū haberent naturalem aliquā virtutem ex impressione corporum cœlestium: Si cui placet Doctorem ibidem inspiciat. Semper tamen dicit esse illicitum imaginibus vri. Imagines verò maleficarum absque naturali aptitudine ad effectum fiunt, solū modò autem ex iussu Dæmonum reponunt & applicant, vt manualiter ad effectū concurrant, in maiorem cōtumentiam creatoris, vt & pei amplius irritatis, malaque fieri in flagitiorum talium vindictam amplius permittat: Vnde & faciacionibus anni temporibus huiusmodi fieri procurant.

*Imagines vet
quoad mate-
rialia, vel ar-
tificialia, effi-
caces.*

Ad quintum dicendum, quòd Grego. ibi intellexit potestatem gratiæ non naturæ. vnde & ibidem subdit. Qui filij Dei potestate sunt: vt Ioan. dicit quid mirum si signa ex potestate faciunt.

Ad vltimam dicendum, quòd similitudo non valet, quia alia est actio animæ circa corpus proprium, & alia circa corpus alienum. Nam quia corpori proprio vnitur anima vt forma, & appetitus sensitivus est actus alicuius organi corporalis. Ideò ad apprehensionem animæ humanæ potest commoueri appetitus sensitivus, cū aliqua immutatione corporali, calorē & frigus, vel etiam vsque ad mortem. Ad exteriora verò corpora immutando nulla apprehensio animæ humanæ sufficit, nisi mediante immutatione proprii corporis, sicut de fascinatione dictum est. Vnde & Malefici ex nulla potestate naturali, sed solummodo auxilio Dæmonum, & ipsi Dæmones adminiculo alicuius alterius rei, vt per spinas, ossa, crines, ligna, ferrum, & huiusmodi, quando intromittunt aut instrumentum aliquod reponūt, vt successiuè patebit, maleficiales effectus procurant.

Deinde magis in spirituali tenore Bullæ Apostolicæ inherendum, considerandum est de origine Maleficorum, & eorum operū multiplicatione, & primo de ipsis Maleficis, secundo de eorū operibus. Vbi notandū, quòd quia ad huiusmodi effectū tria habent cōcurrere, scilicet Dæmon, Malefica, & Diuina permissio. 23. quæst. 1. si per Sortiarias

*Multiplicatio
maleficorum.*

Augustinus etiam dicit, quod ex pestifera societate hominum & Dæmonum hæc superstitiosa vanitas adiuuenta est. Ideo origo & multiplicatio huius Hæresis ex pestifera hac societate sumitur, quod etiam ex alijs elicetur.

*Malefica di-
cta à malè de
fide sentiendo.*

Nam attento quod hæc hæresis Maleficorū, non solum differt ab alijs hæresibus in hoc, quod ipsa per pacta nedum expressa, verumetiam placita ac federata, in omnem creatoris, ac suarum creaturarum contumeliā & nocumentū insanit: cum tamē omnes aliæ simplices hæreses per nullū pactum tacitum vel expressum, cum Dæmonibus initum, licet non absque instinctu satanis omnis inuidiæ erroribus propter difficultatem credendorum assentiunt. Verumetiam differt ab omni noxia & superstitiosa arte, in hoc quod super omnia genera Diuinationum ipsa Maleficorum hæresis supremum obtinet gradum malitiæ, quod etiam nomen à maleficiendo seu malè de fide sentiēdo sibi usurpat, ut prius tactum est.

Attento etiam, quod inter alios actus habent pro augmento illius perfidiæ quatuor exercere, videlicet fidem Catholicam in toto, vel in parte ore sacrilego abuegare. sciplos in corpore & anima deuouere, infantes nondum renatos ipsi maligno offerre, spurcitijs Diabolicis per carnales actus cum Incubis & Succubis Dæmonibus insistere.

Quæ omnia vtinam aliena ab omni veritate & signēta forent dicenda, dummodo Ecclesia à tanta labe infectionis existeret immunis: Cui tamen heu obstat & Apostolicæ Sedis per Bullam determinatio, verum & experientia rerum magistra, quæ nos ex proprijs eorum passionibus ac flagitijs perpetratis in tantum certificauit, quod absque dispendio propriæ salutis iam ab eorum inquisitionibus desistere nequimus. Ideo de eorum origine & multiplicatione pestifera tractaturi, quia laboriosum existit, ideo legentibus sic summa cum diligentia singula sunt perscrutanda, quod & admittenda, quæ rationi consona & scripturarum traditionibus non dissona inueniuntur.

*Partitio con-
sequentium.*

Et quia inter omnes actus ad multiplicationem eorū deseruentibus, duo eorū plurima cooperantur, scilicet, Incubi & Succubi Dæmones, & infantium sacrilegæ oblationes, Ideo de ipsis specialiter tractabimus: ita tamen, ut primo de ipsis Dæmonibus, secundo de ipsis Maleficis, & tertio

de ipsa Diuina permissione mentio habeatur. Et quia Dæ-
mones per intellectum & voluntatem operantur, & potius
sub vna constellatione quàm sub altera, ad hoc, vt semen
ad prolis procreationem vigoretur: Inquirendum erit de
ipsis constellationibus à Dæmonibus obseruatis.

Et ita principaliter quærentur tria. Primò, an hæc hære-
sis per comparisonem ad Dæmones Incubos & Succubos
possit originaliter multiplicari. Secundo, an-ne per compa-
rationem ad corpora cœlestia, quæ etiam causæ sunt hu-
manorum actuum, eorum opera possunt vigorari. Tertio,
an-ne per oblationes sacrilegas infantes Dæmonibus offe-
rentes, possit ipsa hæresis augmentari. Tamen infra secun-
dam & tertiam tractabitur secunda quæstio principalis, sci-
licet, de Influentijs corporum cœlestium, & hoc propter
decentem continuationem super opera Maleficorum. Cir-
ca primum tres erunt difficultates. Vna generalis de Incu-
bis illis Dæmonibus. Altera specialis, à quibus Dæmoni-
bus huiusmodi actus exercentur. Tertia singularis, quò ad
ipsas Maleficas, Dæmonibus se subiicientibus.

*An per Dæmones Incubos & Succubos detur
hominum procreatio.*

QVÆSTIO III.

AD primum viderur, quòd nō sit Catholicum asserere, *An Catholi-
quòd per Incubos & Succubos Dæmones possint ho- cum sit asse-
mines procreari: Procreatio hominum instituta est ante rere, per In-
peccatum à Deo, in hoc quòd homini mulierem in adiu- cubos & Suc-
toriu de costa formauit: Quibus & dixit, Crescite & mul- cubos veros
tiplicamini. Gen. 1. Et iterum Adam inspiratus dixit, Et iunc homines pro-
duo in carne vna. Gene. 3. Similiter & post peccatum in le- creari.
ge naturæ dictum est ad Noë. Crescite, & multiplicamini.
Genes. 9. In tempore etiam nouę legis à Christo hæc con-
iunctio confirmata. Matth. 19. Non legistis, quòd ab initio
qui fecit homines, masculum & fœminam fecit eos. Ergo
alij modi homines procreandi non debent assignari.*

Si dicatur, q̄ Dæmones concurrunt, nō vt principia na-
turalia, sed vt artificialia, quando studiosè cooperantur ad
naturales conceptus hominum, semen recipiendo, & ite-
rum transfundendo. Cōtra. Quia aut hoc posset Diabolus
in omni

in omni statu, videlicet, matrimoniali, & extra: Aut in vno tantum. Non primo modo: quia tunc opus Diaboli esset fortius quam opus Dei, qui quemlibet statum instituit aut confirmavit, puta, continentium & conjugatorum. Nec secundo modo: quia de hoc nullibi legitur in scripturis, ut ex vno statu & non ex altero huiusmodi hominum fieret procreatio.

Demones opera vite exercere non possunt.

Præterea procreare hominem est actus viui corporis, sed Demones assumptis corporibus non dant vitam: quia illa tantummodo formaliter fluit ab anima, quæ est actus corporis physici organici potentia vitam habentis. 2. de anima. ergo per huiusmodi assumpta corpora opera vite exercere non possunt.

Si dicatur, quod assumunt corpus, non ut vitam tribuant, sed ut semen naturale retineant, & transfundant.

Contra. In operibus Angelorum bonorum & malorum, sicut nihil est superfluum, ita nec in operibus nature. Sed cum Dæmon naturali virtute, qua etiam omnem virtutem corporis excedit, possit invisibiliter & semel colligere & iterum applicare. Igitur aut ratio dabitur, quod non possit invisibiliter hoc facere, aut si potest, alterum erit superfluum Fortificatur ratio. Nam in libro de causis dicitur, quod virtus intelligentiæ est infinita inferius, quamvis sit finita superius: sed omnia corporalia sunt infra intelligentias. Ergo & infinitate sue virtutis potest ea qualitercumque, vult immutare. Sed intelligentiæ sunt Angeli, siue boni, siue mali. Ergo possunt absque hoc quod corpora assumant, transmutationes in seminibus facere.

Omnia corporalia sunt infra intelligentias.

Demones non movent corpora localiter.

Præterea semen recipere ab vno & transfundere in alium fieret per motum localem: Sed Demones non possunt corpora mouere localiter. Probat: Anima est substantia spiritalis, sicut & Dæmon: sed anima non potest localiter mouere corpus nisi à se viuificatum: Vnde si aliquod membrum mortificetur redditur immobile. Ergo & Demones aliquod corpus mouere localiter, nisi ab eis viuificatum non possunt. Dicitur est autem, & quasi per se notum, quod Demones non viuificant aliquod corpus, ergo nec semen poterunt mouere localiter de loco ad locum.

Demones corpora non viuificant.

Præterea omnis actio est per contactum, ut dicitur primo de generatione. Non videtur autem quod possit esse aliquis contractus Dæmonis ad corpora, cum nihil habeat cum eis commune. Cum ergo semen immittere & mouere localiter sit quoddam

quoddam agere, videtur quod Dæmones illa facere non possunt,

Præterea Dæmones non possunt mouere corpora magis propinquiora eis in ordine naturæ, ut sunt cœlestia, ergo nec alia magis distantia. Antecedens probatur. Quia cum mouens & motum sunt simul, secundo Physicorum. Sequeretur quod Dæmones mouentes corpora cœlestia, essent in cœlo, quod neque secundum nos, neque secundum Platonicos habet veritatem.

Sed contra Aug. 3. de trinitate. Dæmones colligunt semina, quæ adhibent ad corporales effectus: Hoc autem sine motu locali fieri non potest; ergo Dæmones possunt semina recepta ab aliquibus in alios transfundere. Itē glossa Strabi super illud Exod. 7. Vocabit Pharaon Sapientes, &c. Item dicit, quod Dæmones discurrunt per mundum, & colligunt di-

uersa semina, & ex eorum adaptatione possunt prorumpere diuersæ species. Videatur etiam glossa ibidem super illa verba: Vocauit Pharaon. Item Genesios 6. super illud. Videntes filij Dei filias hominum, &c. glossa duo facit, primo quod, per filios Dei, filij Seth intelliguntur, & per filias hominum, filia Cam. Secundo dicit, quod non est incredibile ab hominibus, sed a quibusdam Dæmonibus, qui mulieribus sunt improbi huiusmodi homines, id est, Gigantes esse procreatos. De quibus in litera dicitur: Gigantes autem erant super terram.

Quia & post diluuium corpora non solum virorum, sed etiam mulierum incredibilis pulchritudinis extiterunt,

Responsio. Quia de potestate, ac operibus Diaboli circa maleficiales effectus plura oportet breuitatis causa omittere, ideo pio lectori tanquam per se nota relinquuntur, vel ad minus si noscere velit, in scriptis Docto. super 2. sent. d. 5. singula ad vnguem elucidata inueniet. Conspiciet enim, quod cuncta opera sua per intellectum & voluntatem Dæmones exequuntur. Item, quod hæc data naturalia non sunt immutata: Sed iuxta Dion 4. c. de di. no. manserunt integra & splendidissima, quauis eis uti ad bonum virtutis non valeant.

Inueniet etiam quantum ad intellectum, quod triplici acuminis scientiæ vigent, scilicet, subtilitate naturæ, experientia temporum, & reuelatione superiorum spirituum. Inueniet etiam in quibus & qualiter conditiones, & naturales hominum impressiones, ex influentijs corporum cœlestium prædominantes agnoscunt. Vnde & eliciunt, aliquos magis esse

Dæmones colligunt semina.

Gigantes à Dæmonibus procreati.

Corpora hominum post diluuium pulchra.

Dona natu-

ralia Diaboli non sunt immutata.

Dæmones triplici scientiâ vigent.

esse

esse dispositos ad maleficia exequenda, quàm alios quos etiam præ cæteris ad huiusmodi exequenda infestant.

Quantum verò ad eius voluntatem, reperiet ipsam immobiliter malo inhzere, semper peccare peccatis superbiz, inuidiz & summæ displicentiæ: quod Deus pro sua gloria eo utitur cõtra suã voluntatem. Cognoscat qualiter ex his duobus, scilicet, intellectu & volũtate mira operantur, ita quòd non est potestas in terra, quæ eis potest comparari. Iob. 41. Non est super terram potestas, quæ ei valeat comparari, qui factus est, vt neminem timeat. Vbi glossa. Et licet neminem timeat meritis tamen Sanctorum subiacet.

Diabolus meritis Sanctorum subiacet.

Inueniet etiam qualiter cognoscat cogitationes cordiũ nostrorum: qualiter etiam possit transmutare corpora ad miniculo alterius agentis substantialiter & accidentaliter: qualiter etiam possit mouere corpora localiter, immutare etiam sensus exteriores & interiores ad aliquid cogitandum: qualiter etiam possit immutare hominis intellectum & voluntatem, licet indirectè.

Quæ omnia licet ad præsentẽ nostriã deseruiãt speculationem; volumus tamẽ ex illis solũmodò eorũ proprietates concludere, vt ad quæstionis discussionẽ procedatur.

Diab. spiritus sunt impuri, sed non im-mundi.

Sunt autem proprietates Theologis assignatæ, quòd sunt spiritus impuri, licet non immundi ex natura. Quia in eis secũdum Dionysium inest furor naturalis, amens concupiscentia, fantasia proterua, intellige quòd ad peccata eorũ spiritualia, scilicet, superbiam, inuidiam, & iram. Vnde sunt humani generis inimici: mente rationales, absque tamen discursu intelligẽtes, in nequitia subtiles, nocendi cupidi, semper in fraude noui, immutãt sensus, inquinãt affectus, vigilãtes turbãt, dormiẽtes per somnia inquietãt, morbos inferũt, tẽpestates cõcitãt, in lucis Angelos se trãformãt, semper infernũ secũ portant, erga Maleficos diuinum cultum sibi vsurpant, magicæ artes per eos fiunt, super bonos dominari appetunt, & amplius pro posse infestant: electis ad exercitium dantur, semper fini hominis insidiantur.

Et licet mille nocẽdi habeant modos & artes. 16. q. 2. vt potẽ qui conantur à principio ruinæ suæ vnitatẽ Ecclesiæ rescindere, charitatẽ vulnerare, sanctorũ operũ dulcedinẽ inuidiz felle inficere, & omnibus modis humanum genus euertere & perturbare, potestas tamen eius in lumbis &

vmbi

umbilico manet. Iob penultimo. Quia videlicet per luxuriam carnis multum dominantur hominibus: Sedes enim luxuriae in viris est in lumbis: quia inde deciditur semen, sicut mulieribus ab umbilico.

*Sedes luxuria
lumbi & um-
bilicus.*

His praesuppositis ad intellectum quaestionis de Incubis, & Succubis Dæmonibus, dicendum quod asserere per Incubos & Succubos Dæmones homines interdum procreari in tantum est Catholicum, quod eius oppositum est asserere nedum dictis sanctorum, sed & traditioni Sacrae Scripturae contrarium, quod sic deducitur. Nam Augustinus hanc quaestionem non quidem quo ad Maleficos, sed quantum ad ipsas operationes Dæmonum, & ad fabulas Poetarum in vno loco mouet, & sub dubio relinquit. Licet postea quantum ad processum Sacrae Scripturae, determinat. Nam libr. 3. de ciui. Dei. c. 2. dicit. Vtrum poterit Venus ex concubitu Anchisis Æneam parere, in medio relinquamus. Nam penè talis quaestio in scripturis oritur, qua quaeritur, vtrum prauaricatores Angeli cum filiabus hominum concubuerint. Vnde natis gigantibus, id est, nimium grandibus & fortibus viris, tunc terra repleta est. Sed libr. 5. c. 23. quaestione determinat in haec verba. Creberrima fama est, multumque expertos, vel ab eis qui experti erant, de quorum fide dubitandum non est, se auduisse confirmant, Siluanos & Faunos, (quos vulgus Incubos vocant) improbis extitisse mulieribus ac earum appetisse ac peregrisse concubitus. Et quosdam Dæmones, (quos Dufios Galli nuncupant) assidue hanc immunditiam & tentare & efficere plures, talesque, asseuerant, vt hoc negare impudentiae videatur. Hæc ille.

*De Incubis
& Succubis.*

*Gigantes in
S. Scriptura
ex Incubis.*

*Silvani &
Fauni sunt
Incubi.*

*Dufij Dæmo-
nes, ab alijs*

*Drusij &
Trusi sine
Druida vo-
cantur.*

Postea ibidem determinat secundam quaestionem, videlicet quod istud Gen. Videntes filij Dei, id est, Seth, filias hominum, id est, Cain, non de Incubis solum intelligitur. Quod autem Incubos esse non sit credibile. Ad illud ibidem est gl. quæ sic dicit, vt prius tactum est. Non est incredibile, non ab hominibus, sed ab Angelis, vel quibusdam Dæmonibus, qui mulieribus sunt improbi, eiusmodi homines, id est gigantes esse procreatos, de quibus in litera dicitur: Gigantes autem erant super terram, qui & post diluuium, &c. vt supra. Ad idem est gl. Esaiæ 13. vbi propheta desertionem Babylonis ciuitatis praedicit. & monstra in ea habitanda. Ibi inquit, habitabunt Strutiones, & pilosi, ibi habitabunt Dæmones,

intel

Pilosi.

intellige ibi loco pilosi. Vnde dicte gloss. Pilosi sunt siluestres homines, hispidi, qui Incubones vel Satyri, certa genera Dæmonum. & Esa. 34. super illo ubi prophetat desolationem terræ Idumæorum, qui persequebantur Iudæos. Erit, inquit, cubile draconum, & pascua struthionū, & occurrent Dæmonia. Glossa interlinearis, id est, monstra Dæmonum adinuicem. Et glo. Beati Grego. ibidem. Qui alio pilosi nomine figurantur: non hi quos Græci Panas, Latini vero Incubos vocant.

*Incubones.**Fauni ficarij.**Mulieres velantur propter tacubos.**Cur Dæmones Incubi fiant.*

Ad idem est beatus Isidorus, lib. 8, cap. ultimo, sic dicens: Pilosi qui Græcè Pantii, Latine, Incubi appellantur. Vnde & Incubi dicuntur ab incubando, hoc est, stuprando. Sæpè enim improbi existunt etiam mulieribus, & earum peragunt concubitū, quos Dæmones Galli Dusios nuncupant; quia assidue hęc peragunt immunditiā. Quem autem vulgò Incubonem vocant, hunc Romani Faunum ficarium dicunt. Ad quē Horatius dixit: Faune Nympharum fugientium amator, per meos fines & aprica rura lenis incedas,

Insper illud Apostoli, 1. Cor. 11. Mulier debet habere velamen super caput suum propter Angelos, multi Catholici exponunt, quod sequitur propter Angelos, id est Incubos. Ad idem est Beda in Historijs Angelorum. Item, Guiliel. in lib. de vniuerso, par. vltima. tractat. 6. multipliciter. Præterea hoc determinat S. Doctor prima par. q. 25. Et in secundo scripto dist. 8. Et Quolibet. 6. q. 10. atq; super Esaiā cap. 13. & 14 Vnde talia negare, dicit S. Tho. imprudentiæ est. Id enim quod multis videtur, non potest omnino falsum esse, secundū Philosophū, de somno & vigiliā, in fine, & in 2. Ethicorū. Sileo de historijs multis & authenticis tā Catholicorū quā Ethnicorū, qui Incubos esse palā asserūt.

Causa autem quare Dæmones se Incubos faciunt vel Succubos, nō delectationis est causa, cum spiritus carnem & ossa non habeat. Sed hæc est potissima, vt per luxuriæ vitium, vtriusque hominis naturam lædant, corporis videlicet & animæ, vt sic ad omnia vitia homines proniores existant. Nec dubium, quin sub certis constellationibus semina vigorare sciunt, sub quibus homines etiam concepti, semper malitijs existunt deprauati.

Vnde enumeratis per altissimum multis luxuriæ vitijs à quibus suum populum mundum esse voluit, & quibus infidelis

deles. hæretici erant, ait Leuit. 18. Ne polluamini in omnibus his, quibus contaminatae sunt gentes, quas ego eiciam ante conspectum vestrum, & quibus polluta est terra, cuius scelera ego visitabo. Dicit gl. super verb. gentes. Demones, inquit, qui propter multitudinem dicuntur gentes vniuersae qui cum omni peccato gaudent, præcipue tamen fornicatione & Idololatria, quia in his corpus, & anima maculatur, & totus homo, qui terra dicitur. Omne enim peccatum quodcumque fecerit homo extra corpus est, qui autem fornicatur, in corpus suum peccat Si cui libet inuenire historias de Incubis & Succubis, inspiciat vt supra Bedam in historijs Angelorum, & Guilielmum Thomam, denique Brabantinum in libro qui de Apibus intulatur.

Ad argumenta ad primum de naturali propagatione instituta à Deo, inter marem & foeminam dicitur. Quod sicut Dei permissione, Sacramentum matrimonij potest opere Diaboli vitari, per maleficia, vt supra patuit. Ita à simili & fortiori, in quolibet alio actu venereo inter marem & foeminam.

Sed si quaeritur, quare potius in actu & super actu venereum Diabolo permittitur maleficia exercere, quam super alios humanos actus. Dicitur, quod multiplex causa assignatur à Doctoribus, de quibus inferius ab illa parte, vbi de permissione diuina discutitur Ad præsens sufficit causa, quæ prius tacta est, scilicet quod potestas Dæmonis est in lumbis hominum. Quia inter omnia certamina duriora sunt prælia certaminis, vbi continua pugna, & raro victoria. Nec valet, vbi dicitur quod tunc opus Diaboli esset fortius opere Dei, cum actus matrimonialis à Deo institutus posset vitari: quia non vitiat per violentiam, imò cum nihil valeat inficere, nisi à Deo permissus: ideo magis per hoc eius impotentia concluditur.

Ad secundum verum est, quod procreare hominem est actus viui corporis. Sed cum dicitur, quod Dæmones non possunt dare vitam, quia illa fuit formaliter ab anima; verum est, sed quia materialiter descenditur à semine, & Dæmon Incubus illud committere potest, Deo permittente, per coitum, & non tanquam ab eo descendit, sed per semen alicuius hominis ad hoc acceptum (vt dicit Sanctus Thomas in prima parte quaest. 51. articu. 3.) vt potè quod Dæmon qui

Diaboli in S. Scriptura dicuntur gentes vniuersae.

De impotentia coeundi per Maleficas.

Quomodo Incubi procreant.

Succubi fiunt
et ubi.

Incubans
et in cubo
suo.

Quasdam
spurcias ab-
horret nobili-
tas certorum
Dæmonum.

est Succubus ad virum, fiat Incubus ad mulierem, sicut etiam aliarum rerum semina assumunt ad aliquarum rerum generationem, ut Augustinus dicit 3. de Trinitate. Unde si quaeritur, cuius filius sic natus existit: Pater quod non est filius Dæmonis, sed filius hominis, cuius est semen acceptum. Sed cum instatur; quod nihil est superfluum in operibus Angelorum, sicut & naturæ conceditur. Sed cum infertur, quod Dæmon potest invisibiliter semen & recipere & infundere, verum est: hoc autem potius operatur visibiliter, ut Succubus & Incubus, ut sic per talem spurciam inficiat corpus & animam, & in utroque homine, mulieris scilicet & viri, ut in corpore quasi tactum est.

Præterea plura possent Dæmones invisibiliter, qui tamen non permittantur, etiam si vellent exercere visibiliter, permittuntur autem invisibiliter, vel in exercitum bonorum vel in correctionem malorum. Posset denique contingere quod loco Dæmonis Succubi alter semen reciperet ab eo, & Incubum loco alterius Dæmonis se faceret, & hoc triplici ex causa. Puta quia Dæmon deputatus mulieri, reciperet semen ab altero Dæmone, deputato viro; ut sic unusquisque circa sibi à principe Dæmoniorum commissum habeat maleficium exercere cum unicuique proprius deputetur Angelus, etiam à malis, vel propter foeditatem actus, quam Dæmon unus facere abhorreret. Cum ut in sequenti quaestione parebit; certi Dæmones ex nobilitate naturæ certos actus & spurcias facere abhorrent. Vel quod invisibiliter loco viri seminis, suum semen, id est, quod Incubus recipit invisibiliter, se interponendo mulieri, introdit. Quam interpositionem facere, non est contra eius naturam aut virtutem: cum etiam in corpore assumpto invisibiliter & incontactabiliter se interponere potest, sicut supra de illo iuvene, qui Idolum desponsauerat, patuit.

Ad tertium. Hoc quod dicitur, quod virtus Angeli est infinita respectu superiorum, hoc est, quia eius virtus comprehendere non potest ab inferioribus, quin semper super excedit eam; ita quod non limitatur ad unum effectum tantum. Et hoc ideo, quia suprema in entibus habent virtutes maxime universales. Unde propter hoc, quod est infinita superius, non potest dici, quod possit indifferenter in omnem effectum illum ad proponendum; quia sic etiam diceretur

ter infinita inferius sicut superius.

Demum quia inter agens & patiens debet esse proportio, nulla potest esse proportio inter substantiam pure spiritalem & corporalem: ideo nec ipsi Demones possent in aliquem effectum; nisi mediante aliquo alio principio aeterno. Inde est, quod seminibus rerum videntur ad effectus producendos, iuxta August. 3. de Trinit. Vnde hoc arguendum redundat in precedens, nec per illud fortificatur, nisi quis vellet declarationem eius habere, quate intelligentia afferuntur habere virtutes infinitas superius & non inferius: & daretur sibi ex ordine rerum corporahum & corporum celestium, qui secundum se in plures & infinitos effectus influere possent. Hoc autem non fit propter debilitatem inferiorum. Concluditur, quod Demones, licet absque hoc quod corpora assumat, possint transmutationes in seminibus facere, hoc nihil arguit contra hoc, quod hic dicitur de Incubis & Succubis, quorum actus exercere non possunt, nisi in assumptis corporibus, secundum quod supra tactum est.

Ad quartum quod Demones non possunt mouere corpora localiter, vnde nec semen. &c. Probatutque ibi de anima per similitudinem. Dicendum, quod aliud est loqui de substantia spiritali ipsius Angeli aut Demonis, & aliud de ipsa anima. Hoc enim quod anima non potest mouere corpus localiter, nisi viuificatum ab ea, vel per contactum corporis ad aliud corpus non viuificatum, hoc est, quia tenet infimum gradum in ordine substantiarum spiritalium ex quo etiam contingit, quod illud corpus, quod habet mouere etiam per contactum, oportet quod sit proportionatum: Non sic autem est de Demonibus, quorum virtus omnino corporalem virtutem excedit.

Ad quintum dicendum, quod contactus Demonis ad corpus feminis, vel cuiuscunque alterius, non est contactus corporalis, sed virtualis, & fit secundum proportionem conuenientem tam mouenti, quam mobili, ita quod illud corpus, quod mouetur, non excedit proportionem virtutis Demonis, vt sunt corpora celestia, & eius tota terra vel elementa mundi. Et quare illa excedit, dicere possumus, vt dicit S. Tho. 1. 2. quest. de malo. quest. 14. de Demonibus. Quod hoc est, vel propter conditionem nature, vel propter damnationem culpe. Est enim ordo rerum, sicut secundum naturam

Inter agēs & patiens debet esse proportio.

Cur spirituales corpora virtutes exercent in inferiora, non in superiora.

Contactus Demonis est virtualis non corporalis.

*Per condensa-
sibilem motus
Dæmonis
seruati.*

*Idem motus
totius terre,
quæ globa.*

*Filij Seth, di-
cti filij Dei.
Quod multi
dicunt, non
potest omnino
esse falsum.*

turam ipsarum: ita & secundum motum: Et sicut superiora corpora cœlestia mouentur à superioribus substantiis spiritualibus, ut sunt Angeli boni, ita inferiora corpora moueri possunt à substantiis spiritualibus inferioribus, ut sunt Dæmones. Et si quidem hoc contingit eis secundum conditionem naturæ, secundum quam aliqui ponebant Dæmones non esse ex illis superioribus Angelis: Sed ex illis qui perficiuntur à Deo huius terrestri ordini, ut erat Philosophorum opinio. Vel etiam, si contingit ex pœna peccati, ut Theologorum sententia est, tunc à cœlestibus sedibus detrusi in hunc aërem; tanquam ad pœnam, non possunt ipsum aut terram commouere.

Hæc addita sunt propter duo argumenta, quæ tacite soluntur, scilicet de corporibus cœlestibus, quod illa etiam possent mouere, si possent corpora localiter mouere, quia sunt eis magis propinqua; ut etiam vltimum argumentum præterdit. Responderetur enim, quod non valet: quia illa corpora excedunt proportionem virtutis eorum, siquidem prima opinio locum habet: si vero non, sed secunda, tunc iterum non possunt mouere, propter pœnam peccati.

Est etiam ad argumentum ubi quis obieceret, quod idem est motus totius & partis, sicut totius terre & glebæ. in 4. physice. Vnde si Dæmones possent mouere partem terre, possent etiam mouere terram: Non valet, ut patet intuitu distinctionem. Colligere autem semina rerum & applicare ad certos effectus, non excedit eorum virtutem naturalem, Deo eis permittente, ut de se patet.

Summarie concludatur, quod non obstante, quod quidam dicunt, Dæmones in assumptis corporibus nullo modo posse generare, & quod per filios Dei significentur filij Seth, & non Angeli Incubi, sicut & per filias hominum, illæ quæ de stirpe Cain descenderant. Quia tamen contrarium à multis, ut patuit, asseritur: & quod multis videtur, non potest omnino esse falsum; secundum Philosophum in 6. Ethicorum, & in fine de somno & vigilia. Iam etiam modernis temporibus attestantur facta & dicta Maleficarum talia vere & realiter exequentium.

Ideo dicimus tria. Primo, quod per tales Dæmones spurcissimi actus Venerei, non delectationis, sed infectionis animæ & corporum, quibus succubunt aut incubunt causa exercentur.

centur. Secundo, quod per talem actum completa conceptio & generatio à mulieribus fieri potest, in quantum semen humanum apponere possunt, in loco conuenienti vteris mulieris, ad materiam proportionatam ibidem preexistētem. A simili, sicut & semina aliarum rerum colligere possunt ad complendum aliquos effectus. Tertio, quod Dæmonibus attribuitur in talium generatione, illud tantum, quod est motus localis, non autem ipsa generatio, cuius principium non est virtus Dæmonis aut corporis, ab eo sumpti: sed virtus illius cuius semen fuit, vnde & genitus non Dæmonis, sed alicuius hominis filius est.

Et per hæc patet responsio ad argumenta, vbi quis arguere vellet, quod Dæmones generare non possent, propter duo. Primo quod generatio completur per virtutem formatiua, quæ est in semine corpore vivo resoluta. Et corpus à Dæmonibus assumptum, quia non est tale, ergo &c. Patet responsio, quia Dæmon virtutem formatiua reponit ad locum debitum, &c. Secundo, si dicatur, quod semen non habet virtutem generandi, nisi quoadiu calor animæ in eo retinetur: quem tamen exhalare necesse est per magnam distantiam delatam. Est enim responsio, quod Dæmones possunt aliqua reponere ad conseruationem seminis, ne calor vitalis euaporet. Vel etiam quia velocissime mouentur propter victoriam mouentis super rem motam, ideo non poterit euaporari tam facilitate.

Quomodo semen Dæmones integritate asportent.

A quibus Dæmonibus huiusmodi scilicet Incubatus & Succubatus exercentur.

QVÆSTIO IIII.

Vtrum Catholicū sit asserere, quod actus Incuborum & Succuborum Dæmonum cōueniant omnibus spiritibus immūdis indifferēter & æqualiter. Et videtur quod sic: quia oppositum asserere, esset ordinem quendam bonum inter eos affirmare. Probatum. Sicut ad rationem boni pertinet modus & ordo: Augustinus in libro de Natura boni Ita ad rationem mali pertinet inordinatio. Sed in Angelis bonis nihil est inordinatū, ergo, & in malis nihil potest esse inordinatū: Vnde indifferēter huiusmodi actibus habet insistere. Inde et illud: Vbi nullus ordo, sed sempiternus

Ordo inter Angelos.

horror inhabitat in terra, videlicet miseria & tenebrarum
Iob. 10.

*Ex natura
peccant omnes
Dæmones.*

Præterea, si non omnes indifferenter his actibus insi-
stunt, hoc eis cōpetit vel ex natura, vel ex culpa, vel pœna.
Non ex natura, quia possunt peccare omnes indifferenter,
vt in præcedenti quæstione tactum est: Sunt enim natura
ipsorum spiritus impuri, licet non immundi, quantum ad
diminutionem naturalium bonorum, in nequitia subiles,
nocendi cupidi, per superbiam tumidi, &c. ergo competit
eis quod ad culpam vel pœnam. Tūc sic: Vbi est maior cul-
pa, ibi maior pœna, sed superiores Angeli magis peccaue-
runt, ergo in eorum pœnam magis his spurcitijs habent
insistere, si hoc non est, dabitur ratio alia, cur non illis
actibus indifferenter insistant.

*Inter Dæmo-
nes nulla con-
cordia.*

Præterea vbi non est subiectio & obedientia, ibi omnes
indifferenter operantur. Sed in Dæmonibus nulla est sub-
iectio & obedientia. Probat. Quia illa sine concordia ha-
beri non possunt: sed in Dæmonibus nulla est concordia.
Prou. 13. Inter superbos semper sunt iurgia.

Præterea, sicut æqualiter omnes propter culpam, post
diem iudicij in infernum detrudentur, ita & ante illud tē-
pus in aëre caliginoso propter officium eorum detinetur.
Nec legitur esse æqualitas ex causa emancipationis, ergo
nec æqualitas ex parte officij & tentationis.

*Squamæ Le-
uiathan quid.*

Sed contra glossa prima ad Cor. 15. Quandiu durat mun-
dus, Angeli Angelis, homines hominib⁹, Dæmones Dæmo-
nibus præsent. Item Iob. 40. dicitur de squamis Leuiathan,
per quas membra Diaboli significantur, quod vna vni ad-
hæret: ergo inter eos est diuersitas & ordinis & actionis.

Incidentaliter quæritur, An à bonis Angelis ipsi Dæmo-
nes ab huiusmodi eorum spurcitijs exequendis interdum
impediantur vel non. Et dicendum, quod quia potestates
dicuntur Angeli, quorum ditioni virtutes aduersæ subiectæ
sunt, vt Gregorius dicit, & Augustinus tertio de Trinitate.
Spiritus vitæ, desertor atque peccator, regitur per spiritum
vitæ, rationalem, piū & iustum. Et sicut illæ creature super-
alias influentiam habent, quæ sunt perfectiores, & Deo pro-
pinquiores: eò quod totus ordo prælationis, primò & ori-
ginaliter est in Deo, & participatur à creaturis, secundum quod
ei magis propinquat. Ideò etiam boni Angeli, qui maxime
appro-

appropinquant Deo, propter eius fruitionem, qua Dæmones carent, super ipsos Dæmones habent prælationem, & per eos reguntur.

Et cū instatur, quòd Dæmones præmissis medijs multa mala faciunt, aut ergo non impediuntur, quia nō subsunt bonis Angelis, qui eos impedire possent, aut si subsunt tūc cū ad negligentiam præsentis pertinere videntur ea quæ per subditos malè fiunt, videtur q̄ in Angelis bonis sit aliqua negligentia. Respondetur, quòd sancti Angeli sunt ministri Diuinæ sapientiæ. Vnde sicut Diuina sapiētia permittit aliqua mala fieri per malos Angelos vel homines, propter bona quæ ex eis elicit, ita & boni Angeli nō totaliter cohibēt malos à nocēdo siue hoīes siue Dæmones.

Responsio: Catholicum est asserere, quendam ordinem actionum interiorum & exteriorum, etiā per quandam prælationem esse in Dæmonibus. Vnde & quædam spūcia ab aliquibus infimis perpetrantur, à quibus superiores propter nobilitatem naturæ secluduntur. Et declaratur hoc primo generaliter ex triplici congruentia, qua talia congruunt eorum naturæ, Diuinæ sapientiæ & propriæ nequitie.

Demum magis in speciali: ex natura quidem: Nam constat quod, à principio creationis, semper quidem alij superiores fuerunt ex natura, cū inter se differant: Nec duo Angeli vnus speciei existant communiorem opinionē sequendo, quæ etiam dictis Philosophorum concordat: & Dionysius, qui ponit 10. c. Cœlestis Hierarchiæ, in eodem ordine esse primos medios & ultimos: cui etiam necessario oportet assentiri tum ex immaterialitate eorū, tum etiā ex incorporalitate. Inspiciat qui vult dicta Doctoris in 2. di. 2. Et quia peccatū naturā non tollit, & Dæmones post casum data naturalia nō amiserunt, vt supra tactū est, & operationes rerum sequuntur naturales earum conditiones: ideo sicut in natura, sic & in operationib. sunt varij & multiplices.

Congruit etiā hoc Diuinæ sapientiæ, vt ea quæ ab ipso sunt, ordinata sint. Ro. 13. quæ à Deo sunt, ordinata sunt. Et quia Dæmones sunt à Deo deputati ad exercendum homines, & ad puniendum damnatos. Ideo in exercitijs eorum ab extra, quæ ad homines sunt varij & multiplices.

Congruit etiam & nequitie ipsorum. Quia enim humano generi aduersentur, ideo cū ordinate impugnant

Ad negligentiam præsentis pertinet, quæ à subditis malefiunt.

Ordo inter Dæmones

Diaboli inter se differunt species

magis

magis hominibus nocere æstimant; sicut faciunt. Vnde constat, quod in spurcitijs nephandissimis non æqualiter insistent.

Quod etiam magis specificatur tali ratione. Nam cum operatio sequitur naturam rei, vt dictum est; quorumcumque sint nature subordinatæ; oportet etiam quod operatione sibi inuicem subordinantur, sicut patet in rebus corporalibus. Quia enim inferiora corpora naturali ordinatione sunt infra corpora cœlestia, actiones & motus eorū subduntur actionibus & motibus cœlestium corporum: & quia, vt dictum est, Dæmones naturali ordine inter se differunt: Ideo etiam naturalibus actionibus intrinsicis & extrinsecis, præsertim in huiusmodi spurcitijs peragendis.

Ex quibus concluditur, quod quia huiusmodi spurcitijs plurimum præter nobilitatem angelicæ nature exercentur cum etiam in actibus humanis, infimi & foedissimi actus in se quidem considerandò, non quantum ad officium nature & procreationis, reputantur.

*Ex omnibus
choris Ange-
lorum aliqui
cecidierunt.*

Demum, cum, de quolibet ordine aliqui cecidisse creduntur, non est inconueniens asserere, quod illi Dæmones qui de infimo choro, & iterum illi qui infimi in illo existunt, in his spurcitijs & alijs deputantur & insistent.

*Inubatus hor-
ribilior Sodo-
mia.*

Hoc etiam plurimum est aduertendum, quod licet de Incubis & Succubis mulieribus infestos scriptura tradit, tamen nusquam legitur in vitijs quibuscunque contra naturam loquendo non solum de Sodomitico, sed etiam de quocunque alio peccato, extra vas debitum perperam agendo, se Incubos & Succubos, fecisse. In quo maxima illorū peccaminum enormitas ostenditur, cum indifferenter omnes Dæmones cuiuscunque ordinis illa peragere abhorrent: & verecundum æstimant. Et hoc videtur velle glossa super Ezech. 19. vbi dicitur: Dabo te in manus Palæstinorum, id est, Dæmonum, qui etiā erubescunt de via tua scelerata: vitium contra naturā intelligens: Et intuenti patet, quod de Dæmonibus oportet auctoritatē intelligere. Nullū enim peccatū tam sæpè Deus reproba morte in multis cōdenauit.

*Per palæstinos
intelliguntur
Dæmones
Succubi.*

*Anni Christi
non superan-
tur à Malefi-
cis.*

Dicunt etiam nonnulli, & veraciter creditur, quod nullus talis vitij, postquam tempus mortalis vitæ Christi, quod ad annos 33. extenditur, in hoc scelere perseuerans excelserrit: nisi speciali gratia redemptoris poterit liberari. Quod ex

eo patet quod octogenarij & centenarij isto camine inueniuntur sepe irreti, quibus tempus Christi, quia vite morum disciplina fuit: ideo illo spreto, vix vnquam sine difficultate permaxima ab hoc scelere continebit.

Sed & quod ordo sit inter eos, etiam ad officia exteriora, quoad impugnationes, demonstrant eorum nomina. Nam licet vnum & idem nomen scilicet Diabolus multipliciter exprimatur in scripturis, & hoc propter eorum diuersas proprietates, tamen his immundis operibus vnus presidere in scripturis traditur, sicut etiam & certis alijs vitijs. Est enim vsus scripturæ & locutionis, quemlibet immundum Spiritum nominare Diabolum, à Dia, quod est duo, & bolus quod est morsellus: quia duo occidit, scilicet corpus & animam. Et secundum etymologiam licet Græcè interpretetur Diabolus clausus ergastulo: & hoc sibi conuenit, cum non permittitur sibi nocere quantum vellet. Vel Diabolus quasi defluens: quia defluit, id est, corruit, & specialiter & localiter. Nominatur etiam Dæmon, id est sapiens super sanguinem, vel sanguineus, scilicet, super peccata, quæ sinit & procurat triplici scientia, qua viget, scilicet, subtilitate naturæ, experientia temporum, & reuelatione bonorum spirituum. Nominatur etiam Belial, quod interpretatur absque iugo, vel absque domino: quia pro posse pugnat contra eum, cui deberet esse subiectus. Vocatur etiam Beelzebub, quod interpretatur vir muscarum, id est, animarum peccantium, quæ reliquerunt verum sponsum Christum. Item Satanus, id est, aduersarius: Vnde 1. Petr. 2. Aduersarius vester Diabolus circum, &c. Item Behemor, id est, bestia, quia facit homines bestiales.

Ipse tamen Dæmō fornicationis, & princeps illius spurcitiei, dicitur Asmodeus quod interpretatur factura iudicij: quia propter huiusmodi vitium, factum fuit terribile iudicium super Sodomā, & quatuor alias ciuitates. Sicut & Dæmon superbiæ dicitur Leviathan, quod interpretatur additamentum eorum: quia & Lucifer tentans primos parentes, de superbia promisit eis additamentum diuinitatis. De quo & per Esaiam Dominus, Visitabo super Leviathan, serpentem veterem & tortuosum. Et Dæmon auaritiæ & diuitiarum dicitur Mammona, quem & Christus in Eufgelio expressit. Matth. 6. Non potestis Deo seruire, &c.

Nomina Diabolorum.

Diabolus, à Dia & Bolus.

Triples scientia Dæmonis.

Incubator, & spurcities princeps Dæmon vocatur Asmodeus.

Etymologia Leviathan.

Bonum sine malo inuenitur, sed non contra.

Hic Dæmones utuntur ordine in inferno non utuntur.

Vnus Dæmonum altero nocentior.

Dæmonum concordia est nequitia, non amicitia.

Ad argumenta. Ad primum: quod quia bonum potest inueniri sine malo, sed malum nunquam inuenitur sine bono, quia fundatur super creaturam: quæ in se bona est, Et ideo Dæmones in quantum habent naturam bonam, ordinati sunt in naturalibus, & in eorum actionibus ad illud Iob. 10. Ad secundum potest dici quod Dæmones ad exercitium deputati non sunt in inferno, sed in isto aëre caliginoso. Unde hic habent ordinem inter se, quem tunc in inferno non habebunt. Unde etiam dici potest, quod etiam omnis ordo in eis cessat, quò ad ipsam beatitudinem consequendam, cum à tali ordine irrecuperabiliter ceciderint. Et dici potest, quod etiam in inferno erit inter eos ordo potestatis, & poenarum afflictionis, in quantum aliqui ad affligendum animas deputabuntur, & non alij. Sed hic ordo magis erit à Deo quam ab ipsis, sicut etiam & eorum tormenta.

Ad tertium cum dicitur quod superiores Dæmones quia magis peccauerunt, magis puniuntur, etiam his actibus immundis, amplius deberent insistere. Respondetur. Quia culpa ordinatur per poenam, & non per naturæ actum, seu operationem, ideo non insistent illis immunditijs propter nobilitatem naturæ, non propter eorum culpam aut poenam. Et licet omnes sint spiritus impuri & ad nocendum cupidi, tamen vnus amplius altero, in quantum potiora naturalia sunt obtenebrata.

Ad quartum dicitur: quòd est concordia inter Dæmones, non amicitia, sed nequitia, ex qua homines odiunt, & Dei iustitiæ repugnant quantum possunt. Talis enim concordia inter impios reperitur, ut eis se adiungant & subiiciant ad propriam nequitiam exequendam, quos potentibus viribus vident.

Ad quintum licet carceralis macipatio omnibus æqualiter deputeretur, iam in aëre & post in inferno non tamen ex hoc naturalia in eis sunt æqualiter ad æquales poenas & officia æqualia ordinata, imò quanto sunt nobiliores in natura & potiores in officio, tanto etiam grauiori subiecti tormento. Unde Sap. 6. Potentes potenter tormenta patientur.

Vnde multiplicatio maleficorum operum

procedat.

Q V A E S T I O V.

AN possit quoquo modo catholicè censeri, quòd origo & multiplicatio maleficorum operum processerit ex influentijs corporum caelestium, seu superabundanti malitia hominum, & non ex spurcijs Incuborum, & Succuborum Daemonum: & videtur q̄ ex propria malitia. Nam Aug. in lib. 83. q. dicit, quòd ad hominis voluntatem, causa depravationis eius redit, siue aliquo, siue nullo suadente depravata sit. Sed Maleficus depravatur per peccatum, ergo causa illius non est Diabolus, sed voluntas humana. Ad idem dicit de libero arbitrio q̄ quilibet est causa suae malitiae. Quod etiam probatur ratione. Peccatum hominis ex libero arbitrio procedit. Sed Diabolus non potest liberum arbitrium mouere, hoc enim libertati repugnaret. Ergo Diabolus non potest esse causa illius, nec cuiuscunque peccati. Præterea in libro de ecclesiasticis dogmatibus dicitur. Non omnes cogitationes nostrae male a Diabolo excitantur, sed aliquoties ex nostri arbitrij motu emergunt.

Demum quòd ex influentijs corporum caelestium possint orti, & non a Daemonibus, probatur. Sicut omnis multitudo reducitur ad unum, ita omne multiforme reducitur in aliquod uniforme principium. Sed actus humani sunt varij & multiformes, tam ad vitia, quam ad virtutes, ergo videtur, quòd reducantur in aliqua principia uniformiter mota & mouentia. Sed talia non possunt assignari, nisi ex motibus caelestium, qui sunt uniformes, ergo illa corpora sunt talium actionum causa. Præterea, si caelestia corpora non essent humanorum actuum ad virtutes & vitia cause, Astrologi non adeò frequenter vera prædicarent de bellorum euentibus & alijs humanis actibus: sunt ergo aliquo modo causa. Præterea corpora caelestia possunt imprimere in ipsos Demones ad causandum certa maleficia, ergo à fortiori, in ipsos homines. Assumptum probatur ex tribus. Nam certi homines qui Lunatici dicuntur, infestantur à Daemonibus plus vno tempore quam alio, quod non facerent, sed potius omni tempore moti.

Questio super influentijs corporum caelestium.

Quilibet est causa suae malitiae.

Omne multiforme reducitur ad aliquod uniforme.

Exemplum de Lunaticis

molestarēt, nisi ex certis Lunationibus etiam ipsi Dæmones inquietarentur ad infernum. Huiusmodi probatur etiā ex Necromanticis, qui certas constellationes observant, ad invocandum Dæmones, quod non facerent, nisi scirent, illos Dæmones corporibus cælestibus esse subiectos.

*Demonibus
imperant in-
ferna.*

Probatur etiam ex illo, quod Dæmones secundum Augustinum in 10. de ciuitate Dei, quibusdam corporibus inferioribus exercentur, scilicet, herbis, lapidibus, animantibus, & sonis quibusdam certis, & vocibus, & figurationibus. Sed cum corpora cælestia sint virtuosiora quam corpora inferiora: ideo multo magis actionibus corporum cælestium. Et iterum amplius Malefici subiciuntur, ut eorum opera ex influentijs illorum corporum, & non ex assistentia spirituum malorum procedant. Fortificatur argumentum ex 1. Reg. cap. 16. ubi, cum Saul verabatur a Dæmone, alieniabatur tum quando David cytharam percutiebat coram eo, & quod recedebat spiritus malus.

Sed contra. Impossibile effectum sine causa sua producere, sed opera Maleficorum sunt talia, quod non possunt nisi opere Dæmonum fieri, patet ex descriptione operum Maleficorum ex Isid. lib. 8. Hymno. Malefici dicuntur ob magnitudinem fascinoꝝ: hi enim elementa concutiunt, mentes hominum turbant, & absque vilo veneni haustu sola vi carminum animas interunt, &c. Huiusmodi autem effectus non possunt ex influentijs corporum cælestium mediante homine causari.

*Animamone-
tar per ali-
quod extrin-
secum.*

Præterea Philosophus Ethic. Difficile inquit, explicare quid sit principium operationis in anima, & ostendit quod oportet esse aliquod extrinsecum. Omne enim quod incipit de nouo, habet aliquam causam. Incipit enim homo operari quod vult: Incipit autem velle, quia præcõciliatur, si autem præcõciliatur propter aliquod consiliū procedēs, aut ergo est procedere in infinitū, aut oportet ponere aliquod principium extrinsecū, quod primo mouet hominē ad cõciliandū: nisi forte aliquis dicat quod hoc est a fortuna: ex quo sequeretur omnes actus humanos esse fortuitos, quod est absurdum. Principium ergo in bonis ad bona dicit esse Deum, qui nõ est causa peccati. In malis autem, cum homo incipit agere velle, & conciliari ad peccandū oportet quod huius etiam sit aliqua causa extrinseca, & non potest esse alia nisi Diabolus,

lus, præsertim in Maleficiis, ut supra paruit, quia corpus celeste non potest ad tales actus influere: ergo patet veritas.

Præterea cuius potestati subiacet motuum, eius potestati subiacet & motus; qui à motiva causatur. Motuum autem voluntatis est, aliquid apprehensum per sensum, vel intellectum, quorum utrunque subiacet potestati Diaboli. Dicit enim August. in lib. 3. q. Serpit hoc malum, scilicet, quod est à Diabolo per omnes aditus sensuales, dat se esse figuris, accommodat se coloribus, adhæret sonis, lateri, & in fallacia sermonis, odoribus se subicit, infundit saporibus, & quibusdam nebulis implet omnes meatus intelligentiæ. Ergo videtur quod in potestate Diaboli est, movere voluntatem, quæ est directæ causæ peccati.

Præterea oë quod se habet ad utrumlibet, indiget aliquo determinante ad hoc ut exeat in actum. Sed liberum arbitrium hominis ad utrumlibet se habet, scilicet ad bonum & malum: ergo ad hoc, quod exeat in actum peccati, indiget quod ab aliquo determinetur ad malum. Maxime autem hoc videtur fieri à Diabolo, præsertim in operibus Maleficorum, cum eius voluntas est deterrata ad malum. Ergo videtur, quod mala voluntas Diaboli est causæ malæ voluntatis, præcipue in Maleficiis. Et potest fortificari ratio, per hoc, quod sicut bonus Angelus se habet ad bonum, sic malus Angelus ad malum. Sed ille reducit homines ad bonum, ergo iste ad mali. Est enim (dicit Dionysius) lex divinitatis immobiliter stabilis, ut una à summo perficiatur.

Responsio. Quia questio quæ ad originem Maleficorum operum, fundatur super influentiam luminariū celestium ostenditur per reprobationem trium errorum qui hoc asserere conantur. planetariorum, genethliacorum, & fatalium ordinē, ponentium hoc non esse possibile quod ad primū. Nam si queritur an ex impressione luminariū celestium causetur in hominibus vitium Maleficorum: tūc ad divinitatem motuum attendedo, & veritatem fidei salvando; oportet sub distinctione differere, videlicet quod mores hominum à siderib. causari possent intelligi dupliciter. Aut necessario & sufficienter, aut dispositivè & contingenter. Si dicatur primo modo, tūc non solum est falsum, immo hæreticū, eo quod Christianæ religioni adeo repugnat, quod etiā veritas fidei in tali errore salvari non potest, Ratio. Dum enim ponit

Demon movet voluntatem, quæ est causæ peccati.

Mala voluntas Demonis est causæ malæ voluntatis.

Ima à summo perficiuntur.

Quomodo mores hominum causentur ab astris.

omnia

*Sydera con-
tingentes
riant mores
hominum.*

*Questio à S.
Augustino
mota contra
Astrologos.*

*in Regna
per astra mu-
tentur.*

omnia à syderibus necessatio euenire, iam tollit meritum & per consequens demeritum: Tollit & gratiã, & per consequens gloriam: Tum quia honestas morum. per hunc errorem p̄iudicium patitur, dum culpa peccantis in sydera refunditur, licentia malefaciendi sine reprehensione cōceditur & honor ad prædum & volendum sydera incuruatur.

Si autem dicantur mores hominũ à dispositionibus syderum variari dispositiue & contingenter, sic potest habere veritatem, quia nec rationi nec fidei repugnat. Planum enim est, quòd dispositio corporis variè multum facit ad variationem affectionum & morum animæ, vt plurimum enim animæ complexionones corporis imitatur, vt dicitur in sex principijs: Vnde & cholericus sunt iracundi, & sanguinei sunt benigni, & melancholicus sunt enuidi, & stegmatici pigri. Hoc autem non est necessarium: anima enim dominatur suo corpori, & maxime quando est adiuta per gratiam. Multos enim videmus cholericos mansuetos, & melacholicos benignos: Quum ergo virtus corporum celestium operatur admixtionem & qualitatem complexionis, hinc est, quod per consensus quodammodo operatur ad qualitatem mori, valde tamen de longinquo. Plus enim facit ad qualitatem complexionis virtus nature inferioris quàm virtus sydens.

Vnde Augustinus, de ciuitate Dei, in solutione cuiusdam questionis de duobus fratribus, qui simul infirmabantur, & curuabantur, cum quærebatur vnde hoc esset, magis commendat rationem Hippocratis quàm Astronomi. Hippocrates enim respondit, quòd hoc erat propter similitudinem complexionis. Et Astronomus respondit, quòd erat propter identitatem constellationis. Melius enim respondit Physicus, quia causam reddit magis propriam, & magis propinquam. Sic ergo dicendum quòd impressiones syderum aliquo modo disponunt ad malitiam Maleficorum, siquidem aliqua influentia in eorum corporibus prædominatur potius ad huiusmodi nequanda, quàm ad alia opera quæcunque vitiosa seu virtuosaque tamen dispositio non debet dici necessaria, proxima & sufficiens, sed remota & contingens.

Nec valet, si quis obiceret Philosophũ libro de proprietatibus elementorũ, vbi dicit, quòd regna vacua facta sunt & terra depopulata apud conjunctionem Iouis & Satur-

ni, arguendo quasi, quia talia ex libero arbitrio deprehendebant hominem, ergo etiam influentiarum luminarium super liberum arbitrium haberent efficaciam. Respondetur enim quod Philosophus super hoc dictum non vult innuere, quod homines illi non poterant resistere illius influentiarum constellationis, ad dissensionem inclinantis, sed quia noluerunt: Quia sicut ait Ptolomæus in Almagesto: Sapiens homo dominabitur astris. Quamvis enim conjunctio Iouis & Saturni, eo quod Saturnus habeat influentiam melancholicam & malam, & Iupiter valde bonam, potest ad iram vel discordiam homines inclinare: illi tamen inclinationi homines per libertatem arbitrii possunt resistere, & valde facilliter cum adiutorio gratiæ Dei.

Nec iterum valet, si quis obiiceret dictum Damasceni libro secundo, cap. sexto. ubi dicit: Constituntur multoties comete & signa quædam mortis regum. Respondetur enim quod etiam sequendo opinionem Damasceni, que fuit, ut patet in prædicto libro, contrariæ opinionis viæ Philosophicæ: siue non, nihil per hoc concluditur, quod ad necessitatem actuum humanorum. Opinatur enim Damascenus, quod Cometa, nec naturaliter generatur, nec est una de stellis in firmamento positus, unde nec eius signatio est naturalis nec influentia. Dicit enim quod comete non sunt ex his, que à principio genita sunt astra, sed Diuina iussione secundum ipsum tempus constituuntur & rursus dissoluntur. Hæc Damascenus. Prænuñciat autem Deus per tale signum magis mortem Regis, quam aliorum, tum quia est persona communis, tum quia potest ex hoc oriri turbatio regni. De cuius custodia magis sollicitatur Angeli, propter commune bonum, quorum etiã ministerio & generantur & dissoluntur. Sed nec Philosophorum opinio obstat, qui dicunt, quod stella cometa sit impressio calida & sicca, generata in superiore parte aeris prope ignem, ex cuius vapore calido & sicco globus illius vaporis adunatus apparet corpus stelle. Partes autem illius vaporis discontinuatæ circa illum globum & longum protensa in suis extremitatibus illi globulo conjunctæ, sunt quasi eius comites: & secundum hanc positionem significat & causat non per se, sed per accidens mortalitatem prouentientem ex infirmitatibus calidis & siccis. Et quia ut plurimum diuites nutriuntur calidis & sic-

*De Cometis
sententia Da-
mascenti.*

*Opinio philo-
sophorum de
Cometa.*

cit.

Angelico operantur Cometæ.

Stella præfuit mortem S. Doctoris Thomæ.

Cur Astronomi interdum vera prædicunt.

Contra Genethliacos.

Fortunam colunt Mathematici.

cis: Ideò illo tempore multi diuites moriuntur: inter quos mors regum & principum est magis notabilis. Et hæc positio nec distat à positione Damasceni, si quis bene considerat, nisi quò ad operationem, & cooperationem Angeli, quam nec Philosophi excludere possunt. Imò ubi vapores nunquam in sua siccitate & caliditate ad generandum cometam current, adhuc operatione Angeli sæpè concurrere habent, causis prædictis.

Sicut & stella, quæ sancti Thomæ Doctoris transitum indicauit, quæ utique non ex superis in firmamento positus profiliit, sed operatione Angeli, ex materia aliqua præiacente formata, & officio peracto, iterum resoluta fuit.

Vnde videmus, quòd secundum quamcunque istarum opinionum, nullum penitus habent cœli luminaria dominium super liberum arbitrium. Vnde nec consequenter super malitiam & mores hominum.

Nota insuper, quare Astronomi, ut sæpius vera prædicunt, & quòd eorum iudicia ut plerimum super vnâ prouinciam, aut gentem vnus terræ eueniunt. Huius ratio est: quia sua iudicia sumunt ex astris, quæ etiam habent maiorem influentiam, capiendo probabiliorem, non necessitatem in actibus tam naturæ quàm voluntatis, & in actibus hominum generalibus, sicut vnus gentis vel prouincie, quàm in particularibus vnus personæ. Quia maior effectus stellarum imprimitur in totam vnâ gentem, quàm in vnum hominem, & quia maior pars gentis vnus, magis sequitur affectus naturales corporis, quàm vnus singularis homo, ideò, &c. Sed hoc incidentaliter est tactum.

Secunda via per quam præfata nostra Catholica assertio declaratur, est per reprobationem errorum Genethliacorum, & Deam fortunæ colitium Mathematicorum. De quibus Isid. 8. Etymo. cap. 9. Genethliaci dicuntur propter natalium considerationem syderum, qui vulgò Mathematici dicuntur. Fortuna vero ut ibidem dicit cap. 2. à forruitis nomen habere dicitur, quasi Deam quandam, res humanas varijs casibus & fortuitis illudentem. Vnde & cæcam appellant, eò quòd passim in quoslibet incurrens, sine vllò examine merito, & ad bonos & ad malos venit. Hæc Isid. Sed talè Deam credere, aut quòd lésiones in corporibus, & creaturis, quæ ex Maleficorum operibus inferuntur, non ab ipsis

maleficis; sed ad ipsa Dea Fortunæ prouenirent, sicut est Idololatria, ita & asserere Maleficas ipsas ad hoc esse natas, ut talia per eas in mundo exerceri possint, similiter à fide alienum existit: Imò & à communi Philosophorum traditione. Si cui placet, inspiciat Doctorem Sanctum li. 3. Summæ fidei contra gentiles. q. 87. & seq. & inueniet plura. Licet hoc vnicum propter eos, qui fortassis copiam librorum non habent, non videtur omittendum: quòd quia in homine tria sunt consideranda, ut ibi notatur, quæ à tribus cœlestibus causis diriguntur: Voluntatis actus, intellectus actus & corporis actus, quorum principium à Deo tantum & immediate, secundum ab Angelo, & tertium à cœlesti corpore dirigitur. Nam electiones & voluntates immediate à Deo in bonis operibus diriguntur, dicente Scriptura, Prou. 21. Cor regis, supple quod maiori potètià videtur posse resistere, eo minus alij nõ possunt, quia in manu Domini, & quocunque voluerit inclinabit illud. Et Apostolus; Deus qui operatur in nobis velle & perficere pro bona voluntate.

Cognitio verò humana intellectiua à Deo medianibus Angelis ordinatur. Ea verò quæ ad corporalia pertinent, seu sint exteriora siue interiora, in usum hominis venientia, à Deo medianibus Angelis & cœlestibus corporibus dispensantur. Dicit enim Beatus Dionysius 4. de Diuin. nom. quòd corpora cœlestia sunt causæ eorum, quæ in hoc mundo fiunt, non tamen necessitatem inferentia.

Et cum homo sit ordinatus secundum corpus sub corporibus cœlestibus, secundum intellectum verò sub Angelis, secundum voluntatem autem sub Deo; potest contingere, quòd homo sprete inspiratione Dei ad bonum, & illuminatione boni Angeli, ducatur affectione corporali ad ea quæ influenza luminariū cœli inclinant. ut & sic, tam voluntas quam intellectus malitia & erroribus inuoluantur.

Non est autem possibile huiusmodi erroribus; quibus Malefici iri eriti sunt ex influentijs luminarium cœli inuolui, licet ad fundendum sanguinem, vel furta, aut latrocinia, vel etiam incontinentias pessimas perpetrandas possit quis ex illis inclinari, sicut etiam à lia quædam naturalia.

Etiam. ut Gulielmus in De vniuerso dicit, quòd per experientiam habetur, si meretrix nititur plantare oliuam,

non

Tria in homine, quæ à tribus cœlestibus causis diriguntur.

Voluntas.

Intellectus.

Actus corporis.

Angeli possident intellectum in homine Deum voluntatem: astra corpus

Oliua à meretrice plantata non fert fruges.

nō efficitur fructifera, quæ tamen per castam plantata, fructifera efficitur. Et aliquis etiam Medicus in sanando, & agrisola in plantando, & miles in expugnando, aliqua ex impressione cœlesti corporis efficiunt, quæ alij etiam eadem artes habentes efficere non possunt.

Fatum improbatum.

Tertia via sumitur ex reprobatione fatalium effectuum. Vbi notandum, quod Fatum esse aliquod vno modo Catholicè asseritur. Alio modo asserere, est omnino hæreticū. Si enim Fatum æstimeretur esse secundum æstimationem quorundam Gentilium, & quorundam Mathematicorum, qui putabāt, quod ex vi positionis syderum causaretur infallibiliter diuersitas morum, ita quod talis efficeretur necessariò Maleficus vel virtuosus in moribus, qui talem esse causaret vis, quæ in dispositione syderum, sub qua talis vel conceptus vel natus esse comprehenderetur. Et istam vim vocauerunt nomine Fati.

Inconuenientia ex Fato.

Sed quia ista opinio non tantum est falsa imò hæretica & omnino detestanda propter inconuenientia quæ necessariò sequerentur, vt supra tactum est circa reprobationem primi erroris, quia videlicet tolleretur ratio meriti & demeriti, imò gratiæ & gloriæ, & quod Deus malorum nostrorum auctor esset, & plura alia. Ideo Fatum sic omnino refutatur, quia nihil est. Secundum quam acceptionem etiam Gregorius dicit in Homil. Epiphania; Absit à Fidelium cordibus, vt fatum aliquod esse dicant.

Et licet hæc opinio videatur eadem esse cum prima, quæ est Planetariorum, & hoc propter eadem inconuenientia, quæ vtrouque cernuntur, tamen sunt diuersæ quantum inter se diuersificantur vis syderum & influxus generalis septem Planetarum.

Angeli cooperantur ad gratiæ infusionem.

Si autem æstimeretur, Fatum esse secundum quandam dispositionem, siue ordinationem causarum secundarum ad producendum effectus diuinitus prouisos. Hoc modo Fatum verè est aliquid: eo quod prouidentia Dei per causas medias exequitur suos effectus: In illis videlicet, quæ secundis causis subduntur, licet in alijs non, vt est creatio animarum, glorificatio & gratiæ collatio.

Licet etiam Angeli ad Gratiæ infusionem cooperari possunt intellectum & voluntatis capacitatem, illuminando & disponendo, & sic quædam ordinatio effectuum vna &

& eadem dicitur providentia & etiam Fatum. Sic enim consideratur ut est in Deo, sic dicitur providentia, si autem secundum quod est in causis medijs ordinatis à Deo ad effectus aliquos producendos, sic habet rationem Fati. Et hoc modo Boëtius loquens de Fato 4. de consol dicit: Fatum est rebus mobilibus inhærens dispositio, per quam providentia suis quæque necit ordinibus.

Definitio Fati.

Sed tamen Sancti Doctores hoc nomine vti recusaverunt, propter eos qui illud ad vim positionis siderum retorquebant. Unde Aug. c. 5. De Civit. Dei. dicit: Si propterea quisquam res humanas Fato tribuit, quia ipsam Dei voluntatem vel potestatem Fatum vocat, sententiam teneat & linguam corrigat.

S. Augustini sententia de Fato.

Paret etiam ex præmissis tacita responsio ad quæstionem: An omnia Fato subdantur, & an etiam Maleficorum opera illi subdantur. Quia si Fatum dicitur ordinatio causarum secundarum ad effectus diuinitus provisos, id est, ubi Deus disposuit per causas secundas producere effectus tales: sic in quantum subduntur Fato, id est, subduntur causis secundis à Deo ordinatis, ut sunt influentia corporum celestium. Ea verò quæ à Deo immediate sunt, ut est creatio rerum, glorificatio substantialium spiritualium, & alia huiusmodi non subduntur. Et hoc est, quod dicit Boëtius ubi supra, quod ea quæ sunt primæ Deitati propinqua, fatalis ordinis mobilitatem excedunt. Unde Maleficorum opera, quia non subsunt secundis causis: cum talia præter cursum communem & ordinem naturæ eueniunt: Ideo nec Fato, sed causis alijs, quoad eorum originem necessario subduntur.

Excedentia Fatum.

An motoribus orbium malefica non causari.

Consequenter, quod nec huiusmodi Maleficorum opera possunt oriri, aut causari à substantijs separatis quæ sunt motores orbium, seu corporum, celestium: Cuius opinionis fuit Avicenna, & sui sequaces: hac ratione moti, quia enim substantiæ illæ separatæ, altioris sunt virtutis animabus nostris, & ab ipsa anima interdum, cum fuerit in sua imaginatione, ad solam quædam apprehensionem interiozem circa aliquod extrinsecum immutatur corpus proprium, interdum etiam alienum seu extrinsecum. Verbi gratia: Aliquis

Substantia separata sunt motores orbium.

De vi imaginationis.

d. 2. ambu-

Vnde multipl. malefic. procedat.

ambulans super trabem in alto positam cadit de facili, quia imaginatur e a lum ex timore, non autem caderet si esset trabs illa posita super terram, vbi casum timere non posset. Item ad solam apprehensionem animæ incalcescit corpus, vt in concupiscentibus vel iratis, aut etiam in fugidatur, sicut in timentibus. Potest etiam immutari ad aliquam ægitudinem puta febrem vel lepram, ex forti imaginatione & apprehensione ad tales ægitudines Et sicut circa corpus proprium, ita circa alienum, vt illud immutetur ad sanitatem vel ægitudinem, & hic ponit causam etiam fascinationis, de qua superius tactum est.

*Imaginatio
alieno corpori
proximo dans.*

Et quia secundum illam positionem effectus Maleficarum haberent reduci ad motores orbium, licet non præcisè ad ipsa corpora cœlestia; Ideo vltra illa, quæ ibi tacta sunt, dicamus adhuc, quod talia sic contingere est impossibile; Quia cum motores orbium sint substantiæ intellectuales & bonæ, non tam secundum naturam quam secundum voluntatem, quod patet ex earum operationibus ad bonum totius vniuersi. Illa autem creatura, cuius opemagicæ operationes fiunt, vt si sit bona secundum naturam, non tamen potest esse bona secundum voluntatem. Ideo non potest idem iudicium de ambabus substantiis.

*Natura bona,
creatura mala
secundum
voluntatem.*

Et quod non potest esse bona secundum voluntatem, probatur. Nam præstare patrocinium aliquibus in his, quæ sunt contrariæ virtuti, non est alicuius intellectus bene dispositi; talia autem fiunt in huiusmodi operationibus Maleficorum; Fiunt enim, vt in secunda parte operis patebit, plura homicidia, fornicationes, puerorum & iumentorum occisiones, & alia maleficia procurantur. Vnde videntes his artibus Malefici à malefaciendo vocantur. Non est ergo bene disposita secundum virtutem talis intellectualis natura eius auxilio huiusmodi artes Maleficarum innituntur, licet sit bona secundum naturam, quia habet esse, & illud omnia appetit, vt cuilibet intuenti patet. Item nõ est intellectus bene dispositi, familiarem esse sceleratis, & eis patrocinium exhibere, & non quibusdam virtuosis. Huius autem operibus Maleficorum vtuntur homines scelerati, quia à fructibus eorum cognoscuntur.

*Non est intel-
lectus bene di-
spositi: familia-
rem esse sceler-
atis*

*Motores or-
bium inclinãt
semper ad bo-
num*

Auxilio autem substantiarum, orbis mouentium, in bonum quælibet creaturâ inclinatur à natura, licet corrup-

pacus

patur per accidens sæpè : ergo illæ substantiæ non possunt esse originalis causa Maleficarum.

Præterea intellectus bene dispositi, est reducere homines in ea quæ sunt homini propria bona, quæ quidem sunt bona rationis, abducere ergo, ab istis, & pertrahere ad alia minima bona, est intellectus indecenter dispositi. Per huius autem artes non adipiscuntur homines aliquem profectum in bonis rationis, quæ sunt scientiæ & virtutes, sed in quibusdam minimis, ut sunt deprehensiones & exercitia latronum, & mille nocuementorum, ergo origo nō est à substantijs separatis, sed ab aliqua virtute non bene disposita secundum virtutem.

Præterea non est bene dispositus secundum intellectum, qui per aliqua scelera commissa prouocatur ad auxiliū alicui ferendū. Hoc aut. fit in istis artibus Maleficorū; Nā ut patet in execut. one hatū fidē abnegāt, innocentes pueros occidūt. Substantiæ enim separatae, quæ sunt orbū motores propter suā bonitatē non his maleficijs auxiliū præstant.

Concludendo ergo quod huiusmodi artes, sicut non possunt à corporibus celestibus, ita nec ab eorū motoribus oriri: & cum necesse habent oriri ex aliqua virtute alicui creaturæ collatæ, & illa etiam non potest esse bona secundum voluntatem, licet sit bona secundum naturam, & huiusmodi creaturæ sint ipsi Demones: relinquuntur quod eorum virtute huiusmodi fiat.

Nil fortassis adhuc obstat friuola æstimatio, quod ex hominum malitia concurrente super Maleficorum verba, & imaginata, & imagines repositas ad certum locum, virtute quadam stellarū sequerentur. Ut verbi gratia, Quando Maleficus diceret imaginem aliquam reponēdo, faciam te cæcam, aut claudam, & hoc eueniret; Tunc idē eueniret, quod talis à sua natiuitate ex virtute stellarum sortiretur, & cæteris hominibus talem virtutem, quantumcunque

Si talia verba proferrent, & essent instructi per disciplinam ad proferendum, adhuc tamen efficaces in huiusmodi operibus esse non possent. Ad quæ singula respondendo declarabitur. Primo, quod ex malitia hominum huiusmodi effectus causari nō possunt. Secundo, quod nec ex vocibus quorūcūque hominum, cōcurrente quacūque constellatione, etiam ad quascūque imagines.

Maleficia sunt uirtutes propria hominum

De malitia hominum per verba vel res efficaci.

Ex malitia humana maleficia non
oriuntur.

Malitia ha-
bitualis.

Actualis.

Nemo qui no-
uit malum,
operatur illud.

Fasciatio.

DE primo, quod non ex malitia quantumcunque huma-
na possint oriri huiusmodi Maleficorum opera, sic
declaratur Nam malitia hominis, siue sit habitualis, in
quantum ex frequentatis actibus acquirit habitum inclinan-
tem ad perpetrandum peccata non ex ignorantia, nec ex
infirmitate: vnde censetur peccare ex malitia. Vel sit actua-
lis malitia, quae dicitur ipsa mali electio, quae etiam ponitur
peccatum in Spiritum sanctum, nunquam potest circa ipsum
maleficium tantum efficere, quod talia opera, ut sunt immu-
tationes elementorum, & laesiones circa corpora, indiffe-
renter hominum & iumentorum, absque assistentia alicuius
altioris virtutis proueniunt, quod declaratur primo ex par-
te causae, secundo ex parte effectus maleficialis.

Nam hoc, quod non potest homo efficere absque malitia,
puta per sua naturalia imminuta, minus potest per ipsa na-
turalia iam diminuta. Patet, cum sit virtus actiua etiam di-
minuta. Sed homo per peccata qualitercunque per mali-
tiam commissa, diminuitur in bonis naturalibus. Probat
auctoritate & ratione. Nam Dionysius. 4. c. de Diui. nomi-
dicit: Malum est effectus naturalis habitudinis: & loquitur
de malo culpae. Vnde & nemo noscens malum, operatur
illud, quod si operatur, ex defectu operatur.

Respondeo sic: Sicut se habet bonum gratiae ad malum
naturae, ita se habet malum culpae ad bonum naturae. Sed
per gratiam diminuitur malum naturae, ut fomes qui est
inclinatio ad culpam, ergo per culpam, a fortiori dimi-
nuitur bonum naturae. Nec obstat, si dicatur de fascinatione,
quae interdum prociatur ex inspectione alicuius vetulae,
malitiose puerum aspicientis, vnde puer immutatur & fasci-
natur. Quia sicut supra tactum est, hoc tantummodo con-
tingere potest circa pueros, propter teneram complexio-
nem. Hic autem loquimur de corporum quorumcunque
hominum, & iumentorum ac etiam elementorum ad gra-
dinis immutationes. Siquis velit latius intelligere, inspi-
ciet Doctorem sanctum in quaestionibus de malo: Vtrum
peccatum possit corrumpere totum bonum naturae, &c.

Ex parte denique effectuum maleficalium declaratur,
Nam

Nam ex effectibus deuenitur in cognitionem causæ. Unde sicut illi effectus, quò ad nos, qui sunt præter ordinem naturæ creaturæ nobis notæ, per virtutem creatæ nobis ignotæ, licet non sint propriè miracula, sicut illa, quæ sũt præter ordinem totius naturæ creatæ: qualia secundũ potestatem operatur ille, qui est supra omnem ordinem totius naturæ creatæ, qui est Deus benedictus: Secundum quam acceptationem dicitur: Tu es qui facis mirabilia magna solus. Ita & maleficiales effectus dicuntur miraculosi, inquantũ sũt ab aliqua causa nobis ignota, & præter ordinem naturæ creatæ nobis notæ. Ex quibus elicitur, q̄ virtus corporalis hominis ad huiusmodi opera causanda non se extendere potest, quæ semper hoc habet, vt causa cum suo effectu naturali nota sit naturaliter absque admiratione.

Quomodo maleficiales effectus sint miracula.

Et quòd effectus maleficiales possunt aliquo modo dici miracula, in quantum notitiam humanam excedunt, patet ex seipsis, cum naturaliter nõ sũt. Patet, & per omnes Doctores, præsertim Aug. in li. 83. q. vbi dicit: Quòd Magicis artibus sũt miracula plerunque similia illis miraculis, quæ sũnt per seruos Dei. Et iterũ in eodem dicit: Magi faciunt miracula per priuatos contractus, boni Christiani per publicam iustitiã, mali Christiani per signa publicæ iustitiæ. Quæ omnia sic declarantur. Nã iustitia diuina est in toto vniuerso, sicut lex publica in ciuitate. Virtus autem creaturæ cuiuslibet in virtuoso se habet, vt virtus alicuius priuatæ personæ in ciuitate. Ideò boni Christiani inquantũ per diuinam iustitiam miracula faciunt, dicuntur facere miracula per publicam iustitiam. Magus autem quia operatur ex pacto inito cum Demone, dicitur operari per priuatum contractum: quia operatur per Dæmonem, qui sua naturali virtute potest facere aliquid præter ordinẽ naturæ creatæ nobis notæ, per virtutem creaturæ nobis ignotæ: & erit miraculum quò ad nos, sed nos simpliciter, quia non potest operari præter ordinem totius naturæ creatæ, & per omnes virtutes creaturarum nobis ignotarum. Sic enim solus Deus dicitur facere miracula. Iuxta illud: Tu es Deus qui facis mirabilia magna solus. Mali autem Christiani faciunt per signa publicæ iustitiæ: sicut inuocando nomen Christi, vel exhibẽdo aliqua sacramenta. Si cui placet, inspiciat S. Thomam in prima parte questionum, l. 1. artic.

Christianorũ miracula quomodo fiunt.

• Potest

4. Potest etiam attendere ea quæ in 2. parte operis, cap. 6. deducuntur inferius.

Quod nec per voces & verba, concurrente virtute stellarum maleficia fiant.

Necesse est intelligentem Phantasmata speculari.

Demum quod nec ex vocibus quorumcumque hominum, concurrente quacunque constellatione, super quacunque imagines. Nam cum intellectus hominis huius dispositionis est, quod eius cognitio ex rebus causatur: cum intelligentem necesse sit Phantasmata speculari: Non est eius conditio, quod ex sua conceptione seu intellectuali operatione intrinseca, ubi illam solam per verba exprimeret, res ab extra habeat causare: aut quod conceptio intellectus expressa per verba haberent corpora immutare. Tales enim homines qui tale haberent virtutem, non essent nobiscum vnius speciei, sed æquiuocè dicerentur homines.

Præterea si dicatur, quod illa efficiunt per verba, concurrente virtute stellarum à natiuitate: Vnde contingit quod præ ceteris hominibus dum proferunt verba, quod per illa aliquid efficiunt, cum tamen alij etiam proferentes eadē, non possent aliquam transmutationem efficere, quia virtus stellarum à natiuitate eis non deseruit. Paret ex præcedentibus illa esse falsa, ex reprobatione trium errorum, Planetariorum, Genethliacorum & Fatalem ordinem ponentium.

Corpora celestia non possunt imprimere intellectū.

Præterea cum verba exprimunt mentis conceptum, & corpora celestia non possunt imprimere intellectum, nec etiam eorum motores nisi per se, absque motione corporum celestium intellectum vellent illuminare: & hoc solū modo fieret ad opera bona; quia ad mala perpetranda non illuminatur intellectus, sed obumbratur, quod non est officium bonorum spirituum, sed malorum. Ideo patet, quod si verba eorum aliquid efficiunt, hoc non est vigore alicuius corporis celestis, sed assistentia alicuius, virtutis intellectualis: quæ etiam & si sit bona secundum naturam, non tamen potest esse bona secundum voluntatem, in quantum semper ad malum machinatur, & talis erit Dæmon; ut supra ostensum est.

Imagines constellationum.

Et quod nec per imagines possint talia efficere, quasi corpora celestia super ipsas aliquid influerent quia huiusmodi

modi imagines, quantumcunque characteribus & figuris sunt insignitæ, sunt effectus hominis operantis per artem. Cœlestia autem corpora effectus causant naturales: cuiusmodi non sunt effectus Maleficorum, qui dicuntur Maleficales, utpote in malum creaturarum; præter consuetum ordinem naturæ profilientes, unde nihil ad propositum.

Præterea supra ostensum est etiam, quòd duplices sunt imagines, Astrologicæ, & Magicæ, quæ etiam ad bonum aliquod priuatum obtinendum, & non ad corruptionem ordinantur Maleficorum autem imagines sunt omninò alterius, cum semper ad nocumentum creaturarum, & ex Dæmonum iussu, ad aliquem locum occultè reponuntur, ut desuper ambulantes, aut dormientes lædantur, ut ipse Maleficæ fatentur: Unde & ab ipsis Dæmonibus efficiunt quicquid causant, & non ex corporum cœlestium influentijs.

Ad argumenta. Ad primum dictum Augustini est intelligendum, quòd causa deprauationis hominis redit ab hominis voluntate, sicut ad causam effectum perficientem, quæ proprie dicitur esse causa. Non sic autem est causa effectum permittentem, vel disponentem, vel consiliantem, aut percipientem, quibus modis scilicet cōsiliatiuè, dispositiuè, & præceptiuè, Diabolus dicitur causa peccati & deprauationis: Deus autem solummodò permissione, qui mala permittit propter bona. Iuxta August. in Ench. Diabolus autem disponit interius suggerendo, persuadet interius & exterius acius stimulando. Præcipit autem his qui ei se totaliter subdiderunt, ut sunt Malefici, quibus nõ est opus interius instigari, sed tantum exterius, &c.

Et per hoc etiam ad secundum; quòd quilibet est causa suæ malitiæ, directè intelligendo, & ad probationes patet eadem responsio, quia licet repugnet libero arbitrio, moueri per modum præcipientis, non autem per modum disponentis.

Ad tertium. Motus ad virtutes aut ad vitia dispositiuè possunt causari ab influentijs corporum cœlestium, & capitur motus pro quadam naturali inclinatione ad virtutes humanas & vitia. Opera autem Maleficorum, quia excedunt communem ordinem naturæ, ideo illis influentijs subiacere non possunt.

Ad quartum idem patet, quia sunt causæ humanorum actuum

*Differentia
imaginum Astrologicarum,
Magicarum, &
Maleficarum.*

Causa deprauationis hominis.

actuum corpora caelestia, sed illa opera non sunt humani-
tus adiuuenta.

Ad quintum, quod motores orbium possint imprimere in
animas, si intelligatur immediatè sic imprimunt illuminā-
dum ad bonum & non ad Malefica, ut supra tactum est. Si
autem intelligatur immediatè tunc iuxta influentiam corpo-
rum caelestium imprimunt indirectè & dispositivè.

*Cur Dæmones
ad decremēta
Lunæ homi-
nes vexent.*

*Cerebrū ma-
ximè ad Lu-
næm movetur.*

*Cur vocati
Dæmones in-
certis constel-
lationibus ad-
veniant.*

*Quomodo
Dæmones alli-
ciantur car-
minibus, Mu-
sica, herbis.*

Ad sextum, hoc quod Dæmones ad certa augmenta Lunæ
homines vexant, contingit propter duo. Primò quidem ad
hoc, ut infament creaturam Dei, scilicet Lunam, ut Hiero-
nymus & Chrysostomus dicunt. Secundò quia nõ possent
operari nisi mediantibus naturalibus virtutibus, ut supra
dictum est. Ideò considerant corporum aptitudines ad ef-
fectum inducēdos, & quia cerebrum est humidissimū om-
nium partium corporis, ut Aristoteles dicit, & naturales
omnes: Ideò maximè subiicitur operationi Lunæ, quæ ex
sua proprietate habet movere humores. In cerebro autem
perficiuntur vires animales, & ideò Dæmones secundum
certa augmenta Lunæ perturbant hominis Plantasiam,
quando considerat cerebrum ad hoc dispositum.

Ad aliud, quod Dæmones aduocati incertis constellatio-
nibus adveniunt, faciunt propter duo. Primò, ut homines
in hunc errorem inducant, quòd credunt aliquod numen
esse in stellis. Secundò, quia considerant, secundum aliquas
constellationes materiam corporalem magis esse disposi-
tam ad effectus pro quibus aduocantur.

Ad tertium, quod sicut dicit Aug. 36. de civit. Dei. Per varia
genera lapidū, herbarum, lignorū, animalium, carminū &
instrumentorum musicorū Dæmones alliciuntur, non ut
animalia cibus, sed & spiritus signis, inquātū, scilicet hæc eis
exhibētur in signū Divini honoris, cuius ipsi sunt cupidi.

Tamen quia sepè obicitur, quod Dæmones possunt impe-
diri per herbas & harmonias à vexatione hominum: ut in
argumento allegatur de Saül per harmoniam cytharæ: Vn-
de nituntur defendere, quod aliqui possent effectus maleficia-
les producere per certas herbas & occultas causas, absque
auxilio Dæmonum, tantummodo ex influentia corpo-
rum caelestium, quæ plus possunt imprimere in huiusmo-
di res corporales ad effectus corporales, quàm in ipsos Dæ-
mones, ad producendum huiusmodi effectus maleficiales.

Idem latius cum sit respondendum, est aduertendum quod herbe vel harmonie non possunt sua naturali virtute totaliter excludere vexationem, qua Diabolus possit hominem vexare, si sibi permitteretur a Deo, vel Angelis bonis: possunt tamen illam vexationem mitigare, & ita parua posset esse vexatio illa, quod possent eam penitus excludere: sed hoc facerent non agendo in ipsum Dæmonem, cum sit spiritus separatus, in quem non potest naturaliter agere quodcunque corpus, sed agendo in ipsum vexatum a Dæmone. Omnis enim causa limitate virtutis, producere potest effectum intensiorem in materiam dispositam, quam non dispositam, cui & consonat illud Philos. 2. de anima. Actus actiuorum sunt in patiente predisposito. Dæmon autem est agens limitate virtutis, ergo vexationem intensiorem facere potest Diabolus in homine disposito ad illam vexationem, siue ad illud ad quod Diabolus intendit adducere quam in homine dispositionis contrarie. Puta Diabolus, potest vexare intensius passione melancholica hominem dispositum ad illam, quam hominem contrarie dispositionis.

Certum est autem quod herbe & harmonie multum possunt immutare dispositionem corporis, & ex consequenti motus sensualitatis: Hoc patet de herbis, cum quedam inclinant ad lætitiā, quedam ad tristitiā, & sic de alijs. Hoc etiam patet de Harmonis per Philosop. 8. polit. vbi vult, quod diuersæ harmonie habent prouocare diuersas passiones in homine. Hoc etiam refert Boëtius in Musica sua, & author de ortu scientiarum, vbi loquens de vtilitate Musicæ, dicit, quod valet ad curandum vel alleuiandum diuersas infirmitates, & ita patere potest quod cæteris paribus sit vexatio debilior.

Non autem video, quomodo herbe vel harmonie possint in homine dispositionem aliquam causare, propter quam homo nullo modo posset a Dæmone vexari: si tamen permitteretur, quia Diabolus mouedo solum motu locali vaporum & ipso spiritus inordinato motu posset hominem multum vexare. Herbe autem vel harmonie nullam dispositionem causare possent in homine sua naturali virtute, per quam prohiberetur Dæmon predictam commotionem facere. Contingit tamen quandoque, quod Diabolo non permittitur hominem

Quomodo mitigetur Musica a Dæmon:

Dæmon est limitata virtus

166

vexare

vexare, nisi vexatione ita parua, quòd per aliquam fortent dispositionem ad contrarium tolleretur totaliter, & tunc aliqua herba vel harmonia possent corpus hominis ita ad contrarium disponere, quòd illa vexatio totaliter amoueretur, verbi gratia. Diabolus quãdoque posset hominem vexare vexatione tristitiæ, ita debilitet, quòd per aliquas herbas vel harmonias, quæ haberent causare dilationem & diffusionem spirituum, qui sunt motus contrarii tristitiæ, totaliter amoueretur illa tristitia.

De Ligaturis.

Quòd autem August. lib. 2. de doctrina Christiana, condemnat ligaturas & quædam alia, de quibus ibi diffusius scribit, hoc attribuens arti magicæ, hoc est quantũ ad illud quod non possunt sua naturali virtute. Quod patet ex hoc, quòd dicit sic Ad hoc genus pertinent omnes ligaturæ atque remedia, quæ Medicorũ condemnat disciplina. In quo satis patet, quòd illa condemnat quantũ ad vsum, respectu cuius nõ habent aliquam efficaciam ex sua naturali virtute.

De Saule sono cytharæ mitigato.

Quantum autem ad illud quod 1. Regum cap. 6. habetur. Quòd Saul, qui vexabatur à Dæmone, alleuiabatur quando David cytharam percutiebat coram eo, & quòd spiritus malus recedebat, &c. Sciendum quòd bene verum est, quòd per tactum citharæ, virtute naturali illius harmoniæ, alleuiabatur aliquantulum afflictio Saulis, in quantum illa harmonia aliquantulum dulcorabat appetitum eius per auditum: per quam dulcorationem reddebatur minus aptus ad illam vexationem. Sed quòd spiritus malus recederet quando David cytharizabat, hoc erat propter vim crucis, quod satis expressè dicitur in glossa, vbi sic dicitur: Erat David in canticis musicis eruditus, diuersorum sonorum rationabilis, moderatusq; concertus. Unitatem essentia significat, quæ varijs modis quotidie resonat. David malignum spiritum in cythara compescuit, non quia tanta esset vis in cythara: sed in signo crucis, qui in ligno crucis, & cordarum extensione, id est, venarum gerebatur, quæ iam tunc Dæmones effugabat.

Vi crucis David cytharam pulsans Dæmonem abegit.

Quo ad ipsas maleficas, Dæmonibus se subiicientibus.

QVÆSTIO VI.

PRO tertia & annexa difficultate, quò ad ipsas Maleficas Dæmonibus se subiicientibus, plura super modum
aggie

aggradiendi huiusmodi spurcitas possunt difficultari. Primo ex parte Dæmonis, & corporis ab eo assumpti, ex quo elemento sit illud formatum. Secundo ex parte actus, an semper cum infusione seminis ab altero recepto. Tertio ex parte temporis & loci, an potius in vno tēpore, quàm in altero exerceat. Quarto an visibiliter quò ad circumstātiās se agitat. Ex parte mulierum, an tantummodò illæ quæ ex huiusmodi spurcitijs procreantur, à Dæmonibus frequentantur. Secundo, an illæ quæ ab obstetricibus tempore partus Dæmonibus offeruntur. Tertio an remissior sit in talibus ipsa Venerea delectatio. Ad quæ omnia ad præsens cū non sit respondendum, eo quòd tantummodo generalitati studemus, & in secūda parte operis illa singula per eorum opera explanātur: vt patebit in quarto capitulo, vbi de singulis modis fiet mentio. Ideò ad secūdam principale tendamus. Et primò, cur in tam fragili sexu hoc genus perfidie inuenitur amplius quàm in viris. Et erit quæstio prima generalis quò ad conditiones generales mulierum. Secunda specialis cuiusmodi mulieres amplius inueniuntur superstitiosæ, & Maleficæ. Tertia singularis quò ad ipsas obstetrices, quæ omnes alias in malitia excedunt.

*Difficultates
in quæstione
de Succubis.*

*Cur magis femina superstitiosa
reperiuntur.*

Quò ad primū, cur in sexu tam fragili mulierum, maior multitudo Maleficarum reperitur quàm inter viros. Et quidem in contrarium argumenta deducere nõ expedit, cum ipsa experientia, præter verborum & fide dignorum testimonia talia facit credibilia. Dicamus sexum non despiciendo, in quo Deus semper magna fecit, fortia vt cōfunderet, quòd diuersæ à diuersis super hæc assignantur rationes. Semper tamen in principali concordātes. Unde & pro mulierū admonitione ipsa materia benè est prædicabilis, affectantque audire, vt experientia sæpè docuit, dummodò discretè proponatur.

Nam aliqui Doctores hanc rationem tradunt. Dicunt enim tria esse in rerū natura, Lingua, Ecclesiasticus, & Fœmina, quæ mediū in bonitate aut malitia tenere nesciunt, sed vbi limites suæ conditionis excedūt, ibi quendam apicem & supremū gradū in bonitate aut malitia vendicāt. In

*Tria, qua me-
dium in mali-
tia tenere nesciunt.*

bonitate

62 *Cur scem. superstitiosa reperiantur.*

bonitate quidem quando à bono reguntur spiritu, vnde & optima sunt. In malitia verò, quando à malo spiritu reguntur, vnde & pessima efficiuntur.

Lingua bonitas.

Prædicatores habent linguas canum.

S. Dominicus per canem figuratus.

Homo præparat animum, sed Deus gubernat linguam.

Malitia lingua.

Quid tertia lingua.

A sacerdotio omne bonum & omne malum egreditur.

Clericus negotiator quasi pestis fugiendus.

De lingua enim patet, cum eius ministerio plurimam regna fidei Christianæ sunt subiugata, vnde & Apostolis Christi in igneis linguis Spiritus sanctus visus est Patet & in alijs sapientibus. Prædicatoribus quotidie lingua canum, vulnera & vlcera languentis Lazari lingentes. Iuxta illud; Lingua canum tuorum ex inimicis animas eripientes.

Vnde & dux & pater Prædicatorum ordinis, in figura catuli latrantis, & accensam faculam in ore gestantis præmonstratus est, vt suo latratu vsque ad præsens habeat lupos hæreticos arcere à gregibus ouium Christi.

Patet & ex quotidiana experientia, quod vnus viri prudentis lingua interdum infinitorum hominum strages præpeditur, propter quæ non immerito in eius commedationem Salo. Prouerb. 10. plura cecinit. In labijs sapientis inuenitur sapientia. Et iterum; Argentum electum lingua iusti, cor impiorum pro nihilo. Iterum Labia iusti erudiunt plurimos, qui autem indocti sunt in cordis egestate moriuntur. Cuius causa ibidem 16. subditur, quia hominis est præparare animum, & Dei gubernare linguam.

De mala verò lingua inuenies Eccles. 28. Lingua tertia multos commouit & disperdit illos à gente in gentem, ciuitates munitas destruxit, & domos magnorum effodit. Et dicitur lingua tertia eorum qui inter duas partes contrarias incaute vel maculose loquitur.

De secundo scilicet Ecclesiasticis, intellige clericos & religiosos in vtroque sexu. Chrysost. super illud: Eiecit vendentes & ementes de templo. Sicut omne bonum à sacerdotio, ita omne malum ab eo egreditur. Hieronymus in epistola ad Nepotianum. Negotiatorem clericum, ex inope diuitem, ex ignobili gloriosum, quasi quandam pestem fuga. Et beatus Bernardus homilia 13. super Cantu. loquens de clericis dicit. Si insurgeret apertus hæreticus, mitteretur foras & arefceret, si violentus inimicus, absconderent se forsitan ab eo boni. Nunc verò quomodo abiciunt, aut quomodo abscondent se. Omnes amici & tamen omnes inimici, omnes domestici, & nulli pacifici, omnes proximi, & omnes quæ sua sunt quæruunt.

Et

Et alibi Nostri Prælati facti sunt Pilati, nostri pastores facti sunt cōsores. Et loquitur etiam de Prælati religiosorum, qui onera graua inferioribus imponūt, digito autem suo minimo non tangerent. Et Greg. in pasto. dicit: Nemo amplius in Ecclesia nocet, quā qui peruersè agens, non est vel ordinem sanctitatis habet, delinquentem namq, hunc redarguere nullus præsumit, & in exemplum culpa vehementer extenditur, quando pro reuerētia ordinis peccator honoratur. De religiosis etiam dicit B. August. ad Vincentium Donatistam: Simpliciter fateor chartam vestræ coram domino Deo nostro, qui testis est super animā meam ex quo Deo seruire cœpi, quantum difficilè expertus sum, peiores, sicut & meliores non posse inueniri, quam qui in monasterijs defecerunt, aut profecerunt.

De mulierum vero malitia dissentit Ecclesiast. 25. Non est caput nequius super caput colubini, & non est ira super iram mulieris. Commorari leoni & draconi plus placebit, quā habitare cum muliere nequam. Et inter plura, quæ sequuntur & præcedunt ibidē de muliere nequam, concludit. Breuis est omnis malitia super malitiā mulieris. Hinc Chrys. super Matt. 19. Non expedit nubere. Quid aliud est mulier nisi amicitia inimica, inescugabilis pœna, necessarium malum, naturalis tentatio, desiderabilis calamitas, domesticum periculum, delectabile detrimentum, malum naturæ bono colore depicta. Ergo si dimittere illam peccatum est, cum oportet tenere, iam vero tormentum necessarium est, ut aut dimittentes adulteria faciamus, aut quotidianas pugnas habeamus. Tullius deniq. 2. Rhetoricæ dicit: Viros ad vnumquodq, maleficium singulæ, id est, plures cupiditates impellunt, mulieres ad omnia. Maleficia cupiditas vna ducit. Muliebrum enim vitiorum omnium fundamentum est auaritia. Et Seneca in suis Tragœd. Aut amat aut odit mulier, nisi tertium dedisse est: scire feminam est mendacium. Duo genera lachrymarum habentur in oculis sceminarum veri doloris vnum, insidiarum aliud. Mulier cum sola cogitat, mala cogitat.

De bonis autem mulieribus tāta laus est, ut etiam beaticasse viros leguntur, & saluasse gentes, terras & vrbes: Patet de Iudith: Delbora, & Hester. Hinc Apost. 1. Cor. 7. Si qua mulier habet virum, & hic cōsentit habitare cum illa

Prælati facti Pilati: Pastores facti cōsores.

Pro reuerentia ordinis peccator honoratur.

De malitia mulierum.

Mulier necessarium malum.

Muliebrum vitiorum fundamentum est auaritia.

De bonis mulieribus.

non dimittat virum: sanctificatus est enim vir infidelis per mulierem fidelem. Ideò Eccles. 2. 6. dicitur: Mulieris bonæ, beatus vir, numerus enim annorum duplex. Multa ibi nar- rat laudabilissima per totum ferè capitulum de excellentia bonarum. Et Prou. vlt. de muliere forti.

*Vituperatio-
nes mulierum
vt intelligen-
da.*

Quæ omnia etiam in Nouo Testamento in fœminis claruerunt, vt in virginibus, & alijs sanctis fœminis, quæ per fidem gentes & regna ab Idololatriæ cultu ad Chri- stianam religionem deduxerunt. Si quis inspicere velit Vincen. in spe. histor. lib. 26. cap. 9. de regno Vngariæ per Giliam Christianissimam. Et de regno Frâcorum per Clo- tildem virginem, & Clodoueo desponsatam inspiciat, & mira inueniet. Vnde quæcunque vituperationes leguntur, in concupiscentiam carnis interpretari possunt, vt semper mulier pro carnis concupiscentia intelligatur. Iuxta illud: Inueni amariorem morte mulierem, & bona mulier sub- iecta carnis concupiscentia.

Sunt & alij alias rationes assignâtes, cur in maiore mul- titudine reperiantur fœminæ superstitiosæ quàm viri. Pri- ma est, quia pronæ sunt ad credendum: & quia principaliter Dæmon quærit corrumpere fidem, ideo potius eas ag- greditur. Vnde & Eccle. 19. Qui citò credit, leuis est corde, & minorabitur. Secunda causa est, quia à natura propter fluxibilitatem complexionis facilius sunt impressionis ad reuelationes capiendas per impressionem separatorum spirituum: qua complexione etiam, cùm benè vtuntur, multæ bonæ sunt, cùm malæ, peiores sunt.

*Mulieres sunt
incontinentes
lingua.*

Tertia causa, quia lubricam habent linguam: & ea quæ mala arte sciunt, eis comparibus fœminis vix celare pos- sunt, seque occultè, cùm vires non habeant, per maleficia vindicare quæriunt faciliter. Vnde Eccles. vt suprâ: Com- morari leoni & draconi plus placebit, quàm habitare cum muliere nequam. Breuis omnis malitia super malitiam mulieris. Item potest & addi illa, cùm fluxibiles sunt, sicut & faciunt.

Sunt & tertij alias rationes assignâtes, quas prædicatores cautè debent proponere: & dicere quòd licet in veteri te- stamento, scripturæ vt plurimum mala loquatur de mulie- ribus, & hoc propter primam præuaricatricem mulierem, scilicet, Euan, & imitatrices eius, tamen & post in nouo testamen

testamento, propter mutationem nominis, ut Eua in Aue
(ut ait Hieron. Totum quod intulit maledictio Euz, totū
abstulit benedictio Mariæ. Vnde plurima & semper lauda-
bilia sunt de ipsis prædicanda.

Eua in Aue.

Sed quia adhuc modernis temporibus hæc perfidia am-
plius in mulieribus, quam in viris inuenitur; ut ipsa expe-
riencia docet, curiosus causam inuestigando, ultra præ-
missa dicere possumus, quod in omnibus viribus; tam
animæ, quam corporis, cum sint defectuosæ; non mi-
rum, si plura maleficia in eos quos æmulantur fieri pro-
curant.

Quantum enim ad intellectum, seu ad intelligendum
spiritualia alterius videntur esse speciei à viris cui auctori-
tas & ratio cum variis scripturæ exemplis alludit. Tere-
ntius ait: Mulieres fermè ut pueri leui sententia sunt. Et La-
ctantius, 3. Institutionum. Numquit aliquam mulierem
philosophiam scuisse nisi Temesten. Et Prouerb, II. quasi
describens mulierem dicit: est circulus aureus in naribus
suis, mulier pulchra & fatua.

*Mulieres mi-
nus valent in-
telligendo bo-
na quam viri.*

Ratio naturalis est, quia plus carnalis viro existit, ut pa-
ret in multis carnalibus spurcijs: Qui etiã defectus no-
tatur in formatione primæ mulieris, cum de costa curua
formata fuit, idest, de costa pectoris, quæ est torta, & quasi
contraria viro. Ex quo defectu etiã procedit, quod cum
sit animal imperfectum semper decipit. Nam dicit Cato:
Instiuit insidias lachrymis dum fœmina plorat. Et illud:
Dum fœmina plorat decipere laborat. Patet in vxore
Samsonis, quæ multum infestans eum, ad declarandum si-
bi problema propositum sodalibus, ab eo expositum eis re-
uelauit, & sic decepit. Patet in prima muliere, quod ex nã-
tura minorem habet fidem, cum dixit serpenti interrogant
ri, quare non edent de omni ligno paradisi. Respondit de
omni &c. ne fortè moriamur; in quo ostendit se dubitare,
& fidem non habere ad verba Dei; quæ omnia etiã Ety-
mologia nominis demonstrat Dicitur enim Fœminã à Fe,
& minus: quia semper minorem habet & seruat fidem: Et
hoc ex natura, quò ad fidelitatem: licet ex gratiã & natu-
ra fides in beatissima virgine nunquam defecerit, cum
tamen in omnibus viris defecisset tempore Passionis
Christi.

*Ex forma co-
ste mulier cõ-
traria viro.*

*Eua non credi-
dit Deo, quia
dixit Fortè.*

*Fœmina dicta
à Fe & Mi-
nus.*

Mala

Mulieris pro-
clivitas ad
odia.

Mala ergo mulier ex natura cum citius in fide dubitat, etiam citius fidem abnegat, quod est fundamentum in maleficis.

Quantum denique ad aliam potentiam animæ scilicet voluntatem ex natura, cum odit aliquem, quem prius amavit, tunc æstuat per iram & impatientiam, & sicut maris æstus semper bullit & currit, sic talis ex tota impatiens. Alludit huic rationi, auctoritas diuersa Eccles. 25. Non est ira super iram mulieris. Et Senec. Trag. 8.

Nulla vis flamma tumidiq; venti

Tanta nec teli metuenda torti,

Quanta cum coniunx viduata tedi

Ardet & odit.

Emulatio &
impatientia
mulierum.

Patet in muliere quæ falsè accusauit Ioseph, & incarcerare fecit, quia noluit sibi in scelus consentire adulteri, Gen. 30. Et reuera potissima causa deseruiens in augmentum Maleficarum, est dolorosum duellum inter maritatas & non maritatas foeminas & viros: immò & inter ipsas foeminas sanctas, quid tunc de cæteris? Vides enim in Genesi quanta fuit impatientia & inuidia Saræ ad Hagar postquam cõcepit Gen. 21. Quanta Rachel ad Liam propter filios, quos non habebat Rachel. Gen. 30. Quanta Annæ ad Phenennam foecundam, ipsa sterili existente. 1. Reg. 1. Quanta Mariæ ad Moysen. Num. 12. Vnde murmurauit & detraxit Moyli, propter quod & lepra percussa. Quanta Marthæ ad Magdalenam, ipsa sedente, & Martha ministrante. Luc. 10. Vnde & Eccles. 37. Tracta cum muliere de his quæ æmulatur: quasi dicat non est tractandum cum ea, quia semper æmulatio, id est, inuidia est in mala muliere. Et quæ inter se sic agitatur, quãtò magis aduersus viros.

Felix per se,
felicissimus
si caiebs.

Sine vxore so-
litudine, cū v-
xore sollicitu-
do.

Quare etiã vt narrat Valerius Phoroneus rex Græcorũ, die qua mortuus est, dixit Leontio fratri suo, ad summam felicitatem nihil mihi deesset, si mihi semper vxor defuisset. Cui Leontius, Et quomodo vxor obstat felicitati? Et ille, Mariti hoc omnes sciũt. Et Socrates Philosophus interrogatus, si ducẽda esset vxor. Respondit. Si non capies, solitudo arbitrans excipiet hinc generis interius, hinc hæres alienus. Sed si caperis illã, perpetua sollicitudo, cõquestus quæricularũ, dotis exprobratio, affiniũ graue superciliũ,

gleM

gar

garrula socrus lingua, successor alieni matrimonij, incertus liberorum euentus. Hæc dixit vt expertus. Nam vt ait Hiero. cōtra Iouinianū. Hic Socrates duas habuit vxores, quas ingenti patientia sustinens, non potuit tamen ab earum contumelijs, clamoribus & vituperationibus liberari. Vnde quadam die ipsis querulantibus contra eum ipse, domum egressus, vt earum molestias euitaret, cum ante domum sederet, proiecerunt illæ mulieres super eum aquam immundam: Super quo ipse non perturbatus, quia Philosophus, ait, Sciebam quod post tonitrua pluuie sequerentur.

Et de quodam legitur, cuius submersa erat in fluuio, quod cum quæreret cadauer eius ad educendum de aqua, ibat per fluuium contra aquam, & interrogatus causam: cum res graues descendant infra & non supra, quare quæreret cōtra aquam, Respondit: Mulier ista in vita semper fuit contraria dictis & factis siue mandatis meis, ideo quærit contra modo, si forrē etiam mortua contrariam voluntatem vltra consuetum tenuisset.

Et quidam sicut ex primo defectu intelligentiæ abnegationem fidei facilius incurrunt: ita ex secundo, scilicet inordinatis affectionibus & passionibus varias vindictas quaerunt, excogitant, & infligunt, siue per Maleficiatum, siue alijs quibuscunque modis. Vnde non mirum tantam multitudinem maleficarum in hoc genere existere.

Quantum insuper defectum in memoratiua potentia, cum hoc sit in eis ex natura viriū, nolle regi sed suos sequi impetus, siue quacūq; pietate: ad hoc studet, & cuncta memoria disponit. Vnde Theophrastus: Si totam domū ei commiseris ad seruiendum, & si aliquid tuo arbitrio reseruaueris etiam minimū vel magnam fidem sibi adhiberi non putabit, & iurgia concitabit: nisi citō consulueris, parat venena, aruspices & ariolos consultit: ecce maleficia

Sed quale sit dominium mulierū, audi Tullium in paradoxo. Numquid ille liber est cui mulier imperat, leges imponit, præscribit, iubet, vetat quod ei videtur, nec illi imperanti aliquid negare potest vel audet. Ego istum nō modō seruum, sed nequissimum seruorum appellandū puro, licet amplissima familia natus sit. Vnde & Seneca in persona funosæ Medæ. Quid ammodo cessas, sequere felicē imperatū, pars ista vltionis qua gaudes quota est &c. Vbi

De vxore submersa quaesita aduerso flumine.

Muliere sunt vindicabiles.

Natura sunt mulieres memorigera.

De Gynecocratia iudiciū Ciceronis.

multa ponit, ostendens quòd mulier non vult regi, sed suo impetu procedere etiam in damnum suum: Sicut de multis legitur mulieribus quæ vel ob amorem, vel dolorem: quia vindictas facere non potuerunt seipsas occiderunt.

De Laodice & Berenice reginis Syria. Sicut & Laodice narrat Hieronymus super Daniele;

quæ existens vxor regis Antiochi regis Syria, zelans ne plus amaret Berenicem, quam etiam habebat vxorem, Berenicem & filiam eius ex dicto Antiocho prius fecit occidi, & post seipsam veneno occidit. Unde? Quia non vult regi, sed suo impetu procedere. Ideò Chryost. non immeritò dicit: O malum omni malo peius, mulier mala, siue illa pauper sit, siue diues. Si enim vxor diuitis sit, non cessat nocte & die virum calidis stimulare sermonibus; blanda nequiter, & importuna violenter. Si verò pauperem virum habet, ipsum quoque ad iacundiam & rixas incitare non desinit. Et si vidua sit, ipsa per seipsam omnes despiciat passim, & ad omnem audaciam spiritu superbiæ inflammatur.

Omnia fœm. mundi Regna propter mulieres eversa. Quæramus, inueniemus ferè, omnia mudi Regna propter mulieres fuisse eversa. Primum enim quod fuit regnum felix, scilicet Troiæ, propter raptum vnus fœminæ, scilicet Helenæ; destitutum est multis millibus Græcorum occisis. Regnum Iudæorum multa mala & exterminia habuit propter pessimam Iezabel, & filiam eius Athaliam, reginam in regno Iudæ, quæ occidi fecerat filios filij; vt eo mortuo ipsa regnaret: sed vtraque occisa. Regnum Romanorum multa mala sustinuit propter Cleopatram reginam Ægypti, pessimam mulierem. Et sic de alijs. Unde non mirum, si mundus iam patitur ob malitiam mulierum.

Mundus sine mulieribus esset conuersatio Deorum. Demùm inspicendo corporis ipsius carnalia desideria: vnde innumera nocumenta vitæ humanæ contingunt: Vt meritò cum Catone Vticen. dicere possimus. Si absque fœmina possit esse mundus, conuersatio nostra non esset absque Dijs. Cum reuera, si mulierum non essent nequitia, etiam tacendo de maleficijs, adhuc ab innumeris periculis mundus remaneret exornatus. Valerius ad Rufinum. Chimeram mulierem esse nescis, sed scire debes: quod monstrum illud triforme insigni venustetur facie leonis olentis, infaculetur ventre capræ, virulenta cauda viperæ armetur, vult dicere; Quod aspectus eius pulcher, tactus fœtidus, conseruatio mortifera.

Mulierem esse Chimeram.

Audiamus, & aliam proprietatem per vocem. Nam sicut est mendax in natura, sic & in loquela, nam pungit, & tamen delectat. Vnde & earum vox cantu Syrenarum assimilatur, quæ dulci melodia transeuntes, attrahunt, & tamen occidunt. Occidunt quidem, quia ex marsupio euacuant, vires auferunt, & Deum perdere cogunt. Iterum Valerius ad Rufinum: Hæc loquens placet delectatio: & pungit delictum; flos venens rosa est, quia sub eius purpura multi latent aculei. Proverb. 5. Nidius oleo guttur eius; id est, locutio nouissima eius amara quasi absynthium.

Audiamus & aliam in eius incessu, statu & habitu, ibi est vanitas vanitatum. Non est homo in mundo, qui tantum studeat placere Deo benigno, quantum mulier etiam mediocris, suis vanitatibus studet hominibus placere. De quo exemplum in vita Pelagiz, quando dedita mundo disut- tebat per Antiochiam ornata nimis: quam Sanctus pater Nominus nomine, videns, flere cepit, & dixit locus: quod toto tempore vitæ suæ tantam diligentiam nunquam adhibuerat Deo placere, & cætera. quæ demum orationibus eius conuersa est.

Hæc est de qua Ecc. 7 & de qua iam Ecclesia lamentatur propter ingentem multitudinem Maleficarum. Inueni amariorem morte mulierem, quæ laqueus est venatorum; sagena cor eius, vincula sunt manus eius, qui placet Deo; fugiet illam, qui autem peccator est, capietur ab ea. Amarior est morte, id est, Diabolo: Apoc. 6. Nomen illi mors: Nam licet Diabolus duxit Euam ad peccandum, Eua tamen seduxit Adam. Et sicut peccatum Euz non induxisset nobis mortem animæ & corporis, nisi subsequuta fuisset culpa in Adâ, ad quam induxit Eua, & non Diabolus, ideo amarior morte.

Iterum amarior morte, quia hæc naturalis, & interimit tantum corpus, sed peccatum à muliere inchoatum occidit animam, priuando gratia, & corpus similiter in pœnam peccati.

Iterum amarior morte, quia mors corporalis, est inimicus manifestus & terribilis, sed mulier inimicus blandus & occultus.

Et ideo amarior & periculosior laqueus iam non dicitur venatorum, sed Dæmonum. Quia iam capiuntur homines non solum per carnalia desideria, eas videndo, au-

*Voces feminæ
rum, mortifera.*

*De incessu &
habitu mulier
cularum:
De S. Pelagiz*

*Cur mulier
amarior morte.*

*Eua peccatum
non induxisset
mortem,
nisi culpa Ad-
am accessisset.*

*Mulierum fa-
cies est ventus
vrens.*

*Sagena cor
mulierū, ma-
nus sunt vin-
cula.*

*Quatuor in-
satiabilia.*

*Dicendum ha-
restis Malefi-
carū, nō Ma-
leficorum.*

*Privilegium
viri à Male-
ficio.*

*Tria præcipua
vitia mulie-
rum.*

*Magnatorum
concubina.*

*Septem male-
ficia ad actum
Veneriū perti-
nencia.*

diendo cum earū facies sit ventus vrens, & vox serpentis sibilus. Iuxta Bern Verū etiā innumeros maleficiendo homines, & iumēta. Sagena dicitur cor eius, id est, inscrutabilis malitia quæ in cordib⁹ earū regnat. Et manus sunt vincula ad detinendū, vbi manū ad malefaciendū creaturā apponūt, tūc diabolo cooperāre, hoc efficiūt quod præcedunt. Concludamus. Omnia per carnalem cōcupiscentiā, quæ in eis est insatiabilis. Prouerb. penultimo, Tria sunt insatiabilia, &c & quattu quod nunquam dicit, Sufficit, scilicet os vuluæ. Vnde & cum Dæmonibus, causa explendæ libidinis, se agitāt. Plura hæc deduci possent, sed intelligentibus satis apparet, non mirum quòd plures reperiuntur infectæ hæresi maleficorum mulieres quàm viri. Vnde & cōsequenter hæresis dicenda est non maleficorum, sed maleficarum, vt à potiori fiat denominatio. Et benedictus altissimus, qui virilem speciem à tanto flagitio vsque in præsens præseruat: in quo vtique cum sic pro nobis nasci, & pati voluit, ideo & ipsum priuilegiavit.

*Cuiusmodi mulieres præ ceteris inueniuntur
superstitiosa, & malefica.*

QUOD ad secundum, cuiusmodi mulieres præ ceteris inueniuntur superstitiosæ & maleficijs infectæ. Dicendum, quòd ex præcedenti quæstione patuit, quòd quia tria generalia vitia, scilicet, infidelitas, ambitio & luxuria: præcipuè in malis mulieribus, regnare videntur. Ideò illæ præ ceteris maleficijs intendunt, quæ præ ceteris illis vitijs deditæ sunt. Iterum quia inter illa tria vltimum amplius prædominatur, ideo quia insatiabile &c. Ideò & illæ inter ambitiosas amplius infectæ sunt, quæ pro explendis suis prauis concupiscentiis amplius inardescunt, vt sunt adulteræ, fornicariæ, & magnatorum concubinae.

Et hoc ex septemplici maleficio, vt in bulla tangitur Venereum actum & conceptus in vterio varijs inficiendo Maleficijs. Primò, mētes hominum ad inordinatum amorem &c. immutādo Secundò, vim generatiuam impediendo. Tertio, membra illi actui accommoda auferēdo. Quarto, homines præstigiōsa arte in bestiales formas mutādo. Quintò, vim generatiuam, quo ad fœmellas destruendo. Sextò,

Sextò, abortum procurando. Septimò, infantes Dæmoni-
bus offerendo, absque alijs animalibus & terræ frugibus,
quibus varia nocumenta inferunt: de quibus in sequenti-
bus tractabitur. Sed ad præsens, de nocumentis hominum
demus rationes.

Et prima conclusio, super eos, quos maleficiunt ad amo-
rem vel odium inordinatum. Et post eadem materia pro
maiori intelligentia sub difficultate est discutienda. Con-
clusio autem hæc est. Nam sanctus Thomas in 4. dist. 34.
de impedimento maleficiali pertractâs, sicut ostendit qua-
re permittitur Diabolo à Deo maior potestas maleficij
super actus Venereos hominis, quàm super alios: rationes
assignando. Ita dicere à simili oportet, quòd hæc mulieres
amplius infestantur, quæ his actibus amplius deseruiunt.

Dicit enim, quòd quia corruptio peccati prima, per quã
homo factus est seruus diaboli, in nos per actum generan-
tem deuenit: Ideò maleficij potestas permittitur diabolo
à Deo in hoc actu magis quàm in alijs. Sicut etiam in ser-
pentibus magis ostenditur virtus Maleficorum, vt dicitur,
quàm in alijs animalibus, quia per serpentem Diabolus tã
quam per suum instrumentum mulierem tentauit. Vnde
etiam, vt postea subdit, licet matrimonium sit opus Dei,
tanquam ab eo institutum, adhuc per opera diaboli inter-
dum destruitur. Non quidem per violentiam, quia cense-
retur sic fortior Deo: sed ex Diuina permissione, procuran-
do impedimentum actus conjugalis, vel temporale, vel
perpetuum.

Ex quibus hoc quod experientia docet dicamus, quòd
propter huiusmodi spurcicias explendas, tam erga se, quàm
& seculi potentes, cuiuscunque etiam status & cõditionis,
innumera Maleficia pertractant, eorum animos ad amorẽ
illicitum, vel Philocaptionem ad eò immutando, vt nulla
confusione, aut persuasione ab eis desistere valeant. Ex
quibus etiam & exterminium fidei, seu periculum intolera-
bile quotidie imminet, quòd eorum animos immutare ra-
tione sciunt, quòd eis nullum nocumentum siue per se, siue
ab alijs fieri permittant, sicque quotidie crescunt. Et vrinã
experientia nos minimè edocuisse, imò & odia talia etiam
in Sacramento matrimonij coniunctis suscitata per ma-
leficia, & similiter per infrigidationes generatiuæ poten-

*Quare Dæ-
mon plus mali
potest in acti-
bus Venereis.*

*Cur circa Ser-
pentes magis
vis Malefico-
rum versetur.*

Philocaptio.

tiz, vt nec redditionem nec exactionem debiti matrimonialis locum pro prole habere valeant. Sed quia amor, & odium in anima existunt, quam etiam Dæmon intrare nequit, ne alicui hæc quasi incredibilia videantur; sub quaestione sunt discutienda: cum etiam opposita iuxta se posita magis elucescunt.

An malefici mentes hominum ad amorem, vel odium valeant immutare.

Q V A E S T I O V I I .

Væritur an Dæmones per ipsas maleficas, mentes hominum ad amorem, vel odium inordinatum mutare, & incitare valeant, & arguitur, quod non, secundum præmissa. Tria sunt in homine, voluntas, intellectus, & corpus. Primum Deus sicut habet per se regere (quia cor regis in manu Domini,) ita secundum per angelum illustrare, & ipsum corpus per influxus cælestium corporum dirigere. Præterea intra corpora Dæmones non possunt esse illa immutando, ergo minus intra animam, eius potentius odium vel amorem immitendo. Patet consequentia: quia ex natura maiorem habet potestatem supra corporalia, quam supra spiritualia. Et quidem quod non possunt immutare; supra patuit in plerisque locis: Quia nullam formam substantialem vel accidentalem inducere possunt, nisi ad miniculo alicuius alterius agentis, sicut etiam quilibet alius artifex. Est etiam ad idem cap. 16. quaestione quinta, episto. in fine. Qui credit aliquam creaturam posse transmutari in melius, vel in deterius nisi ab ipso omnium creatore, infideli & pagano deterius est.

Diabolus non est scrutator cordium.

Præterea omne agens ex proposito, cognoscit suum effectum. Si igitur Diabolus posset mentes hominum immutare ad odium, vel amorem, posset internas cogitationes animæ videre, quod est contra illud, quod in libro de Ecclesiasticis dogmatibus dicitur: Diabolus internas cogitationes non potest videre. Et iterum ibidem: Non omnes cogitationes nostræ malæ à Diabolo excitantur, sed aliquæ ex nostri arbitrij motu emergunt.

Præterea

Præterea amor & odium, sunt circa voluntatem, quæ radicatur in anima, ergo non possunt causari à Diabolo quacunque arte. Tenet consequentia: quia illabi animæ, (vt dicit Aug.) illi soli est possibile, qui eam creauit.

Nemo illabitur anima, nisi eius creator.

Præterea si dicatur, quòd potest mouere sensitiuas interiores, & sic consequenter voluntatem, non valet: Quia vis sensitua est dignior, quàm vis nutritiua. Sed Diabolus nõ potest formare actum virtutis nutritiue, vt formet carnem aut os, ergo etiam non potest causare aliquem actum interiorum virtutum animæ.

Sed contra. Diabolus non solum visibiliter, sed etiam invisibiliter homines tentare dicitur: hoc autem falsum esset, nisi interius circa animam, & eius potentiam aliquid causare posset. Præterea Damasc. in suis sententijs: Omnis malitia & omnis immunditia à Diabolo excogitata sunt. Et Dionys. 4. cap. de Diui. nom. Multitudo Dæmonum, causa omnium malorum, & sibi & alijs.

Diabolus causat etiam circa animam.

Responsio: hic primò danda est distinctio de causa: & secundò qualiter potest interiores potètiæ animæ immutare, dicuntur Sensitiuæ interiores: & sic tertio concludetur propositum. Quò ad primum, considerandum est, quòd causa alicuius potest aliquid dici dupliciter. Vno modo directe, alio modo indirectè. Indirectè quidem, sicut cum aliquid agens, causat aliquam dispositionem ad aliquem effectum, dicitur esse occasionaliter & indirectè causa illius effectus. Sicut si dicatur, quòd ille, qui fecit ligna est occasio combustionis ipsorum: Et hoc modo dicere possumus, quòd Diabolus est causa omnium peccatorum nostrorũ: quia ipse instigauit primum hominem ad peccandum: ex cuius peccato consequuta est in toto genere humano, quedam prouocatio ad omnia peccata. Et sic intelligenda sunt verba Damasceni & Dionysij

Causa alicuius dicitur dupliciter.

Directè autè dicitur aliquid esse causa alicuius, in quantum operatur directè ad illud, & hoc modo Diabolus non est causa omnis peccati. Non enim omnia peccata comittuntur Diabolo instigante, sed quædam ex libertate arbitrij, & carnis corruptione. Quia vt Origenes dicit: Etiam si Diabolus non esset, homines haberent appetitũ cibi, & Venereorũ & huiusmodi. Circa quæ inordinationes multæ contingunt, nisi per rationem talis appetitus refrenetur.

Et si Diabolus non esset, Venereorũ & huiusmodi.

Refre-

Refrenare autem in ordine huiusmodi appetitum, subiacet libero arbitrio, super quem etiam Diabolus minus habet potestatem.

Sed quia per hanc distinctionem non possumus discernere, qualiter interdum amor illicitus, seu philocaptio procurari potest, est ulterius advertendum, quod Diabolus, licet non possit esse causa illius inordinati amoris, directe cogendo hominis voluntatem, potest tamen esse per modum persuadentis. Et hoc iterum dupliciter, scilicet visibiliter & invisibiliter. Visibiliter, sicut cum in alia specie hominis sensibiliter etiam apparet ipsis Maleficis, & eis sensibiliter loquitur, & persuadet peccatum. Sicut tentavit primos parentes in Paradiso in specie serpentis, Christum in deserto in aliqua specie ei visibiliter apparens.

Et quia non est putandum, quod solum sic persuadeat hominem, quia sequeretur, quod nulla alia peccata fierent ex instructione Diaboli, nisi quae Diabolus visibiliter apparens persuaderet. Ideo dicendum est, quod etiam invisibiliter instigat hominem ad peccandum. Quod quidem fit dupliciter, per modum persuasionis, & per modum dispositionis. Per modum persuasionis, sicut cum proponitur aliquid virtuti cognitivae ut bonum. Et hoc potest fieri tripliciter. Quia vel proponitur quantum ad intellectum, vel quantum ad sensum interiore, vel exteriorem. Quantum ad intellectum quidem: quia intellectus humanus potest adiuvari ab Angelico intellectu bono, vel aliquid cognoscendum per modum illuminationis cuiusdam, ut Dionysius dicit: Ratio, quia sicut intelligere, secundum Philosophum, est quoddam pati: Ideo potest imprimere in intellectu aliquam speciem, unde actus intelligendi elicitur.

Et si dicatur, quod Diabolus etiam hoc facere posset sua virtute naturali, quae non est diminuta, ut patet ex precedente. Dicendum, quod non potest per modum illuminationis, sed per modum persuasionis. Ratio, quia intellectus hominis, est istius conditionis, quod quanto magis illuminatur, tanto magis cognoscit verum, tanto magis potest sibi cavere a deceptione. Et quia hanc deceptionem Diabolus finaliter intendit, ideo quaecunque eius persuasio non potest dici illuminatio, licet possit dici revelatio, in quantum per impressionem quandam in vires sensitivas interiores, aut

*Per modum
persuadentis
cogit Diabolo
voluntatem.*

*Intelligere est
aliquid pati.*

*Persuasio Dia-
boli dicitur
Revelatio non
illuminatio.*

exten-

exteriores, vbi visibiliter persuaderet, aliquid imprimeret: vnde intellectualis cognitio persuaderetur ad aliquem actum exercendum.

Quod qualiter fieri potest, videlicet, vt in vires interiores aliquid imprimere possit, Aduertendum est, quòd quia corporalis natura nata est naturaliter mouere localiter à spiritali. Paret hoc in corporibus nostris, quæ ab animabus mouentur: Similiter in corporibus cœlestibus. Non est autem apta nata, formari ab ea immediatè, & loquimur præcipuè de formis à foris manendo, non ab informando. Vnde oportet, q̄ concurrat aliquod corporale agens, vt probatur in 7. metaph. Materia corporalis naturaliter obedit bono vel malo Angelo ad motum localem: Quo stante, quia Dæmones sic per motum localem semina colligere possunt, & coniungere, seu adhibere aliquibus effectibus mirabiliter faciendis: Vt de Magis Pharaonis contigit, vbi produxerunt serpentes, & vera animalia: vbi debita actiua debitis passiuis coniungebant: Ideò quæcunque ex motu locali materiæ corporali accidere possunt, nihil prohibet per Dæmones fieri, nisi diuinitus impediatur.

Magi Pharaonis veros serpentes produxerunt.

Quo iterum statuto, si volumus intelligere, quomodo potest phantasia hominis & interiores potentias sensitivas incitare ad apparitiones & impetuosos actus per motum localem. Notandum, quòd sicut Philosophus in libro de somno & vigilia, assignat causam apparitionis somniorum per motum localem: ex eò quòd cum animal dormit, descendente plurimo sanguine ad principium sensituum, simul descendunt motus siue impressiones, relictæ ex sensibilibus motionibus præteritis, & quæ conseruatæ fuerunt in spiritibus siue virtutibus sensibilibus interioribus, quæ sunt Phantasia seu imaginatio: quæ idem sunt, secundum sanctum Thomam, vt patebit.

De Apparitionibus

Est enim Phantasia seu imaginatio quasi thesaurus quidam formarum per sensus acceptarum. Vnde contingit, q̄ ita mouent principium apprehensiuum, id est, potentiam conseruatoriam specierum, quod apparet in Phantasijs ita recenter, ac si tunc principium sensituum à rebus ipsis exterioribus recenter immutaretur.

Phantasia quid.

Verum est, quòd non omnes hæc intelligunt, sed si quis se occupare vellet, considerare haberet numerum & officium sensuum

*Quinque of-
ficia sensuum.*

*Memoria est
thesaurus in-
tentionum.*

*Somniorum
apparitiones.*

sensuum interiorum : qui secundum Auicennam in lib. de anima, licet dicas esse quinque, scilicet, Sensum cōmunem, Phantasiam, Imaginariam, Estimatiuam, Memoriam: Tamen secundum B. Thom. in prima parte quæst. 79 dicit, esse quatuor tantum; eò quòd potentiam imaginariam, & phantasiam ponit vnā. Timetur prolixitas, idè obmittitur declaratio, eò quòd etiam quia in plerisque locis de his pertractatur.

Tantummodò hoc quòd dictum est, phantasiā esse thesaurum formarum, & alicui videretur memoratiuam esse huiusmodi, distingue, quia phantasia est thesaurus, seu cōseruatorium formarum per sensum acceptarum, memoria autem thesaurus intentionum, quæ per sensum non accipiuntur. Quis enim vidēs Lupū, fugit nō propter indecentiā coloris, aut figuræ: quæ sunt formæ receptæ à sensibus exterioribus, & repositæ in Phantasias, sed fugit quia inimicus naturæ. Et hoc habet per quandam intencionem, & apprehensionem, ex estimatiua, quæ apprehendit vt nocuum, & canem vt amicum. Sed cōseruatorium illarum intentionū est memoria: quia recipere & retinere, in corporalibus reducuntur ad diuersa principia: nam humida bene recipiunt, & male retinent, e cōtrario autē est de siccis.

Ad propositum. Hoc quòd contingit in dormientibus de apparitionibus somniorum ex spiritu, id est, specierum in cōseruatorijs repositarum, & hoc ex naturali motu locali propter commotionem sanguinis & humorum, ad principia illa, id est, ad virtutes sensitivas interiores: & dicimus motu locali intrinseco in capite & in cellulis capitis. Hoc etiam potest accidere ex consimili motu locali per Dæmones procreato. Et non tantum in dormientibus, sed & vigilantibus: in quibus Dæmones possunt admouere & commouere interiores spiritus & humores, vt species cōseruatæ in cōseruatorijs educantur de thesauris ad principia sensitiva, id est, ad virtutes illas Imaginariam & Phantasticam, vt res aliquas habeat talis imaginariè: & talis dicetur interior tentatio.

Et non mirum, q̄ Dæmon hoc possit sua naturali virtute, cum quilibet homo per se vigilās, & vsum rationis habens, vel volūtarium commotionem specierum cōseruatorij educere potest de suis thesauris, scilicet cōseruatorijs
huius

huiusmodi species, vt res aliquas ad suū placitū imaginetur: quo stante, iā clarè intelligitur materia de amore illicito.

Nam quia Dæmones, vt dictum est, commonere possunt huiusmodi species, &c. faciunt ista dupliciter. Aliquando absque ligamine vsus rationis, vt de tēratione dictum est; & per exemplum de voluntaria adhæione, quæ interdum fit. Aliquando autē quòd totaliter vsus rationis ligetur, Et hoc etiam possumus exemplificare per naturales quosdam defectus: vt in phreneticis, & ebrijs; ergo nō mirum, quòd Dæmones sic ligare possunt, Deo permittēte, vsus ratio- nis. & tales dicuntur Arreptiti; & inde Arreptitijs; ab arri- pio, arripis, quia arreptum à Dæmone. Et hoc dupliciter, vel absque Malefica & maleficio, vel cum ea absque male- ficio Quia vt Philosophus in prefato libro dicit, quòd ali- quis in passione existens, à modica similitudine mouetur, sicut amans ex modica similitudine amari, & sic odiū ha- bent. Ideo Dæmones, qui per actus hominū experiuntur. quibus passionibus magis subduntur; illos ad huiusmodi amorem vel odium inordinatum instigant eo fortius; in eorum imaginationē & efficacius imprimendo hoc, quod contendunt, quantò etiam id facilius possunt. Facilius au- tem possunt, quantò etiam amans facilius speciem refer- uatam ad principium sensituum; id est, imaginationem educit, & in eius cogitatione delectabilius, moratur.

Cum maleficio verò, quando talia per Maleficas, & ad Maleficarum instantiam propter pactum initum cum eis procurat: de quibus enumerare præ multitudine tam in spiritualibus quàm in secularibus non est possibile: Quod enim adulteri pulcherrimas vxores dimittentes in fœdif- simas alias inardescunt,

Novimus vetulam, tres successiuè Abbates, vt publica omnium fiatrum fama in illo monasterio etiā in hodie- rum diem refert, non solum in his maleficasse; sed & in- teremisse, quartum iam simili modo dementasse. Quod & ipsa publica voce fatetur: nec veretur dicere, feci & factò, nec desistere à meo amore poterunt, quia tantum de meis sterconibus comederunt, quantitatem per extensum bia- chium demonstrando. Fateor autem, quia nobis non ade- rat vlciscendi & inquirendi super eam facultas, ideò adhuc superest.

Ligatio ratio- nis à Dæmo- nibus.

Arreptitijs.

Quomodo odium vel amor per Dæ- mones excite- tur.

De vetula quatuor Ab- bates interi- mens amore.

Esus sterco- rum amorem operantur.

Et

*Diab. instigat
inuisibiliter
per modum
dispositionis.*

Et quia dictum fuit in principio distinctionis, quod inuisibiliter instigat Diabolus hominem ad peccandum, non solum per modum persuasionis, ut dictum est, imò etiam per modum dispositionis licet non deseruit ad propositum, tamen sic declaratur. Per cõsimilem enim admonitionem spirituum & humorum facit aliquos magis dispositos ad irascendum vel concupiscendum, vel ad aliud huiusmodi. Manifestum est enim, quod corpore aliquo modo disposito, est homo magis pronus ad concupiscentiam, & iram, & huiusmodi passiones: quibus insurgentibus, homo disponitur ad consensum. Sed quia præcedentia difficile est prædicare, ideò faciliiori modo pro populi anisamento sunt declaranda. Et quibus remedijs possint tales maleficiati liberari, tractatur in tertia parte.

*Modus proponendi præmissa de amore illicito
in sermonibus ad populum.*

*An Malefica
valeant ad
amorem cor-
da succendere*

PRædicator de supra dictis sic mouet quæstionem, An Catholicum sit asserere, quod Maleficæ valeant ad amorem alienarum fœminarum inordinatum mentes hominum immutare, & eorum corda sic succendere, ut nulla confusione, plagis, verbis aut factis, ad desistendum valeant cogi: & similiter ad odium inter matrimonialiter coniunctos incitare, ut nec redditionis, nec exactionis debiti matrimonialis locum pro prole habere valeant: quinimò interdum eos oportet curere ad amasias, intempestuæ noctis silentio, per multa terrarum spacia.

Super quæ, si voluerit, argumenta aliqua ex præcedenti quæstione sumat. Si non dicat tantummodo, quod quæstiones istæ patiuntur difficultates propter amorem & odium: qui cum fundantur in voluntate, quæ in suo actu semper libera est, nec cogi potest per aliquam creaturam, nisi à Deo, qui eam regere potest, vnde nec Dæmon, vel Malefica eius virtute ad amorem vel odium voluntatem cogere videtur. Item, quia voluntas, sicut & intellectus, subiectiuè existunt in anima, & illi animæ illi soli est possibile qui eam creauit, ideò difficultatem patitur quæstio, quò ad veritates enucleandas in suis partibus.

His tamen non obstantibus. Decendum est primò super Philocaptionem & odium, secundò super Maleficium gene-

ratione potētiā. De primo, quòd licet in intellectum & voluntatem hominis immediatè Dæmon nequeat operari, tamen secundum omnes Doctores Theologos in 2. sentent. de virtute Dæmonis in operando in corpus, & in potentias corporis, siue corpori alligatas, siue sint sensus interiores, siue exteriores, permittente Deo agere valent. Hoc probatur auctoritate & ratione ex præcedenti questione, si placet inuenit, si non dicat auctoritatem & rationem. Job. 2. Dæmoni dixit Deus: Ecce in manu tua, id est, potestate est Job. Et hoc erat quòd ad corpus, quod patet, quia in animam noluit dare. Vnde dicit: Veruntamen animam eius serua, id est, illæsam serua. Ratio quia enim dedit corpus, dedit etiam super omnes potentias corpori alligatas, vt sunt quinque exteriores & quatuor interiores, scilicet sensus communis, phantasia siue imaginatiua, estimatiua & memoratiua.

De Philocaptione.

Deus dedit potestatem Diabolo in corpore Job, non in anima.

Si non potest aliter declarari, detur de porcis & ouibus exemplum: vbi porci per memoratiuam redire sciunt, & oues lupum & canem discernunt ex naturali imaginatione, vnum tanquam inimicum, alterum tanquam amicum suæ naturæ.

Per memoratiuam porci redire sciunt.

Consequenter cum omnis nostra cognitio intellectiua ortum habet à sensu (cū intelligētem, iuxta Philosophum in 2. de anima, necesse sit phantasmata speculari.) Ideò sicut Dæmon potest interiorem phantasiam immutare, sic etiam intellectum obtenebrare. Et hoc quidem non erit immediatè agere in animam, sed mediāntibus phantasmatibus. Item, quia nihil amatur nisi cognitum.

Necessario intelligens phantasias specularis.

Dentur exempla ad placitum de Auro, quod amat avarus, quia intelligit eius virtutem, &c. Ideò obtenebrato intellectu, obtenebratur & sua voluntas in suis affectionibus: Hoc autem potest facere Dæmon absque Malefica & cum Malefica, imò & accidere possunt ex sola incautela oculorum. Et de singulis trademus exempla. Nā vt Iac. 1. dicitur. Vnusquisque tentatur à cōcupiscentia sua abstractus & illectus. Deindè concupiscentia cū cōceperit, parit peccatum, peccatum verò, cū consummatum fuerit, generat mortem. Sic Sichem cū vidisset Dinam exeuntem ad vendendum mulieres regionis, adamauit eam, & rapuit, & dormiuit cum illa, & conglutinata est anima eius cum ea.

Concupiscentia mater peccati.

Genes

Genes. 34. & secundum gloss. Infirmæ animæ sic accidit, quando postpositis proprijs vt Dina negotia aliena curat, seducitur consuetudine, & fit vna vnitare sensus cum illicitis.

De secundo, quòd etiam absque maleficis oriatur interdum & tétatione Dæmonum principaliter, sic declaratur. Nam Ammon sororem suã Thamar speciosissimam admauit, & depererat in eam valde, ita vt propter eius amorem ægrotaret, 2. Reg. 13. Non enim in tantum facinus stupri quis profiliret, nisi in toto corruptus, & à Diabolo grauius tentatus. Vnde glossa ibidẽ. Hoc monet nos, & idẽ Deus permisit, vt semper cautè agamus, ne vitia in nobis dominantur, & princeps peccati, qui falsam pacem periclitantibus spòdet, nos palatos inueniẽs improvise trucidet.

De hoc secundo genere amoris refertur est liber sanctorum Patrum, qui fert, quòd licet omnem tentationem carnalis concupiscentiæ sibi subtraxissent, tamen vltra quàm credi potest, tentabãtur aliquoties amore mulierum. Vnde

& 2. Corinth. 12. Apostolus dicit: Datus est mihi stimulus carnis meæ, angelus Satanæ, qui me colaphizet, vbi glossa Tentando per libidinem datus est mihi, Tentatio autem, cui non consentitur, non est peccatum, sed materia exercendi virtutem. Et hoc intelligitur, de tentatione, quæ ab hoste, non à carne, quæ semper est ad minus peccatum veniale, etiam si ei non consentiatur. Poterit prædicatores aliqua exempla deducere si placuerit.

De tertio quòd amor illicitus proueniat ex maleficijs Dæmonum, discussum est supra, & de hac loquimur tentatione.

Et si quis diceret, quomodo posset discerni, quòd nõ ex Diabolo, sed solum ex maleficio talis amor inordinatus procedit. Dicendũ quòd ex multis. Primò, si taliter tentatus pulchram & honestam habeat vxorem, & oppositum constat de altera, &c. Secundo, si iudicium rationis omninò ligatur, quòd nullis plagis, seu verbis, aut factis, aut etiam confusionibus ad desistendum ab ea induci valeat. Et tertio potissimè, quando se continere non potest, quin interdum inopinatè se etiam per longum spacium, non obstantè asperitate itineris (prout ex talium cõfessione quisque sentire potest) se transferre habeat, siue de die,

Sancti etiam amore mulierum tentati.

Stimulus carnis S. Pauli fuit amor mulierum.

Tentatio cui non consentitur, non est peccatum.

Quomodo discernendum, an amor ex Diabolo vel maleficio procedat.

sue de nocte. Nam sicut dixit Chrysostr. super Matth. 20. de
Alina quam Christus equitavit: quod cum Dæmon volun-
tatem hominis peccato possidet, quasi ad libitum trahit
quò placet. Exemplum dās de nauī in mari perduto guber-
naculo, quæ ad libitum venti proicitur: & sicut qui equo
potenter insidet, & Rex Tyranni habens possessionē. Quar-
tò discernitur in eo, quod inopitātē & subito vehuntur, &
immutantur interdum, vt nihil eis obstāte possit. Elicitur
etiam ex ipsius personæ infamia. Et antequam ad vite no-
rem quæstionem de maleficijs, circa pōtentiam generati-
uam procedamus, quæ etiā annexa est: Primò soluendā
sunt argumenta.

Sequitur solutiones argumentorum

Ad argumenta autem respondendo. Ad primum, quòd
voluntas hominis regatur à Deo, sicut intellectus ab
Angelo bono. Patet solutio Intellectus enim sicut tantum
modò illustratur ab Angelo bono ad cognitionē veri: vnde
de sequitur amor boni; quia Verum & Ens conuertuntur.
Ita & intellectus potest à malo obtenebrari in cognitionē
veri apparentis: & hoc per cōfusionem specierū; principijs
sensitivis i. virtutibus & potētijs sensitivis interioribus re-
presentatis: vnde sequitur amor inordinātus apparentis bo-
ni: puta corporalis delectationis, quam & tales quæruunt.

*Voluntas rego-
tur à Deo, si-
cut intelle-
ctus ab Ange-
lo.
Verum & Ens
conuertuntur.*

Ad secundum argumentū, quòd intra corpora non possunt
esse illa immutando, partim est verū, & partim non, & hoc
quò ad triplicem immutationē. Non enim possunt illa
immutare, quantum ad eductionē alicuius formæ; siue
substantialis, siue accidentalis: Quæ etiā potius dicenda
est productio quàm immutatio, sine adminiculo alicuius
alterius agentis, aut etiam sine Diuina p̄missione. Si au-
tem loquamur de immutatione qualificatiua, vt de sanita-
te & infirmitate, sicut ex præcedentibus patet, possunt va-
rias infirmitates etiam vsque ad ligamē rationis immitte-
re, & sic odium & amorem inordinatum procurare.

*Quomodo
Dæmones mu-
tationes in cor-
poribus ope-
ratur.*

Potest etiam addi tertia immutatio, quæ fit, quādo An-
gelus bonus vel malus illabitur corpori, sicut dicimus, quòd
Deus tantummodò illabitur animæ, idest essentiz animæ.
Sed ibi dicimus, quòd Ang. illabitur corpori, præcipuè malus,

Quomodo
Diabolus illa
obatur bses-
sis.

Diab. est vbi
operatur.

De cogitatio-
nibus cogno-
scendis.

Voluntas ho-
minis sibi
Deo subiacet.

vt in obsessis, ibi non illabitur infra terminos essentiae corporis, quia sic ille solummodo q̄ dat esse, scilicet Deus creator illi pot̄, & continetur tanquam qui habet intrinsicam operationem animae. Dicitur tamen illi corpori, quādo aliquid operatur circa corpus: Quia ibi est vbi operatur vt dicit Damasc. & tunc operatur infra terminos corporalis quantitatis; & infra terminos essentiae corporis.

Vnde elicitur quod corpus habet terminos duplicis rationis, quantitatis & essentiae. Et est distin. sicut inter suppositum & naturam. Vnde sicut corpori illi pot̄, ita & potent̄ s̄ affixis organo corporalibus, & per consequens, possunt impressiones facere in potentias: Vnde per accidens talis operatio & impressio resultat in intellectum, cum eius obiectum sit phantasma, sicut color visus, vt dicitur in 3. de anima Et consequenter per accidens vsque ad voluntatem. Quia voluntas suum obiectum recipit ab intellectu sub ratione boni, secundum quod intellectus apprehendit aliquid in ratione boni, veri & apparentis.

Ad tertium argumētū, cognoscere cogitationes cordis est dupliciter, vel in suo effectu, vel vt sunt in intellectu. Primo modo nō solum Angelus, sed & homo cognoscere potest: licet Angelus subtilius vt patebit. Nā interdum cogitatio cognoscitur, non solum per actum exteriorem, sed etiam per immutationem vultus. Et etiam Medici aliquas affectiones animi per pulsū cognoscere possunt. Vnde Augustinus in lib. de Diu. Daemon. dicit: quod aliquando hominum dispositiones, non solum voce prolatas, sed etiam cogitatione conceptas, signa quaedam ex animo, exprimuntur in corpore, tota facilitate perdiscunt. Quamuis in lib. Retractionū hoc dicat non esse asserendum, quomodo hoc fiat: existimo quod retractat, si quis diceret eū sensisse, quod cogitationes Daemon cognosceret in intellectu.

Alio modo possunt cognosci cogitationes, prout sunt in intellectu, & affectiones prout sunt in voluntate, & sic solus Deus cogitationes cordiū & affectiones voluntatum cognoscere potest. Cuius ratio est: quia voluntas creaturae rationalis soli Deo subiacet, & ipse in eam solus operari potest, qui est principale eius obiectum & vltimus finis. Et ideo ea, quae in voluntate sunt, vel ex voluntate sola dependēt, soli Deo sunt nota. Manifestū est autē q̄ ex sola voluntate dependet

dependet, quòd actu aliquis aliqua consideret. Quia cum aliquis habet habitum scientiæ, vel species intelligibiles in eo existentes, videtur eis cum vult.

Probatum etiam ex his quæ dicta sunt, quia Angelus non potest illabi animæ, ergo non potest per naturam videre ea quæ sunt in anima, & quædam sunt in intimo animæ. Unde quædo arguitur, Dæmon non potest videre cogitationes cordium, ergo non potest corda seu mentes hominum ad amorem vel odium incitare. Dicitur, quòd sicut cognoscit, scilicet per effectus & subiecti modo quod homo, ita etiã subtiliori modo potest immutare ad odiũ vel amorem commouendo phantasmas & intellectũ obtenebrando.

Est etiam aliquid timorosis conscientijs & virtuosis pro eorum consolatione aduertendum: quòd immutatio sensibilis exterior, & corporalis, quæ comitatur cogitationes hominis, quandoque est ita exilis & indeterminata, quòd Diabolus per eam in certam cognitionem cogitationis venire non potest, præsertim quando studijs, aut bonis operibus vacant interpellatum, & tales tunc in somnis plus vexat: experientia hoc docet. Quandoque est ita fortis & determinata, quòd per illam potest cognoscere cogitationem, quantum ad speciem: ut quòd cogitat de inuidia, vel de luxuria. Sed an per eam possit certitudinaliter cognoscere quantum ad omnes circumstantias, ut videlicet super talem, vel talem, sub dubio dimittamus, sicut & reperimus. Nisi quòd verum est, quòd tales circumstantias ex actibus postmodum cognoscere potest.

Ad quartum, quia licet illabi animæ tantum conueniat Deo, tamen illabi corpori, & per consequens potentius affixis corpori modo supra tacto, hæc potest conuenire Angelo siue bono siue malo. Unde amor & odium in tali homine accusari possunt. Ad aliud quòd virtus sensitua sit dignior quàm nutritua, quæ tamen non potest immutari ab eo: Dicendum, quòd imò super vim nutrituam etiam posset, ita ut aliquid citius vel tardius dirigatur in os vel in carnem: sed ad illud non cooperatur, sicut ad impediendum vel agendum vires sensitivas interiores, vel exteriores, & hoc propter suum lucrum quòd ex sensuum deceptione & intellectus illusionem plurimum procurat.

Angelus non cognoscit ea quæ sunt anima.

Consolatio pro meticulosis.

Diab. vexat pios in somnis

Sensitua dignior nutritua.

34. An potentia gener. possit per, &c.

An generatiuam potentiam, seu actum Venereum Malefici impedi-
pedire possint: quod Maleficium in bulla continetur

Q V Æ S T I O O C T A V A,

ECVNDO, eadem veritas, scilicet, quod adultera, fornicaria, &c. amplius existunt maleficis, ostenditur per impedimentum maleficiale super actum generatiuæ potentia. Et vt veritas magis elucescit, arguitur primo quod non sit possibile. Quia si tale maleficium esset possibile, posset etiam maritatis contingere; quod si conceditur, tunc cum matrimonium sit opus Dei, & maleficium opus Diaboli, fortius erit opus Diaboli opere Dei. Si vero conceditur, quod tantum modo fornicariis & non maritatis, tunc redibit opinio, quod maleficium nihil sit in re, sed tantum in opinione hominũ: cuius oppositum in prima questione tactum est. Aut dabitur ratio cur istis & non illis contingere possunt; & cum nõ videbitur subesse alia ratio, nisi quia opus Dei Matrimonium existit. Et ista ratio secundum Theologos nõ concludit, vt patet in 4. dist. 34. de impedimento maleficiale, manet adhuc argumentum, quod opus Diaboli erit fortius opere Dei: Et cum hoc sit inconueniens asserere, ergo etiam inconueniens est asserere per maleficium posse impediri actum Venereum.

Item Diabolus non potest impedire actus aliarũ virium naturalium, vt comedendi, ambulandi, erigendi, quod videtur esse verũ ex eo, quia interimere possent totum mūdũ,

Præterea cum actus Venereus equaliter se habet ad omnem mulierem si impeditur; impeditur etiam ad omnem mulierem, sed hoc est falsum, ergo & primum. Quod falsum sit docet experientia, cum tales qui dicunt se maleficatos sunt potentes ad alias, licet non ad illas quas cognoscere nõ potest: quia videlicet non vult, vnde nihil potest in re.

In Contrarium & pro veritate est cap. Si per fornicarias, 33. q. 8. Item omnium Theologorum & Canonistarum sententia, vbi tractat de maleficiale impedimento matrimonij.

Itẽ ratio alludit, cum maior sit potestas Demonis quam hominis: & homo impedi potest potentiã generatiuã, siue per herbas frigidissimas, siue per alia impedimenta, &c. vt quisque imaginari potest: ergo & Dæmõ, qui accu-

ptoris

An per Maleficia impediatur res Venerea

Quod homo potest, Diabolus subtilior potest.

tionis scientiæ existit facere per amplius potest.

Responsio: ex duobus quæ supra tacta sunt, veritas satis patere potest, licet modus impediendi non sit speculatiue demonstratus. Nam tactum est, quod maleficium non est solum opinione hominum, quasi nihil in re, imò effectus innumerum maleficiales accidere possunt verè & realiter Deo permittente. Ostensum est etiam quod Deus amplius permittit, super vim generatiuam propter maiorem eius corruptionem, quàm super alios actus humanos. Sed de modo, quo tale impedimentum procuratur, est aduertendû, quod non procurat solum circa vim generatiuam, sed etiam circa vim imaginatiuam seu phantasiam.

Quinque modi impediendi Venerem.

Et super hoc notat Petrus de Palude in suo 3. distin. 34: quinque modos, Dicit enim, quod quia Dæmon, ex hoc quod est spiritus, habet potestatem super creaturam corporalem, ad motum localem prohibendum vel faciendum. Ideo potest corpora impedire ne sibi appropinquent directè vel indirectè, interponendo se quandoque in corpore assumpto. Sicut accidit sponso, qui desponsauerat Idolum, & nihilominus contraxerat cum iuuecula, nec propter hoc poterat eam cognoscere. Secundo modo hominem inflammare ad actum illum, vel etiam refrigerare ab actu illo adhibendo, occulte virtutes fetum, quas optimè nouit ad hoc validas. Tertio modo turbando æstimationem & imaginationem, qua reddit mulierem exosam. Quia potest, ut dictum est, in imaginationem imprimere. Quarto reprimendo directè vigorem membri fructificationi congruenti, sicut etiam motum localem reprimere potest. Quinto prohibet emissionem spirituum ad membra, in quibus est virtus motiva quasi intercludendo vias seminis, ne ad vasa generandi descendat, vel ne ab eis recedat, vel ne excidat, vel emittatur, & multis alijs modis.

Desponsatus Idolum.

Et subdit de hoc quod supra tactum est ab alijs Doctores, concordando dicens. Plus enim permittit Deus super hunc actum, per quæ primum peccatum diffunditur, quàm super alios actus humanos: Sicut & super Serpentes, qui magis incarnationibus deseruiunt, quàm alia animalia. Et post pauca dicit: Idem etiam de muliere est, quia potest imaginationem eius sic dementare, ut exosum habeat virum, quod pro toto mundo non permittit se cognoscer.

Serpentes magis incarnationibus deseruiunt magis.

*Cur in Vene-
ris magis
maleficiuntur
viri quam
femina.*

Post vult dare rationem, quare plus maleficiuntur viri circa talem actum, quam mulieres: & dicit, quod quia talis impedimentum fit interdum per obstusionem vas, vel etiam per motum localem, reprimendo vigore mentis, quæ potius & facilius in viuis cōtingere possunt, ideo plures viri maleficiuntur, quam mulieres. Possent etiam quis dicere, quod ideo, quia plures mulieres superstitiosæ sunt quam viri, & potius allicere cupiunt viros quam mulieres. Vel etiam in disunctum hoc faciunt mulieris coniunctæ, ut utrobique faciant occasionem adulteriandi, dum vir alias cognoscere potest, & non proprium & similiter vxor etiã alios habebat quærere amores.

Addit etiam, quod Deus permittit amplius scire in peccatores quam in iustos. Vnde Angelus dixit Tobie, In illos qui libidini vacant, accipit Dæmonium potestatem. Sed etiam aliquando in iustos, sicut in Iob: Sed non circa vim generatiuam, propter quæ debent facere confessiones & alia bona, Ne ferro manente in vulnere, frustra sit medicinam apponere Hæc Petrus. Sed de amotione talis effectus patebit in tertia parte operis.

*Incidentaliter aliqua dubia, in questione de impedimento
cohabitationis matrimonialis, declarantur.*

*Actus car-
nalis cur re-
spectu vnus,
& non alte-
rius mulieris
impeditur.
Modi impe-
diendi vim
generatiuam.*

Incidentaliter verò si quæritur. Quare actus ille aliquãdo impeditur respectu vnus mulieris, & non respectu alterius. Responsio secundum Bonauen. hæc est: Vel quia Sortilegus, seu Malefica ad hoc respectu personæ determinatæ Diabolum immutauit: vel quia Deus respectu personæ cuiuslibet impedire non permittit. Occultum enim Dei iudicium hîc latet, ut patet in vxore Tobie. Et addit.

Si quæritur, quomodo Diabolus hoc facit, dicendum quod impedit generatiuam vim non impedimento intrinseco, ledendo organum, sed extrinseco, impediendo vsum, vnde quia est impedimentum artificiale, non naturale, ideo potest impedire ad vnã, quod non ad alias: Vel tollendo excitationem concupiscentiæ ad illam & non aduersus aliam, & hoc per virtutem propriam, vel herbam, vel lapidem, vel per aliquam naturam occultam. Et hæc conueniunt cum dictis Petri de Palude.

Præterea

Præterea cum impotentia talis actus quandoq; ex frigiditate naturæ seu naturali defectu contingit. Si queritur, quomodo potest discerni, quod ex maleficio vel non maleficio contingerit. Respondit Host. in Summa (licet hoc non sit prædicandum publicè) quando vitæa nullatenus nibeatur, & nunquam potuit cognoscere, & hoc est signum frigiditatis. Sed quando mouetur & erigitur, perficere autem non potest, est signum maleficij.

Quomodo frigiditas nascitur à Maleficio dignoscatur.

Notandum insuper quod non solum fit maleficium; ne quis actum illum exercere valeat, sed etiam aliquando fit ne mulier concipiat, vel ut abortum faciat.

Sed nota secundum Canonum sanctiones, quod quisque propter viciatæ libidinem explendam, vel propter odium aliquid fecerit viro vel mulieri propter quod non posset generare vel concipere, reputatur homicida. Extra: de homicid. si aliquis. Et nota, quod communiter loquitur Canon de amatoribus seculi, qui suis amatis per pocula, ne confusionem incurrant, talia procurant: vel etiam per certas herbas, naturam nimium infrigidantes, absque auxilio Dæmonum. Vnde poenitentes sicut homicidæ sunt puniendi. Maleficæ autem, per maleficia talia procutantes, sunt secundum leges ultimo supplicio puniendæ, vt supra in prima questione tactum est.

Impotenter facientes sunt homicida.

Et pro solutione argumentorû, vbi difficultatur, an matrimonialiter coniunctis talia contingere possint. Est vltimus aduertendum, quod licet ex his quæ tacta sunt; non pateat super hoc veritas, tamen verè & realiter illis in matrimonio, sicut & extra contingere possunt. Et prudens lector, qui copiam librorum habet inueniet tam apud Theologos, quam Canonistas, præcipuè Extra: & in materia de frigidis & maleficiatis & in 4. dist. 34. mutuo concordantes, & duos errores reprobantes præsertim circa matrimonialiter coniunctos qui sentire videbantur, quod tale maleficium non posset contingere inter matrimonialiter coniunctos, motu illis rationibus, quod Diabolus non posset opera Dei destruere.

An matrimonialiter coniunctis possit impotentia machinari.

Maleficium esse reuera, non in opinione.

Et primus error, qui ab eis reprobaratur, est contra illos, qui dicebant, maleficiû nihil esse in mundo, sed tantum esse in opinione hominum, qui ex ignorantias causarû occultarum, & quas etiâ nullus hominû scire potest: aliquos

effectus naturales maleficijs imputabant, quasi illos effici-
rent non occultæ causæ, sed Dæmones per se vel malefi-
cos. Hic error, licet ab omnibus alijs Doctoribus sub sim-
plici falsitate reprobetur, tamen à Sancto Thoma acius
impugnatus, vbi ipsum tanquam hæresim condemnat, di-
cens q̄ hic error ex radice infidelitatis procedit: Et quia in-
fidelitas in Christiano hæresis dicitur, ideo tales vt Hære-
tici mentò suspecti sunt. De qua tamen materia etiam in
1. quæstio. tactum est, licet ibi non taliter sit declaratum.
Nam si quis alia dicta Doctoris Sancti in alijs locis confi-
derat, rationes inuenit, quare assent talem errorem extra
radicem infidelitatis procedere.

*Peripatetico-
rum opinio de
Dæmonibus.*

Nam in quæstionibus de malo, vbi tractat de Dæmoni-
bus, & in quæst. prima, An Dæmones habeant corpora na-
turaliter sibi vnita: Inter alia quæ ibi recitantur, mentio de
illis, qui singulos effectus referebant ad virtutes cœlestiū
corporum: quibus & subesse dicebant occultas causas effe-
ctuum inferiorum: dicens. Considerandum est q̄ Peripate-
tici, Aristotelis sectatores, non posuerunt Dæmones esse,
sed ea quæ attribuuntur Dæmonibus, dicebant prouenire
ex virtute cœlestium corporum & aliarum naturalium re-
rum. Vnde Aug. dicit. 10. de ciuit. Dei. Porphyrium visum
fuisse q̄ herbis, & lapidibus, & animantibus, ac sonis certis
ac vocibus, ac figurationibus atque figmentis quibusdam,
etiam obseruatis in cœli cōuersione motibus syderum, fa-
bricari in terra ab hominibus potestates syderum idoneas,
varijs effectibus exequi. Ex quibus apparet error, quòd
omnia reducebant in causas occultas syderum, & Dæmo-
nes tantummodò fabricarentur ex opinione hominum.

Sed quòd hæc opinio sit falsa, manifestè probat S. Tho-
mas, ex hoc ibidem, q̄ reperuntur aliqua operationes Dæ-
monum, quæ nullo modo possunt ex aliqua naturali causa
procedere, puta quòd aliquis obsessus à Dæmone loquatur
linguam ignotam & multa alia inueniuntur opera Dæ-
monum, tam in Arceptijs quàm Necromanticis artibus,
quæ nullo modo possunt nisi ex aliquo intellectu proce-
dere, ad minus bona secundum naturam, licet mala secun-
dum voluntatē. Et ideo coacti fuerunt propter inconueni-
entia tacta alijs Philosophi ponere Dæmones esse. Licet post-
ea varios errores inciderunt, alijs putantibus animas hominū

à cor

à corporibus exeuntes Dæmones fieri. Vnde & multi Ausruspices pueros occiderunt, vt animas eorum suos cooperatores haberent, & plures alij errores recitantur.

Animas hominum Dæmones fieri.

Vnde patet, qd non immeritò Doctor Sanctus dicit, talem opinionem ex radice infidelitatis procedere. Sicut placet, legat Aug. in 8 & 9. de ciu. Dei, super varios errores infidelium, circa naturam Dæmonum. Quare etiam cõmunis ratio omnium Doctõrum, quæ in præfata distinctione allegatur, contra huiusmodi errantes, scilicet, maleficiũ aliud quid esse negantes, magnæ est efficacix in sententia, licet breuis sit in verbis. Vbi dicunt, qd qui maleficium nihil esse in mundo asserunt, contrariantur omnium Doctõrum sententijs, & sacrx scripturæ, declarantes Dæmones esse, & Dæmones habere potestatem supra corpora & supra imaginationes hominum, Deo permittente: Vnde & per eos Malefici ipsorum Dæmonum instrumenta, & ad quorum instantiam Dæmones interdum ad creaturam nocumenta operantur, Malefici dicuntur.

Et quidem quòd per reprobationem huius primi erroris à Doctõribus, non fit mentio de matrimonialiter coniunctis, tamen per reprobationẽ secundi erroris hoc patet. Dicunt enim, qd aliorum error erat, quòd licet maleficium esset & abundaret in mundo, etiam contra carnalem copulam, tamen quia nullum tale maleficium potest censeri perpetuum, idcò nunquam dirimeret matrimonium iam contractum. Ecce quòd mentio fit de matrimonialiter coniunctis. Improbando autem hunc errorem, (licet declarare hoc non deserviat ad propositum, tamen propter eos qui copiam librorum non habent) notandum quod improbat per hoc, quòd talia asserere dicunt esse contra experimentum, & contra iura antiqua & noua.

Quando maleficiata impotentia matrimonium dirimat.

Vnde dant talem Catholici Doctõres distinctionem, qd impotentia ex maleficio procreata, aut est temporalis, aut perpetua. Si temporalis, tunc non impedit. Tunc autẽ præsumitur esse temporalis, quando infra spacium trium annorum cohabitantes, & quantum possunt operam dantes, siue per Ecclesiastica sacramenta, siue per alia remedia sanari possunt. Si verò non sanentur aliquo remedio, ex tunc præsumitur esse perpetua: Et tunc aut præcedit matrimonij contractionem & consummationem, & sic impedit

Impotentia temporalis vel perpetua

*Coniugium
confirmatur
officio.*

matrimonium contrahendum, & dirimit iam contractum: Aut sequitur matrimonij contractionem, sed non cōsummationem: & sic etiam, vt dicunt aliqui, dirimit matrimonium iam contractum. (Dicitur enim 33. q. 1. capit. 1. quòd coniugium confirmatur officio, scilicet, carnis, vt dicit gl.) Aut sequitur matrimonium consummatum, & tunc vinculum matrimoniale non dirimit. Plura ibi notantur: Extra, de frigid & c. per Host. & Godfred. & Doct. etiā Theologos, vbi suprā.

Ad argumenta. Ad primum satis patet ex his quæ dicta sunt. Nam primò, q̄ Dei opera possunt destrui per opera Diaboli, si maleficium posset inter coniugatos cōtingere, non valet instantia, imò oppositum patet, cum nihil possit Diabolus nisi Deo permittente. Item quia non per violentiam destruit vt tyrannus, sed per quandam artem extrinsecam, vt suprā patuit. ad secundum patuit suprā, quare potius Deus permittit super hunc actum Venereum quàm super alios actus. Potest etiam super alios quando Deus permittit. Vnde non valet quòd perimat mundum. Ad tertium similiter patet ex dictis.

An Malefica prestigiosa illusione operentur circa membra virilia quasi illa omninò sint à corporibus euulsa.

Q V A E T I O I X.

*An mal-fica
reuera auferant virilia.*

Eritiò, eadem veritas declaratur per Diabolicas operationes, circa membrum virile, cuius rei veritas vt magis elucescat, queritur. An maleficæ valeant membra virilia virtute Dæmonũ verè & realiter, vel solūmodò prestigiosa apparitione auferre: & arguitur quòd verè & realiter, per argumentum à fortiori. Maiora possunt Dæmones, vt homines occidere, vel localiter trāsferre, vt suprā patuit de Iob, & Tobia 7. viris occisis: ergo etiam possunt membra hominis verè & realiter auferre.

Præterea glossa super illud Psal. Immissiones per Angelos malos: Deus punit per malos Angelos, sicut populum Israëliticū sæpi punit varijs languoribus, verè & realiter

corporeibus immixtis: Ergo & huiusmodi infirmitates circa membrum tale immittere potest.

Si dicatur quòd potest Diuina permissione, tunc sic in precedentibus dictum est, quòd Deus amplius permittit vim generatiuam maleficiati, propter primam corruptione peccati, quæ per actum generantem in nos deuenit, ergo etiam amplius permittit super membrum illius potentie generatiuæ, vt ipsum totaliter auferat.

Præterea maior fuit conuersio vxoris Loth in statuam falis Gen. 19. quàm auferre membrum virile, sed illa fuit vera & realis, & non apparens conuersio, (quia adhuc visibiliter, vt dicitur, superest illa statua.) Et factum fuit per malum Angelum, vt coacti à bonis, qui prius cæcitate eos percusserant, vt ostium domus inuenire non possent. Sicut etiã aliq̄ punitiones Gomorreorũ. Quia & glossa ibidẽ asserit, ipsam etiã illo vitio infectã: ergo, & ista facere possunt.

Præterea, quicumq̄ potest inducere formam naturalem, potest & illam auferre. Sed Dæmones formas naturales pluries induxerunt, vt patet de Magis Pharaonis, qui virtute Dæmonum ranas & serpentes fecerunt. Item Aug. in li. 8. q̄ dicit quòd omnia quæ visibiliter fiunt etiam per inferiores potestates æuis, hæc non absurdè fieri posse creduntur: Sed hoc possunt facere homines, vt aliqua arte vel incisione membrum auferatur, ergo & Dæmones ista facere inuisibiliter quod alij visibiliter possunt.

Sed contra Aug. 18. de ciuit. Dei. Non est credendum, etiam hominis corpus Dæmonum arte vel potestate in bestialia lineamenta posse conuerti: ergo etiam à simili, non potest auferre hoc quod ad veritatem corporis humani deseruit. Item 3. de trin. dicit: Non est putandum, istis transgressoribus Angelis ad nutum seruire hanc visibilium rerum materiam, sed soli Deo.

Responsio. Nulli dubium, quin maleficæ quædam miracula operentur circa membra virilia, vt ex visis & auditis plurimorum, imò & ex ipsa publica fama constat de hoc quòd per sensum visus aut tactus veritas illius membri cognoscebatur. Quod qualiter fieri potest, dicendum: quòd licet dupliciter fieri possit, scilicet, vere & realiter, vt argumenta prima tenent, & prestigiosa operatione. Ea tamen, quæ à maleficis sunt circa huiusmodi, non sunt nisi

*Quomodo
membrum virile
plane auferatur.*

præstigiola illusione: quæ tamen illusio non habet locum in imaginatione patientis: Quia imaginatio eius potest verè & realiter æstimare aliquam rem non esse præsentem, licet per nullam operationem sensus exterioris, scilicet, visum, aut tactum percipit esse præsentem.

Vnde potest dici vera ablatio membri ex parte imaginationis patientis, licet non ex parte rei. quod qualiter fiat, sunt plura notanda. Primò duo modi quibus ista fieri possunt. Non mirum, quod Diabolus sensus humanos exteriores decipere potest, qui interiores, de quibus supra tactum est, illudere potest, formas reseruatatas educendo ad principalia sua sensitiva. Decipit autem eos in sua naturali operatione ut quod visibile est sit illi invisibile, tangibile intangibile, audibile inaudibile, & sic de alijs. Hæc autem veritas ita nihil ponit ex parte rei, quod omnia fiunt ex immutatione organorum destruentium, ad visum, auditum, &c. vj sunt oculi & manus quibus immutatio iam fallitur sensus iudicium.

Possunt ista ex naturalibus quibusdam demonstrare, nam sicut vinum dulce, propter infectionem linguæ in febricitante, videtur amarum, vnde gustus decipitur, non ex parte rei, sed ex parte humorum. Ita & ibi nulla deceptio ex parte rei, quin ibi sit virga adhærens, sed deceptio ex parte organi sensus.

Iterum, sicut supra dictum est de vi generatiua, illam impediendo per impositionem alicuius alterius corporis eiusdem coloris & apparentiæ, ita & aliquod corpus planum figuratum colore carneo interponere possunt inter visum aut tactum oculorum & manuum, & inter ipsum verum corpus patientis, ita quod suo iudicio nihil valeat videre & sentire, nisi corpus planum, & nullo membro interruptum. Videatur dista S. Tho. in 2. dist. 8. art. 5. de præstigiolis illusionibus, & similiter secunda secunda. q. 91. & in quæstionibus, de malo. Frequenter allegans illud Augustini, in lib. 83. q. Scripsit hoc malum Dæmonis per omnes additus sensuales, dat se figuris, accommodat se coloribus, adhæret sonis, odoribus se subicit, infundit se saporibus.

Priore à alludit ratio, quod non solum per interpositionem alicuius corporis plani, non membri talis illusio præstigiola in vidente & tangente fiat, imò & per modum quo certi spiritus seu species reseruatati educuntur ad sua

principia

De illusionibus
sæc. ana.

principia sensitiva interiora, scilicet ad imaginationem & phantasiam, vnde contingit aliquid imaginari, ac si primò eliciatur ex sensu interiori. Nam vt in præcedenti quæstione tactum est, Dæmones virtute propria possunt localiter corpora mutare : Ex transmutatione autem spirituum & humorum, etiam secundum naturæ operationem, contingunt. Aliqua secundum imaginationem vel sensum videri naturaliter dico ; quia & Philosophus in de som. & vi. assignans causam apparitionis somniorum dicit, quòd cum animal dormierit descendente plurimo sanguine ad principium sensitivum, simul descendunt motus siue impressiones relictæ ex sensibilibus motionibus quæ in spiritibus sensibilibus conseruantur. Termini fuerunt superius declarati: ita quòd tunc aliqua appareant ac si tunc primò à rebus exterioribus sensus immutarentur. Et quia hoc natura facere potest, à fortiori Diabolus formas seu species corporis plani, & non membro virili organitato, educere potest ad vim phantasticam & imaginatiuam, vt in se sensus iudicent, ac si in rerum veritate ita esset. Per hunc etiam modum, vt patebit inferius, homines videntur animalia, cum tamen non sint in rerum veritate.

Secundò notandi sunt alij modi faciliores ad intelligendum & prædicandum. Nam quia præstigiū nihil aliud est secundum Isid. 8. Ethy. cap. 9. quàm sensuum quædam delusio & præsentim oculorum. Vnde & dicitur à præstigio, quia aciem oculorum præstingit vt res videantur aliter esse quàm sint. Et vt Alexander de Alexandro dicit, Par. 2. Præstigiū proprie sumptum, est illusio Dæmonis, quæ non habet causam ex parte mutationis rei, sed solummodo ex parte cognoscentis qui deluditur, siue quantum ad interiores sensus, siue quantum ad exteriores.

Vnde in genere loquendo, etiam de humana præstigiōsa arte dicamus. Tribus modis potest fieri. Vna absque Dæmonibus, & illa potius dicitur delusio, quia artificialiter fit agitatione hominū, ostendentium vel occultantium aliquas res sicut fit in traiectionibus per loculatores vel per Mimos. Alius modus fit etiam sine virtute Dæmonū, vt potè naturaliter virtute corporum naturalium, vel etiam mineralium, quæ qui habent, possunt secundum quandam virtutem, huiusmodi rebus inditam rem ostendere, vel facere

Causa apparitionis somniorum.

Præstigiū quid.

Triples ars præstigiōsa.

Loculatores.

appa

94 *Quomodo operantur circa memb. viril.*

*Trabes appa-
rent serpen-
tes.*

*Monialis la-
ctucam pro
Dæmone co-
medit.*

*S. Antonius
in massa auri
reperit Dæ-
monem.*

*Post fletum
aliter appa-
ret lumen.*

apparere non sic vt est. Vnde Thom. i. par. q. 114. ar. 4. & secundum alios plures, quædam herba succensa, seu accensa fumigans, facit trabes apparere serpentes.

Tertius modus delusionis est, qui fit per Dæmones, Deo tamen permittente. Habent enim Dæmones ex natura, vt patuit, quandam potestatem super quasdam res inferiores, quas possunt exercere circa illas, quando Deus sinit, vt tunc etiam res appareant aliter quam sint.

Pro quo notandum tertio, q̄ Dæmon potest quinque modis illudere aliquē, vt iudicet rem aliter quàm est. Primo artificiali traiectione, vt dictum est: quia quicquid homo fecit per artem, ipse melius scire potest. Secundo modo naturali applicatione alicuius rei, prout dictum est, per interpositionem alicuius corporis, vt alterum occultetur, vel etiam ex phantasijs hominum illas perturbando. Tertio modo, vt quando in assumpto corpore ostendit se esse aliquam rem quæ non est, sicut Gregorius in primo Dialog. narrat, de Moniali, quæ comedit lactucam, quæ tamen, vt ipse Dæmon fassus fuerat, non lactuca, sed Dæmō in lactuce specie, aut in ista lactuca erat. Vel etiam contigit Antonio, in massa auri, quā in deserto reperit. Vel etiam quando hominem verum regit, & facit vt brutū animal videatur, prout iam dicitur. Quarto modo, vt quādo turbat organū visus, vt videatur res nubilosa quæ est clara, vel è cōuerso vt vetula videatur iuuenula. Nam & post fletum apparet aliter lumen quàm ante. Quinto modo, vt in imaginatiuā potentiam operādo, & transmutationem specierum sensibilem, per commotionem humorum, vt suprā tactum est, faciendo, vt tunc quasi recentes, & nouæ apparitiones in ipsis potētis sentiuius causentur. Et sic tribus vltimis modis Dæmon illudere potest, præstigiōsa arte sensus hominis: ac etiam secūdo modo Vnde nulla difficultas, quin membrum virile occultare præstigiōsa arte velit. Euidens indicium siue experimētum, quod nobis in officio Inquisitionis existentibus reuelatum fuit, infrā ponetur, vbi de his & alijs factis plura recitantur in secunda parte tractatus.

*Quomodo maleficium à defectu naturali
potest discerni.*

Incidentalē quæstio, cū certis alijs difficultatibus: quod sequitur. Petro ablatum est membrum, ignorat autē an
pet

per maleficium, seu aliàs Diuina permissione, per Dæmonis potentiam sit ablatum? Sūntne modi cognoscendi, & discernendi inter ista? Responderi potest quòd sic. Prīmò quòd tales, quibus accidunt vt plurimùm sūnt adulteri, seu alias fornicarij. Vnde dum amasijs non ad nutum seruiūt, seu eas relinquere volunt, alijs adhzrendo, tunc in vindictam talia procurant, aut aliàs potentiam illius membri amputant. Secundo, cognoscitur per hoc, quòd non est durable. Nam si non sit ex maleficio, tunc non est durable, sed quandoque redibit.

Sed hic iterum subouitur dubitatio, an hoc sit ex natura malefici, quòd non sit durable. Respondetur, quòd potest esse perpetuum, & durare vsque ad mortem, sicut etiam de impedimento maleficali in matrimonio iudicant Canonistæ & Theologi, quòd reperitur temporale perpetuum. Nam dicit Godfre. in Summa. Maleficium non potest solui semper per illum qui fecit, vel quia est mortuus, vel quia nescit deleat ipsum, vel quia maleficium est perditum. Vnde à simili dicere possumus, quòd maleficium Petro illatum erit perpetuum, vel quia illa malefica quæ fecit non potest eum sanare.

Sunt enim maleficæ in triplici genere. Nam quædam sanant & lædunt: quædam lædunt, sed sanare nequeunt. Quædam tantummodo sanare videntur, id est, læsiones amouere, vt inferiùs patebit. Sic enim nobis contigit. Nam duæ maleficæ mutuò rixantes, dum vna alteri improperaret, vna dixit: Non sum tam pessima sicut tu, quia quos lædo, sanare scio. Vel etiam durabit, vbi ante eius sanationem malefica discederet, vel locū mutando, vel ab hac vita discedendo. Nam & S. Tho dicit: Maleficium quodlibet ita potest esse perpetuum, quòd non potest habere humanum remedium. quia & si habet remedium, non est tamen hoc homini notū, vel licitū: licet Deus possit præstare remediū per S. Angelū, vel per Dæmonē, licet nō maleficā cogēdo.

Veruntamen suum remedium cōtra maleficium est Pœnitentiæ sacramentum. Extra de frigi. Nam & infirmitas corporalis sæpè prouenit ex peccato, Extra de pœnit. est remedium cum infirmitas. Qualiter etiam malefica sint auferenda, patebit in tertia parte tractatus, & in secunda parte, cap. 6. res aliæ differentia tanguntur.

An impotentia non durable sit ex maleficio.

Malefica tolluntur ab his qui fecerunt.

Malefica triplices.

Sunt quædam malefica quæ sanare steruunt.

Pœnitentiæ sacramentum est remedium contra maleficium.

Patet ad primum: q̄ nulli dubium, quin sicut Deo per-
mittente occidere possunt homines, ita vt membrum
illud seu alia auferre possint verè & realiter. Sed tunc Dæ-
mones non operantur per maleficas, de quibus iam men-
tio habetur. Et per hæc etiam ad secundum patet solutio.
Sed ad illud: q̄ quia Deus amplius permittit vim generati-
uam maleficiare propter, &c. ergo etiam permittitur vt il-
lud membrum verè & realiter auferatur, Nō valet vt sem-
per hoc fiat. Quia non esset per modum maleficij hoc fie-
ri: nec etiam Maleficæ hoc affectant, dum talia operantur,
q̄ non habeant potestatem restituendi membrum quādo
volunt & sciunt. Ex quo patet, quod non verè, sed præsti-
giosa arte auferitur. Ad tertium de cōuersione vxoris Loth,
dicimus, veta fuit & non præstigiōsa arte: nunc autem lo-
quimur de arte præstigiōsa. Ad quartum q̄ Dæmones pos-
sunt inducere aliquas formas substantiales, ergo etiam au-
ferre. Dicitur quantum ad magos Pharaonis, q̄ fecerunt
veros serpentes, & possunt Dæmones circa aliquas imper-
fectas creaturas, ad mimiculo alicuius alterius agentis, ali-
quos effectus producere, quæ non possunt circa homines,
de quibus Deo magis est cura, iuxta illud: Nunquid Deo
cura est de bobus? Possunt tamen semper, vt dictum est,
Deo permittente, hominibus etiam nocere verè & reali-
ter, aut etiam præstigiōsa arte, & per hæc etiam patet so-
lutio ad vltimum argumentum.

*Vxor̄is Loth
conuersio ve-
ra fuit, non
præstigiōsa.*

*An malefica operantur circa homines, in bestiales formas
præstigiōsa arte illos transmutando.*

QVÆSTIO X.

*An homines
transformen-
tur in bestias.*

Quarto ipsa veritas declaratur; vel etiam ho-
mines transformant in bestias, quod qua-
liter fiat, arguitur quod non sit possibile
hoc fieri, 26. q. 5. Episcopi, ex Concilio Ac-
quienſi. Quisquis credit posse fieri alia-
quam creaturam, aut in melius, aut deterius immutari, aut
transformari in aliam speciem vel in aliam similitudi-
nem, nisi ab ipſo creatore qui omnia fecit, & per quem
omnia

*conuersio ve-
ra fuit, non
præstigiōsa.*

osa facta sunt, pculdubio infidelis est & pagano deterior.

Et utamur argumentis S Thom. in 2. sen. dist. 8. An Dæmones possunt imprimere in sensus corporales, præstigijs deludendo. Vbi primò arguitur quòd non. Nam illa forma bestiae, quæ videtur, oportet quòd sit alicubi: sed nò potest esse tantùm in sensu: quia sensus non habet aliquam speciem nisi à rebus acceptam, & ibi non est vera bestia; Per auctoritatem Gen. allegatam. Nec iterum potest esse in re quæ videtur, sicut q̄ mulier videatur bestia: quæ duæ formæ substantiales non possunt esse in eodem simul & semel; Ergo tum illa forma bestiae, quæ videtur, nullibi possit esse, ideò nulla præstigijs illusio in oculo videntis fieri potest: cum visio per aliquam formam necessariò habeat terminari.

Præterea si dicatur, quòd forma illa sit in aëre circumstante, hoc non potest esse; tum quia aër non est susceptivus alicuius formæ seu figuræ, tum etiam quia non semper vnus & idem aër circa illam personam propter fluxibilitatem manere potest, præcipuè quando movetur: Tñ etiam quia sic videretur ab omnibus talis transformatio, quod tamen non fit: quia Dæmones non videntur ad minus sanctorum virorum visiones decipere.

Aër non est susceptivus alicuius figuræ.

Dæmones sanctorum virorum oculos nò decipiunt.

Præterea sensus, visus, seu potentia visiva est potentia passiva: sed omne passivum movetur ab activo sibi proportionato; Activum autem proportio patum sensui est duplex. Vnum quasi originans actum, scilicet obiectum. Aliud autem quasi deferens, sicut medium: Sed forma illa quæ videtur non potest esse obiectum sensus, neque etiam medium quasi deferens. De primo, scilicet, quòd non potest esse obiectum, quia à nulla re sumi potest: vt in precedenti argumento tactum est, cum non sit in sensu à re accepta, nec in ipsa re, nec & etiam in ipso aëre quasi in medio differente, vt priùs tactum est in tertio argumento.

Præterea, si Dæmon movet vim cognitivam interiorem, aut hoc facit se obiciendo virtuti cognitivæ, aut hoc facit immutando ipsam: Non autem hoc facit se ei obiciendo: quia oporteret quòd vel assumeret corpus, & sic non posset interius ingredi ad organum imaginationis: Cum duo corpora non sint similiter in eodem loco; neque in assumendo phantasma, quòd etiam esse non potest: quia phantasma non est sine quantitate.

Phantasma non est sine quantitate.

g Similiter

Similiter etiam non potest hoc facere immutatio. Quia, aut immutaret alterando, quod videtur non posse facere, quia omnis alteratio fit per qualitates activas, quibus demones carent: Aut immutaret transmutando siue localiter movendo, quod videtur esse inconueniens, duabus rationibus. Primo quidem, quia transmutatio organi non posset fieri sine sensu doloris. Secundo, quia secundum hoc Dæmon non ostenderet huiusmodi nisi nota: cum tamen August. dicat, quod ostendit huiusmodi formas & notas & ignotas. Ergo videtur, quod Dæmones nullo modo possunt imaginationem vel sensum hominis decipere.

Apparet solum homines bestias factos.

non videtur

magis

Diabolus phantasia hominis operari.

magis

Sed contra Aug. 18. de Civ. Dei, dicit, quod transmutationes hominum in animalia bruta, quæ dicuntur arte Dæmonum factæ, non fuerunt secundum veritatem, sed solum secundum apparentiam. Hoc autem fieri non posset, si Dæmones humanos sensus transmutare non possent. Præterea alludit & auctoritas Aug. in lib. 8. q. quæ est prius allegata fuit: Scribit hoc malum Dæmonis per oes addit. sensuales, &c. Responsio, Si lector voluerit super modum transmutandi inspicere, inueniet in 2. part. operis. c. 6. varios modos ad præsens tantummodo scolasticè præcedendo, dicamus trium Doctorem sententias concordantes, in eo quod Diabolus potest phantasia hominis decipere, ut homo verè animal videatur. Inter quas etiam vltima subtilior cæteris, quæ S. Tho. est, & prima est domini Antonini 1. par. summæ tit. 5. c. 5. 9. declarantis: quod Diabolus phantasia hominis ad decipiendum quandoque operatur: & præcipuè circa illusionem sensuum, & declarat naturali ratione, canonis auctoritate, & experimentorum multiplicitate.

Primum sic. Corpora naturaliter subduntur & obediunt naturæ Angelicæ quantum ad motum localem. Angeli autem mali, etiam si amiserunt gratiam, non tamen virtutem naturalem, ut sæpius supra tactum est. Cum autem potentia phantastica, siue imaginatiua sit corporalis, id est, affixa organo corporeo, naturaliter subditur etiã malis, ut possint eam transmutare, causando varias phantasias, ex disensione humorum & spirituum, ad principium sensitivum procurata ab eis. Hæc ille: & subdit: Patet & ex hoc Canone. 6. q. 5. Episcopi. Illud non est omittendum, quod quedam sceleratæ mulieres post Satam nullo conuersæ, Dæmonum illusionibus

illusionibus & phantasmatibus seductæ, credunt se & profitentur, cum Diana horis nocturnis, Dea paganorum, vel cum Herodiade, & cum innumera mulierum multitudine equitare, super quasdam bestias, & multa terrarum spatia, in tempeste noctis silentio pertransire: & infra. Quapropter sacerdotes prædicare debent populo Dei, ut nouerint omnino hæc falsa esse, & non à Diuino, sed à maligno spiritu alia phantasmata mentibus fidelium irrogari. Si quidem ipse Satanas transformatur se in diuersarum personarum species atque similitudines, & mentem, quam captiuam tenet, in somnis deludendo per deuia quæque deducit.

Et quidem intellectus huius Canonis in 1. questione tactus est, quò ad quatuor quæ prædicanda sunt. Sed quod non valeant etiam vehi, ubi hoc affectant & non impediuntur Diuina virtute, sic non esset verus intellectus: quia sæpissimè homines inuiti & non malefici per multa terrarum spatia corporaliter transferantur.

Sed quia utroque modo potest fieri, sequitur in præfata summa, & in c. nec mirum, ea. q. Aug. narrat quò in libris Gergulii legitur de quadam maga dicta Circe quæ socios Vlyssis mutauerat in bestias: quod magicis præstigijs potius fingebatur, quam in rerum veritate compleretur, astringendo phantasias hominum, ut patet hoc etiam per plura exempla.

Legitur enim in Vita Patrum, quòd quedam iuuenicula, quæ assentiri noluit cuidam iuueni, de turpitudine eam sollicitanti, ipse iuuenis turbatus ex hoc, à quodam Iudæo procurauit maleficium fieri contra illam, quò peracto mulier conuersa est in equam. Quæ conuersio non fuit secundum rei veritatem, sed secundum ludificationem Demonis immutatus phantasia & sensum ipsius mulieris, & aspicientium eam, ut videretur equa, quæ erat vera mulier. Unde ducta ad beatum Macharium, non potuit Diabolus ita operari, quò illuderet sensus eius sicut aliorum, propter suam sanctitatem, nam sibi videbatur mulier vera, non equa; cuius tandem oratione liberata est ab illa illusionem; dicens hoc sibi accidisse, quia non vacabat diuinis, nec frequentabat sacramenta, ut dicebat. Ideo diabolus potestatem habuerat super eam, & si alias esset honesta.

Potest igitur Diabolus per commotionem interiorum spirituum & humorum, operari ad immutandum actum & potentiam, nutritiuam, sensitiuam & appetitiuam, & cuiuscumque

Circe non reuera mutauit socios Vlyssis.

S. Macharius curat virginem visam equam.

Simonis Magi artes.

quæ potentia corporalis organo utentis: secundum B. Th. 1. par. q. 91. Sicut credi potest fuisse gestum super Simonem Magum in incantationibus suis, quæ de eo narrantur. Sed nihil horum potest Diabolus facere, nisi Deo permittente, qui cum Angelis suis bonis frequenter reprimit malitiam eius, decipere nos & nocere querentis. Unde dicit August. loquens de Maleficis, Hi sunt, qui permissu Dei elementa concutiunt; hominum mentes perturbant minus confidentiam in Deo. 26. q. 5. nec mirum.

Vir uxorem non videre sustinens.

Horum etiam operatione per maleficam artem fit quædoque, ut vir non possit videre uxorem, & e converso: Et hoc per immutationem phantasie, representando ei talem, ut rem odibilem & horribilem. Ipse etiam Diabolus vigilantibus, & dormientibus, suggerit representationes turpium phantasie, ad decipiendum & inducendum ad malum. Verum quia peccatum non consistit in imaginatione, sed in voluntate, ideo ex huiusmodi phantasie per Diaboli suggestiones, & alterationibus variis, homo non peccat, nisi voluntate propria peccato assentiat.

Peccatum non consistit in imaginatione sed voluntate.

Secunda sententia ad idem modernorum Doct. declarantes, primo quid sit præstigiū, & quorū modis Dæmon potest huiusmodi illusiones causare. Hic nota quod Anto. allegat ea quæ in præc. q. 9. tacta sunt, unde non est opus ea renovare.

Tertia sententia est S. Th. & est responsū super argumentum, quo queritur, ubi sit illa forma bestie quæ videtur, aut in sensu, aut in re, aut in aere circumstante; & est talis, quod illa forma bestie, quæ videtur, non est nisi in sensu primo interiori, & per forte imaginatione resultat in sensum exteriorem quodammodo. Et quod ibi sit, potest per Dæmonis operationem contingere dupliciter.

Imaginando.

Vno modo, ut species animalium dicamus, quæ sunt in thesauro imaginationis reservatæ. fluant operatione Dæmonū ad organa sensuum interiorum; Sic etiam in somno contingit, prout supra declaratum est. Et ideo quando illæ species contingunt organa sensus exterioris, puta visus videntur ac si essent res præsentis extra, & actu sentiuntur.

Sensus recipiendo.

Aliud modus potest esse ex immutatione organorum interiorum, quibus mutatis, fallitur sensus iudicium, sicut apparet in eo qui habet gustum corruptū, cui omnia dulcia videntur amara, & parum differt à primo. Hoc autem facere possunt

possunt etiam homines virtute quarundam rerum naturalium, sicut ad vaporacionem cuiusdam fumi trabes domus videntur serpentes, & multa experimenta huius inveniuntur, ut supra tactum est.

Solutiones argumentorum.

AD argumenta patet ad primum, quod textus ille saepe allegatur, & male intelligitur. Nam quod ad hoc, quod loquitur de transformatione in aliam speciem, vel similitudinem, declaratum est qualiter hoc fieri potest prestigiosa arte. Sed quod ad hoc quod dicit, quod non possit fieri aliqua creatura virtute Demonis, si capitur Ficus pro Creari, manifestum est. Quod si verò non capitur fieri pro naturali productione, sic certum est quod non possunt facere aliquas creaturas imperfectas. Quod qualiter sit, declarat Sanctus Thomas ubi supra. Nam dicit, quod omnes transmutationes corporalium rerum, que possunt fieri per aliquas virtutes naturales, ad quas pertinent semina, que in elementis huius mundi inveniuntur, puta in terra, vel aquis, sicut relinquunt sua semina serpentes & ranæ, & his similia possunt fieri per operationes Dæmonum, huiusmodi seminibus adhibitis. Sicut cum aliqua res transmutatur in serpentes vel ranas, que per putrefactionem generari possunt.

Fiant à Dæmonibus. creaturae, et non creantur.

Ex seminibus creat Diaboli.

Illæ verò transmutationes corporalium rerum, que non possunt virtute naturæ fieri, nullo modo operatione Dæmonum, secundum rei veritatem, perfici possunt. Sicut quod corpus humanum mutetur in corpus bestiarum, aut quod corpus mortui reviviscat. Quod si fieri videatur, apparentia est prestigiosa, aut Diabolus in assumpto corpore se agit coram hominibus.

Quæ natura transmutare potest, eadem etiam Diaboli.

Fortificatur ista. Nam Albertus in lib. de animal. ubi querit: An Dæmones, seu etiam dicamus Malefici, possint facere verè animalia. Respondit quod sic, Deo permittente, & hoc quod ad imperfecta animalia. Sed non possunt in instanti, sicut Deus facere, sed motu quodam, licet subito, sicut patet de Maleficiis Exod. 7. Super ista: Vocavit Pharaon sapientes: dicit. Dæmones discurrunt per mundum & colligunt diversa semina, & eorum adaptatione possunt prorsumpere diversas species. Et gl. ibidè sic dicit: Dū per incitationem Dæmonum malefici aliquid efficere conantur, discurrunt per mundum, & semina subito eorum, de quibus hoc agitur,

asserunt.

afferunt; sic ex illis permittente Deo novas species produ-
cunt. Hæc etiam superius tacta sunt.

*An Diaboli
facta miracu-
losa doceantur.*

*Antichristi
miracula qua-
lia.*

At ubi difficultas suborietur: An talia facta Dæmonum
essent opera miraculosa dicenda. Responsio patuit ex præ-
cedentibus, quod etiam Dæmones aliqua vera miracula facere
possunt; ad quæ virtus naturæ particularis se extendere po-
test. Et licet talia sint veræ, non tamen ad veri cognitionem
ab eo fiunt: secundum quem sensum opera Antichristi possunt
dici signa mendacia, quia ad seductionem hominum fiunt.
Patet & solutio ad aliud argumentum de subiecto for-
mæ dicamus Bestiæ forma, quæ videtur, non est in aere, nec
in ipsa re, ut patuit, sed in ipso sensu, prout ex sententia S.
Tho. ut superius declaratum est.

Ad illud, quod omne passivum movetur ab activo sibi
proportionato, conceditur. Et quando infertur, quod forma
illa, quæ videtur, non potest esse obiectum originans actum,
seu eliciens, eo quod à nulla re sumatur: Dicitur quod imò à
re, quia à specie sensibili in imaginatione reservata, quam
educere potest, & imaginationi, seu etiam sensitivæ poten-
tiæ offerre potest, ut dictum est supra.

Ad ultimum dicendum, quod Dæmon non immutat potestatem
sensitivam & imaginativam; se ei obiciendo, ut ostensum
est, sed eam transmutando, non quidem alterando, nisi
quantum ad motum localem; Quia non potest de se im-
primere novas species, ut dictum est. Immutat autem trans-
mutando, id est, localiter movendo: Et hoc iterum facit
non substantiam organi dividendo, ut sic consequatur sensus
doloris: sed movendo spiritus & humores.

*Novum dupli-
citer dicitur.*

Quod autem ulterius obicitur, quod sequeretur, quod se-
cundum hoc Dæmon non possit aliquid novi homini de-
monstrare, secundum imaginativam visionem. Dicendum est,
quod novum aliquid potest intelligi dupliciter. Vno mo-
do totaliter novum, & secundum se, & secundum sua prin-
cipia, & secundum hoc dæmon non potest aliquid novum
homini secundum visionem imaginariam demonstrare:
Non enim potest facere, quod cæcus natus imagineatur
colores, vel quod surdus natus imagineatur sonos. Alio mo-
do dicitur aliquid novum, secundum speciem totius, puta
si dicamus esse novum, in imaginatione, quod aliquis
imagineatur montes aureos quos nunquam vidit, quia tamen
vidit

*Aureos montes
imaginantes.*

vidit & aurum & montem; potest naturali motu imaginari phantasmata auri montis: & hoc modo potest Dæmon aliquid noui imaginationi offerre.

Quid de lupo, interdum homines & pueros ex cunabulis rapientes & comedentes sentiendum sit, an etiam præstigijs & maleficis fiat.

Incidentaliter quæstio de lupo, interdum homines & pueros è domibus rapiens & comedens, & cum magna astutia discurrentes, ita vt neque aliqua arte aut potentia lædi aut capi valeant. Dicendum est, quod hoc interdum habet naturalem causam, interdum verò præstigijs & maleficis, dum per maleficas contingunt. De primo Albertus de animalibus dicit, quod ex quinque causis provenire potest. Aliquando propter famis augmentum, sicut & cerui aliquando & aliæ bestię hominibus appropinquant. Aliquando propter ferocitatem vinum, & hoc in regionibus frigidis, & etiam quando habent catulos. Sed quia de his nihil ad propositum, dicimus, quod Dæmonum illusionem fuisse, quando Deus propter peccata punit aliquem populum, iuxta illud Leuit. 16. Si non feceritis mandata mea, mittam in vos bestias agri quæ consumant vos, & pecora vestra, & Deut. 32. Dentes bestiarum immittam in eos cum furore, &c.

Ex quinque causis contingit animalia infesta esse hominibus.

Animalium noxa sunt pœne Divinae.

Per quem autem modum. An sint veri lupi, vel Dæmones in formis sic apparentibus: dicitur quod sunt veri lupi, sed obsidentur à Dæmonibus: Vel agitantur duplici modo. Vno modo absque maleficorum operatione, sicut quadraginta duobus pueris contigit, à duobus vrsis de sylua excubibus, quos iugulauerunt, propter irrisionem factam Heliseo prophete dicendo, ascende Calue. &c. Et de leone, qui Prophetam Dei iustum non implentem occidit. 3. Reg. 13. Et historia de Episcopo Viennensi, qui Litanias minores instituerat ante Ascensionem Domini, eò quod lupi civitatem intrantes homines vorauerunt publice.

Litania instituta Vienna contra lupos.

Alio modo & maleficorum illusionem. Sicut Guil. vbi supra, narrat de quodam viro, qui se conuerti putabat in lupo, certis temporibus quibus in antris latrabat. Ille enim certo tempore iuit, & sibi interim cum fixus maneret videbatur quod lupo ipse factus, cucumiret pueros deuotissimo, & cum illud realiter solus Dæmon quædam lupo possidens, faceret

Exemplum de Lycantropo.

faceret putabat falso se somnians circumire. Et sic tandem dementatus fuit, quousque inuentus est iacere in sylua raptus. Delectatur in his Dæmon, ut paganorum errorem qui homines & vetulas in bestias mutari credebant, inducat. Vnde discernitur quod ex singulari Dei permissione, & Dæmonum opere talia eueniunt, & non ex naturali aliquo defectu, quando nulla arte, aut potentia lædi aut capi possunt. Sicut etiam Vincen. in specul. hist. lib. 6. ca. 40. narrat: In Galia, inquit, ante Christi incarnationem, & ante bellum Punicum lupus Vigilibus vagina gladium abstulit.

*Lupus vigilibus
gladium
surripuit.*

*Quod obstetrices Malefica, conceptus in utero diuersis modis
interimunt, abortum procurant, & ubi hoc non faciunt,
Dæmonibus natos infantes offerunt.*

Q V A S T I O X I.

Vintò, sextò, & septimò insimul veritas supra dicta probatur per quatuor horrendos actus, quos, circa infantes in utero & ex utero matris exercent. Quæ cum per mulieres Dæmones exercere habent, & non per viros, idèd potius mulieres quàm viros sibi associare ille homicida satagit, & sunt huiusmodi opera.

Nam Canonistæ plus quam Theologi de maleficali impedimento tractantes, ubi supra, dicunt quod maleficium fit, non solum ne quis actum carnalem exercere valeat, de quo supra dictum est, sed etiam fit, ne mulier concipiat, vel si concipit quod tunc abortum faciat. Et additur tertius modus cum quarto, quòd tunc abortum non procurant, quod tunc infantem consumunt vel Dæmoni offerunt.

De primis duobus modis non est dubium cum per naturalia homo absque Dæmonum auxilio, ut per herbas, vel alia impedimenta procurare possit, quod mulier non possit generare, vel concipere, ut supra tactum est. Sed de alijs duobus: quòd etiam à Maleficis procurantur, differendum est: nec opus est argumenta deducere, ubi euentissima iudicia & experimenta hæc reddunt credibilibus.

Et de primo quòd certè Maleficæ contra humanæ naturæ inclinationem, imò aduersus omnium bestiarum conditiones, upina, duntaxat specie excepta infantes deuorare, & comedere

medere solent: Est Inquisitor Cumanus, de quo supra in e-
 tio habita est, qui hæc nobis retulit, quòd ea de causa ab
 incolis Comitatus Burbizæ vocatus ad inquisitionem fa-
 ciendam, eò videlicet, q̄ quidam cum puerum ex cunis
 amisisset, & explorando conuentionem mulierum noctui-
 no tempore, vidisset & perpendisset infantem occidi, & li-
 quore ebibito deuorare. Ideò, vt prius tactum est, vnico
 anno, qui & fuit annus proximè elapsus, quadraginta &
 vnã Maleficam igni tradidit, certis alijs ad Dominum
 Archiducem Austriæ Sigisimundum fugam capiētibus. Ad-
 sunt pro confirmatione huius scripta quædam Io. Nider in
 suo Formicario cuius vtique & eorum quæ scripsit recens
 memoria superest, vnde non incredibilia, sicut apparent,
 existunt. Sed & hoc, quòd maiora damna in his omnibus
 obstetrices Maleficæ procurant, prout Maleficæ pœnitētes
 nobis & alijs sæpius, retulerunt: dicentes, Nemo fidei ca-
tholicæ amplius nocet, quam obstetrices: Vbi enim pue-
 ros non interimunt, tunc quali aliquid acturæ foris extra
 cameram infantes deferunt, & sursum in aère eleuantes,
 Dæmonibus offerunt. Modus autem in huiusmodi flagi-
 tijs qui obseruatur, in secunda iam parte patebit, & cap. 7.
 quam & aggredi necesse est prius vnicam dumtaxat deci-
 sionem quæstionis de permissione Diuina præmissa. Dictū
 est enim à principio, tria necessariò ad maleficalem effe-
 ctum concurrere. Dæmonem cum Malefica & Diuinam
 permissionem.

*Exempla mu-
 lieres infantes
 vorare.*

*XL I. Male-
 fica combusta.*

*Io. Nider for-
 micarum.*

*Obstetrices
 Maleficissi-
 ma.*

An Dei permissio concurrat ad maleficia.

QVÆSTIO XII.

DEinde considerandum est de ipsa permissione
 Diuina, circa quam quatuor quærentur. Primò
 an necessarium sit ipsam permissionem ad ma-
 leficalem effectum concurrere. Secundò, quòd
 Deus iure permittit creaturam ex natura peccabilem, etiã
 actum maleficalem & alia horrenda flagitia perpetrare,
 alijs duabus permissionibus præsuppositis. Tertio, quòd
 maleficiorum flagitia, cuncta mala, quæ Deus fieri permit-
 tit, excedunt. Quarto, qualiter hæc materia sit populo pu-
 blicanda.

Circa tertium principale huius primæ partis tangens
 Diuinam permissionem, quæritur, An Diuinam per-

missionem in his operibus maleficorum commēdare ita sit Catholicum, q̄ eius oppositum, scilicet redarguere illam omninò sit hæreticum. Et arguitur quòd non sit hæreticū, asserere, quòd Deus tantam potestatem nō permittat Diabolo in huiusmodi maleficijs. Refutare enim illa, quæ in contumeliam creatoris possunt credere, est Catholicum & non Hæreticum Sed asserere, quòd Diabolo non permittatur talis potestas nocendi hominibus, est Catholicum, probatur, quia oppositum asserere, videtur cedere in contumeliam creatoris. Nam sequeretur q̄ nō omnia sint subiecta Diuinæ prouidentia, cō q̄ omnis sapiens prouisor excludit defectum & malum, quantum potest ab his quorum curam gerit. Cū autem ea, quæ per maleficia fiunt, si à Deo permittuntur, ab eo non excluduntur: & si ab eo non excluduntur, non erit sapiens prouisor ipse Deus, & sic non subsunt omnia suæ prouidentia, quod quia falsum est, ideo hoc falsum quod Deus permittat.

Præterea ille aliquid permittit fieri, quod posset impedire, si vellet, aut quod non potest impedire etiā si vellet, sed neutrum illorum Deo potest conuenire. Non primum quia talis iudicatur inuidus, non secundum, quia talis iudicatur impotens. Tunc queritur incidētaliter. Hoc maleficiū Petro accidit, & Deus potuit impedire, & nō fecit, ergo Deus est inuidus, seu nō habet curā de oībus. Si verò nō potuit impedire et si vellet, tūc nō est omnipotēs: Quæ oīa sicut incōueniens est asserere, s. Deū non habere curā oīm, &c. ergo & hoc q̄ maleficia ex Dei permissione cōungūt.

Præterea quicūque dimittitur sibi, & est dominus actuum suorum, non subest permissioni aut prouidentia alicuius gubernantis. Sed homines sibiipsis dimittuntur à Deo, secundum illud Eccl. 15. Deus ab initio constituit hominē, & reliquit eum in manu consilij sui. Specialiter etiam mali in suis operibus relinquuntur, secundum illud: Dimisit eos secundum desideria cordis eorum. Igitur non omnia mala diuinæ permissionis subduntur.

Præterea Aug. dicit in Enchiridio, sicut etiam Philosophi in nono meta. Melius est quædā nescire quàm scire, ut vilia, sed omne quod est melius, est Deo attribuendū. Ergo Deus non impedit se de illis vilissimis maleficiorū operibus, ut illa permittat vel non. Ad idem Apostolus 2. Corinth. 4.

6. Nescit

An Deus sinat hominem suo arbitrio vivere.

Vilia non sunt scienda.

Et non est Deo cura de bobus. Et eadem ratione de alijs irrationalibus creaturis. Vnde quando maleficiantur vel non est Deo cura; nec etiam eius permissioni, quæ ex eius prouidentia procedit, subduntur.

Non est Deo cura de bobus. Necessitas non requirit prudentiam.

Præterea quæ ex necessitate contingunt, prouidã permissionem non requirunt, sicut nec prudentiam. Patet hoc per Phi. 2. Eth. Prudentia est recta ratio cõtingentium, de quibus est consilium & electio, Sed plures effectus maleficiales ex necessitate contingunt. Puta quando ex aliqua causa & influenza corporum cœlestium accidunt infirmitates, vel aliqua alia quæ nos iudicamus maleficia; vnde non semper subduntur diuinæ permissioni.

Præterea si permissione Diuina homines maleficiantur, tunc queritur: Cur potius super vnũ quàm super aliũ. Si dicatur quod propter peccata, quæ magis abundant in vno quàm in altero, hoc videtur esse falsum, quia tunc maiores peccatores amplius maleficerentur, cuius contrariũ dum apparet, eò quod minus in mũdo puniuntur. Iuxta illud: Bene est omnibus qui præuaricantur: ita etiam maleficiantur. Patet denique ex eo, quod innocentes pueri & alij iusti amplius maleficiantur.

Bene est impijs.

Sed cõtrã, Deus permittit, licet nõ velit malũ fieri, & hoc propter perfectionẽ vniuersi. Dion. 3. c. de diu. nom. Erit malũ ad omnes, id est perfectionẽ vniuersi cõferens. Et Aug. in Ench. Ex omnibus bonis & malis cõsistit vniuersitatis admirabilis pulchritudo. In quantum etiã illud quod malũ dicitur, bene ordinatũ, & in loco suo positũ, eminentius cõmẽdat bona, vt illa magis placeant & laudabiliora sint, dum cõparantur malis. Itẽ S. Tho. improbat opinionẽ illorum, quod licet Deus non velit mala, quia neq; creatura aliqua appetit malum, siue appetitu naturali, siue animali, siue intellectuali, quæ est volũtas cuius obiectũ est bonũ, vult tamẽ mala esse, vel fieri, hoc dicit esse falsum. Quia Deus neq; vult mala fieri, neq; vult mala non fieri, sed vult permittere mala fieri, & hoc est bonũ propter perfectionẽ vniuersi.

Deus permittit.

Mala non vult.

Bona & mala, pulchritudinem cõstituunt.

Quare autem sit erroneũ dicere, Deus vult mala esse, vel fieri, propter bonum vniuersi: dicit. Quia nihil est iudicandũ bonũ, nisi secundum id quod cõpetit ei per se, & nõ per accidens: Sicut virtuosus iudicatur bonus in intellectuali creatura & nõ animali. Malum autẽ non ordinatur ad bonum per se, sed per accidens: quia præter intentionem eorum qui

Malum fieri est bonum propter perfectionem vniuersi.

qui malum operatur, resultat bonum: sicut præter intentionem maleficorum, aut præter intentionem tyrannorum, fuit quod ex eorum persecutione claresceret patientia martyrum.

Responsio. Quæstio quæto utilior ad prædicandum tanto etiam difficilior ad intelligendum existit. Est enim inter argumenta hoc principium non tam Laicorum, quam & quorundam Sapientum: Maleficia tam horrenda, ut superius tacta sunt non permitti à Deo: causas Diuinæ permissionis huius ignorantes. Ex qua etiam ignorantia, quia Maleficia non supprimuntur per ultionem debitam, iam totam Christianitatem depopulare videntur. Ut ergo ad utramque viam, iuxta Theologorum sententiam, docto & indocto satisfaciat, per discussiones duarum difficultatum est respondendum: & primo. Quod mundus Diuinæ providentiæ ita subiacet, quod ipse immediate omnibus provideat. Secundo, quod universitatem malorum, quæ sunt siue in malis culpæ, siue pœnæ, siue damni ex duabus primis permissionibus, circa casum Angelorum, & primorum parentum, iuste permittit. Vnde & patebit, quod in his desidere pertinaciter hæresim sapit: cum erroribus infidelium talis se implicat.

Quò ad primum notandum, quod præsupposito illo, quod providentia Deo conveniat, iuxta illud Sapient. 14. Tu autem pater, gubernas omnia providentia: oportet etiam asserere, quod omnia sunt ita subiecta suæ providentiæ, quod etiam omnibus immediate provideat. Quod ut pateat, ostendamus primo per reprobationem cuiusdam contrarij erroris. Nam super illud Iob 22. Nubes latibulum eius, & circa cardines cœli perambulat, nec nostra considerat: Quidam opinati fuerunt iuxta doctrinam S. Tho. 1. parte, q. 22. ponere tantummodò incorruptibilia subiacere Diuinæ providentiæ, prout sunt substantiæ separate, & corpora cœlestia, cum speciebus rerum inferiorum, quæ etiam sunt incorruptibilia: Individua vero specierum, quia sunt corruptibilia, dicebant non subiacere. Vnde sic Diuinæ providentiæ dicebant subiacere omnia inferiora, quæ in mundo aguntur, in universali tantum, & non in particulari seu singulari. Sed quia hoc alijs videbatur inconueniens, ut de homine non esset amplius Deo cura quam de alijs animalibus, ideò Rabbi Moses, volens medium tenere, dixit, concordando cum primis: Corruptibilia omnia sicut sunt individua rerum, omnino non subiacere Diuinæ gubernationi.

*Incorruptibilia
solum sub-
iacere Diuina
providentiæ
putantes.*

*Rabbi Moses
mala opinio
de providentiæ.*

gubernationi, sed tantummodo vniuersalia, & alia quæ ta-
cta sunt. Hominem verò ab illa generalitate corruptibili-
um excepit: & hoc propter splendorem intellectus quo
participat cum substantijs separatis. Et sic secundum istam
opinionem, quidquid hominibus accideret in maleficijs,
esset ex permissione Dei: non autem quicquid animali-
bus, aut alijs terræ frugibus eueniret.

Et hæc opinio, licet veritati propinquior, quam illa quæ
omnino prouidentiam Dei de rebus mundi negabat, asse-
rens mundum casu esse factum: sicut fuerunt Democritus
& Epicurei: Tamen nõ caret magna falsitate eo quod necesse
est dicere, omnia Diuinæ prouidentiz subiacere, non in
vniuersali tantum, sed in particulari, quod non solum malefi-
cio hominum, sed & iumentorum, & terræ frugum, ex Di-
uina & prouida permissione eueniunt. Quod sic patet. Ad
tantum se extendit prouidentia & ordinatio rerum in finem,
quantum ipsa causalitas se extendit: Sicut à simili in rebus
alicuius dominio subiectis, quæ in tantum subiacent eius
prouidentiz, in quantum sibi existunt subiectæ. Cum autem
causalitas Dei, quæ est primus agens, extendit se ad omnia
entia, non solum quantum ad principia speciei, sed etiam
quantum ad principia individualia, & non solum incorru-
ptibilem. Ideò sicut omnia habent esse à Deo, ita omnia
sunt prouisa ab eo, id est, ad aliquem finem ordinata.

*Prouidentia
est ordinatio
ad finem al-
quem.*

Et hoc tangit Apostolus ad Rom. 13. Quæ à Deo sunt,
ordinata sunt: quasi dicat, Sicut omnia à Deo sunt, ita etiã
omnia ab ipso ordinata sunt, & per consequens prouiden-
tiz eius subiecta. Quia prouidentia Dei nihil aliud nosci-
tur, quam ratio, id est causa ordinis rerum in finem. Omnia
ergo in quantum participant de esse, in tantum etiam sub-
duntur Diuinæ prouidentiz. Item Deus omnia cognoscit,
non solum in vniuersali seu vniuersalia, imò & in particu-
lari seu particularia. Et cum Dei cognitio comparatur ad
res creatas, sicut cognitio artis ad artificata: Ideò sicut
omnia artificata subduntur ordini & prouidentiz artis,
ita omnia subduntur & ordini & prouidentiz Dei.

*Omnia creata
sunt ordinata.*

Sed quia per hoc nõ satisficit, ut intelligatur, quod Deus iustè
permittat mala fieri, & maleficia in mudo, licet intelliga-
mus hoc, quod ipse sit prouisor, omnia gubernans, quod quia
conceditur, ideo etiã deberet omne malum ab his, quorum
curam

*Deus potest
ex malis par-
ticularibus
bona plurima
elicere.*

*Vt species re-
rum conser-
uentur oportet
ut corruptio
vnius sit
conseruatio
alterius.*

*Deus non po-
test facere
creaturam
ex sua natura
impeccabilem.*

curam gerit, excludere. Inter homines enim videmus ita fieri, quod sapiens prouisor excludit defectum & malum, quantum potest ab his quorum curam gerit: Ideo ad intelligendum ista, tur non omnia mala Deus excludit: Notandum, quod aliud est loqui de prouisore particulari, & aliud de prouisore vniuersali. Prouisor enim particularis necesse habet malum excludere quantum potest, quia non potest ex malo elicere bonum Deus autem cum sit vniuersalis prouisor totius mundi, & potest ex particularibus malis plurima bona elicere, sicut ex persecutione Tyrannorum patientiam martyrum, & ex operibus maleficorum purgationem seu probationem fidei iustorum, ut patebit. Ideo non habet Deus omnia mala impedire, ne multa bona deesse contingat vniuerso. Vnde Aug. in Ench. Adeo misericors est omnipotens Deus, quod non sineret aliquod malum esse in operibus suis nisi adeo esset omnipotens & bonus, vnde beneficeret etiam de malo.

Et huius exemplum etiam habemus in actionibus rerum naturalium. Nam corruptiones & defectus qui accidunt in rebus naturalibus, licet sint contra intentionem naturae particularis illius, videlicet, cui talis corruptio contingit, ut quod fur suspendatur, vel quod animalia in cibum hominis occidantur: sunt tamen de intentione naturae vniuersalis, ut videlicet conseruentur homines in vita & in bonis: ut sic bonum vniuersi conseruetur. Vt enim species rerum conseruentur oportet ut corruptio vnius sit conseruatio alterius. Occisiones enim animalium, conseruant vitam leonum.

*Declaratur super permissionem diuinam, quod
Deus non potuit conferre creaturae, ut ex
natura esset impeccabilis.*

Quo ad secundum, quod vniuersitatem malorum, siue in culpis, siue in poenis iuste Deus permittat & praesertim iam refrigerante, & mundo ad occasum declinante, declaratur ex duabus propositionibus necessario praesupponendis. Quarum prima, quod Deus non potest facere (siue melius, ut cum timore Dei loquamur) non est possibile, ut natura creata, ut est Homo vel Angelus, haberet hoc, quod ex conditione suae naturae peccare non posset. Secunda, quod Deus iuste permisit hominem peccare, vel tetat.

Quibus

Quibus stantibus cum ad Diuinam prouidentiam perti-
neret, vt vnaquæque creatura in sua natura relinquatur di-
cere, oportet ex præmissis impossibile esse, quod Deus non
permittat maleficia fieri virtute Dæmonum.

Et primam quidem, quod non fuit possibile creaturæ com-
municare quod peccare non posset ex conditione naturæ,
ostenditur à Doctore sancto in 2. dist. 23, art. 1. Quia si hoc
fuisset communicabile alicui creaturæ, Deus vtiq, comu-
nicasset: eò quod omnes aliæ comunicabiles bonitates & per-
fectiones creaturarum sunt comunicatæ, saltem in genere:
Vt vno personalis duarum naturarum in Christo, materni-
tatis & virginitalis in Maria, vno gratuita in viatoribus,
vno beatifica in electis, & sic de alijs. Cur ergo nõ legimus
hoc alicui creaturæ communicatum: Quia nec homini nec
Angelo: Iuxta illud: Et in Angelis suis reperit prauitatem.
Certum est quia homini à Deo nõ potest comunicari hoc quod
ex natura sit impeccabilis, licet hoc per gratiam inueniat.

Secundo ad idem, quod si esset communicabile, & non
communicaretur, vniuersum non esset perfectum. Cuius
perfectio in hoc consistit, vt omnes bonitates creaturarum
comunicabiles in genere sint comunicatæ.

Nec valet argumentum, quod Deus, cum sit summè potēs,
& ad suam similitudinem homines & Angelos creauit, quod
etiã hoc conferre potuerit quod creatura ex conditione suæ na-
turæ haberet, quod peccare nõ posset. Vel etiam quod faceret,
vt habitus ille gratiæ qui confirmationem in bono causat ef-
set pars essentialis naturæ Angeli vel hominis, vt sic secun-
dum naturale suum principium & naturalem conditionem
haberet confirmationem in bono, vt peccare non posset.

Nam primum argumentum nõ concludit, quia licet Deus
sit summè potēs, sicut, & summè bonus, nõ tamē hoc con-
ferre potest: Nõ ex imperfectione suæ potētiae, sed ex im-
perfectioe creaturæ, Quæ imperfectio consideratur primò,
quod hoc recipere non potest, nec potuit homo vel Angelus.
Ratio, quia cum sit creatura, esse suum dependet à creatore,
sicut causatum à causa sui esse: Et creare est aliquid ex nihilo
facere, idè si sibi relinquitur, deficit, conseruatur autem
quandiu causæ influentiã recipit. Exemplum, si vis, de can-
dela, quæ tamdiu lucet quandiu habet ceram. Quo stante,
notum est, quod Deus creauit hominem, & reliquit eum

*Omnes com-
municabiles
perfectiones
creaturarum
Deo communi-
cantur.*

*Non derogare
potentia Dei
ipsum quoddã
non posse.*

*Libertum ar-
bitrium est
peccabile.*

in manu consilij sui Ecclesi. 17. Et similiter Angelū à prin-
cipio creationis. Et hoc factum est per liberum arbitrium,
cuius sicut propriū est facere, vel obmittere, ita proprium
est à suo casu recedere & nō recedere. Et quia hoc est pos-
se peccare, posse ex libertate arbitrij à Deo recedere, ideo
non potuit hoc homo vel Angelus recipere, nec ei potuit
à Deo communicari, vt ex natura haberet libertatem arbi-
trij, & etiam ex natura haberet non posse peccare.

*Peccare est
mutare com-
mutabilia mu-
tabilibus.*

Alia imperfectio, ex qua hoc nō potuit homini vel An-
gelo communicari, est, quia implicat cōtradictionem: quæ
quia in se non sunt factibilia, dicimus, Deus non potest il-
la facere. Sed potius dicendum, quod creaturæ nō possunt
ista recipere, vt videlicet aliquid sit viuum, & mortuum si-
mul & semel. Ita etiam implicat, vt aliquis habeat liberum
arbitrium, ex quo possit causæ suæ inhærere, & quod possit
non peccare: quasi si non potest peccare, non potest causæ
sue inhærere: Cū peccatum sit, spreto in commutabili
bono rebus mutabilibus inhærere. Spernere autem, vel nō
spernerere, est ex libertate arbitrij.

Secundum etiam argumentum non valet, puta si gratia
confirmationis vteretur creatura in naturam, ita quod ex
principijs essentialibus haberet nō posse peccare, tunc non
haberet ex aliquo dono accidentali & gratia, nō posse de-
ficere & peccare, sed haberet hoc per naturam, & tūc esset
Deus, & esset absurdum. Hanc solutionem tangit S. Tho.
vbi supra, in solutione vltimi argumenti, cū dicit, quod
quandocumque alicui creaturæ conuenit aliquod accidens,
quod ex influentia superioris tantummodò inest non po-
test inferior natura illud accidens per se habere, nisi effice-
retur naturæ superioris. Sicut si aër illuminatur in actu per
ignem non potest esse, quod sit de natura sua lucidus in
actu, nisi fiat ignis.

*Gratia est
quoddam spi-
rituale lumen
& similitudo
in creati lumi-
ni.*

Dico ergo, quod cū confirmatio insit creaturæ ratio-
nali solūm per gratiam, quæ est quoddā spirituale lumen,
& similitudo increati luminis, non potest esse, quod aliqua
creatura ex naturā sua cōfirmationem habeat vel gratiam
nisi efficeretur Diuinæ naturæ per esse, dicamus eiusdem
naturæ, quod est omnino impossibile. Concludamus, quod
non posse peccare, per naturam Deo tantummodo conue-
nit, eo quod sicut abesse deficere non potest, cū dat om-
nibus

nibus esse, ita nec à rectitudine bonitatis descere, cum hoc si conueniat per condicionem suæ naturæ: Omnibus autem alijs, qui hoc habent, ut peccare non possint, conferuntur ex hoc, quod confirmantur per gratiam in bono: ex quo filij Dei efficiuntur, & quodammodo Diuinæ naturæ consortes,

Declaratur questio super duas permissiues Diuinas, quæ Deus iuste permisit, videlicet, Diabolum auctorem omnis

malis peccare, simul, & primos parentes

cadere ex quibus Malistorum opera

iuste permisit

super

Quæstio XII.

SE V N D A questio simul & propositio, *De Angelis quod Deus iuste permisit, quædam creaturas, rum & hominibus, quas alij cõdere nõ potuit, nisi non lapsis, quod peccare possent, etiam actu peccare. Et quædam simili modo creatas; per gratiã præseruare, & hoc absque peccata reparatione. Hominem verò iuste permitit & tenare & peccare, quæ omnia sic declarantur. Nam ad prouidentiam Diuinam pertinet, ut unum quoque in sua natura relinquantur, & in suis naturalibus operibus non omnino impediatur, quia ut Dion. dicit 4. ca. de diuino, Prouidentia non est corruptiua nature, sed saluatiua. Quo stare, cum manifestum sit, quod si quod bonum generis diuinius est quàm bonum vniuersale. Et sic ita & bonum vniuersale excedit bonum particulare cuiuslibetque nature creati in particulari. Ideò etiã accõdere oportet, quod si peccatum hominum impeditur, per hoc multus gradus tollerentur perfectionis; Tollererit enim natura illa, quæ potest peccare & non peccare, Quod si dicatur, tamen habuisset homo ex conditione nature, ut prius factum est.*

Responderis, si nullum peccatum fuisse; subsequenti in actus, sed statim cõfirmatio, tunc semper lateret quid gratiæ deberetur in bonis, erga Deum, & quid potestas peccandi potuisset, & plura alia, quibus ablati viri: vniuerso multum denaheretur. Dequiri etiã, ut nullo suggerente ab extra peccaret, nempe occasione peccandi ex seipso suscipere, quod & fecit, vbi Deo æqualis esse voluit. Quod est intelligendū

h non

*Quomodo
angeli lapsi
voluerunt
Deo aequales
esse.*

*Diabolus vo-
luit sub Deo
esse, sed ipse
inferioribus
Deo esse.*

*Primi Ange-
li peccatum,
aliorum An-
gelorum exces-
sus.*

non similiter & directe; nec indirecte, sed solum secun-
dum quid & hoc declaratur propter auctoritatem Esaiæ
14. In caelo ascendam, & simili ero altissimo. Non enim
simpliciter & directe; quia sic habuisset intellectum ligatum
& erroneum: appetendo aliquid quod sibi erat impossibile.
Cognouit enim se esse creaturam, & à Deo creatum, & i-
deo æqualem fieri creatori, cognouit hoc sibi esse impos-
sibile. Nec etiã indirecte, quia, cum totum bonum Angeli &
creaturæ est in hoc, quod Deo subest; sicut tota claritas
aëris est in hoc, quod subicitur radijs Solis: ideo hoc ab
Angelo non potuit appeti, quia appetisset contra bonum
naturæ: Sed appetijt Dei æqualitatem non absolute, sed se-
cundum quid: Hoc sc̄ est, cum Deus habet per naturam
suam duo, beatitudinem & bonitatem, & aliud, & quod ab
ipso omnis creaturæ beatitudo & bonitas transfunditur. Vi-
dens Angelus dignitatem naturæ suæ, quæ à creaturis cun-
ctis præminēbat, voluit & appetijt à se in omnia inferiora
beatitudinē & bonitatem derivari. Et hoc per sua natura-
lia, ita quod ipse primò illa ex natura haberet, & sic alie
creaturæ, ex nobilitate suæ naturæ acciperent. Et quod e-
tiam illa appetijt à Deo, & sub Deo volens esse, dummodò
illa haberet: Et ideo nec etiã quantum ad modum habendi
Deo æquiparari voluit; sed tantummodò secundum quid.

Nota insuper, quod quia suum desiderium attentavit ut
ad actum perduceret, ideo subito suum desiderium alijs ex-
posuit: Et quia subito etiam fuit aliorum Angelorum visio
desiderij, & consensus peruersus sui desiderij. Ideò peccatum
primi Angeli aliorum peccata excessit & præcessit quanti-
tate culpæ, & causalitate, non tantè duratione. Ita quod il-
lud Apocal. 12. Draco de caelo cadens, traxit tertiam partem
stellarum. Et in figura Leviathan habetur. Ipse est rex super
omnes filios superbiæ. Et rex secundum Philosophum 5. Me-
ta. dicitur principium, in quantum mouet per suam volun-
tatem & imperium sibi subiectos. Ideò & suum peccatum
aliorum occasio peccandi fuit, ita quod ipse primus, à nul-
lo extrinseco tentatus, alios extrinsece tentauit.

Et quidem quod dictum est, quod instantanea operatio in omni-
bus illis fuit, explicatur hoc ex sensibilibus. Nam simul tempo-
re sunt illuminatio aëris, visio coloris, & discretio rei visæ.
Hæc ad longum posui, ut considerando tam stupendam
permissio

permissionem Divinam super nobilissimas creaturas, propter unum duntaxat peccatum ambitionis, quomodo non particulares permissiones super Maleficorum opera, propter maiora peccata, quantum ad aliquas circumstantias admittent. Nam Maleficorum peccata in varijs circumstantijs peccatum Angel, & primorum parentum excedunt, vt in secunda questione patebit. Sed & hoc quod providentia Dei iuste permisit primum hominem tentari & peccare, ex his quae dicta sunt de transgressoribus Angelis satis patere potest. Sicut enim ad eundem finem homo & Angelus creati fuerunt, & in libertate arbitrij relict: propterea vt beatitudinis premium non absque merito perciperent. Ideo sicut Angelus, a casu non fuit praeservatus, vt potestas peccandi ex vno & potestas gratiae confirmationis, ex altero, ad decorem uniuersi patesceret, ita & circa hominem seruari oportuit.

Vnde & sanctus Thomas in secunda distinctione vigesima tertia, art. 2. Illud ex quo Deus apparet laudabilis non debet penitus impediri, sed in peccato etiam Deus apparet laudabilis, cum per misericordiam parcat, & per iustitiam punit, vnde non debuit peccatum impedire. Tatummodo breuiter & recapitulando ad propositum redeamus, dicamus quod in iusta Dei providentia homo in his permissus est multis rationibus. Prima, vt ostendatur Dei potentia, qui solus inuictibilis est, omnis autem creatura mutabilis. Secunda autem ratio, vt declaretur Dei sapientia qui ex malo scit elicere bonum, quod non potuit fieri nisi Deus creaturam peccare permisisset. Tertia, vt manifestetur Dei clementia, in qua Christus per mortem suam hominem perditum liberauit. Quarta, vt ostendatur Dei iustitia, quae non solum reddit bonis praemia, sed & malis supplicia: Quinta, vt homo non sit peioris conditionis quam aliae creaturae, quas omnes sic Deus administrat, vt eas agere proprijs moribus sinat. Vnde & hominem proprio arbitrio relinquere debuit. Sexta est laus humana, laus enim vni iusti, quod posuit, & non est transgressus. Septima est decore uniuersi, quia sicut triplex malum culpae, poenae, & damni inveniuntur, ita ex opposito triplex bonum, scilicet, honestum bonum, delectabile, & vtile decoratur. Nam culpa decoratur honestas, per poenam delectabilitas, per damnum summa utilitas. Et per haec patet responsio ad argumenta.

Maleficorum peccata primo parentum peccata excedunt.

De lapsu Adae.

In peccato Deus apparet laudabilis.

Iuste a Deo hominem in peccato permissum esse.

Triplex malum & bonum.

Solutioes argumentorum

Ad primum, ubi dicitur, asserere quod Diabolo per-
mittatur potestas nocendi hominibus sit hæreticum.
Oppositum potius patet, quia sicut asserere quod Deus non
permittat hominem ex libertate arbitrii peccare quando
vult, est hæreticum. Ita asserere, quod Deus peccatum di-
mittat inultum. Hoc autem fit per potestatem nocendi ho-
minibus in vindictam malorum, & decorem vniuersi. Iux-
ta illud Aug. in lib. Soliloquiorum. Iussisti Domine & na-
est, vt nunquam dedecus culpæ sit sine decore vindictæ.

*Nūquam de-
decus culpa,
est sine decore
vindictæ.*

Probatio denique argumenti non valet de sapiente pro-
uisore, qui excludit defectum & malum quantum potest.
Quia aliud est de Deo, qui habet curam particularem, &
de prouisorio vniuersali. Nam prius ex malo non potest e-
licere bonum, sicut vniuersalis prouisor facit, vt per præce-
dentia patuit.

Ad secundum patuit, quod tam potentia quam bonitas
& iustitia Diuina patescunt in hoc, quod mala permittit.
Vnde quando dicitur: Aut Deus potest mala impedire aut
non, dicitur quod potest impedire, sed non debuit rationi-
bus prætaetis.

*Deus permit-
tit mala fieri
propter perfec-
tione vni-
uersi.*

Neque valet instantia, si dicatur, ergo vult mala fieri,
cum potest impedire, & non vult, quia vt in argumentis pro-
veritate tactum est, Deus non potest velle mala, neque vult
mala fieri, neque vult malum non fieri, sed vult permittere
malum fieri, & hoc propter perfectionem vniuersi.

Ad tertium Aug. & Philosoph. loquuntur de cognitione
humana cui melius est non cognoscere mala & vilia, duplici
de causa. Primo, quia per ea impeditur interdum a consi-
deratione malorum, & hoc contingit, quia non possumus
simul multa intelligere. Etiam & ea de causa, quod cogita-
tio malorum peruertit interdum voluntatem in malum.
Hæc autem in Deo locum non habent, qui intelligit om-
nia opera hominum & Maleficorum absq; ali quo defectu.

Ad quartum: Apostolus curam Dei a bobus remouit, vt
ostendat, quod quia creatura rationalis habet per liberum arbi-
trium dominium sui actus: vt dictum est: de eo vt ex impure-
tur aliquid ad culpam, vel ad meritum, & reddatur ei iuxta
hoc poena vel præmium, habet Deus specialiter de eo pro-
uidentiam, secundum quæ ita rationabilia non prouidentur.

Velle

Velle autem asserere; quod indiuidua irrationabilium
 creaturarum ex illa auctoritate non pertinerent ad Diui-
 nam prouidentiam; esset hæreticum: quia esset asserere;
 quod non omnia subiecta essent Diuinæ prouidentia;
 contra Scripturæ sacræ commendationem super Diui-
 nam sapientiam; quæ attingit à fine vsque ad finem forti-
 ter, & disponit omnia suauiter, & esset error Rabbi Moisi,
 ut in argumentis pro veritate patuit.

Ad quintum, quia homo non est institutor naturæ; sed
 vititur naturalibus operibus artis & virtutis ad suum usum.
 Ideò prouidentia humana non se extendit ad necessaria;
 quæ ex natura proueniunt; ut quod cras Sol oriatur. Ad
 quæ tamen se extendit prouidentia Dei, eò quod ipse est
 actor naturæ. Vnde & defectus naturales; etiam si ex cusu
 rerum naturalium prouenirent, adhuc Diuinæ prouidentia
 subiacerent. Quare & Democritus, & alij Philosophi natu-
 rales errauerunt, attribuentes soli necessitati materię, quic-
 quid inferioribus accideret.

Ad vltimum licet omnis pœna infligitur à Deo propter
 peccata, nõ tamẽ semper maioribus peccatoribus maleficia
 infliguntur; vel quia Diabolus non vult ut illos affligat, &
 tentet, quos iusto titulo possidere se cernit, vel ideò ut non
 ad Deum accelerent. Iuxta illud: Multiplicatę sunt infirmi-
 tates, postea accelerauerunt, &c. Et quod omnis pœna infligitur
 à Deo, propter peccata, patet ex sequentibus, quia iuxta Hie-
 ronymum: Quicquid patimur, peccatis nostris meremur.

Nunc declaratur, quod peccata maleficorum grauiora
 sunt peccatis malorum Angelorum & primorum paren-
 tum. Vnde sicut innocentes puniuntur ex culpis parentum;
 ita etiam plures innoxij damnificantur, & maleficiuntur
 propter peccata Maleficorum;

*Enormitas Maleficorum consideratur; & est tota materia
 prædicabilis.*

Q U A E S T I O X I I I I.

ED super enormitatem criminum quaritur;
 an Maleficorum flagitia cuncta mala, quæ De-
 us fieri sinit, & vsque in præsens à principio
 mundi fieri permittit; tam in culpis, quam in
 pœnis & damnis excedant. Et videtur quod non;
 præcipue

*Necessitati
 materia at-
 tribuere pro-
 uidentiam.*

*An maioribus
 peccatoribus
 maior maleficia
 infligantur.*

precipue quò ad culpam. Nam peccatum quod quis com-
mittit, quòd faciliter vitare potuisset, excedit peccatù, quòd
alter committit, quòd ita faciliter vitare non potuit. Patet
per August. in li. de ciuit. Dei. Magna est in peccando ini-
quitas, vbi est tanta in non peccando facilitas. Sed Adà &
plures qui ex aliquò statu perfectionis, seu etiam gratiæ
peccauerunt, faciliùs propter assistentiã gratiæ, peccata vi-
tare potuissent, præsertim Adà qui in gratia creatus fuerat:
quàm plures Maleficæ, quæ huiusmodi dona non receperunt,
Ergo illorù peccata omnia Maleficorum flagitia excedunt.
Præterea quò ad pœnam, maiori culpæ maior pœna de-
betur, sed peccatum Adæ grauissimè punitum fuit, in hoc,
quòd, vt patet, in omnes posteros eius pœna cum culpa
ostenditur in trãsfusione originalis peccati, Ergo eius pec-
catum grauius est omnibus alijs peccatis.

Præterea quò ad damnum, Nam iuxta August. Ex hoc
aliquid est malum, quia adimit bonum, ergo vbi plus de
bono amittitur, ibi maior culpa præcessit. Sed peccatum
primi parentis maius damnum tam in naturalibus, quàm
in gratuitis intulit, vbi nos innocentia & immortalitate
priuauit, quòd nullum aliorum sequentium peccata intu-
lit, ergo, &c.

Sed contra, id quod plures rationes mali includit, ma-
gis est malum, sed peccata Maleficarum sunt huiusmodi.
Nã omnia mala in bonis naturæ & formæ procurare pos-
sunt, Deo permittente, vt ex Bulla Papæ deducitur. Præte-
rea Adam peccauit solummodò faciendo illud quod est v-
troque modo malù, quia prohibitum, & quod nõ erat ma-
lum secundum se: Sed Malefici, & alij peccatores peccant
faciendo illud quod est vtroque modo malum & secun-
dum se, & prohibitum, vt homicidia & alia multa prohi-
bita. Vnde eorum peccata grauiora sunt alijs peccatis.

Præterea peccatù quòd fit ex certa malitia, est graui⁹ pecca-
to quòd est p ignorantia. Sed Maleficæ ex magna malitia
contenunt fidẽ & sacramenta fidei, prout plures cõfesse sunt.

Responsio, quòd mala quæ à modernis Maleficis perpe-
trantur cuncta alia mala, quæ Deus vnquam fieri permisit,
secundum quòd in titulo questionis tangitur, excedunt.

Et hoc quò ad peccata, quæ contingunt in peruersitate
morum, licet secus sit de peccatis, quæ opponuntur alijs

*Probatu Maleficorum pec-
cata, Ada pec-
cato enormio-
ra.*

*Inuit, ac si
Adam igno-
rancia pecca-
rit.*

virtutibus Theologicis. Potest ostendi triplici via. Primo in generali, comparando eorum opera indifferentiter ad quacunque flagitia mundi. Secundo in speciali, comparando ad species superstitionis, ex quocunque pacto cum Demonibus inito. Tertio, comparando illa ad peccata malorum Angelorum, aut etiam primorum parentum.

Primum sic. Nam cum triplex sit malum, videlicet culpa, poenae, damni: eò quòd triplex sit bonum, cui illa opponuntur, scilicet honestum, delectabile, & utile. Et culpa opponitur honestum, poenae delectabile, damno utile.

Quòd culpa Maleficarum excedit cuncta alia peccata, sic apparet. Nam iuxta doctrinam sancti Th. in 2. di. 21. ar. 2. Licet in peccato multa possint considerari ex quibus peccati grauitas, vel etiam leuitas trahi potest. Vnde & còtingit, quòd idem peccatum, quòd secundum vnum eorum est grauius, secundum aliud leuius inueniatur: prout dicere possumus, In fornicatione iuuenis peccat, senex insanit. Tamen illa simpliciter grauiora sunt, quae plures & potentiores habent, non dico circumstantias solum, sed in specie & quantitate peccati essentiali peccati grauitatem.

Et sic dicere possumus, quòd licet peccatù Adæ, quantum ad aliquas circumstantias grauius sit omnibus alijs peccatis, quantum ad hoc quòd minori tentatione pulsatus cecidit, quia videlicet tantum ab intrinseco. Et etiam quia facilius resistere potuisset, propter originalem iustitiam in qua creatus erat? Tamen quantum ad speciem & quantitatem peccati, & etiam quantum ad alias circumstantias, quae peccatum magis aggrauant, sicut multa grauiora peccata sunt secuta, ita & inter illa omnia Maleficorum excedit: quòd etiam clariùs ex duobus deducitur.

Nam sicut vnù peccatù dicitur maius altero, Vel causitate, vt peccatum Luciferi: Vel generalitate, vt peccatum Adæ. Vel deformitate, vt peccatum Iudæ: Vel difficultate remittendi, vt peccatum in Spiritum sanctum: Vel periculo, vt peccatum ignorantiae: Vel inseparabilitate. Vt peccatum cupiditatis: Vel pronitate vt peccatum carnis. Vel Diuinæ maiestatis offensione, vt peccatum Idololatriæ & infidelitatis: Vel expugnandi difficultate, vt superbia: Vel mentis cæcitate, vt ira. Ita & post peccatù Luciferi, oia alia peccata, Maleficorum opera excedunt, tam in deformitate,

Bona & mala triplicia.

In fornicatione iuuenis peccat, senex insanit.

Maleficorum peccata grauiora originali peccato.

Quot modis peccatum dicitur maius altero.

Post peccatum Luciferi nulli minus Maleficorum peccato.

crucifixum abnegantes, quam & proinitate; spurcitas carnis cum Dæmonibus exercentes; ac mentis cæcitate, in omne nocumentum; tum animarum quam corporum, hominum & iumentorum; toto malignitatis spiritum debacchantes, prout ex supradictis patuit.

Quod etiam secundum Isidorum nomen ostendit. Dicuntur enim Malefici ob facinorum magnitudinem, &c. ut supra patuit.

Quid sit peccatum.

Deducitur & ex isto. Nam duo sunt in peccato, auersio, & conuersio, iuxta illud, August. Peccatum est, spreto incomminabili bono; rebus mirabilibus inhærerè. Et ipsa etiam auersio à Deo fit tanquam formale, sicut ipsa conuersio tanquam materiale. Ideo tanto aliquod peccatum est grauius, quanto magis homo per ipsum à Deo separatur. Et quia per infidelitatem homo maxime à Deo elongatur; ideo & maius omnibus peccatis maleficium infidelitatis existit. Et hoc declaratur per nomen Hæresis, quod est etiam Apostasis à fide simul, & quod tota eorum vita peccatum est.

Quomodo Malefica fide abnegent. Tres species infidelitatis.

De primo: nam cum peccatum infidelitatis consistit in renitendo fidei. Et hoc potest dupliciter fieri; vel quia renititur fidei nondum susceptæ, aut susceptæ. Si primo modo, tunc est infidelitas Paganorum seu Gentilium: Si secundo modo, tunc iterum dupliciter, quia aut renititur Christianæ fidei susceptæ in figura, aut in ipsa manifestatione veritatis. Primo modo est infidelitas Iudæorum. Secundo modo infidelitas Hæreticorum.

Vnde patet, quod hæresis Maleficarum inter tres species infidelitatis grauisima existit, quod etiam ratione & auctoritate comprobatur. Nam 2. Pet. 2. dicitur, Melius erat illis viam veritatis non cognoscere, quam post cognitam, retrorsum conuerti. Ratio. Nam sicut grauius peccat, qui non implet quod promissit, quam ille qui non implet hoc quod nunquam promissit. Ideo infidelitas Hæreticorum, qui profitentur fidem Euangelij, & tamen ei renitentur corruptentes ipsam, grauius peccant quam Iudæi & Pagani.

Et iterum, Iudæi grauius peccant quam Pagani, quia susceperunt fidei Christianæ figuram in Veteri Legè, quam male interpretantes corrumpunt, quod Pagani non faciunt: ideo etiam eorum infidelitas est grauius peccatum, quam infidelitas Gentium, qui nunquam fidem Euangelij susceperunt. De secundo

secundo q̄ & Apostatae nuncupantur. Nam secundu Tho. secunda secundae, q. 12. Apostasia importat quandam retro-
 cessionem à Deo & religionē, quae fit per diuersos modos, quibus homo coniungitur Deo vel per fidem, vel per sub-
 iectam ad obediendum voluntatem, vel per religionem & clericatum. Secundum quod dicit Raymun. & Hostien. q̄ Apostasia est temerarius à fidei statu, vel obedientiae vel religionis excessus. Et cum remoto priori, remouetur posterius, sed non è conuerso. Ideo & prima alias duas excedit, scilicet, Apostasia à fide, praecedit à religionē, de qua 48. dist. quantumlibet. & 16. q. 1. legi non debet.

Tamen secundum Raymundum non iudicatur Apostata seu fugitiuus, etiam si ad longinqua diu euagerur, nisi postquam sic uiuit, q̄ animu redeundi se deposuisse ostendit ff. de re milit. l. desertorem. Et hoc fieret si vxore duceret, vel simile tale. Similiter & Apostasiam inobedientiae, ubi quis sponte contemnit praeccepta Ecclesiae, & Praelatoru. de qua 3. q. 4. alieni. Qui etiam infamis efficitur, repellitur à testimonio, & debet excommunicari, l. i. q. 1. Si autē.

Vade & Apostasia, de qua loquimur super Apostasiam Maleficaru, dicitur Apostasia perfidiae, quae & ratio grauior quanto & cum inimico fidei rationis salutis per pactum expressum peragitur. Hoc enim habent facere Maleficae & hoc inimicus ille exegit in toto vel in parte. Reperta sunt enim per nos Inquisitores, quae omnes fidei articulos abnegauerant, quosdam uero certos in numero, semper tamen confessionem veram & Sacramentalem habebant abnegare. Vnde & Iuliani Apostatae perfidia non videtur tanta fuisse, licet in alijs aduersus Ecclesiam maiora exercuisset, de qua & secundo. q. 7. non potest.

Si quis uero incidentaliter quaereret: Quid si mente & corde fidem tenerent, quorum scrutator solum Deus est, & non quaecumq; Angelica creatura, ut supra patuit: faceret tamen reuerentiam & obedientiam Diabolo per actus exteriores. Dicendum uiderur, q̄ cum Apostasia perfidiae dupliciter potest fieri, per actus infidelitatis exteriores, absq; expresso pacto cum Demone inito, sicut qui in terris infidelium Mahumeticam vitam assumoret: aut in terris Christianorum cum expresso pacto, &c. Primi, ubi mente retinent fidem, actu tamen exteriori negat, licet non sint Apostatae nec

h 5 Hinc.

Apostasia est multiplex

Quis Apostata seu fugitiuus habendus. Clericus uerem ducens Apostata est.

Apostasia per fidei Maleficarum.

Iuliani Apostata perfidia minor Apostasia Maleficarum.

Hypocrite nō sunt Apostata. Salomon fuit Hypocrite.

Malefici pactum cum inferno pangūt.

Utrum magi & astronomi sint apostata.

Quando expeccatur à Dæmone quod expectandum à Deo, est apostasia.

Peccatum non corrumpit totum bonum natura.

Hæretici, tamen mortaliter peccant. Sic enim Salomō Dī suarum vxorum, reuerentiam exhibuit. Nec enim aliquis excusatur, si ex metu hoc faceret, quia secundum Aug. Sātius est mori fame, quam vesci idolatricis, (aliqui habent satius) 3. q. 3. Satius. Malefici autem quantūcūq, fidē retinent corde, & abnegant ore. Apostatæ tamen iudicantur eo q̄ fœdus cum morte, & pactum cum inferno pepigerūt. Vnde & S. Tho in 2. dist. 4. art. vlt. Loquens de similibus operibus magicis. Et qui quocūq, modo auxilium petunt à Dæmonibus, dicit: In omnibus est apostasia à fide, propter pactum initum cum Dæmone, vel verbotenus si inuocatio intersit, vel facto aliquo, etiam si sacrificia desint. Non enim potest homo duobus dominis seruire.

Ad idem Albertus vbi suprā dist. 8. vbi quæritur: Vtrum Magicis, & Mathematicis intendere sit peccatum & apostasia à fide. Ita respondit: In talibus est semper apostasia verbi vel operis. Si enim inuocationes fiant tunc apertum pactum initum cum Dæmone, & tunc est aperta apostasia verborum. Si autem non sit nisi opere simplici, tūc est apostasia operis. Et quia in his omnibus semper est fidei contumelia, quia expectatur à Dæmone quod expectandum est à Deo, idē semper apostasia iudicatur. Ecce quā clare duplicem apostasiam ponunt, tertiam subintelligentes, scilicet, cordis: quæ si desit tamen Maleficæ verbis & operibus apostatice iudicantur. Pœnis ergo, vt patebit, & Hæreticorum & Apostatarum subiacere debent.

Et est tertia criminis enormitas præ cunctis alijs hæresibus in eis. Nā si iuxta Aug. omnis infidelium vita peccatū est. 28. q. 1. §. 2. & est glossa super illud Roman. 14. Omne q̄ non est ex fide peccatum est: Quid iudicandum est de tota vita, id est, de omnibus alijs operibus Maleficarum, quæ tamen non ad complacentiam Dæmonum fiant, sicut reiuare, Ecclesias frequentare, communicare, & sic de alijs. In omnibus enim peccant mortaliter, q̄ sic declatur, Tanta est enim labes huius peccati, q̄ facultatem resurgendi licet non ex toto amputant, eō q̄ peccatū non corrumpit totū bonū naturæ, & lumen naturale in eis remanet. Tamē propter præstitum homagium, nisi ab illo absoluantur, omnia eorum opera etiam de genere bonorum sunt potius de genere malorum, quod in alijs infidelibus non cernitur.

Nam

Nam secundum Thomam secunda, secundæ, quæst. 10. An omnis actio infidelis sit peccatum? dicit quod quamvis opera infidelium, quæ sunt de genere bonorum, ut ieiunia, elemosinæ & huiusmodi non sint eis meritoria, propter infidelitatem, quæ est gravissimum peccatum: tamen quia peccatum non corrumpit totum bonum nature, sed remanet in eis lumen naturale. Ideo non omnis actus eorum est mortale peccatum, sed actus procedens ex ipsa infidelitate, vel relatus ad ipsam, etiam si sit de genere bonorum: puta, Sarracenus ieiunat, ut servet legem Mahumeti de ieiunio mandantem. Iudæus servat suas festiuitates, & huiusmodi: in his est mortale. Et sic intelligitur illud Augustini supra allegatum Omnis infidelium vita peccatum est.

An omnis actio infidelis sit peccatum.

ad hunc modum
dicitur in
quodam libro
de hereticis

Quod Malefica gravissimas merentur penas ultra omnes flagitiosos mundi.

Denique Maleficorum flagitia, cuncta aliorum peccata excedunt: quantum ad demeritum, pœnæ, declaratur. Primò quò ad pœnam Hæreticis infligendam. Secundò, quò ad pœnam Apostatis inferendam. Nam Hæretici duplici pœna puniuntur, secundum Raymun. scilicet excommunicatione, depositione, rerum ablatione & corporali morte. De quibus omnibus lector inueniet super primum de sent. excommunic. Nouerit. & super secundum 24 q. 1. Qui contra pacem, & tertium, dist. 8. quo iure, 23 q. 7. c. 1. & seq. super 4. eod. tit. scilicet de Hæreticis, Excommunicamus. 1. & 2. Imò & gravissimas incurrunt pœnas credentes, receptatores, fautores & defensores. Nam ultra pœnam excommunicationis illis inflictam, Hæretici cum fautoribus & defensoribus suis, & receptatoribus, & ipsorum filij, usque ad secundam generationem per lineam paternam, per lineam verò maternam, usque ad primum gradum, ad nullum beneficium, vel officium Ecclesiasticum admittuntur: ut eodem tit. quicumque, & c. statutum. lib. 6. Sed super tertiam pœnam, si Hæretici habent filios Catholicos, priuantur paterna hereditate in demonstratione criminis, & super quartam pœnam, si post deprehensionem erroris continuo non velit reverti, & heresim abire, subito debet comburi, si laicus est. Falsarij. q. pecunie statim

Hæreticorum pena multiplex.

Pœna hæreticorum in heredes vergit.

Processus ad ignem.

statim morti traduntur; quanto magis falsarij Fidei. Si vero clericus: post solennem degradationem relinquitur curiæ seculari occidendus. Si autem reuertatur ad fidem, detudi debet in perpetuum carcerem: de hæreticis. Excommunicamus, primo, & secundo, & hoc de rigore iuris. Mitius tamen agitur cum eis post abiurationem, quam ad arbitrium Episcopi & Inquisitoris facere debent; prout in tertia parte operis patebit, ubi de varijs modis sententiarum tales tractatur, quis etiam dicatur deprehensus & confictus, seu etiam relapsus.

*Malefica au-
sterius quam
Hæretici pu-
nienda.*

His autem modis multare maleficas non videtur sufficere; cum non sint simplices hæreticæ, sed apostatæ, & ultra hoc quod in ipsa apostasia non hominibus propter metum, aut carnis oblectamenta fidem abnegant, ut supra tactum est: Sed ipsis Dæmonibus, ultra abnegationem, hominum, corpora, & animas offerendo præstant. Ex quibus satis probabile videtur, quod quantumcunque pœniteant, & ad fidem reuertantur, non debent sicut alij hæretici carceribus perpetuis mancipari; sed ultimo supplicio puniri: & hoc etiam propter damna temporalia, hominibus & iumentis varijs modis illata leges imperant; ut patet C. de maleficijs. l. nullus. l. nemo. & l. culpa. Et est similis culpa prohibita discere & docere. Et loquuntur leges super sortilegos: quanto magis super maleficos: ubi dicunt, quod pœna illorum est honorum publicatio & decapitatio. Et si quis tali arte mulierem ad luxuriam prouocauerit, vel e conuerso, bestijs exponitur; ut dicitur ibidem. l. multi. Et de his in prima quæstione tactum est.

Declaratur, quod propter peccata Maleficarum innoxij sæpe maleficantur, etiam interdum propter peccata propria.

QVÆSTIO XV.

Ed hoc, quod Diuina permissione plures innoxij damnificantur & puniuntur in præmissis nocementis, propter aliena peccata Maleficarum, & non propter culpas proprias. Nec alicui hoc videatur inconueniens, ostendit S. Tho. secunda secundæ, q. c. 8. Hoc fieri iuste à Deo: loquendo de pœnis præsentis vitæ triplici ratione. Primò quidem, quod vnus
homo

homo est res alterius; & sicut quis punitur in rebus, ita & in poenam alterius aliquis puniri potest. Nam filij secundum corpus, sunt quaedam res patris, & serui & animalia, res dominorum, & sic filij puniuntur quandoque pro patribus. Sicut filius natus ex adulterio David impius fuit quam ceteris: Et animalia Amalechitarum iussa sunt interfici. Quamuis & in huiusmodi sit ratio mystica, ut habetur 1. q. 4. §. parvulos.

Triplici modo puniuntur quos iuste iob alie. No peccata. d. filij. ut dicitur. No

Secundo, quia peccatum unius deriuatur in alterum, & hoc dupliciter. Per imitationem, sicut filij imitantur peccata parentum, & serui & subditi peccata dominorum, ut audacius peccent: ut fit in rebus male acquisitis, in quibus filij succedunt, serui in latrocinis & guerris iniustis; unde saepius interficiuntur. Et subditi Prelatorum audacius peccant, dum eos peccare conuincunt: etiam si eadem peccata non committunt, unde & iuste puniuntur.

Peccatores imitantes peccata parentum. sicut dicitur. i. q. 4. §. parvulos.

Deriuatur etiam peccatum unius in alterum per meritum, ut subditorum in malum prelatum, id est, quod peccata subditorum merentur peccatore prelatum, secundum illud Iob. Regnare facit Hypocrita propter peccata populi.

Deriuatur etiam peccatum, & consequenter poena per aliquem consensum vel dissimulationem. hoc est, quando superiores peccata non redarguunt, tunc saepissime boni & mali puniuntur, ut dicit Aug. in primo de ciu. Dei. Exemplum: ubi inter nos Inquisitores vnus reperit quoddam oppidum mortalitate hominum quasi destitutum, & ubi fama volabat, quod quaedam mulier sepulta, linteamque, in quo sepulta erat, successiue deglutiret, & quod pestis cessare non posset, nisi ex integro linteam deglutendo ad ventrem consumpsisset. Habito consilio de super, Scultetus cum prefecto ciuitatis sepulchrum effodientes, inuenerunt quasi dimidietatem linteaminis per os & collum usque in ventrem immisissam & consumptam. Quo viso, motus Scultetus, gladium extraxit, & caput amputando extra foueam proiecit, sicque subito pestis cessauit. Ex quibus utique, diuina permissione, peccata illius vetulae super innoxios, propter dissimulationem precedentium punita fuerunt. Nam praehabita inquisitione repertum fuit, ipsam longo tempore vitae suae sortilegam & magam fuisse. Exemplum etiam de punitione David in enumeratione populi per pestem;

De muliere mortua, que linteamen deglutendo, pestem procurauit. i. q. 4. §. parvulos.

Tercio

*Punientur
coniunctim
homines ut
videant eosdē
esse omnes.*

*Deo flagellat
vener Deo
opera infide-
lium.*

*Sustinens pa-
tienter pena-
tionem, sed ad
vindictam tantum,
id est, punitionē.
Iuxta
satisfacit pro
culpa.*

*Mors ultimū
terribilium.*

*Mors fit etiā
satisfactoria.*

Tertio fit Diuina permissione; vt humane societatis vnio commēdetur, ex qua vnus homo debet pro alio sollicitus esse, vt nō peccet, & ad detestationem peccati, dum scilicet pœna vnus redundat in omnes, quasi omnes sint vnū corpus. Exemplum de peccato Achan. Iosue. 7.

Possimus adhuc addere duos modos: prout puniuntur mali interdū per bonos; interdum etiam per alios malos: Nam vt Gratia. dicit 23. q. 5. §. vltim. Aliquando Deus punit malos, per legitimam potestatem gerentes ex mādato suo & hoc dupliciter. Interdum cum merito punientium, sicut punit peccata Chananzorum per populum suum: Interdum absque merito punientium; sed etiam in ipsorum pœnam, sicut tribum Benjamin punit & deleuit vsque ad paucos. Aliquando punit etiam per populos suos, iussu seu permissione excitatos; non tamen intendentes Deo obsequi, sed suæ satisfacere cupiditati; & ideo cum sui damnatione sicutnam punit populum suum, per Turcas, & sępius ante per alienigenas etiam in Veteri lege.

Sed nota q̄ quacūque de causa quis puniatur, si nō sustinet patienter pœnas, tunc sunt flagella; non ad satisfactionem, sed ad vindictam tantum, id est, punitionē. Iuxta illud Deuter. 32. Ignis scilicet pœnæ temporalis succensus est in furore meo, id est, in punitione: (cū tamen in Deo furor non sit) & ardebit vsq; ad inferni nouissima, id est, vindicta: hic incipiet & ardebit vsque ad extremā damnationem, vt exponit Aug. Et habetur de pœn. dist. 4. §. auctoritas. Sed si patienter feratur ipsa flagella, & sint patientes in statu gratiæ, habent locū satisfactionis, vt dicit Th. in 4. Etiam si quis puniretur a Iudice propter maleficium commissum vel etiā malefica; & hoc secūdam plus & minus; secūdo deuotionem patientis & qualitatem criminis.

Mors autem naturalis, cū sit vltimum terribilium non tamen est satisfactoria; quia per naturam inoleuit in pœnam originalis peccati. Licet secūdam Scotum etiam voluntariē, & cum deuotione expectata, & Deo oblata in sua amaritudine, possit fieri aliquo modo satisfactoria. Mors tamen violenta, siue quis eam moritur siue non, semper est satisfactoria; si patienter sustineatur & in gratia. Et hæc quidem quō ad pœnas propter aliorum peccata inflictas.

Propter propria autē eū Deus flagellat in vita præsepsi & s̄p̄

& specialiter circa maleficia inferenda. Nam Tobie 7. Super illos qui libidini deserunt, Diabolus accipit potestatem: quod etiam ex precedentibus patuit, declarando maleficia circa membra & potentias generatus potentie, que Deus amplius permittit maleficiati.

Attamen ad predicandum populo notandum, quod premissis punitionibus non obstantibus, secundum quos Deus pro culpis alienis, siue proprijs punit, hanc regulam juris pro fundamento teneat, & populo proponat, que dicit: Sine culpa, nisi subsit causa, non est aliquis puniendus. Extra de reg. iur. Et hanc regula locum habet in iudicio poli, id est Dei, & in iudicio totius, id est in foro humano, siue seculari, siue ecclesiastico.

Sine culpa nisi subsit causa nemo est puniendus.

Declarata de iudicio poli. Nam Deus duplici pena spirituali & temporalis punit. In prima inuenitur, que nunquam sine culpa. In secunda inuenitur, quod interdum bene sine culpa, sed non sine causa. De prima spirituali pena, que est triplex, scilicet subtractio gratie, unde sequitur obduracione in preteritis; non fit sine culpa propria. Secunda pena damni, id est, priuationis glorie, hanc etiam nunquam infligitur sine culpa propria, ut in adultis, vel contracta, ut in paruulis in originali decedentibus. Tertia pena sensus, id est, cruciatio ignis infernalis, etiam patet. Unde quod dicitur Exo 20. Ego dominus zelotes, visitans peccata parentum in filios usque in tertiam & quartam generationem. intelligitur de imitatoribus paternorum scelerum, ut exponit Gratianus, 1. quest. 4. 9. quibus. Vbi etiam dat alias expositiones De secunda autem pena temporalis punit Deus.

Pena subtractionis gratie pena priuationis glorie.

Primo propter culpam alterius, ut supra tactum est, triplici ratione; vel etiam sine culpa aliena & propria, sed non sine causa, vel etiam ex culpa propria, & non aliena. Quod si vis scire causas propter quas Deus punit, & tamen, absque culpa aliena & propria; videas quinque modos, quos ponit magister in 4. dist. 15. c. 2. Et recipe tres primas causas: Reliquas duas accipe, pro culpis proprijs.

Nam dicit, quinque de causis Deus hominem flagellat in vita presentis, siue penas infert. Primo, ut Deus glorificetur. Et hoc fit, quando miraculose remouetur pena siue flagellum. Exemplum de ceco nato. Ioan. 9. de Lazaro resuscitato. Ioan. 11.

Quinq. causa cur Deus flagellet.

Secun

*Deus punit
vt meritum
cumuletur
per exercitiū
patientia.*

Secundō, si primum desit, immittitur tamen vt meritum
cumuletur per exercitium patientiæ, ac etiam vt virtus la-
tens intus, alijs manifestetur. Exemplū in Job 1. & Tobiz 2.

Tertio, vt virtus conseruetur per humiliationem flagel-
lorum. Exemplū in Paulo, qui de se dicit 2. Cor. 12. Ne ma-
gnitudo reuelationū extollat me, datus est mihi stimulus
carnis mee, Angelus Satanæ: Qui stimulus, secundū Remi,
fuit hæc infirmitas corporalis. Hæ sunt causæ, sine culpa.

Quarto, vt æterna damnatio hic inchoetur, vt scilicet
aliquāter ostēdatur, quid in inferno patietur. Exemplum
in Herode, Act. 12. & in Antiocho. 2. Macha. 9.

Quinto, vt homo purificetur, vel per expulsionem cul-
pæ, cum scilicet, ea flagellis conteritur. Exemplum de Ma-
ria sorore Aaron, Num. 13. depra infecta, & Israëlitis pro-
stratis in deserto, secundū Hieron. 23. q. 4. quid ergo. Vel
ad satisfactionem pœnæ. Exemplum in Dauid, qui post re-
missionem adulterij commissi, quō ad culpam in pœnam
fuit expulsus de regno, vt patet in 2. Regum. Quod notat

*Originale est
causæ omniū
causalitatum,*

Grego. de pœn. dist. 1. si peccatum Dauid. Posset etiam di-
ci, omnem pœnam quam patimur procedere ex culpa no-
stra, saltē originali, cum qua nascimur, quia ipsa est cau-
sa omnium causalitatum, at. dist. 5. ad eius.

Sed & tertia pœna, quæ & damni, loquendo de illa quæ
ad æternam damnationem, quam in futuro sustinebunt,
nemo ambigat quin super omnes damnatos in pœnis su-
per sensibilibus cruciabuntur. Sicut enim graue visio in
patria ita mortali culpæ pœna in inferno succedit. Et sicut
gradus beatitudinis in patria commensurantur iuxta gra-
dus charitatis, & gracie in via, ita & mensura supplicio-
rum in inferno iuxta mensuram criminum, in via. Hoc est,
quod Deutero. 25. dicitur: Pro mensura peccati, erit & pla-
garum modus. Et sic hoc in alijs peccatis omnibus, tamen
in speciali Maleficis hoc conuenit, quod ad Heb. 10. tan-
gitur. Quanto magis putatis deteriora mereri supplicia,
qui filium Dei conculcauerit, & sanguinem testamenti
pollutum duxerit, in quo sanctificatus est. Hæc sunt pro-
pria Maleficarum, fidem abnegantiū, & per diuinissimum
sacramentum plurima malicia, vt iam in secunda parte
patet exercenium.

Declarat

quod

Declaratur in speciali veritas præmissa, comparando
opera Maleficarum ad alias superstitio-
nis species.

QVÆSTIO XVI.

DRAMISSA denique veritas, quod ad enor-
mitatem criminum in maleficijs, probatur per
comparationem ad alia opera Magorum &
Diuinorum. Nam cum quatuordecim sint
species circa opera superstitiosa, ex triplici
genere Diuinationum. Quorum primum fit per manifestam
Dæmonum inuocationem, Secundum per tacitam solam
cōsiderationem dispositionis, vel motus alicuius rei, vt sy-
derum, dierum, horarum & huiusmodi. Tertium, per con-
siderationem alicuius actus humani ad inquirendum ali-
quid occultum, quæ Sortium nomen habent.

Et species primi generis diuinationis, quæ fit per expres-
sam Dæmonum inuocationem, sint Præstigium, Diuina-
tio somniorum, Necromantia, Diuinationo pythonica, Geo-
mantia, Hydromantia, Aeromantia, Piromantia, & Ario-
lorum cultus, Thom. secunda secunda. q. 95. & 26. & q. 5. igitur.
& q. 5. nec mirum. Species denique secundi generis Ge-
nethiaci, Aruspices, Augures, Omen obseruantes, Chiro-
mantia, & Spatulamantia.

Species enim tertij generis variantur, secundum omnia
illa quæ Sortium nomen habent, ad inquirendum aliquid
occultum, scilicet, per considerationem punctorum, festu-
carum, figurarum in plumbo liquefactarum. Et de his Th.
vbi supra, & 26. quæst. 2. & q. 4. per totum.

Tamen hæc omnia crimina Maleficarum flagitia exco-
dunt: quod de præstantioribus speciebus deducitur: Vnde
& de minoribus non difficultatur.

Nam in prima specie, vbi aliqui præstigiosi quibusdam
apparitionibus sensus humanos decipiunt, vt res corpora-
lis aliter sentiatur per sensum visus aut tactus, vt in præco-
dentibus tactum est de modo præstringendi, Maleficæ his
non contentæ circa membra generatiuæ potentia, illa in-
terdum præstigiosa apparitione auferendo, licet nõ in rerum
veritate, etiam ipsam generatiuam potentiã pluries auferunt,
ne mulier

*Species expres-
sa inuocatio-
nis Dæmonij.*

*Spatulamante-
ria.*

*Figura in plũ-
bo liquefacta.*

*Quod Male-
fici etiam sint
Præstigioso-
res.*

ne mulier concipere aut vir actum exercere valeat, etiam remanere membro. absque præstigiola illusionem potest, conceptum, etiam abortum procurant, sæpeque procurant cum innumeris alijs malis: in diuersis etiam formis bestiarum apparent, vt in superioribus patuit.

Maleficos esse
Necroman-
ticos.

In secunda denique specie, quæ & Necromantia dicitur, & fit per mortuorum apparitionem, vel locutionem, cum vt dicitur 3. libr. Ethi. Nekros Græcè, mors dicitur Latine, mantia verò diuinitio. Faciunt autem talia per sanguinem hominis, aut alicuius animalis, super quibusdam chartis, scientes Dæmonem sanguinem amare, id est, eius effusionem, & peccata. Vnde fit, vt vbi mortuos ab inferis se vocare putant, ad respondendum ad interrogata, Dæmones in eorum similitudinibus apparentes, talia exercent. Et huiusmodi artis erat illa magna Pythonissa, de qua 1. Reg. 28. quæ ad instantiam Saulis Samuelem suscitauit.

De Pythonis-
sa Saulis.

Nec ex hoc putet quis talia esse licita, quòd Scriptura commemorat animam iusti Prophetæ ab inferis vocatam, Sauli euentum futuri belli, etiam per mulierem Pythonissam apparuisse. Quia vt Aug. dicit ad Simplicianum. Non est absurdum credere aliqua dispensatione permissum fuisse, vt non dominante arte magica, vel potentia, sed diuina dispensatione occulta, quæ Pythonissam & Saulis latebat, se iusti spiritus ostenderet regis aspectibus; diuina enim sententia percussurus. Vel non verè spiritus Samuelis à sua requie est excitatus; sed aliquod phantasma, & illusio Dæmonum imaginaria Diaboli machinationibus est facta, quæ appellat Samuel scriptura, sicut imagines solent suarum rerum nominibus appellari. Hæc ex responsione cuiusdam argumenti super questione, An diuinitio quæ fit inuocatione Dæmonum, sit illicita. 2. secundum q. 95. art. 4. Ad secundum. Sed si lectori placet, videat responsionem super vltimum argumentum questionis, An gradus prophetiæ, sint in beatis in eadem summa, q. 174. Inspiciat etiam dictum Augustini. 26. q. 5. Nec tantum. Sed hæc parum ad Maleficarum opera, quæ nullam continent speciem pietatis, vt inuenti eorum opera patet, sanguinem innocentem fundere non cessantes, occulta quæque Diabolice instructionibus manifestata res, nec viuis aut mortuis parcunt, vbi animas cum corporibus interimunt.

De apparitione
spiritus Sa-
muelis.

Mal' si ad
eum esse Sor-
ilegati.

In tertia denique specie, quæ & somniorum diuinitio dicitur

dicatur, dupliciter observatur. Primo, quando quis videtur somnijs, ut valeat aliquid occultum investigare ex revelatione malorum spirituum, cum quibus habentur pacta expressa, quando scilicet ad hoc invocatur. Secundo vero quando, quis videtur somnijs ad cognoscendum futura, secundum quod somnia procedunt ex revelatione divina, vel ex causa naturali intrinseca, vel extrinseca, quantum potest se extendere talis virtus, non erit illicita divinatione. Hæc Thomas, ubi supra.

Pro cuius intelligentia, ut Predicatores nucleum ad manus habeant, notandum ad primum de Angelis quod cum Angelus sit limitate virtutis, efficacius revelare potest aliquid futurorum animæ dispositæ quam indispositæ. Dispositio autem fit post sedationem motuum exteriorum & interiorum, ut quando silentes sunt noctes, & sedati sunt motus sumositatû, & hoc fit circa auroram, quando digestio est completa. & hoc dico de nobis peccatoribus similibus, quibus Angeli ex divina pietate, ad prosecutionem officij aliqua revelant aut tempore studij in aurora intellectum de occultis scripturarum informant. Preterea enim Angelus bonis intellectui, sicut Deus volutat, & corpora celestia nostris corporibus, alijs autem perfectioribus quibuscunque potest & quacunque hora revelare vigilando & dormiendo. Quamvis & iuxta Philosophum in lib. de som. & vigil. sup. magis apti recipere revelationes, ut dictum est, uno tempore, quam altero prout ceteri Magi facere consueverunt.

Ad secundum nota, quod naturali sollicitudine nature de regimine corporis contingit, quod quedam futura habent causam naturalem in homine somniante: & tunc illa somnia seu visiones, sunt tantummodo signa, & non causa sicut ex parte Angeli dictum est. & hoc accidit futurorum in homine, ut sanitatis, vel ægritudinis, vel periculi, &c. Et hæc est sententia Aust. ubi dicit: Quia natura representat in somnijs animæ aliquas dispositiones, quæ sunt in corde; ex quibus postea contingit infirmitas, vel aliud, ut si quis somniet de occupationibus igneis, signum est quod in eo predominatur cholera. si de aëris, ut de volatu & huiusmodi, signum est sanguinis: si aque, vel alterius liquoris aquei, signum est phlegmatici: si de terrenis signum est melancholicæ. Et ideo per somnia quandoque iuvantur Medici, ad cognoscendum dispositiones corporis: (ut etiam dicit Philosophus in eod. lib.)

Angelica revelationes.

De anima disposita ad revelationes.

Naturales revelationes.

Somnia secundum complexionem.

Somnia Maleficarum.

Sed hæc iterum leuia sunt, per comparationem ad somnia à Maleficis superstitiosè obseruata. Nam si corporaliter, vt sup. tactum est, nolunt transferre, sed tantum imaginariè cernere, quæ à consodantibus Maleficis perpetrabitur, reponere se habent ad sinistram latus in nomine sui Diaboli & omnium Dæmoniorum. Vnde fit, vt eis singulari imaginariâ visione repræsententur à simili Si aliqua occulta scire pro se vel alijs hominibus volunt à Dæmonibus per somnia instruuntur, non per tacita, sed per expressa cum eis pacta inita. Nec iterum per quod. uque pactum, quocumque modo per aliquod sacrificiũ aliquius animalis, seu sacrilegæ deprecationis, aut cultus etiam latriæ exhibitionis, sed se ipsas in anima, & corpore Dæmonibus offerentes, fidem penitus sacrilego ore abnegantes Nec his contentæ, etiam proprios aut alienos infantes Dæmonibus offerunt, aut intermunt, de quibus supra habitum est.

Oracula.

In quarta denique specie quæ per Pythones, à Python, Apolline, iuxta Isidorum, qui auctor diuinandi dicitur fuisse, exercetur, non per somnia, aut per mortuorum allocutionem, sed per viuos, vt in aræptitijs, qui sic aræpti à Dæmonibus, vel voluntariè, aut inuoluntariè, ad prædicendũ tantummodò futura, & non ad alia flagitia perpetranda agitantur, qualis fuit illa puella de qua Acto. 16. clamãdo post Apostolos; quòd essent veri serui Dei. Vnde indignatus Paulus imperauit spiritui exire ab eã; Patet quòd modica sit comparatio per respectum ad Maleficas & eorũ opera, quæ utiq; sic ob magnitudinem facinorum, & enormitatẽ criminum, iuxta Isidor. vt supra habitum est, nuncupantur.

Pythonissa in Actu Apostolorum.

Vnde causa breuitatis de alijs minoribus speciebus diuinationum hæc probare non expedit, vbi maiores excedere noscuntur. Nam vbi prædicatori placet applicare alias species, potest, vt Geomantiam, quæ fit circa corpus terre; vt in ferro vel lapidẽ polito Hydromantiam, quæ fit in aquã vel crystallo. Aeromantiam, quæ fit in aère Pyromantiam, quæ fit in igne. Aræptolorum, quæ fit in visceribus animalium immolatorum in aris Dæmonum. Licet hæc omnes per expressam Dæmonum inuocationem fiant, nulla tamen est comparatio ad maleficia Maleficarum; cum ad nullum nocumentum hominum, iumentorum & terræ frugum tendat directè, sed ad futurorum præcognitionem. De alijs etiam specie

Geomantia. Hydromantia. Aeromantia. Pyromantia. Aræptolorum.

speciebus diuinationum, quæ cum tacita inuocatione, & etiam per tacitum, ut si pactum erga Dæmones practican- tur, ut sunt Genethliaci, seu Astrologi, sic dicti propter na- talium considerationes. Auspices, qui dies & horas obser- uant. Augures, qui gustus & garritus alium, & Omien, quod uerba hominum obseruant. Et Chiromantici, qui ex linea- menta manuum aut spatulis animalium diuinant. Si cui placet, inspiciat præceptotem Nidet, circa secundum præ- ceptum, & plura inueniet, quomodo sint licita, & quomo- do non. Maleficarum uero opera nunquam sunt licita.

Genethliaci,
Auspices,
Augures,
Omnia,
Chiromantici

Declaratio quatuordecima, grauitatem criminis ad peccata quæcumque Dæmonum comparando.

Q U A S T I O X V I I .

Sed & tanta est earum facinorum magnitu- do, quod etiam malorum Angelorum pecca- ta & ruinae, excedunt. Et si in culpis quomo- do non & in infernalibus supplicijs. Et hoc quidem ad culpas demonstrare, non est diffi- cilè varijs rationibus. Primo: nam licet eorum peccatum sit irremissibile, hoc tamen non est propter magnitudinẽ cri- minis, habendo respectum ad eorum naturalia & præcipuè secundum opinionem illorum, qui dicunt, eos tantum in naturalibus & nunquam in gratiis fuisse creatos. Et quia bonum gratiæ, excedit bonum naturæ, idè illorum pec- cata, qui à statu gratiæ cadunt, prout Maleficæ fidei sus- ceptant in baptismo abnegantes existunt, eorum utique peccata excedunt. Si uero dicamus eos in gratia fuisse crea- tos, licet non confirmatos, sic etiam Maleficæ, licet non creatæ in gratia, tamen à gratia sponte ceciderunt, sicut & illi uolentes peccauerunt.

Maleficæ pec-
cato, Diaboli
pares.

Diabolo, peccati-
lum in natu-
ralibus, non in
gratiis fuis-
se creatos.

Secundò demonstratur, nam licet eorum peccatum sit irremissibile varijs de causis alijs, puta secundum Aug. quia nullo suggerente peccauerunt, idè nullo reparante redire debet. Vel secundum Damasc. contra Dei formã intellectu peccauerunt: & cognitio, quanto est nobilior, tanto peior est error. Seruus enim sciens uoluntatem domini sui, &c.

Cur Diaboli
peccatum irre-
missibile.

Diabolus se-
mel capium
vertibilis.

Diabolus nul-
lo metu pena
peccauit.

Satan nō pec-
cator in redē-
torum.

Vel iterum secundum eundem Damas. quia Angelus malus non est susceptibilis poenitentiae, ideo nec veniae, & hoc ex natura sua, quae quia spiritualis, tantummodo semel est vertibilis, eo quod se totam conuertit: quod in homine non fit, ubi caro semper repugnat spiritui. Vel iterum, quia excelsa loco peccauit, ut in caelo, homo autem in terra.

His tamen non obstantibus eius culpa in multis alijs minoratur comparatiue ad Maleficarum flagitia. Primo in hoc, quod ille iuxta Anselmum, in quodam oratione, nulla praecedente delicti vindicta, superbiens peccauit. Malefica vero post tantas poenas saepe multis alijs Maleficis inflicta, imo & post poenas, quas percipiunt in Ecclesia, Diabolo occasione suae ruinae inflictae; omnia haec contemunt, & non ad minima peccata mortalia, ut ceteri peccatores, qui ex infirmitate aut malitia absque habitu malitiae peccant, sed ex profunda cordis malitia ad horrenda flagitia properant.

Secundo, quia licet triplex sit status mali Angeli, innocentiae, culpae, & miseriae seu poenae; ipse tamen sic ab innocentia semel tantum cecidit, ut ad illam nunquam restitutus fuit. Peccator autem ad innocentiam per baptismum restitutus iterum ab illo cadens multum profundatur. Et super omnes ipsae Maleficae, ut earum flagitia demonstrat.

Tertio ille contra creatorem, nos autem, & super omnes ipsae Maleficae contra creatorem & redemptorem, &c.

Quarto ille dereliquit Deum permittentem, videlicet eum peccare, & non pietate eum prosequentem, nos autem, & super omnes ipsae Maleficae, peccatis elongamur, a Deo permittente, & ex pietate nos continuo prosequente, & beneficijs plurimis nos praeueniente.

Quinto, ille praestat in malitia Deo reprobante, & suam gratiam non apponente, nos miseris curamus in illa malitia, Deo continuo reuocante.

Sexto, ille manet obduratus ad punientem nos obduratum ad blandientem. Et si ambo contra Deum; tamen ille contra se requirentem; nos contra pro nobis morientem, quem ut praemisimus, super omnes Maleficae de honestate offendunt.

Solutiones

Solutiones argumentorum etiam declarant veritatem
per comparationem.

AD argumenta. Ad primum patet responsio per ea, que
in principio questionis tacta sunt. Vnde videlicet ali-
quod peccatum debet censeri grauius altero, & quomodo
peccata Maleficarum grauiora cunctis, quò ad culpã exi-
stunt. Et aliud quò ad pœnam. Dicendum, q̄ sicut culpa
Adæ, ita & eius pœna dupliciter consideratur. Vel quo ad
personam, vel quò ad naturam totam, videlicet posteritatẽ
ex eo sequitam. Primo modo sicut maiora peccata fuerũt
post eum perpetrata, quia videlicet ipse solum modo pec-
cauit, faciendo illud quod erat malum, non secundum se,
sed quia prohibitum. Fornicationes verò, adulteria, & ho-
miciidia, utroque modo mala sunt. scilicet secundum se, & quia
prohibita, ideo etiam grauior pœna eis debetur.

Circa Adæ peccatum maximum.

Secundo verò modo, licet maxima pœna primum pec-
catũ sequuta est, hoc tamẽ est per indirectũ, inquam videlicet
per eum tota posteritas originali peccato fuit infe-
cta, eò q̄ ipse primus parens omnium, pro quibus omni-
bus solus filius Dei satisfacere potuit potentia ordinata.
Pro suo autem personali meritate diuina gratia pœnituit,
& saluatus per solutionem factã per Christum. Incompara-
biliter autẽ peccata Maleficarum excedunt in grauitate,
non cõtentẽ de suis personalibus peccatis, & perditioni-
bus, cum etiam innumeras alias post se continuẽ trahunt.

Ad tertium dicendum ex præhabitis, q̄ hoc fuit per ac-
cidens in peccato Adæ; q̄ maiorem lætionem intulit, hoc
videlicet, q̄ naturam integram inuenit, & q̄ corruptã ne-
cessariò nõ voluntariẽ transfundere habuit, vnde non se-
quitur, q̄ ipsius peccatum simpliciter grauius cæteris fuit.
Tum etiam, quia hæc idem etiam sequentia peccata fecerunt,
si talem naturam inuenissent: sicut & secundum mor-
tale peccatum nõ grauat gratiam, eò q̄ illam nõ inuenit,
priuaret autem si illam inueniret. Hæc est solutio S. Tho-
mæ in 2. dist. 21. art. 2. in solutione secundi argumẽti, quam sol-
utionem si quis ad plenũ vult intelligere, habet considerari
re, q̄ Adã originale iustitiam si prestitisset, non transfundere
set in posteros, prout Ansel. opinabatur: quia et aliquis post
eũ peccare potuisset. Videantur dicta Doct. di. 20. An pueri
max. nati, fuissent in gratia confirmari. Item quod. 10.

Adæ peccatũ
non excedit
Maleficarum
crimen.

quod
Adam si non
peccasset
nunc sal-
uus fuisset
et ad
max.

An iidem qui nunc saluantur homines, saluari fuissent si Adam non peccasset.

Sequitur modus Pradicandi, contra quinque argumenta laicorum, quibus probare videntur sparsim quod Deus non permittat tantam potestatem Diabolo & Malefici, circa huiusmodi maleficia inferenda.

Q V A S T I O X V I I I .

It denique predicator p̄uidus super certa argumenta laicorum, vel etiam peritorum quorundam, qui in tantum Maleficas esse negant quod licet malitiam & potentiam Dæmonis, à d inferendum ex suo desiderio huiusmodi mala, concedant, diuinam tamen permissionem sibi condescendentem negant, nec volunt quod Deus tanta fieri permittat. Et licet modum arguendi non habeant, & in tenebris sicut cæci palpitant, iam vnum, iam alterum medium tangendo, opus tamen est eorum assertiones ad quinque argumenta reducere. Ex quibus vtique omnes eorum cauillationes procedere possunt. Et primò, q̄ Deus nō permittat Diabolo sub tanta potestate scire in homines.

Vtrum ad maleficalem effectum à Dæmone per Maleficam procurandum, semper habet concurrere diuina permissio. Et arguitur quinque argumentis q̄ Deus nō permittit, vnde etiam Maleficium nihil est in mundo. Et primum sumitur ex parte Dei, Secundum ex parte Diaboli, Tertium ex parte Maleficæ, Quartum ex parte morbi, Quintum ex parte Prædicatorum & Iudicum, quod qui talia contra eas prædicant & iudicant, vtique nunquam secuti essent.

*Impossibilitas
ex parte Dei.*

Primò sic, Deus punire potest hominem propter peccata, & punit gladio, fame, & mortalitate. Item diuersis alijs infirmitatibus varijs & innumeris, quibus humana conditio subiacet, vnde quia opus ei non est adiungere alias punitiones, ideo non permittit.

*Ex parte Sa-
tana.*

Secundò sic. Ex parte Diaboli, si vera essent quæ prædicantur, q̄ videlicet vim generatiuam impedire posset, vt videlicet mulier nō cōcipiat, vel si concipiat, quod abortiunt

sum faciat, vel si non abortum, quòd etiã post natos interficiant, utiq; sic perire possent totum mundum, & iterũ posset dici, quòd opera Diaboli essent fortiora operibus Dei, scilicet sacramento matrimonij quod est opus Dei.

Tertio ex parte hominis, nã videmus si maleficiũ debet esse aliquid inundo, tunc aliquid homines plus alijs maleficiẽtur. De quo si queritur, utiq; dicitur, hoc esse propter punitionem peccatorũ, sed hoc est falsum, ergo & illud q; maleficia sint in mundo. Falsitas autẽ probatur ex eo, quia tunc maiores peccatores amplius punirentur, hoc est falsum, cum minus puniãtur quã ali; interdum iusti: q; etiã cernitur in pueris innocentibus: qui asseruntur maleficiari.

Ex parte Malefica.

Quarto potest addi & aliud argumentum ex parte Dei, hoc, q; quis impedire posset, & non impedit, sed fieri permittit, utique iudicatur ex sua voluntate processisse. Sed Deus cum sit summẽ bonus nõ potest velle malũ, ergo nõ potest permittere ut fiat malũ, quòd ipse impedire potest.

Item ex parte morbi: defectus & infirmitates quæ dicuntur maleficiales, similes etiam sunt defectibus & infirmitatibus naturalibus, id est, quæ ex naturæ defectu procedunt. Quod enim aliquis claudicat, exæcatur, vel rationẽ perdit, vel etiam moritur, ex defectu naturæ contingere possunt. Unde non possunt securẽ Maleficiis ascribi.

Ex parte maleficiorum.

Ultimo ex parte iudicum & prædicatorum, qui cum talia aduersus Maleficas prædicant & prædicant, utiq; propter ingens odium à Maleficiis contra eos conceptum, nõquam essent securi.

Ex parte iudicum & prædicatorum.

Sed contra argumenta sumantur ex questione prima; super tertium principale primæ partis tractatus, & proponantur illa quæ sunt magis ad populũ, quomodo videlicet Deus permittit mala fieri, licet nõ velit malũ fieri, permittit autem propter admirabilẽ perfectionẽ vniuersi, quæ cõsideratur in hoc, q; bona cõmendãtur eminentius & magis placent, & sunt laudabiliora, dum comparãtur malis: habentur ibi auctoritates. Item, profunda Dei diuinæ sapientiæ, iustitiæ & bonitatis reuolent, quæ alijs essent occulta.

Quomodo Deus sinat malum fieri.

Breuiter pro decisione questionis possunt colligi ex his, quæ ibi rãguntur varia documenta, pro informatione populi, videlicet, q; Deus iustẽ duos casus permittit, scilicet, Angelorum, & primorum parentum, qui cum sint maiores

Deus iustẽ permittit Angelos & primorum hominũ cadere.

omnibus alijs casibus, non mirum si alij minores peccata
 tantur. Qualiter autem sint maiores, quoad causalitatem,
 non quod ad alias circūstantias, secūdum quas peccata Ma-
 leficarū, vt in quæstione tãgitur, & malorum Angelorum
 & primorum parentum peccata excedunt, & quare Deus
 iustè permittit illos primos casus, tangitur in 2. q. ex quibus
 plura colligere & dilatare potest ad suum placitum.

Sed ad respondendum super argumenta. Nā ad primum
 cum dicitur: Deus sufficienter punit per naturales infirmita-
 tates mortales, gladio & fame. Respondetur ex tribus. Pri-
 mo, q̄ Deus non limitatur suam virtutem ad naturalem
 processum, aut etiã ad influentias corporum cœlestium, vt
 videlicet præter illa agere non possit, idè & præter illa se-
 pissimè egit in punitionem peccaminum, mortalitates &
 alia inferendo, præter omnem influentiam corporum, si-
 cut in punitione peccati superbię in David super mortali-
 tatem inflictam populo, propter populi numeratione, &c.

Secundò hoc vtique cõgruit diuinæ sapientiæ, quæ cum
 rebus omnibus sic administrat, vt eas proprijs modis
 agere sinat. Idè, sicut non cõuenit malitiã Dæmonis om-
 ninò impedire, sed potius decet ipsam permittere, vt agat
 quantum ad bonum vniuersũ spectare potest, licet cõtinuò
 etiam refrenatur per bonos Angelos; vt non tantum no-
 ceat, quantum nocere vellet. Ita etiam non conuenit mali-
 tiam humanam refrenare super ea, ad quæ ex libertate ar-
 bitrij potest, vt est fidem abnegare; & seipsum Dæmoni
 deuouere, quæ utiq; facere in potestate sunt volūtatis hu-
 manæ. Ex quibus etiã duobus, cum Deus maximè offendi-
 tur, iustè permittit ea quæ à Malefica desiderantur, & pro-
 pter quæ fidem abnegauit, & ad quæ Diaboli potētia se ex-
 tendit, vt est hominib; iumentis & terrę frugib; posse nocere.

*Deo non con-
 uenit Diaboli
 malitiam im-
 pedire.*

*Etiã malis
 Diaboli tor-
 quetur.*

Tertiò Deus iustè permittit illa mala fieri, per quæ Dia-
 bolus etiam per indirectum maximè torquetur, & summã
 recipit displicentiã; Sed per illa mala, quæ à Maleficis vir-
 tute Dæmonum fiunt per indirectũ, Diabolus maximè tor-
 quetur, dum contra suã voluntatem Deus omnibus malis
 ad gloriam sui nominis, ad fidei commedationem, ad ele-
 ctorum purgatione, & cumulum meritorum vititur. Certũ
 est enim, q̄ inter omnes displicētiã, quas Diabolus ex su-
 perbia, quæ semper contra Deum exigit, iuxta illud, Super-
 bia

bia eorum qui te oderit ascendit semper, hæc præcipua est, quia sibi displicet, quod Deus omnia sua machinamenta in sua gloriam, &c. conuertit. Iustò ergo Deus cuncta permittit.

Ad secundum superius responsum est: & debet respondere ad duo, quæ includuntur in argumento, scilicet, quod dicitur Diabolus fortior Deo, nec eius factura, imò cernitur quod minimæ virtutis existit, cum nihil possit nisi permissione diuina, unde eius virtus potest dici minima, comparando ad diuinam permissionem, licet sit maxima comparando ad virtutes corporales, quas naturaliter excedit, iuxta illud sæpè allegatum. Non est potestas super terram, quæ ei valeat comparari. Job. 41.

Alterum ad quod respondendum. Cur videlicet Deus potius super vim generatiuam permittit maleficia fieri quam super alios actus humanos. De quibus etiam supra tactum est in materia de permissione diuina, sub titulo, Quomodo Maleficæ vim generatiuam, & actum Venereum impedire possunt. Est enim hoc propter fræditatem illius actus. Et quia originale peccatum inflictum ex culpa primorū parentum, per illum actum transfunditur: & exemplificatur etiam de serpente, qui primū instrumentū Diaboli fuit, &c.

Ad tertium dicendum, quod sicut intentio & appetitus Diaboli maior est ad tentandum bonos quam malos, licet ex parte tentati, magis tentat malos quam bonos, id est, quod amplior habilitas est in malis, ad recipiendum tentationem Dæmonis, quam sit in bonis. Ita etiam plus affectat lædere bonos, quam malos, licet maiorem habilitatem lædendi inueniret in malis quam in bonis. Et huius est ratio, quia secundum Greg. quātò crebrius quis Diabolo se subicit, tātò intollerabilior sibi facit, ut ei reluctari nō possit. Sed cum mali crebrius se subiciant Diabolo, eis fit tēratio magis intolerabilis & frequentior, cum non habeant scutum fidei formatæ, quo se tueantur. De quo scuto Apost. Eph. 6. In omnibus sumentes scutum fidei, in quo possitis omnia tela nequissimi ignea extinguere. Sed ex alia parte, magis possideat & acrius impugnat bonos quam malos. Et ratio, quia cum iam possideat malos, nō autem bonos, idè magis conatur per tribulationem trahere ad sui dominiū iustos, quos non habebat, quam peccatores possessos: sicut aliquis princeps terrenus magis insurgit

*Cur generati-
uā vim Deo
permittat im-
pedire.*

*Cur Diabolus
plus affectat
lædere bonos
quàm malos.*

*Scutum fidei
formatæ.*

contra

contra illum, qui plus auferit de iure suo, vel qui plus nocet regno, quam contra illos, qui non sibi contrariantur.

*Quomodo
Deus nolit
& permittat
malum.*

*In Deo vo-
luntas bene-
placiti & si-
gni.*

*Quinque mo-
di declarat
homo volun-
tatem.*

Ad quartum, quod Deus permittit mala fieri, non vult tamen mala fieri, ultra premissa, quae tacta sunt: Praedicator declarare potest per quinque signa voluntas diuinæ, quae sunt, preceptum, prohibitio, consilium, operatio, & permissio. Vide S. Tho. precipue in prima parte, quia ibi planius declarat. q. 19. ar. 12. Nam licet vna sit voluntas in Deo, quae est ipse Deus, sicut & vna eius essentia: tamen per respectum ad eius opera, iudicatur & significatur nobis eius voluntas multipliciter, secundum quod Psalmus dicit: Magna opera Domini, exquisita in omnes voluntates eius. Unde voluntas in Deo distinguitur non ex parte rei, sed ex parte suorum effectuum, ita vt voluntas proprie dicta, dicatur voluntas beneplaciti: & voluntas metaphorice dicta, dicatur voluntas signi: in quantum videlicet per signa & metaphora iudicatur nobis Deum hoc velle.

A simili. Sicut paterfamilias vnā habens in se voluntatem, demonstrat illam quinque modis, scilicet per se, & per alium. Per se dupliciter, directe, & indirecte. Directe, cum aliud operatur, & tunc est operatio. Indirecte autē, quando non impedit operantem, sicut & in 4. Physic. dicitur. Remouens & prohibens, est mouens per accidens. Et quantum ad hoc, dicitur signum permissio. Per alium autem declarat se paterfamilias aliquid velle tripliciter. Vel in quantum ordinat aliquem ad aliquid faciendum necessario, & prohibendo contrarium, & sic sunt preceptio in preceptis, & prohibitio in affirmatiuis & negatiuis preceptis. Vel in quantum ordinat aliquem persuasive, ad aliqua consiliatiue, & hoc pertinet ad consilium. Et sicut voluntas humana manifestatur per hæc quinque, sic & ipsius Dei. Quod. n. preceptum prohibitio & consilium dicatur voluntas Dei, patet per illud Matth. 6. Fiat voluntas tua, sicut in celo & in terra, id est, vt in terra impleamus eius precepta, vitemus prohibita, & impleamus pro posse consilia. Et similiter quod permissio & operatio dicatur Dei voluntas. Patet per Aug. qui dicit in Ench. Nihil fit nisi omnipotens Deus fieri velit, vel sinendo vt fiat, vel faciendo.

Ad propositum, cum dicitur illud, quod quis impedire posset, & non impedit, iudicatur ex sua voluntate processisse,

verum est. Sed cum infertur, Deus est summè bonus, ergo non potest velle mala fieri: verum est, voluntate beneplaciti, & per quatuor signa huius voluntatis, quia non potest operari mala, nec percipere mala, nec ut non prohibeat mala, & persuadeat bona supererogationis, potest autem velle permittere mala fieri.

Ad aliud, quomodo cernuntur infirmitates ab ipuicè, ut una sit maleficialis, altera naturalis, puta ex defectu naturæ. Respondetur quod varijs modis. Primò medicorù iudicio. 2o. q. 5. Non licet. & q. 2. c. illud, ubi verba Aug. ex secundo de doctrina Christ. Ad hoc genus superstitionis, pertinet omnes ligaturæ & remedia, quæ medicorù disciplina cõtemnat, in quibuscunq; rebus suspèndendis atq; ligandis. A. simili: ubi medici ex circumstantijs, videlicet ætate, cõplexione sana, & subito quasi in actu oculi immutata, & quod non ex defectu sanguinis, stomachi, aut labæ, infirmitas accidit, Indicant illà non ex defectu naturæ, sed ab extrinseco accidisse. Et ab intrinseco, ubi ab ex venonosa infectione, quia sic sanguis & stomachus malis humoribus esset repletus, sic ex sufficienti divisione iudicij effectum esse maleficialem. Item secundo, cum existat incertabilis, ut nullis medicaminibus æger potest relevari, imò potius cernitur ipsa sum aggruari. Tertio, quia sic subito interdum accidit, quod iudicium infirmi super hoc contingit.

Res gesta vni ex nobis innotuit. Nam quidam de optima-ribus civitatis Sprensis, nimis cruccosa voluntatis, vxore habuit intantum, ut cum ipse libes in omnib. complacere studeret, tamè in cunctis serè suis affectionibus ei recalcitrabat, & verbis contumeliosis semper ipsum molestare satagebat. Accidit inde ut domum ingressus quadam die cum mulier solito more cõtra se rixanti verbis opprobriosis, & iræ locum dare, & domo exire volebat, ipsa ostium per quod exire habebat, cursu veloci anticipando obseravit, & vociferando cõtestabatur, quod nisi eam verberaret, nulla probitas aut honestas sibi inesset. Ad quæ verba graua, ille manum nõ animo lædendi extendit, & ipsam expãlis digitis, super spatulam leuiter tangendo, subito ad terram collisus, omnem sensum perdidit, & per plures septimanas in lecto decubens grauissima infirmitate detentus fuit: Qua in re videri potest, illam infirmitatẽ non ex naturali defectu, sed per maleficialem

Quomodo
dignoscantur
morbi malefi-
ciales & na-
turales,

Medicorum
iudicia,

Quomodo
iudicantur

Alia habent
Briçanti.

Practica co-
gnoscendi mor-
bos maleficia-
les.

ebortou
tu...
...
...

leficium mulieris sibi accidisse. Plura imò quasi innumera
consimilia acta sunt, & multis innotuerunt. Sunt quidam qui per certam practicam experientiam
rei capiunt per huc modum. Nam plumbum liquefactum
super infirmum tenent, & in scutellam plenam aquæ in-
fundunt; & si imago aliqua condensata cernitur, tunc in-
firmitatem ex maleficio accidisse iudicant. Et quidam an-
talis imago opere Demonum an naturali virtute erumpat
vbi interrogantur talia practicantes, respondere solent
quod virtute Saturni super plumbum, quia alias malus
existit, sicut Sol super aurum maleficium sua virtute ostē-
dere solet. Sed quid de his sentiendum sit, an videlicet pra-
ctica licita sit an nō, circa tertium principale huius tracta-
tus tractabitur: Canonistis enim videtur licitum, vt vana
vanis confundantur, licet Theologis omninō contrarium
videatur, cum non sint facienda mala, vt eueniant bona.

Ad vltimum vbi diuersa quaeruntur. Primò cur Malefi-
cz non dicantur. Secundo, cur principibus eis fauentibus,
ad perniciem omnium inimicorum ipsorum non coop-
tantur. Tertio, cur Praedicatoribus & alijs eos persequen-
tibus non nocere valeant. Ad primum dicendum quod ideo

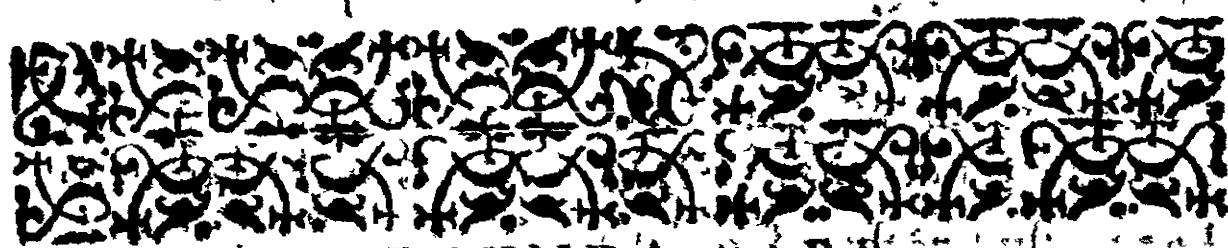
Cur Malefica
non dicantur;

propterea Maleficae non dicantur, vt iuxta complacē-
tiam Daemonis, in contumeliam creatoris, quantum pos-
sibile est, pro vilissimo pretio emanant. Et secundo ne in-
imicis nocentur.

Cur Malefica
principibus
non nocent.

Ad secundum cur principibus non nocent, causa est ma-
nifesta, quia quantum id ipsis est, hoc fit, vt ipsos in amiti-
tia retineant. Et si quaeritur, cur eorum inimicis non no-
ceant. Respondetur, quia bonus Angelus ex altera parte
hoc maleficium impedit. Iuxta illud Danielis: Princeps
Persarum restitit mihi viginti vna diebus. Vide Doctorem
in secundo sententiarum, An inter bonos Angelos sit pu-
gna & qualiter. Ad tertium dicitur quod ideo nec Inquisitori-
bus, aut alijs officialibus nocere possunt, quia publica iu-
stitia vruntur. Exempla varia ad hoc possunt adduci, sed
temporis prolixitas non patitur.

SEC VN

SECUNDA PARS

MALLEI MALEFICARVM, MODVM

IN MALEFICIIS INFE-

RENDIS, A TOVE AMO-

uendis feliciter per-

tractans.

Duabus solum questionibus, multis tamen capitibus diuisis, absoluta.

Q V A S T I O

Quibus Maleficis necesse non potest.

Secunda pars principalis huius operis, quia est de modo procedendi, qui a Maleficis pro maleficijs inferendis obseruatur. Et per decem & octo capitula distinguuntur: cum duabus duntaxat difficultatibus: Quarum vna in principio super remedia prae-

Partitis subsequenti secunda huius partis.

seruatiua, ut videlicet quis maleficari non possit. altera in fine super remedia mouentia maleficia, & per quae maleficiati curari possunt. Cum secundum Philosophum, in 4. Physic. remouens & prohibens coincidunt, & sunt causa per accidens; ideo ut per hanc totale fundamentum huius horrendae heresis habeatur.

Circa duo principaliter insistendum erit. Primò circa introitum earum, & professionem sacrilegam. Secundò, circa progressum in modum operandi, & horrendam obseruantiam. Tertio, impedimenta salubria, contra earum maleficia, & remedia praeferuatiua. Et quia in morali iam laboramus materia, vnde argumentis varijs & declarationibus

bus

bus vbiq̄ue insistere opus nō est, cū ea quæ per capitula sequentur, sint per præcedentes quæstiones sufficenter discussa. Ideo præcamur in Deo lectorem, ne demonstrationē in omnibus quærat, vbi accommodata sufficit probabilitas, ea deducendo, quæ constant, aut visus vel auditus propria experientia, aut fide dignorum relatibus esse verā.

Circa primū autem duo principaliter tanguntur. Primò diuersi modi ipsius Dæmonis alliciendi. Secundò diuersi modi ipsarum hæresim profitendi. Circa secundum verò sex per ordinem tanguntur, quò ad modum procedendi & curandi. Quia primò de his, quæ à Maleficis pro se & suis corporibus practicantur. Secundò de his quæ erga alios homines operantur. Tertio de his quæ erga bestias. Et quartò de his quibus terræ frugibus nocent. Quintò de maleficio tantummodo vitorum, quibus videlicet maleficijs tantum, modo viri, & nō mulieres insistant. Sextò de quæstione sup maleficia amouenda, & quib⁹ modis curantur maleficiati. Est ergo prima quæstio, per decem & octo capitula distincta, cū totidem modis in suis ritibus variantur & multiplicentur.

Virum quis possit per bonos Angelos ita beneficiari, q̄ à Maleficis per quoscunque infra scriptos modos non valeant maleficiari. Et videtur q̄ non, eo q̄ per præcedentia declaratū est, etiā innocuos & innocentes, & iustos, pluries à Dæmonibus affligi, vt Iob, & plures pueri innocentes, qui cernuntur maleficiari, cum alijs multis iustis, licet non æqualiter vt peccatores, eo q̄ non in perditionem suarum animarū quamuis bonis fortunæ, & corporum affligantur. In contrariū est Maleficarū falsio, q̄ videlicet non omnes ledere valeant, sed tantummodò illos, quos cernunt ex informatione Dæmonū, diuino auxilio destitutos. Responso.

*Tria genera
hominum tuti
à maleficijs.*

*Ceremonias
Ecclesie obseruantes tuti.*

Tria sunt genera hominum beneficiari à Deo, quibus illud pessimum genus suis maleficijs nocere non potest. Et primi sunt, qui publicam contra eos iustitiam exercent, aut officio aliquo publico aduersus eos insistant. Secundi, qui de ritibus Ecclesie seruatis & veneratis, vt per aquæ benedictæ aspercionem, per salis consecrati sumptionem, per candelabrum in die purificationis, & frondium, in die palmarum cōsecratorum, vsum licitum, cum ad hoc talia Ecclesie exorcizat, vt vires Dæmonis imminuat, se muniūt, de quibus modis patebit. Tertijs sunt, qui per sanctos Ange

los varijs & infinitis modis beneficiantur.

De primis ratio datur, & per varia acta & gesta comprobatur, quia enim omnis potestas à Deo est, & gladium iuxta Apostolum, in vindictam malorum & retributionem bonorum, non miuum, quod tunc Angelica potestate Dæmones accētur, quando iustitia in vindictam illius horridi criminis exercetur.

Notant ad idem Doctores, quòd quia potestas Dæmonis quinque modis impeditur, in toto vel in parte. Primum per terminum suæ potestatis à Deo impositum, de quo Job. 1. & 2. tãgitur. Et de illo, de quo in Formic. Nider. legitur, qd Iudici falsus fuerat, qd dum quidã ipsum inuocasset, vt inimicum suum vita priuaret, aut in corpore læderet, vel ictu fulminis interimeret, cum vocassem Dæmonẽ, ait, vt eius auxilio talia perpetrarẽ; Respõdit mihi, qd neutrum facere posset, habet, inquit, fidem bonam. & diligenter se signo crucis munit, idcirco non in corpore, sed in vndecima parte fructuum suorum in campo, si libet ei nocere possum.

Secundò impeditur per impedimẽtum exterius adhibitum, vt in Asina Balaã. Num. 22. Tertio p miraculum possibilitatis exterius factum. Et sunt qd ex singulari priuilegio beneficiantur: De quo tertiu genus hominum, qd & maleficiari nõ põt, nã inferius patebit. Quartò per Dei iudicium singulariter disponentis p obstaculũ boni Angeli, vt de Asmodeo interficiente spõs Sarah virginis nõ autẽ Tobia.

Quintò interdum per cautelam sui ipsius; quia non vult interdum Diabolus lædere, vt perus inde sequatur, vt cum excommunicatos vexare posset, sicut & Councilum, quem vexauit excommunicatum. 1. Cor. 5. tamen non facit, vt fidem Ecclesiæ in clauum potestate eneruet. Ideò à simili etiam dicere possumus, quòd etiam si diuina virtute non arcerentur, quando publica iustitia exercetur, adhuc tamẽ sepe manum seu protectionem à Maleficis voluntariẽ retrahit, quia vel timent earum conuersionem, vel quia desiderant & accelerant earum damnationem.

Actis deniq; & gestis hæc cõprobãtur. Nã & præfatus Doctor refert qd Malefici verbo & experientia testimonium dederunt, quòd eò ipso, quo per Reipublicæ iustitię officiales capiuntur, statim omnis Maleficorum enervatur potestas. Vnde & quidã Iudex Petrus nomine, de quo & supra

Cur magistratus à maleficijs tutus.

Præfixa potestas Diaboli.

Fide muniti, sunt signo crucis muniti.

Maleficarum artes enervantur, quam primum à magistratu capiuntur.

mentio facta est, cum quendam Maleficum Staldin nomine, per suos famulos capere voluisset, tantus tremor eorum manibus incussus fuit & naribus tam malus foetor illapsus, ut ferè desperarent an Maleficum inuadere auderent. Quibus dum Iudex imperasset securè miserum inuadite, quia publica tactus iustitia, omnes vires perdet suæ nequitiae: & ita rei probauit euentus: nã captus & incineratus fuit propter plura ab eo perpetrata maleficia, quæ sparsim hinc inde posita sunt & accommodatâ diuersis materijs.

Inquisitorib.

Malef. a non possunt nocere

Sed & plura, quæ nobis inquisitoribus in officio inquisitionis laborantibus contigerunt, si recitare expediret, utique animum lectoris in admirationem verterent. Sed quia laus in ore proprio sordescit, potius expedit silentio præterire quàm notâ inanis gloriæ incurere: illis dûtaxat exceptis, quæ ad eò in lucem prodierunt, quod celari nō possunt.

Indeuota orationes Claustratum.

In oppido nempe Rauenspurg, dum à consulibus Maleficæ incinerandæ interrogarentur, cur nobis inquisitoribus aliqua maleficia, sicut alijs hominibus non intulissent. Responderunt: Licet pluries hoc facere attentassent, non tamen potuerunt. Et de causa inquisitoribus, respondebant se nescire, nisi quòd à Dæmonibus informatæ fuissent. Quoties enim nocturnis & diurnis temporibus nobis infesti fuerunt, enarrare non sufficimus, iam ut simia, cum iam ut canes, aut capræ suis clamoribus & insultibus nos inquietaret de nocte, ad orationes, licet indeuotas, surgentibus, extra fenestram loci, quæ tamen in tanta altitudine erat, quæ nisi per longissimas scalas quis adire potuisset: etu validissimo quasi ad caput de directo percutiebat, acus linteo, quo caput tegebatur inferentes: sic etiã à nobis surgentibus reperiebatur, quasi illos capiti nostro immittere voluissent. Sed laus altissimo, quæ sua pietate, absque meritis nostris, nos tãquam publico iustitiæ fidei indignos famulos præseruauit.

De secundis verò, ratio in se patet. Nam ad hoc exorcizantur ab Ecclesia, & omnino sunt efficacissima remedia ad præseruandum se ab insultibus Maleficarum.

Quod si quaeritur per quem modum quis se mupire debeat, dicendū primò de his quæ absq; allegationibus sacrorum verborum fuerint, & demũ de ipsis sacris carminibus. Nam de primis licitum est aqua benedicta, etiam quæcunque honesta loca hominum & iumentorum cum inuocauero

atione Sanctissimæ Trinitatis, & Oratione Dominica, in saluationem hominum & iumentorum aspergere. Sic enim in Exorcismo dicitur, vt vbiunque aspersa fuerit, careat omni immunditia, liberetur à noxa, non illic resideat spiritus pestilens, &c. Homines enim & iumenta saluat Dominus, iuxta Prophetam; vnumquodque pro modulo suo.

Secundò, sicut primum de necessitate, ita hoc secundò, licet cereum benedictum accèdere est de cògruitate aspergere, videlicet cum tali cereo loca inhabitata. Tertio herbas còsecratas adiungere, vel fumigare, cum illis habitaculis in aliquo loco occulto coniungere plurimum expedit.

Sic enim in ciuitate Spirensi, anno eodem, quo hic liber est inchoatus, contigit; quòd dum quædam deuota mulier, cum quadam suspecta Malefica verba habuisset, iuxta morem muliercularum mutuo rixantium rixosa, de nocte tamè, cum paruulum lactantem cuius imponere voluisset, & mente reuoluens ea quæ de die cū suspecta Malefica perregisset, timens de periculo pueri, herbas benedictas puero supposuit, aqua simili aspersit, sal exorcizatum ori parum immisit, cumque signo crucis muniuit, & cunabulum diligenter alligauit. Et ecce circa medium noctis vagientem puerum audiuit, & dum iuxta morem puerum còtrectare, & cunabulum in altum propè lectum positum mouere voluisset, cunabulum quidem mouit, sed puerum còtrectare, quia aberat, non potuit: tremens paupercula, & de pueri amissione vehementer dolens; lumine accenso, paruulum vagientem sub lectica & in angulo, sine tamè læsione reperit.

Qua in re perpendi potest, quanta insit exorcismis Ecclesie aduersus insidias Diaboli virtus. Liquet insuper omnipotentis Dei clementia & sapientia, quæ attingit à fine vsque ad finem, fortiter disponit etiam istorum pessimorum hominum & Dæmonū maleficia suauiter, vt vbi querunt fidem imminuere & infirmare, eandem in multorum cordibus firment, & radiceent validius. Vtilitates enim plurimæ fidelibus ex huiusmodi malis proueniunt: vbi sic fides roboratur, Dæmonis mælitia inspicitur, Dei misericordia, & potestas manifestatur, homines ad sui custodiam actuantur, & ad reuerendum Christi passionem, & ceremonias Ecclesie accenduntur.

Illis etiam diebus Sculetus cuiusdam villæ *Viesenthalis*

Aqua benedicta ad quid ordinetur.

Cereum benedictum.

Herba consecrata.

*Vis salis be-
nedicta.*

dū gravissimis doloribus & torsionibus corporis esset maleficiatus, & quod per maleficia sibi contigisset, non tam ab alijs Maleficis, quantum & per experientiam edoctus fuit. Dixit enim quod singulis Dominicis diebus se munire cum sumptione salis, & aquæ benedictæ solebat, & quia vno die propter cuiusdam celebrandas obmiserat nuptias, eodem etiam die maleficiatus fuit.

*Stubam hypo-
caustum intel-
ligit.*

Quid denique de illo in Rauenspurg, cum à Diabolo in forma vnius mulieris ad carnalem actum sollicitaretur, ille plurimum anxius. dum desistere nosset Diabolus, illi pauperi, in mentem venit, vt sumptione salis prout in prædicatione audierat, se munire deberet: vnde cum ad introitum stubæ sal benedictum sumpsisset mulier toruo vultu eum inspexit: & quis Diabolorum ipsum de hoc docuisset improperando, subito disparuit Vbi Diabolus per se in effigie Maleficæ, aut cum præsentia corporali Maleficæ affuerat, tum vtrunque facere, Deo permittente, potest.

*Missæ opera-
tio.*

Sed & illi tres socij per viam ambulantes, duo eorum ictu fulminis percussi fuerant, & tertius territus, cum voces in aere clamantes audisset. Percutiamus & illum, altera vox cum respondisset, Non possumus, quia hodiè Verbum caro factum est audiuit: intellexerat quod ea de causa, quod Missam audierat, & in fine Missæ, Euangelium Ioan. In principio erat Verbum, &c. audiuisset ideo præseruatus fuisset.

Sed & per sacra verba corpori alligata, quod miro modo sunt præseruatiua, dūmodo septē cōditiones in ipsis seruentur. De quib⁹ & in vltima quæstione huius secūde partis mētio fiet: eo q̄ ibi de remedijs sanatiuis, sicut hīc de remedijs præseruatiuis tractabitur. Et illa sacra verba non solum ad præseruandum, sed etiā ad curandum maleficiatos tendāt.

*Vis tituli cru-
cis.*

Plurimum autem sunt præseruatiua locorum hominum & iumentorum, verba tituli triumphalis nostri Saluatoris, dum scilicet per quatuor partes loci, in modum crucis inscribuntur: Iesus † Nazarenus †, Rex † Iudæorum †, vel etiam iungendo nomen virginis Mariæ, aut Euangelistarum, aut verba Ioannis, Verbum caro factum est.

*Custodit⁹ ab
Angelis.*

Tertium verò genus quod à Maleficis lædi non potest, est singularissimum, vt pote præcipua angelica custodia munitum interius & exterius. Interius, per gratiæ infusionem, exterius per coelestium virtutum, id est, per motores orbium coelestium

caelestium protectionem: Et hoc quidem genus in duabus speciebus electorum diversificatur: quia vel minuitur contra omnia genera Maleficorum, itaque in nullo ledi possunt, vel quod precipue circa generativam potentiam, ita castificetur ab ipsis bonis Angelis, sicut mali spiritus quosdam malos homines vel infirmam aut circa unam vel infrigidat circa aliam, per sua maleficia.

Primum de interiori & exteriori protectione quod ad gratiam & quod ad influentias corporum caelestium sic declaratur. Nam licet Deus per se gratiam infundat menti nostrae, ita quod nulli creaturae potestas ad talem infusionem se extendere potest, iuxta illud: Gratiam & gloriam dabit Dominus. tamen dispositivè, ut tradit S. Th. in quodam loco, per tertium sent. quando Deus aliquem notabilem gratiam vult infundere. Angelus bonus cooperatur.

Angeli cooperantur ad gratia infusionem

Et hoc est id quod Dionysius prætendit, 4. c. de Divinis nominibus. Hæc est lex Divinitatis immutabiliter stabilita, ut ima à summis per media perficiantur, ita quod quicquid boni, à fonte totius bonitatis in nos emanat; totum per ministerium bonorum Angelorum. Habemus exempla cum rationibus. Nam licet ad verbi Dei conceptionem, in virgine beatissima, per quam Deus homo factus est, sola divina virtus efficienter affuerit, tamen Angelico ministerio mens virginis per salutationem, & per intellectus conformationem & informationem multum excitata; & ad bonum prædisposita fuit. Ratione: nam & præfati Doctores sententia est, quod in homine sunt tria, ut videmus, ut scilicet, voluntas, intellectus, & potentia alia interiora & exteriora affixa membris & organis corporalibus. In primum solus Deus agere valet: quia eorum Regis in manu Domini dispositione Angelus bonus, in quantum intellectum ad veri & boni agnitionem amplius illuminat, ita quod in secundum & Deus & Angelus bonus agere possunt illuminando. Et in tertium similiter bonus Angelus ad bonum; & malus Angelus licet Deo permittente, immisiones malas imprimere potest. Tamen in potestate humanæ voluntatis est, tales immisiones factas acceptare, vel refutare, quas etiam semper homo cum Dei invocata gratia potest propulsare.

Angelus prædisposuit S. Mariam in conceptione Christi.

De exteriori etiam custodia, que per motores orbium à Deo communicatur, est communis traditio, & magis consona sacre pagine, quam Philosophi naturali, quod omnia eorum

Custodia exterior. Angelorum.

*Quid sint
motores orbium
& virtutes
caelorum.*

*Castificati ab
Angelis.*

*De S. Sereno
ab Angelo
castificato.*

pora caelestia mouetur virtute Angelica; & dicuntur motores orbium à Christo, & ab Ecclesia Virtutes caelorum vocantur, & consequenter à caelestibus influentijs, omnia huius mundi corporalia reguntur, teste Phil. i. Metaph. Quare & dicere possumus, cum Deus singularem habet prouidentiam de suis electis, licet quosdam malis huius vitæ. s. pœnalitatibus subiicit, quosdam tamen ita præseruat, q̄ in nullo lædi possunt. Et hoc donū recipiunt vel ab Angelis bonis, ipsi ad custodiam à Deo deputatis, vel ex influentijs caelestium corporum, seu à motoribus ipsorum orbium.

Insuper notandum, q̄ licet aliqui cōtra omnia maleficia muniātur, aliqui vetò contra aliqua, & non contra omnia, sunt tñ aliqui, qui singulariter à bonis Angelis super vim generatiuam ita castificātur, q̄ nullo modo à malis maleficiari circa illam potētiam possunt: Sed de his scribere videtur in parte superfluum, licet in parte foret necessarium, propter hoc, quòd isti qui circa potentiam generatiuā maleficiuntur, ideò destituuntur Angelicā custodia, quòd vel semper sunt in mortali peccato, vel nimis libidinoso affectu illis spurcijs insistūt. Vnde etiam in prima parte operis tactum est, quòd Deus amplius permittit potentiam illam maleficiari, nedum propter eius turpitudinem, quantū etiam propter hoc, quòd corruptio primi parentis, sub originali contagione, in totum genus humanum traducitur.

Dicamus tamē pauca, qualiter bonus angelus interdum viros iustos & factos beneficiet, & præcipue circa vim generatiuam. Nam ita factum est de S. Sereno abbate, de quo refert Cassianus in collatione patrum, collatione abbatis Sereni prima. Hic, inquit, pro interna cordis atq; animæ castitate, nocturnis diurnisq; precibus, ieiunijs quoque atq; vigilijs infatigabiliter insistens, cunctos æstus carnalis concupiscentiæ, tandem per diuinam gratiā, se extinxisse percepit. Deinde, maiori zelo castitatis succensus, præfatis vsus remedijs, à Deo Optimo Maximo petijt, nimirū, vt interioris hominis castitas in suū corpus redūdaret, Dei dono. Postremo autē veniens ad eū Angelus Domini, in visione nocturna, eiusque velut aperiens ventrē, quandā ignitā carnis strumā de eius visceribus euellens, suisq; omnia vt fuerant locis intestina restituens. Ecce, inquit, incentiua carnis tuæ abscissa sunt, & obrunisse te noueris hodierna die perpetuam

etiam corporis puritatem, iuxta votum, quo poposcisti, ut ne ipse quidem naturali motu, qui etiam in paruulis atque lactentibus excitatur, ulterius pungaris.

Sic etiam de beato Equitio abbate, dicit beatus Greg. 1. *De S. Equitio* lib. dialog. Hunc, inquit, cum iuuentutis sue tempore ac re ab angelo eunuchatus. certamen carnis incentiua fatigaret, ipsum suae tentationis angustiae, ad orationis studium solertiolem fecerunt. Cumque hac in re ab omnipotenti Deo remedium continuis precibus quaereret, nocte quadam assistente Angelo eunuchari se vidit, eiusque visione apparuit, quod omnem motum ex genitalibus membris abscinderet: atque ex eo tempore ita fuit alienus a tentatione, ac si sexum non haberet in corpore. Ecce, quale beneficium castificationis, qua virtute stertus, ex Dei omnipotentis auxilio, ut viris ante praerata: ita coepit postmodum foeminae praesse.

Ita in vitis patrum eorum, quos S. Heraclides vir religiosissimus collegit, in libro suo quae Paradisum nominat, meminit cuiusdam S. Patris, & monachi quem Heliam vocat, hic misericordia motus, trecentas foeminas in monasterium collegit, & regere coepit. Transacto autem biennio, iam triginta annos habens vitae, tentatus a carne in eremum fugit, ubi biduo ieiunus orans, ait: Domine Deus, aut occide me, aut libera me ab hac tentatione. Vespere igitur somnus ei irrepit, & tres Angelos ad se venire vidit, quibus quaerentibus, cur a monasterio virginum fugisset, nec ille praereverecundia respondere auderet, dixerunt Angeli. Si liberaberis, num redibis curam foeminarum gerendo? Respondit ille quod lubens. Tunc illi iuramentum ab eo excipientes quod exegerant, eum eunucharunt. Nam unus manus, alter pedes, tertius nouacula, testiculos eius visus est abscindere: non quod ita verum esset, sed quia ita esse videbatur, quaerentibusque an remedium sentiret, respondit ille se plurimum exoneratum. Unde quinta die ad lugentes foeminas rediit, & per quadraginta annos quibus superuixit, nec pristinae tentationis deinceps scintillam sentit.

Non minus beneficium collatum esse legimus beato Thomae Doctore nostro ordinis, qui a consanguineis propter ingressum dicti ordinis incarceratus, ut per meretricem seduceretur, ad seculum tentatus est, quae per consanguineos immixta veste & cornatu copulissimo, cum Doctor ea intuius fuisset;

*Heraclidi
Paradisus.*

Abbas trecentarum monasterium castrorum ab Angelis.

S. Thomas Doctor, angulo castitatis ab Angelis induitur.

ad materialem ignem concurrat, titione ignitum arripuit & suggestivam ignis libidinis e carcere fugavit, & oratione statim pro castitatis dono prostratus, obdormivit, ubi duo Angeli ei apparuerunt, dicentes: Ecce Dei ex parte te cingimus cingulo castitatis, quod nulla possit de cetero impugnatione dissolui, & quod humana virtute meritis non acquiritur, ex parte Dei confertur ex dono: Sensit igitur cincturam, scilicet, tactus cincturae, & exclamando euigilavit. Deincepsque, tanto munere castitatis se dotatum sensit, ut ab eodem tempore omnem abhorreret luxuriam, ut nec sine necessitate feminis colloqui posset, sed perfecta castitate polleret. Hæc ex Formicario Nider.

*Distributio
eorum qua
sequuntur.*

His igitur tribus generibus hominum redemptis nemo securus a Maleficis: quin ex decem & octo modis infra scriptis, aut maleficiatur, aut ad maleficium tentatur & incitatur, de quibus per ordinem primo est differendum, ut post clarius, quibus remedijs maleficiati possint releuari discutatur, & ut eo clarius pateat ipsi decem & octo modi, per totidem capitula deducuntur: ut primo circa Maleficarum introitum pateant diversi modi, per quos ipsæ Maleficæ innoxias inuenculas in augmentum illius perfidie attrahunt. Secundo, de modo sacrilegæ professionis earum, ubi & quædam declaratio homagij præstati ipsi diabolo inducitur. Tertio, de modo quo localiter transferuntur in corpore, vel in spiritu. Et quarto quomodo se Incubis Dæmonibus subiciunt. Quinto de modo generali prout per Sacramenta Ecclesiæ suæ maleficia exercent, & in speciali de modo, quo demptis corporibus cœlestibus, quascunque creaturas, Deo permitte, inficere solent. Sexto, de modo quo vim generatiuam impedire solent. Septimo, super modum, quo membra virilia auferre præstigiola arte solent. Octavo, super modum quo homines in bestiales formas transmutare solent. Nono, super modum quo Dæmones intra capita sine læsione existunt, quando præstigiolas apparitiones operantur. Decimo, super modum quo Dæmones operatione Maleficarum, homines interdum substantialiter inhabitant. Undecimo, quod omne genus infirmitatis inferre solent, & hoc in generali. Duodecimo, de quibusdam infirmitatibus in speciali. Decimotertio, super modum quo obstetrices Maleficæ, maiora dæna inferunt, dum infantes aut interimunt, aut Dæmonibus execran-

excrando offerunt. Decimoquarto, super modum quo iumentis varia nocumenta inferunt. Decimoquinto super modum quo grandines & fulgura fulminare super homines, & iumenta solent. Decimosexto, decimosextimo, & decimo octavo, super tres modos quo tantum viri, & non mulieres maleficijs sunt intenti. Post hæc sequetur questio super modos tollendi huiusmodi maleficia.

Nec æstimat, quis funditus horum notitiam capere, pro eo q̄ varij modi super varia maleficia inferenda recitantur. Hoc enim & modicum utile, imò fortassis & nocere posset: neque enim prohibiti libri Necromantiæ hîc inferuntur, cum hoc genus superstitionis, non libris aut à doctis, sed omninò ab imperitis practicentur: vnum habens fundamentum, dum illud non exprimitur, aut practicatur, impossibile sit aliquem maleficijs vt Maleficum insistere.

Recitantur autem hic modi in superficie, vt eorum opera non incredibilia videantur, sicut hucusque in magnam fidei contumeliam, & ipsorum maleficorum augmentum actum est. Quòd si aliquis ex præhabitis, cum dictum est, aliquos præseruari per influentijs corporum cœlestium, vt maleficiari nullo modo possint, velit hoc etiã attribuire illis influentijs, dum aliqui maleficiantur, quasi quædã necessitas ibi sit, siue ad præseruandum à maleficijs, siue ad inferendum ab illis, talis non rectè mentem Doctorum saperet varijs respectibus.

Primò, quia enim tria sunt, quæ à tribus cœlestibus causis dirigi possunt, scilicet, voluntatis actus, intellectus actus, & corporalia. Et primùm, vt supra tactum est, à solo Deo, & immediatè dirigitur. Secundum verò ab Angelo. Tertium à cœlesti corpore, licèt dirigitur, non tamen necessitatur.

Secundo, quia ex dictis manifestum est, q̄ electiones & voluntates immediatè à Deo diriguntur, iuxta Apostolũ: Deus est, qui operatur in nobis velle & perficere, pro bona voluntate: & cognitio humana intellectiua, à Deo, mediãtibus Angelis ordinatur. Ideò etiam corporalia quæcũque, siue sint interiora, vt virtutes & scientiæ acquisite per corporales potètijs interiores siue sint exteriores, vt sanitates & ægri tudines à cœlestib⁹ corporibus, mediãtibus Angelis dispèntur: Quod Dionysius tãgit in quarto capite de diu. nominibus, q̄ corpora cœlestia sunt causæ eorũ, quæ in hoc mundo

Libri Necromantici.

An influentia astrorum præseruent à maleficijs.

mūdo fiunt, tamen hæc sunt intelligenda quò ad sanitates, & ægitudines naturales. Hæ autem ægitudines, cū sint supernaturales, propter Dæmonis potentiã, quæ illas Deo permittente infert, idè non possumus dicere, quod ex influentijs corporum cœlestiũ contingat, quod aliquis maleficiatur, sicut benè dici potest, quòd ex influentijs corporum cœlestium est, quòd aliquis maleficiari non potest.

Et si dicitur, quòd opposita habent fieri circa idem, & sicut propositum in proposito, ita oppositũ in opposito. Respondetur quod ubi aliquis præseruatur virtute corporũ cœlestium ab infirmitatibus his supernaturalibus, hoc non fit virtute corporum cœlestium immediatè, sed virtute Angelica, quæ illam influentiã confortare potest, vt inimicus suis maleficijs non possit super eam præualere: & virtus illa angelica potest deruari, vel à motore orbis cœlestis: vt si iam in puncto quis mori deberet, super periodo naturali, Deus sua potentia, qui semper per medias causas huiusmodi operatur, hoc immutare potest, virtutem conseruatiam pro defectiua naturæ immittendo, & eius influentiã: Ita & dicere possumus de eo qui maleficiari posset, quod etiam tali modo à maleficijs præseruatur, vel fit talis præseruatio ab Angelo ad custodiendum deputato, quæ etiam præcipua est inter omnes custodias.

*Iustum sterilem
quoniam?*

Et quod dicitur Hier. 22. Scribe virum iustum sterilem, qui in diebus suis non prosperatur. Hoc intelligitur quantum ad electiones volūtatis, in quibus homo vnus prosperatur, alius non: quod etiam contingere potest ex influentijs corporum cœlestium. Verbi gratia, Alquis inclinatur ex impressione corporum cœlestium ad aliquas electiones vtilis, vt de ingressu religionis vel huius. Et cū ex lumine illuminatur eius intellectus ad eadem agenda, & ex diuina operatione inclinatur eius voluntas ad hoc prosequendum, talis dicitur benè prosperari: vel etiam quando quis inclinatur ad aliquam artem, vel ad aliquid vtile practicandum. Econtrà dicitur malè fortunatus, quādo ex superioribus causis ad contraria eius electio inclinatur.

De quibus sententijs & multis alijs loquitur sanctus Thomas, in sum. contra Genti. libro tertio, & in plerisque alijs locis, quomodo differt dicere aliquem esse benè, vel malè natũ, benè vel malè fortunatũ, benè vel malè gubernatũ &

custo-

custoditum. Quia ex dispositione relicta à corpore cœlesti, dicitur aliquis benè vel malè natus, & sic etiam fortunatus, secundum verò quod ab Angelo illuminatur, dicitur benè custoditus, & non malè, ubi sequuntur illuminationes. Sed secundum quod à Deo in bonum, & illud profequitur, dicitur benè gubernatus. Quæ tamen electiones hic non habent locum, quia de ipsis non intendimus, sicut de præseruatione à maleficijs inferendis. De qua ad præsens sufficiat; aggrediendo earum cæremonialia, quæ ab eis practicantur, & primò quibus modis innoxios ad earum perfidiam alliciunt.

De diuersis modis, quibus Dæmones attrahunt & alliciunt innoxios per Maleficas ad augmentum illius perfidie.

C A P. I.

Sunt autem tres modi præ cæteris quibus Dæmones per Maleficas innoxios subuertunt. Et ex quibus continuè illa perfidia augmentatur. Et primus est per tædium ex importuna temporalium damnificatione. Nam sicut S. Gregorius dicit: Diabolus frequenter tentat, vt saltem tædium vincat. Intelligas hoc tamen infra vires tentari. Vt super diuinâ permissionem, declara quòd Deus permittit ne homines ignauia torpeant. In cuius figura Iudicum 2. Has gentes non deleuit Deus vt erudiret Israhel in eis, & loquitur de finitimis nationibus Chananzorum, Iebusæis & alijs. Et iam Hussitæ, & alij Hæretici permittuntur, vt deleri non valeant: Ita & Dæmones per Maleficas tantis afficiunt damnis in temporalibus, vicinos & innoxios, vt quasi coacti, Maleficarum suffragia primò habeant implorare, & demum earum consilijs se submittere, experientia sæpè nos edocuit.

Novimus in diœcesi Augustensi hospitem, cui infra annum 44. Equi successiuè dum fuissent maleficiati, vxor tædio affecta, Maleficas consuluit, & iuxta eorum consilia, vtique non salubria, alios quos ex post emerat, quia rector erat, à maleficijs præseruauit.

Quantæ denique mulieres in officio inquisitionis nobis existentibus conquestæ fuerunt, quod dum propter damna vac-

Tædio damnati accepti sunt quædam Malefica.

Hussita Chananeis comparati.

156 *Quomodo Daemon subvertat innoxios.*

eis, ex privatione lactis, & alijs iumentis illata, suspectas Maleficas consulissent, etiam remedia oblata percepissent, dummodo aliquid vni spiritui promittere voluissent, & illis inquirentibus, quidnam promittendum foret, respondebant patum hoc esse; dummodo informationibus illius magistri assentirent, super certas observantias, tempore divinorum in Ecclesia, aut in confessionibus faciendas Sacerdotibus aliqua subterfendo assentirent.

Ubi notandum, quod ut supra tactum est: ille artifex, a minimis & paucis inchoat, ut quod tempore elevationis corporis Christi, in terram spuant aut oculos claudant, quod aliqua verba inutilia proferant, sicut & novimus eam, quae adhuc superest, seculari brachio defensa, quando infra Missarum solemniam, sacerdos populum salutatur, dicendo, Dominus vobiscum, ita semper subiungit, vulgari sermone, *Kehr mir die zunge im arß vmb.* Aut quod in confessione post absolutionem factam etiam similia proferant aut quod nunquam ex integro confiteantur, praecipue mortalia peccata, sicque ad omnimodam fidei abnegationem, & sacrilegam professionem paulatim perducuntur.

Et hic modus, seu etiam quicumque consimilis observatur a Maleficis, erga honestas matronas, vitijs carnalibus minus deditas, magis autem terrenis commodis inhiantibus. Sed erga iuenculas, ambitioni & voluptatibus corporis magis deditas alium modum observant, scilicet, per carnalia desideria, & voluptates corporis.

Ubi notandum, quod sicut intentio & appetitus Diaboli maior est ad tentandum bonos quam malos, licet ex parte tentatorum magis tentat malos quam bonos, id est, quod amplior habitus reperitur in malis, ad recipiendum tentationem Demonis quam sit in bonis. Ita & Diabolus sanctiores quasque virgines & puellas, magis seducere conatur: cui experientia superest, & etiam ratio.

Nam cum malos iam possideat, non autem bonos, ideo magis conatur seducere ad sui dominium iustos quos non habet, quam possessos malos. Sicut etiam aliquis princeps terrenus magis insurgit contra illum, qui plus aufert de iure suo, quam contra quosvis alios, qui non sibi contrariantur.

Experientia. Nam in oppido Ravenspurg, ex duabus insinistratis, prout etiam inferius patebit, ubi de modo quem

Dominus vobiscum.
Kehr mir die zunge im arß vmb.

Bonus Diaboli magis insidiatur.

oblet

*De Balneae
tyrice Raue-
spurgensi se-
ductrice filia-
rum.*

obseruant, concitando tempestates tangeretur, vna illa balneatrix inter alia, quae facta fuerat, hoc etiam recitauit, se multas à Diabolo fuisse perpessas iniurias, ea de causa, quòd virginem quandam deuotam, & filiam cuiusdam praediuitis, (quem nominare non opus est, cum & ipsa iam defuncta sit, disponente diuina clementia, ne malitia deprauaret cor eius,) seducere deberet, taliter vt ipsam festiuo aliquo die inuitaret, vt ipse Dæmon in specie iuuenis, cum ea sua colloquia habere posset. Addiderat etiam, quòd licet saepissime hoc facere attentasset, semper tamen vbi iuenculam fuisset allocuta, illa signo sanctae crucis se muniuit. Et hoc vtique ex instinctu sancti Angeli, ad effugandum opera Diaboli processisse nemo dubitat. Est & alia virgo in diocesi Argentinensi constituta, quae vni ex nostris confessa, asseruit, quòd die quadam Dominica dum solitaria in domo paterna incederet, vetula quaedam illius oppidi ipsam visitandi gratia accessit, & inter alia scurrilia verba quae protulerat, haec vltimatim subintulit, vt eam si placeret, ad locum vbi iuuenes omnibus hominibus oppidi incognati morantur, deduceret. Et dum, ait virgo, assensum praebuissem, & ipsam subsequuta ad domum venissem, vetula subintulit, Ecce per gradus ad cameram superiorem ascendimus, vbi iuuenes morantur, sed caueas ne signo crucis te munias, quod dum me facturam asseruissem, illa praecedente, ego per gradus sequendo, occultè me signo crucis muniui. Vnde contigit, quòd in summitate graduum, & ante cameram pariter constitutæ, illa vetula horribili vultu, & stomachato animo se vertendo, & me aspiciendo dixit: En maledicaris, cur signo crucis te signasti? ab hinc, in nomine Diaboli recedas; sicq; ad propria redij illæsa.

Qua ex re colligitur, quantis versutijs antiquus ille hostis in seductionem animarum debarachatur. Praefata denique balneatrix incinerata, per hunc modum asseruit, ab aliqua quadam vetula se seductam, cum tamen eius consodalis differenti modo: quia videlicet Dæmonem in via in specie humana inuenisset, cum & ipsa intentionis fuisset, amasium suum fornicationis causa visitare: & vbi à Dæmone Incubo cognita fuisset, & interrogata, an eam agnosceret, & ipsa se eum inuicem agnoscere assereret, Ille respondit.

158 *Quomodo Damon subuertat innocios.*

Spondit. Dæmon sum, & si volueris ad tuum beneplacitum semper ero paratus, nec in quibuscunque necessitatibus te deseram. Ad quæ illa dum annuisset, decem & octo annis vsque videlicet ad vltimum vitæ, spurcitijs illis diabolicis inserviuit, cum fidei tamen omnimoda abnegatione.

Modus allicendi per媒stitiæ & paupertatem.

Et est tertius modus allicendi per viam mœstitiæ, & paupertatis. Nam corruptis iuenculis, & spretis ab amatoribus, quibus se nubendi gratia, ad eorum promissa impudicitie copulauerant, vt iam omni frustrantur confidentia, & se vndique infamatas considerant, etiam ad quæcunque diabolica præsidia se cõuertunt, aut ratione vindictæ, illum maleficiando amatorem, seu illam, cui se coniunxit, aut alijs omnibus spurcitijs se submitiendo machinantur. Et sicut talium iuencularum non est numerus, vt heu experientia docet: ita nec numerus Maleficarum, ex eis insurgentium. Pauca ex multis referamus.

Est locus in diocesi Brixin, vbi iuuenis super vxorẽ sibi maleficatam, talem casum deposuit: Me enim tempore iuuentutis, quandam ait adamando, dum ipsa iugiter instaret, vt eam matrimonio copularem, & ego eam spernẽdo, aliam ex alio dominio duxissem in vxorem, volens tamen amicitie gratia ei complacere, ipsam ad nuptias inuitabam. Quæ veniente, dum aliæ mulieres honestæ suas propinas, seu oblationes præsentaret, illa quæ inuitata fuerat, manũ eleuans, cæteris mulieribus, quæ circumstabant audientibus, dixit: Paucos dies sanos post hæc diẽ habebis. Et spõsa territa, cum eam non cognosceret, eò, vt præmissum est, quæ ex alio dominio copulata fuerat, dũ interrogaret circumstantes, quænam esset, quæ ei huiusmodi minas intulisset, Aliæ ipsam vagam, & dissolutam mulierem existere affirmabant: non minus tamen ea quæ prædixit, & eo ordine subsequuta fuerit. Nam post paucos diẽs adeò maleficata fuit, & omnibus membris destituta, quòd etiam vsque in præsens, vltra annos decẽ, in suo corpore maleficia cernantur. Si ea quæ in vno dũtaxat oppido illius diocesis reperita sunt, inferenda essent, liber integer foret conficiendus, conscripta autẽ & reposita sunt apud eundẽ Episcopũ Brixin. & vtiq; stupenda & inaudita, vt testis idem existit. Nec silentio prætereundum putamus rem stupendam & inauditam. Nam Comes quidam præclarus generis, Vvestra

De Comite in Vvesterich maleficato & post triennium sanato.

Vestrasiensis territorij in confinibus Argentinenſis diocesis iuenculam ſimili genere præclaram, duxit vxorem, quam tamen poſt celebratas nuptias, viſque ad tertium annum, carnaliter cõgnoſcere non poterat, maleficiali impedimẽto, vt rei probauit euentus præpeditus: anxius, & quid agere ignorãs, & Sanctos Dei iugiter interpellans. Accidit vt ad ciuitatem Metenſem, ob negotiorũ quorundam expeditionẽ applicaret: In qua dum per vicos & plateas, ſeruis & familia vallatus incederet, quandam mulierem, quæ ante illos annos cõcubina ſua fuerat, obuiam haberet, qua viſa, dum ſuper maleficia ſibi illata minimẽ cogitaret, improviſẽ eam blandẽ ex antiqua amicitia cõtracta alloquitur, & qualiter ſe haberet, vt valeret inueſtigat. At illa cernens Comit̃s pietatẽ, vice verſa Comitẽ de valetudine ſui corporis & ſtatus, diligenter inueſtigauit, quo respondente q̃ benẽ, & proſpera cunctã ſibi ſuccederẽt: Illa attonita paululum ſiluit. Et Comes cernens eam attonitã, amplius verbis blandis eam aggreditur, ad collationẽ inuitãdo. At illa de ſtatu vxoris inueſtigando, ſimile reſponſum accipit, q̃ benẽ in omnibus ſe haberet. Tũc illa añ ne pueros generaffet inquit. Et Comes: tres mihi, ait, ſunt pueri maſculi, quolibet año vnum genuit. Tunc amplius illa ſtupefacta paululum ſiluit. Et Comes, rogo te chaſſima, cur tam diligenter inquiris indicã, nec enim dubito, quin meæ felicitati congratuleris. Tunc illa Verẽ congratulor, ſed maledicatũ illa vetula, quæ obtulit ſe corpus veſtrum velle maleficiatẽ, vt carnalẽ actum cũ vxore veſtra exercere minimẽ haberetis. In cuius ſignũ, puteus qui eſt in medio curiæ veſtræ, continet in fundo ollã, certas res maleficiales continentem, quæ ea de cauſa ibidem poſita fuit, vt quãdiu ibidẽ contineretur, tãdiu cõcũdi impotentia vobis adeffet, ſed ecce omnia vana ſunt de quibus gaudeo, &c Nec Comes diu diſtulit, ad domũ regressus, puteũ exhauriri fecit, ollã reperit, & cuncta cõcremãdo, potentia illã perditã ſubitõ recuperauit. Vnde Comitiffa denuõ nobiles quaſq; ad nuptias nouas inuitauit, affirmãs ſe iã domina illius caſtri & domini, quæ tãto tẽpore virgo permanſiſſet. Caſtrũ & dominiũ, ppter honorẽ Comit̃s nõ expedit nominatim exprimere, hoc. n. ipſum recta ratio pſuadet, & vt ſubſtãtia facti in deteſtationẽ tãti criminis detegatur.

Ex

spondit. Dæmon sum, & si volueris ad tuum beneplacitum semper ero paratus, nec in quibuscunque necessitatibus te deseram. Ad quæ illa dum annuisset, decem & octo annis vsque videlicet ad vltimum vitæ, spurcitijs illis diabolicis inserviuit, cum fidei tamen omnimoda abnegatione.

*Modus alii-
cibus per me-
sticiæ & pau-
peritatem.*

Et est tertius modus alliciendi per viam mœstitiæ, & paupertatis. Nam corruptis iuenculis, & spreis ab amatoribus, quibus se nubendi gratia, ad eorum promissa impudicitie copulauerant, vt iam omni frustrantur confidentia, & se vndique infamatas considerant, etiam ad quæcunque diabolica præsidia se cõuertunt, aut ratione vindictæ, illum maleficiando amatorem, seu illam, cui se coniunxit, aut alijs omnibus spurcitijs se submitendo machinantur. Et sicut talium iuencularum non est numerus, vt heu experientia docet: ita nec numerus Maleficarum, ex eis insurgentium. Pauca ex multis referamus.

Est locus in diocesi Brixin, vbi iuuenis super vxorẽ sibi maleficatam, talem casum deposuit. Me enim tempore iuuentutis, quandam ait adamando, dum ipsa iugiter instaret, vt eam matrimonio copularem, & ego eam spernẽdo, aliam ex alio domino duxissem in vxorem, volens tamen amicitie gratia ei complacere, ipsam ad nuptias inuitabam. Qua veniente, dum alie mulieres honestæ suas propinas, seu oblationes præsentarẽt, illa quæ inuitata fuerat, manũ eleuans, cæteris mulieribus, quæ circumstabant audientibus, dixit: Paucos dies sanos post hãc diẽ habebis. Et spõsa territa, cum eam non cognosceret, eò, vt præmissum est, quod ex alio dominio copulata fuerat, dũ interrogaret circumstantes, quænam esset, quæ ei huiusmodi minas intulisset, Alie ipsam vagam, & dissolutam mulierem existere affirmabant: non minus tamen ea quæ prædixit, & eo ordine subsequuta fuerunt. Nam post paucos diẽs adeò maleficata fuit, & omnibus membris destituta, quòd etiam vsque in præsens, vltra annos decẽ, in suo corpore maleficia cernantur. Si ea quæ in vno dũtaxat oppido illius diocesis reperita sunt, inferenda essent, liber integer foret conficiendus, conscripta autẽ & reposita sunt apud eundẽ Episcopũ Brixin. & vti que stupenda & inaudita, vt testis idem existit.

*De Comite in
Vuesterich
maleficato &
post triennium
sanato.*

Nec silentio prætereundum putamus rem stupendam & inauditam. Nam Comes quidam præclarus generis, Vvestra

Vestrasiensis territorij in confinibus Argentinensis diocesis iuenculam simili genere præclaram, duxit uxorem, quam tamen post celebratas nuptias, vsque ad tertium annum, carnaliter cognoscere non poterat, maleficiali impedimento, vt rei probauit euentus præpeditus: anxius, & quid agere ignoras, & Sanctos Dei iugiter interpellans. Accidit vt ad ciuitatem Metensem, ob negotiorum quorundam expeditionem applicaret: In qua dum per vicos & plateas, seruis & familia vallatus incederet, quandam mulierem, quæ ante illos annos concubina sua fuerat, obuiam haberet, qua visa, dum super maleficia sibi illata minimè cogitaret, improuisè eam blandè ex antiqua amicitia contracta alloquitur, & qualiter se haberet, vt valeret inuestigat. At illa cernens Comitis pietatè, vice versa Comitem de valetudine sui corporis & status, diligenter inuestigauit, quo respondente quod benè, & prospera cuncta sibi succederet: Illa attonita paululum siluit. Et Comes cernens eam attonitã, amplius verbis blandis eam aggreditur, ad collationem inuitando. At illa de statu uxoris inuestigando, simile responsum accipit, quod benè in omnibus se haberet. Tunc illa an ne pueros generasset inquisiuit. Et Comes: tres mihi, ait, sunt pueri masculi, quolibet anno vnum genuit. Tunc amplius illa stupefacta paululum siluit. Et Comes, rogo te charissima, cur tam diligenter inquisis indicas, nec enim dubito, quia meæ felicitati congratuleris. Tunc illa Verè congratulor, sed maledicatur illa vetula, quæ obtulit se corpus vestrum velle maleficiare, vt carnalè actum cum uxore vestra exercere minimè haberetis. In cuius signum, puteus qui est in medio curiæ vestræ, continet in fundo ollã, certas res maleficiales continentem, quæ ea de causã ibidem posita fuit, vt quãdiu ibidè contineretur, tãdiu coeundi impotentia vobis adesset, sed ecce omnia vana sunt de quibus gaudeo, &c. Nec Comes diu distulit, ad domum regressus, puteum exhauriri fecit, ollã reperit, & cuncta cocremãdo, potentiam illã perditã subito recuperauit. Vnde Comitissa denuò nobiles quasq; ad nuptias nouas inuitauit, affirmãs se iam dominã illius castri & domini, quæ tãto tempore virgo permanisset. Castrum & dominiũ, propter honorẽ Comitis nõ expedit nominatim exprimere, hoc. n. ipsum recta ratio persuadet, & vt substantia facti in detestationem tãu criminis detegatur.

Ex

Ex quibus patent varij modi à Maleficis vsitati, in augmentum suæ perfidiæ. Præfata enim mulier, quia ab vxore Comitis expulsa, hoc maleficium Comiti ex alterius Maleficæ informatione tulerat ; qua de causa innumeri effectus maleficiales sequuntur.

Sequitur de modo sacrilega professionis.

C A P. I I.

Modus autem sacrilegæ professionis, super expressum pactum fidelitatis cum Dæmonibus varius existit, vt potè cum & ipsæ Maleficæ varijs exercitijs circa maleficia inferenda institunt. Pro cuius intellectu est primò aduertendum, quòd sicut in genere triplices apparent Maleficæ, vt in 1. par. tractatus tactum est, scilicet lædentes, sed curare non valentes. Curantes & ex aliquo singulari pacto cum Dæmonibus inito non lædentes, lædentes & curantes. Ita & inter lædentes vnum genus existit supremum, in quo genere existentes, omnia alia maleficia, quæ aliæ sparsim exercent perpetrare valent. Vnde profitendi vbi describitur, satis declarat de alijs speciebus. Sunt autem hæ, quæ contra humanæ naturæ inclinationem, imò omnium ferarum, propriæ speciei infantes vorant, & comedere solent.

Et hæc est suprema species in maleficijs exercendis: sunt enim quæ ad innumera nocumeta alia tendunt. Hæ enim grandines & auras læsivas cū fulminibus exagitant, sterilitatem in hominibus & iumentis procurant. Infantes quos non deuorant, Dæmonibus (vt supra patuit) offerunt, aut aliàs occidunt. Sed hoc circa infantes non renatos fonte baptismatis, quos autem deuorant renati sunt vt patebit, sed non nisi Deo permittente. Sciunt & infantes, prope aquas ambulantes, in ipsas, nullo vidente, in aspectu patrum, prouocare: equos sub infessoribus freneticos facere, de loco ad locum per aëra, vel corporaliter, vel imaginariè transmeare, Iudicum & Præsidentium animos ne eis nocere valeant immutare, taciturnitatē sibi & alijs in tormentis procurare, in se captiuium manus & animos tremorem magnum incutere, occulta alijs manifestare, & quædam fu-

Triplices Malefica.

Summa Malefica & eorum opera.

Baptizati infantes non vorantur.

Malefica animos immutant.

tura ex Dæmonum informatione, quæ videlicet aliquam causam possunt habere naturalem prædicere. Vide quæstionem, an Dæmones valeant futura præcognoscere, in 2. sen. dist. 12, absentia velut præsentia conspiciere, ad amorem vel odium inordinatum mentes hominum immutare, ictu fulminis nonnunquam quæ volunt, seu etiam aliquos homines & iumenta interimere; vim generatiuam, aut etiam potestiam coeundi auferre, abortum procurare, infantes in utero matris solum exteriori tactu interimere, solo etiam visu absque tactu interdum homines & iumenta maleficiare, & mortem inferre, proprios infantes Dæmonibus dedicare, & breuiter omnia ut præmissum est, pestifera, quæ aliæ Maleficæ sparsim procurare sciunt, quando Dei iustitia talia fieri permittit. Hæc in illo genere supremo existentes perpetrare sciunt, non autem e conuerso.

Hoc tamē commune omnium, spurcicias carnales cum Dæmonibus exercere, idē & ex illorum modo profitendi, qui in supremo genere existunt, aliarum Maleficarum modum facilliter qui capere potest.

Fuerunt autem tales, dudum, ante triginta annos in confinibus Subandiæ, versus dominium Bernensium, ut recitat Nider in suo Formicario; Nunc autem in confinibus Lombardiæ, versus dominium ducis Austriæ; vbi & inquisitor Cumanus, ut in præcedente parte tactū est, vno anno quadraginta & vnā Maleficam incinerari fecit, & fuit anno domini, 1485. qui etiā adhuc continuè inquirendo laborat.

Modus autem profitendi duplex est. Vnus sollemnis per simile ad votum solenne. Alius priuatus, qui seorsim Dæmoni quacūq; hora fieri potest. Sollemnis inter eos fit, vbi Maleficæ in certâ concione statuto die veniunt & Dæmonē in assumpta effigie vident hominis, qui, dū super seruandā sibi fidelitatē, cum temporalium prosperitate, & longitudine vitæ hortatur, illæ quæ assunt nouitiam suscipiendam sibi commendant. Et Dæmon si de abneganda fide, & cultu Christianissimo, & de extēsa muliere, (sic enim & beatissimam virginem Mariam nuncupant,) & si de sacramentis nunquam venerandis; inuenerit nouitiam seu discipulum voluntarium, tunc Dæmon manum extendit, & vice versa discipulus seu nouitia, stipulata manu illa seruare promittit; & Dæmon habitis præmissis, statim subiungit hæc

41. Malefica
incinerata.

Modus profi-
tendi duplex.

Extensam mu-
lierem vocant
Mariam.

non

non sufficere: & ubi discipulus quænam alterius sint faciendâ inquit. Dæmon homagium petit, quod continet, ut in anima & corpore, sibi æternaliter pertineat, & pro posse alios quoscunque utriusque sexus sibi associare velit. Adjungit denique, ut certa unguenta ex ossibus & membris puerorum, & præcipuè renatorum fonte baptismatis, sibi conficiant, per quæ cunctas suas voluntates, explere cum sua assistentia poterant.

Hunc modum nos inquisitores (experientia teste) percipimus in oppido Brisaco Basilienensis diocesis, plenam informationem capiendo ab una iuencula Malefica, sed conuersa, cuius & matertera in diocesi Argentinensi incinerata fuerat, quæ etiam addiderat, quod per modum, quo eius matertera ipsam primitus seducere retasset, talis erat.

Quadam enim die secum per gradus ascendere iubebat, & eius iussu cameram intrare, ubi cum vidisset quindecim iuvenes in vestimentis viridis coloris, ad modum quo Reutheri incendere solent, matertera sibi dixit: Elige ex his iuuenibus, & cum quem volueris, tibi tradam, & ipse te sibi in sponsam assumet: & cum illa nullum se velle habere asseruisset, grauitè vulnerata tandem acquieuit, modum exprimens præmissum. Asseruit etiam quod sæpius per longa terrarum spatia, de nocte secum translata fuerat, etiam ab Argentina vsque Coloniã.

Hæc est illa, cuius occasione in prima quæstione præmissum est, nos velle declarare, an Maleficæ verè & corporaliter à Dæmonibus transferantur de loco ad locum: & hoc propter verba Canonis. 6. q. 5. Episcopi: ubi textus sentit quod solummodo imaginariè, cum tamen interdum etiam verè & corporaliter transferantur.

Interrogata enim an solum imaginariè & phantasticè sic incederent per Dæmones illuzæ Respondit quod utroque modo: prout etiam veritas se habet, ut inferius de modo transferendi localiter declarabitur. Asseruit et quod maiora damna ab obstetricibus inferuntur, quia ut plurimum infantes, aut habent interimere, aut Dæmonibus offerre, ab ipsa etiam matertera asseruit se grauitè fuisse verberatam, eo quod ollam quandam occultatam discooperiendo plurimorum infantium capita reperisset. Et plura alia retulit prius præstito pro dicendâ veritate iuramento, ut decuit.

Eius

Equites Germani.

An reuera
Malefica de
loco ad locum
transferantur?

Olla plena ca
pita . . .
fuerunt.

Eius denique verbis super modum proficere fides indu-
bia accommodatur, etiã per ea quæ in suo Formicario præ-
fatus Ioã. Nider Doctor præcipuus, qui etiam nostris tem- *Formicarium*
poribus miris claruit scripturis recitat, hoc ex relatu Inqui- *Doctoris Ni-*
sitoris Eduensis Diocesis, qui etiam in ipsa Diocesi mul- *der.*
tos de Maleficijs reos inquisierat & incinerari fecerat.

Dicit enim, præfato Inquisitore mihi referente, perce-
pi quòd in Lausaniensi ducatu quidam Malefici proprios
natos infantes coxerant, & comederant. Modus autem di-
scendi talem artem fuit, vt dixit, quòd Malefici in certam *Insidiantur*
concionem venerunt, & opere eorum verisimiliter Dæmo- *Malefica in-*
nem in assumpta imagine viderunt hominis, cui discipu- *fantibus.*
lus habebat necessario dare fidem de abnegando Christia-
nismo & de Eucharistia nunquam adoranda, & de calcãdo
super crucem ibi latenter valeret.

Sequitur aliud exemplum ab eodem. Fuit insuper facta
communis Petro Iudice in Boltigem referente, quòd in *Alij habent*
terra Bernensi tredecim infantes deuorati essent à Malefi- *Boltigen.*
cis: quamobrem etiam publica iustitia satis durè exerceat-
tur in tales parricidas. Cùm autem Petrus quæsiuisset à
quadam capta Malefica, per quem modum infantes come-
derent. Illa respondit, Modus iste est: nam infantibus non-
dum baptizatis præcipuè insidiamur, vel etiam baptiza-
tis, præsertim quã signò crucis non muniuntur & orationi-
bus (Lector aduerte, quod ideo non baptizatis præcipuè insi-
diantur instinctu Diaboli, vt non baptizetur) hos in cuna-
bulis, vel ad latera iacentes parentum, cæremonijs nostris
occidimus: quos postquã putantur oppressi esse, vel aliunde
mortui, & de tumulo clam furto recipimus, & in caldari
decoquimus, quousq; euulsis ossibus tota caro efficitur be-
nè potabilis, de solidiore materia vnguentum facimus, no-
stris voluntatibus & artibus, ac transuersionibus accom-
modis. de liquidiore verò humore flasconem vt vitrem re-
plemus: de quo is qui potatus fuerit, additis paucis cære-
monijs, statim conscius efficitur & magister nostræ sectæ.
Sequitur ad idẽ modus alius magis distinctus & clarus.
Nam iuuenis quidam cum vxore Malefica captus, in Ber-
nensi iudicio, seorsim ab eadẽ & in distincta turri repositus,
dixit: Si meorum facinorũ veniã consequi possem, omnia
quæ de maleficijs scio, libens patefacerẽ, mori enim video

Esse infan-
tiũ quales in-
puer Malefi-
ca.

*Fit aua be-
pedicta.*

*Diabolus vo-
catur magiste-
rulus.*

me oportebit. Cumque per literatos circumstantes audisset omnimodam posse consequi veniam, si verè poeniteret, tunc lætè se morte obtulit, & modos primæ infectionis deseruit. Ordo inquit, talis est, quo etiam seductus sum. Oportet primò vt Dominico die antequam aqua benedicta cõsecratur, discipulum futurum cum magistris Ecclesiam introire, & ibidem abnegare coram eis Christum, eius fidem, baptisma & vniuersalem Ecclesiam. Deinde homagiũ præstare magisterulo, id est, paruo magistro, ita enim Dæmonem & non aliter vocant. Vbi notandum, q̄ iste modus cū alijs recitatis concordat. Nec obstat, q̄ Dæmon interdum præsens est, vbi homagiũ sibi præstatur, interdũ verò non: dolosè. n. tũc operatur, cernens dispositionẽ futuri discipuli, quem fortassis ob suam præsentiam tanquam nouitium retraheret timoris causa, cùm tamen alias per sibi notos & familiares facilius æstimat eum assentire. Ideoque eum & tunc magisterulum vocant, cùm absens est, vt minore terrore, ex parua æstimatione magistri cõcutiatur. Sequitur postremò: de vtre bibit supradicto, quo facto, statim se in interioribus sentit imagines nostræ artis cõcipere & retinere super principales ritus huius sectæ. In hunc modum laic, seductus sum, & vxor mea: quam tantæ pertinaciæ esse credo, vt potius incẽdium sustineat, quàm minimã fateri velit veritatem: sed heu ambo rei sumus. Sicut dixit iuuenis, ita veritas per omnia reperta est, nã præconfessus iuuenis in magna contritione mori visus est. Vxor verò testibus conuicta, nihil veritatis, nec in ipsa tortura fateri voluit, nec in morte: sed incendio præparato per licitorẽ, eidem verbis pessimis maledixit, & sic incinerata fuit. Ex quibus liquet modus profitendi earum solemnus.

*Privatus mo-
dus profiten-
di Malefica-
rum.*

Alius verò modus priuatus fit diuersis medijs. Interdum enim viris aut mulieribus, aut aliqua alia corporali seu temporali afflictione inuolutus Dæmon astat, interdum visibiliter, interdum per medias alloquitur personas: & si secundum sua consilia agere velint, omnia profutura pollicetur ad nutum: à paruis tamen, vt in primo capitulo tactum est inchoando, vt ad maiora paulatim perducatur. Varia possent adhuc deduci acta & gesta, per nos in inquisitione reperta: sed quia difficultatem hæc materia non patitur breuitati studendum est cum vltiori declaratione.

Pro declaratione homagii prestandi aliqua sunt
aduertienda.

Verum super hoc, quod Diabolus homagium recipit; aliqua sunt aduertenda, qua videlicet de causa, & quam differenter hoc faciat, & primo. Nam licet hoc faciat principaliter ad maiorem offensionem Diuini & maiestatis, creaturam ei dicatam sibi vsurpando, & ob maiorem certitudinem futuræ illius damnationis, quam summè affectat. Tamen sæpè repertum est à nobis, tale homagium ad certos accepisse annos simul cum professione. Interdum professionē tantum & homagium ad certos annos distulisse.

Et dicamus professionem consistere in fide totali, aut partiali abnegatione. Totali, vt supra tactum est, cum fides ex integro abnegatur. Partiali, cum ex pacto inito, habet se retentionalia quædam contra statuta Ecclesiæ obseruare, vt Dominicis diebus ieiunare, aut sextis ferijs carnibus vesci, aut certa crimina in confessione celare; vel aliquid simile perpetrare. Homagium verò dicamus consistere in corporis & animæ traditione.

Qua de causa autem talia practicantur, possumus assignare quatuor causas ex parte Demons: Cum enim, vt supra in prima parte tractatus declaratur, circa secundū principale: An Demones ad odium vel amorem, mentes hominum possint immutare, patuit; quod intima cordis non possint penetrare, cum hoc soli Deo conueniat. Ex coniecturis tamē in illorum cognitione deuenit, vt etiam iam inferius patebit. Ideo versutus ille hostis, si considerabit nouitiam in aggressu difficilem ad consensum, tunc blādè eā aggreditur, patica exigēs, vt paulatim ad maiora perducatur.

Secunda causa, nam cum inter abnegantes fidei, diuersitas credenda est, cum quædam ore, sed non corde, quædam ore & corde: Diabolus experiri volens an corde sicut ore sibi profiteantur, certos annos deputat, vt eo in tempore ex operibus & conuersatione mentem eorum inuestiget.

Tertia causa, nam si per tantum temporis spatium, cognoscet ipsam ad quæcunq; exequenda minus voluntariā, & quod iam ore, & non corde sibi adhæreat: præsumit quæ diuinā misericordiā ei propter Angeli boni custodiā, quam Dæmon in multis experiri potest profuturam; tunc ipsam abucere, & temporalibus afflictionibus exponere conatur, vt

*Dæmon differet
homagium*

*Dominicis die
ieiunare est
diabolicum.*

*Causa tunc
Dæmon præ
fessionis iura
mentum dif
ferat.*

vel sic vel ex desperatione eius lucrum habere valeat.

*Cur quadam
in tormentis
nil fateantur.*

Huius veritas patet: nã si causa quaeritur, vnde est, quòd certæ Maleficæ, sub quibuscunque tormentis etiam maximis, nec minimam veritatem fateri volunt, vbi tamen aliæ faciliter ad quæcunque interrogata, sua crimina fatentur. Item vnde hoc, quòd sibi ipsi, postquam fassæ sunt, vitam auferre suspendio conantur. Reuera enim dici potest, quòd vbi diuina coactio per sanctum Angelum ad hoc non concurret, vt Malefica cogatur fateri veritatẽ, & maleficiũ taciturnitatis abscedere, quòd tũ opere Dæmonum fit quodcunque euenit, siue taciturnitas, siue criminum confessio. Primum fit super illas, quas ore & corde nouit fidem abnegasse, & simili modo homagium præstitisse: de quarum etiam perseuerantia certus est, vbi per oppositum alias relinquet non tuendo, eò quòd nouit illas sibi minimè proficuas.

*Laqueus
gu
lam frangen-
tes.*

Experientia nos sæpè docuit, cum omnes quas incinerari fecimus ex earum confessionibus paruit, ipsas fuisse inuoluntarias circa maleficia inferenda. Nec hoc sub spe eua-
dendi dicebant, cum ex plagis & verberibus eis à Dæmonibus illatis, vbi ad eorum nutum nõ seruebant, veritas constabat, sæpissimè visæ cũ faciebus tumidis & luidis. Et similiter, quòd post confessionem criminum sub tortura, semper se ipsas vita priuate laqueo satagunt: veritas ex nostra practica habetur: tũ semper post criminum confessionem, custodes deputantur singulis horis, sup talia attendens: vbi etiã ex negligentia interdum custodum ad corrigias vel pepla reperiebantur suspensæ inimico utique, vt dictum est, hoc procurante, ne per contritionem, aut sacramentalem confessionem veniam consequerentur. Et quas corde allicere nunquam poterat, quo etiam facillimè gratiam apud Deum inuenissent: iam ultimò per temporalem confessionem & horribilem mortem, in desperationem deducere conatur. Quamuis & per Dei gratiam maiorem, vt piè est credendum, veniã per veram contritionem, & puram confessionem consequuta sit, vbi non volũtariè illis spurcijs inheserunt. Patent ex his quæ per dioceses Argentinensem, Cõstantiensem, & oppidum Haganoæ & Rauenspurgi acta sunt, vix annis tribus euolutis. In primo nãque oppido, vna vili templo & fragili se suspēdit. Altera nomine Vualtpurgis, de maleficio taciturnitatis mirò modo fuit notata, alias mulier-
cular

*Quomodo
Malefica ta-
citurnitatem
prochrent.*

etilas informando, qualiter talem taciturnitatem per pue-
tum masculum, & primogenitum, in fornace decoctum,
procurare deberent: Acta & gesta adhuc præ manibus ha-
bentur: & similiter de alijs in secundo oppido incineratis,
sparsim hinc inde deducuntur:

Et est quarta causa; cur Dæmones hominibus recipere
super certas differunt, super alias verò minime, eo videli-
cet quod cum periodum hominis cognoscere subtilius, quam
Astronomi possunt, facilius eis terminum vitæ vel præfi-
gere, vel terminum naturalem per casualem, modo quo di-
ctum est, præuenire potest.

Hæc breuiter per acta & gesta Maleficarum declarantur.
Primo Dæmonis astutiam in talibus deducendo. Nam quia
secundum Aug. in lib. de na. Dæm. assignantur VII. causæ,
vnde etiam probabiliter coniecturant futura contingentia,
non quod illa scire certitudinaliter valeant. Prima est, quia vi-
gent subtilitate naturali; quod ad operationem intellectus
ipsorum: Vnde & sine discursu, qui necessarius est in nobis,
rationis, intelligunt. Secunda quia propter experientiam
temporum, & reuelationem supernorum spirituum plura
sciunt quam nos. Vnde ex Isid. allegatur sæpius à Doctori-
bus triplici acumine scire viget Dæmones; Subtilitate na-
turæ, Experientia temporum, & Reuelatione supernorum
spirituum. Tertia est propter celeritatem motus, vnde quæ in
Oriente fieri habent, præcedere possunt mira celeritate ad
Occidentem. Quarta, quia sicut sua potentia, cum Deus per-
mittit, possunt inducere morbos, aërem inficere, & famem indu-
cere, ita possunt & illa prædicere. Quinta, quia per signa pos-
sunt subtilius prædicere mortem, quam Medicus videndo vri-
næ & pulsû. Nam sicut ille per signa videt aliqua in infirmo,
quæ simplex non considerat, ita & Dæmō ea quæ nullus ho-
mo videt naturaliter. Sexta, quia ex signis, quæ præcedunt ab
animo hominis, coniecturât ea quæ sunt, vel erunt in anima,
astutius prudētis viro. Sciūt. nam qui instinctus sunt verisimili-
ter secuturi, & consequenter cuiusmodi opera. Septima, quia
acta Prophetarum, & scripta noscunt melius quam homines,
& ex illis multa futura dependēt, ideo ex illis multa futu-
ra prædicere possunt. Hæc etiã tanguntur. 26. q. 4. sciendum.
Vnde non mirum si periodum hominis scire potest natura-
lẽ, licet secus sit de termino casuali, qui fieret per incinera-

Causa vnde
futura sciunt
Dæmones:

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

Dæmones ex
Prophetis præ-
dicere possunt
futura:

tionem, quam Dæmon finaliter procurat, quando ut dictum est, ipsas inuoluntarias reperit, timens de earum reditu & conuersione: cum tamen alias, quas nouit voluntarias, etiam ad naturalem, & sic usque ad mortem defendit.

Demus ex utraque parte exempla, quæ à nobis reperta sunt, & acta. Nam in Basiliensi diocesi, villa super Rhenum situata, nomine *Vberruesler* plebanum conuersatione honestum habuit, illius tamen optimis seu potius erroris, maleficium nihil esse in mundo, sed tantum in opinione hominum, qui eiusmodi effectus mulierculis attribuebant, quæ taliter à suo errore Deus purgare voluit, quod etiam & alia Dæmonum super præfigendis terminis vitæ Maleficis commercia patefierent. Nam dum festinè portem, ob cuiusdam negotij expeditionem pertransire vellent, obuiam sibi importunitate quandam vetulam habuit, cui dum in pontis accessu locum ut præiret dare nolisset, sed importunè incederet, casu vetulam luto intrusit, unde indignata, hæc verba contumeliosa prorupit, eiq; dixit *Pfaff* impune non transibis. Sed ille licet verba parum aduerteret, de nocte infra cingulum, ubi surgere è lecto volebat, se maleficiatum sensit, ita ut brachijs hominum aliorum sustentari semper habuit, ubi Ecclesiam visitare volebat, sicque per triennium mansit sub cura tamen domestica matris carnalis. Quibus expletis, dum vetula illa ægrotaret, quam etiam propter verba contumeliosa, quibus minata fuerat, semper suspectam de maleficio sibi illato habuerat, accidit tamen, ut pro confessionis audientia, infirmata ad eum mitteret. Et sacerdos licet importunè diceret: confiteatur Diabolo, suo magistros ad instantiam tamen matris per duos villanos sustentatus inter brachia domum accessit, & ad caput lecti in qua Malefica iacebat, sedit. Duo illi villani ab extra auscultare volebant prope fenestram, sic enim stuba in plano erat situata, an maleficium illatum plebano confiteretur: unde contigit, ut licet intra confessionem mentionem nullam de maleficio illato fecisset, ipsa tamen confessione peracta, dixit: Scis ne tu *Pfaff* quis te maleficiavit? Et dum blandè ille responderet, se nescire, illa subintulit: Tu habes me suspectam, & bene, scias me tibi intulisse tali de causa, ut supra tactum est. Et dum ille pro sua liberatione instaret, dixit: Ecce tempus statutum aduenit, & mori habeo, sed ita disponam,

ponam, vt paucis diebus euolutis, post mortem meam saneris, ita & euenit. Nam illa iuxta statutum à Dæmone terminum obiit, & infra 30. dies quadam nocte sacerdos ex integro se sanum reperit. Nomen sacerdotis dicitur *Pfaff Hasslin*, iam in diocesi Argentinens.

Simile in diocesi Basiliensi, villa *Buchel* prope oppidum *Gervyl* contingit. Mulier quædam capta & tandem incinerata, sex annis Incubum Dæmonem habuerat, etiam in latere viri dormientis in lecto. Et hoc ter in septimana sabbatis, quintis & tertijs ferijs, aut alijs noctibus sacratorijs. Tale autem homagium præstiterat Diabolo, vt post septimum annum, in corpore & anima, perpetuò sibi dedicata esset. Pie tamen dispensauit Deus. Nam in sexto capta, & igni adiudicata, verè & integrè confessa, veniã creditur à Deo percepisse. Plurimū enim voluntaria ad mortem extitit, asserens, qd & si liberari posset, mortem tamen amplius præligeret dummodò potestatem Dæmonis euaderet.

De modo, quo localiter transferuntur de loco ad locum.

C A P I T U L U M III.

Nunc autem aggrediendum est de earum ceremonijs, & quibus in suis operibus procedunt modis. Et primò de his quæ erga se & proprias personas operantur. Et quia transferri de loco ad locum corporaliter, est de præcipuis earum actionibus, carnalibus etiam spurcitijs cum Incubis Dæmonibus insistere. De singulis aliqua deducemus, & primo de earum corporali transuersione. Vbi notandum est, qd hæc transuersione patitur difficultatem, vt sæpius tactū est, ex vno duntaxat processu scripturæ, puta 26. q. 5. Episcopi. vbi dicitur, ex consilio acquirendi. Illud non est admittendum, qd quædam sceleratæ mulieres post Satan retrò conuersæ, Dæmonum illusionibus, & phantasmatis seductæ, credunt se & profitentur cum Diana horis nocturnis, Dea paganorum, vel, cum Herodiade & innumera multitudine mulierum equitare super quasdam bestias, & multa terrarum spatia in tempestate noctis silentio pertransire, etiq; tanquã Do-

Contra transuersionem Maleficarū, quod sit impossibilis.

minæ in omnibus obedire, &c. Quapropter sacerdotes Dei prædicare debent populo; ut nouerint omnino hæc esse falsa, & non à Diuino, sed maligno Spiritu talia phantasmata mentibus fidelium irrogari. Siquidem ipse Satanas transformat se in diuersarum personarum species atque similitudines: Et mentem quam captiuam, in somnis deludendo, per deuia quæque deducit, &c.

Et ad hoc prædicantur interdum à quibusdam exempla publicè de S. Germano, & de quodam alio, qui filiam suam super hoc obseruauit, quasi omnino hæc sint impossibilia fieri: Et indiscretè applicantur ad Maleficas & earum opera, tanquam ut & singula earum facta in læsionibus hominum, iumentorum, terræ frugum, non sint eis applicanda, eò quod sicut phantasticè in transuersionibus, ita & circa creaturarum læsiones illudantur.

Quæ quidem opinio, cum in prima quæstione ræquam hæretica sit reprobata: ut potè contra Diuinam permissionem super Diaboli potentiam, quæ ad maiora ut sic se extendere potest: militans similiter, & contra sacræ scripturæ intentionem, & ad Ecclesiæ sanctæ intollerabile damnum, ubi iam multis annis impunè ex hac pestifera opinione permanserunt, seculari brachio puniendo facultatem amputando. Vnde & in immensum sic creuerunt, ut iam non sit possibile eas eradicatè. Ideò diligens lector, ea quæ ibi posita sunt in destructionem illius opinionis considerabit, & ad præsens qualiter transferantur, & quibus modis hoc sit possibile aduertet, cum responsionibus super exempla quæ ab eis in medium deducuntur.

Quòd igitur corporaliter possint transferri, varijs modis ostenditur. Et primò ex alijs magorum operationibus. Nam si non possent transferri, hoc esset, vel quia Deus nõ permetteret, aut quòd Diabolus hoc facere non posset, eò quòd creaturæ repugnaret. Non primum, quia ubi maiora, utique & minora Dei permissione fieri possunt: Sed maiora tam in pueris quam in hominibus sæpissimè facta sunt, ut potè iustis & in gratia constitutis patet.

Nam ubi quærun: An campiones puerorum opere Demonum fieri possint, & an Demon localiter possit transferre aliquem hominem de loco ad locum, etiam inuitum. Ad primum respondet quod sic, nam & Guilielmus Parisiensis in vl-

Probatum quod possint Malef. corporaliter transferri. Campiones intelligit per mutationes. Die Mecheltinder.

tima parte de vniuerso dicit: Campsiones puerorum fieri possunt, ita q̄ Deo permittente, Dæmō vicem infantis gerere potest, vel etiam translationē facere: Tales enim pueri semper sunt miseri eiulantes. Et licet quatuor aut quinque matres vix sufficerent ad lactandum, nunquam tamen impinguntur, sed vltra modum ponderosi existunt. Mulieribus tamen propter nimium terrorem, quem cōcipere possent, nec affirmanda sunt nec neganda, instruendæ sunt vt literatorū iudicia quærant. Permittit. n. Deus propter peccata parentū, cū interdū viri impregnātibus vxoribus maledicūt: Vellē, inquiētes, vt Diabolū portares, vel similia. Et similiter impatiētes mulieres sepe similia proferūt: De alijs etiā hominibus, interdū iustis, exēpla plurima reperiuntur.

Nam Vincen. in spec. hist. lib. 26. c. 43. ex recitatione Petri Damiani, refert de puero quinquenni cuiusdam nobilissimi viri, qui puer pro tunc monachus factus, à monasterio nocte illatus est pistrino clauso, vbi manē repertus, & interrogatus, dixit se per quosdam ad magnum conuruium delatum, & vt comederet iussum: Et post per superiora pistrino immissum.

Quid denique de his magis qui vfitato vocabulo à nobis Necromantia nuncupantur, & per aëra sepe à Dæmonibus ad longinqua terrarum spatia quandoque vehuntur. Qui etiam alijs interdum hoc idem suadentes eos secum super caballum, qui vtrique non verus equus, sed Dæmon in tali forma existit, vehunt, & vt loquuntur nec vt signo crucis se muniant, hortantur.

Magi caballo per aëra equitantes.

Et licet duo simus hunc tractatum scribentes, vnus tamen ex nostris sepius tales vidit & reperit. Nam scholaris quidam pro tunc, nunc verò sacerdos Frisyngensis diocesis adhuc superesse creditur, qui & referre solitus est semel, se corporaliter à Dæmone fuisse per aëra subuectū, & ad remotas partes illatum.

Superest sacerdos alius Vuerdorff oppido prope Lantzburā, qui pro tūc consodalis illius existens, oculis proprijs illam subuectionem vidit: Et qualiter extensis bracchijs in altum clamando, & non eiulando trāslatus fuit. Causa autē vt idem retulit, hæc erat: Nam conuenientibus quadā die multis scholaribus, in potagijs ceruisie, oēs in hoc cōsensere, vt ille, qui ceruisiam afferret, nil exponere haberet:

Scholaris ex potagio ceruisie apportatus.

& sic

& sic vnus ex socijs dum pro ceruisia apportanda exire volebat, ostiū aperiendo, nebulā densam ante ostium intuitus fuit, vnde territus redijt, & q̄ potū adferre nollet causam aperiendo, eis insinuauit. Tunc idē qui illatus fuerat, indignatus dixit: Et si Diabolus adesset potū apportabo. Et sic exiēs, alijs omnibus tūc vidētibus, per aëra subuectus fuit.

*Dormientes
etiam trans-
feruntur.*

*Qui in som-
no testa scan-
dunt.*

Verūm quidem, q̄ nō solum vigilantibus, sed dormientibus talia accidere possint, fateri necesse est: vt videlicet dormiendo per aëra localiter & corporaliter transferantur.

Patet & de quibusdam; qui super tegulas domotum & aedificia altissima somnando incedunt: nec quicquam eis obstare potest ad eorum transitum, tam in altum, quam in profundum: Et si proprijs nominibus ab alijs circumstantibus vocantur, statim ad terram quasi collisi ruunt.

*Diaboli ex
inferiori cho-
ro.*

Hæc vtiq; opere Dæmonum fieri plures arbitrantur, & non absque ratione. Nam cum Dæmones sunt in multiplici differentia: Aliqui de inferiori choro Angelorum, qui etiam exiguis pœnis ultra pœnam damni, quam æternaliter patientur, tanquam pro paruis delictis cruciantur: qui etiam neminem possunt lædere, saltem grauite, sed solum principaliter ioculationes exercere. Vbi etiam alij Incubi sunt vel Succubi, punientes nocturno tempore homines, vel peccato luxuriæ conquinantes eos: Non mirum, si etiam his trufis insistant.

*Joculatores
Dæmones.*

*Schretel vel
Trollen in
Norduegia
quas alias
Paganos vo-
cant.*

Potest deduci veritas ex dictis Cassiani. collat. vbi dicit, tot esse immundos spiritus, quot in hominibus studia, non dubiè comprobatur. Nam nonnullos eorū quos etiam Paganos vulgus appellat, nos verò *Trollen*; & abundant in regno Noruegiæ, aut *Schretel*, ita seductores & ioculatores esse manifestum est, vt certa quæq; loca, vias iugiter obsidentes, nequaquam tormentis prætereūtes lædere possunt derisu tantummodò & illusionē contenti, fatigare eos potius studeant, quam nocere. Quosdam verò solummodò innocuis incubationibus hominum pernoctare. Alios ita esse furori ac truculentæ deditos, vt non sint cōtenti illorum tantummodo corpora, quos suppleuerint, atroci dilatione vexare, sed etiam irruere supereminus transectantes, atque affligere allos sœuissima cæde festinent. Vult dicere, quod non tantum obsident, imò etiam horribiliter cruciant, quales illi in Euangelio Matth. 8. describuntur.

Ex

Ex quibus concludere possumus primum quod non est dicendum Maleficas nō transferri localiter, eo quod Deus non permittat. Si enim super iustos & innocentes, aut etiā super Magos permittit, quomodo non super illas ex toto se Diabolo deuocentes? Et ut cū timore loquamur: Nōne Diabolus Saluatorem nostrum sustulit, & duxit & statuit hinc inde, ut Euangelium testatur.

Nec etiam secundum suffragatur aduersarijs quasi Diabolus hoc facere nō possit; cui, ut in supradictis patuit, tanta inest virtus naturalis, omnia corporalia excedens, quod nulla virtus terrena ei comparari potest. Iuxta illud: Non est potestas super terram, &c. Imō ipsi Lucifero tanta naturalis inest potestas seu virtus, qua maior etiam inter Angelos bonos in cœlo non existit. Sicut enim omnes Angelos in naturalibus excessit; & naturalia per casum non sunt imminuta, sed tantummodo gratuita, ideo adhuc in eo remanent, licet obfustata & ligata. Vnde glossa ibidem super illud: Non est potestas super terram, &c. Et si omnia superat, meritis tamen sanctorum subiacet.

Nec valet si quis duo obiceret. Primo, quod anima hominis posset resistere, & q̄ textus videtur sentire de vno in singulari, scilicet, Lucifero, cū in singulari loquatut. Et quia hic fuit, qui Christum in deserto tentauit, & primum hominem seduxit, iam autē religatus sit, & alij Angeli non sint tantæ virtutis, cū ipse omnes excedat. Ideo alij malos homines trāsferre localiter per aëra nō possunt.

Non valent instantiæ. Primò dicamus de Angelis. Nam minimus Angelus omnem humanā virtutem incomparabiliter excedit. Rationes sumuntur ex pluribus. Primò, quia virtus spiritualis fortior virtute corporali, sicut virtus Angeli, aut etiā animæ superior quā virtus corporalis. Secūdo quò ad animam: Quia cū omnis forma corporalis est forma indiuidua per materiam, & determinata per hęc, & nunc prout iam anima nostra existit, formę autem immateriales sunt absolutę & intelligibiles. Vnde etiā potestatem habent absolutam & vniuersaliorem. Ideo anima cōiuncta non potest ita subito trāsferre corpus suum localiter, nec in altum eleuare. Bene autem faceret, cū esset separata, Deo permittente: quę omnia à fortiori potest spiritus omninò immaterialis: prout est Angelus tā bonus quā malus.

Christus à Diabolo in pinnam templi sublatu.

Luciferi potestas equalis potestati bonorum Angelorum.

Diabolus meritis subiacet sanctorum.

*Translatio
Abachus.*

malus. Sicut etiam Angelus bonus transtulit Abachue in momento à Iudæa in Chaldæam. Et ex hac ratione etiam concluditur, quòd illi qui de nocte in somnis per alta ædificia vehuntur, non feruntur à proprijs animalibus, nec ex influentijs corporum cœlestium, sed ab aliqua excellentiori virtute, vt supra patuit.

Tertio, quòd sicut natura corporalis, nata est moueri immediatè natura spiritali, secundum locum; tum quia motus localis est primus motuum. 8. Physic. tum quia perfectior est inter omnes motus corporeos, vt ibidem probat Philosophus ea ratione, quia mobile secundum locum, non est in potentia ad aliquid extrinsecum, in quantum huius, sed solum ad aliquid extrinsecum.

*Corpora cœ-
lestia mouen-
tur ab intel-
ligentijs.*

Vnde etiam non tam à Doctoribus sanctis, quàm & Philosophis concluditur, quòd suprema corpora, supple cœlestia, mouentur à substantijs spiritalibus, & separatis bonis, & secundum naturam & voluntatem. Tum etiam quia videmus quòd anima primò & principaliter mouet corpus motu locali.

*Vnguenta ad
transferendum
preparata.*

Ideo dicere oportet, quòd ratio corporis humani, nec quantum ad ipsum corpus, nec quantum ad ipsam animam obstare potest, quin vtrunque moueri possit subito, Deo permittente, de loco ad locum à spiritali substantia bona secundum voluntatem & naturam, quòd boni & in gratia constituti transferuntur, aut bona secundum naturam, non autem secundum voluntatem, quando mali transferuntur. Si cui placet videre S. Tho. in 1. part. q. 90. per tres ibidem articulos, aut etiam q. de malo, seu etiam in 2. sent. dist. 7. de potestate Dæmonum super effectus corporales.

Modus autem transferendi talis est; Nā vt ex præcedentibus patuit, vnguentum ex mēbris puerorum, præcipue interceptorum ab eis ante baptismum, cōficere habet ad Dæmonis instructionem, sedile aliquod, aut lignum inungere, quo factò, statim in aera feruntur, & hoc siue de die, siue de nocte, visibiliter, seu etiā, si id volunt, inuisibiliter, secundum quòd Dæmō & obstaculum alicuius corporis, alterum corpus occultare potest, vt in prima parte tractatus, de prestigiosa apparitione operum Dæmonum patuit. Verum licet Dæmō per tale vnguentum vt plurimum huiusmodi praticat, in finem, vt baptismi gratia infantes priuet & saluatione, tamē & absque his plures efficiere

secere visus est, vbi per animalia, quæ vtrique non animalia vera, sed Dæmones sub formis illis existētes, ipsas trāsue-
xerūt: aut etiā aliquo sine exteriori adminiculo, solūmodo
Dæmonis virtute visibiliter operante interdū transferūtur.

Res gesta de visibili & diurna transuectione: In oppido
Vwaldshus super flumen Rhenum, Cōstantiensis diocesis,
Malefica quædā oppidanis cū esset plurimū odiosa, &
ad quasdam celebrandas nuptias non fuisset inuitata, cū
tamē benè omnes oppidani illis interessent, ipsa indigna-
ta, vindicare se æstimās, Dæmonem aduocat, & suæ tristi-
tix causam aperit, vt grandinē excitare vellet, & cunctos
de chorea dispergere petit: quo annuente, ipsam subleua-
uit, & per aëra ad montem prope oppidū, videntibus certis
pastoribus transuexit, & vt postmodū falsa fuerat, cū
aqua sibi deesset ad fundendum in foueam, (quem modū,
vt patebit, vbi grandines excitant, obseruant,) ipsa in fo-
ueam, quam paruum fecerat, vrinam loco aque immisit, &
cum digito, more suo, astante Dæmone mouit, & Dæmon
subitō illum humorem sursum eleuans grandinem vehe-
mentem in lapidibus super chorizantes tantummodò &
oppidanos immisit. Vnde ipsis dispersis, & de causā illius
mutuò conferentibus, Malefica oppidum postea ingredi-
tur, vnde suspicio magis aggrauatur. At verò, cum pasto-
res ea quæ viderant recitassent, suspicio vehemens in vio-
lentam creuit. Vnde capta, & falsa, quòd ea de causā, ni-
mirum quia inuitata non fuerat, talia perpetrasset; ob mul-
ta etiam alia maleficia ab ea perpetrata, incinerata fuit.

Et quia publica fama de huiusmodi trāsuectionib. etiā
apud vulgares continuè volat, non expedit plura ad hoc
probandum de his hīc inserere. Tantummodò hæc suffi-
ciāt aduersus illos, qui huiusmodi corporales transuectio-
nes aut omninò negant, aut q̄ solummodò imaginariè
& phantasticè fiant, affirmare conantur. Qui vtrique in suo
errore si relinquerentur, parum esset, imò nec aduertendū,
dummodò in fidei conuulsiōnem ipsorum error non ver-
geret. Attento autem, quòd illo errore non contenti, etiam
alios inserere & publicare in Maleficarum augmentatio-
nem, & fidei detrimentū non verentur: dum asserunt quòd
omnia maleficia, quæ eis iuste, tanquam instrumentis Dæ-
monum, verè & realiter imputantur, eis tantummodò
imagina

*Exemplum de
Vwaldshusi
Venefica, qua
visibiliter
translata fuit.*

imaginariè & illuforiè, tanquam innoxiijs esse imputanda, sicuti & ipsa transfectio phantastica. Vnde & plures impune in magnam creatoris contumeliam, & grauissimum iam ipsorum argumentum remanserunt.

*Transformatio
in deterius.*

Nec argumenta etiam à principio adducta eis suffragari possunt. Nam primum cum allegant capitulū Episcopi, 26. q. 1. Vbi asseritur, q̄ tantum phantasticè & imaginariè transferantur, quis tam insipiens, qui velit concludere, q̄ non possint etiam corporaliter transferre. Sicut enim ex fine illius capituli, vbi ponitur, q̄ qui credit posse hominem in melius vel in deterius transmutari, aut in aliam speciem transformari, infideli & pagano deterior sit cēsendus: quis possit cōcludere quòd nō possint homines in bestias prestigiosa illusione transformari, aut etiam de sanitate in infirmitates tanquam meliori in deterius transmutari. Iam talis, qui sic in cōrtice verborum canonis laboraret, utique contra mentem omnium Doctorem Sanctorum; imò & contra Scripturæ Sacræ processum sentiret.

Ex quibus multipliciter oppositum apparet, vt ex supradictis in plerisque locis circa primam partem tractatus deductum est Oportet ergo ad nucleum verborum attendere. Iuxta quod in prima quæstione primæ partis tractatus tactum est hoc circa solutionem secundi erroris inter tres, qui ibi reprobantur: quòd quatuor iniunguntur prædicatoribus populo ad prædicandum, transferuntur enim & corporaliter, & phantasticè. Iuxta quòd ex eorum proprijs confessionibus patet, non tam illarum, quæ incineratæ fuerunt, quàm etiam altarum, quæ ad fidem & pœnitentiam redierunt.

*Vtroque modo
& illuforiè
& verè trās-
feruntur.*

Inter quas & illa in oppido Brisiano interrogata à nobis, an ne phantasticè & illuforiè aut corporaliter possent trāsferri: respondit quòd vtroque modo. Si enim casu aliquo nollent corporaliter transferri, scire tamen vellent omnia quæ in concione illa ab earum consodalibus agerentur, tunc talis ab eis seruaretur modus, vt illa in nomine omnium Diabolorum ad latus sinistrum se reponeret ad cubitum: ex tunc quasi vapor quidam glaucus ex eius ore procederet. Vnde singula quæ ibi agerentur perlucidè considerarent, si verò corporaliter transferri vellent, modum supradictum seruare necesse esset.

Præterea in casu, quo Canon ille nudus absque omni declaratione intelligendus esset, quis tam stolidus, ut propter ea omnia eorum maleficia & nocumenta esse phantastica & imaginaria affirmaret, cum ad sensum omnibus appareat contrarium? Eo præcipue, quod plures sint superstitionum species: ut pote quatuordecim: Inter quas Maleficarum species, supremum in maleficijs & nocumentis continet gradum: & species Pythonum, ad quã reduci possunt, qui phantasticè vehuntur minimum gradum

Demum nec exempla ex Legenda Sancti Germani, aut aliorum quorumcunque eis suffragantur. Vtique quia possibile erat Dæmonibus, ut seipso ad latera, viri dormientis, tempore intermedio, quo scrutinium de vxoribus fiebat, applicarent, quasi viris condormirent: quod tamen factum fuisse propter honorem Sancti non asseritur: casus tamen ponitur, ut non credatur esse impossibile: oppositum illius quod in Legenda ponitur.

A simili responderi potest ad quascunque alias obiectiones, quia sicut inveniuntur, quod quædam tantummodo imaginariæ, ita etiam reperiuntur in scriptis Doctorum, plures fuisse corporaliter translatas. Si cui placet, Thomam Brabantinum in libro suo de Apibus inspicere, mirã inueniet, tam de imaginaria, quam etiam corporali hominum translatione

Legenda S. Germani.

Tho. Brabantini Apianum.

Sequitur de modo, quo se Incubis Dæmonibus subiciunt.

C A P. IIII.

SE D quantum ad modum, quo Maleficæ Dæmonibus Incubis se subiciunt, sex sunt videntia. Aliqua ex parte, Dæmonis & corporis ab eo assumpti, ex quo elemento sit illud formarum. Secundo ex parte actus, an semper cum infusione seminis ab altero recepto, Tertio, ex parte temporis & loci, an potius vno quam altero tempore se exercat. Quarto, an visibiliter se agitet ex parte mulieris, & an tantummodo illæ, quæ ex huiusmodi spurcijs procreantur à Dæmonibus frequenter. Quinto, an illæ quæ ab obstetricibus

in tem

tempore partus Dæmonib. inferatur, Sexto, an remissior vel intentior sit in talibus ipsa Venerea delectatio: & primo super assumpti corporis materia & qualitate.

Ex quo elemēto Incubi formantur.

Dicendum quod æreum corpus assumit, & quod aliquo modo est terrestre, in quantum habet terræ proprietatem per condensationē, q̄ sic declaratur. Nā quia aër in se non est figurabilis, nisi secundū figurationē corporis alterius in quo includitur: vnde etiā minime suis terminis terminatur, sed tantūmodo alienis, & vna pars aëris alteri continuatur. Ideo simpliciter, vt sic nō pōt corp' æreū assumere.

Nitentes Dæmones vulnerare.

Attento autem, quod aër est maxime transmutabilis & vertibilis in quodcunque: cuius signum est, quod quidam nitentes corpus à Dæmone assumptum scindere gladio, vel perfodere, id efficere non valuerūt: quia partes aëris diuisi statim continuantur de nouo: Ex quo patet, quod in se aër bene est competens materia, sed quia non potest figurari, nisi aliquid aliud terrestre sibi adiungatur, ideo oportet q̄ aër ille sit aliquo modo inspissatus, & ad proprietatem terræ accedens, seruata tamen aëris veritate. Et hanc condensationem facere possunt Dæmones & animæ separatæ per vapores grossos ex terra eleuatos, & per eorum motum localem eos congregando & figurando, in quibus manent tanquam motores tantum, & non vt infamatores, vt illi corpori formaliter influentes, quia sic fluit ab anima in corpus coniunctum. Sunt atq̄ in suis sic assumptis & figuratis corporibus, sicut naua in nauis, quem ventus mouit.

Anima est vt naua in nauis.

Vnde quando quæritur, quale sit corpus? Quantum ad materiam à Dæmone assumptam. Dicendum, quod de eo aliud est loqui quantum ad principium assumptionis, & aliud quantum ad terminum. Quia quò ad principium, sic est aër, quantum ad terminū, est aër inspissatus, ad proprietatē terræ accedens. Hæc aut omnia possunt Dæmones, Deo permittente, ex natura, cum natura spiritualis sit superior natura corporali. Vnde & necesse habet sibi obedire, quo ad motum localem, non autem quò ad formarum naturalium, tam accidentalium quam & substantialium subceptionem, nisi in aliquibus paruis creaturis: & hoc adminiculo alicuius alterius agentis, vt supra tactum est. Per motum autem localem, nulla forma ponitur in se mota: vnde, sic ad portum mouere possunt cum alijs circumstantijs.

Ex qui.

Ex quibus tamen si quis incidentaliter quæreret, quid sentiendum ubi Angelus bonus vel malus aliqua opera virtute exerceret per corpora vera naturalia, & non aërea, sicut in asina Balaam, per quam Angelus loquebatur & ubi Demones in obsessis corporibus agitantur. Dicendum, quod illa corpora non dicuntur esse assumpta, licet tamen occupata. Inspiciantur dicta Doctoris in 2. distinctio 8. An Angeli, corpora assumant. Sed maneamus in proposito.

Demones in assumptis corporibus, cum Maleficiis loquuntur, vident, audiunt, comedunt & generant, quomodo hæc sunt intelligenda: & hæc est secunda pars huius primæ difficultatis.

Dicendum ad primum, quod ad veram locutionem tria requiruntur, scilicet pulmo cum retractione aeris, quæ non solum propter vocem, sed propter refrigerium est cordis, unde & muri habent attractionem necessariam.

Secundo requiritur, quod formetur ex percussione corporis in aëre, cum quis ligno percutit in aëre, vel cæpana sonum facit magnum vel parvum: quia materia in se sonabilis, cum percutitur cum sonabili instrumento, redditur sonus secundum quantitatem corporis & recipitur in aëre & multiplicatur usque ad aures audientis, qui si est remote post spatium, ut videtur prævenire habet.

Tertio requiritur vox: & dici potest, quod sonus in corporibus inanimatis, dicitur vox in animatis corporibus: & ibi est lingua, quæ aërem respiratū & iterum emissum percutit in instrumento & vase fuso a Deo & viro naturaliter, quod non est cæpana: Ideo quæ ibi sonus, hic vox dicitur. Et hoc tertium potest explicari per secundum, ut patet, & hæc ideo posui, ut prædicatores habeant modum tradendi populo.

Quarto requiritur, ut ille qui vocem format, conceptum mentis vult alteri per vocem exprimere, ut ipse intelligat, ideo illam vocem organizat, id est, distinguit successivè in ore per linguam dentes percutiendo, & per labia claudendo & aperiendo, percussum aërem in ore ad aërem extrinsecum emittendo, ut sic multiplicando successivè usque ad aures audientis, qui tunc intelligit conceptum mentis.

Ad propositum. Demones carent pulmone & lingua, quæ tamē artificiatā ostendere possunt, iuxta corporis conditionem, sicut & dentes & labia: unde non verè & proprie loqui

De corporibus Angelorum assumptis naturaliter.

Ad vocem quæ requirantur.

Quomodo Demones loqui possint.

180 *Quomodo males se incubis subiiciant.*

loqui possunt. Sed quia intelligunt, & intellectum mentis
ubi exprimere volunt, tunc non per voces, sed per sonos,
qui habent quandam similitudinem vocum, aërem non
respiratum, & attractum, ut in hominibus, sed inclusum in
corpore assumpto percipiunt, & ad aërem extrinsecum ar-
ricularim emittunt usque ad aures audientis. Et quod absque
aëre attracto & non respirato possit fieri vocis similitudo,
pater per cetera animalia non respirantia, quæ dicuntur vo-
care, cetera alia instrumenta, ut dicit Philof. in 2. de Anima.
Hæc enim dum capitur, extra aquam subito vocem emit-
tit, & moritur.

*Hæc.
Experientia
contrarium
perhibet.*

*Dæmones in
obsessis quo-
modo loquan-
tur.*

*Quomodo
Angeli &
Dæmones vi-
deant.*

*Angelorum
oculi sunt ocu-
li picti.*

*Cur Angeli
impis appa-
rentur.*

Possunt hæc applicari ad ea quæ sequuntur usque ad
vim generativam, exclusivè tamen ad bonos Angelos: Si
quis velit ulterius speculari de locutione Dæmonum in
obsessis corporibus: Ibi enim utuntur corporalibus instru-
mentis veri corporis obsessi: quia illis illabuntur sic intel-
ligendo infra terminos corporalis quantitatis, & non in-
fra terminos essentiae, neque corporis, neque animæ. Da
differentiam inter substantiam, & quantitatem, seu acci-
dens; sed de his nihil ad propositum. Si cui autem placet,
inspiciat Sanctum Tho. in 2. senten. dist. 8. art. 5.

Consequenter autem qualiter vident & audiunt: dicen-
dum: quod quia duplex est visio, Spiritualis & Corporalis.
Et prima in infinitum excedit alteram, tñ quia penetrat, tum
ga per distantiam nō impeditur, iuxta luminis facultatē quod
sibi deseruit. Ideo dicendū q̄ nullo modo videt Angelus, si-
ue bonus, siue malus per oculos corporis assumpti, nec aliqd cor-
porale sibi deseruit, sicut tñ in locutione deseruit sibi aër, &
percussio aëris ad sonū procurādū, & ulterius ad multiplicā-
dū usq; ad aures audientis: Vñ oculi eorū sunt oculi depicti.
Libenter autem sub his similitudinibus hominibus se of-
ferunt, ut eis eorum proprietates, quas naturaliter habent,
& loqui spiritualiter per huiusmodi opera manifestent.

Ideo enim & Patribus sancti Angeli sæpè apparuerunt
ex Dei ordinatione, & eius permissione. Malis hominibus
se manifestant, ut homines eorum proprietates cogno-
scentes, illis se associant, hic in culpis, & alibi in pœnis.

Vnde Dionysius Cœlestis Hierarchie in fine dicit: Ex
omnibus partibus humani corporis docet Angelus suas pro-
prietates considerare: cōcludēdo, quod corporalis visio, cum

sic operatio corporis virtutis per organum corporale, quibus Dæmones in se carent, ideo in assumptis corporibus, sicut similitudines membrorum habent, ita & similitudines operationum.

Et similiter dicere possumus de eius auditu, qui multum nobilior corporali, eo quod conceptum mentis & animæ locutionem subtilius cognoscere potest quam homo, audiendo conceptum mentis per verba corporalia expressum. Vide Sanctum Thomam in 2. senten. distinctione 8. Si enim in vultu hominis legitur secreta eius voluntas, & ex motu cordis & qualitate pulsus, à Medicis passionem animæ cognoscuntur, à fortiori per Dæmones.

Auditus Angelorum.

Sed quo ad comestionem dicamus, quod completa ratio comestionis quatuor debet. Divisionem cibi in ore, & traiectionem in corpus, virtus corporis potentis digerere, & quartum, convertere necessarium nutrimentum, & superfluum eiecere. Angeli, quicumque prima duo in assumptis corporibus comedendo faciunt, tertium & quartum non possunt, sed loco virtutis digestivæ & eiecivæ, adest eis virtus alia, quæ cibis dissolvitur subito in præiacentem materiam. In Christo etiam fuit vera comestio in omnibus, quia habuit virtutem nutritivam & conuersivam, non autem conuertendo in suum corpus, quia illæ virtutes fuerunt gloriificate, sicut & corpus: unde etiam resolvebatur cibus in corpore subito, sicut qui aquam in ignem prouiceret.

Comestio Angelorum qualis.

Christus quomodo comedit.

Quomodo modernis temporibus Maleficæ actus carnales tum Incubis Dæmonibus exercent, & qualiter ex his multiplicentur.

Sed quo ad actus carnales de quibus principaliter intenditur, quos etiam cum Maleficis tanquam Incubi, in assumptis corporibus exercent, nulla subest difficultas ex præmissis, nisi fortassis quis dubitaret, An præsentis Maleficæ huiusmodi spurcitijs intenderent & an originem Maleficæ ex his spurcitijs sumpserunt.

Ad has duas dubitationes respondendo: dicamus ad primam quæquid de præcedentibus Maleficis ante annos incarnationis Dominicæ, mille & quadringentos, vel circiter actum sit. An videlicet his spurcitijs inseruiebant sicut ab illo tempore modernæ Maleficæ hoc ignotatur, eo quod

Veniis factis Maleficarum.

nusquam hoc, quod experientia iam edocuit, historia dis-
seruit. Maleficos enim semper fuisse, & ex eorum pravis
operibus plurima nocumenta hominibus, iumentis, & ter-
re frugibus euenisse, sicut & Incubos & Succubos Demo-
nes, nemo qui historias peragrare potest, cum tra-
ditiones Canonum & Sacrosu Doctorum plurima a mul-
tis centenis annorum de ipsis in posterum reliquerunt &
tradiderunt. Licet in hoc sit differentia, quod Incubi Dæ-
mones in retroactis temporibus infesti fuerunt muliercu-
lis contra ipsarum voluntatem, prout Nidet in suo Formi-
cario, & in libro de vniuersali bono, siue de Apibus Tho-
mas Brabantinus plurima recitat.

*Thomas Bra-
bantinus de
Apibus.*

Huic autem positioni, quæ asseritur, præsentis Malefi-
cas huiusmodi spurcitijs Diabolicis esse infectas, non no-
stra sententia intantum adhaeret, quantum ipsarum Male-
ficarum experita testimonia, quæ cuncta illa reddiderunt
credibilia, non iam, vt hæcenus, inuitis animis, sed sponte
pro voluntate foetidissima miserabili seruituti se subiicie-
tes. Quotquot enim a nobis seculati brachio ad puniendum
relictæ fuerunt in varijs Diocessibus, præcipue in Consta-
tienti, & in oppido Rattenspurg, multis annis his inhæse-
runt spurcitijs certis sub vigesimo, alijs sub duodecimo, aut
sub trigesimo anno, & semper cum fidei abnegatione, in
toto vel in parte testes sunt ibidem omnes incolæ. Depris
enim secretè pœnitentibus, & ad fidem reuersis, nõ minus
quam quadraginta & octo in quinque annis igni traditæ
fuerunt: nec tamen illis accommodata fides, quantum spon-
te reuersis ad pœnitentiam, credulitas adhibita fuit: omni-
bus in hoc concordatibus, q̄ huiusmodi spurcitijs in aug-
mentum huius perfidiæ habent insistere. De quibus etiam
sigillatim in secunda parte operis, vbi eorum particularia
opera describentur, tractabitur, obmittendo ea, quæ & so-
cius noster, inquisitor Cumanus in comitatu Buriæ pere-
git, qui & in spatio vnus anni, qui fuit Millesimus qua-
dringentesimus octuagesimus quintus, quadraginta & vnâ
maleficam comburi fecit: Et omnibus publicè asseretibus,
vt dictum est, illis spurcitijs Diabolicis inhæsisse. Constat
ergo omnia, aut visus vel auditus propria experientia, aut
fide dignorum relatibus.

*48. Malefica
combusta.*

*In confirma-
tionem perfidi-
æ concubunt
Malefica cum
Dæmonibus.*

*49. Malefica
combusta.*

*An Malefici
ex Incubis &
Succubis sint.*

Quo ad secundum, vbi discutatur, an ipsi Malefici ex his
spur-

spur-

spurcitij originem sumpserunt. Dicamus secundum Augustinum, hoc utique verum esse, omnes supersticiosas artes ex pestifera societate hominum & Dæmonum originem sumpsisse. Sic enim dicit lib. 1. de doctr. Christ. & habetur. 26. q. 2. illud quod est. Omnes artes huiusmodi, vel negotiorum vel noxiarum superstitionis, ex quadam pestifera societate hominum & Dæmonum, quasi pacta infidelis & dolosæ amicitiae constituta, penitus sunt repudiandæ. Illo attentio, manifestum est, quod sicut diuersæ sunt species superstitionis, seu magicæ artis, ita & diuersæ sunt eorum societates: & sicut species Maleficorum inter quatuordecim illius artis species pessima existit, quia non per pactum tacitum, sed expressum, ultra hoc, quod cultum latræ per fideli abnegationem ipsis Dæmonibus habent exhibere: Ideo & pessimam cum ipsis conuersando retinent societatem: iuxta mulierum, quæ semper vanis delectantur, condiciones. Attentio insuper iuxta Doct. S. Tho. in 2. sent. dist. 4. art. 4. in solutione vnius argumenti, vbi querit.

Vnde noxiarum artes.

An geniti ex huiusmodi Dæmonibus modis peractis, sint maioris virtutis quam alij homines? Respondet hoc verum esse, non solum ex textu scripturæ, Gen. 6. Isti sunt potentes à seculo, &c. Sed etiam ea ratione, quod Dæmones possunt scire virtutem seminis decisi. Primo, ex dispositione eius à quo decisum est. Secundo, mulierem proportionatam ad seminis illius susceptionem.

Geniti ex Dæmonibus sunt potentes.

Tertio, constellationem iuuantem ad effectum corporalem. Et quartum addere possumus, etiam ex suis verbis. scilicet ipsius geniti complexionem optimam, ad effectus illi proportionatos. Ex quibus omnibus sic concurrentibus concluditur, quod tales sic geniti, sunt fortes & magni corpore.

Ideo ad propositum, cum queritur: An Malefici ex his spurcitij originem sumpserint, dicamus. Originem sumpserunt utique ex pestifera mutua societate, ut ex primo notabili patuit. Multiplicationem verò non sumpsisse ex illis spurcitij, nemo negare potest ex secundo notabili, cum non delectationis, sed corruptionis causa illius Dæmones intedunt. Erit ergo talis ordo, quod Succubus Dæmon si ab homine scelerato semine decidat, qui est proprius illi homini deputatus, & noluerit se Incubum facere ad Maleficam, tradit illud semen Dæmoni mulieri seu Maleficæ deputatus: & ille sub certa co-

Multiplicatio ex Incubo natorum.

stellatione sibi deseruiente, vt talis genitus vel genita fortis viribus ad petagenda maleficia persistit, se Incubum Maleficæ faciet.

*Non fuerunt
Malefica ante
Noam.*

Nec obstat quod illi, de quibus textus loquitur, non fuerunt Malefici, sed tantummodo gigantes, & viri famosi & potentes, quia, vt superius dictum est, maleficia non fuerunt perpetrata tempore legis naturæ, & hoc propter recentem memoriam creationis mundi. Vnde Idolatria locum habere non potuit. Iam autem malitia hominum excrefcente, Diabolus maiorem ad seminandum hoc genus perfidiæ reperit opportunitatem. Sed neque illi termini in bonum virtutis intelligi possunt, vbi illi asseruntur, fuisse viri famosi dicebantur.

*An semper cum decisione seminis Incubus Damon
Maleficam aggreditur.*

AD illud etiam vbi quæritur. An semper cum infusione seminis, &c. Respondetur cum nulle nocendi habeat modos & artes, vt potè quia principio ruinæ suæ conatur Ecclesiæ vnitatem rescindere, & humanum genus omnibus modis auertere. 16. q. secunda. Ideo de istis regula infallibilis non potest dari, sed probabilis distinctio: videlicet, q̄ aut Malefica annosa est, & sterilis, aut non. Si sic tunc vtiq; absque seminis decisione, cum ad nihilū valeret, & Dæmō in suis operibus etiam quātum potest superfluitatem subterfugit, sicut & natura Maleficam aggreditur. Vel etiam si sterilis non sit, tamen delectationis causa, ex parte Maleficæ causandæ ipsam aggreditur. Si verò ad impregnationem disposita, tunc si commodè semen à viro decisum habere potest, cum illo ipsam aggredi ob infectionem prolis non differt.

*Differt seminis
emissum &
semen deci-
sum.*

Verum si quis quæreret: An semeni emissum per nocturnam pollutionem, ita colligere possit, sicut decisum per actū carnalem. Ad hoc probabilis potest dari ratio, quod non licet alijs videri potest oppositum, Nam attento q̄ Dæmones, vt præmissum est virtutem seminis generatiuam attendunt, & talis vis in semine per actum carnalem amplius effunditur & conseruatur, scinditur semen per pollutionem nocturnam, emissam tantummodo ex superfluo humore

& non

& non cum tanta vi generatiua discinditur. Ideò cum eo se minus exercere ad generationem prolis creditur, nisi fortassis vim illam adesse semini intelligeret.

Sed & hoc omninò negare non possumus, quòd Malefica maritata, & per maritum impregnata, etiam per commixtionem alterius seminis Incubus Dæmon conceptum inficere potest.

Dæmones factum in utero inficiunt.

An potius vno tempore quàm altero. Incubus se exercet: & similiter de loco.

AD illud, an obseruet tempora & loca. Dicendum quòd vltra obseruantiam temporum, quò ad constellationes quas obseruat, quãdo ad prolis infectionem operatur. Obseruat etiam certa tempora, quãdo non infectionis, sed veneræ voluptatis causa, ex parte Maleficæ exercere agitur: & sunt sacratiora totius anni tẽpora: vt natalis Christi, Paschatis, & Pẽtecostes solẽnitatib⁹ & alijs festiuis diebus.

Et hoc faciunt triplici ex causa. Primo, vt sic Malefici nõ solum perfidi per apostasiam à fide, verum etiam Sacrilegi vitium incurrant, in quibus ipsi Dæmones vt ipse creator amplius offendatur, & grauius in proprijs animabus Maleficæ condemnentur.

Cur Satan ad execranda sua maleficia sacros festos dies elgat.

Secunda causa, quòd cum Deus sic grauius offenditur, eis maiorem potestatem lauiendi in homines & puniendi illos, siue in rebus, siue in corporibus, etiam innoxios relinquat. Quòd enim dicitur: Filius non portabit iniquitatem patris, &c. intelligitur quò ad æternam punitionem, temporali autem sæpissime innoxij propter aliorum facinora afflictione puniuntur. Vnde & alibi Deus clamat: Ego Deus fortis & zelotes, visitans peccata parentum in tertiam & quartam generationem. Talis puniitio patuit in filijs Sodomitarum submersis, propter parentum scelera.

Quomodo filius portet iniquitatem patris.

Tertia causa, vt maiori opportunitate plures ruere faciant, præsertim iuenculas, quæ festiuis diebus otio & curiositatibus dum amplius insistent, eo facilius à Maleficis vetulis seducantur: Prout in terra natiuitatis vnus ex his inquisitoribus, (cum duo simus hoc opus colligentes) cõtingit.

Festiui dies ad otiosam curiositatem con-

Nam iuencula quædam & virgo deuota sollicitata festina die ab vna vetula, vt secum per gradus ad cameram

ducunt.

Quò tempore Incubi agitent.

ascenderet, eò q̄ certi iuvenes pulcherrimi ibidem essent
inclusi: & dum illa annueret, ascendentibus simul, vetula
precedente, inuinxit iuuentutē, ne se signo crucis muni-
ret. Et licet illa annueret, occultè tamen signo illo muni-
uit: qua ex re contigit, vt dum ascendissent & virgo nemi-
nem conspexisset, eò q̄ Dæmones ibidem existentes suam
præsentiam in assumptis corporibus illi virgini nequibant
ostendere. Vetula maledicendo virgini dixit: Vadas in no-
mine omnium diabolòrum, cur te signasti? Hæc ex cõfes-
sione puta illius virginis collegi.

Potest & addi quarta causa, vt sic facilius homines sedu-
cant, qui dum sic considerant, q̄ talia à Deo sacrationibus
temporibus fieri permittuntur, non æstiment illa tam gra-
ua esse sicut si illis temporibus nequirent facere.

*De loco exer-
citiij Incubi.*

De loco verò, an plus in locis certis se exerceant, dicen-
dum, q̄ ex verbis factisque Maleficarum constat, q̄ spur-
citas illas omninò in locis sacris exercere nõ possunt. Qua
in re perpenditur efficacia Angelicæ custodiæ, ob reueren-
tiam illius loci. Et quòd amplius est, asserunt, se nunquam
habere pacem, nisi tempore diuinorum, cum præsentem
fuerint in Ecclesia: & ideo citius & tardiùs ingrediuntur &
egrediuntur. Licet alia pessima certa ceremonialia habent
ad instructionem Dæmonum obseruare, scilicet tempore
elevationis in terra spuere, seu cogitationes nephãdissi-
mas per verba, aut sine verbis proponere: vt vtinam esses
in tali, vel tali loco, prout iam in secunda parte tangetur.

*Malefica tar-
dis egressu-
tur templo.*

*An visibiliter, sicut ex parte Malefica, ita etiam quò ad
circumstantes se mutuo agitant Incubi
& Succubi.*

AD illud, an visibiliter vel inuisibiliter huiusmodi spur-
citas agant mutuo: dicendum quantum experientia
nos edocuit, quòd licet semper visibiliter ex parte Malefi-
cæ Dæmon Incubus operetur, ita q̄ non est necessariù in-
uisibiliter propter fœderatũ pactũ expressum ei appropin-
quare. Tamen quò ad circumstantes, sæpius ipsæ Maleficæ
supinæ iacentes in agris seu syluis visæ sunt, & denudatæ
supra umbilicum, & iuxta dispositionem illius spurcitiæ
coaptatis membris, tibis & cruribus se agitantes. Dæmo-
nibus Incubis inuisibiliter ibidem quò ad circumstantes coo-
perantibus

perantibus: licet in fine actus, vapor nigerrimus in longi-
tudine hominis sursum à Malefica in aere eleuabitur, sed
hoc rarissimè. Et qua de causa nouit ille artifex, ut iuen-
cularum circumstantiam, vel aliorum hominum mentes
valeat aut allicere, aut immutare. De quibus gestis & qua-
liter in plerisque locis, tam in oppido *Rauensburg*, quam
etiam in dominio Nobilium de *Rappolstein*, & ceteris alijs
terris talia sunt peracta, in secunda parte patebit.

Sed & hoc contigisse certum est, quod maritus visibiliter *Visibiles Incu-*
interdum cernentibus Incubos Dæmones, quos tamē non *bi.*
Dæmones, sed viros putabant, cum eorum vxoribus talia
peragere dum arma arriperent, & transfodere volebant, su-
bito Dæmoni disparuit, se inuisibilem faciendo: Vnde &
mūlieribus manus & brachia obuiuentibus, licet interdum
læsi fuissent, ipsos tamen viros oburgantes, an ne oculos
haberent, aut si à Dæmonibus obsessi forent, deridebant.

Quod non solum Dæmones Incubi mulieres ex eorum spur-
citijs procreatas, aut eis obstetricibus oblatis infestant,
sed quascunque indifferenter cum maioris vel
minori venerea delectatione.

F Maliter verò concludendo, dici potest ipsos Dæmones
Incubos, non tantum mulieribus ex eorum spurcitijs pro-
genitis, aut eis ab obstetricibus oblatis fore infestos, sed
toto conatu in quascunque sanctiores virgines illius ter-
ræ, aut oppidi, per ipsas Maleficas seductrices aut copula-
trices anhelare. Hoc enim experientia, rerū magistra, edo-
cuit: vbi in oppido *Rauensburg* certæ combustæ ante fi-
nalem sententiam huic simile, asseruerunt, quod eis ab eorum
magistris iniunctum fuisset, omni conatu debere in subuer-
sionem sanctarum virginum & viduarum laborare.

Et de venerea delectatione, an maior sit vel minor cum
Incubis Dæmonibus in corpore assumptis, quam cæteris
paribus cum viris in corpore veros dicendum. Videatur, quod
hæc naturalis ordo hoc minus excuset quin maior sit, vbi *An maior in*
simile suo simili alludit, tamen ille artifex vbi debet *coitus Dæmo-*
actiua debitis passuis, licet non in natura, tamen sub qua *ni quam viri*
firmitibus in calore vel temperamento aliquo coniungit vtiq; *Malefica sit*
non minorem excitare videtur concupiscentiam, sed de his *voluptas.*

in sequentibus latius quò ad conditionem sexus foemine
declarabitur.

De modo generali, quo per Sacramenta Ecclesie sua maleficia
Malefica exercent. Et de modo quo vim generatiuam impe-
dire solent, seu etiam alios defectus super quascunque crea-
turas, demptis corporibus castitibus.

C A P. V.

Vnc autem, qualiter alias creaturas in vtroque
sexu & terræ fruges inficiant, plures sunt super
modos agendi aduertenda. Et primò qualiter
homines, deinde qualiter bestias. Tertio, qua-
liter terræ fruges. Ex parte hominis, primò qualiter vim
generatiuam, seu etiam actum Venereum, ne mulier con-
cipere, aut vir actum exercere valeat, maleficijs impediunt.
Secundò, qualiter actus ille impeditur respectu vnus mu-
lieris interdum & non alterius. Tertio, qualiter membra
virilia auferuntur, quasi omnino sint à corporibus euulsa.
Quartò, quomodo, si aliquid præmissorum contingeret
potentia Dæmonis inferente per se: non per Maleficam
posset discerni. Quintò, quomodo Maleficæ, homines
vriusque sexus in bestias præstigiola arte transmutant.
Sextò, quomodo obstetrices Maleficæ conceptus in vte-
ro matris diuersis modis interimunt, & vbi hoc non fa-
ciunt Dæmonibus infantes offerunt. Et de hæc quasi in-
credibilia putarentur, ideo in prima parte operis per quæ-
stiones & argumentorum solutiones sunt decisa, ad quas,
si opus sit, dubius lector pro inuestiganda veritate recur-
tere potest.

Ad præsens tantummodo acta & gesta per nos reperia,
sive etiam ab alijs conscripta in detestationem tanti cri-
minis sunt deducenda ad priores quæstiones, si fortassis
alicui difficiles ad intelligendum forent. Ex his quæ in hac
secunda parte traduntur fidem capiat, & ab errore resiliat,
quo nullam Maleficam esse, aut nullum maleficium posse
fieri in mundo æstimauit.

Vnde primò notandum, quod cum sex modis ledere possunt
alias creaturas, quibus alijs creaturas ledunt. Et vnus sit, quod

antorem

amorem malum ingerit viro alicui ad mulierem, vel mulieri ad virum. Alius est, quo odium vel inuidiam, in aliquo seminare procurant. Tertius in his, qui maleficiati dicuntur ne vi generatiua sui valeant ad feminam: vel viceversa foemellae ad virum; vel etiam alijs modis abortum procurando, vt supra tactum est. Quartus, cum in membro aliquo hominem aegrotate faciunt. Quintus, cum vitam priuant. Sextus, cum vltimam rationis auferunt.

Et fatei cum hoc oportet, quod in omni genere rerum demptis corporibus caelestibus, veros defectus & veras infirmitates ex virtute naturali inferre possunt, & hoc ex potenti virtute naturali & spirituali, qua corporali quacunque eminent virtute. Nulla etiam infirmitas cum altera concordat, seu etiam defectus naturalis, vbi infirmitas desit: ideo diuersis modis vtrique ad diuersas infirmitates & defectus procedunt. De quibus aliqua, quantum necessitas postulat, in medium producamus.

Prius tamen, ne animus lectoris maneat suspensus, cur supra corpora caelestia aliquam immutationem facere non possint, dicemus triplicem esse causam. Prima, quia super eas, etiam quo ad locum penalem, existunt: qui locus est aer caliginosus: & hoc propter ipsorum officium eis deputatus. Vide supra in prima parte tractatus in quaestio. 2. vbi dicitur de Incubis & Succubis Daemonibus.

Secunda causa, quia corpora caelestia mouentur a bonis Angelis. Vide in plenisque locis de motibus orbium, praecipue S. Tho. in prima parte, q. 90. In quo concordant Philosophi cum Theologis.

Tertia causa, propter vniuersale regimen & commune bonum vniuersi, cui detraheretur in generali si malis permitteretur spiritibus in illa corpora caelestia aliquas immutationes causare. Vnde & illae immutationes miraculose factae in veteri aut in nouo Testamento, a Deo per eorum motores seu Angelos bonos factae sunt, vt in statione Solis sub Iosue, retrogradatione sub Ezechia, obscuratione innaturali in passione Christi. In omnibus autem ex post elementis & elementatis sua Maleficia Deo permittente, & per se absque Maleficijs & cum Maleficijs exercere possunt, & de facto exercere non cessant, vt patebit.

Secundo notandum, quod in omnibus modis maleficiandi, vt plu

Cur corpora caelestia immutari non possint.

Miraculose immutationes.

Abusus sacramentorum ad maleficia.

vt plurimum semper Maleficas informant, vt instrumenta suæ maleficiæ per Sacramenta seu sacramentalia Ecclesie, vel per quæcunque diuina seu Deo consecrata efficiant: Vt quando imaginem ceream sub palla altaris ad tempus ponunt, vel per Chrisma sacrum filium trahunt, vel ex quibuscunque rebus consecratis & hoc quidē triplici ratione.

Abusus festorum sacrorum ad maleficia.

Sicut etiam quod sanctoribus anni temporibus, & præcipue circa aduentum domini, & festa natalia sua maleficia exercere solent. Primo, vt non solum homines per talia peridi fiant, sed etiam sacrilegi, diuina quantum in eis est contaminando, & vt sic plus Deum creatorem suum offendant intimius, animas proprias condemnent, & plures in peccata ruere faciant.

Secundo, vt Deus sic graueret per homines offensus, Dæmoni maiorem potestatem in homines seuiendi relinquat. Sic etiam Gregorius dicit, quod malis interdum iuxta eorum desideria & petitiones concedit iratus, quæ alijs denegat propitius. Tertio, vt sic sub specie boni apparentis plures simplices facilius decipiat quando peractis diuinis rebus putant aliquid aumini a Deo obtinuisse, vbi solum peccata maiora sunt commissa.

Potest & addi quarta ratio super sacratiora tempora & principium anni. Nam quia festa plus franguntur peccatis mortalibus quam mechanicis operibus, iuxta August. in lib. de decem cordis. Superstitio autem & maleficia de maximis seruilibus operibus Dæmonis est contra diuinam reuerentiam. Ideo, vt dictum est, homines profundius cadere facit, & creator amplius offenditur.

Ethnica carumpona, in nomine anno.

Et super principium anni dicere possumus, iuxta Isido. lib. 8. Etym. c. 2. quod sicut Ianus, a quo Ianuarius mensis dictus est, qui & in die circumcisionis incipit, Idolum fuit diuersis faciebus confectum, vna tanquam esset finis anni præcedentis, & alia tanquam esset principium futuri, & imminens anni esset protector, & fortunatus auctor, in eius reuerentiam, sed potius Dæmonis, in Idolo faciebant pagani varias commotiones luxuriosas & strenuas, & iocula sibi mutuo tradiderunt, choreas varias duxerunt, mensas præparauerunt: de quibus mentio fit per B. August. in multis locis, & fere per totum recitantur. 26. q. varijs.

Et sicut iam mali Christiani has corruptelas imitantur, licet,

ficet, quò ad lasciuiam sint trãssata ab eis ad tempora car-
nis priu) quando cū laruis, & ludis & alijs superstitionibus
discurrunt, ita & nunc Maleficæ his persuasionibus & Dz-
monibus, in ipsorum complacẽtiam circa principium an-
ni, quò ad diuinum officium & cultum, vt festum Andreæ
& festa natalia Christi existunt, sua maleficia exercent.

Et quidẽ iam in speciali qualiter per sacramenta primò.
Demũ qualiter per sacramentalia talia exercet aliqua noui-
ter facta, & à nobis per inquisitionem reperta referamus.

Oppidum, quod nominare non expedit, quia ordo cha-
ritatis & rationis imperat & suadet: vbi Malefica corpus
Dominicũ sumpsit, & declinãs subito, vt detestabilis mo-
dus est mulierũ, peplum ori adhibuit, & in panniculũ Do-
minicum corpus extrahendo inuoluit, & in ollam, in qua
bufo erat, sic à Diabolo informata, proiecit, & sub terra in
stabulũ prope horreum domus suæ occultauit cū alijs plu-
rimis rebus adiunctis, ex quibus sua maleficia exercere ha-
buisset: Sed assistente diuina pietate, tantum facinus dete-
ctum ad lucem peruenit. Nam sequenti die, mercenario
quodam, causa sui laboris, prope stabulum iter faciẽte, vo-
cem quasi cuiusdã infantis eiulantis audiuit & quãdo pro-
pius accessit, vsq; dum ad pauimentũ sub quo olla abscon-
dita erat, peruenisset, tanto clarius audiuit, & æstimans in-
fantem aliquẽ à muliere subtrumulatũ, Scultetũ seu Præsi-
dentem accessit, & rem gestã, sua æstimatione à parricida
perpetratam narrauit, qui citò missis seruitoribus ita esse
vt ille narrauerat, repertum est. Exhumare autem puerum
nolebant, sed potius vt custodes à remotis positos, si qua
mulier accederet, sano vsi consilio, attẽdere haberent. Nec
enim Dominicum corpus ibi absconditum esse nouerant;
vnde & contigit, vt eadem Malefica locum accederet, &
sub pallio alijs occultẽ cernentibus ollam abscondit. Vri-
de capta & quæstionibus exposita facinus detexit, asserẽs
Dominicum corpus cum bufone fuisse in olla abscondi-
tum, vt ex his pulueribus sua ad libitum nocumenta ho-
minibus seu alijs creaturis inferre posset.

Insuper aduertendum, quòd hanc obseruant Maleficæ
communicantes consuetudinẽ, vt, si absque nota efficere
valeant, Dominicum corpus sub lingua; & non supra reci-
piant rationibus his, vt æstimari potest, vt abnegationis

Vnde Bachanalia Chri-
stianorum.

Quomodo
per sacramen-
talia malefi-
cia fiant.

De Domini-
co corpore in
ollam cum bu-
fone incluso,
quod vt in-
fans eiulans.

Malefica cor-
pus Domini-
cum sub lin-
gua occultat.

fidei

fidei remedium nunquam percipere velint: nec per confessionem, nec per Sacramenti Eucharistiæ perceptionem. Secundò, ut eò facilius ex ore Dominicum corpus accipiatur, pro earum, ut dictum est, vsibus applicandum, in maiorem creatoris offensam.

*Cum extensa
lingua corpus
Christi sum-
endum.*

Quare & omnium Ecclesiæ rectoribus & populū communicantibus semper iniungitur summam adhibere diligentiam, ut plurimum aperto ore, & lingua benè extensa, cum amotione pepli, mulieres communicent. Et quantò maior adhibetur diligentia, tantò plures Maleficæ per hūc modum notantur.

De alijs rebus sacramentalibus innumeras exercent superstitiones. Interdum imagines cereas, quandoque res aromaticas sub palla altari, ut supra tactum est, ponentes, sub limine domus occultant, ut per transitum ille, pro quo positum est, maleficiatur. Innumera possent deduci, sed hæc minima per maiora maleficia approbantur.

*De modo, quo vim generatiuam
impedire solent,*

C A P I T U L U M VI.

DE modo autem, quo vim generatiuam impedire solent, tam in hominibus quàm iumentis, etiam in vtroque sexu potest lector ex his quæ supra tacta sunt scire in questione; An Dæmones per ipsas Maleficas mentes hominum ad amorem vel odium immutare valeant. Vbi post solutiones argumentorum specialiter fit declaratio de modo quo vim generatiuam impedire valeant, Deo permittente.

*Duplex in-
trinssecum &
extrinssecum
impedimentū.*

Vbi tamen notandum, quod tale impedimentum ab intrinseco & extrinseco praticatur. Intrinsecè autè fit ab eis dupliciter: Primò, vbi rigorem membri pro fructificatione accommoda, directè reprimunt. Nec hoc videtur impossibile, cum & motum aliàs naturalem in aliquo membro impedire possunt. Secundò, vbi missionem spirituum ad membra, in quibus est virtus motiua, prohibent, quasi intercludendo vias seminis, ne ad vasa generationis descendat, vel

dar, vel ne excidatur, vel emittatur.

Extrinsicè procurât interdum per imagines, vel ex herbarum comestionibus: interdum per alias res exteriores, puta ex galloꝝ testiculis. Non tamen credendum est, quòd virtute illarum rerum vir impotens reddatur, sed occulta virtute Dæmonum, illudentium huiusmodi Maleficis, per huiusmodi vim generatiuam: ne videlicet vir concipere aut mulier concipere valeat, maleficare possunt.

Et huius ratio est, quòd plus permittit Deus super hunc actum, per quem primum peccatum diffunditur, quàm super alios actus humanos. Sic & super serpentes, qui magis incantationibus deseruiunt, quàm alia animalia. Vnde & plures à nobis, & ab alijs inquisitoribus repertus est, quod per serpentes aut per huiusmodi impedimenta intulerunt.

Nam quidam captus Maleficus falsus fuerat, quòd multis annis sterilitatem tam in hominibus quam iumentis quandam domum inhabitantibus per maleficium intulisset. Nider in super ubi supra refert, quòdam Maleficum nomine Stadlin, in diocesi Lausanensi captum, qui & falsus fuerat, quòd in certa domo ubi vir & vxor simul permanebant, per sua maleficia successiuè, in utero vxoris vir septem infantes occidisset, ita vt semper abortum fecerit foemina annis multis. Simile fecerat in eadem domo omnibus pecoribus & iumentis foetosis, quorum nullum viuum partum edidit in eisdem annis. Et cum Maleficus quaestionaretur qualiter talia procurasset, aut quomodo reus esse posset, facinus aperuit, dicens: Subter lumen ostij domus serpentem posui, qui si amouebitur, foecunditas in habitantibus restituetur, & sicut praedixit, ita euenit. Nam licet serpens non fuisset inuentus, quia in puluerem redactus, terram tamen omninò asportabat, & eodem anno vxori & omnibus iumentis foecunditas restituta fuit.

Aliud denique factum in Rychshofen paucis & vix quatuor annis elapsis contigit. Famosissima quaedam Malefica erat, vt potè quæ solo tactu, & omni hora maleficare & abortum procurare sciebat. In quo dum vxor cuiusdam potentis impregnata esset, & ob sui custodiam quandam obstetricè ad se recepisset, monitaq; ab eadè obstetrice fuisset ne castrum exiret, & quod praecipuè à colloquio & conuersatione illius Maleficae supradictæ se caueret. Post aliquas septima-

*Cur Venerem
actus faci-
lius malefica-
tur.*

*Cur serpenti-
bus facilius
incantetur.*

*Procuratio a-
bertus.*

nas immemor illius monitionis, castrū exiēs, quasdā mulieres congregatas in quodam cōuiuio visitandi gratia accessit, ubi cum paululum resedisset: Malefica superuenit, & ipsam dominam quasi salutationis gratia super ventrem ambabus manibus terigit, & subito puerū se dolorosē mouentem persensit. Vnde territa, ubi ad propria redijt, & rem gestam obstetrici narraffet. Heu, inquit, iam pueram perdidistis exclamauit: & ut prædixit in partu contigit. Nam nec abortū integrum, sed paulatim frustra iam capitis, iāque pedum & manuum peperit. Magna utique ex Diuina permissione castigatio a pœnā eius, videlicet manni, quales Maleficas punire, & iniurias creatoris ulcisci deberet.

Fuit & in oppido *Merssburg* Cōstantiensis diocesis quidam iuuenis tantum maleficiatus, quod nullum actum darnalem cum aliqua, dempta vna, exercere poterat. Multis etiam audientibus retulit, quod sæpissimē dum eam declinare, & alias terras inhabitare, & fugam capere volebat: adhuc interdum nocturno tempore assurgere, & festinē cursu velocissimo, iam per terram: iam per aërem quasi volando redire volebat.

De modo quo membra virginitatis auferre solent.

C. A. P. V. I. I.

SED & hoc, quod membra virginitatis auferre solent, non quidem in rerum veritate corpora humana illis spoliando, sed præstigiōsa arte occultando, ut supra in questione desuper tractata declaratum est, aliqua gesta in medium producamus.

In oppido namque *Rauensburg*, iuuenis quidam iuenculæ adhæsit, quā relinquere volens, mēbrū virginitatis perdidit, præstigiōsa utique arte: ut nihil videre aut tangere præter planum corpus posset. Anxius inde, cellariū quoddā adiit, ut vinū emeret: & paululū residēs mulieri cui alteri superuenienti causam iustitiæ suæ aperiendo singulā enarrauit, & ita esse in corpore demonstrabat. Astuta illa, an ne aliquam suspectam haberet, inquisiuit. Et ille utique: talē ipsam denotando, & rem gestam narando manifestauit.

Et illa

Et illa Expedit vt per violentiam aliquam vbi beneuolentia tibi non suffragatur, pro acquirenda sanitate ipsam inducas. At iuuenis in crepusculo noctis, viam, qua transire Malefica solebat, obseruauit, & ipsam reperiens, dum pro sanitate corporis sibi reddenda supplicaret. Et illa, se innoxiam, nec quicquam scire assereret, ipsam inuadendo manutergium quoddam ad collum fortiter comprimendo, strinxit: & dixit: Nisi mihi sanitatem restituas, e manibus meis peribis. Unde illa, quia clamare non poterat, & iam facies tumefacta nigrescebat. Sine, inquit, me liberam, & te sanabo. Et iuuenis dum nodum & structuram laxasset, Malefica manu ipsum inter femora seu coxas tetigit, dicens: iam habes quod desideras. Et iuuenis, vt postmodum referebat, notabiliter persenserat, antequam visu aut tactu seipsum certificasset, membrum sibi ex tactu duntaxat Maleficę fuisse restitutum. Simile, venerandus quidam pater, honestę vitę & scientia præclarus in ordine, e conuentu Spirensi referre solebat. Quadam, inquit, die, dum confessionis audientię instantem, iuuenis quidam accessit, & inter verba confessionis, membrum virile lamentabiliter se perdidisse asseruit. Admirans ego pater, & verbis suis faciliter credere nolens, e quod leuis corde qui facile credit, a sapiente iudicatur. Experientia didici per visum, nihil cernendo, dum iuuenis locum, vestes detegendo, demonstrasset, meo sanęque vsus est consilio. An-ne aliquam haberet suspectam, quę ei tale maleficium intulisset, inquisiuit: Et iuuenis, vnam se habere suspectam, sed absentem, & in Vyormantia residentem asseruit. Tunc ego, hoc tibi inungo, quanto citius ipsam accedas, & promissionibus ac blandis verbis pro posse ipsam emolui studeas, quod & fecit. Nam post paucos dies reuersus est, gratias mihi referens, se sanum & cuncta recuperasse asseruit, & sic verbis credidi, experientia tamen & visu certificatus denuo.

Sunt tamen & hic aliqua notanda, ad intelligendum clarius quę supra de eadem materia tacta sunt. Primum, quod nullo modo credendum est, talia membra euelli aut segregari corporibus, sed arte prestigiosa, per Dæmonem, vt nec videri aut tangi valeant, occultari. Et hoc auctoritate & ratione. licet supra tactum sit: vbi Alexander de Ales parte secunda dicit. Prestigiū proprie sumptū, est illa illusio Dæmonis,

Violentia vel beneuolentia vincitur Malefica.

Spirensis sacerdos. consultat maleficiato in membro virili.

Membra occultari nō segregari.

quæ non habet causam ex parte mutationis rei, sed solummodo ex parte cognoscentis, qui deluditur, siue quantum ad interiores sensus, siue quantum ad exteriores.

Super hæc tamen verba notandum, quòd hic illuduntur duo sensus exteriores, scilicet, visus & tactus, & nõ interiores, vt sunt, sensus communis, phantasia imaginatiua, estimatiua & memoria. Licet Sanctus Thomas tantummodò ponat quatuor, vt supra tactum est, eò quòd phantasiam & imaginatiuam ponit vnã: & bene: pauca enim differentia est inter imaginari & phantasiari. S. Thom. in prima parte, quæst. 79 Et hi sensus immutantur, & non exteriores solum, quando nihil occultatur vel manifestatur, vel vigilando, vel dormiendo,

Imaginari & phantasiari idem sunt.

Sensus quomodo prestigiantur.

Memoriam etiam Daemon corrumpit.

Vigilando, vel dum res aliter videtur quàm in se sit, vt cum quis videt aliquem equum cum assefore deuorantem, aut in bestiam esse hominem transformatum, aut seipsum bestiam esse, & cum bestiis debere incedere æstimantem: tunc enim sensus exteriores deluduntur, & occupantur per interiores. Quia virtute Dæmonum species sensibiles dudum reseruatæ in thesauro specierum sensibilibum, vt est memoria, nõ illa intellectiua, in qua species intelligibiles conseruantur, sed memoria, quæ est conseruatiua specierum sensibilibum, quæ etiam est in posteriori parte capitis, educuntur virtute Dæmonum, Deo interdum permittente, ad sensum communem imaginatiuam. Et tam fortiter imprimuntur, quod sicut necesse habet imaginare equum vel bestiam per impetuolum actum, quò Dæmon educit de memoria speciem equi vel bestie: ita necesse habet æstimare, se videre per oculos exteriores tantum talem bestiam, quæ in re ab extra non est bestia: sed per impetuolum Dæmonis operationem, mediantibus illis speciebus, sic videtur.

Nec mirum videatur, quòd Dæmones hoc possint, cum & natura hoc facere potest etiam defectuosa, vt patet in phreneticis, melancholicis, maniacis, & ebrijs, aliquibus, qui non possunt discernere Et Phrenetici putant se mira vidisse, & videre bestias, & alia horrenda, cum tamen nihil videant in rerum veritate. Vide supra in quæstione: An Maleficæ mentes hominum ad amorem vel odium possint immutare, vbi plura notantur.

Est demum & ratio in se clata. Nã cum Dæmon habeat quandam

quandam potestatem super quasdam res inferiores, excipiendo tantummodo animam. Ideo potest & circa ista res aliquas immutationes facere, quando Deus sinit, ut res appareant aliter quam sint. Et hoc, ut dixit aut illudendo organum visus, ut res clara videatur nubilosa. Sicut etiam post solum propter humores collectos, lumen aliter apparet quam ante. Vel operando in imaginatiua potentiam per transmutationem specierum sensibilium, ut dictum est. Vel humore varios mouendo, ut appareat ignea vel aquea, que sunt terrena vel sicca: Ut quidam faciunt, quod omnes in habitatione aliqua habent se vestimentis exere & denudate, putantes se in aquis natare.

Varia prestigia.

Uterius autem super modum prefatum si queritur, An huiusmodi illusiones indifferenter bonis & malis accedere possint: sicut, ut inferius patebit, corporales alie infirmitates etiam in gratia existentibus inferti a Maleficis possunt. Super quo inhaerendo verbis Cassiani col. 2. Abbatis S. Ireni, dicendum est, quod non vnde omnes isti qui sic illuduntur, presumuntur in peccatis mortalibus esse. Dicit enim, ut ex verbis Antonij patet, Dæmonem nullatenus posse mentem cuiuscunque vel corpus inuadere, nec habere facultatem aliquam in cuiuslibet animam penitus intruendi, nisi eam primò destituerit omnibus cogitationibus sanctis ac spiritali contemplatione, vacuam nudamque reddiderit.

An per etiam prestigrentur.

Concordat cum eo, quod Philo. 1. de con. ad Boetium tangit. Talia tibi contuleramus arma, que nisi prius abieceris, intincta te firmitate tuerentur.

Multitudo contra prestigia.

Vnde Cassia. ibidem refert de duobus Maleficis paganiis qui differentes in malitia, successiue per sua maleficia Dæmones miserunt ad cellam B. Antonij, ut eum tentationibus exinde fugarent, odio viri sancti infecti, eo quod multitudo populi ad eum quotidie confluebat. Qui Dæmones licet amarissimis cogitationum stimulis eum pulsarint, illos tamen repulit signo crucis, fronti & pectori impresso, & orationum incubationibus insistendo.

De S. Antonio.

Ita dicere possumus, quod omnes, qui sic a Dæmonibus ludificantur, absque alijs infirmitatibus corporalibus, utique diuina gratia inhabitate caret. Vnde & illud Tobie 6. Qui libidini deseruiunt, in eos Diabolus accepit potestatem.

Concordat & illud, quod supra circa primam partem

*De S. Macha-
rio.*

tractatus, in quaestione; An maleficæ operentur circa ho-
mines in bestiales formas illos transmutando, tactum est:
vbi iuencula conuersa fuit in equam, sua æstimatione, &
omnium eam aspicientium, dempto S. Machario, cuius sen-
sus Diabolus illudere non poterat, ad quæ ducta pro sani-
tate, cum iam veram mulierem & non equam aspiceret, &
econuerso omnes alij acclamarēt q̄ equa eis videretur, ipse
sanctus suis orationibus eam & alios à tali illusionē libe-
rauit, asserens hoc ei accidisse, quia diuinis nō vacasset, nec
sacramenta vt decebat sanctæ confessionis & Eucharistiæ
frequentasset. Vnde iuuenis qui eam de turpitudine solli-
citauerat, licet renuisset ex honestate, tamen Iudæus Ma-
leficus, quæ iuuenis ea de causa, vt iuenculam maleficaret,
accesserat, virtute Dæmonis eam in equam conuerterat.

*A simili de
lesione bono-
rum fortuna.*

Summarie concludamus, quòd in bonis fortunæ, sicut
sunt res exteriores, vt bona temporalia, fama & sanitas cor-
poris, licet boni per Dæmones & sua membra lædi possint
in eorum meritum & probationem: sicut de beato Iob pa-
tuit, qui in talibus per Dæmonem læsus fuit: Tamen eis
inuitis; sicut in nullum peccatum per maleficia trahi pos-
sunt aut violentari, licet ab intra & in carne ab extra va-
leant tentari: Ita etiam nec huiusmodi illusiones phanta-
sticas actiue & passiuè inferre possunt.

*Cominentia
Iob.*

Actiue, vt eorum sensus haberent Dæmones illudere, si-
cut aliorum in charitate non existentium. Passiuè, vt eis
eorum membra præstigiola illusionē haberēt auferre. Hęc
enim duo, beato Iob nunquam Diabolus inferre potuisset:
præsertim passiuum nocumentum, super actum Venericū,
qui tantæ continentiæ erat, vt dicere posset: *Pepigi for-
cum oculis meis, ne quidem cogitarem de virgine, à for-
tiori, de muliere aliena: cum tamen super peccatores Dæ-
mon magnam noscitur (ex verbis Euāgelij, Lucæ II. Cum
fortis armatus custodit atrium suum, in pace sunt omnia
quæ possidet) habere potentiam.*

Verum ex his si quis quæreret, circa illusiones membri vi-
rilis, q̄ licet illam illusionē non posset Dæmon existenti in
gratia inferre passiuè, an ne posset actiue: vt scilicet existens in
gratia illuderetur in suo visu, quia videret membrum annexum,
cum tamen ille, qui sibi existimaret ablatum, non videret
annexum, nec etiā alij circumstantes. Quod si conceditur,
videretur

videretur esse contra prædicta. Potest dici, quod quia non tanta vis existit in damno actiuo sicut passiuo: capiendo actiuum non qui actiue intulit, sed qui damnum ab extra videt, ut de se patet. Idem existens in gratia, licet posset videre damnum alterius, & in illo Dæmon sensus eius illuderet: non tamen posset sibi tale damnum inferre passiuè, ut si suo membro priuaretur, cum libidini non deseruit, sicut per oppositum, ut Angelus dixit Tobie: Qui libidini vacant, dæmonium accipit potestatem super eos.

Quid denique sentiendum super eas Maleficas, quæ huiusmodi membra in copioso interdum numero, ut viginti vel triginta membra insimul ad tudum auium, vel ad aliquod scrinium includunt, ubi & quasi ad viuentia membra se mouent, ad auenam vel pabulum consumenda, prout à multis visa sunt, & communis fama refert. Dicendum, quod Diabolica operatione & illusione cuncta exercentur, sic enim sensus videntium illuduntur, modis supra tactis. Retulit enim quidam, quod dum membrum perdidisset, & quandam Maleficam causa recuperandæ suæ sanitatis accessisset. Illa, ut quandam arborem ascenderet, infirmo inuinxit, & ut de nido, in quo plurima erant membra, si quid vellet, accipere posset, indulset. Et cum ille magnam quoddam accipere attenderet, non, ait Malefica, illud accipias, & quia vni ex plebanis attinetet, subiunxit.

Hæc omnia utique prestigiosa illusione fieri à Dæmonibus modis supra tactis, organum visus per transmutationem specierum sensibilium in imaginatiuam potentiam turbando. Nec enim oportet asserere, quod Dæmones sint in assumptis sic membris ostendentes, quemadmodum solent in assumptis corporibus ex aere, Maleficis, & interdum hominibus apparere, & cum eis conuersari. Ratio est, quia facilius modo, videlicet per motum internam localem specierum sensibilium ex conseruatoria seu memoratiua potentia ad imaginatiuam istam facere possunt.

Et si quis dicere vellet, quod etiam simili modo facere possent, ubi in assumptis corporibus asseruntur Maleficis aut alijs hominibus conuersari, ut videlicet tales apparitiones facerent per transmutationem specierum sensibilium in imaginatiuam potentiam: ut homines dum putarent Dæmones in assumptis corporibus esse præsertes, tunc non essent nisi tales specierum sensibilium in interioribus potentijs immutationes.

*Virilia membra
aena saginata.*

*Plebanum mem-
brum maxi-
mum.*

Obiectio.

Responsio:

Dicendum, quòd si nil aliud Dæmon ostendere vellet; nisi tantummodò humana effigie præsentationem, tunc utriusque opus non esset ei in assumpto corpore apparere; cum sufficienter per præfatam transmutationem hoc efficere posset. Non autem, quia altiora, habet exercere, puta loqui, conuersari, & alijs spurcitijs intendere: Ideò & ipsum præsentem esse oportet, ab extrâ visui realiter in assumpto corpore se obiciendo: Quia virtus Angeli ibi est, ubi operatur, secundum Doct.

*Virtus Angeli
ibi est ubi
operatur.*

In questione verò, quæ quæritur, quid si Dæmon per se absque Malefica membrum virile alicui auferret, an aliqua sit differentia inter vnâ ablationem & alteram. Dicitur potest ultra illa quæ tãguntur in prima parte tractatus in questione: an Maleficæ membra virilia possint auferre: quod ubi Dæmon per se membrum auferret, tunc verè & realiter auferret, & verè & realiter restitueret, quodocumque restituere haberet. In secundo, sicut non absque læsione, ita non absque dolore auferret. Tertio, quod nunquam nisi coactus per bonum Angelum hoc faceret eò quod materiam sui lucri accipere haberet, nouit enim plura maleficia super illum actum exercere, quàm super alios humanos actus. Sicut. n. Deus plus permittit illum actum maleficiare, quàm alios humanos actus, ut supra tactum est: quæ singula locum non habent ubi per Maleficas, Deo permittente, operatur.

Quid si Dæmon per se sine Malefica membrum auferat.

Cum Deus amplius offenditur, amplius Dæmoni nocendi potestas datur.

Lucrum Dæmonis quid sit.

Et si dubitatur, an Dæmon plus affectet homines & creaturas per se ipsum lædere quàm per Maleficas, dici potest quod nulla est comparatio. In infinitum enim plus affectat per Maleficas lædere. Tum quia maiorem in se Deo contumeliam, creaturam sibi dicatam usurpando. Secundo, quia cum Deus amplius offenditur, amplius sibi nocendi hominibus potestas permittitur. Tertio propter sui lucrum, quod in perditionem statuit animarum.

De modo, quo homines in bestiales formas transformant.

C A P. V I I I.

Ed & hoc, quod Maleficæ homines in bestiales formas virtute Dæmonum: quia talia principaliter operatur transformans. Licet in 1. par. operis quæst. 10. an talia Maleficæ valeant efficere, satis sit declaratum: Quia tamen aliquibus illa quæ-

stio sub suis argumentis & solutionibus nimis posset esse obscura: præsertim cum acta & gesta super hæc non sunt deducta. Modus etiam, quo seipsas sic transformant nõ est expressus, idè præsens addenda est declaratio per solutiones plurimorum dubiorum.

Et primò q̄ Canon ille 26. q. 5. Episcopi, nõ est sic nudè intelligendus circa hanc materiam, prout plures etiã docti, sed vtiã benè docti, decipiuntur, & qui publicè in eorum sermonibus asserere nõ verentur, huiusmodi transmutationes præstigiosas nullo modo etiã virtute Dæmonum posse fieri. Et hoc vtiq̄ in magnum fidei detrimentum, vt sæpè tactum est, Maleficarum confortatione, quæ & multum de talibus congaudent sermonibus.

*De Canõ.
Episcopi.*

Cõtingit autem hoc huiusmodi Prædicatoribus, eo q̄ in corice & non in medulla verborum Canonis laborant, vt suprà tactum est. Cum enim dicit: Quisquis credit posse fieri aliquam creaturã, aut in melius aut in deterius transmutari, aut transformari in aliam speciem vel in aliam similitudinem, nisi ab ipso creatore, qui omnia fecit, præculdãbiõ infidelis est.

Hic prius lector attendat ad duo principalia. Primò super verbum fieri. Secundò super verba, in aliam similitudinem cõverti. Super primũ sit resolutus, q̄ fieri capitur dupliciter, videlicet, pro creati, & pro naturali productione alicuius rei. Primo modo soli Deo cõuenit, vt notum est, qui sua infinita potentia aliquid ex nihilo creare potest.

*Fieri duplici-
ter sumitur.*

Secundo modo distinguendum est de creaturis: quia aut sunt creaturæ perfectæ, vt homo, & asinus, &c. aut sunt imperfectæ, vt serpentes, ranæ, mures, &c. quæ idè dicuntur imperfectæ, quia ex putrefactione generari etiã possunt. Licet enim semper de primis loquitur Canon, non de secundis q̄ potest patere, eo q̄ Albertus in libro de animalibus, vbi quærit: An Dæmones possint facere vera animalia. Et respõdit q̄ sic, sed hoc quò ad imperfecta animalia: Etiam cum ea differentia, q̄ nõ in instãti, sicut Deus operatur, sed motu quodã licet subito, sicut patet de Maleficis. Exo. 7. Si placet vide aliqua quæ in notata quæstione tãguntur: circa primam partem operis, & in solutione primi argumẽti.

*Perfecta &
imperfecta
creatura.*

*An Dæmon
vera animalia
faciat.*

*Multiplex
transmutatio.*

Super secundum vbi tãgitur, q̄ non possunt aliquam creaturam transmutare. Dicat, q̄ est duplex transmutatio,

n s substan-

substantialis & accidentalis: & hæc accidentalis, iterum duplex, quia per formam naturalem & inherētem rei quæ videtur, vel per formam non inherētem rei quæ videtur, sed inherētem organo & potentijs ipsius videntis. De primis loquitur Canon, & præcipue de formali seu quidditatiua transmutatione, prout vna substantia in aliã transmutatur, cuiusmodi solus Deus, qui talium quidditatum creator existit, facere potest. Loquitur etiam & de secūda, licet illam Dæmon efficere possit, in quantum per infirmitates Diuina permissione immissas, aliqua forma accidentali corpori inducitur. Vt vbi leprosa facies appareret, vel huius simile.

Sed quia proprie de his non loquitur, sed de præstigiōsa apparitione, secundum quam videntur res transmutari in alias similitudines: Dicimus, quod has transmutationes allegatum ca. excludere non potest: quod auctoritate, ratione, & experientia insimul, ex his quæ supra certa experimenta quæ Aug. lib. 18. c. 17. de ciuit. Dei, refert deducuntur, & per varias quæstiones illa etiam declarando. Nam inter alias præstigiōsas transformationes refert, quod famosissima Maga Circe mutauit socios Vlyssis in bestias. Et quod quædam stabulariæ mulieres conuertissent hospites suos in iumenta onera portantia Refert etiam socios Diomedis in aues conuersos & quod postea longo tempore circa templum Diomedis volassent. Et quod præstantius narrasset de patre suo veraciter: quod ipse pater dixisset se caballum fuisse, & annonam cum alijs animalibus bauulasse.

Quidica Metamorphoses & Apuleica.

De socijs Vlyssis mutatis.

De socijs Vlyssis mutatis.

De socijs Vlyssis mutatis.

De primo namque, quod socij Vlyssis fuisset in bestias mutati, vbi utique sola apparētia fuit & oculorū deceptio, ita quod forma illa bestialis educta fuit de cōseruatorio seu memoria specierū ad ipsam vim imaginatiuā: vnde & visio imaginaria causabatur, & consequēter ex forti impressione in potētijs alias, & organa vidēs æstimabat se bestiã videre, modo quo supra in præcedēti ca. tactū est. Sed quomodo ista fieri possint virtute Dæmonis sine læsione infra patebit.

De secundo verò, vbi hospites in iumenta, onera portantia à stabularijs conuertebantur: & similiter hoc quod Præstantij pater se equum fuisse & bladum portasse narratur. Notandum, quod ibi tres fuerunt deceptiones.

Prima, quod illi homines præstigiōsa arte videbantur conuert-

conuert-

conuersi in iumenta, quæ conuersio facta fuit modo supra tacto. Secunda, quòd illa onera, ubi excedebant vires portantiũ, Dæmones inuisibiliter illa attulerunt. Tertia, quòd illi, qui alijs videbantur transmutati in species, sibi ipsis etiam videbantur se in bestias conuersos, sicut Nabuchodonosor contigit, ubi septem tempora super eum fuerunt immutata, vt tænum quasi bos comederet.

Nabuchodonosoris conuersio.

De illo autem q̄ socij Diomedis fuissent in aues conuersi, & circa templum volasse: dicendũ, quòd ille Diomedes, quia in exitu Græcorum circa obsidionem ciuitatis Troiæ fuerat, ubi ad propria redire volebat, in mari cum socijs submersus fuit. Ideò cum suggestione cuiusdã Idoh, templum sibi, quasi inter Deos annumeratus esset, constructum fuerat. Dæmones in confirmationem erroris longo tempore tanquam aues loco eorũ volabant: quare & illud genus superstitionis à prædictis præstigijs ibi fuit: quia videlicet nõ per reductionem specierum sensibilium ad vim imaginatiuam, sed in assumptis corporibus tanquam aues volantes se oculis aspicientium ingerēbant.

De socijs Diomedis conuersis.

Quòd si queritur, An etiã prædicto modo per reductionem specierum sensibilium aspiciētes illudere potuissent, vt Dæmones, non in assumptis corporibus ex aere, tanquam volantes aues se ingessissent. Dicendum quòd sic.

Nam & opinio quorundam fuit, (vt recitat S. Tho. in 2. senten. distin. 8. ar. 2.) quòd Angeli quicumque, siue boni siue mali, nunquam assumerent corpora, sed quòd omnia, quæ de eorum apparitionibus leguntur in scripturis facta, fuerunt in præstigijs, vel secundam visionem imaginariam.

Angeli nunquam assument corpora.

In quibus verbis notatur à Doctore sancto differentia inter præstigium & imaginariam visionem. Quia præstigium potest habere rem ab extrã corporali visui se obuiam, licet aliter videatur quàm sit. Imaginaria autem visio non hoc necessariò requirit, vt videlicet res ab extrã obiciatur, sed potest fieri absque illa exteriori obiectione, tantummodò per illas interiores species sensibiles, ubi ad vim imaginantur reducuntur.

Differentia inter præstigium & imaginariam visionem.

Vnde illorum opinionem sequendo, socij Diomedis non fuerunt representati per Dæmones in assumptis corporibus & similitudinibus auium sed tantummodò phantastica & imaginaria visione, per illarũ videlicet specierum sensibilium

sensibili

sensibilium reductionem, &c. vt supra.

Sed quia Doctor sanctus opinionem illam vt errorem, & non vt opinionem simplicem reprobat (licet non vt heresim forte, vt pie creditur) cum etiam tales apparitiones imaginariè interdum à bonis & à malis Angelis fuerint absque corporibus assumptis visitata. Ideò, vt ibidem dicit, cum sancti communiter dicunt, Angelos etiam corporali visione apparuisse: & talis apparitio sit in assumptis corporibus. Textus etiam Scripturæ faciæ super tales corporales apparitiones plus concordat, quàm super imaginarias aut præstigiosas. Ideò ex his ad præsens dicere possumus etiã super quascunque visiones consimiles illis de socijs Dæmonibus: quòd licet illi socij imaginaria visione videntium potuissent opere Dæmonum videri modo quo dictum est, tamen potius præsumitur, quòd per Dæmones in assumptis corporibus ex elemento aëris, tanquam aues volantes fuerint visi: aut quòd alix aues naturales, à Dæmonibus agitate, illos repræsentauerint.

Qualiter Dæmones intra corpora & capita existunt sine lesione, quando præstigiosas operantur transmutationes.

C A P. IX.

QVOD si ulterius super modum præstigiosæ transmutationis queritur. An intra corpora & capita tunc existant, & an tales sint tanquam obsessi à Dæmonibus æstimandi: & qualiter fieri possit, vt absque lesione potentiarum & virium interiorum possit species ab vna potentia interiori ad aliam deducere. Et vtrum tale opus debeat censerè miraculosum factum, aut non.

Ad primū oportet distinguere de præstigiosa illusionè, eò qd vt dictum est, illa illatio fit interdum super sensus exteriores, interdum super interiores, vsq, ad sensum exteriorem.

Prima ergo licet possit fieri absque hoc quòd Dæmones intrent potentias exteriores illas occupando, sed tantum exterius deludendo, vbi corpus aliquod occultare vellet, per interpositionem alicuius alterius corporis, vel alio quocunque modo, aut vbi per se corpus assumeret & se visui obiceret.

Secunda tamen non potest fieri, nisi ipsum caput & po-

tentias

potentias principaliter occupet. Et hoc ostenditur auctoritate & ratione.

Nec obstare potest, quod duo spiritus creati, non possunt esse in vno & eodem loco, & anima sit in qualibet parte corporis. Est autem auctoritas super hoc Damasceni. Angelus ibi est, ubi operatur. Ratio S. Tho. 2. sent. dist. 7. ar. 5. Omnes Angeli boni & mali, ex virtute naturalis, qua præstantior utique est quacunque corporali, habent potestatem transmutandi corpora nostra.

Patet hoc nequum propter præstantiam & nobilitatem naturæ, sed & ideò, quia tota machina mundi & creatura corporalis administratur per Angelos Grego 4. Dialog. In hunc mundum visibilem nihil nisi per creaturam invisibilem disponi potest: Unde omnia corporalia reguntur per Angelos, sicut & motores orbium asseruntur, non solum à Doctoribus sanctis, sed etiam à Philosophis omnibus. Patet, & ex eo, quod omnia corpora humana moventur ab animabus, sicut omnia alia per corpora celestia & per ipsorum motores. Si cui placet, videat S. Tho. in 1. par. q. 90. art. 1.

Ex quo concluditur, quod quia Dæmones ubi operantur ibi sunt, ideò quando phantasias & interiores potentias perturbant, tunc etiam ibi existunt.

Item, licet illi animæ illi sit tantum possibile, qui eam creavit, tamē Dæmones etiā illi possunt, Deo permittente, corporibus nostris. Et quia pro tunc possunt impressiones facere in potentias interiores affixas organo corporali. Ideò & per illas impressiones, sicut immutatur organa; ita immutantur operationes potentiarum modo quo dictum est: quod educere possunt species reseruatæ in vna potentia affixa organo; sicut ex memoria, quæ est in vltima parte capitis, educit speciem equi localiter mouedo illud phantasma vsque ad mediā partem capitis, ubi est cellula virtutis imaginatiuæ, & dæmum cōsequenter vsq; ad sensum cōmuni, cuius residetia est in anteriori parte capitis. Et omnia subito sic immutare & perturbare possunt, vt formæ tales necessario æstimetur, ac si exteriori visui obicerentur: Ex eplū patuit ex naturali defectu in phreneticis & alijs maniacis.

Quod si queritur, quomodo hoc absque dolore capitis efficere possit? Facilis est responsio. Primò, quia enim organa non diuidit, nec immutat quò ad ipsorum subiectum, sed tan-

Quo spiritus non possunt esse in vno & eodem loco.

Tota machina mundi, & creatura consentanea reguntur per Angelos.

Dæmones anima habentur.

Quomodo sine dolore capitis spiritus caput intret.

tum

- tummodo species mouet. Item secundò, quia non alterat
 2. immittendo aliquam qualitatem actiuam, vnde necessariò,
 passio sequatur, cum & ipse in se Dæmon omni qualitate
 3. corporali careat, ideo sine alio talia operari potest. Itè ter-
 tiò, quia vt dictum est, tantummodo facit transmutationes
 per modum localem, ab vno organo ad aliud, & nõ per alios
 motus, ex quibus alterationes læsiuæ interdum causantur.

Illud ergo quod difficultatè facit, quod quia duo spiritus nõ
 possunt esse in eodẽ loco, puta diffinitiuè, & anima existit
 in capite, quò tunc Dæmones ibidẽ existere possunt? Dicẽ-
 dum, quod residetia animæ assignatur centro cordis, in quo vitã
 influendo omnibus membris cõmunicat, Exemplum datur
 de aranea in medio telæ, quæ sentit tactum ex omni parte,

*Ut aranea
 in medio tela,
 sic anima in
 corde.*

Tamen quia dictum Augustini in libro de spiritu & ani-
 ma, quod est tota in toto, & tota in qualibet parte corpo-
 ris. Ideò dato, quod sit in capite, adhuc Dæmon ibi opera-
 ri potest: quia alia est eius operatio ab operatione animæ;
 cum operatio animæ in corpore est, vt informet & vitam
 influat: vnde est ibi sicut forma in materia, non sicut in lo-
 co. Dæmon autem sicut in tali parte corporis, & tali loco,
 immutando & operando circa species sensibiles. Vnde quia
 nulla confusio operationum est inter eos: Ideò vtrumque
 simul in eadem parte corporis esse possunt,

*An Damon
 mutando phã-
 zias in ho-
 mine eos obsi-
 deat.*

Ad illud. An tales sint tanquam obsessi & arreptitij, id
 est, à Dæmonibus arrepti æstimandi: quia specialem hoc
 vult habere declarationem: an videlicet hoc possibile sit,
 vt opere Maleficorum aliquis vt obsessus à Dæmone, id
 est, quod Dæmon eum possideat verè & corporaliter. Ideò
 de tali materia specialis tractabitur modus in capitulo se-
 quenti, habet enim & hoc specialem difficultatem. An ope-
 ribus Maleficorum id fieri valeat,

*An mira ope-
 ra Damonum
 Malefico-
 rum habeant
 pro mira-
 culis.*

Ad illud tantummodo, An temporalia opera Malefico-
 rum & Dæmonum sint ad modum miraculorum operum
 censenda: ita quod debeant opera miraculosa estimari. Di-
 cendum, quod sic, in quantum fiunt præter ordinem natu-
 ræ creatæ nobis notæ per creaturam nobis ignotam: licet
 non sint propriè miracula, sicut illa quæ fiunt præter ordi-
 nem totius naturæ creatæ, qualia sunt miracula Dei & san-
 ctorum. Vide quæ in prima parte operis, sub quinta quæ-
 stione & reprobatione tertij erroris, tacta sunt.

Vltra

Ultra quæ addenda sunt, hæc propter eos, qui huiusmodi opera impugnare possent, quasi non debeant censerî opera miraculosa, sed simpliciter opera Diabolica, eò quòd cum miracula sint data in confirmationem fidei, non debent concedi fidei aduersario. Tum etiam, quia signa Antichristi dicuntur ab Apostolo signa mendacia.

Finis miraculorum.

Sed dicendum ad primum, quòd miracula facere, est donum gratiæ gratis datæ. Vnde sicut per malos possunt fieri homines, ita & per malos spiritus, in his videlicet, ad quæ eorum virtus extendere se potest.

Vnde etiam discernuntur miracula per bonos facta ab illis, quæ per malos sũt ad minus tripliciter. Primò, ex efficacia virtutis operantis, quia signa facta per bonos diuina virtute sũnt, in illis etiam, ad quæ virtus actiuæ nature se nullo modo extendit, sicut suscitare mortuos, & huiusmodi, quæ Dæmones secundum veritatem facere nõ possunt, sed in præstigijs tantum: vt Simõ Magus de mortuo, cuius caput agitabat, quæ diu durare non possunt. Secũdò ex utilitate signorum, quia signa per bonos facta sunt de rebus vtilibus, vt in curationibus infirmitatum; & huiusmodi. Signa autem per Maleficas facta, sunt de rebus nocuius vel vanis: sicut quòd volant in aëre, vel reddat membra hominum stupida & huiusmodi. Et hanc differentiam assignat Beatus Petrus in itinerario Clementis.

Differentia inter bonorum & malorum miracula.

Tertia differentia est, quantum ad fidem: quia signa bonorum ordinantur ad ædificationem fidei & bonorum morum. Sed signa malorum sunt in manifestum nocumentum fidei & honestatis.

S. Petrus in itinerario Clementis.

Etiam quantum ad modum operandi differunt, quia boni operantur mirabilia per inuocationem Diuini nominis pie & reuerenter. Sed Malefici & mali quibusdam delictamentis, & Dæmonum inuocationibus.

Aliud etiã non obstat, quod videlicet Apostolus opera Diaboli & Antichristi nominat signa mendacia: quia tunc mirabilia, quæ fiunt ab eo, diuina permissione sunt vera, & etiã falsa diuersis respectibus. Vera in illis, quæ sũt virtute Dæmonis, ad quæ eius virtus se extendere potest. Falsa, quando faciet ea, ad quæ sua virtus se non potest extendere, vt suscitare mortuos, illuminare cæcos. Quia in primò, vbi facere attentabit, aut intrabit corpus defuncti, aut illud amouebit,

Antichristus facit etiam vera miracula.

amovebit, & loco illius, ipse in assumpto corpore ex aëre se presentabit, & sic in secundo præstigiola arte visum auferit, aut infirmitates alias & subito sanabit à lætione cessando, non qualitates interiores testificando, sicut in legenda Bartholomæi ponitur. Possunt etiam omnia mirabilia opera Antichristi & Maleficarum dici signa mendacia, in quantum solummodo ad decipiendum sunt: iam & tunc operabitur Antichristus. Hæc Thomas dist. 8. de virtute Dæmonum in operando.

*Compendium
Theologiae veritatis.*

*Differentia
inter mirum
& miraculum.*

Posset etiam hîc adduci differentia miraculorum, quæ ponitur in compendio Theologiae veritatis: & inter mirum & miraculum, quia cum miraculum propriè quatuor requirat, scilicet quòd sit à Deo, & quòd sit præter existentiam naturæ, contra cuius ordinem sit: & tertio quòd sit evidens: & quarto quòd ad fidei corroboracionem: quia ergo in operibus Maleficarum primum & vltimum ad minus deficiunt, ideò mira opera, non autem miracula dici possunt.

Et etiam ratione, quia etsi aliquo modo miracula dici possunt, quia tamen quædam sunt supra naturam, quædam contra naturam, quædam præter naturam. Et supra naturam sunt illa, in quibus non est simile in naturam nec eius potentia, vt virginem parere. Contra naturam, vt quæ sūt vsu contrario naturæ: terminatur autem ad conformem naturæ, vt cæci illuminatio. Et præter naturam, vt quæ sunt ordine simili naturæ, vt in mutatione virgarum in serpentes, quòd natura facere potuisset per longam putrefactionem propter rationes seminales, sic etiam opera Magorum dicentur mirabilia.

Virge naturaliter mutantur in serpentes.

Ros gesta mira de mulieribus sub felii figura verberatus.

Rem gestam narrare expedit, & paululum eius declarationi insistere. Est oppidum in diocesi Argentinensi, cuius nomē occultare ordo charitatis & honestatis postulat. In quo laborator quadam die, dum ligna ad comburendum duntaxat in domo secaret, catus quidam non parvæ quantitatis ipsum molestare ei importunè se obiciendo visus est, quem abigendo, ecce alius maioris quantitatis simul cum prioribus acrius ipsum aggrediuntur, quos iterum vbi repellere volebat, ecce tres pariter, & iam versus vultum saliendo, iamque inter tibias moribus lacerando, ipsum aggrediuntur. Perterritus inde, & vt retulit, maiori anxietate

tate nunquam perplexus, signo crucis se muniendo, & o-
 pus prætermittendo, per incisa ligna catos infestos, & mo-
 do ad faciem, modò ad guttur denuò saltantes, iam vnam
 mulierem ad caput, iam alter ad pedes, aut super dorsum
 percutièdo vix abegit. Et ecce post horæ spatiù, dum ite-
 rum suo operi insisteret, duo famuli oppidi consulum, tan-
 quam malefactorè ipsum capientes, ad præsentiam Balui
 seu Iudicis ducere volebāt: qui Iudex à longè ipsum aspi-
 ciès, nec audientiã sibi præstare volens, imperat vt ad pro-
 fundum cuiusdã turris seu carceris, vbi plectendi include-
 bātur ad mortè, proiceretur. Einlans ille, & cur talia patere-
 tur, cum in nullo crimine se cõsciũ agnosceret, per triduum
 custodib. carceris quæulosè lamentabatur. Et hi quidem
 quantò pio audientiã sibi præstanda amplius instarent, tã-
 tò acrius Iudex ira sæuebat, verbis contumeliosis asserens,
 qualiter & quomodo tantus malefactor adhuc reatũ suum
 non agnosceret, aut quomodo se innocentem proclamaret,
 cum euidentiã facti eius flagitia horrenda demonstrarent.
 Et cum nihil proficerent, tamen suasu aliorum consulum
 Iudex inductus audientiã sibi præstare habuit. Eductus, ita-
 que de carcere, cum ante Iudicem staret, & Iudex ipsum
 intueri renueret, pauper genibus aliorũ circumfidentium
 prouolutus, petijt vt causa suæ calamitatis sibi aperiretur:
 sicque Iudex in hæc verba prorupit. Tu scelestissimus ho-
 minum, quomodo tua flagitia non recognoscis? Ecce tali
 die, & tali hora, tres matronas p̄cipuas huius ciuitatis vul-
 nerasti, vt in lectis decubētes, nec surgere aut mouere se va-
 leāt. Reforcillatus pauper, & de die & hora, ac de euentu rei
 apud se ruminās, dixit: En diebus vitæ meæ mulierẽ nõquã
 percussĩ aut verberaui, & quòd tali die & hora sectioni li-
 gnorũ institi, testiũ legitima productione probabo. Sed &
 vestri familiares sequenti hora huic operi me insistentem
 cõpererũt. Tunc iterũ furibundus Iudex. Ecce, ait, quomo-
 do scelera sua palliare nititur. Mulieres verbera deplāgunt,
 demonstrant, & quòd eas percussit, publicè testantur.
 Tunc pauper amplius super euentum rei ruminans Illa, in-
 quit, hora creaturas me percussisse recolo, non autem mu-
 lieres. Attoniti circumfidentes, cuiusmodi creaturas per-
 cussit referari cupiunt. Tunc ille rem gestam (& prout
 suprã tactũ est,) omnibus stupentibus recitauit. Et intelli-

*Quo Malefici
in catos mu-
tentur.*

*Quomodo
per imagines
fusas homines
vulnerentur*

*Monachi Pra-
dicatores com-
parantur canis
bis, Heretici
Gulph.*

gentes opus Demonis fuisse, pauperem solutum & illesum abire, & quod negotium nulli reuelaret precipiunt. Sed nec à fide zelatoribus qui interfuerant, euentus occultari potuit.

Super quem modum aliqua differendo. An ne Dæmones in assumptis sic effigijs absque præsentia Maleficarum apparuerint, aut earum corporalis præsentia præstigiolo artificio in bestiales illas formas trāsmutata fuerit. Respondēdo cōcludere oportet: quod licet vtrūque virtute Dæmonum fieri possit, ipsum tamen secundum factum fuisse amplius præsumitur. Nam per motum localem, vbi Dæmones in effigijs catorum laboratorem inuasert, etiam laboratoris ictus & verbera carnis illata, mulieribus in domo residentibus subito, & per aerem inferre potuisse, & hoc propter pactum mutuò dudum initum, nemo dubitat. Sic enim & læsionē, vel puncturā, quā inferre volunt, sciunt aliqua imagine depicta vel fusa, vbi aliquem maleficiæ volunt, quod non illam imaginem, sed illum quem præsentare habet, iuxta puncturas super imagines factas lædunt: Vana super hunc modum gesta deduci possent.

Nec valet instantia si quis obiceret, illas mulieres sic læsas fortassis fuisse innocētes, eo quod & per exempla tacta sunt læsiones etiam innocentibus posse contingere pater. Dum aliquis ignoranter per imaginem artificialem à malefica læditur: Instantia non valet, quia aliud est à Dæmone per Maleficam lædi, & aliud per ipsum Dæmonem absque Malefica: quia Dæmon per se in effigie animalis tunc verbera suscipit, quando alteri sibi per pactum coniuncto infert. Et quando cum eius consensu, ad talem apparitionem sub tali forma & modo se ingessit. Vnde sic tā tummodo noxijs, & sibi per pactum coniunctis nocere potest, & nullo modo innocentibus. Per Maleficas autem, vbi Dæmones lædere quærunt, tunc etiam innocentes permissione Diuina in vltionem tanti criminis sæpè affligunt.

Verūm quod etiam Dæmones per se interdum (Deo permittente,) & innocētes lædūt, & dudum Iob sanctissimum læserunt, sed ibi non fuerunt, nec vsus fuit Diabolus huiusmodi præstigiolis apparitionibus, prout in tali facto & per tale phantasma carni, quod animal perfidorū est appropriatum signum, sicut canis Prædicatorum in scripturis. Vnde semper mutuo sibi insidiantur. Et ordo Prædicatorum sub figura

figura catuli latiantis in primo fundatore aduersus hæreses præmonstratus fuit.

Præsumitur, autem, quòd per secundum modum Maleficæ illæ tres laboratorem inuaserunt, tum quòd primus modus non tantùm eis placuisset, tum quia secundus earum curiositati magis congruit.

In quo etiam talis ordo circa tria seruatus fuit. Primò, quòd ad Dæmonum instantiam sollicitatæ super hoc fuerunt, & non Dæmones ad instantiam Maleficarum. Sic enim sæpissimè ex earum falsionibus repertum est à nobis quòd ad instantiam Dæmonum, eas continuè ad mala perpetuanda infestantes, plura habet facere, & verisimilè, quòd de se non cogitassent, pauperem molestare.

Causa autem quare Dæmones ad hoc sollicitabant, sine dubio, extitit, quòd quia benè noscunt, vbi crimina manifesta impunita remanent, amplius Deus offenditur, fides catholica dehonestatur, & ipsarum numerus amplius augmentatur. Secundò, habito earum consensu, Dæmones earum corpora localiter transtulerunt, ea facilitate, qua & spiritalis virtus præstantior corporali existit. Tertio, quòd præstigiola apparitione modo quo supra tactum est, in formas illas bestiales conuersæ ipsum laboratorem inuadere habuerunt, nec defensæ à verberibus, sicut vtrique ea facilitate qua translata fuerant, eas defendere potuissent, sed verberari & verberatorem manifestari permiserunt, scientes illa flagitia pei effæminatòs viros, nullum zelum fidei habentis, remanere ob causas prætractas impunita.

Alludit quòd legitur de quodam sancto viro, qui dum semel prædicantem Diabolum in forma sacerdotis deuoti in Ecclesia reperisset, & per spiritum ipsum Dæmonem agnouisset, esse verba sua obseruauit: & an benè vel malè populū informare attēdebat: Et dū ipsum irreprehensibilē, & potius criminum obiurgatorem perpendisset, finito sermone accersito, dum causam super his quæretet, respondit: Ecce veritatē dico, sciens quòd dum auditores sint verbi & non factores, amplius Deus offenditur, & lucrū meū augmentatur.

*Diabolus in
forma sacer-
dotis prædi-
cat.*

De modo, quo Dæmones per Maleficarum operationes
homines interdum substantialiter
inhabitant.

C A P. X.

VIA in precedenti capitulo tractū est, qua-
liter Dæmones etiam capita hominum, aut
alias partes corporis occupare & intrare &
species interiores de loco ad locum mouere
possunt. Dubitare quis posset, An ne ex toto
homines ad instantiam Maleficarum obsidere possent. Et
de diuersis modis obsidendi absque Maleficarum instan-
tia. Vnde pro harum declaratione tria sunt declaranda.

Primò de diuersis modis possidendi. Secundò, quòd ad
instantiam Maleficarum diuina permissione Dæmones in-
terdum omnibus illis modis possident. Tertio, acta & ge-
sta super hæc sunt deducenda.

De obsessis, à
Diabolo ob
peccata.

Quò ad primum secluso illo generali modo, quo Dia-
bolus in homine, cum quolibet peccato mortali habitat,
De quo modo S. Thomas quolib. 3. quæst. 3. sub dubio. An
Diabolus semper substantialiter habitet in homine quan-
docunque peccat mortaliter. Causa dubitationis eius sit,
quòd cum Spiritus Sanctus semper habitet in homine cū
gratia, iuxta illud, 1. ad Corinth. 3. Templum Dei estis, &
spiritus Dei habitat in vobis, & gratiæ opponitur culpa, &
opposita habent fieri circa idem.

Diabolus non
potest inhabi-
tari in
animam,

Vbi etiā declarat, quod quia habitare in homine potest
intelligi dupliciter. Vel quantum ad animam, vel quantum
ad corpus. Et primo modo, cum non est Diabolo possibile
habitare in anima, eò quòd solus Deus in eam inhabitat. Nec
iterum Diabolus ita est causa culpæ, sicut Spiritus Sanctus
efficit in anima per se operando, ideò similitudo non valet.

Impiorum
mens est sicut
nauis sine gu-
bernatore.

Quantum verò ad corpus, dicere possumus, quòd dupli-
citer Diabolus potest habitare in homine, sicut etiam
dupliciter homines reperiuntur, vel in peccato, vel in gra-
tia existentes. Primo modo, dicere oportet, quòd quia ex
quolibet peccato mortali homo seruituti Diaboli addicit,
in quantum Diabolus interdum exterius suggessit peccatū,
vel quantum ad sensum, vel quantum ad imaginationem,
ideò dicitur inhabitare affectū hominis, cum ad quolibet mo-
tū ratiōnis mouetur, sicut nauis in mari sine gubernatore.

Potest

Potest etiam Diabolus in homine substantialiter habitare, sicut patet in Arreptitijs: Et quia hoc magis pertinet ad rationem pœnæ quàm culpæ, ut patebit, & pœnæ corporales nō semper cōsequuntur culpā, sed quandoq; peccantibus, & non peccantibus inferuntur. Ideo & in gratiâ & extra gratiam existentes, secundum altitudinem incomprehensibiliū iudiciorū Dei inhabitare substantialiter possunt: & hic modus possidendi, licet non sit nostræ speculationis, ponitur tamen, ne alicui impossibile videatur, quod etiam (Dei permissione,) homines à Dæmonibus ad instantiam Maleficarum substantialiter interdum inhabitantur.

Possumus ergo dicere, quod sicut quinque modis, Dæmones per se absque Maleficis homines sedere & possidere possunt, ita & omnibus illis modis ad instantiā Maleficarū, cum ex tunc, sicut amplius Deus offenditur, ita & maior sciendi in homines per Maleficas Dæmoni permittitur facultas. Et modi perfunctionē recitando hi sunt, demptō eo quod vexant aliquando in bonis fortunæ exterioribus: quod aliquando etiam aliquos in proprijs lædunt tantummodo corporibus: aliquando in corporibus simul, & in potentijs interioribus. Aliquando solum tentant intus & extra. Alios vsu rationis ad tempus priuant. Alios reprobos stas inrationales reddunt. De singulis dicemus.

Sed prius quinque causas, propter quas Deus permittit homines possideri præmittamus, quia ordinem seruate, materia postulat. Nam aliquando quis possidetur pro maiori suo merito. Aliquando pro alieno leui delicto, aliquando pro suo veniali peccato, aliquando pro graui peccato alieno, aliquando pro magno facinore proprio. Et his omnibus de causis nulli dubium, quin & Deus ad instantiam Maleficarum per Dæmones etiam similia interdum permittat: & singula ex scripturis, & non per noua gesta tantum probate expedit: cum semper noua per antiqua roborantur.

Nam de primò patet in Dialogo Seuen, beati Martini charissimi discipuli, ubi fertur, quendam Patrem sanctissimæ vitæ rāto dotatum in gratia expellendi Dæmones, ut hi nedum verbis proprio fugarentur, sed etiam eiusdē Patris epistolis & cilicio; & cum coram mundo Pater esset celeberrimus, se tentari sensit vana gloria, cui vitio licet viriliter resisteret, tñ ut humiliaretur amplius, totis præcor-

Quinque causas cur homines à Dæmonibus obsideantur.

Dæmones per epistolas & cilicium eiecit. S. pater orat Deum ut à Diabolo possidentur.

dijs Deū precabatur, quatenus quinque mēſibus à Dæmonē possideretur, quod & factum est. Nam cum statim possessum vinculari oportebat, & omnia applicare sibi Dæmoniācis cōmūnia. Finito autem quinto mense, prorsus & ab omni vanā gloria, & à Dæmonē liberatus est. Sed quòd hæc de causā quis p̄ maleficiū alterius posset à Dæmonē possideri, sicut factum fuisse nō legitur, ita nec ad præsens affirmatur: licet, ut p̄missū est, incōprehēſibilia sint Dei iudicia. De secūdo autē, quòd ex alieno leui delicto, aliquis possideretur, ponit exemplum beatus Gregorius de Beato Eleutherio abbate, viro simplicissimo, qui cum prope monasterium virginum pernoctaret, & ignorantī ordinauerunt ad suam cellam poni paruulum puerum, qui omni nocte vexabatur à Dæmonē. Sed eadem nocte Dæmonē liberatus est ad patris præsentiam. Hic cum rem didicisset gestā, & puer iā positus esset in monasterio sancti viri & transactis multis diebus paulò immoderatè lætus de liberatione pueri, ait, ad confratres suos, Diabolus sibi cum istis sororibus iocabatur. Sed ubi ad seruos Dei venit, puerum hunc accedere non præsumpsit. Et ecce statim Diabolus puerum vexare cepit. Et per lachrymas & ieiunia sancti viri, & cōfratrū difficulter, sed eodē die liberatus fuit. Et quidem ubi ex alieno & leui delicto, quis innocens possideretur, nō mirum si propter veniale proprium, aut propter graue alienum peccatum, aut etiam propter proprium facinus, aliqui etiā ad Maleficarum instantiam, per Dæmones possidentur.

Nū & de proprio veniali peccato patet per Cassianum collatione abbatis Sereni prima, dicentem de Mose. Moses, inquit, in cremo, cum singularis & incomparabilis vir esset, ob reprehensionem vnius sermonis, quem contra abbatem Macharium disputans, paulò durius protulit, quadam scilicet opinione præuentus, diro confestim traditus est Dæmoni, ut humanas egestiones ori suo ab eo supplementus ingereret. Quod flagellum purgationis gratia Dominus intulisse videtur, ne scilicet in eo vel momentanei delicti macula resideret, patuit ex miraculosa curatione. Nam continuò abbate Machario in oratione submissa, citius nequam spiritus ab eo fugatus abscessit.

Simile videtur huic, quòd Gregorius primo Dial. refert de montali, quæ lactucam comedit, non prius signo crucis se munens

Ob superbiam
S. Eleutherij
alio plectitur.

Montalis non
signans se cruce
in esu lactuca,
à Diabolo
possidetur.

se muniens, & per beatum Equitium patrem liberata.

De quarto etiam, videlicet pro alieno graui peccato aliquem possideri, ibidem refert beatus Gregorius de beato Fortunato Episcopo, qui dum Diabolum ab obsesso homine propulisset, serò idē Dæmō in specie peregrini per plateas ciuitatis clamare cepit: O virum sanctū Fortunatum Episcopum, Ecce de hospitio me peregrinum proiecit, nec vbi quiescam inuenio. Tunc quidam cum vxore sua & filio sedēs, peregrinū inuitauit ad suum hospitium, & quærendo causā expulsionis, est gaudius super derogatione sancti viri, quàm à peregrino fictē audiuit. Exinde autem Diabolus puerum inualit & prunis iniecit: ac animā eius excussit. Sicq; pater miser primū quē recepisset hospitio intellexit.

*Gaudens de
tractantibus
possidetur à
Dæmone.*

Et de quinta causa proprii facinoris & magni, cōmuniter tam in sacra scriptura, quàm in sanctorum passionibus legimus. Nam & sic 1. Regum 15. Saül inobediēs Deo possessus est. Quæ omnia (vt diximus) tractant, ne impossibile cuiquam videatur, ne ob facinorum Maleficarum, vt aliqui etiam ad earum instantiam possideantur. Super quo vt diuersos modos possidendi intelligere valeamus, quò ad secundum rem gestam in medium producamus.

Tempore siquidem Pij Papæ secūdi, ante iniunctum inquisitionis officium, vni è duobus Inquisitoribus talis accidit casus. Bohemus quidam de Dachono oppido, filium vnium & sacerdotem secularē ob liberationis gratiam, quia obsessus erat, Romam vsque perduxit. A casu autem, dum ego vnus ex Inquisitoribus, hospitium refectionis gratia intrassem, cōtigit, vt tanquam commensalis idem sacerdos cum parte ad tabulā pariter mecū confederent. Conuenientes autē, & mutuò (vt motis forensium est) conferētes, idē pater pluries suspirans, & q̄ prosperum iter compleuisset à Deo omnipotenti optabat: cui ex intimis cōpatiēdo, quænam sui itineris & causa tristitiæ esset, inquirere cepi. Tūc ille, filio audiente, qui & mihi collateralis in mēsa erat, respōdit. Heu filiū habeo à Dæmone obsessum, quē ob liberationis gratiā, magnis laboribus & impensis hucusq; perduxī. Et ego: Vbi nā filius esset, dū inquirerē, q̄ mihi collateralis esset, indicauit. At territus ego paululū, & diligenter ipsum intuens, quòd cum tanta modestia cibum sumeret, & ad quæque interrogata piè responderet, hæsitare animo

*Res gesta de
maleficato
obesso.*

cepi, quod obsessus non esset, sed infirmitatis causa sibi aliquid accidisse obieci. Tunc filius rem gestam per se narrans, & qualiter, quâtoque tempore obsessus fuisset, indicauit. Mulier, inquit, quædam Malefica hanc mihi infirmitatem contulit, rixanti enim contra eam ratione cuiusdam disciplinæ circa regimē curæ, cum eam durius increpasssem, quia ceruicosa voluntatis erat, dixit, quod post paucos dies habetrem intendere his quæ mihi contingerent. Sed & Dæmon in me habitans hoc idē refert, quod maleficium sub quadam arbore positum sit à Malefica, quod nisi amoueatur, non potero liberari, sed nec arborem vult indicare. At ego nec minimā suis dictis fidem adhibuisssem, nisi experientia me protinus edocuisset. Nam interrogatus à me de intervallo temporis, vt præter consuetum modum obsessorum tantæ suę rationis esset capacitatis: Respondit: Vsu rationis tantummodò prior, quando diuinis aut vacare aut sacra loca visitare voluero: Præcipuè autem Dæmon ex suis verbis per me prolatis dixit. Quod sicut maiorem displicentiam hactenus in sermonibus ad populum sibi fecisset, ita vt nullo modo me prædicare sineiet. Gratosus enim ex relatu patris prædicator extitit, & omnibus amabilis. At ego Inquisitor cum de singulis certificare volebã per quindenã & ultra ad varia sanctorum lumina ipsum deducere decreui. Præcipuè autem ad Ecclesiam Sanctę Praxedis virginis, vbi pars statuę marmoreæ, cui in sua flagellatione saluator noster alligatus fuerat, & ad locum in quo Petrus Apostolus crucifixus fuerat, in quibus locis horribiles eiulatus, dū exorcizabatur, emittebat, iam asserens se velle exire, post paululum verò minimè. Et vt præmissum est, in omnibus moribus mansit sacerdos compositus, & sine omni nota, nisi dum exorcismi incipiebant, & illis finitis, dum stola de collo amouebatur, ex tunc iterum nec minimum irrationabilem, aut inhonestum motum demonstrabat. Hoc dēpto, dum Ecclesiam aliquam pertranscundo genua pro salutatione virginis gloriose flectebat, tūc Diabolus eius linguam in longū extra os suū emittebat: Et interrogatus, an non ab illo posset contineri: respondit, hoc facere minimè valeo: sic enim vtitur oibus membris & organis, collo, lingua, pulmone, ad loquendū vel eiulandū, dum ei placet: audio quidē verba, quæ sic per me & ex mēbris meis loquuntur,

cur, sed resistere omnino non valeo, & quando deuotius orationi alicui insistere affecto acrius me impugnat, linguam emittendo. Et quonia columna in Ecclesia sancti Petri ex templo Salomonis circūlata existit, per cuius virtutē plures liberati à Demonibus obsessi, liberantur, eò quod & Christus predicando in templo illi se appodiasset, hic tamen occulto Dei iudicio liberari non potuit, alium modū pro sua liberatione sibi disponendo. Licet enim per integrum diem & noctē circa columnā inclusus mansisset, tamen sequenti die, post varios exorcismos super eum perlectos, dum circumstaret populus, & magnus fieret concursus: interrogatus, in qua parte columnę se Christus appodiasset, tūc dentibus mordendo columnā, locum demonstrabat euulans, Hic stetit, hic stetit. Vt inquit tamē dixit: Nolo exire. Et cum interrogaretur, qua de causa? respondit, Propter Lombardos: Et interrogatus denuo, cur propter Lombardos egredi nolleret? Tunc respondit in Italica lingua, (cum autem infirmus sacerdos illud idioma ignoraret,) dicens: Omnes faciunt sic & sic, nominando pessimum vitium luxurię. At sacerdos post hoc me interrogando dixit: Pater, quid sibi voluit hæc verba Italica, quę ex ore meo protulit? cui, cum indicassem, respondit: verba quidem audiuit, sed intelligere non potuit. Et quia, vt rei probauit euentus, hoc dæmonium erat de genere illo, de quo Saluator in Euangelio. Hoc genus dæmoniorum non eicitur nisi in oratione & ieiunio: Ideo quidam venerabilis Episcopus per Turcas, vt fertur, à sede expulsus, piē illi compatiens, per totum quadragesimale tempus in pane & aqua, ieiunijs & orationibus, & exorcismis quotidie insistens, ipsum per Dei gratiam tandem liberavit, & ad propria cum gaudio remisit.

Super quo licet sine miraculo nullus in hac vita possit sufficienter differere, quibus & quot modis Dæmon homines possideat, vel etiā lædat: possumus tamē dicere, quod quibusque modis, decepto eo quod in rebus fortunę exterioribus aliando tamē lædūt. Nam aliqui in proprijs tantummodo vexantur corporibus, aliqui in corpore simul, & in potētijs interioribus, aliqui in potētijs tantummodo interioribus, aliqui castigatione eorū ad tempus tantummodo vsu rationis priuantur, aliqui verò velut bestię irrationabiles redduntur. Præfatum sacerdotē quanto modo possessum fuisse declaratur.

Columna Salomonis Re-

Diabolus monstrat locum vbi Christus acclinauerit docendo. Propter Lombardos Diabolus non vult exire.

Quot modis Dæmon homines possidenda vexet.

ratur. Nam nec in rebus fortunæ nec in proprio vexatus corpore fuit, prout contigit Beato Iob, ubi Deus Dæmonem licentiasse manifestè scriptura super hoc tradit, dicēs ad Satan, Ecce, vniuersa quæ habet in manu tua sunt, tantum in eū ne extendas manū tuā, & hoc in res exteriores. In corpus verò postmodum ait: Ecce in manu tua est: veruntamē animam eius serua, id est, vitam eius ne auferas.

Iob etiam in animā à Satana affligebatur.

Potest etiam dici quod tertio modo, scilicet in potentijs animæ interioribus simul & corpore vexatus fuit, cum dicebat, vt Iob 2. habetur: Ad Dominum si dicitur, consolabitur me lectulus meus, & releuabor, loquens mecum in strato meo terrebis me per somnia, & per visiones horrore concuties: Dæmone, scilicet procurante, secundum Lyram & secundum Thomam. Terrebis me per somnia quæ, scilicet dormienti apparent, & per visiones, quæ, scilicet apparent vigilianti ab vsu exteriorum sensuum alienato. Solent enim phantasmata, informata diurnis cogitationibus, esse in terrorem dormientiū. Et hæc reprobat in eo ex infirmitate corporis. Vnde sic consolatione vndique seclusa, nil remedij videbatur Iob euadendi tot angustias nisi per mortem: horrore inquit concutens. Quibus modis & Maleficas homines lædere per Dæmones nemo dubitat, prout in sequentibus patebit, qualiter per grandines in rebus fortunæ, & in corpora animalium & hominum læsiones inferunt.

Et tertius etiam modus lædendi est in corpore, & in interiorib⁹ potentijs, absq; priuatione vsus rationis. Patet ex earū operationibus, ubi, vt supra tactū est, adeo mētes hominū ad illicitas affectiones incedūt, quod necessariò etiam nocturno tempore ad amasias per longa terrarum spatia currere habent, visco carnalis amoris nimis illaqueati.

Potest adduci & illud quod in Hassia oppido *Marburg*, cōtigisse dicitur de quodam obfesso etiam sacerdote, dum in exorcismis Dæmon interrogaretur, quanto tempore sacerdotem inhabitasset, Respondisse fertur, septem annis; Et cum exorcista obuceret: cum vix per tres menses eum vexasti, reliquo tempore ubi eras? Respondit: In corpore suo me occultabam. Et ille, In qua parte corporis, ubi inquirebat, respōdit, vt plurimum in capite. Et denuò, ubi nā fuisset quando diuina celebrasset, & sacramētum sumpsisset, requisitus, dixit: Sub lingua eius me occultavi. Et ille miser

Vbi Damon lateat, quādo Dæmoniaco prabetur sacramentum.

nisset: qua temeritate ad presentiam creatoris tui non au-
fugisti? Tunc Dæmon: Nunquid sub ponte se vnequam quis
occultare potest, donec desuper vir sanctus pertransibit,
dummodo gressus non fixerit. Diuina tamen cooperante
gratia liberatus fuit, siue verum siue fictum protulerit
cum mendax sit, & pater eius.

Quartus modus applicatur ad præfatum possessum Ro-
mæ liberatum, sub hac declaratione, q̄ Dæmon possit illa-
bi corpori, licet non animæ, cum hoc soli Deo sit possibi-
le: illa etiam corpori, non tamen infra terminos essentia
corporis: hoc inquã, declarat terminos essentia corporis.

*Solus Deus
potest animo
illabi.*

Hoc inquã declarando, habetur modus quo Dæmones
substantialiter interdum in homine habitant, & ad tempus tan-
tum vsu rationis priuant. Et quæ hoc si declaratur. Nã dicere
possumus, quod corpus habet terminos duplicis rationis. sc.
quantitatis & essentia. Vnde quando Angelus quiennque
bonus vel malus operatur infra terminos corporalis quan-
tatis, & sic illabatur corpori, operando circa potestas quan-
titatiuas, sic etiam boni Angeli etiam imaginarias in bonis vi-
siones operantur. Nunquam autem dicuntur illabi essentia corpo-
ris, quia non possunt illabi ut pars, neque sicut virtus. Non sicut
pars, quia alia & alia est essentia vtrouique. Non sicut virtus,
quasi dās esse, quia suū esse hēt per creationē à Deo. Vnde
& ipse solus habet intrinsecā essentia operationē & cōser-
uationē, quādiu placitum fuerit suæ pietati cōseruando.

Vnde concluditur, q̄ alia omnes perfectiones seu defe-
ctus loquendo de bonis, quò ad perfectiones, de malis quò
ad defectus, quando operantur, si operantur circa corpus &
partes eius, ut circa caput illabuntur tali corpori super ter-
minos, videlicet quantitatis & quantitatiuas potentias.

Si verò circa animam tunc iterum vterq; extrinsecè ope-
ratur, sed modis diuersis. Et dicuntur operari circa animā,
phantasmata illa seu species intellectui representando, & non
solum ad iudicium sensus cōmunis & sensuum exteriorū.
Ex quibus operationibus sequuntur cōtationes à malis An-
gelis, & affectiones & cogitationes malæ, per indirectum
operando versus intellectū. A bonis autem Angelis sequuntur
illustrationes phantasmatum ad cognoscendum reuelando
ab eis: vnde & talis diuersitas est, q̄ boni Angeli etiam dire-
ctè possunt imprimere in intellectū phantasmata illustrā-
do,

*Quomodo
boni & mali
spiritus ani-
ma illabuntur
aut circa eam
operentur.*

do. Mali autem neque illustrare dicuntur phantasmata, sed prius obfuscate. Item nec directe imprimere possunt, sed tantummodo indirecte, in quantum intelligentem necesse est phantasmata speculari.

Per hæc tamen etiam Angelus bonus non dicitur illabi animæ, licet eam illuminet: sicut nec dicitur superior Angelus illabi in inferiori, licet eum illuminet: sed tantummodo extrinsecè operatur, & cooperatur modo, quo dictum est: unde multò minus malus illabi potest.

*Indicium de
priore obfesso
sacerdote.*

Et per hunc modum Dæmon sacerdoti corpus in tribus occupavit. Primò, quòd sicut illabi suo corpori potuit, infra videlicet terminos corporalis quantitatis, ita caput suum occupavit substantialiter illud inhabitando. Secundò, quòd circa animam eius extrinsecè operari potuit, obfuscando intellectum, ut rationis usum perderet. Ita etiam potuit ut sine intermissione; vel etiam interpellanti eum, quò ad amissionem rationis, vexare. Licet etiam dici potest, quòd ex dono Dei hoc habuerit sacerdos, ut non sine intermissione à Dæmone vexaretur. Tertio, quòd licet omnibus membris organis ad loquendum & voces ad formandum priuaretur, semper tamen ad verba, licet non ad sententiam verborum aduertentiã habuit. Qui modus obsidendi plurimum ab alijs obsidendi modis differt, cum communiter obsessi leguntur sine intermissione à Dæmonibus affligi, ut patet in Euañgelio, tam de lunatico, cuius pater dixerat ad Iesum: Domine, miserere filio meo, quia lunaticus est, & male patitur. Matth. 17. quàm etiam de muliere illa, quam Satanas alligauerat 18. annis, & erat inclinata, nec omnino poterat sursum aspiciere, Lucæ 13. quibus etiam modis indubiè Dæmones diuina permissione ad instantiam Maleficarum vexare possunt.

De modo, quo omne genus infirmitatis inferre possunt,

& hoc in generali de grauioribus.

C A P V T X I.

Ed. & hoc, quòd non sit aliqua infirmitas corporalis, quæ à Maleficis } Deo permittente } inferri non possit etiam si ad lepram vel epilepsiam se extendere habeat: Probari potest per hoc, quòd per Doctores nullum genus infirmitatis excipi-

tur Nam diligenter eâ quæ superius tacta sunt, tam de virtute Dæmonû, quàm ad malitiâ Maleficarû considerâti, nullam patitur hoc difficultatē. Nam & Nider, tam in suo præceptorio, quàm etiam Formicario, vbi quærit: An Malefici possint veraciter suis maleficijs homines lædere.

Et est quæstio absque exceptione alicuius infirmitatis, etiam quantumcunque incurabilis. Et vbi respōdet quòd sic, quærit consequenter, quibus modis, & quibus rebus.

Et quò ad primum respōdet, vt suprâ ex prima quæstione primæ partis tractatus patuit. Probatur etiam per Isid. describētem Maleficarû operationes. 8. Etym. cap. 9. Malefici dicuntur ob facinorû magnitudinem, hi enim elemēta concutiunt, scilicet opere Dæmonû ad tēpestates concitādas, mētes hominû turbāt, modis videlicet suprâ tactis, vsu rationis, vel omnino impediēdo, aut grauter obsuscando. Subdit, & absque vllō veneni haustu, violētia tantū carminis animas interimunt, vitam videlicet auferēdo.

Probatur etiā per S. Th. in 2 sen. circa dist. 7 & 8. Et in 4. dist. 34. Et cōmuniter per omnes Theologos ibidē scribētes, q̄ Malefici omnibus modis possunt procurare lēiones in hominibus & eorū rebus, cooperāte Dēmone, in quibus Dæmon potest solūm lædere vel decipere, videlicet in re-

bus, fama, corpore, vsu rationis & in vita: vult dicere, q̄ in illis, in quibus Dæmon per se absq; Malefica possit lædere, possit etiā cū Malefica: imò ampliori facilitate ppter maiorem Diuinæ maiestatis offensionē, vt suprâ tactum est.

De rebus nāq, patet Iob. 1. & 2. vt suprâ patuit. De fama patet in Legēda B. Hieronymi, vt refert Io. And. in Hieronymiano, q̄ Diabolus se transformauit in formā S. Siluani Episcopi in Nazareth, amatoris Hieronymi. Qui Dæmon primò fœminā nubile nocte in lecto procare & prouocare cœpit ad luxuriā verbis, & deinde factis sollicitauit ad malū: quæ cū clamaret, Dæmon sub specie Sæcti Episcopi sub lecto fœminæ se abscondit, vbi requisitus & inuētus per luxuriosa verba se mēritus est esse Episcopū Siluanū. In crastinum ergo sanctus vir, disparēte Diabolo, diffamatus est grauissimē; quæ diffamia rāndē circa sepulchrū San. Hieronymi fatente Diabolo in oblesso corpore purgata est.

De corpore patet in Beato Iob, qui percussus fuit à Dæ-

Satan se transformauit in S. Siluanū Nazarenū Episcopum.

Iob fuit leprosus.

Signif

Sigisbertus & Vincen. in spe. histo. li. 25. c. 37. q̄ tēpore Ludouici secundi Imperatoris, in parochia Maguntina quidā Dēmon primò sēpē lapides iecit, & quasi malleo ad domos percussit. Et deinde publicē loquēdo, furta prodēdo, & discordias seminādo plures inquietauit; deinde omnes cōtra vnum irritauit, cuius hospitium vbicunq̄ manebat incēdit: & ob illius peccata omnes pati affirmauit. Vnde tandē agros pro hospitio habere oportuit: propter quod cum presbyteri litanias celebrarent, multos iactibus lapidum Dæmon vsque ad cruentationem læsit, aliquando quieuit, aliquando sæuit, & per triennium ista continuauit quousque omnia ædificia ibi incendio consumpta sunt.

Item de nocumento vsu rationis, & vexatione interiorū sensuū, probatur ex possessis & arreptitijs per Euangelicas etiā historias. Item de morte, & q̄ de vita etiā quosdam priuat. Patet Tobiz 6. de septem viris Saræ virginis occisis, qui propter luxuriosum affectum, & effrenem appetitū in virginē Saram eiusdē non erant digni matrimonio. Quare cōcluditur, q̄ sicut per se, ita & amplius per Maleficas, in omnibus nihil dempto hominibus nocere possunt.

Verum vbi quæritur, an huiusmodi læsiones sint potius Dæmonibus aut Maleficis imputandæ: Respōdetur, q̄ sicut propria & immediata actione Dæmones operantur, infirmitates immittēdo, ita & ipsis principaliter sunt imputandæ: sed quia in cōtemptrū & offensam creatoris simul & in perditionem animarū quærunť huiusmodi per Maleficas exercere, scientes q̄ per talem modum, sicut Deus amplius irritatur, ita & amplius permittit eis potestatem sæuendi. Quia & de facto innumera maleficia perpetrantur, quæ non permetterentur Diabolo inferre hominibus, si per se solūm affectaret homines lædere: quæ tamen permittuntur, iusto & occulto Dei iudicio per Maleficas propter eorum perfidiam & Catholicæ fidei abnegationem.

Vnde & eis iusto iudicio talia imputantur secundariò, quantumcūque Diabolus sit actor principalis. Scopa ergo, quā mulier intingit aquæ vt pluat, & sursum in aērē aquā spargendo, licet in se non causet pluuiā, nec posset mulier inde reprehendi, quia tamen ex pacto cum Dæmone inito, vbi iam vt Malefica talia facit, licet Dæmon sit qui pluuiam causat, ipsa tamen meritò inculpatur, eò quòd mala

fide

*Aut læsiones
Satana, vel
Maleficis mi-
nistris eius
sunt ascriben-
da.*

*Scopæ aquam
spargere exci-
tas pluuiam.*

fide & opere Diabolo seruit, eius obsequijs se tradendo.

Sic etiã quãdo imaginẽ ceream, vel simile ad maleficandũ aliquem Maleficus facit: vel quando maleficio alicuius in aqua vel plumbo imago apparet, quicquid molestiẽ inferatur tali imagini, cum tale experitur fieri imaginato, id est, homini maleficiato, puta punctura vel alia læsura quacunq;, licet læsio realiter inferatur imagini per Maleficã, vel aliũ hominẽ, & inuisibiliter Dæmonẽ maleficiatũ hominẽ eodẽ modo lædit, meritò tamen Maleficæ imputatur: quia sine ea Deus nunquã læsionem inferre Diabolo permitteret, nec Diabolus per se lædere ipsum attentasset.

Sed quia dictum est de fama, in qua Dæmones per se homines lædere possunt, absque Maleficarum cooperatione: posset in dubium verti, An etiam Dæmones per se possent honestas mulieres infamare, vt tanquam Maleficę reputarentur, cum in earum effigie ad maleficandũ aliquem apparent, vnde contingeret talem innocenter infamari.

Responsio: aliqua sunt præmittenda. Primò, quia dictum est, Dæmonẽ nihil posse efficere absq; Diuina permissione, vt in 1. par. operis, circa vltimã quæstionẽ patuit; etiam tactũ est, qd non est tãta permissio super iustos, & in charitate existentes, sicut super peccatores, in quos vtique, sicut maiorẽ habent potestatem, iuxta illud: Cũ fortis armatus, &c. ita vtique plura permittuntur à Deo in eorum afflictionem quàm super iustos. Demùm licet iustos in rebus exterioribus, vt fama & sanitate corporis, lædere possunt, Deo permittente, quia tamẽ sciunt hoc eis cedere in augmentum meritorium, ideò minus eos lædere affectant.

Ex quibus dici potest, qd in hac difficultate respectus potest haberi ad diuersa. Primò, ad diuinã permissionẽ. Secundo, ad hominẽ, qui censetur honestus, cũ tales non semper sunt in charitate existẽtes, sicut sunt sub honestate reputati. Tertio, ad facinus, in quo innocens debet infamari: quia illud ex sua radice cuncta flagitia mundi excedit. Ideò dicendũ, licet ex Diuina permissione, quique innocens, siue in gratia cõstitutus, siue lædi nõ possit in rebus fortunę & familia: habẽdo tamẽ respectũ ad ipsum facinus & grauitatẽ criminis, (cũ Malefici sic nũcupantur ob facinorum magnitudinem iuxta Isid. sæpẽ allegatum) dici potest, quòd hoc vt aliquis innocens prædicto modo à Dæmone infame-

*Per imaginem
in aqua vel
plumbo ali-
quem lædere.*

*Quomodo
Dæmones, fá-
mam bono-
rum lædant.*

*Nemo innocens
infamatur.*

tur, fieri non est bene possibile, iterum multis respectibus, Primò, quia cum infamare in vitijs, quæ absque peccato expresso vel sacito inito cum Dæmone perpetrantur, ut sunt furta, latrocinia, & actus carnales. Aliud sit ab infamia super vitia, quæ nullo modo possunt homini imputari, aut ab eo perpetrari, nisi super actum expressum cum Dæmone inito: qualia sunt opera Maleficarum: quæ nisi virtute Dæmonum à Maleficis perpetrantur, ut vbi homines, iumenta, aut terræ fruges maleficiantur, vnde & eis aliter imputari non possunt. Ideò licet Dæmon possit hominem de alijs vitijs infamare, de tali tamen vitijs infamare, quod sine eo non potest perpetrari, non videtur bene possibile.

Non de vano infamatis Diabolus aliquem de maleficio.

Canonica purgatio.

Præterea hucusque nunquam actum est, nec repertum, ut aliquis innocens sit per Dæmonem taliter infamatus, & sic propter talem infamiam morti fuisse adjudicatus. Imò vbi tantummodo infamia laborat, talis nulla pœna punitur, nisi quæ Canonica purgatio sibi indicitur, ut in tertia parte operis circa secundum modum sententiandi Maleficas patebit.

Et licet ibi contineatur, quòd in casu, dum in purgatione deficeret, pro reo esset habendus, adhuc tamè adiuratio sibi indiceretur antequàm ulterius super pœnam relapsus debitam procederetur. Sed quia circa contingètia laboramus, quæ actu nunquam fuerunt perpetrata, nulli dubium quin & in posterum Diuina permissio fieri non permittat.

Præterea & à fortiori, propter angelicam custodiam, quæ non permittit infantes in alijs criminibus minoribus infamari, ut in latrocinijs & huiusmodi, minus permittet, imò fortius suæ custodiæ deputatum ab infamia talium flagitiorum præseruabit.

Nec valet, si quis acta per Sanctum Germanum obiiceret, quòd Dæmones in assumptis corporibus, & ad mensam confedentibus alias mulieres viris suis condormitibus, representabant, hospitem illudentes, quasi illæ mulieres in proprijs corporibus semper edentes & bibentes aduentarent, de qua etiam supra mentio habita est. Quia nec ibi illæ mulieres excusantur, quasi innocentes omnino, sed quòd talia mulieribus sæpè accidunt: quod iuxta cap. 26. q. 2. Episcopum notatur. Vbi reprehenduntur tales, quòd dum in imaginaria solùmmodo illusionè transferantur, putant se veraciter & corporaliter transferri, licet (ut supra

tactum

tactum est) etiam interdum corporaliter à Dæmonibus vehuntur.

Sed quod corporales infirmitates alias omnes nulla dempta Divina permissione inferre possunt, de illo est præsens speculationis. Concludendo ex prænotatis, quod sic; cum nulla fiat à Doctõibus exceptio, cui & rationem assentire oportet: cum alias Dæmones sua naturali virtute cuncta corporalia excedunt, ut sæpè tactum est. Acta denique & gesta per nos reperta hæc affirmant. Nam licet maior difficultas fortassis circa lepram aut epilepsiam oriri possit, an videlicet talia inferre possent, eò quod huiusmodi tantummodo ex diuturnis prævijs interiorum dispositionibus & defectibus soleant oriri, nihilominus per maleficia interdum esse illata reperitum est. Nam in Diocesi Basiliensi in confinibus partium Lotharingæ & Alsatia, cum quidam honestus laborator quædam verba dura contra rixosam quandam mulierem protulisset, illa indignata minas adiecit, quod in brevi se de eo vindicare vellet. Et ille licet parvi pendisset, eadè tamen nocte sibi pustulam collo accrevisse sensit, fricando tamen paululum & tangens totam faciem inflatam & tumefactam cum collo percussit, intantum ut horribilis specie lepræ etiã per totum appareret corpus, qui non distulit, sed quanto citius amicis & consulis accessit, rem gestam super comminatoria verba mulieris narravit, & quod sic mori eã fide & suspitione vellet, quod illa sibi arte magica eadem Malefica intulisset. Quid plura? mulier capitul, quæstionibus exponitur, & crimen fatetur. At Iudex de modo & causa diligentius inquirens, respondit: Cum me verbis opprobriosis homo ille aggressus fuisset, ego ita successa, cum ad domum venissem, malignus spiritus causam tristitiæ meæ inquirere cepit, cui cum singula enarrassem, & ut me vindicare possem eidem insinuando instaret. Ille inquisivit, dicens: Quid ego vis, ut ei faciã? At ego respondi: Vellem ut inflatam faciem semper retineret: & sic ille abcessit, & illam infirmitatem ultra quam petij homini intulit: ego enim quod tali lepra eum percuteret, minimè sperassem: unde & incinerata fuit.

In diocesi denique Constantiensi, inter Brisacum & Irenburg leprosa quædam mulier multis referre solebat, nisi debitum uniuersæ carnis iam ab annis duobus persoluerit, quod simili de causa controversiæ, quæ inter ipsam & quandam

p aliam

Lepram & epilepsiam à Maleficis inferri.

Diabolus plus mali perperat quam Malefica iubeant.

*Sufflando in
faciem Male-
fica lepra lictō-
rem infect.*

*Oua cum mor-
tuo tumula-
ta.*

aliā mulierē mota fuisset, cum de nocte domū egressa ante ostium quid operis agere tentasset, ventus quidam calidus à domo alterius mulieris, quæ ex opposito domus suæ fuerat eius faciem repente insufflauit, vnde & subito in leprā quam gestabat se incidisse asseruit.

In diocesi denique eadem & territorio Nigræ syluæ Malefica dum per lictorem super struem lignorum pro incendio sibi parato à terra eleuaretur, dixit: Dabo tibi mercedē: & sic insufflando in eius vultum, statim lepra horribili per totum corpus percussus, paucis ex post superuixit diebus. Horrenda eius facinora breuitatis causa obmittuntur: sicut & alia quasi innumera, super hæc recitari possent. Epileptiam namque seu caducum morbum certis infixisse per oua cum mortuorum corporibus subrumulata, præcipue ex earum secta ex inhumatis, cum alijs earum caeremonijs, quæ recitanda nō sunt: vbi in potu, vel cibo, alicui præbuerunt, sæpius à nobis repertum est.

Super modum, quo alias consimiles infirmitates in speciali hominibus inferre solent.

C A P. XII.

ALIAS denique infirmitates infixisse, vt cæcitatem, vel acutissimos dolores & torsiones in corporibus hominum, quis enumerare potest? Tamen ex his, quæ oculis nostris perspeximus, & quæ vni ex Inquisitoribus innotuerunt, aliqua in medium producamus.

Eo in tempore, quo in oppido *Iszburg* inquisitio super Maleficas fieret, hic inter alios deductus fuit casus. Nam honesta quædā persona, & vni ex familiaribus Archiducis matrimonio copulata in præsentia notarij, &c. secundum formam iuris deposuit: & cū tempore suæ virginittatis cuidam ex ciuibus famularetur, accidit vt vxor illius graui dolore capitis langueret, pro cuius curatione cum quædam mulier accessisset, & suis carminibus & certis practicis mitigare dolorem haberet: Ego, inquit, eius practicam diligenter obseruabā, perspexiq; q̄ cōtra naturā aquæ fusæ in scutellā quandā, ipsa aqua in ollam aliam ascendisset, cum alijs

cæc

Res gesta.

ceremonijs quæ recitare opus non est, consideransq; qd ex illis dolor capitis in domina nõ mitigaretur, aliquo modo indignata, hæc verba ad Maleficam protuli, Nescio quid agitis, vos non facitis nisi superstitiosa, & hoc propter cõmodum vestrum. Tunc Malefica statim subiunxit, an sim superstitiosa vel non, tertia die tu senties: quod rei probavit euentus Nam tertia die manè me sedente, & fulum apprehendente, tantus dolor subito corpus meum inuasit: Primum in interioribus, vt non esset pars corporis, in qua nõn punctiones horribiles sentire: Secundo nõn aliter mihi videbatur, nisi qd cõtinuè igniti carbones capiti meo superfunderentur. Tertio in cute corporis, à vertice vsque ad plantas pedum, nõn fuisset spaciũ ad punctũ acus, vbi non fuisset pustula alba sanie repleta, sicque in his doloribus euulando, & tantummodo mortẽ optando vsque ad diẽ quartum restiti. Tandem maritus dominæ meæ, vt stabulum quoddam intrare mihi iniunxit. At ego paulatim incedendo, eo præcedente, dum ante ostium stabuli eram, Ecce, inquit ad me, pecia panni albi super ostium stabuli. At ego: Video. Tunc illic: Quantum potes, remoue quia fortè melius habebis. Tunc ego quantum potui vno brachio me ad ostium tenente, cũ altero peciam apprehendi. Apeias (inquit dominus) & cõsidera diligenter ibi reposita. Tunc vbi peciam solui, plura ibidem inclusa reperi, præcipuè autem grana quædam alba, ad modum quo pustulæ inerant corpori meo, semina quoque & legumina, quorum similia nec edere poterã aut intueri cum ossibus serpentum, & aliorum animalium intuita sum. Et sic stupefacta, dum inquirerem à domino, quidnam agendum foret, vt in ignem cuncta proicerem iniunxit, Proieci. Et ecce subito non post horæ spatium, aut quartale, sed in momento, vt in ignem res illæ fuerant proiectæ, omnem sanitatem pristinam recuperavi. Et quia plura contra vxorem illius cui famulabatur fuerunt deposita, per quæ suspecta non tam leuiter quàm & vehementer fuit habita, & præcipuè propter magnam familiaritatem cum Maleficis habitam. Vnde præsumitur, quòd conscia de maleficio reposito, hoc viro indicauit, & deinceps modo præmissio, publicatum, sanitatem ancilla recuperavit.

Insuper aliud maleficium cuiusdam personæ, etiam mulieris, illatum in eodẽ oppido referre in detestationem tantum

*Alia res ge-
st.*

*Quamodo
probetur an
aliqua sit ma-
lesitata.*

criminis expedit. Mulier quædam inuitata, & honesta ac-
cessit, & iuxta iuris formã vt supra deposuit. Retrò domum,
inquit, habeo viridariũ (est & illi hortus contiguus vi cinæ
meæ) Vnde cum quadam die transitũ fieri ex horto vicinæ
ad viridariũ meum, non absque damno perspexissem, stans
in ostio viridarij, & apud me ipsam conquiendo, & queru-
lando, tam de transitu quàm & de damno, vicina subito su-
peruenit, & an suspectam haberem, inquisiuit At ego terri-
ta propter malam eius famam, nil aliud nisi hæc verba pro-
tulit. Gressus in graminibus damna demonstrant. Tunc illa
indignata, quia ad eius fortassis beneplacitum me inigiosis
verbis cum ea implicare volebam, abscessit cum murmu-
re, & verba quæ protulit licet audirem, tamẽ intelligere nõ
potui. Post paucos verò dies ingens infirmitas mihi accidit
cum doloribus ventris & acutissimis torsionibus à latere
sinistro versus dextrum, & viceversa, quasi duo gladij aut
cultri essent pectori infixi, & sic die noctuque clamoribus
omnes vicinos alios inquietavi: & cõfluẽtibus hinc inde
pro cõsolatione, accidit vt lutifigulus, præfatam vicinã &
maleficam adulterino flagitio habens in amasiam, simili
modo visitationis gratia accedens, & infirmitati meæ com-
patiens, post verba consolatoria abscessit. Sequenti tamen
die festinè redijt, & inter alia consolatoria subiungit. Ex-
perimentum capiam, an ex maleficio hæc vobis infirmitas
acciderit, quod si sic repertum fuerit, sanitatem vobis recu-
perabo. Accepto ergo plumbo liquefacto, & me in lecto
decumbente, plumbum in scutellã aqua plenã super corpus
meũ appodiãdo infudit, & vbi quẽdã imago & figurẽ diuer-
sarũ rerũ ex plũbo cõgelato apparuisset: Ecce, inquit, ex ma-
leficio hæc vobis cõtingit infirmitas: Et super limẽ ostij do-
mus vna pars instrumẽtorũ maleficij cõtinetur; Accedamus
ergo, & illis amoris melius sentietis. Sicq; maritus meus cũ
eo pauxerit ad tollẽdũ maleficiũ accedũt: & lutifigulus limen
eleuãs marito iniunxit, vt manũ in foueã, quæ apparuerat,
mitteret: & quæcunque inueniret, extraheret: quod & fecit.
Nam primò imaginem quandam ceream in longitudine
vnius palmæ vndique perforatam, habentem duos acus ex
aduerso per latera, ad modum quo ipsa punctiones à sini-
stro latere vsque ad dextrum, & e conuerso persenserat ex-
traxit. Demũ petias panniculorum diuersas ac plurimas,

tant

tam in granis quàm in seminibus & ossibus continentess; sicque illis in ignem proiectis, ego quidem conualui; sed non ex toto. Nam licet torturæ & punctiones cessassent, appetitusque comedendi rediisset ex integro, tamen pristinae sanitati vsque in præsens minimè sum restituta. Vnde hoc, quod pristina sanitas non rediret, Respondit: Sunt & alia instrumenta alibi abscondita, quæ inuenire non valeo. Et qualiter tunc prima instrumenta reposita agnouisset, dum inquirerem. Respondit: ex amore quo amicus amico reuelare solet, hæc cognoui: vnde dum adulteram procabat, & mihi vicinam agnouit, idè argumentum super eam cepi suspicionis: hæc ægrota recitabat.

Sed si singula, quæ in illo duntaxat oppido reperita sunt, recitare vellem, liber utique foret conficiendus. Quanti enim cæci, claudi, aidi & diuersis irretiti infirmitatibus, iuxta formam iuris, ex vehementi suspicionem super Maleficas eis huiusmodi infirmitates, in genere vel in specie prædicentes, & quòd talia in breui sentiri haberent, vel ad dies vitæ, vel ad mortem statim percipiendam. Et quòd secundum eorum dicta & auspicina cuncta accidissent, vel ad specificatam infirmitatem, vel ad mortem aliorum. Quia enim terra illa vasallis & arimigeis abundat, & otia dant vitia: ubi interdum mulieres procabant, dum illas procatas abiret, & alias honestas matrimonio sibi copulare disposuerunt, rarò sine vindicta super maleficium inferendum, aut viro aut uxori, dum se speretas cernebant: thorus conjugalis perseuerabat, non autem viris tantum, quantum mulieribus: eò ut piè estimari potest illis interemptis, aut arefactis, priores amasias procate haberent.

*Nobiles Tiro-
lenses taxati*

Nam & cocus quidam Archiducis, dum iuuenulam honestam & alienigenam duxisset, Malefica eius amasia in publica via alijs honestis personis audientibus, iuuenulam maleficium & mortem prædixit, extensa manu dicens: Non diu de tuo marito gaudebis. Statimque sequenti die lecto decubuit, & post paucos dies debitum vniuersæ carnis persoluit, in extremis contestando: En sic morior, quòd illa suis maleficijs, Deo permittente, me interimit, & utique pro meliori Deo sibi alias nuptias in cælo disponente.

Si denique per maleficia miles quidam, ut publica fama testatur, interceptus fuit, sic & alij plures, quos recitare obmitto.

Inter quos & domicellus quidam, dum ad nutum amicae secum pernoctare volebat, & per famulum suum, quod ea nocte secum certis negotiis praepeditus, pernoctare non posset, ei indicasset. Illa indignata famulo iniunxit. Dicae domicello, non diu me vexabit: sicque & sequenti die infirmatus, post paucos dies sepultus.

Oculi Maleficarum Iudices corrumpunt.

Sunt & tales Maleficae, quae Iudices solo aspectu & oculorum intuitu maleficare sciunt, quod etiam nullam molestiam eis inferre publicè se iactantes: sed ut quibuscumque pro criminalibus causis detentis, & gravissimis tormentis pro dicenda veritate expositis, taciturnitatem inferre sciunt, quod nunquam eorum fascino deprehendere poterunt.

Sunt & quae imaginem crucifixi flagellis & cultis impingendo, ob maleficia perpetranda, cum turpissimis verbis, contra gloriosissimae virginis Mariae puritatem, & nostri saluatoris ex eius intemerato utero natiuitatem dehonestaerunt: Verba illa, & singulos actus recitare non expedit, cum nimis sint piorum aurium offensiva, in scriptis tamen redacta & reposita sunt: prout baptizata quaedam Iudaea & alias iuenculas induxerat, quarum una Vvalburgis nomine eodem anno in extremis posita, dum à circumstantibus ad confessionem peccaminum hortaretur, exclamavit: Corpus & animam tradidi Diabolo, nec spes mihi adest veniae, & sic defuncta.

Protestatio auctoris.

Singula haec non ad ignominiam, sed ad laudem & gloriam illustrissimi Archiducis conscripta sunt, cum reuera uti Catholicus princeps & praecipuus zelator in exterminium earum cum assistentia reuerendissimi Ordinarii Brixien. non mediocriter laboravit. Recitata autem potius in detestationem & odium tanti criminis, ut quae iniurias hominum vicisci non desistunt: quomodo iniurias creatoris & fidei contumelias, etiam non habendo ad temporalia damna respectum, suffere possunt. Omnium enim eorum hoc praecipuum fundamentum fidei videlicet abnegatio existit.

Super

*Super modum, quo obstetricis Malefica masora damna
inferunt, dum infantes aut interimunt, aut
Damonibus execrando offerunt.*

C A P. X I I I.

Ec prætereundum est de nocumentis à Male-
ficis obstetricibus pueris illatis. Et primò, quo-
modo interimunt. Secundò, quomodo Dæ-
monibus offerendo execrant. In diœcesi nam-
que Argentinensi & oppido Zabernio mulier quædam ho-
nesta, ac beatissimæ virgini Mariæ plurimum deuota, hûc
casum referte sibi accidisse, singulis eius hospitium, quod
publicè tenet, nigram habens Aquilam pro interligno, fre-
quentantibus commemorat, A viro, inquit, legitimo, sed
iam defuncto imprægnata, vbi dies partûdi appropinqua-
rent, mulier quædam obstetrix, vt ipsam ad obstetricadum
puerum acceptarem, importunè instabat. At ego conscia
de eius infamia, licet aliã mihi assumere decreuissem, ver-
bis tamen pacificis, quasi suis annuere vellem petitionibus,
me simulabam. Adueniente autem tempore partus, cum
aliã obstetricem conduxissem, illa prior indignata, qua-
dam nocte cameram meam, euolutis vix octo diebus: cum
duabus alijs mulieribus ingreditur, & lecto appropinquã-
tes, in quo iacebã, cum maritum meum, qui in altera dor-
miebat camera vocare voluissem, singulis membris, & lin-
gua ita remansi viribus destituta, q̄ dempto visu cū audi-
tu, nec pedicam mouere potuissem. In medio ergo illarum
duarum stans Malefica, hæc verba protulit. Ecce, hæc pesti-
ma mulierû, quia in obstetricẽ me recipere noluit, impunè
non transibit. Et cum aliæ duæ à latere stantes, pro ea sup-
plicarent, dicentes: tamen nunquã alicui ex nostris nocuit:
Malefica subiunxit: Hãc mihi quia displicentiam fecit, suis
intestinis aliqua immittere volo, sic tamen, q̄ infra dimi-
dium annum nullos propter vos dolores sentiret, sed illo
euoluto satis cruciabatur: accessit ergo, & ventrẽ cum ma-
nu tetigit, mihiq̄, videbatur quasi intestinis extra ctis, cer-
tas res, quas tamen videre non potui, intromitteret. Illis
ergo abeuntibus, cum vires ad clamandum recuperassem,
manitû quãtoe. us vocaui, & rem gestã denudaui. Cum autẽ

*Res gesta Ta-
bernu Alsa-
tia.*

ille causam puerperio assignare vellet, dicēs: Vos puerperæ plurimis illusionibus & phantasijs laboratis: nec quoquo modo dictis meis fidem adhibere volebat, adiunxi, Ecce spatium pro anno dimidio mihi donauit, quo elapso, si nulli cruciatus superuenient, dictis tuis fidē adhibebo. Consimilia denique verba filio clerico, qui & pro tūc Archidiaconus ruralis erat, protulit, cum, & ipse visitationis gratia illo die eam frequentasset. Quid plura sex mensibus ad pūctum euolutis, internorum viscerum tortura subito ipsam tam dira inuasit, vt nec diebus nec noctibus, à clamoribus omnes inquietando abstinere potuisset. Et quia (vt præmissum est) deuotissima virgini & reginæ misericordiæ extitit in pane & aqua, singulis Sabbatinis diebus ieiunando, & ideò & per ipsius suffragia credidit se liberati. Vnde & quadam die, vbi opus naturæ perficere volebat, tunc omnis illa immunditia à corpore prorupit, & aduocans maritum eam filio, dixit: Sunt ne res istæ phantasticæ? nōne dixi, post dimidij anni spatium veritas cognoscetur? Aut quis vidit vnquam spinas, ossa, simul etiam ligna me comedisse? Erant enim spinæ rosarum, in longitudine vnus palmæ, cum alijs varijs innumeris rebus immixtæ.

Insuper (vt in prima parte operis) ex illius famulæ reductæ ad præsentiam in Bussiaco confessione patuit, maiora damna fidei circa hanc hæresim Maleficarum ab obstetricibus inferri, q̄ etiam quatuorundam confessio, quæ postmodum incineratæ fuerunt, luce clarius demonstrauit.

Nam in diœcesi Basiliensi, & oppido *Dann* quædam incinerata facta fuerat, vltra quadraginta pueros necasse, per modum talem, vt quando ex utero egrediebantur, acū capitibus eorum per verticem vsque in cerebrum infingeret.

Altera denique in diœcesi Argentinensi, pueros absque numero, puta quia de numero nō constabat, se interemisse facta fuerat: taliter autem fuit deprehensa. Nam vbi ex vno oppido in aliud, causa obstetricandi mulierē quādam vocata fuisset, officio suo completo, dum ad propria redire volebat, vbi portam oppidi exiit, casu brachium pueri recenter nati ex linteo, quo præcincta erat, cui & inuolutū brachium fuerat, ad terrā cecidit, quo viso ab his qui infra portā sedebāt, dū illa præterisset, leuatā è terra, vt putabāt, petiā carnis, cautiùs intuebantur, & cum non petiam car-

nis,

*Malefica figēt
acus in capita
infantum.*

his, sed brachium pueri per articulos membrorum agnouissent, consilio cum præsidentibus habito, & inuento, q̄ infans ante baptismum decesserat, brachioq; careret, Malefica capitur, quæstionibus exponitur, & cumen detegitur, sicq̄ue vt prædictum est, absque eius numero, se infantes interemisse cognouit.

Malefica obstetrix brachia natis infantibus auferit.

Qua autem de causa utriusque præsumendum q̄ ad instantiam malignorum spirituum etiam eis interdum inuitis talia facere coguntur. Nouit enim Diabolus q̄ ab introitu regni cœlestis, propter pœnam damni, aut originale peccatum tales pueni sequestrantur. Vnde etiam diutius finale iudicium protrahitur, sub quo æternis cruciatibus deputatur, cum eo tardius numerus electorum completur, quò completo mundus consummabitur: & vt in præmissis tractum est, suasu Dæmoniorum ex huiusmodi membris vnguenta, earum vsibus accommodata, conficere habent.

Infantes non baptizati sequestrantur à regno cœlorum. Cur extremum iudicium protrahatur.

Vnguenta ex carnibus infantum.

Sed & hoc horrendum facinus silentio prætereundum in derestationem tanti criminis non est. Nam ubi infantes non interimunt, tamen illos Dæmonibus execrando per hunc modum offerunt. Nato enim infante, obstetrix, ubi pueri pera Malefica per se non existit, tunc quasi quid operis pro infantis refocillatione actiua, ipsum extra cameram deportat, & sursum eleuans principi Dæmoniorum. s. Luciferi & omnibus Dæmonibus immolant: & hoc in loco coquinæ super ignem.

Quomodo Malefica infantes offerat Diabolo.

Et (vt quidam retulit) cum perpendisset uxorem suam tempore partus, præter consuetum modum puerperarum nullam ad se ingredi mulierem permittere, nisi duntaxat filiam propriam, quæ obstetricandi officium gerebat, causam huiusmodi experiri volens, latente se illo in tēpore in domo occultabat. Vnde & ordinē sacrilegij & Diabolicæ immolationis, modo prædicto perpedit: cum eo quòd, vt sibi videbatur, per appendiculi instrumentum, in quo ollæ suspenduntur, infans non fultus humano auxilio, sed Dæmonū, sursum uehebatur. Vnde mēte cōsternatus, cum & horrenda uerba per Dæmonū inuocationē, & alios ritus nephandissimos persensisset, subito vt infans baptizaretur acius institit, & cum ad aliam villam, in qua parochialis erat Ecclesia, deferendus esset, & per pontem super flumen quoddam pertransire haberēt, ille euaginato gladio super

filiam

filiam, quæ infantem gerebat, iuuit, dicens, alijs duobus sibi adiunctis audientibus: Nolo ut infantem per pontem deferas, quia aut per se pontem gradietur, aut tu in flumine submergeris. Quæ perterrita, cum alijs quæ adiciant mulieribus, & an ne compos esset rationis inquietes, (res enim gesta cunctos alios latebat, dempsis duobus viris sibi coniunctis.) Tunc ille: Pessima mulierum, arte tua magica scãdere pendiculum infantem fecisti, fac & iam, ut nullo deficiente pontem pertranseat, aut in flumine te submergam. Sicque coacta, puerum super pontem posuit: & arte sua Demonem inuocans, subito ex altera parte pontis infans cernitur. Baptizato ergo puero, & ad propria rediens cum iam per testes filiam de maleficio conuincere poterat, prout plurimum facinus oblationis minimè probare potuisset, eò quod ipse vnicus illi sacrilego ritui interfuisset, apud Iudicem post tempus purgationis, filiam cum matre accusat, & pariter incineratur, & facinus de sacrilega oblatione, quod per obstetrices fieri solet, detegitur.

Cur Malefica offerant infantes Diabolo.

Cur Satã odio habeat virginitatem.

Sed hie dubium oritur. Quid ne operis aut efficacie talis sacrilega oblatio in huiusmodi pueris efficere valeat. Ad quod dici potest, quod sicut triplici ex causa Dæmones efficiunt, ita & ad tria nefandissima hæc ei deseruiunt. Nam primò ex superbia eorum, quæ quia semper ascendit, iuxta illud, Superbia eorum qui te oderunt ascendit, semper querunt quantum possunt, diuinis rebus & cæremonijs se conformare, ut sic sub specie boni apparentis facilius decipiãt. Sic enim & virgines, pueros, maies vel fœminas expetunt à Magis, vbi in speculis vel vnguibus Maleficorum furta sublata, vel alia occulta, habent manifestare, licet per corruptos idem ostendere valerent, sed tamè ut fingat, se falsè castitatem amare, quam tamen odit. Cum castissimam virginem summè odit, eò quod caput eius contriuit. Gen. 3. Unde sic animas Maleficorum & eius credentium per infidelitatis vitium, sub specie virtutis decipiunt. Tertio, ut ipsa perfidia Maleficarum amplius in sui augmentum crescat, dum à tunabulis sibi dicatis Maleficas seruant.

Ex his efficit hæc sacrilega oblatio tria in puero. Primò, quòd sicut exterior oblatio fit in rebus sensibilibus Deo, puta in vino, pane, terræ frugibus, & hoc in signum debite subiectionis & honoris, iuxta illud Eccl. 25. Non apparebis in

in conspectu Domini Dei tui vacuus. Quæ etiam res alijs postmodum prophanis vsibus nullo modo applicari debent, nec possunt. Vnde & 10. q. 1. Damas. Papa. dist. Oblationes quæ intra Ecclesiam offeruntur, sacerdotibus tantummodo pertinere, sic tamen ut non solum eas in suos vsus conuertant, sed ut fideliter dispensent, partim ad ea, quæ ad cultum diuinum pertinent, & partim etiam in vsus pauperum conuertant. Ita & talem puerum Diabolo in signum subiectionis & honoris oblatum, Diuinis vsibus applicari, dignæ & fructuosæ subiectionis causa, tam pro se quam pro alijs, quomodo est possibile hoc à Catholicis fieri.

Quis enim dicere potest, materna scelera seu aliena peccata, quò ad punitionem, non redundare in filios. Fortassis ille, qui dictum propheticum attendit: Filius non portabit iniquitatem patris. Sed quod de illo passu. Exod. 20. Ego Dominus zelotes, visitans peccata patrum in filios, usque in tertiam & quartam generationem? Est enim hæc vtriusque sententia, ut prima intelligatur de pœna spirituali in iudicio poli siue Dei, & non in iudicio fori. Et est pœna, quæ principaliter tangit animam, siue sit pœna damni, ut priuatio gloriæ, siue pœna sensus, id est, cruciationis ignis infernalis. His enim pœnis nunquam punitur aliquis sine culpa propria, vel contracta, quantum ad originale, vel commissio quantum ad actuale peccatum.

Secunda verò auctoritas, quia intelligitur de imitatoribus paternorum scelerum, ut Gratianus exponit. 1. q. 4. §. quibus. Vbi etiam dat alias expositiones, idè alijs pœnis quibuscunque in iudicio Dei punitur quis, non solum pro culpa sua commissa, vel committenda, ut scilicet euitetur, sed etiam pro culpa alterius.

Nec valet si dicatur, quod tunc punitur sine causa & sine culpa, quæ debet esse causa pœnæ. Quia iuxta regulam iuris sine culpa, nisi subsit causa, non aliquis puniendus. Vnde & dicere possumus, semper quod superest causa etiã iustissima, licet nobis ignota. 24. q. 4. Aug. Et si super actionem facti profunditatem iudiciorum Dei penetrare non possumus, veritamen verum scimus esse, quod dixit, & iustum esse quod fecit.

Est tamen distinctio in pueris oblati, eò, quod loquendo de innocētibus, qui non per matres Maleficas, sed per obstetrices Dæmonibus offeruntur, & rapiuntur occultè, ut dictum est

suprà

Quomodo liberi portent peccata patrum.

suprà, ab amplexibus & utero honestæ matris, quòd tales innocentes non adeò deseruntur, ut imitatores efficiantur tantorum scelerum, sed imitatores paternatum virtutum, hoc pie credendum est.

Secundum quod efficit hæc, sacrilega oblatio est, quòd sicut in oblatione, qua homo seipsum Deo offert in sacrificium, recognoscit Deum suum principium & finem: quòd quidem sacrificiù dignus est omnibus sacrificijs alijs exterioribus ab eo impensis, iuxta illud: Sacrificium Deo spiritus contribulatus, &c. Et hoc quòd ad principium creationis & finem glorificationis Ita & ipsa Malefica puerum offerens Diabolo, eius animam & corpus, tæquam suo principio & fini damnationis æternæ commēdat, vnde & non nisi miraculosè à solutione tanti debiti liberari poterit.

Solet & quædam historia, imò & plures recitari, de pueris ex materno utero Dæmonib⁹ improvise, ex aliqua passione & commotione mentis à matribus oblatis, & qualiter cum maxima difficultate in adulta ætate à Dæmonum iurisdictione, quam Divina permissione sibi vsurpant, liberari poterant, de quibus liber exemplorù beatissimæ virginis Mariæ refertur noscitur. Specialiter & de illo, qui per summum Pontificem, dum liberari à vexationibus Dæmonum non poterat, missus tandem ad quendam virum sanctum in Orientalibus partibus degentem, cum magna adhuc difficultate per intercessionem ipsius gloriosissimæ virginis, ab illa iurisdictione electus fuit.

Vnde si in ultionem vnius improvise non dico oblationis, sed exhibitionis, vbi mater ex indignatione duntaxat, super copulam carnalem viro exhibendam; cum dixisset maritus, spero inde fructum proventurum, & illa replicas: Sit fructus ille Diabolo datus, tanta severitas divinæ punitionis patuit: quanta creditur sævire, vbi tantà Divinæ maiestatis cernitur offensa.

Tertium quod hæc sacrilega oblatio efficit, est habitualis inclinatio ad huiusmodi maleficia hominibus, iumentis, & terræ frugibus inferēda. Huius ratio assignari potest ex his, quæ secundū Tho. in 2. q. 108. super punitionē temporalem, qua aliqui propter alienas culpas puniuntur, deducuntur: Dicitur enim q̄ quia filij sūt secundū corpus, res quædam patris, & servi & animalia, res dominorū. Et cum
aliquis

*Quomodo
oblatis, Dæ-
monibus, li-
berentur.
Liber exem-
plorum Beate
Mariæ.*

aliquis sit puniendus in rebus suis omnibus, ideo & filij pluries pro parentibus.

Cur filij pro parentibus puniantur.

Et differt hæc ratio ab illa, quæ suprâ tacta fuit de peccatis patrum: quia Deus visitat in filios vsque in tertiam & quartam generationem: quia (vt ibi tactum est) hoc intelligitur de imitatoribus paternorum scelerum. Hæc autem ratio concludit de punitione filiorum pro parentibus, vbi non imitantur paterna scelera in actu per mala opera, sed tantum in habitu. Sic enim & filius, natus ex adulterio David, mortuus fuit quàm citius. Et animalia Amalechitarum iussa sunt interfici. Quamuis & huiusmodi sit ratio mystica, vt habetur 1. par. q. 4. §. paruulos.

Ex quibus omnibus non inconuenienter dicitur, quod huiusmodi pueri semper ad maleficia perpetranda vsque in finem vitæ inclinantur. Sicut enim Deus suam oblationem sanctificat, vt sanctorum gesta demonstrant, vbi parentes sobolem ex eis procreandam Deo dicassent; vtique & Diabolus suam oblationem inficere non cessat: Ex veteri & nouo Testamento quasi innumera possent gesta deduci. Sic enim plures Patriarchæ & Prophetæ, vt Isaac, Samuel, Samson. Sic etiam Alexius, Nicolaus, & alij innumeri, gratis plurimis ad sanctitatem vitæ fuerunt prouenti.

De oblationibus liberorum Deo vel Dæmoni.

Experientia denique demonstrat, semper filias Maleficarum cum consimilibus, tamquam imitatrices matris suorum scelerum esse diffamatas: imò & totam quasi progeniem esse infectam. Et huius quidem & omnium præcedentium ratio, quia superstitione semper habent relinquere, & in augmentum illius perfidie summis conatibus ex pacto cum Dæmone inito tendere. Vnde enim contingere posset, quod sæpissimè reperiuntur est, puellas impuberes, octo vel decem annorum, tæpestates & grandines concitasse, nisi ex tali pacto sub tali oblatione sacrilega Diabolo per matrem Maleficam infantem exciassent. Nec enim per se pueri talia ex fidei abnegatione, prout adultæ Maleficæ principio facere habent, efficere possent: cum nec alicuius fidei articuli fortassis notitiam habent. E quibus gestis aliqua in medium producamus.

Malefica totam progeniem inficiunt.

In partibus enim Sueviæ, dum quidam villanus segetes in campis cum filia paruula, vix octo annorum conspiceret decreuisset, & propter siccitatem terræ pluiam apud se rumigans & conficiens optasset, dicens: Heu quando veniet

De puella octo annorum, sciente pluiam & grandines.

pluuiam

pluuia? Puella audiens verba patris, ex simplicitate animi dixit: Pater, si pluuiam desideras, faciam quòd cito veniet, At pater: Vnde hæc tibi, noscis ne pluuiam procurare? Respondit puella: vti que, & nedum pluuiam, sed & grādines, & tempestates cōcitare scio. Et pater: Quisnam te docuit? Respōdit; mater mea, verùm quòd mihi inhiuit ne alicui indicarem. Tunc iterum pater. Et quomodo te docuit? Respondit: me misit vni magistro, quem omni hora, ad quæcunque petita habere possam. At pater, Vidisti ne illum? Respondit, vidi interdum viros introeuntes & exeuntes ad matrem, & cum interrogassem, quinā essent: respondit, Sunt nostri magistri, quibus & te tradidi & commisi, magni fautores & diuites. Tertius pater, an-ne illa hora grādinem excitare posset, inquisiuit. Et puella, Vti que si modicum aquę habuero, faciam. Tunc pater puellam per manum ad torrentem deduxit. Fac, inquit, sed tantummodo super agrum nostrum: Tunc puella manum in aquam misit, & in nomine sui magistri, iuxta doctrinam matris mouit: Et ecce tantummodo pluuiam agrum illum perfudit. Quod cernens pater, fac, inquit, & grandinem, sed tantummodo super vnum ex agris nostris. Quod cum iterū puella fecisset, pater de experientia certificatus, vxorem apud Iudicē accusauit, quæ capta & cōuicta, incinerata fuit, & filia reconciliata & Deo dicata, amplius illa efficere nō potuit.

*Sequitur super modum quo iumentis Malefica
varia nocumenta inferunt.*

C A P. X I I I I.

*Nunquid
Deo cura est
de bobus.*

VTique à fortiori, cum Apostolus dicat, Nunquid Deo cura est de bobus, volens per hoc innuere, quòd licet omnia subsint diuinæ providentiæ, tam homines, quam iumenta, vtiósq; iuxta modulum suum seruans, vt Psal. ait, Filij tamen hominum sub regimine & protectione alarum amplius gubernantur. Si inquam, homines Diuina permissione, per Maleficos affliguntur, innocentes, iusti, & peccatores, parentes denique in filijs, quæ res sunt pertinentes ad eos. Cum etiā iumēta terræq; fruges, similiter de rebus hominum existant, vti que & super illos varia nocumenta posse
à Male

à Maleficis inferre nemo dubitare Diuina permissione cō-
currente præsumat. Sic enim Iob à Diabolo percussus cū-
cta iumenta perdidit. Sic denique nec minima reperitur
villula, vbi mulieres mutuò vaccas inficere, lacte eas pri-
uare, & sæpissimè interimere non cessant.

A minimo autem nocumēto inchoando, quod de pri-
uatione lactis æstimari potest Si de modo, quo id efficere
valeāt, quæritur. Responderi potest, q̄ quia secundū Alber-
tū 3 de animal. Lac de natura sit menstrui in quolibet ani-
mali: sicut etiā fluxus alius in fœmina, vbi non restringi-
turi talis fluxus aliqua infirmitate, tunc restringitur aut au-
fertur interdum maleficiali opere. Ex conditione autē na-
turali lac restringitur post cōceptum fœtū. Ex infirmitate
verò accidentali, sicut pluries ex comestione alicuius her-
bæ quæ ex natura lac restringere habet & vaccā alterare.

Ex maleficio autem talia procurant varijs modis. Quæ-
dam enim nocturnis tēporibus & sacratoribus, vti que ex
inductione Diaboli, ob maiorē offensam diuinæ maiesta-
tis, in quocunque angulo domus suæ se collocant, vtrūcum
inter crura habentes, & dum cultrum vel aliquod instu-
mētum in parietem aut columnam infigunt, & manus ad
mulgendum apponunt, tunc suum Diabolum, qui sempei
eis ad omnia cooperatur, inuocant, & quòd de tali vacca,
ea tali domo, quæ sanior, & quæ magis in lacte abundat,
mulgere affectat, proponit, tunc subito Diabolus ex Mam-
millis illius vaccæ lac recipit, & ad locum vbi Malefica re-
sident, & quasi de illo instrumento fluat reponit.

Hæc quidē populo prædicando, nemo propterea ex eis
informatur: quia quantūcunque quis Dæmonē inuocare,
& per nudā inuocationē hæc se posse efficere æstimaret,
seipsum deciperet, quia caret fundamento illius perfidiæ,
quia scilicet homagiū non præstitit, & fidē nō abnegauit.
Hæc ideò posui, cum plures hæc & alia, quæ posita sunt,
æstimāt populo nō esse proponēda, propter periculū infor-
mationis cū sit impossibile, aliquē per prædicatorem posse
informari ratione tacta. Potius autem sunt in detestationē
tanti criminis, & vt Iudices in vltionem tanti sceleris. s. f.
fidei abnegationis, amplius inardescant sunt prædicanda:
Licet non semper: plus etiam ponderant seculares huius-
modi temporalia damna, cū magis terrenis implicantur
affectio

*Quomodo
Malefica lac-
te priuent.*

*Ex cultro lac
mulgere.*

affectionib. quàm spiritualibus, vnde & cum eis talia posse fieri affirmantur, in punitionem ipsorum amplius sequunt. sed tamen astutiam Diaboli quis explicare potest?

*Butyrum
Mascum ex
aqua forma-
re.*

Noui illos in quadam ciuitate constitutos, qui dū tempore Maij butyrum Maicum comedere affectarent, eis in itinere existentibus & in prato circa torrentē confedentibus, vnus ex eis, quo pacto cum Dæmone per antea siue tacito siue expresso inito, dixit. Ego optimum butyrum Maicum procurabo. Et statim depositis vestimentis & torrentem intrans non stando, sed sedendo contra aquæ fluxum dorsum vertebat, & ceteris conspicientibus, ipse dum certa verba protulisset, & aquam manibus post tergum mouisset, post paululum butyrum formatum ad modum quo villanæ tempore Maij vendere in foro solent, in magna quantitate apportauit, & alijs gustantibus, optimum fuisse butyrum affirmarunt.

Qua ex re colligitur, primò hunc de sua practica fuisse certum, vel quia merè Maleficus per expressum pactum cum Dæmone initum, vel quia per tacitum pactum nouerat sibi Diabolum ad vota affuturum. Siquidem primum tunc non indiget discussione, quin verus Maleficus fuerit. Si autem secundum tunc vsus suffragio Diaboli fuit, eò q̄ sibi oblatus & execratus à matre vel obstetrice fuerit.

*Apostata
etiam qui si-
ne homagio
efficitur.*

*Apostasia
verbi & ope-
ris.*

Quòd si quis obiceret, Diabolum fortasse apportasse butyrum siue aliquo pacto tacito vel expresso, ac etiã absque oblatione aliqua. Respondetur, quòd nunquam aliquis vitur suffragio Diaboli in consimilibus operibus siue eius inuocatione: quia ipso facto, cum quis Dæmonis auxilium petit, contra fidem vt Apostata agit. Iuxta determinationem Doctoris in 2. senten. distin. 8. super difficultatem: Vtrum auxilio Dæmonum uti, sit apostasia à fide. Nam licet cum alijs Doctoribus Albertus Magnus concordet, tamen magis expressè dicit, quòd semper in talibus est Apostasia verbi vel operis. Si enim inuocationes, coniurationes, fumigationes, & adorationes fiant, tunc apertū pactum initum cum Dæmone, absque hoc videlicet, quòd aliquis corpus & animam cum fidei abnegatione, in toto vel in parte tradat. Quia per hoc quòd ipsum inuocat, iam committit apostasiam verborum apertam. Si autem non sit inuocatio verborum, sed solummodò sit opere simpli-

ci, quia scilicet tale opus facit, quod non nisi Dæmonum auxilio effectum sortiri potest. Tunc siue faciat illud inchoando in nomine Diaboli, siue per alia verba ignota, siue absque omni verbo, illa tamen intentione, vt dictum est: tunc subdit Albertus, est apostasia operis; quia illud opus expectatur à Dæmone. Cum autem expectare aliquid à Dæmone, vel aliquid percipere per ipsum, semper est fidei contumelia, & ideo apostasia.

Vnde & hinc concluditur, quod quocumque modo præfatus Magus hoc procurauit, utique per pactum tacitum vel expressum procurauit. Et verisimiliter, si absque pacto expresso, quod tunc vt Maleficæ facere solent, per tacitum & occultum pactum, vel ex se, vel à matre, aut obstetrice initum talia effecit. Et dico ex se, quia tantummodò opus exercuit, effectum à Diabolo expectans.

Secundum quod colligitur ex illa vel consimili practica est, quod quia Diabolus nouas rerum species condere non potest: ideo vbi tam subito naturale butyrum ex aqua prorupit, hoc virtute Dæmonum, non aquam in lac mutando, sed vel butyrum alibi ex loco reposito accepit, & illi ad man^u tradidit; Vel ex lacte naturali, hoc est, ex naturali vacca recipiendo, & subito sic coagulando in naturam butyri. Quia quod ars mulierum per spatium temporis efficit butyrum formando, hoc ipse in breuissimo tempore efficere nouit, & tunc sibi obtulit.

Ad idem reducitur modus, quo aliqui supersticiosi vinum aut talia necessaria non habentes, nocturnis temporibus tantummodò flasconem aut aliud vasculum recipiunt, & dum per vicum aliquem incedunt, subito vas vno impletum reportant. Tunc enim Diabolus vinum naturale, ex aliquo vase recipiendo, illi flasconem impleuit.

Super modum autem, quo animalia & iumenta Malefici intermunt, dicere oportet quod sicut homines, ita & iumenta vel tactu & visu, vel visu tantum, vel vbi subter limen ostij ipsius stabuli, vel vbi solent adaquari, maleficium aliquod, seu instrumentum maleficij reponunt.

Sic enim & iste in Rauēspurg incineratę de quibus & infra patebit, semper ad instantiam Dæmonum, vbi meliores equi, aut pinguiora iumenta erant, maleficiate habebant. Et dum interrogatę fuissent, per quem modum talia effice

Vinum quomodo comparat Malefica.

Quomodo Malefici animalia intermunt.

Viginti tres
equos vna Ma-
lefica interfici-
mit.

Diabolus so-
lum per me-
dia iurat.

Quadragin-
ta iumenta
mal suis ante
rempta.

rent? respondit vna nomine Agnes, quòd subter limen ostij ipsius stabuli certas res occultaret. Et interrogata cuiusmodi res? respondit: Diuersarum specierum animalium ossa. Et vltorius In cuius nomine hoc facerent, interrogata, respondit, In nomine Diaboli & omnium aliorum Dæmoniorum. Sed & altera nomine Anna; quæ dum vni ex ciuibus successiuè viginti tres equos maleficiasset, quia vector erat, vltimatum dum vigesimumquartum emisset, & ad iam extremam pauperiam deuenisset, vector stans in ostio stabuli, dixit ad Maleficam, quæ in ostio domus suæ stabat: Ecce iam emi equum, promitto Deo & suæ matri, si equus ille moritur, q̄ ego manibus meis proprijs te interficiam: sicque tenita, Malefica equum sibi intactum reliquit. Dum autem capta & interrogata fuisset, per quæ modum talia effecisset, respondit se nil aliud nisi foueam fecisse, qua facta, Diabolus certas res imposuisset sibi ignotas. Qua ex re colligitur, quòd tantummodo aut manum, vel visum apponere habent: & hoc vt quoquo modo Malefica cooperetur. Alias enim Diabolo sciendi in creaturas facultas non permitteretur, vbi Malefica non concureret, vt prius tactum est, & hoc contingit propter maiorem offensam Diuinæ maiestatis.

Sæpissimè etiam à pastoribus visum est, quòd certa animalia in campis; dum tres aut quatuor saltus in aërem fecissent, subito in terram collapsa interierunt. Et hoc utique Dæmonum ad instantiam Maleficarum virtute.

In diocesi Argentinensi inter oppidum Fiesse & montem Ferrenum, quidam prædices asseruit, sibi & alijs vltra quadraginta iumenta in bobus & vaccis; in Alpibus fuisse maleficiata, & hoc intra anni spacium, nõ peste aut aliqua infirmitate præcedente: Et pro interfigno dixit, quòd peste aut alia casuali infirmitate moriuntur non subito, sed paulatim, & successiuè deficiunt. Illud autem maleficium subito abstulit omnem vigorem, ita quòd ab omnibus iudicabantur illa maleficijs fuisse interempta. Verùm talem annotationem æstimio tamen quòd ampliores expressit: Hoc tamen verissimum, quòd in partibus & præcipuè in Alpibus plurimum iumenta asseruntur maleficiari: quòd genus etiam maleficij vndique diffusum nescitur. Aliqua similia infra in capitulo de remedijs adhibendis contra maleficia iumentorum discutientur.

Super modum quo grandines & tempestates concitare
ac etiam fulgura super homines, & iumenta ful-
minare solent.

CHAP. XV.

DENIQUE & Dæmones & sui discipuli talia
maleficia in fulminibus, & grandinibus & tem-
pestatibus concitare possunt: & hoc accepta po-
testate à Deo, quò ad Dæmones: seu eius per-
missione, quò ad ipsius discipulos, sacra scriptura Iob. 1. &
2. testatur. vbi accepta potestate à Deo statim Dæmon pro-
cutavit, vt Sabæi quinquaginta iuga bouum, & quingentas
asinas auferrent, & deinde ignis de cælo descendens septē
millia camelorum consumeret, tandem etiam septem filij,
& tres filix per vehementem ventum, & lapsum domus oc-
cumberent, & insuper pueri, id est, famuli multi, vno qui
nunciaret, dempto, interierunt: denique vlcere pessimo san-
cti viri corpus percuteretur, & vxor & tres amici eius vt ip-
sum vexarent, grauitè procurauit.

Vbi & S. Tho in postilla sua super Iob ita loquitur: Ne-
cesse est confiteri, quod Deo permittente, Dæmones possunt
perturbationem aëris inducere, ventos concitare, & facere
vt ignis de cælo cadat. Quamuis enim natura corporalis
nō obediat ad nutū Angelis, neque bonis neque malis ad
suscipiōem formarum: sed soli Deo creatori: tamen ad mo-
tum localem natura corporalis nata est spiritali naturæ
obedire. Cuius iudicium in homine apparet: nam ad solum
imperium voluntatis, quæ subiectiuè est in anima, mouen-
tur mēbra, vt opus à volūtate dispositū, prosequatur. Quæ-
cunque igitur solo motu locali fieri possunt, hæc per natu-
ralē virtutem, non solum boni, sed etiam mali facere pos-
sunt, nisi diuinitus prohibeantur. Vt nri autem & pluuix, &
aliæ huiusmodi aeris perturbationes, solo motu vaporum
resolutorum ex terra & aqua fieri possunt, vnde ad huius-
modi procreāda, naturalis virtus Dæmonis sufficit. Hæc Th.

Mala. n. quæ nostris peccatis exigētibus in mūdo fiunt,
Deus velut per suos tortores iustè per Dæmones solet insti-
gere, vnde & gl. sup illud Psal. 104. Vocauit famē super ter-
rā, & omne firmamētū panis contuit, dicit sic: Hæc mala

*Natura corpo-
ralis non obe-
dit Angelis,
nisi quò ad mo-
tum localem.*

*Dæmones &
Malefici Dei
sunt tortores.*

*Angelus fami
propositus.*

permittit Deus per Angelos malos qui talibus prepositi sunt. Vocat ergo famem, id est Angelum fami prepositum.

Possent & illa, quæ supra notata sunt circa quæstionem: An semper Malefici circa maleficia inferenda habent concurrere cum Dæmonibus, ubi de triplici nocumēto, & quomodo interdum Dæmones sine Maleficis mala nocumēta inferunt. Cum Maleficis autē Dæmones plus affectāt hominibus nocere. q̄ eo cūm Deus amplius per hoc iruitur, vnde eis maior facultas puniendi & affligendi conceditur.

Deseruiunt & illa, quæ Doctores super 2. senten. distin. 6.

*Qualis locus
Dæmonum na-
tura & culpa
conueniat.*

An locus sit conuenienter deputatus malis Angelis in aëre caliginoso, mouent. Quia cūm tria considerantur in Dæmonibus, natura, officium & culpa. Sicut naturæ correspondet cælum empyreum, culpæ verò inferius ita eorum officio, cūm tortores sint & ministri, vt supra tactum est, in punitionem malorum, & exercitium bonorum, competit aër caliginosus, ut videlicet nimis nos infestarent si in mundo inferiori circa nos habitarent, vnde & in aëre, & circa sphaeram ignis actiua passiuus coniungere sciunt, ubi à Deo permittuntur, & ignem de cælo cadere; seu fulgura fulminare procurant.

*Modus scien-
darum tempe-
statum.*

Narratur in Formicario de quodam capto per Iudicem, dum interrogaretur quomodo ad grādines & tempestates concitandas procederent, & an facile hoc eis foret procurare, respondit: Faciliter grandines procuramus, sed ad libitū lædere non valemus, propter custodiam bonorum Angelorū. Vnde addidit: Eos tantummodò lædere possumus, qui Dei destituti sunt auxilio: Et qui signo crucis se muniunt, illos lædere non possumus. Est autem hic noster modus. Primò verbis certis, in cāpis, principē omniū Dæmoniorū imploramus, vt ex suis mittat aliquā, q̄ à nobis designatum percutiat. Deinde veniente certo Dæmone, eidem in biuio pullum nigrum immolamus, eundem in alto prouiciēdo in aëra, quo à Dæmone sūpro obedit, & statim aërem cōcitāt, attamē nō semper in loca destinata à nobis, sed iuxta Dei viuētis permissionem grādines & fulmina prouicit.

*Pulli nigri
immolantur
Diabolis.*

*Magus Staufus
in muro
se se mutare
potest.*

Narratur etiam ibidem de quodam auctore seu hæresiarcha Maleficorum, Staufus dictus, qui in Bernensiu territorio & locis adiacentibus cōstitutus, publicè de hoc gloriari audebat, quòd quocumque vellet, ipse se in omnium

amulorum

Emulorum oculis velut mutem facere vellent, & dilabi manibus inimicorum suorum lætallum: & ita etiam capitulum suorum inimicorum manibus sæpius evasisse. Divus tamen iustitia, tum terminum suæ malitiæ facere voluit, per hostes suos in stuba quadam prope fenestram quadam sedere dum cautius explorabatur à sibi insidiantibus; gladijs & hastis inopinatè transfixus, ob sua facinora miserabiliter obiit: superstitem tamen discipulum, qui Hoppe vocabatur, reliquit, qui & supradictum Staldin, de quo in capitulo sexto mentio fit, magistrum fecit.

Sciuerunt hi duo, quando eis placuit, terram pattem firmi fœni vel fragmenti, aut cuiuscunque rei, de vicino agro, nemine vidente, ad proprium agrum deferre, grandines vitacissimas & autas læsitias cum fulminib. procutare, in aspectu parentum infantes prope aquam ambulantes in ipsam nullo vidente proicere, sterilitatem in hominibus & iumentis efficere, occulta alijs manifestare, in rebus & corporibus modis quibuscunque lædere, ictu fulminis nonnumquam quem vellent interimere, & multa alia pestifera procutare, ubi & quando Dei iustitia hæc fieri permisit.

Ad ea tamen, quæ per nos reperta sunt, expedit discurre. In diocesi namque Cõstatiensi, ab oppido Ravensburg viginti octo miliaria Teutonica versus Staltzburgã, gradus sæuissimus excitatus, cunctas fruges, segetes & vitetas adeò in latitudine vnus miliaris contriuetat, quòd certius annus vix iudicabatur frugiferus in vinetis. Vnde res gestæ cum per Notarium inquisitionis, innotuisset: & quòd propter clamorem populi inquisitione opus esset, dum cetera per maleficia, imò omnes penè oppidanæ talia cõtigisse iudicaret. Quare consulis ad id consentientibus, p̄ quindena iuxta iuris formã, super hæresim dütaxat Maleficarum à nobis inquiritur, non ad duas dütaxat personas præ alijs, quæ tamen in paruo numero non erant, diffamatas peruenitur: nomen vnus Agnetis Balneatricis: alterius Anna de Mindelthym: quibus captis, & seorsim ad distinctos carceres positis, ignotatè penitus vna de altera, sequenti mane Balneatrix quæstionibus leuissimis à rectore seu ciuium magistro, fidei zelatore, Geire cognominato, & ab alijs ex consulis sibi adiuctis in præsentia Notarij exponitur: & licet maleficium taciturnitatis indubiè penes se habuisset,

de quo & semper iudicibus timendum est, eò q̄ in primo aggressu, non iam muliebri, sed virili animo se innoxiam affirmabat, diuina tamē fauente clementia, ne tantū facinus impunè transiret, subito liberè & à vinculis absoluta, licet in loco torturæ, cuncta flagitia ab ea perpetrata detexit. Nam à Notario inquisitionis interrogata super articulos & depositione testium, circa nocumenta hominibus & iumentis illata, ex quibus iam violentè reddebatur tanquam Malefica suspecta, cum nemo testis de fidei abnegatione ac carnali spurcitia cū Dæmone Incubo aduersus eam deposuisset, eò q̄ illa secretissima. At tamen ubi post nocumenta animalibus & hominibus illata ut ea respondiſſet, cætera omnia de fidei abnegatione, & spurcitijs Diabolicis cum Incubo Dæmone peractis, interrogata publicè fatebatur asserens se ultra decem & octo annos illi Incubo cum omnimoda fidei abnegatione succubuisse.

Quibus expletis, ubi super grādinem præfatā, an ne aliquid de illo sciret, inquireretur? Respondit q̄ sic. Et interrogata quomodo & qualiter? Respondit, In domo eram & hora meridiei Dæmon me accersuit, & ut super campum seu planiciem *Rappel* (sic enim nominatur) paululum aque mecum deferendo, me transferrem inuinxit: & dum interrogassem, quidnam operis in aqua explere veller, pluuiam se velle causare respondit: portam ergo ciuitatis exiens, ipsam Dæmonem sub arbore stantem reperi. Interrogata autem à Iudice sub qua arbore? Respondit: Sub illa ex opposita illius turris: ipsam denotando. Et interrogata quid sub arbore egisset? Respondit, Dæmō ut foueā paruā foderem, & illi aquam infunderem inuinxit. Et interrogata, an ne pariter conſeſſissent? Respondit: me sedēte ipse Dæmon stabat. Interrogata demūm quibusne verbis aut modis aquā mouisset? Respondit, digito quidem moui, sed in nomine ipsius Diaboli, & omnium aliorum Dæmoniorum. Et rursus Iudex, quid actum fuisset de aqua? Respondit: disparuit, & fuisum in aëra Diabolus duxit. Et demūm, an ne aliquam haberet sociam interrogata: respondit; ex opposito sub tali arbore aliā captam maleficā Annā videlicet Mindelheynā nominando, consodalē habui, quid autē egerit ignoro. Et finaliter interrogata balneatrix de interuallo temporis ab aquæ assumptione vsque ad grandinē, respondit: Tanta dilatio

Dæ Malefica eodem tēpore opera diuersorum Dæmoniorum super eundem locum grandinē inuehūt.

latio fuit, quousque ad domum peruenissem.

Sed & hoc mirabile, cum sequenti die altera quæstionibus leuissimis exposita primò fuisset, vt potè digito vix à terra eleuata, post liberè soluta, præfata omnia, non discie-pando in minimo, nec quò ad locum, prout altera fassa fuerat, quia videlicet sub tali arbore, & alteram sub alia: nec quò ad tempus, quæ hora meridiei, nec quò ad modum, quia per motionè aquæ in foucã immisisset, in nomine Diaboli & omnium Dæmoniorum, nec quò ad internalium tēporis, quia dū eius Diabolus aquã accepisset, in sublime eleuado regressa ad domum, superuenisse gradinè affirmabat, singula detexit. Sicque tertia die incineratur: & balneatrix cōtrita & confessa, plurimum se Deo cōmendauit, asserens se libèri animo mori, vt Dæmonis iniurias possit euadere, crucem in manibus tenèdo & amplexãdo: quam tamen altera spernebat. quæ etiã ultra viginti annos Incubum Dæmonem cū omnimoda fidei abnegatione habuerat, primã in multis maleficijs, hominibus, iumentis, & terræ frugibus illatis excedens, vti processus ad consulatum repositus demonstrat.

Sufficiant ista, cum reuera quasi innumera circa huiusmodi maleficia illata recitari possent: Sed & de ictu fulminis, quod sæpissimè aut homines solùm, aut cum bestijs, aut cum Dæmonibus & horreis consumpserint, licet occultior rem & magis ambiguam videatur habere causam, eò quod talia diuina permissione, sæpè contingat absq; Maleficarum videlicet cooperatione, tamen vbi spontè ex earum fastionibus talia eas fecisse seu procurasse repertum est, super quæ etiam varia acta & gesta, præter ea quæ suprã tacta sunt deduci possent, ratio etiã suffragatur cum ea facilitate qua grandines, sic & fulmina procurare possunt in mari etiam tempestates, ideò omnis ambiguitas tollitur.

Fulmina
grandines
dem habe
causam.

Super tres modos, quo viri & non mulieres reperiuntur maleficijs infecti, per tria capitula, & primò de sagittarijs Maleficijs.

C A P. X V I.

Ultimum ad præsens genus maleficij, quo viri inficiuntur in tribus speciebus. Notandum est primò de grauitate criminis, quò ad Maleficos sagittarios, in septem horredis maleficijs.

De sagittarijs
Maleficijs.

Nam primò sacratione die Dominicæ passionis, sexta

Sex fines cur
Malefici tela
in ligna crucis
dirigant.

videlicet feria Parasceues, vt fertur, infra missarum solennia, habent sacratissimam crucifixi imaginem, tela quasi ad metam sagittando. O quanta crudelitas & iniuria Saluatoris? Secundò licet sub dubio vertitur, an aliam apostasiam verbo, vltra illam apostasiam operis habent cū Dæmonibus inire, tamen quocunque modo fiat, maior contumelia nō potest à Christiano irrogari fidei: cū certum sit, q̄ si infideles consimilia perpetrarent, nullius forent efficacit̄: in nullo etiam tanto complacere aduersario salutis opere potest. Vnde miseri talis fidei Catholicæ veritatem, & efficaciam potius perpendere deberent: qua etiam de causa Deus huiusmodi flagitia iustè permittit.

Tertiò, q̄ tres aut quatuor iactus totidem tela habet infixere, & ex consequenti tot secundum eundem numerum homines qualibet die poterit interimere. Quartò q̄ sic de præmissis certificantur à Dæmonibus: q̄ tamen corporali visu illum occidendum prius habent conspiciere, & cordis voluntatem, vbi ex integro illum ad interimendum fluctunt, talis quocunque loco inclusus se tueri non poterit, quin tela emissã ferantur & per Diabolum ei infixantur.

Quintò, q̄ sub tali certitudine sagittam emittere valēt, vt in casum, quo denarium à capite per sagittam deponere, absque capitis læsione voluerint, hoc ipsum efficere valeant: simili modo & per bombardam quantumcunque magnam. Sextò, q̄ super hæc efficienda, homagium tale cum corporis & animæ perditione Diabolo præstare habent: super quibus aliqua gesta in medium producamus.

Intelligit de
Eberhardo
Barbato, primo
Duce Vir-
tenbergensi.
De Puncckero,
sagittario
Malefico.

Nam princeps quidã Rheni, Barbatus cognominatus, eò q̄ barbam nutrebat, cū ante annos sexaginta, adiunctis sibi terris Imperialibus, quoddã castrũ Lendenbrunnen propter rapinas, quas Castrenses inde faciebant, obsidēdo circumualasset, habuit in suo Comitatu quendam huiusmodi maleficum, Punccker nomine, qui in tantum Castrenses molestabat, q̄ vno dempto, omnes successiue sagittis interimat: Talemq̄ modum seruauit, vt cum quē intuitus fuisset, quocunque se diuertisset per emissã sagittam lethaliter vulneraret, & occideret, talesq̄, tractus quolibet die tres duntaxat in sua potestate habebat, eò videlicet q̄ tres sagittas imagini Saluatoris infixerat. Cur autem Diabolus ternarium numerum præ alijs eligit, æstimari potest,

test, q̄ in abnegationem sanctissimæ trinitatis hoc efficiat. Illis autem tribus emissis tractibus, non nisi in sortem vt cæteri sagittas emittebat. Accidit demùm, vt cùm quidã ex castrensis deridendo ad ipsum clamasset *Puncker* nõne circulum in porta pendentem illæsum permittes? & respondente illo ab extra nocturno tempore: non, sed ipsum die captiõis castri auferã: hoc idem quod prædixit adimpleuit. Nam omnibus, vt præmissum est, dempto vno, interemptis, castrũ capitur: & ipse circulum domui suæ in *Rorbach* Vvormatiensis diocesis appendit, & sic ap-

Punckeri circulus in Rorbach.

Fertur denique de ipso, q̄ quidam de optimatibus, dum artis suæ experientiam certam capere voluisset, eidẽ proprium filiũ paruulum ad metam posuit, & pro signo super biretum pueri denarium, ipsiq̄ mandauit, vt denarium sine bireto per sagittam amoueret. Cùm autem Maleficus id se facturum, sed cum difficultate, assereret, libentius abstinere, ne per Diabolũ seduceretur in sui interitum: verbis tamen principis inductus, sagittam vnã collari suo circa collum immisit, & alteram balistæ supponens, denariũ bireto pueri sine omni nocumento excussit. Quo viso, dum ille Maleficum interrogasset, cur sagittã collari imposuisset respondit, Si deceptus, per Diabolũ puerum occidissem, cum me mori necesse fuisset, subito cum sagitta altera vos transfixissem, vt vel sic mortem meam vindicassem.

Et quidem licet diuina permissione mala huiusmodi in probationem & castigationem fidelium fieri sinit: ex aduerso tamen in confortationem & gloriam fidei potiora miracula clementia Saluatoris operatur.

Nam in diocesi Cõstantiensi, prope castrũ *HohemZorn* ac Monasterium monialium, Ecclesia quædam iã de nouo cernitur constructa; in qua huiusmodi imago Saluatoris cum sagitta infixã, ac cruore effuso cernitur, cuius miraculi veritas tali ordine patuit. Miser enim quidam, dũ iuxta ordinem prænotatum, super tres aut quatuor tractus balistæ ad interitum aliorum à Diabolo certificari cuperet, in biuo quodam imaginem crucifixi sagitta petit, & modo quo vsque in præsens cernitur, transfixit: & dum etuor mi-

Hoc vergit in ignominiam Vrilmis Tell, Helueticæ libertatis assertori, quasi quodque Magnus fuisset.

Imago Saluatoris cruorem misit.

raculosus euiperet, miser immobiliter diuina virtute gressu percussus figitur. Et vbi à prætereunte quodã, cur ibi fixus maneret interrogaretur, miser caput agitabat, brachijsque ac manibus, quibus balistam tenebat, ac toto corpore tremens nil respondere poterat: & alter hinc inde circumspiciens, dum imaginẽ crucifixi intueretur, & sagittã cum cruore effuso specularat. Pessime, inquit, nequam, imaginẽ Domini nostri transfixisti: & alios cõuocans, attendite, inquit, ne fugã capiat: dũ tamen vt præmissum est, se de loco mouere nõ poterat: ad castrũ cueurit, & idẽ gestã narravit, qui cõcitate descendunt, & miserũ in eodem loco persistẽtẽ reperiunt, & inquirentibus de casu, dũ eumẽ fallus fuisset, ex cõtactu publicæ iustitiæ de loco mouetur, & dignã pro commissis vltionem per miserabilem mortem recepit.

Magici sagittary & silopetary in aulis principum fouentur.

Sed heu, quod cogitatu horribile existit, nec his humana peuestras terretur, vt à similibus flagitijs se contineat. Nam in curijs optimatũ vndiq; vt fertur, tales sustentantur de suis flagitijs publicẽ in contemptum fidei, & graue offensionem Diuinæ maiestatis, & contumeliã nostri redemptoris, gloriant, & se iactant de talibus permittuntur.

Receptatores & fautores Maleficorum puniendosse.

Vnde & tales vtique & receptatores, defensores, & fautores nedum Hæreticorum, sed Apostatarum à fide iudicandi sunt, & pœnis plectendi subscriptis: & hoc est septimum. Nam primò ipso iure excommunicati sunt, & fauẽtes clerici, ab omni officio & beneficio deponuntur, & priuantur, nec ad illa restituntur absque speciali Apostolicę sedis indulto. Item præfati receptatores, postquam fuerint publicati, si in excommunicatione steterint per annum animo pertinaci, velut Hæretici sunt condemnandi.

Quæ singula sic probãtur. Nam in Can. vt inquisitionis. §. prohibemus libr. 6. tangitur de non impediendo directẽ vel indirectẽ processum, iudicium diocesianorũ & inquisitorum in causis fidei vbi tangitur prædicta pœna infligenda post annum. Nam dicitur primò, Prohibemus districtiùs potestatibus, dominis temporalibus, & rectoribus, eorundem Officialibus, &c. si cui placet capitulum perlegat.

Deniq; quòd & ipsi Malefici, eorum receptatoribus, sint ipso iure excommunicati, patet de ipsis hæreticis Maleficis in c. ad abolendam, in prin. & in Can. excommunicamus, primò. Et præsertim breuius in can. excommunicamus.

2. de hæresi. vbi sic dicitur: Excomunicamus & anathematizamus vniuersos hæreticos, catharos, paterinos, & infra, & alios, quibuscunq; nominibus censeatur, &c. Et nota super quibuscunq; nominibus de credentibus, aut & receptoribus, & cæteris supradictis, habetur in c. excomunicamus. i. g. credentes. vbi sic dicitur: Credentes præterea, receptatores, defensores, & fautores talium excommunicationi decernimus subiaccere, &c. & in cap. excomunicauimus.

Tanguntur plures pœnæ, quas incurrunt infra annum cum ipsis clericis, vbi sic dicitur: receptatores, fautores & defensores, excommunicationi decernimus subiaccere, vt postquam quilibet talium fuerit excommunicatione notatus, si satisfacere contempserit, infra annum ex tunc ipso iure sit infamis, nec ad publica officia seu consilia, nec eligēdos aliquos ad huiusmodi, nec ad testimonium admittantur, sint etiam intestabiles, vt nec testandi liberam habeant facultatem, nec ad hæreditatis successione accedant, nullus præterea ipsis super quocunq; negotio respondere cogatur. Quod si forte Iudex extiterit, eius sententia nullam obtineat firmitatem, nec causæ aliquæ ad eius audientiam proferantur. Si fuerit Aduocatus, nullatenus eius patrocinium admittatur: si tabellio, instrumenta confecta nullus sint momenti, sed cum auctore damnato damnentur, & in similibus idem præcipimus obseruari. Si verò clericus, fuerit, ab omni officio & beneficio deponatur, vt in quo grauior est culpa, maior exerceatur vindicta. Si qui tales, aut postquam ab Ecclesia fuerint denotati, euitare contempserint, excommunicationis sententia vsque ad satisfactionem idoneam percellantur. Sanè clerici non exhibeant huiusmodi pestilentibus ecclesiastica Sacramenta, nec eos Christianæ præsumant tradere sepulture, nec elemosinas aut oblationes eorum recipiant, alioquin suo priuentur officio, ad quod nequaquam restituantur absque indulto sedis Apostolicæ specialis.

Sunt deniq; & aliæ pœnæ quamplures super prædictos, etiam si non persistant per annum animo pertinaci, super eorū videlicet filios & nepotes: quia ab Episcopo & Inquirentore possunt priuari, seu priuatos denūciare dignitatibus, personatibus, & omnibus honoribus ac beneficijs ecclesiasticis, & officijs publicis quibuscunq; iuxta Cano. vt commissi.

Pœna irrogata de iure Canonico receptoribus Maleficorum.

missi. §. priuandi. de hæret. lib. 6. Intelligitur tamē si impœnitentes extiterint, vt in cap. statutum felici. eodem libr. & titu. Item q̄ etiam ipsorum filij vsque ad secundam generationem, sunt priuati omni beneficio ecclesiastico, & officijs publicis, vt in cap. quæcunque. §. hæretici. eodem libr. Intelligendum tamen qui per paternam & non maternam lineam descenderent, & etiã de impœnitentibus, vt in illo c. statutum. Item quòd illis, supple credentibus, receptatoribus, defensoribus, & fautoribus eorum sit appellations & proclamationis beneficium interdictum, patet in capit. vt inquisitionis: eodem libro. Vbi tamen Archidiaconus super capit. eod. intelligit, vt postquam per sententiam esse tales sunt declarati, tunc non possunt ante sententiam, si in aliquibus aggrauantur, seu indebitè fatigantur, appellare, plura alia possent deduci, sed ista sufficiant.

*In iusto bello
an liceat Ma-
gorum opera
viti.*

Pro ampliori tamen præmissorum intelligentia, aliqua sunt discutienda. Primò, quid si princeps vel secularis potestas, iuxta prænotata gesta, ad deuastationē alicuius castri iusto bello aliquē huiusmodi Maleficum secum recipiat, & eius assistentia tyrannidem malorum compescat, nunquid totus exercitus vt fautores, & receptatores talium sunt iudicandi, & prædictis pœnis mulctandi? Respondendum videtur, quòd quia propter multitudinem rigor iustitię est temperandus, dist. 40. cõstitueretur. Ideò licet principalis, & eius assessores, & consiliarij talia fontentes, omninò sine ipso iure pœnis præfatis innodati, vbi moniti ab eorū ordinarijs non destiterint, cum iam vt receptatores, fautores iudicantur, vnde & ipsis pœnis subiiciuntur: reliquis tamen exercitus, cum absque eorum consilio & favore talia fiant, imò pro defensione Reipublicę sua corpora exponere sunt parati, licet fortassis in factis Maleficis complacētiam habeant, tamen censuram illā excommunicationis euadunt, licet reatum illum in eorū confessione agnoscere habeant, debita cautione accepta super omnimoda huiusmodi detestatione in perpetuum à confessore absolui, & quantum in ipsis est, ab eorum finibus huiusmodi Maleficos expellere.

Si verò quæritur, à quibus possint præsidentes, vbi resipiscant, absolui, an ab eorum ordinarijs, aut inquisitoribus. Respondetur: vtiq̄, absolui possunt, & ab ordinarijs, ac alijs inquisitoribus si resipiscant. Habetur in cap. vt officium, in princip.

princip. de hæresi, lib. 6. vbi sic dicitur vt officium: & infra, contra hæreticos, credentes, receptatores, fautores, & defensores eorum, nec non contra infamatos de hæresi vel suspectos, secundum sanctiones canonicas, hominum metu, diuino timore postposito procedatis. Si verò aliquis ex prædictis hæretica labe primitus abiurata, redire voluerit ad Ecclesiæ unitatem, iuxta formam ecclesiasticæ absolutionis beneficium impendatis.

Sic denique instatur, quando dicitur, princeps vel alius resipiscere. Respondetur: quando Maleficum propter iniuriam creatori illatam puniendum tradit, vnde & vt ipsum à dominio tantummodò expellat, nõ est Malefici seu Hæretici manifestè deprehensi in hæretica prauitate, vt supra patebit pœna debita, & vt de præteritis doleat, & tales nõquam de cætero fouere, vt Catholicum decet principem similiter in animo suo statuatur.

Quòd si queritur, cui tradendus, & quo ordine puniendus, & an vt manifestè deprehensus in hæresi sit iudicandus. Ad primũ specialis tãgetur difficultas in principio tertie partis, an videlicet eorum puniitio tantummodo ad Iudicem secularem & nõ ecclesiasticum pertineat. Manifestum est enim per c. vt inquisitionis. §. prohibemus, lib. 6. q. potestibus & dominis tẽporalibus interdicitur, ne de crimine hæresis quoquo modo iudicent absque Episcoporũ seu Inquisitorum, aut saltem alterius eorundem licentia. Sed quia ratio, quæ ibi assignatur circa Maleficos non videtur habere locum, quia dicitur ibi, q. ideo non debent iudicare, eò q. crimen hæresis est merè ecclesiasticum, Maleficorum autẽ crimen non videtur merè ecclesiasticũ, sed etiam civile, propter damna tẽporalia: quicquid autẽ sit, vt infra patebit, licet Iudicis ecclesiastici sit cognoscere & iudicare, tamen Iudicis secularis est exequi & punire, vt patet extra de hære. capit. ad abolendum, & cap. vrgentis, & cap. excommunicamus vtrique. Vnde & Iudex secularis si tradat talem Ordinatio ad iudicandum, habet tamen per se eundẽ punire, postquam ab Episcopo sibi traditur aut relinquatur, vel etiam ex consensu Episcopi secularis Iudex

Quando Princeps dicitur resipiscere.

An Iudicibus secularibus iure concedatur Hæreticos & Maleficos punire.

Maleficos non esse Hæreticos sed Apostata.

Nec valet si dicatur, q. tales Malefici non sunt Hæretici, sed potius Apostata, quia cum vtrumque cõtingat cir-

ca

*Fides est vita
anima.*

*An hæreticus
vel Maleficus
conuersus oc-
cidendus sit.*

*Iudicium du-
rissimum ijs
quo præsunt.*

ca fidem, tamen sicut hæreticus circa illam tantummodo dubitat, & hoc in toto vel in parte: ita & Apostatae Malefici ratio etiam per se dicitur. Cum enim grauius est corrumpere fidem, per quem est animæ vita, quam falsare pecuniam, per quam vitæ corporall subuenitur. Vnde si falsarij pecuniæ, vel alij malefactores, statim per seculares potestates iuste morti traduntur, multo magis tales hæretici & Apostatae statim quando cõuincuntur possunt iuste occidi.

Vnde & per hæc est responsio ad secundum, quo scilicet ordine, & à quo Iudice sit puniendus: sed clarius de illo tractabitur in tertia parte operis circa modos sententiandi, qualiter deprehensus manifestè in hæresi sit sententiandus circa 8. & 12. modum, & super dubium, quid si pœniteret, an adhuc esset occidendus.

Reuera enim, si hæreticus simplex relapsus quantumcunque pœniteat, est occidendus in ca. ad abolendam allegato, & hoc rationabiliter secundum Thomam: cum per hoc prouideatur bono communi: quia si hæretici reuersi sæpè reciperentur, vt in vita conseruarentur, & alijs temporalibus bonis, posset hoc esse in præiudicium salutis aliorum, tum quia si relaberentur alios inficerent: tum etiam, quia si sine pœna euaderent, alij securus in hæresim relaberentur: ex relapsu etiam ipsorum præsumitur de inconstantia eorum circa fidem, & ideò iuste occidendus. Quare & hæc dicere oportet; quod si propter suspicionem solam inconstantie dictus ecclesiasticus Iudex relapsum habet tradere curiæ seculari ad occidendum, à fortiori igitur si non velit tradere Apostatam aut Maleficam quameunque curiæ seculari propter pœnitentiam, & eius conuersionem, tamen relinquere habet talem & non impedire, cum Iudex secularis propter damna temporalia ipsorum Maleficum vult occidere secundum leges: licet ecclesiasticus Iudex prius habeat pœnitentem Maleficum absolueret ab excommunicatione, quam propter hæresim Maleficarum incurrit: cum & hæreticus sit excommunicatus, iuxta ca. excommunicamus. 1. & 2. & ad gremium Ecclesiæ recipere, vt spiritus saluus fiat, vt dicitur r. 1. q. 3. audi. Aliæ rationes assignantur inferius circa questionem primam tertiæ partis, sufficiant ista ad præsens: tantummodo aduertant animum rectores quam dura & distincta exigitur ab eis ratio à tremendo Iudice,

cum

cum reuera iudicium durissimum ijs qui p̄sunt, ac vbi tales in iniuriam creatoris viuere permittunt.

Sequitur de duobus alijs Maleficorum generibus: nam ad idem genus maleficij reducuntur & illi qui per incantationes & carmina sacrilega anima quæcunque incantare sciunt, vt eis nullo modo nocere valeant, vnde nec etiam vulnerari possunt, hi enim diuersificantur: Nam aliqui sunt qui cum p̄dictis sagittarijs Maleficis concordant, in eo quod etiam circa imaginem crucifixi & cōtumelia ei illata, talia addiscunt: Gratia exēpli: qui vult vt non valeat lædi in capite aliquo ferro aut ictu, habet caput imaginis auferre, qui circa collum, auferat collum, qui circa brachium auferat seu comminuat brachium, & sit continenter. Interdum supra cingulum, aut infra interdum ex toto comminuant. Et in huius signum vix inter decem imagines, in bivio aut in campis repositas vna integra reperitur.

Aliqui verò sunt qui certa brachia secum deferunt, aliqui verbis interdum sacris, aut etiam ignotis talia procurantur quæ hæc æstimatur diuersitas. Nam primi licet in contumeliam fidei circa dehonestationē imaginis Saluatoris cum p̄fatis Maleficis sagittarijs concordant, vnde & veri apostatæ reputandi & iudicandi, vbi fuerint deprehensi: alio tamen respectu sagittariorum, nec etiam in malum proximi manifestum, prout in tuitionem proprii corporis supra cingulum vel infra, aut etiam totius corporis seruire videntur: ideo tanquam Hæretici pœnitentes & non relapsi vbi sunt Malefici conuicti & penitent, sunt iudicandi; & iuxta octauum modum pœnitendi, cum adiuratione & inclusione, vt in tertia parte operis tangetur.

Pro secūdis verò, qui per carmina arma incantare nituntur, & super illa nudis plantis incedere & similia exercere.

(Incantatores enim dicuntur iuxta Isidorum 8. Erym. qui artem aliquam verbis peragunt,) distinguendum, quia interdum incantationes fiunt per verba sacra, aut per carmina scripta super infirmos & hæc quidem incantationes licite fieri possunt septem conditionibus seruatis, vt inferius patebit circa modos curandi Maleficiatos infirmos. Incantationes autē quæ fiunt super arma per aliqua verba, aut vbi talia carmina scripta deferuntur, hoc iudicibus attendendum quod sibi sunt nomina incognita. Item caracteres &

signata

De Incantatoribus armorum & telorum.

Cur tot imagines crucifixi reperiantur ruptæ.

Incantatores sunt, qui arte aliquã verbis peragunt.

signaturæ aliæ præter signaculū crucis, tunc alia sunt omnino refutanda & attendendi sunt homines piè à talium crudelitate. Quòd si desistere nollent, tunc tanquam leuiter suspecti sunt iudicandi: de quibus in secūdo modo sentiendi inferius patebit. Non enim tunc carent serupulo hæreticæ prauitatis: imo quia talia omnino opere & auxilio Dæmonum habent fieri, cuius, vt supra patuit, qui auxilio vtitur, Apostata à fide iudicatur: licet etiam propter ignorantiam & emendationis gratiam, mitius quàm cum sagittarijs Maleficis sit agendum.

*Quomodo
incantationes
& benedictiones
ad nō vulnerandū sunt
probande.*

*Signacula
crucis conce-
dit auctor ge-
standa ad pro-
hibitionem
vulnerum.*

Et quia plurimum cōmune cernitur apud clientes & mercatores secum deferre huiusmodi carmina & benedictiones, quæ incantationis speciem habere videntur, expedit omnino siue in foro pœnitentiæ per confessorē, siue in foro contentioso per ecclesiasticum Iudicem huiusmodi eliminare: cum tacitum pactum propter verba ignota, & characteres signati cū Dæmone inicitur, & Dæmon occultè se ingerit, & optata procurat, vt tandē ad peiora alliciat. Vnde vbi in foro cōtentioso talis debet adiurare iuxta secundum modū sentiendi: vbi in foro conscientie confessor debet carmina inspicere, & si nolit omnino pronocere, debet tamē nomina ignota & characteres delere, reliqua verò, vt Euangelica verba, & signacula crucis permittere.

Super quibus omnibus, & præcipuè super Maleficos sagittarios notādum, quia supra tactum est, an vt manifestè deprehensi in hæretica prauitate iudicandi sint, de qua materia etiam prius tactū est in prima quæstione primæ partis. Et quidem quòd sic patet ibidem. Nam vt dicit Bernardus in glo. ordinaria in c. abolendam. §. præsent. & ver. deprehensi. Tribus modis de iure quis pro manifestè deprehenso in hæretica prauitate habetur, puta facti euidentia, vt in simplici hæresi, quando publicè prædicant hæresim. ff. de ritu nup. palam. §. vlti. vel legitima probatione per testes, vel ex sua confessione. Et eiusdem Bern. gloss. in cap. excommunicamus, 2. super verba deprehensi publicè, ita quòd notorium sit illis etiam, quia condemnati sunt. Ad idem videtur facere super cap. super quibusdam. extra de verbo. sign. prout patuit in prima quæstione primæ partis huius operis.

Ex quibus patet, quòd Malefici sagittarij, similiter & alia

lia arma incantantes, pro manifestè deprehensè in hæretica prauitate per aliquod pactum expressum cum Dæmone initum propter manifesta ipsorum opera, quæ non nisi diabolica virtute fieri possunt, habendi sunt.

Patet & secundo, quia eorum fautores, receptatores, & defensores, vt manifestè tales pro talibus habendi sunt, & pœnis præscriptis manifestè subiacerent, ita quòd non iam sub dubio, aut tanquam suspecti reptatores, leui aut graui, vel violenta suspicione iudicandi, prout plures alij existere possunt. Vnde & semper grauissimè contra fidem delinquant, & semper mala morte à Deo percutiuntur.

Nam vt fertur quidam princeps, cum consimiles foueret Maleficos, & cum his quandam ciuitatem in certis negotijs indebitè aggrauaret, dum hoc sibi à quodam familiaris obiceretur, ille omni timore Dei postposito respondit: Dei, Deus, quòd in hoc loco moriar, si iniuste à me illi aggrauentur. Ad quæ verba subito diuina ultio subsecuta, subitanea morte exspirauit, reuera in vindictam nõ tam iniustæ aggrauationis, quantum & fautoris hæresis.

*Exemplum pœ-
ne iniuste mo-
uentis bellum*

Patet & tertio, quòd Prælati quicunque & Rectores, vbi huiusmodi flagitijs, & eorum auctoribus & fautoribus, iuxta omnem possibilitatem non resistunt, etiam tanquam manifesti fautores, & quòd præscriptis pœnis manifestè subiacerere debeant iudicantur.

MODI TOLLENDI, ET CVRAN- di maleficia.

QVÆSTIO SECVNDA PRINCIPALIS, Secundæ partis præmittendo difficultatem.

Trùm licitum sit maleficia per alia maleficia, vel per aliqua illicita tollere. Et arguitur quòd non: Quia vti auxilio Dæmonum non est licitum, vt supra patuit in 2. senten. dist. octaua, à Doctoribus communiter determinatur: quia videlicet est apostasia à fide. Et quidem quòd sine auxilio Dæmone non possit dissolui: Probatum, quia aut dissoluitur humano artificio, aut diabolica, aut diuina potètia. Non primum: quia inferior potestas nõ potest infringere

*Solum Dæmo-
num auxilio
tollit maleficia*

fringere superiorē, cū nihil agat ultra suam virtutem. Non etiā diuina, quia hoc esset opus miraculosum & cū illa Deus ad suum nutum operatur, & nō ad instantiam hominū. Sicut & Christus matri perenti miraculum de subuectione necessitatis vini; ut Doctores exponūt, quōd hoc miraculum conuersionis desiderabat: Christus respondit: Quid mihi & tibi mulier, scilicet commune, in opere miraculoso? Apparet etiā, quōd rarissimē liberantur, quantum cunque diuinum auxilium, & suffragia sanctorum implorent. Ergo non nisi auxilio Dæmonū liberari possunt: quōd tamen non est licitum querere.

Præterea hoc quod communiter tolleratur, in usu practicitur, licet sit illicitum, sed hoc communiter practicitur, quia tales maleficiati curunt ad mulierculas superstiosas, à quibus sapissimē liberantur, & non per sacerdotes, aut exorcistas. Ergo practica ostēdit, quōd auxilio Dæmonū maleficia tollūtur, cuius tamē auxiliū querere cū sit illicitū, etiā non est licitū maleficia tollere, sed patienter sufferre.

Præterea secundum Thomam & Bonauenturam, in 4. dist. 3. de impedimento maleficiati, maleficium est ita perpetuum, quod non potest habere humanum remedium. Quia si haberet remedium, non est hominum notum vel licitum. In quibus verbis dant intelligere, quōd sit quasi infirmitas incurabilis, & perpetuò inhaerens. Vnde subdunt, licet Deus præstare possit remedium Dæmonem cogendo, & Dæmon desistendo ille curaretur, tamen curatio non est humana. Ergo nisi Deus dissoluerit, per se non est licitum eius dissolutionem quocunque modo querere.

Præterea in eadem dist. & quæst. dicunt, quōd etiā per aliud maleficium adhibere remedium est illicitum. Vnde dicunt, & si posset per aliud maleficium adhiberi remediū, nihilominus reputaretur perpetuum, licet amoueretur maleficium. Quia nullo modo est licitum, per maleficium inuocare Dæmonis auxilium.

*Maleficium
manet perpetuò.*

*Exorcismi Ecclesie quando
conducant.*

Præterea exorcismi Ecclesie non valent ad reprimendū Dæmones semper, quō ad omnes molestias corporales: hoc Dei iudicio exigente semper tamen valent contra illas Dæmonum infestationes, contra quas principaliter sunt institutæ, sicut contra obsessos, vel circa pueros exorcizandos.

Præterea non oportet, quōd si propter peccatū Diabolus sit

fit potestas in aliquem data cessante peccato cessat potestas Quia interdum cessante culpa, remanent peccata. Ex quibus verbis videntur præfati duo Doctores sentire, quòd nò sit licitum maleficia tollere, sed pmittere illa, sicut perimitur Domino Deo, qui illa tollere potest ad suum placitum.

In contrarium est, quòd sicut Deus & natura non abundant in superfluis, ita non deficiunt in necessarijs. quare & necessario fidelibus contra huiusmodi insultus. Dæmonum sunt data non solum remedia præseruativa (de quibus in principio huius secundæ partis tactum est,) verum etiã remedia curativa, cum aliàs nò sufficienter fidelibus à Deo prouisum esset, & opera Diaboli videtur fortiora operibus Dei.

Præterea glossa super illud Iob 61. Non est potestas super terram, &c. dicit omnia humana superat: & si meritis sanctorum subiacet. Vnde & meritis sanctorum virorum in hac vita subiacent.

Præterea S. Aug. de morib. Ecclesiæ: nò est Angelus, cum inhæremus Deo, mente nostra potentior. Nam si potestas virtus est in hoc mundo, toto mundo sublimior est mens Deo inhærens. Vnde ex talibus dissolui possunt opera Diaboli. Responsio. Hæ sunt duæ solennes opiniones sibi inuicem, vt videtur, contrariantes.

Sunt enim quidam Theologi & Canonistæ inuicem concordantes, quod licitum est maleficia tollere, etiam per opera superstitiosa & vana. Et huius opinionis sunt Scotus, Hostien. & Goffre. & communiter omnes Canonistæ. Aliorum Theologorum opinio, & præcipue antiquorum, & quorundam Modernorum, vt Thomæ, Bonauenturæ, Alberti, Petri de Palude, & aliorum multorum, quòd nullo modo sint facienda mala vt eueniant bona, & quod potius homo mori debet, quàm in talia consentire, vt scilicet per opera superstitiosa & vana liberaretur.

Sed quia vnica distinctione poterunt eorum dicta concordari, videndæ sunt eorundem prius sententiæ. Nã Scotus in suo 4. dist. 34. de impedimento maleficiali, siue de frigidis & maleficijs, reputat fatuitatē, asserere quod etiã per vana & superstitiosa non debeant maleficia tolli, dicit enim, nec in hoc est infidelitas aliqua, quia destruens non assentit operibus Diaboli, sed credit eum posse & velle fatigare, dum durat tale signum, quia ex pacto nò assistit ad hoc, nisi dum

Deus & Natura nec abundant in superfluis nec deficiunt in necessarijs.

Maleficia sanctorum meritis subiacent Non est Angelus pu mente potentior.

Ex quibus signis dignoscatur Maleficia.

illud durat. Et sic destructio illius signi, imponet finem tali vexationi; Vnde & dicit; quòd est mentorium opera Diaboli delere. Et quia loquitur de signis, ponamus exemplū.

Sunt quedam mulieres, quę tali signo notant Maleficas, vt si vacca vberitate lactis ex maleficio priuati, tunc viceū lactis super ignem appendunt, & certis verbis superstitionis insistendo viceum cum baculo percutiunt: & licet flagulum mulier percutiat, tamen omnia verbera Diabolus ad dorsum Maleficę defert: per quę sic Diabolus cum Malefica fatigatur. Facit tamen illa Diabolus vt percutiētē Catholicam ad peiora alliceat: vnde periculosum non existit, aliās non videretur opinio tanti Doctois habere difficultatem: possunt & alia exempla adduci.

Maleficia relegantur ad Medicos.

Hostiensis ad idem in summa copiosa de frigidis & malef. & tit. de impotentia communi in gl. super c. literę. §. mulierem autem dicit, quòd in hoc defectu recurrendum est ad remedia medicorum. Et licet quedam remedia contra hæc scripta vana seu superstitionosa videantur: tamen cuiuslibet auctori in sua arte credendum est. Sed & satis tollerare potest Ecclesia retundere vana vanis.

Vberius denique in suo quarto præfata distinctione ijs vult verbis. Possunt maleficia aut per orationes, aut per aliam per quam facta sunt destrui.

Ad idem Goffic. in summa sub eod. titu. Maleficium nõ potest solui semper per illum qui fecit, vel quia est mortuus, vel quia nescit delere ipsum, vel quia maleficium est perditum: Si autem sciretur, licitè posset soluere. Et loquitur contra illos, qui dicebant, quòd per maleficia non posset copulæ carnali præstari impedimentū: eò quòd nullum tale esset perpetuum, vnde non dirimeret matrimonium iam contractum.

Pietera illi, qui fuerunt moti asserere, quòd nullum maleficium sit perpetuum, mouebantur his rationibus, quia putabāt omne maleficiū posse moueri, vel per aliud maleficiū, vel per exorcismos Ecclesię, qui sunt ordinati ad repimēdū vim Dæmonū, vel p̄ veram penitentiā, cum Diabolus non habeat potestatem nisi super peccatores. Vnde quò ad primū cōcordabāt cū opinione aliorū, quòd ad minus per superstitionosa possint tolli. Cōtrarię autem opinionis est S. Th. in sup. 4. præfata dist. sic inquitis: Quòd si maleficium

non

non possit reuocari nisi per aliquid illicitum, vt per Dæmonis auxilium, vel huius. etiamsi sciretur posse sic reuocari, nihilominus perpetuum iudicatur quia remedium non est licitum.

Ad idem Bonauentura, Petrus, Albertus, & communiter omnes Theologi vbi cum breuiter tangunt Dæmonis auxilium tacite vel expresse inuocandum, videntur sentire, quod per nihil aliud nisi per licitos exorcismos, vel per veram pœnitentiam, vt in Can. si per sortianas, allegatur, tangitur, remoueri debeant, moti, vt apparet, rationibus in principio quæstionis annotatis.

Et quia tantos Doctores in eorum dictis, quantum possibile est expediri concordare, & hoc vnica distinctione fieri potest. idcò notandum, quòd maleficium aut tollitur per alium Maleficum simile, & per aliud maleficium. aut tollitur non quidem per Maleficum, sed per maleficiales ritus & illicitos. Et hoc iterum dupliciter: Quia vel per illicitos & vanos ritus insimul, vel per vanos & non illicitos.

Primum remedium est omnino illicitum, tam ex parte auctoris, quàm & ipsius remedij. Sed tamen quia fit dupliciter, quia aut cum nocimento illius qui maleficium intulit, aut sine nocimento, fit tamen per maleficiales ritus & illicitos, tunc cõprehenditur sub secundo modo, videlicet, vbi maleficium tollitur, non per Maleficum alium, sed per maleficiales ritus & illicitos, tunc iterum illicitum iudicatur, licet non tantùm sicut primum.

Vnde summarie dicere possumus, quòd per tria & tribus modis remedium redditur illicitum, quando scilicet tollitur per Maleficum alium, & per maleficia alia, videlicet virtute Dæmonis alicuius. Secundò, quando non per Maleficum, sed honestam personam tollitur, sic tamen, quòd superstitiosis remedijs maleficium, quod vni personæ auferatur, alteri inferatur, & hoc iterum illicitum Tertio, quando auferatur sine eo quòd alteri inferatur, vt tunc tamen Dæmonum inuocatione expressa vel tacita, tunc iterum illicitum.

Et secundu hos modos dicit à Theologis, quòd potius moris sit præeligenda, quàm in talia consentire: Alijs verò dubijs modis vltimis tollere maleficium potest esse vel licitum, vel non vanum, secundu Canonistas: & quòd tolerari possunt, vbi remedia Ecclesie prius attentata sunt, vt sunt cū exorcismis

De maleficijs
tollendis cõtra
cordatæ opina
tiones.

*De Episcopo
maleficiato a
concupina sua*

Ecclesie, suffragia sanctorum implorata, aut vera pœnitentia nihil effecissent. Et ut clauoi habeatur intellectus de singulis sunt aliqua gesta & acta per nos reperta recitanda.

Romæ tempore Nicolai Papæ, Episcopus quidam ex Alemannie partibus certa expediturus negotia aduenerat, cuius nomen occultare ordo charitatis postulat, licet iam uinculæ carnis debitum persoluerit. Hic quandam iuuenulam adamando, & ipsam ad suam dioccesim destinare, cum duobus famulis ac rebus alijs, & clenodijs disposuisset, iuuenula auaritate fœminea, super clenodia quæ pietiosa erant decepta, modum excogitare cœpit, ut ea in itinere existente, Episcopus maleficijs intemeret, iâq; habebat in sua clenodia possessione. Et ecce sequenti nocte Episcopus subito infirmabatur: & ne fortassis veneno intoxicatus esset, à medicis percūctatur, & à famulis dolēte dubitatur: tã ingēs enim calor inerat pectori, ut non nisi gargarismis per aquã frigidam continuè haberet refocillari. Tertia igitur die cum iã nulla spes vitæ haberetur, vetula quædam ingressum ad Episcopum instanter petijt, & quod causa suæ sanitatis aduenisset, aperuit. Ingressa igitur Episcopum alloquit, & sanitatē promittit, dūmodo suis acquiescere suasionib; velit. Episcopus verò quidnã foret, cui acquiescere p̄ recuperiãda sanitate, quàm summè affectabat, ubi inquit, vetula respōdit. Ecce hæc infirmitas maleficio vobis accidit, & nō nisi per aliud maleficio liberari poteritis, ut videlicet ipsa Malefica, quæ vobis intulit, mouatur, & eadē vestra infirmitate inficiatur. Stupefactus Episcopus, & quòd alio modo liberari non posset ubi pensavit, nil tamē temerè volens agere, Papam consulere per supplicationē decreuit. At Pontifex cum eum tenerimè diligeret, & quòd nō nisi per mortem Maleficæ liberari posset, cum didicisset, annuit, ut inter duo malã minus permitteretur, & super hoc supplicationē signauit. Vnde denuò vetula accersita, & quomodo tam ipse, quàm summus Pontifex in mortē Maleficæ cōsentient, dūmodo pristinæ sanitati restitueretur, differuit: sicq; quòd vetula abscessit, & quòd sequenti nocte liberaretur promisit. Et ecce circa medium noctis, ubi se sanum & ab omni infirmitate liberandū pensauisset, nuncio missi, quidnam de iuuenula foret, perscrutatur: & ecce aderat, quæ ipsam circa mediam noctem in latere matris dormiē-

Pontifex dispensat super maleficio, maleficio pellēdo.

tem

rem infirmatam fuisse subito affirmabat. Qua in re dabi-
 tur intelligi, quod eadem hora & momento infinitas Episco-
 pum relinquendo, Maleficam iuenculam per aliam Ma-
 leficam vetulam inuasit, & sic spiritus malignus à læsione
 Episcopi cessando, ipsum sanitati per accidens restituere
 videbatur: cum tamen propriè sanitatem non immittebat,
 quã tamen occupare Deo permittente poterat, & propter
 pactum cū Malefica altera initum, quæ fortunę alterius in-
 uidebat, ipse Dæmon magistiã iuenculã inficere habebat.
 Et bene æstimari potest, illa duo maleficia non per vnum
 Dæmonē duabus personis, sed à duobus Dæmonibus dua-
 bus Maleficis seruentibus, fuisse inflicta, ne in isto Dæmo-
 nes sibi inuicem contraherentur, cum semper in perditionē
 animarū quàm summè & cōcorditer affectant, singula ope-
 rētur. Episcopus denique cum pietatis causa ipsam visitare
 proponeret, cameram ingrediens, horribilibus maledictio-
 nibus susceptus fuit, exclamando: Tu cum tua, quæ te talia
 docuit, & te liberauit, maledicimini in æternū. Et Episco-
 pus emollie eius animum ad pœnitentiã, & quod omnem
 offensam ei remisisset ubi tentabat, illa vultum auertendo,
 clamabat: Exeas maledicte, hic nulla spes veniæ, sed animã
 meam omnibus Dæmonibus commendo, & miserabiliter
 interit. & Episcopus cum gaudio ad propria remeavit.

*Malefica Ma-
 leficam necat.*

Vbi etiam notandum, quod quia priuilegium vnus non fa-
 cit legem communem, ideo dispensatio Papæ in hoc casu
 non arguit omnibus sic hæere.

*Sanè nō Epi-
 scopali gau-
 dio.*

Ad idem refert Nader in suo Formicatio, dicit enim Mo-
 dus tollendi maleficium, aut se vindicandi in maleficio ta-
 lis practicati interdū modus. Venit enim aliquis læsus in
 se vel in suis, ad Maleficã sciscitans scire malefactorē, tunc
 Malefica plūbum liquefactū aliquoties fundebat in aqua,
 quousque opere Dæmonis in plūbo imago aliqua videre-
 tur. Qua visi, Malefica quæsiuit ab exploratē, in qua parte
 vis lædi Maleficū tuum, & in eodē vulnere cum agnosceret
 eumq̄, exploratori locum eligeret, statim Malefica in eadē
 parte imaginis, quæ in plūbo relucebat fixuram vel vul-
 nus per cultum posuit, & locum, ubi eū inueniret, indica-
 uit, nomen tamen nullatenus manifestauit, sed experien-
 tia teste Maleficus per omnia lædi reperiebatur, sicut sua
 imago plūbea demonstrabat. Hæc inquam remedia, &

*Aliud signum
 dignoscendo
 maleficium.*

*De Maleficis,
ex pacto cum
Dæmonibus
maleficia tol-
lentes.*

*Malefica ijs
quos curant,
etiam sacras
peregrinatio-
nes iniungunt.*

*Consulentes
Maleficos de
sanitate ac-
cersunt sibi
mortem.*

*Exorcismi
olim irriti.*

similia iudicantur illicita, quamuis humana fragilitas sub spe veniæ consequendæ à Deo, sæpius his inuoluitur, plus æstuans pro sanitate corporis quam animæ.

Secundum vetò remedium, de ipsis Maleficis, maleficia dissoluentes sub expresso pacto cum Dæmone inito, absq; nocumento personæ, & quidem de eis quid agendū sit, & qualiter cognoscuntur, infra se in sexdecimo modo sententiandi patebit. Hæ enim quam plures existunt, & semper infra vnum aut duo miliaria Teutonica reperuntur, in quo spatio, quicquid aliæ Maleficæ lædūt, hoc illæ curare videntur: Quas etiam curationes aliquæ simpliciter, quò ad omne tempus, aliquæ vetò tantum à proxima angaria læsos maleficijs curare se iactant: aliquæ verò non nisi in consensum Maleficæ quæ maleficiū intulit, curare possunt.

Et hæ notantur super expressum pactum cum Dæmone initum, propter hoc q; occulta manifestare solent illis qui causa sanitatis recuperandæ ipsas accedunt: Ipsis enim causas suæ calamitatis subito manifestant, dicentes, q; propter ritas cum vicina, vel alia muliere, aut viro habitas, læsa fuit in se vel in suis attinentibus. Quæ etiam ad occultandum sua flagitia, interdum peregrinationes vel alia pietatis opera iniungunt. Quas quidem accedere pro recuperanda sanitate, tantò penitiosius existit, quantò præ illis, qui solùm per pactum tacitum curare videntur, in contumeliã fidei amplius delinquant.

Hi enim dum ex vna parte sanitatem corporalem Deo præponunt, ex altera parte sibi in vindictam criminis vitam Deo percutiente abieciunt. Sic enim in Saul diuina læuit ultio, cum primo Magos & Anulos abstulisset de terra, postea consului: vnde & in bello occisus cum filijs fuit, 1. Reg. 28. & culpa tangitui, 1. Paralip. 10. Propter hoc etiam Ochosias infirmus mori habuit. 4. Reg. 1.

Tales etiam visitatores Maleficarum sunt infames: vnde nec ad accusationem debet admitti, secundo quæstionum, octauo. Quisquis nec, &c. Item tales secundum leges debet pœna capitis plecti, vt in prima quæstione operis tactū est.

Sed heu Domine Deus, cum omnia iudicia tua iusta sint, quis liberabit pauperes maleficiatos, & in continuis doloribus euulantes, peccatis nostris exigētibus, inimicus nimis præualuit, vbi sunt qui licitis exorcismis illa opera Diaboli dissoluerent

dissoluerent valeant? Hoc vnicum ergo superesse videtur remedium, vt Iudices eorum insultus ad minus refrenēt varijs pœnis auctrices Maleficas castigando : vnde & infirmis facultas visitandi Maleficas amputabitur. Sed heu nemo percipit corde, omnes quæ sua, non quæ Iesu Christi sunt quærentes.

Illa enim Malefica in *Rschshofen* de qua supra mentio facta est, adeo assiduis frequentabatur pro recuperanda sanitate maleficiatis, quod Comes castri Telonei lucrū habere voluit, ita quod quilibet maleficiatus in se, vel in sibi attinentibus, denarium vnum introitu portæ soluere habebat. Vnde & magnum exinde se habuisse prouentum asseruit.

Telonium impositum consulentibus Maleficam.

Teste etiam experientia didicimus plurimas tales Maleficas per dioccesim Constantiensem existere: non quod ipsa præ alijs dioccesibus sit infecta, cum hoc genus insidiæ serpat per omnes diocceses, & heu totum mundum infecisse videtur: sed quia ipsa diocesis amplius elaborata fuit: Et quidam *Hengst* nomine repertus, qui maiorem concursum & quotidianum à maleficiatis pauperulis habere cernit: quem etiam concursum sic oculis nostris perspeximus in villa quadam *Enngen*: quod sine dubio ad quæcunque loca Beatissime virginis, siue Aquisgranæ siue ad Eremitas tantus pauperum concursus non existit, sicut ad eundem superstiosum hominem. Nam hyemali & frigidissimo tempore, dum præ abundantia niuium omnis via regia & publica obstruitur, adhuc à circumiacētibus terris ad duos vel tria miliaria, cum magnis hominū fatigationibus frequentatur, quibusdā remedia percipientibus, alijs verò minimè: vt ideo quod non æquè omnia maleficia dissolui propter varia, vt supra tactum est, obstacula possunt. Et hi quidem sub expressa Dæmonum inuocatione maleficia dissoluentes, quod ad secundum remedium illicitum, non tamen sicut priuū.

Exemplum concursus maleficatorum ad Maleficū.

Tertium verò remedium, quod quibusdam ceremonijs superstitionis practicatur: non tamen in nocumentum alicuius personæ, aut per manifestos Maleficos agitatur, experientia teste per hunc modum.

Remedia superstitionibus constantia contra maleficia.

In ciuitate Spirensi mercator quidam foiensis hunc casum sibi accidisse proposuit. In partibus, inquit, Sueuiæ, in castro quodam nobilium me degente quadā die dū pera-

*Etiā non ti-
mentes Male-
ficas malefi-
ciuntur.*

*Qua de cau-
sa plumbum
liquefactum,
quod supra
maleficiatum
adhibetur pro-
dat malefi-
cium.*

ſto, prandio, associatus duobus domicellis, solarij causa ſu-
pei pratum incederem, quædam mulier obuiando, dum à
remotis adhuc incederet, & à duobus domicellis agnita
fuiſſet, vnus eorum ad me hæc verba protulit, munitas te
citò ſigno ciucis, & ſimiliter ad idem alius ab alio laterè
horrabatur At ego cauſam huius timoris inquirens, reſpõ-
derunt. En peior Malefica totius prouinciæ iam nobis ob-
uiã ſit, ipſa enim ſolo viſu maleficare homines nouit. Tũc
ego ſtomachando, nunquam tales timuiſſe me iactitabã:
ecce vix verba compleui, & me grauitei in pede ſiniſtro
læſum perſenſi, ita vt ſine graui dolore de loco figere pe-
dem non potui aut grefſum: vnde & alij concito è caſtro
pei nuncium mihi equum deſtinandum ad illud reducant,
doloribus autempei triduum augmentatis.

Præfati incolæ, intelligentes maleficio me infectum,
quendam ruſticum ad ſpatium vnus milliaris accedunt,
& caſum proponunt, quem nouerant per artem quandam
malefica tollere. Qui concito veniens, & pedè proſpiciens,
ſi, inquit, ex vobis contigit naturali defectu, experimētum
capiam, & ſi quidem ex maleficio accidit, cum Dei adiuto-
rio curabo, ſi autem remedijs naturalibus opus erit inſi-
ſtere. At ego: Si abſque ſuperſtitione & cum Dei adiutorio
curari poterio, libèſ acceptabo: quoniam cum Demone ni-
hil commune habere volo, nec eius adiutorium affecto. Ad
idem & ipſe villanus reſpondit, ſe non velle niſi licita re-
media, & cum Dei adiutorio adhibere & curare, dummo-
dò experientia didiciſſet, hoc per maleficium mihi conti-
giſſe: Ad quæ duo aſſenſi: Ille plumbum, vt ſupra de alia
malefica tactum eſt, liquefactum in cochleari ferreo ſupra
pedem tenuit, & in ſcutella aqua plenam fudit, & ſubito
diuerſarum rerum ſpecies proruperunt, ac ſi ſpinæ, vel pili,
aut oſſa & ſimilia fuiſſent intromiſſa Iam, inquit, video, q̃
inſinitas hæc non ex naturali defectu, ſed maleficio vo-
bis contigit. At ego, quomodo talia ex plumbo liquefacto
ſcire poſſet, dum inquirerem. Ecce, ſeptem ſunt metalla, ex
ſeptem Planetis, & quia Saturnus dominatur plumbo, eius
proprietas eſt, vt ſi plumbum ſuper maleficium aliquod
fuſum fuerit, per ſuum influxum maleficium demonſtra-
bit: & benè, inquit, actum eſt, vt citò remedium adhibea-
tur, quod tot diebus vos viſitare habeo, quot ſub maleficio
ſtetitiſtis.

stetistis. Et interroganti quot dies elapsi fuissent, iam triduo factus sum: Vnde & ipse singulis diebus per triduum me visitando, & pedem inspicendo solum & tangendo, & cuncta verba penes se ruminando integræ sanitati fugato maleficio me restituit.

Hic certè modus actorem nõ monstrat Maleficum, sed modum superstitiosum. In eo enim quod Dei adiutorio & non opere Diaboli sanitatem promisit, & hoc, quod Saturni influxum lupæ plumbum tanquam ex eius dominio causatum, allegavit, irreprehensibilis extitit, & potius comendandus fuit. Sed qua virtute maleficium fugatur, & species rerum in plũbo caulavit, sub dubio relinquitur. Nam cum maleficium nulla virtute naturali possit amoueri, licet mitigari valeat, vt inferius de obsessorum remedijs patebit, potius videtur quod per aliquod pactum, ad minus tacitum, cum Dæmone initũ, hoc practicauerit. Et dicitur hoc pactum tacitum, quando ad minus auctor tacitè in assistentiam Diaboli consentit. Per quẽ modum innumera superstitiosa opera practicantur: licet differẽter quo ad diuinam offensam, cum in vno opere maior sit creatoris offensa quàm in altero. In eo enim quod de sanitate procuranda certus fuit, & in eo, quod tot diebus quot sub infirmitate extiterat, ipsum visitare habuit, nec aliquibus medicaminibus naturalibus vsus fuit, & tamen iuxta præmissa egrotum sanitati restituit, non tam suspectus, quàm vt manifestè deprehensus, ad minus licet non super expressum initum cum Dæmone pactum, tamen iudicatur, & tanquam pro conuicto haberi, & pœnis ad minus in secundo modo sententiandi infra contentis, sed puniri debet cum adiuratione solenni: nisi leges, quæ in contrarium sentire videntur, ipsum sustentarent: in quo casu quod ordinariũ sit faciendum, in solutione argumentorum patebit postea.

Quantum verò remediũ tollerandũ, & de quo Canonice ad minus incidunt cũ certis Theologis, dicitur vanũ tantũ: & precisè: puta, quia solum superstitiosum, & non sub aliquo pacto expresso, vel tacito, ex intentione & proposito practicantis operatũ. Et dico ad minus: quia fortassis si velint etiam tertium remedium huic quarto adiungere, potius videntur nobis eorum assertioni cedere, quàm contentiõibus deservire. Et hoc quidem remediũ vanum

Quid significet pactum tacitum.

Vanum remedium tolleratur.

supe-

superius exemplificatum de mulieribus quæ vitæolum super ignem positum percutiunt, in finem, ut erat Malefica quæ vaccam ubertate lactis priuavit verberetur, licet fortassis talia in nomine Diaboli facere habebant aut fortassis sine eius expressione.

*Bracca viri,
cornibus vac-
ca malefica-
ta imposita,
prodit Male-
ficam.*

Ad idem possunt & alia earum gesta adduci. Nam interdum ubi vaccas huiusmodi læsas ad pascua emittere volūt, explorare etiā ipsam Maleficā vituntur, tunc braccā viri, vel aliud immundum super caput, aut dorsum vaccæ ponentes: & hoc potius festiuis diebus & sacratoriis ipsam vaccā cum baculo fortassis iterum sub tali, ut supra expressione percutiendo expellunt, & tunc vacca recto tramite ad domum Maleficæ properat, & cornua in eius ostium vibrat cum magno ciulatu, continuo pulsando: & hæc utiq; Diabolus in vacca operatur tādū, q̄ per alia maleficia sedatur.

Reuera & secundum præfatos Doctores talia sunt tollenda, non tamen meritoria ut quidam asserere conantur existunt. Cum enim iuxta Apostolum omnia quæ in verbo aut opere facimus, in nomine Domini nostri Iesu Christi facere præcipimur: licet ibi non sit expressa Dæmonis inuocatio, & tamen eius nominis expressio: & iterum licet ibi non sit intentio per actum aliquod tacitū vel expressum talia facere, quia fortassis dicet, volo hoc facere siue Diabolus intromittat se, siue non, ipsa temeritas qua diuinum timorem postponit, Deū offendit, vnde & Diabolo potestatem talia faciendi permittit. Inducendi ergo tales sunt ad penitentiam, & hortandi, ut potius desistant, & ad remedia infra scripta, ut superius etiam in parte tacta, per usum videlicet aquæ benedictæ & salis exorcizat, &c. recitant.

*Intestinis ca-
dauerum in-
testina Ma-
leficarum af-
figuntur.*

Simili modo iudicandum de illis, quibus, dum aliquod iumentum maleficio interimitur, & explorare Maleficum, aut etiam si naturali defectu vel maleficio sit interemptū, ubi vituntur ad loca, ubi cadauera bestiarum exorcizantur properant, & intestina cadaueris super terram trahendo vsque ad domum deferunt non autem intro domum per ostium super, sed sub limine domus ad coquinam trahunt, & igne facto super terram intestina ponunt, & tunc ut ex relatu talia practicum sæpissimè informati sumus, sicut intestina calefiūt & ardēt, ita intestina Maleficæ calore & doloribus cruciantur: aduertunt ergo exploratores, ut

ostiant

ostium domus optimè sit obstrusum, cò q̄ præ doloribus Malefica ad introitum habebit carbonem de igne auferre, & tunc omnis cruciatus effugatur. Refertur denique sæpius nouimus, vbi introitum habere non poterant ex tunc densissimis tenebris domū intus & extra vallabāt, cū commotione tam horribili & strepitu, vt ex ruina domus omnes se tandem interiri putarent, nisi ostium aperiretur.

Ad idem etiam certa experimenta reducuntur. Nā certi volentes è multitudine mulierum in Ecclesia existentium experiri Maleficas, quæ etiā sine eorum cōsensu Ecclesiam diuinis peiactis exire non valeāt, tali experimento insistūt. Nā die Dominica Sotularia iuuenū assungia, seu pinguedine porci, vt moris est, pro restauratione fieri, perungunt, & sic vbi Ecclesiam intrant, tandiu Maleficæ exire Ecclesiam non poterunt quò ad vsque exploratores aut exeunt aut illis licentiā sub expressione, vt supra exeundi cōcedant.

*Puerorū per-
uncti calces
indicant Ma-
leficas.*

Simile fit etiam per certa verba, quæ annotare non expedit, ne quis per Diabolum seducatur. Nam nec Iudices aut Præsidentes his infallibilem fidem aut opinionem accommodare debent, nisi talis persona alias plurimum esset diffamata, cū sub tali prætextu ille mille artifex etiā innoxias infamare possit. Vnde potius auertendi sunt homines à talibus experimentis, & salutare pœnitentiæ iungendæ, licet interdum tolletentur.

*Leges civiles
tolerant ma-
leficis malefi-
cis pelli.*

Per hoc patet responsio ad argumenta, quæ concludunt maleficia nō esse tollenda, quia primis duobus modis omninò illicitum est tollere tertium remedium secundum leges, & si toleratur, tamen non parua super hoc ecclesiasticus Iudex debet habere aduertentiā. Nam quòd leges videntur tolerare, patet, C. de Maleficis. l. eorum. vbi sic habetur. Alij autē qui faciunt id ne labores hominū ventorum grandinisq; lapidatione sternantur, non pœna, sed præmio digni sunt. Et Antonius in summa de legibus, in quibus ius Canonicum & Civile discrepāt hoc idem allegat. Ex quo videtur, q̄ concedunt leges pro cōseruatione frugū & iumentorū, & in omnē euentum posse certos homines talia practicantes non solum tolerare, sed & præmiare. Erit ergo Ecclesiastici Iudicis aduertere, si tantummodo iuxta mentem legis contra grandines & aëris temperiem modis congruis, vt inferius patebit, aut etiam quibusdam superstitiosis

stitiosus procedit. Et tunc, dum inde nullum sequitur fidei scandalum etiam tolerare: sed reuera hoc non erit iuxta tertium, sed quartum modum & quintum, de quo conser tractandum erit de ecclesiasticis & licitis remedijs inserendo, interdum de superstitiosis ad quartum modum pertinentibus & hoc per capitula sequentia.

*Remedium Ecclesiasticum contra Incubos
& Succubos Demones.*

C A P. I.

Via verò in præcedentibus capitulis primæ quæstionis super modos maleficiandi homines, iumenta & terræ fruges, tacta sunt ante omnia ea, quæ ipsæ Maleficæ erga proprias personas præctant, qualiter videlicet innocuas iuenculas in augmentum suæ perfidiæ alliciunt, qualis etiam modus sit profitendi earum & homagij præstandi, qualiter etiam infantes proprios aut alienos Dæmonibus offerunt, & quomodo localiter transferantur. Hæc inquam & similia remediare, quia non est possibile, nisi vt per suos Iudices de medio tollantur aut ad minus in exemplum omnium futurorum puniantur, ideo de huiusmodi remedijs non ad præsens, sed in vltima parte operis, vbi viginti modi procedendi & sententiandi contra & super Maleficarum personas deducuntur tractabitur.

Ad præsens tantum super remedia contra earum maleficiales effectus tendere oportet, & primò qualiter homines maleficiati remediuntur, demum qualiter bestię, & vltimò qualiter fruges terræ conseruantur. De hominibus verò maleficiatis, quò ad Incubos Dæmones vel Succubos, quia sunt in triplici genere, scilicet, earum quæ se voluntariè Dæmonibus Incubis subiiciunt, vt sunt Maleficæ, quia de Succubis quò ad viros non ita voluntariè præctatio reperitur, cum ex naturali vigore rationis quo viri mulieribus præeminent talia plus abhorrent.

Est & eorum qui à Maleficis cum Incubis aut Succubis cõtra eorum voluntatè inuoluuntur, & est tertium genus ad hoc præcipuè virginum quarundam quæ cõtra earum omninò voluntatem ab Incubis Dæmonibus molestatur, de qui

*Quæ reme-
diari in Ma-
leficiis nõ pos-
sunt.*

*Triples generis
Incuborum.*

de quibus etiam sæpè præsumitur quòd à Maleficis sic maleficiantur, puta quia Dæmones ad instantiam Maleficarum, sicut sæpissimè alias infirmitates immittere solent, ita & Incubos illis personis se facere habent, vt vel sic eos ad suam perfidiam allicere valeant: demus exempla.

Est in ciuitate Confluentiæ pauper quidã sic maleficiatus, quòd in præsentia vxoris omnem actum Venereum prout viri cum mulieribus agere solent, etiã repetitis vicibus per se exercet, nec ab illis ad instantiam & eiulatum mulieris auerti potest, quia vno aut tribus actibus expletis, verba replicat, volumus iterum de nouo inchoare, cum tamen nulla persona corporali visu cernatur ei succumbere, fitq; vt post diutinas huiusmodi vexationes, pauper ille collisus in terram omnibus viribus destituitur, & dũ post aliquatum virium recuperationem interrogatur quomodo & qualiter ista sibi contingant, & an ne personam succubantem habuerit. Respondere solet, se nihil videre, sed ita mente captiuatum, vt omninò abstinere non valeat: Et quidem super hoc maleficium mulier quædam plurimùm habetur suspecta, quod ei intulerit, eò q; illi pauperi minata fuerit per verba contumeliosa, quòd ipsum propter displicentiam sibi factam expedire veller.

Sed leges & executores iustitiæ non adsunt qui saltem super diffamiam & grauem suspicionẽ in vindictam tanti criminis procederent: putantes neminem debere condemnari, nisi qui confessione propria, aut trium testium productione legitima conuincatur, quasi indicia facti, aut euidencia super graues aut violentas suspensiones nullas mereantur pœnas: de quibus tamen modis sententiandi inferius vt præmissum est patebit.

De secundo verò genere, quo puellæ ab Incubis Dæmonibus molestãtur, etiam nostris temporibus, referre nimis longum foret, cum historiæ certę de similibus existunt referre. Sed cum quanta difficultate talia remediari possint, patere potest ex ijs, quæ Tho. Brabantinus circa finẽ operis sui de apibus de quadam in hunc modum refert.

Vidi, inquit, & ex confessione audiui virginẽ quandã in religioso habitu quæ primò dixit se nunquam in concubitu consensisse, per hoc tamen dat intelligere se cognitam fuisse; at ego non credens arctari eam rationibus & duris commi

*Succubi ex
maleficio im-
missi.*

*Quomodo
hi, qui ab In-
cubis vexan-
tur curentur.*

comminationibus, sub periculo animæ suæ: tandem cū lachrymis confessa est se prius corruptam mente, quàm corpore, & cū postea doleret, quasi ad mortem, confiteietur omni die cum lachrymis, non potuit tamen ingenio, studio vel arte ab Incubo Dæmone liberari, nec signo ciucis, nec aqua benedicta, quæ tamen specialiter ad fugandos Dæmones ordinantur, nec etiam sacramento Christi corporis, ipsis quoque Angelis terrifico, donec post plures annos oratione & ieiunio piè peractis fugaretur.

Et est credibile (saluo meliori iudicio) quod postquam de peccato suo dolens confitebatur, potius ei concubitus Dæmonis pœna culpæ quàm culpa fuit.

Hæc etiam cū in vigilia Pentecostes querularetur apud Christianam in valle Ducissæ Biabantia, monialem deuotam, quæ mihi hoc retulit, quòd nō auderet communicare propter Dæmonis importunam vexationem compatiens dixit ei, Christina: Vade quiesce secura, cōmunicatura cras Dominico corpori, in me enim recipiam pœnam tuā. Recedens illa, gaudens dormit in pace, ad orationem de nocte surgit mane, cum omni tranquillitate sacramenta suscepit. Christina autem susceptam in se pœnā non ponderans, vespere quieti se dans, audit in statu suo quasi procellā commouentem se, & inquietius agitatem, nec suspicans Dæmonē, arrepto collo fugare nititur quicquid esset: decumbit iterū, sed pauca vexata suuexit, & hoc plures tandē sensit: & vidit euersis ferè straminibus, q̄ Dæmonis nequitia vexaretur. Dimisso ergo lecto noctē ducit insomnem, & orare volens, Dæmonis ciuciabatur insultu, & vt dixit, nunquam talia passa fuerat. Vnde prædictæ mulieri mane, Renuncio, inquit, renuncio pœnæ tuæ: vix enim sine vitæ discrimine, violentiam tentatoris pessimi euasi. Qua ex re perpenditur, difficile esse huiusmodi remedia, siue maleficio siue absque eo contingat.

Sunt tamen adhuc aliqua per quæ fortassis ipsi Dæmones fugantur, de quibus & Nideri in suo Foinicatio, Licet enim, vt ibi fertur, quinque modis valeant puellæ & viri liberari, videlicet per sacramentalem confessionem & sanctam exercitationem in crucis consignatione, vel Angelica salutatione, tertio per exorcismorum applicationem, quarto per certi loci mutationem & per cautā sanctorum

excom

excommunicationem. Et ex præmissis patuit, quòd prima duo moniali non profuerunt, non tamen propterea omittenda sunt, quod enim vni est remedium, non propter hoc sequitur quòd & alteri, ita è conuerso. Nam & Incubos sæpè per orationè Dominicam, aut aquæ aspersionem, vel etiã per Angelicã salutationè fuisse repullos historie tradūt.

Incubi pelluntur Angelica salutatione.

Retert enim Cæsarius in dialogo suo, quòd sacerdos quidam postquam se suspenderit, eius concubina Monasteriũ intrauit, & per Incubum ad luxuriam procata est, quem tamen per crucis consignationem repulit, & per aquæ benedictæ aspersionè, licet statim postea redijt. Quãdo autè Angelicam salutationè dicebat, lōgè velut sagitta disparuit & recessit, sed interdũ redijt, licet ppe eã accedere nõ auderet.

Item de tertio, videlicet per sacramentalem cõfessionè, patet per eundem Cæsarium, qui dicit, quòd concubina antedicta, cum iam confessa esset purè, in toto derelicta est ab Incubo. Refert idè, q̄ quidam vir in Leodio passus Incubum, confessione sacramentali finita totaliter liberatus est.

Ponit insuper exemplum de quadam inclusa, quam Incubus nec oratione, nec confessione, nec propter aliud spirituale exercitium reliquit, quin eius lectum ascenderet, sed cum ad informationem cuiusdam viri religiosi diceret, Benedicite, statim eam Dæmon reliquit.

Us verbi Benedicite.

De quarto videlicet loci mutatione, dicit qui prius, quòd filia cuiusdam sacerdotis stuprata per Incubum, & facta ex dolore phrenetica, trans Rhenumque elongata, ab Incubo dimissa est, sed pater eius, quia à loco filiam disposuerat, à Dæmone percussus est, adeò vt moreretur in triduo.

Mutatio loci mutat Incubos.

Fit & mentio de quadam, quæ per Incubũ crebrò in lecto vexata proprio, consociam deuotam petijt, vt loco vexata iaceret, quod cum fecisset, tota nocte quasdã inquietudines grauissimas sensit, & prior tũc quæta fuit. Notatur etiam à Guilhelmo, q̄ Incubi plus vexare videntur mulieres, & puellas pulchros crines habentes, ideo quia aut curæ aut ornatui cunium incumbunt huiusmodi, aut quia per cines viros inflammare cupiunt vel consueuerunt, aut quia in eis inaniter gloriantur, aut quia diuina bonitas hoc permittit, vt terreantur mulieres viros inflammare per ea, quæ etiam Dæmones inflammari viros volunt.

Puella pulchros crines habentes magis sèruiunt Incubos.

De quinto, de excõmunicatione, quæ fortassis aliquãdo eadem

*Baculus Sap.
Bernardi libe-
rat ab Incubo*

*De potestate
clauum Petri
que sonat su-
per terram.*

*Locusta arce-
tur excommu-
nicatione.*

eadem est exorcizationi, patet in legenda sancti Bernardi, In Aquitania si quidem, mulier ab Incubo sex annis incredibili abusu libidini vexata audiuit sibi Incubū, ne ad visum sanctum, qui venturus erat, appropinquaret minantē, Nihil, inquit, tibi proficiet. sed eo recedente, tuus crudelissimus ero persecutor, qui haecenus tuus amator extiti. Quę cum viū sanctum Bernardū invocaret, respondit. Tolle meū baculū, & lecto tuo inlege, & faciat malignus, quod potest. Hoc cum fecisset. Dæmō cameiā fœminæ nō est ausus intrare, sed fons minabatur atrocissimē, se eam velle persequi, Bernardo recedente. Quo per fœminam audito, conuocat populū Bernardus, omnes iubet accensas candelas gestare in manibus, & Dæmonem cum vniuerso, qui aderat cœtu, excommunicauit, ac ne ad illam, vel aliam deinceps accessum habeat, interdixit, & ita ab illa pœna liberata est.

Veram hīc notandum, quōd potestas clauum concessa Petro & suis successoribus, quia sonat super terram, & tantum pro viatoribus hæc iurisdictionis potestas, sit in remedium Ecclesię concessa, mirum videtur, quōd & aereę potestates hac iurisdictione valeant arceui. Sed dici potest, quōd quia personę quę a Dæmonib. molestantur sunt sub iurisdictione Papę & clauum, non mirum, si per indirectū huiusmodi potestates vigore clauum arceantur, sicut etiā indirecta animas potestate clauum a pœnis purgatorij ignis absolue potest. non obstante quōd potestas illa sonat super terram, & animæ sunt sub terra.

De potestate etiam clauum concessa capiti Ecclesię, scilicet vicario Christi, non est tutum disputare, cum notum sit, quōd tanta potestas sit a Christo Ecclesię & eius vicario concessa, quanta puo homini concedi a Deo potuit, & hoc in vtilitatem Ecclesię.

Pie etiam æstimari potest, quōd si ægritudines a Maleficis virtute Dæmonum inflictę excommunicarentur cum ipsis Maleficis auctoribus, & Dæmonibus, non adeo in ipsos infirmos sæuient, & quōd citius liberarentur adhibitis super hoc & alijs exorcismis licitis.

In partibus denique Achisis vulgus est narratio simul & alijs in locis, quōd dum diuina permissione locustę volantes cum ingenti multitudine vineas, frondes, segetes, & cūsta yuennia eradicarent, huiusmodi excommunicatione & maledictione

maledictione fugata, & subito interempta fuerunt. Quod si sanctificatio vno quis ascribere velit, & non virtuti clauium, sit in nomine domini vnum pro certo habemus, quod nec virtus miraculorum, nec potestas clauium gratiam gratum facientem de necessitate pre-supponit: cum vtrumque ex gratia gratis data procedat

Est & iterum notandum, quod vbi nullum predictorum remedium iuuat, quod nunc ad exorcismos licitos sit recurrendum. de quibus inferius patebit. Quia etsi hi ad fugandum Dæmonis nequitiam non sufficiant, tunc reuera talis vexatio Dæmonis est pœna pro peccatis satisfactoria; si prout oportet sustineatur in charitate, sicut & alia mala huiusmodi, quæ nos hinc premunt, ad Deum ire compellant.

Verum etiam aduertendum, quod interdum aliquæ in veritate per Incubum non vexantur, sed tantummodo ita se vexari putant: & hoc quod mulieribus præcipue, & non viris, cum aliàs sint timidæ, & mirabilium formarum in imaginatione susceptiuæ.

Vnde & Guilielmus sæpè allegatus, Multæ, inquit, de apparitionibus phantasticis, ex morbo melancholico in multis fiunt, & in mulieribus maxime, sicut apparet de visionibus & reuelationibus. Et causa in hoc est, vt norunt Medici, ipsa natura muliebrum animarum, eò qd longè facilioris & leuioris impressionis sunt, q̄ animæ viriles: Et subdit ibidem, Scio me vidisse mulierem, quæ credebat se agnosci ab intus à Diabolo, & talia incredibilia se sentire dicebat

Nunquam etiam imprægnatæ sibi videntur mulieres ab Incubis, & intumescunt vehementer ventres earum, & cum partus tempus aduenit, sola emissionè multæ ventositatis detumescunt. Nam de ouis formicarum in potu sumptis, incredibilem ventositatem & tumultum in ventre generant hominis. Similiter de granis catapucæ, & de granis arbois, quæ dicitur nigra pinus, consimilia in ventre fiunt. Facillimum est autem Dæmoni similia & maiora in ventribus hominum procurare. Hæc addita sunt, vt non facillimè quis mulierculis fidem adhibeat, sed illis duntaxat, super quibus experimenta fidem fecerunt, vt de illis, qui didicerunt in proprijs lectis, vel alio modo condormientibus per experientiam talia vera esse.

Mulieres mirabilia imaginantur.

Oua formicarum faciunt intumescere aluum.

Remedia

Remedia pro illis qui circa vim generatiuam
maleficiuntur.

C A P. II.

Viri plus ma-
lesficiuntur
quam femi-
nae.

IC ET mulieres in maiori numero sint Malefici-
ca quam viri, vt in prima parte operis ostensum
est: tamen viri plus maleficiuntur: & huius ratio
est: quia cum Deus plus permittit super actum
Venericum, per quem primum peccatum diffunditur, quam
super alios actus humanos: sicut & per serpentes, quae ma-
gis incantationibus deseruiunt quam alia animalia, eò quod
fuerit Diaboli primum instrumentum: & cum actus ille
Venericus plus & faciliori modo potest maleficari in viro
quam in muliere: ideo. Et quidem patet quod tactum est,
Nempè cum quinque modis Demon in generatiuam po-
teriam possit agere, & illi modi citius procurantur in viris.

Remedia adhibenda super vnumquëque modum iux-
ta possibilitatem sunt deducenda: & ille, qui vitiatum est in
tali potentia, attendat sub quo modo suum maleficium
contineatur. Sunt autem quinque modi iuxta Petrum de
Palude in suo 4. distin. 34. in processu huius maleficij.

Nam Dæmon ex hoc, quod est spiritus, habet potestatem su-
per creaturam corporalem, Deo permittente, & ex condi-
tione naturæ suæ, præcipue ad motum localem, vt illum
prohibeat, vel vt promoueat; Vnde per hanc potestatem pos-
sunt corpora viri & mulieris impedire, ne sibi appropin-
quent, & hoc directe vel indirecte. Directe quando vnum
elongaret ab altero, vel non sineret ad alterum appropin-
quare, Indirecte, quando aliquod impedimentum procura-
ret, vel quando se interponeret in corpore assumpto: sicut
cuidam iuueni pagano acciderat, qui Idolum desponsauerat,
& nihilominus contraxerat cum quadam iuuenula,
nec propter hoc poterat eam cognoscere, vt supra patet.

Secundo modo, vbi hominem inflammaret erga vnam,
refrigeraret erga aliam, & hoc posset occulte procurare
per applicationem quadam herbarum aut aliarum rerum,
quas optimè nouit ad hoc validas.

Tertio modo, vbi æstimationem viri aut mulieris tur-
beret, qua redderet vnam personam alteri exosam, quia vt
supra patuit in prima parte operis, potest imaginationem
impugnare.

Quarto

Quidam de
sponsat idolum.

Quarto modo, reprimendo vigorem membri, qui ad fructificationem necessario requiritur, sicut & motum localem cuiuscunque organi reprimere potest.

Quinto prohibendo missionem spirituum ad membra in quibus est virtus motiva, quasi intercludendo vias seminis ne ad vasa generationis descendant, vel ne ab illis vijs recedat, vel ne excidatur, vel emittatur.

Quod si quis dicat, nescio sub quo modo maleficiū mihi illatum contineatur, vnum scio, quod generatiua potentia erga uxorem meam caueo. Responderi potest, si potens est ad alias mulieres, non autem ad propriam, tunc sub secundo modo: quia de primo modo certificaretur Succubū Dæmonem, idest, quod per Dæmones Incubos & Succubos deluderetur. Item si uxorem non habet exosam, & tamen non potest ipsam agnoscere, sed bene alias, tunc iterum manet sub secundo modo, si autem habet exosam, & non potest agnoscere, tunc sub secundo & tertio modo continetur. Itē si nō habet exosam, vellet autē cognoscere, sed non habet vigorem membri, tunc sub quarto modo. Si verō habet vigorem membri, sed non haberet excisionē seminis, tunc sub quinto modo. Modus ergo curandi patebit, vbi declaratur, si æqualiter in charitate & extra charitatem existētes, his maleficiari valeant: & quidem quod non depro quarto modo, qui tamen etiam rarissime: Accidere enim potest, qui in gratia & charitate existit sic declaratur, tamē lectori pie supponitur, quod loquimur de actu coniugali inter matrimonialiter coniunctos, quia alias implicaretur: cum omnis actus Veneris extra matrimoniū est peccatum mortale & non nisi ab his, qui extra charitatem existunt exercentur.

Nam cum asserere oporteat ex totius scripturæ sacrę traditione, quod Dæmones magis permittuntur a Deo scire in peccatores quam in iustos. Licet legatur ipsum iustissimū Iob fuisse percussum, hoc tamen non fuit singulariter super potentiam generatiuā, nec etiā directē: ideo dicere oportet quod quibuscunque, talia maleficia inter matrimonialiter coniunctos contingūt, signū est, quod vel ambæ personæ, vel altera extra charitatem existat, & quidem fundamentum huius ex scripturis deducitur, auctoritate & ratione. Nā Angelus dixit Tobię: In illos, qui libidini vacant accipit dæmonium potestatem: Effectus demonstravit, vbi septem

*Quomodo
potentia coe
di interio
de.*

*Contra libidinosos accipit
Diabolus potestatem.*

viros virginis Saræ occiderat.

Item Cassianus collat. patrum diffinit Beatus Antonius, nullatenus posse Dæmonem mentem cuiusque vel corpus inuadere, nisi eam prius destituerit omnibus cogitationibus sanctis, ac spirituali contemplatione vacuum nudamque reddiderit. Hæc verba ut que applicari possunt super maleficium corporis, vniuersaliter super totum corpus. cum Iob tali maleficio percussus, non tamen nudus diuina gratia fuit, sed particulariter quando videlicet particulari maleficium ratione alicuius peccati accidit corpori: Et hoc quidem non potest esse, nisi peccatum incontinentiæ. Ratio. Nam ut dictum est, propter sceditatem illius actus, & quia per ipsum primum peccatum diffunditur, Deus plus permittit super ipsum, quam super alios humanos actus. ergo & inter matrimonialiter coniunctos, vbi diuino auxilio propter peccatum destituuntur, amplius circa illam vim generatiuam maleficium à Deo permittuntur.

Quod si quæritur, cuiusmodi sint illa peccata, dici potest, quod peccata incontinentiæ quæ inter cognatos cum varia sint, iuxta illud Hieronymi, & habetur in textu: Adulter est in propriam amator adætiol. simul & huiusmodi amatores amplius in prædictis maleficuntur.

Remedia ergo Ecclesiastica sunt duplicia: Vnum in foro contentioso, alterum in foro conscientie practicitur. Primum, si in iudicio allegatur impotentia ex maleficio illata, tunc distinguendum est: quia talis impotentia, aut est temporalis, aut est perpetua. Si temporalis, non impedit. Tunc autem præsumitur esse temporalis, quando infra spatium trium annorum cohabitantes, & quantum possunt operam dantes, siue per Ecclesiastica sacramenta, siue per alia remedia sanari possunt. Si vero non sanetur aliquo remedio, ex tunc præsumitur esse perpetua.

Item aut præcedit matrimonij contractionem & consummationem, & sic impedit contrahendum, & diimit iam contractum, & sequitur matrimonij contractionem, sed non consummationem. Et est communis modus maleficiandi viros, quando spernunt amasias: tunc enim quia sperabant se matrimonialiter copulare & defraudantur, inferunt maleficia viuis, & ne alijs commisceri valeant. In tali enim casu, ut aliqui dicunt, diimitur matrimonium iam contractum, nisi sub

*Impotentia
aut est tempo-
ralis aut per-
petua.*

*Qua impo-
tentia matri-
monium diri-
mit.*

conti-

continentia cohabitare, velint, vt Maria & Ioseph. Et habent pro se Can. dicitur enim. 23. q. 1. q. conjugij confirmatur officio. scilicet, vt dicit gl. Et parum post dicitur, antequam confirmetur impossibilitas officij soluit vinculum conjugij. Aut sequitur matrimonij confirmatum; & tunc vinculum matrimoniale non dirimit: Plura alia a Doctoribus notantur; sed quia non precise sunt presentis speculationis (notatur autem in varijs scriptis Doctorum, vbi de maleficali impedimento tractant, ideo hic est supersedendum.

Tantummodo. si quis difficultaret, quomodo actus ille possit impediri respectu illius mulieris, & non respectu alterius. Respondit Bonauen. hoc est; vel quia sortilegus ad hoc respectu personae determinatae Diabolum inuitauit, vel quia Deus respectu personae cuiuslibet impedire non permittit. Occultum iudicium Dei hic latet, vt in vxore Tobiae. Qualiter autem Diabolus hoc facere possit, patet ex praemissis. Dicit tamen hic Bonauen qd impedit generatiuam, non impedimento intrinseco laedendo organum, sed extrinseco impediendo vsum: & est impedimentum artificiale & non naturale: & ita potest impedire ad vnam, & non ad alias: vel tollendo exercitationem concupiscentiae ad illam vel aliam: & hoc per virtutem propriam, vel per herbam, vel per lapidem, vel per aliquam creaturam occultam; & satis concordat cum dictis Petri.

Remedium vero ecclesiasticum in foro conscientiae traditur *Ecclesiasticum* 33. q. 8. Si per sortilegas: vbi sic dicitur, Si per sortilegas atq; *remedium* maleficas artes nonnunquam occulto iusto Dei iudicio per- *optimum.* mittente, & Diabolo praeparante concubitus sequitur, hortandi sunt, quibus ista eueniunt vt corde contrito & spiritu humiliato, Deo & sacerdoti de omnibus peccatis suis pura confessionem faciant & profusis lachrymis, & largioribus elemosynis & orationibus atq; ieiunijs Domino satisfaciant.

In quibus verbis notatur qd tantummodo propter peccata & extra charitatem existentibus talia contingunt. Sequitur & per exorcismos ac caetera Ecclesiasticae medicinae munimina ministri Ecclesiae, tales quantum annuevit do- *Abrahae pre-* *catio sanat* *impotentiam* minus, qui Abimelech & domum eius Abrahae orationibus sanauit, sanare procuret.

Vnde summarie dicere possumus, qd quinque sunt remedia, quae talibus sic maleficiatis licite applicari possunt, vt- *Regis Abime-* *lech.* *delicet*

delicet sanctorum aliquorum licita peregrinatio, & ibidem peccatorum suorum cum contritione vel confessio, signi crucis, orationis deuote multiplicatio, per verba sobria licita exorcizatio, quæ qualiter fieri debent, inferius patebit. Et cauta maleficij oblatio facit ad hoc, quod supra de Comite tactum est, qui per triennium sibi matrimonialiter copulatam virginem cognoscere non potuit.

Remedia contra maleficiatos super amorem vel odium inordinatum.

C A P. I I I.

Sicut maleficium in potentia generatiua, ita & philocaptio & odium, in voluntate causantur. Expedi primò de eius causa, & tandem quantum possibile est, de eius remedijs transcurrere.

De Philocaptione.

Philocaptio igitur seu amor inordinatus vnus ad alterum, triplici ex causa oriri potest. Aliquando ex sola incautela oculorum, aliquando ex tentatione Dæmonũ solùm, aliquando ex maleficio Necromanticorum, & Maleficarũ simul & Dæmonum.

1. Concupiscētia est mater peccati.

De primo dicitur Iacob. 1. Vnusquisque tentatur, à concupiscētia sua abstractus & illectus, deinde concupiscētia cum conceperit, parit peccatum, peccatum verò cum consummatum fuerit, generat mortē. Sic Sichem, cum vidisset Dinam exeūtem ad videndũ mulieres regionis illius, admauit eã, & rapuit, & dormiuit cum ea, & cōglutinata est anima eius cū ea. Et Gen. 34. secundũ gl. infimæ animæ sic accidit, quando postpositis proprijs aliena negotia curat, seducitur cōsuetudine, & fit vna vnitare cōsensus cū illius.

2. De eodem vsdem verbis supra pag. 117.

De secundo quod oritur ex tentatione Dæmonum principaliter. Sic Amon sororem Thaimi speciosissimã admaueiat, & depererat in ea validè, ita vt propter amorē eius ægiotaret. 2. Reg 14 Non enim in toto tam coruptus esse potuit mēte, vt in tantum facinus stupri prosiueret si non grauitet à Diabolo tentatus fuisset. De hoc etiam genere amoris refertus est liber sanctorum Hieronimi, qui refert, omnem tentationem etiam carnalis amoris sibi in ciemis subtra-

subtraxisse. Quidam tamen, ultra quam credi potest, amore mulierum tentabantur aliquoties, unde & 2 Cor 12. *S. Paulus libidinis stimulis* Apostolus dicit. Datus est mihi stimulus carnis meae, Angelus Satanæ, qui me colaphizet. ubi gl. *tentando per libidinem, datus est mihi stimulus.*

Aliunt quidam, tentatio autem cui non consentitur, non est peccatum, sed in itinere exercendæ virtutis, hoc intelligitur de tēratione, quæ ab hoste non à carne quia peccatum est veniale, etiam si ei non consentiatur. De his varia exempla leguntur in varijs locis.

De tertio, quod amor inordinatus proveniat ex maleficijs Demonum & Maleficarum, possibilitas huius maleficij supra in quæstionibus primæ partis, an Demones per Maleficas mentes hominū ad amorē vel odium immutare & incitare valeant, ad longum deducitur, per varia etiam gesta, & acta à nobis reperta comprobantur: imo inter omnia maleficia nunquam propter sui generalitatem reputatur.

Quod si quaeritur, Petrus philocaptus amore talis, & nescitur an primo, secundo aut tertio modo. Respondetur, odium inter conjugatos cum eumine adulterij, et si operatione Demonū fieri possit, ubi tamen visco carnalis concupiscentiæ amoris quis adeo involuitur & succēditur, ut nulla confusione, verberibus, plagis, aut factis, ad desistendum cogi valeat. Item ubi quis sæpe pulchriorem dimittit uxorem & turpissimæ adhæret. Item ubi nocturno tempore nec quiescere valent, sed ita dementantur, ut per devia quæque incedere habeant Optimates, prelati, & alij diuites sæpissimè his miseris involuuntur. Et quidem hoc tempus muliebrie, de quo Hildegardus, ut Vincen in spec. histor refert } prædixit, quod non tandiu durabit, quantum hucusque perstitit. cum iam mundus plenus sit adulterij præcipue in optimatibus. Et quid opus scribere de remedijs, qui remedia abhorrerent? Tamen ut pro lectori satisfaciat aliquid breuiter tangimus super philocaptionem sine maleficio.

Auicenna septem remedia ponit, quando videlicet personam ægrotantem facit, sed parum ista nostræ speculationi, nisi quantum mysticè animæ languenti deserviunt. Dicit enim li 3. quod ex variatione pulsus, & ad nominationē amari, cum ibi radix ægrotationis habetur, tunc si lex sustinet, fiet copula per matrimonium: quia sic sanatur cum obeditur naturæ.

3.
Amor hæreticus unde proveniat Per Hæreticos grauius vocabulum Episcopi intelligitur, quod amorem designat.
De insanis amoribus.

Hodiernum seculum fertur muliebrie.

Remedia contra amores non proveniētes ex maleficio.

naturæ. Aut fiat applicatio medicinaliū, de quibus ibidem tractat & docet. Aut vt ægiotus amorē suū de dilecto per licita remedia ad aliud diligendum conuertat, q̄ prior p̄eligere debet, & ita fugere p̄sentiā, quā sic distrahitur animus. Aut etiā si coniugibilis est tubuletur & dehortetur: q̄ op̄s amoris est maxima miserā. Vel dirigantur ad ipsum, qui quantum cum veritate & Deo possunt, vituperent corpus & dispositionem dilecti, & mores cum transfiguratione faciem iupi seu diuini. Vel saltem vltimō vt occupentur in rebus arduis, & distractiuis officijs.

Reuera sicut animalis homo per huiusmodi remedia formatu, ad spiritualem singula capiēdo interiore hominē reformabunt: obediatur legi mentis potius quā naturæ, conuertat amorē suū ad certās delicias, recordetur, quā momentaneum sit q̄ delectat, & æternum q̄ cruciat, quærat delicias in illa vita, vbi sic inchoantur q̄ nunquam finiuntur, cuius qui amator esse voluerit, & istam perdere & illā modo inueniet, & æternis ignibus deputabitur, ecce tua damna irrecuperabilia ex amore infano proueniunt.

*Amore capti
sunt exorcizandi.*

Super philocaptionē vero ex maleficio remedia in p̄cedenti capitulo tractata, non inconuenienter & hic applicari possunt. p̄cipuē autē exorcizatio per sacra verba, quā sibi ipsi facere taliter maleficiatus potest. Quotidiē autem Angelum sanctum sibi ad custodiā à Deo deputatum inuocet, puta confessione, sanctoium limina, p̄cipuē autem beatissimæ virginis frequenter, & sine dubio liberabitur.

*Virtutum armis illiciti
amores sunt debellandi.*

Sed quam vituperabile, vt barbari homines donis naturalibus, & virtutum armis abiectis, se ipsos tueri renuunt: cum puellæ sepius inuicta infirmitate huiusmodi maleficia his armis propulerunt: in quorum commendationem vnum ē multis in mediam producamus.

*Exemplum
sacerdotis, qui
virginem frustra maleficijs
ad amorem propellit.*

Fuit in iuriali villa quadam prope Lindauham Constancie diocesis, virgo adulta, facie pulchra, & elegantior moribus, in huius aspectu captus quidam vir leuis moribus, clericus ferē solo nomine, vtinam non sacerdos, qui vulnus suæ mentis ultra celare non valens, venit ad laboratorij dictæ virginis, & honestis verbis se recte Dæmonis exhibēs, p̄mō tandē ad amorē sui virginē ausus est verbis dumtaxat prouocare animum, q̄ illa diuino instinctu percipiens, intacta mēte & corpore, respōdit viriliter: Domine cū verbis talibus

talibus domum meam nolite frequentare, alioquin repellam sustinebitis, verecundia mediate. Cui ille. Et si me diligere modo tenuis verbis dulcibus monita, nunc post modicum coacta operibus me amabis, tibi promitto. Erat vir ille suspectus incantator, & de maleficio. Sed verba hæc vigo pro vento habuit, nec scintillam amoris carnalis ad vivum in se sensit pro tunc, sed evoluta non multo tempore, imaginationes amorolas de viro illo prædicto cepit habere. Quod illa percipiens, divinitus inspirata, ad matrem misericordiam confugit, & pro auxilio à filio impetrando devotissime imploravit, & statim honestam societatem requirens, peregrinam cepit ad locum Eremitarum, sic enim nominatum Ecclesia in honorem ipsius genitricis miraculose consecrata in præfata diocesi. In qua faciam taliter cõtella, ne in ea aliquid inveniatur possit malignus spiritus, & ad ipsam matrem pereratis precibus fulis, protinus omnis cessavit hostis machinatio, ita ut eam postmodum nunquam tãgeret.

Superfunt tamen adhuc & barbati viri, à Maleficis mulierculis importunè super huiusmodi sollicitati, quasi nequaquam à phyllocaptione earum se continere possent, qui tamen viriliter resistentes, quantum se ultro pulsare illecebibus imaginationibus sentient, tamen etiam per præsidia præmissa cuncta machinamenta Diaboli superarent.

Et verè speculum huius pugne quidam inveniens prædices in oppido *Isbray* qui quare à maleficis pullatus fuit, nec calamo exarare quis posset, semper virilem animum gerens, per præfata remedia intactus evasit: Quare & merito concluditur, præfata remedia contra huiusmodi morbum esse certissima, ita quod certissime liberentur, quicumque his armis utuntur.

Et quòd de amore inordinato, hoc & de odio inordinato, cum oppositorum eadem sit disciplina, intelligendum est: Licet æqualis in modo maleficiandi cum sit differentia, etiam aliud remedium illa persona, quæ odio habetur requirere debet. Ipse enim qui odio habet & in corde defert, non de facili, si adulter est, ad amorem uxoris, etiam per quasunque peregrinationes flectitur.

Et quia relatu Maleficarum compertum est, quòd per serpentes huiusmodi maleficia ad odiu procurantur, eò quòd dum primum instrumentum erat Diaboli, & in sui male

*Exemplum
constantis car-
stis inuicibus.*

*Malefici pro-
curant odio
per serpentes.*

*Migratio in
alias ades
amouet male-
ficia.*

*Carmina in
collo gestanda*

maledictionem recepit inimicitiam inter ipsam & mulie-
rem. Ideo & tales inimicitias ex ipsis procurare satagunt,
ponendo pellem aut caput serpentis sub limine hostij ca-
mera, aut domus, vnde & omnes anguli domus sunt per-
quirendi & innouandi, quò ad inhabitationes, quantum
possibile est: vel alienas inhabitare domos.

Et quidem cum dictum sit, quod seiplos maleficiati exor-
tizare valeant, intelligitur quòd verba sacra, benedictiones
& carmina, secum deferre in collo poterunt, siquidem le-
gere, aut seiplos benedicere, nescient, quare tamen qualiter
facienda sint, in sequentibus patet.

*Remedia super eos, quibus virilia membra prestigiosa arte
auferuntur, & vbi interdum in bestiales formas
homines transmutantur.*

C A P. I I I I.

Vper eos, qui prestigiosa arte illuduntur, & se
virili membro careere, aut in bestiales formas
transmutatos, esse putant, quibus remedijs sub-
leuari valeant, ex præmissis satis euidenter eli-
citur. Nam cum tales omnino diuina gratia destituantur,
quod principium in maleficiatis existit fundamētum, non
possibile, vt ferro manente in vulnere, emplastrum curati-
uum apponatur. Expediit ergo vt per veram confessionem
Deo ante omnia reconcilientur. Demum quia, vt supra, in
secunda parte operis, in capitulo septimo tactum est, ta-
lia membra nunquam in veritate euelli, aut segregari à
corporibus, sed tantummodo prestigiosa arte occultari ad
sensum tactus & visus. Patuit etiã, quod huiusmodi illusiones
in gratia constitutis, non ita facili ter, nec actiue, nec passi-
ue contingunt, vt videlicet eis membra auferantur, aut
quod in eorum visuã potentia, quasi alijs sint ablata delu-
dantur: idco & remedium in eodem capitulo exprimitur
cum ipso morbo, vt videlicet quantum possibile sit, cum
ipsa Malefica amice se componant.

*De transmuta-
tione homi-
nis in bestiam.*

Super eos denique, qui in bestiales formas se transmuta-
tos esse putant, sciendum quòd hoc genus malefici, nõ ita
in occidentalibus sicut orientalibus regnis practicatur: in-
telige

tellige quò ad secundas personas, licet quò ad proprias Maleficarum personas, hoc sæpius apud nos visum fuerit ipsas videlicet Maleficas in effigijs animalium oculis intuentium se obieciſſe, vt supra capitulo cætano deductum, quare & remedia quæ in tertia parte operis deducuntur, super exterminium videlicet Maleficarum per seculare brachium forent applicanda.

Et quidam quomodo orientales huiusmodi illusiones remediare solent, sic deducit Nam ex militaribus fratribus ordinis sancti Ioannis Hierosolymitani in Rhodis veridica relatione plura de his percepimus. Præcipue autem quod in ciuitate Salamina regni Cypri talis casus accidit. Nam cum ibi portus sit maris, & nauis quedam onusta mercimonijs applicando peregrinis nauim exeuntibus, vt quisque victualibus se munit, iuuenis quidam ex eis robustus domum cuiusdam mulieris extra ciuitatem supra littus maris situatam accessit, & an oua haberet ad vendendum à muliere sciscitabatur. At mulier cernens iuuenem robustum, forenses & alienum à patria, vnde minor de eo suspitio apud intraneos super eius perditionem oriri possit. expectata, inquit, paululum, & iuxta optata singula recipies. Et dum moram faceret, clausa in interiori parte domus, iuuenis ab extra, vt eum quantocius expediret, ne nauem eum negligere contingeret, clamare cepit: tunc mulier aliqua oua attulit, iuueni tradidit, & in casu quo nauem neglexisset, ad eam rediret, ipsi iniunxit. Veloci igitur cursu ad nauem quæ in littore maris erat, properauit, & ante ingressum eam, quod necdum alij socij omnes conuenerant, oua comedere & seipsum ieficere studuit. Et ecce post horam mutus effectus, & quasi mente destitutus: vt post ipse referre solitus erat, de seipso admirans, quidnam sibi accidisset, conicere non poterat: Volens ergo nauim intrare ab immorantibus baculis verberatus repellitur, cunctis acclamantibus: Ecce, ecce, quidnam in asino maledicatus bestia, num & tu nauim intrabis? Repulsus sic iuuenis, & verba illorum, qui ipsum asinum affumabant, intelligens, apud se ruminabat, & quod maleficio mulieris infectus esset cogitare cepit, præcipue in eo quod nullum verbum formare poterat, cum tamen ipse omnes intelligebat: Et dum rursus nauim ascendere tentaret grauioribus casus verberibus, ipsum amaro corde remanere, & recessum nauis conspiceret opus erat.

Hic

*Quomodo
mutati in be-
stias se saluēt
in oriente.*

*Miræ res ge-
stæ, de homine
in asinum
mutato.*

Huc illucq̄, discuiens cum omnes ipsum asinum æstima-
bant, necesse erat vt tanquã bestia ab omnibus tractaretur.
Compulsus igitur ad domũ mulieris iedit, cui ad placitũ
pro conseruatione vitæ suæ vltia trienniũ seruiuit, nil ope-
ris faciẽs manibus, nisi necessaria domus in lignis & bladis
apportans: etiam quę exportanda erant tanquã iumentum
deportabat, hoc consolationis relicto, vt licet ab omnibus
alijs iumentum reputaretur, ab ipsis tamen Maleficis con-
iunctim vel diuisim morantibus, vt verus homo humani-
tus conuersando in incessu, statu & habitu agnoscebatur.

*Quomodo
hominibus in
iumenta con-
uersis onera
imponantur.*

Quod si quaeritur, quomodo onera ipsi tanquã iumen-
to imponebantur. Dicendum quod sicut narrat Augusti-
nus de mulieribus stabularijs quę hospites conuertebant
in iumenta onera portantia lib. decimo octauo, cap. 17. de
ciuitate Dei: & de patre Præstantij qui se caballum seu
equum fuisse & annonam cum alijs animalibus baiulasse
narravit, vtique ex illis actis de præfenti iudicamus: ita
quod triplex deceptio præstigiola arte fiebat.

Prima quod ad homines iuuenem non vt hominem, sed
vt asinũ intuentes. Quod qualiter Dæmones facilitate pro-
curate possint, supra 8. cap. patuit. Secundo quod illa onera nõ
fuerunt illusoria, sed vbi vires iuuenis excedebant, Dæmon
inuisibiliter deferebat. Tertio quod sibi ipsi dum inter alios
conuersabatur, iuuenis etiam iumentum videbatur in ima-
gine duntaxat & æstimatua potentia, quę sunt affixę or-
ganis corporalibus: non autem in ratione quę non adeo
erat ligata quin se hominem sciebat, sed arte magica delu-
sum, vt tanquam bestia æstimaretur: sicut & de Nabuchõ-
donosor ibidem exemplificatur.

*Missæ conspe-
ctio immutat
Asinum in
hominem.*

Triennio igitur sic elapso, in quarto, scilicet, dum quodã
die ante meridiem ciuitatem præfatã intrasset, & mulier à
longe sequeretur, contigit quãdam Ecclesiam, in qua diui-
na celebrabantur, iuuenem sic maleficiatũ p̄terite audies
nolam campanæ, (cum more Latinorum & non Græcorũ
in illo regno diuina peragantur) pro eleuatione corporis
Christi ad Ecclesiam se conuertit & intate dum propter
verbera & expulsionem non auderet a foris genua & cru-
cia posteriora in terram fixit, & anteriores pedes, id est m̄-
nus, simul iunctas eleuans ex capite asinino, vt putabatur,
sacramentũ in eleuatione intueretur. Quod prodigium dum
certi

certi Ianuenses mercatores conspexissent, miiātes asinum sequentui, & inter se de miro opere confidentes, ecce Malefica cum baculo asinum insequitur. Et quia, ut præmissum est, huiusmodi maleficia illis in partibus plurimum practicantur, ad instantiam mercatorum per Iudicem asinus cum Malefica capitui. interrogata & questionibus exposita, cumen fatetur, & ut ad domum redire valeat, iuuenem restituere suæ formæ promisit, dimissa igitur ad domum regressa, iuuenis ad pristinam formam reducitur, & ipsa denuò capta debitam ultionem pro commissis suscipit, & iuuenis ad propria cum gaudio remeavit.

*Hoc est Ge-
nuenjes.*

Remedia contra obsessos ex maleficia.

C A P V T V.

Quòd interdū ex maleficio Dæmones quosdam homines substantialiter inhabitant, supra c. 9. satis patuit quibus etiam de causis. quia non solum pro grauibz criminibus proprijs, imo interdum pro proprio suo maiori merito: aliquando pro alieno leui delicto: aliquando pro suo veniali peccato. aliquando pro graui alieno peccato, & aliquando pro alieno facinore proprio pro quibus etiam diuersè diuersimodè possidentur, quidam plus, alij minus, ut etiam Nideri in suo Formicario recitat. Non mirum si maleficio, seu ad instantiam Maleficæ Dæmon Deo permittente, hominem substantialiter, modo quo ibi declaratum, quod videlicet per substantiam sit intelligendum inhabitet.

Quibus autem remedijs liberari possint, quòd videlicet per exorcismos Ecclesiæ, & cum hoc vera contritione, vel etiam confessione, ubi pro mortali quis esset obsessus, patuit ex ibidem deductis & ex illius sacerdotis Bohemi liberatione. Sed quòd ultra hæc duo remedia etiam tria alia valeant suffragari, videlicet Eucharistiæ sacra communio, sanctorum locorum applicatio, vel bonorum oratio & excommunicationis absolutio, præfati Doctoris discursu, quem etiam deducere expedit, cum non omnes necessariorum tractatum copiam habent.

*Sacram com-
munionē sal-
uare obsessos
à maleficio.*

Nam de ipsa sacra communione, Cassianus colla. abba.

prima

prima, loquitur in hæc verba: Communionem sacrosanctã, nequitia spiritibus traditam, à senioribus nostris, nūquam meminimus interdictam: Quinimo etiã, si posset eis quotidie impartiri eam etiam debere censebãt. quæ ad purgationem ac tutelam corporis animæq, peruenire credenda est, & quæ ab homine percepta, eum qui in membris eius insidet spiritum seu in ipsis latitare conatur quodam exitus fugat incendio. Hoc namque modo curatū Abbatem Anthoniū nuper aspeximus: insultabit offenso cum eum à cœlesti medicina viderit segregatum: tanto enim durius & frequentius attentabit affligere, quanto eum à spirituali remedio senserit longius abdicatum. Hæc Cassianus.

Et iterum de eisdem ibidem dicit: Duo hîc credere immobiliter oportet. Primò, quòd sine Dei permisso nullus ab his spiritibus omninò tentetur. Secundo quòd omnia, quæ nobis à Deo inferuntur siue tristitia ad præsens, siue læta videantur, velut à pijsimo patre, clementissimòque Medico pro nostris utilitatibus irrogentur. Et idcirco eos velut Pædagogos traditos humilitatis vt decedentes ab hoc mundo, vel purgationes ad vitam aliam transferantur, vel pœnali rigore plectantur, qui secundum Apostolum traditi sunt in præsentem, Satanz, in intentum carnis, vt spiritus saluus fiat in die Domini nostri Iesu Christi,

Sed hîc oritur dubitatio: cū Apostolus dicat: probet seipsum homo, & sic de pane illo edat, quomodo possunt obsessi, non habentes vsum rationis, cõmunicare? Respondet S. Tho de hoc in 3. par. q. 80. sic distinguendum de omnibus amentibus. Aliqui, inquit dicuntur, nō habere vsum rationis dupliciter. Vno modo quia habent debilem vsum rationis, sicut dicitur non videns, qui malè videt. Et quia tales possunt aliquam deuotionem concipere huius sacramenti, non est eis hoc sacramentum denegandum.

Alio modo dicuntur aliqui non habere vsum rationis, quia sic à natiuitate permanserunt & sic talibus non est hoc sacramentum adhibendum, quia in eis nullo modo præcessit huius sacramenti deuotio.

Aut non semper caruerunt vsa rationis, & tunc si pius quando erant suæ mentis compotes apparuit in eis huius sacramenti deuotio, debet eis in articulo mortis hoc sacramentum exhiberi, nisi fortè timeatur periculum vomitus
vel ex

*Diaboli sunt
pædagogi hu-
militatis.*

*Quibus ob-
sessis sacra-
mentum non
sit dandum.*

vel expuitionis.

Vnde legitur ex Concilio Carthaginensi, & habetur 26, q. 6. Is qui in infirmitate pœnitentiã petit, si casu, dum ad eũ inuitatus sacerdos venit, oppressus infirmitate obmutuit, vel in phrenesim conuersus fuerit, dent testimonium qui eum audierunt. Et si continuò creditur moriturus, reconcilietur per manus impositionem, & infundatur ori eius Eucharistia. De baptizatis, qui corporaliter ab immundis spiritibus vexantur, est eadem ratio & de alijs amentibus. Hæc Th. Addit tamen in 4. distin. 9. quòd dæmoniacis non est deneganda cõmunio, nisi certum sit, pro aliquo crimine à Diabolo torqueri. Cui sic Petr' de Palude addit: In hoc casu p̄ excõmunicandis sunt habendi, q̄ traditi sunt Satanæ.

Ex quibus liquet, quòd si aliqui sunt possessi à Dæmone etiam propter sua crimina, habentes tamen lucida interualla, & rationis vsum, postea conteruntur de peccatis suis, vel debitè confitentur. tales cum sint absoluti coram Deo, nullatenus sunt à communione diuinissimi sacramenti Eucharistia sequestrandi.

De sanctorum applicatione, vel deuota oratione, quomodo per hæc obsessi etiam potenter liberentur, legendæ sanctorum refertæ, sunt. Merita enim sanctorum martyrum, confessorum, virginum, exigunt vt hi spiritus nequam, sanctorum in patria existentium, oratione & intercessione vincantur, quos sancti in via vicerunt.

Similiter viatorum deuotæ orationes liberationem obsessorum obtinuisse sæpè leguntur. Vnde ad hoc hortatur Cassia. vt supra. Si inquit, haberemus hanc sententiã, imò fidem, quàm superius comprehendì, & vt omnia per dominum fieri pro utilitate animarum & dispensari vniuersa, nõ solùm nequaquam despiciemus eos. sed etiam pro eis, tanquam pro membris nostris incessanter orabimus, eisque totis visceribus ac pleno compatiemur affectu.

¶ De ultimo modo absoluendi aliquẽ ab excommunicatione, sciendũ, quòd nec iste communis est, nec fortè licitus, nisi habenti autoritatem & specialem reuelationẽ, vel probabilitatem, quòd possessus quis sit propter excommunicationem Ecclesiæ, sicut Apostolus, 1. ad Corinth. 5. excommunicatũ à se à & plebe Corinthũ fornicatũ tradidit Satanæ in interitum carnis, vt spiritus saluus fieret in die Do-

*Sanctorum meo-
rita abigunt
Dæmones.*

*De excommu-
nicatione.*

mini nostri Iesu Christi, id est, vt gl. dicit, vsque ad illuminationem gratiæ contritionis, vel ad iudicium.

Et pseudodoctores, qui fidem perdiderant, videlicet Himenzum & Alexandrum tradidit Satanæ, vt discerent non blasphemare. i Tim. i. Tantæ enim potestatis erat Apostolus (dicit glo.) tantamque gratiam habebat, vt recedentes à fide solo verbo traderet Diabolo.

Vnde S. Thom. in 4. distin. 18. vbi magister tres effectus excommunicationis tradit: eisdem sic declarat idem Doctor. Ex hoc ipso, inquit, quòd aliquis suffragijs Ecclesiæ priuatur, triplex incommodum incurrit, pericula quæ quis ex suffragijs consequitur. Valet enim ad augmentum gratiæ, eis qui habent, vel ad merendum ei, qui non habet. Et quântum ad hoc, magister dicit, quòd gratia subtrahitur per excommunicationem, valet etiam ad custodiam virtutis. Et quantum ad hoc, dicit q̄ protectio subtrahitur, nō quomodo à Dei prouidentia excludantur, sed ab illa quæ filios ecclesiæ specialiori modo custodit. Valent etiam ad defendendum ab hoste, quântum adhuc dicit, quòd Diabolo maior potestas seruiendi in ipsū datur & corporaliter & spiritaliter.

Vnde in primitiua Ecclesia, quando oportebat per signa homines ad fidem inuitare, sicut Spiritus sanctus visibili signo manifestatur, ita excommunicatus corporali vexationi à Diabolo innotescebat. Nec est inconueniens, si ille, qui non est desperatus, hosti datur, quia nō datur ei quasi damnandus, sed quasi corrigendus: cum in potestate Ecclesiæ sit, ex eius manu ipsum cupere cum voluerit. Hæc Th. Vbi tamen Exorcista ad cautelam obsessum absoluat, non videtur inconueniens.

*Cautela pro
Exorcistis.*

Sed subdit Nider, quod cauendum est valdè Exorcistæ, ne de suis viribus facilliter præsumat, aut iocum & ludum serioso Dei operi intermiscat, aut superstitiosum vel suspectum aliquid de maleficio aduciat, Alioquin pœnam vix euadet: vt declaratur per exempla.

Nam de primo refert B. Gieg. i. dialogo de quadam, quæ contra conscientiam suam à marito petente obtinere debiti redditionem in vigilia dedicationis Ecclesiæ S. Sebastiani & quia cōtra cōscientiam Ecclesiæ processionem se immiscuit, possessa est, & publicè furiebat. Quo viso sacerdos eiusdē Ecclesiæ, de altari syndonem rulit, eamq̄ cooperuit, sed & hunc

hunc sacerdotem repente Diabolus simul inuasit. Et quia ultia vires voluit quicquam præsumere, compulsus est in sua vexatione cognoscere quis esset. Hæc Greg.

De secundo, vt nullus de officio exorcistatus sanctum ordinem concetnens iocum faciat. Refert Nider se vidisse *Ioculares Ex-* in conuentu Coloniensi fratrem verbis satis iocosum, sed *exorcista.* in gratia expellendi Dæmones famosum. Hic cum in terminis conuentus Coloniensis Dæmonem in oblesso corpore arctaret, iam Dæmon petiuit à fratre locum recedendi: quo gauisus frater, ait in ioco In cloacam meam vadas. Exiit igitur Dæmon nocte, cum frater ventrem purgare vellet, Dæmon eum tam diu torsiit prope cloacam, vt vitam cum difficultate saluaret.

Sed & hoc præcipuè cauendum, vt obsessi etiam per *Demoniaci* Maleficias, ad præsidia Maleficarum non ducantur. Vnde & de *nō ad Malefi-* præfata fœmina Grego. infert. Cum, inquit, propinqui eam *cos ducendo.* carnaliter amantes, atque amando persequentes ad obtinendum salutis remedium Maleficis tradidissent, & per eas ad fluuium ducta, & in aquammersa multis incantationibus agitata fuisset: dum vnus Dæmon expelli debuit, legio subintravit, & eorum distinctis vocibus iam clamare cepit: vnde consanguinei tandem confitentes, & de hoc dolentes eam præsentarunt sancto Episcopo Fortunato, qui diuturnis orationibus & ieiunijs, eam ex integro sanauit.

Sed quia dictum est, debere Exorcistas cauere, ne superstitiosum vel suspectum aliquid de maleficio adiciant, dubitare Exorcista posset, An certas herbas & petras, etiã nō benedictas adhibere posset? Responsio. Si benedictæ sunt herbæ, tantò melius, si verò non, vt herba quædã, quæ aliàs nominatur Fuga Dæmonis. vel etiam naturas lapidum, si quis adhibeat, nō erit superstitiosum: dūmodò credat, quòd non directè de sui natura Dæmones compellunt, quia tunc incidere in errorem, quòd simili modo alijs herbis aut verbis possent cogi, vt errore Necromanticorum fatetur, putantes se efficere per naturales & inditas talium virtutes.

Vnde sanctus Th. in 4. dist. 7. ar. vlt. Non est, inquit, credendum aliquibus virtutibus corporalibus Dæmones subiacere, & ideo non coguntur inuocationibus & factis quibusdam Maleficis, nisi in quātū per hoc fœdus cum eis initur. Secūdū q̄ dicitur Esaiæ 18. Percussimus fœdus cū morte; &

*Locus Iob, ex
piscatus,*

cum inferno fecimus pactum Et illud Iob. 40. An extrahere poteris. Leviathan hamo, &c. & sequentia verba sic finiter exponit super Iob dicens: Si quis recte considerat omnia premissa, videtur pertinere ad presumptionem Necromanticorum uiconfutanda, qui nituntur cum Dæmonibus pactum inire, ac eos sibi inuicere, vel qualitercūq; cōstringere.

Ostenso ergo, quod homo nō potest sua virtute Diabolum superare, concludit dicens. Pone super eum manum tuam: subaudi si potes; superatum tamen virtute diuina. Unde subdit memento belli, quo scilicet, ego pugno contra eum, & potest dici, quod ponitur præsens pro futuro, scilicet, pugnabo in cruce, ubi capietur Leviathan per hamum, scilicet, per diuinitatem occultatam sub esca humanitatis: aestimans saluatorem purum hominem. Unde etiam postea 41. dicitur, Non est potestas super terram, quæ ei possit comparari. Per hoc inquit signatur, quod nulla virtus corporalis, potest adæquari potestati Dæmonis, quæ est potestas pure spiritualis. Hæc Thomas.

Melodis fugatur Damon.

Sed quia indirecte à Dæmone obsessus, potest virtute melodiæ, ut Saul per cytharā David, vel herbarum, vel corporalis rei alterius sibi à naturali proprietate in existenti releuari: Ideo applicari possunt. Quod quidem posse fieri auctoritatibus & rationibus deducitur. Nam 26. quæstio. 7. dæmonium sustinenti dicitur, licet petras vel herbas habere sine incantatione: & sunt Hieronymi verba.

Tobie historia comprobatur, applicatione herbarum,

Item magister in histo. tractans illud Tobie, Cordis particulam, scilicet, de pisce quem cepisti, si super carbones ponas, fumus eius exterret omne genus Dæmoniorum, siue à viro siue à muliere, ita ut ultra non accedat, ad eos, dicit. Nec super hoc mirari debemus cum fumus cuiusdam arboris adustæ eandem vim habere videatur quamuis etiam spirituales in se contineat sensum, scilicet, de futuro spiritualis orationis.

*Quomodo
Dæmones in
sistent corporalia,*

Ad idem Albert. super Lucam 9. & Nicolaus de Lyra. 1. Reg. 16. imò & Paulus Burdegalensis super 1. Reg. 16. hanc cōclusionem tenet, quod non solum cōcedendum videtur, quod per aliqua sensibilia possunt afflicti à Dæmonibus releuari, sed etiam per sensibilia aliqua possunt totaliter liberari. Sed hoc intellige, quando non atrociter affliguntur, & probat per rationem. Nā cum Dæmones non possint materiam

teriam corporalem secundum suam voluntatem transmutare, sed debita activa debitis passivis coniungendo, ut Nicolaus dicit. Eadem ratione per aliquam rem sensibilem potest dispositio causari in corpore humano, per quam fiet aptum ad suscipiendum actionem Daemonis. Verbi gratia: Mania est maxime dispositiva ad alienationem mentis secundum Medicos, & per consequens ad suscipiendum afflictionem Daemoniacam: Quae quidem Daemoniaca passio, ubi penitus curatur, penitus afflictio Daemonis activa recedens passiva in possessio recederet.

Idem posset dici de iecore piscis idem de melodia David, ratione cuius licet primo refocillaretur Saul & leuius haberet, tamen totaliter expulsus fuit per illam, ut dicit liturgia: Recedebat ab eo spiritus malignus. Nec consonum est liturgiae, dicere, quod hoc fiebat ex merito David; seu per operationes eius: quia non est verisimile, quod hoc scriptura taceret, cum esset in laudem eius notabiliter dictum. Haec de Paulo praefato, Licet non posuerimus supra in quaest. 5. prima parte: Quod quia praefigurabatur virtus crucis per expansionem veterum corporis Christi, ideo liberabantur Saul. Et plura ibi etiam continentur, quae praesenti speculationi sequere possunt. Tantum concludamus, quod rerum sensibilium applicatio in Exorcismis licitis non est superstitiosum iam autem non expedit de ipsis Exorcismis aliqua differere.

Davidis cythara non refocillatur Sauli. Quid cythara Davidis significet.

Remedia per licitos Exorcismos Ecclesia, contra quasvis infirmitates a Maleficis illatas, & de modo Exorc-

Zandi maleficatos.

C A P. VI.

VIA, ut in superioribus tactum est, Maleficae omne genus infirmitatis corporalis inferre possunt: quare & sub generali regula concludere oportet, quod quicquid remedii in verbis, vel operibus, alijs infirmitatibus supra notatis applicari potest, hoc etiam quibuscunque alijs infirmitatibus praecedentibus non expressis: ut ubi epilepsia aut lepra essent inflicta, convenire potest. Et quia inter remedia verborum exorcismi liciti computantur, de ipso etiam saepe mentio;

saepem

tanquam de quodam generali remedio habita est : tria principaliter de ipſo practicanda ſunt.

Primo, an non habens exorcistaus ordinem, vt ſ. laicus, vel ſecularis perſona valeat licite Dæmones, aut eius maleficia exorcizate. Vbi tres aliaſ annexuntur, qualiter videlicet ſunt liciti. Et de ſeptem conditionibus, quæ requiruntur ad carmina & benedictiones, vt quis valeat ſecum talia deſerue : & tertio qualiter morbus ſit exorcizandus, & Dæmon coniurandus ſecundum principale, quid agendum vbi gratia ſanitatſ per exorcismos non obtinetur. Et tertio, quò ad remedia, non iam verborum, ſed operum cum ſolutionibus certorum argumentorum.

Miſſa in priuatis adibus dici poteſt.

Ad primum eſt Doctõris Thom. in 4. diſt. 23. ſenten. In ordine, inquit, exorcistaus & in alijs minoribus ordinibus omnibus, cum conferuntur, recipitur poteſtas vt quis hoc vel illud ex officio facere poſſit, puta exorcizare : & idem à non habentibus ordinem, licite fieri poteſt, quamuis illi hoc non habeant ex officio. Sicut in domo non conſecrata poteſt dici Miſſa, quamuis conſecratio Eccleſiæ ad hoc ordinetur, vt in ea Miſſa dicatur, ſed hoc tunc magis pertinet ad gratiam gratis datam quam ad gratiam ſacramenti.

Etiã licitum eſt laico exorcizare.

Ex quibus verbis dici poteſt, qd licet ad liberationem maleficiati, bonum eſt concurrere exorcistaus habens poteſtatem exorcizandi morbos maleficiales, tamen etiã interdum deuotæ perſonæ abſque exorcismis, vel cum ipſis fugare poſſunt huiusmodi morbos.

I. aſi in anima varò curantur in corpore.

Nam fertur de quadam virgine paupercula, & ideo plurimũ deuota, cuius dum amicus in pede maxime per maleficium læſus fuerat, quod iudicio Medicorum patuit, eorũ etiã quòd nullis medicaminibus ſanari poterat, contigit vt virgo infimum viſitaret, qui & ſtatim ab ea petiuit, vt pedi benedictionem aliquam applicaret. Annuit illa, & ſilenter tantummodo orationem Dominicam, & Apoſtolorum Symbolum cum geminatis viuificæ ciucis ſignis applicuit. Tunc ſtatim infirmus curatum ſe ſentiens, ſcire voluit in remedium futuroiũ, quid carminationis virgo applicaſſet. Quæ reſpondit. Vos debili fide, diuinis & approbatis exercitijs Eccleſiæ non inhæretis, & carmina ac remedia prohibita crebro veſtris infirmitatibus applicatis, idcirco ratio in corpore curamini, quia ſemper in anima læduntur.

nini. Sed si in orationem & signorum licitorum efficaciam speraretis, facillimè sæpè curaremini. Nihil enim tibi applicui, nisi dominicam orationem, & Apostolorum Symbolum & iam sanatus es.

Gratia huius exempli quæritur, an non aliæ benedictiones & carminationes seu coniurationes per exorcismos habeant efficaciam, cum hic videantur reprobari. Respondetur quod hæc virgo non reprobavit nisi illicita carmina, cum illicitis coniurationibus & exorcismis.

Pro cuius intellectu considerare oportet, unde huiusmodi habuerunt originem, & quomodo ad abusum deueniunt. Nam principium horum fuit sanctissimum: sed sicut omnia Dæmonis instinctu deprauantur mediantibus Dæmonibus & malis hominibus, ita & diuina nomina. Apostoli enim & sancti viri secundum illud Marc. ult. In nomine meo Dæmonia eicient: infirmos visitarunt, & orationes super eos per sacra verba fuderunt, deinde successu temporis sacerdotes deuotè similia ritè peregerunt, propter quod deuotissimæ orationes & sancti exorcismi reperiuntur in antiquis hodie Ecclesijs ad omnia, quæ homines facere aut pati poterant, per deuotos viros applicati, olim sine omni superstitione, sicut etiam hodiè literati & sacræ Theologiæ Doctores reperiuntur, qui infirmos visitantes similia

*Unde ab usibus
exorcismorum
manauerit.*

*Exorcismi sunt
per ægros
adhibiti.*

verba ægrotis applicant, & non solum dæmoniis. Sed heu, superstitiosi homines à se multa vana & illicita ad instar horum inuenerunt, quibus hodiè vtuntur circa infirmos & iumenta: nec clerus amplius ex sua desidia licitis vtitur verbis, visitando infirmos. Propter quod Guillelmus dictus Durandus glossator Raymundi dicit, quod talia præfata sacerdos religiosus aut discretus, etiam laicus vir, siue mulier excellentis vitæ probatæ discretionis facere potest, siue oratione licita super infirmum non super pomum aut super cingulum aut similia, sed super infirmitates Iuxta illud Euangelistæ. Super ægros manus imponent, &c. Nec sint huiusmodi personæ prohibendæ à talibus, nisi fortè timeatur quod ad exemplum illorum indiscreti & superstitiosi alij carminationis sibi vsurpent abusum, ruentes se exemplo illorum. Hi ergo superstitiosi carminatores reprehenduntur à prædicta virgine, & dixit illos habere debilem fidem, imò malam, qui tales consuluerunt.

Etiam mulieribus conceditur exorcizare.

Iterum autem gratia huius declarationis quaeritur, quibus verbis carmina & benedictiones censentur licitæ vel superstitioſæ, & de modo quo debent applicari: & an Dæmon ſit coniurandus, & moribus exorcizandus.

*Superſtitio
quid ſit.*

Ad primū, quod, quia hoc dicitur licitum in cultu Chriſtianæ religionis, quod non eſt ſuperſtioſum, & ſuperſtioſum dicitur (vt notatur ex gl. ſuper illo ad Coloff. 2. quæ ſunt rationem habentia in ſuperſtitione) quod ſuper modum religionis ſeruatui, vnde ibi dicitur: ſuperſtitio eſt religio ſuprà modum ſeruata, id eſt religio modis vel circumſtantijs malis & defectuoſis practicata.

*Adiurationes
licitæ.*

Etiā ſuperſtioſum eſt; quicquid traditione humana nomen religionis uſurpat abſque ſuperioris autoritate, vt hyninos iungere ad Miſſas defunctorum præfationē interrumpere: Symbolum in Miſſa cantandum abbreviare, aut in organis & non in choro decantare in Miſſa reſpondentem non habere & his ſimilia. Sed ad propoſitum noſtrū modo, quando fit aliquod opus ex virtute religionis Chriſtianæ, vt vbi quiſque veſlet infirmos ſubuenire per aliquā orationem & benedictionem per verba ſacia: de qua materia nunc intendimus, talis habet conſiderare ſeptem cōditiones, quæ ſi reperiuntur, talis benedictio cenſetur licita, etſi fiat per modum adiurationis, per virtutem diuini nominis, per virtutem perum Chriſti, quæ ex ſua natiuitate, paſſione, pretioſa morte, &c. innotuerunt per quæ etiam Diabolus victus & eiectus fuit, dicentur illæ benedictiones, carmina & exorcifmi liciti: & hi qui practicāt poſſunt dici Exorcifæ, aut Incantatores liciti. Iuxta Iſid. 8. Etymō Incantatores dicuntur, qui artē aliquam verbis peragunt.

*Necromantica
imagines.*

Et prima conditio cōſideranda, vt ex doctrina ſancti Tho. 2. 2. q. 93. elicitur, vt verba non contineant aliquid quod pertineat ad inuocationem Dæmonū expreſſam vel tacitā. Quid ſit expreſſa, patet: quid ſit tacita hoc conſideratur ex intentione & opere. Intentione, vt vbi operans non curat ſiue à Deo, ſiue à Diabolo habeat in ſuo opere intentum, dum modo finē optatū conſequatur opere. Vt vbi opus quod facit, non habet aliquā proprietatem ex natura ad producendū talem effectū. De qua non ſolū Medici & Astrologi, imò Theologi habent iudicare. Per quem modum Necromantici faciūt imagines annulos, & lapides artificiales, qui

qui utique nullam habent naturalem inclinationem ad effectus, quos ipsi expectant sæpissimè, vnde & in eorum opetibus Diabolus se habet immiscere.

Secundò considerandum est, ne benedictiones seu carmina contineant aliqua nomina ignota, quia secundum Chrysostomum talia metuenda sunt, ne in eis aliquid superstitionis lateat.

Nomina ignota sunt suspecta.

Tertiò, ne materia verborum aliquid falsitatis cõtineat: quia sic eius effectus non posset expectari à Deo cum ipse non sit testis falsitatis. Sic quædam vetulæ in suis carminibus vtuntur rithmatizando: Beata virgo Iordanem transiit, & tunc S. Stephanus ei obuiavit, & eam interrogauit, & multas alias fatuitates.

Rithmica locutiones

Quartò, ne ibi contineantur vana & characteres inscripti præter signum crucis. Vnde Breuia, quæ portantur à soldatis reprehenduntur.

Breuia militum.

Quintò, ne spes habeatur in modo scribendi, legendi, ligandi, aut in quacunque huiusmodi vanitate, quæ ad diuinam reuerentiã non permeat: quia alias omninò iudicabitur superstitiosum.

Sextò, vt in allegatione & prolatione diuinorum verborum, vel scripturæ sacre respectus solum habeatur ad ipsa sacra verba & ad intellectum eorum, & ad Dei reuerentiã, seu ad virtutem diuinam à qua expectatur effectus, vel ad sanctorum reliquias, à quibus præfata expectantur secundariò, licet à Deo principaliter.

Septimò, vt committatur effectus, qui expectatur, diuine voluntati: qui scit, vtrum sanctas vel tribulatio plus profit inuocanti vel minus vel an obsit. Et hanc conditionem ponit Tho. in 1. secundum in materia de gratia, & dist. 15. in 4.

Signatio credentium.

Vnde concludamus quod si nulla dictarum conditionum opus infecerit illud erit licitum: probat Thomas supra illud Marci ultimo: Signa eos qui crediderint: & post, In nomine meo Dæmonia eicient, &c. serpentes tollent. Ex quo elicit, quod prædictis seruatis conditionibus, per diuina verba licitum est arcere serpentes.

Item probat præmissa vterius. Non minoris sanctitatis sunt verba Dei, quàm sanctorum reliquie dicente Augustino. Non est minus verbum Dei, quàm corpus Christi. Sed secundum omnes, licet reliquias sanctorum secum reuerenter

Verbum Dei non minus est quàm corpus Christi.

portare: ergo qualitercunque nomen Dei inuocemus, ritè per orationem Dominicam, per ſalutationem Angelicã, per eius natiuitatem, paſſionem, quinque vulnera, per ſeptè verba, quæ protulit in cruce, per titulũ triumphalem, per tres clauos, & aliorum armorum militiæ Chriſti, contra Diabolum & eius opera, omninò eiunt licita & ſpes poteſt haberi in eis, committendo effectum diuinæ voluntati.

*Serpentes li-
tere conuira-
tionibus arce-
re.*

Et hoc quod dictum eſt de coartatione ſerpentum, idem intellige de alijs animalibus, quando ſolus reſpectus habe- tur ad ſacra verba, & ad diuinam virtutem. De iſtis tamen cautè eſt agendum incantationibus: quia vt dicit Doctor, Tales incantatores ſæpè habent illicitas obſeruantias, & per Dæmones ſortiuntur effectum, præcipuè in ſerpentibus. Qui ſerpens fuit primum Dæmonis instrumentum ad ho- minem decipiendum.

*Incantator
ſerpentum in-
terimitur à
ſerpente.*

Nam in ciuitate Saltzburgenſi quidam incantator erat, hic quadam die ad ſpectaculum aliorum, cunctos ſerpentes ad quandam foueam incantare voluit, & interimere, ex ſpatio, vt fertur, vnius militaris. Congregatis ergo vndique ſerpentibus, dum ipſe ſupra foueam ſtaret, nouiſſimè qui- dam ingens & horribilis ſerpens, foueam intrare difficul- tabat, & ſæpè quali ipſum abſcedere permetteret, & liber ſerpere quo vellet, motibus innuebat. Sed cum ille ab in- cantatione eius deſiſtere nolebat, alijs omnibus in fouea interceptis, quia ſtatim ibi moriebantur, & neceſſe erat, vt & ille horribilis intraret, ſtans ſerpens ex oppoſito in- cantatoris, ſupra foueam ſaltum fecit, & in ipſum incanta- torem irruit, & ventrem eius vt cingulum ſtringens, ipſum incantatorem ſecum in foueam traxit, & interemit. Qua ex re perpenditur, non niſi pro vtilitate, ad fugandum vi- delicet ab hominum inſtationibus, talia ſunt virtutè diuina practicanda, & cum Dei timore & reuerentia.

*Quomodo
ſcripti exor-
ciſmi geſtandi
& appendendi.*

Quò ad ſecundum, videlicet, quomodo ſint huiusmodi exorcismi vel carmina deferenda, & ad collũ ſuspendenda vel in veſtimētis inſuenda. Videtur quòd talia ſint illicita, Nam Auguſt. 2. de doctrina Chriſtiana. Ad ſuperſtitionem pertinent mille magicarum artiũ, & ligaturæ, & remedia, quæ Medicorum quoque diſciplina condēnat, ſiue in præ- cantionibus, ſiue in quibusdam notis, quas characteres vo- cāt, ſiue in quibusdā rebus ſuspendendis atque inſignādis.

Item

Item Chrysostomus super Matthæū. Quidam aliquam partem Euangelij scriptam circa collum portant. sed nonne quotidie Euangelium in Ecclesia legitur & auditur ab omnibus? cui ergo in auribus Euangelia posita nihil profunt, quomodo cum possunt circa collum suspēsa seruare? Deinde ubi est virtus Euangelij, in figuris literarum, an in intellectu sensuum. Si in figuris, bene circa collū suspendis, si in intellectu, ergo melius in corde posita profunt, quàm circa collum suspēsa.

Notandum est
etiam Chryse-
stomi.

Sed hinc est responsio Doctorum, præcipue sancti Thomæ, ubi supra artic. 4. ubi querit: An suspendere Diuina verba ad collum sit illicitum: quod in omnibus incantationibus vel scripturis suspēsis, duo cauenda videntur.

Primo quidem, quid sit quod scribitur, utrum sit ad invocationes Dæmonum pertinens, manifestè tunc non solum superstitiosum imò illicitum, & Apostasia à fide iudicatur, ut supra tactum fuit sæpè.

Similiter etiam cauendum ne contineat ignota nomina, &c. accipe conditiones supra positas: & tunc sicut licitum est huiusmodi super infimos ore proferre: ita licitum est illa secum deferre. Præfati autem Doctores respectum habent & damnant. cum quis ad figuras & literas scriptas maiorem haberet aduertentiam & respectum, quàm ad intellectum verborum.

Et si dicatur, quod laicus non intelligens verba, non potest habere respectum ad intellectum eorum: Respondetur habeat respectum ad virtutē diuinam, & illam cōmittat diuinæ volūtati, ut faciat quicquid placitum fuerit suæ pietati.

Quò ad tertium: an simul Dæmon sit coniurandus & morbus exorcizandus, vel è conuerso, aut vnum sine altero. Responsio, Hinc plura sunt aduertenda Primo, an Dæmon semper sit præsens, quando maleficatus affligatur. Secundo, cuiusmodi res possit exorcizari aut adiuuari. Tertio, de modo exorcizandi.

Ad primum, cum iuxta Damascenum, Dæmon ibi est, ubi operatur: videtur quod maleficato semper præsens sit, cum eum affligit. Item in legenda beati Bartholomæi tunc videtur sanare Dæmon, quando cessat à læsione.

An Dæmon
semper præ-
sens sit, cum
maleficatus
affligit.

Responsio, quod Dæmon præsens sit maleficato & afflicto, hoc potest intelligi dupliciter, vel quò ad suū esse, vel quò ad

*Quomodo
Diabolus mor-
taliter peccā-
tes inhabitet.*

ad suum effectum. Primo modo, præsens est in principio dum maleficiū intromittit. Secundo modo per se nō dicitur præsens in suo effectu sicut etiam cum Doctores quæ-
runt, an Diabolus cū qualibet cūpa mortali hominē sub-
stantiā rei inhabitet: dicunt quōd non per se, sed per suum
effectum: sicut dominus inhabitare dicitur seruum, quan-
tum ad suū dominium: aliud tamen de obsessis.

Quō ad secūdum, cuiusmodi res possint exorcizari, No-
tandum est super Doctois Thomæ in 4. dist. 6. sententiā,
vbi dicit, quōd quia propter peccatum hominis Diabolus
accipit potestatem in hominem, & in omnia, quæ in vsum
hominis veniunt in ipsius nocuimentum. Et cū etiā nul-
la conuenientia est Christi ad Belial. Ideō quādo cūque
alius sanctificandū est ad cultum diuinum, prius exorci-
zatur, vt liberatū à potestate Diaboli, quā illud in nocuimē-
tum hominis assumere poterāt, Deo cōsecretur. Et hoc pa-
tet in benedictione aquæ & consecratione rēpli & in om-
nibus huiusmodi. Vnde cū prima satisfactio qua homo
Deo cōsecratur, sit in baptismo, oportet q̄ etiā homo prius
exorcizetur, quā baptizetur, multō fortiori ratione quā
aliæ res. Quia in ipso homine est causa, quare Diabolus
potestatem accepit in alia, quæ sunt propter hominē scilicet
peccatum originale, vel actuale. Et hæc significant ea,
quæ in exorcismo dicuntur, vt cū dicitur: Recede ab eo
Sarana, & huiusmodi, & similiter ea quæ ibi fiunt.

*Cur homo in
baptismo ex-
orcizandus.*

*Morbi non
exorcizantur,
sed morboſi,
non infecti,
sed infecti.*

*Cibaria &
potāgia ma-
leficiorum
exorcizanda.*

Ad propositū ergo, cū quæritur, an morbus sit exorci-
zandus & Dæmon adiurandus, & quid illorum primō, Re-
spondetur, morbus nō exorcizatur, sed ipse homo morbo-
sus & maleficiatus. Sicut in puero nō exorcizatur infectio
fomitis, sed puer infectus. Item sicut prius puer exorcizatur
& post Diabolus adiuratur vt recedat, ita maleficiat⁹ pri⁹
exorcizatur, & post Diabolo & eius facturæ imperat vt re-
cedat. Item sicut sal & aqua exorcizantur, ita maleficiato
omnia quæ in ipsius vsum conuerti possunt, vt cibaria &
potāgia exorcizare & benedicere plurimum expedit. Item
licet ritus exorcismi teneat in baptizandis vt fiat exuffla-
tio versus occidentālem partem & abrenunciatio: secūdo
manuum ad coelum erectio, cū sacra fidei confessione
Christianæ religionis: & tertio oratio, benedictio, & mā-
nus impositio: & quarto denudatio, & oleo sancto unctio
& post

& post baptismum communio, & candidioris vestis induitio. Tamen non est necesse, ut hæc circa maleficarum exorcizandum fiant, sed quod primò purè & debite sit confessus, candelam accensam, si potest, teneat, & faciam communionem recipiat, & loco vestis candidæ, candela benedicta in longitudine corporis Christi, aut ligni crucis, nudo corpore circumligatus maneat. Dicit ergo potest.

Maleficarum ad candelam benedictam, in longitudine corporis Christi alligandam.

Exorcizo te Petrum, aut Barbaram infirmum, sed sacro sancto baptisate renatam, per Deum vivum, per Deum verum, per Deum sanctum, per Deum qui te suo pretioso sanguine redemit, ut fias homo exorcizatus, ut effugiat atque discedat à te omnis phantasia & nequitia Diabolicæ fraudis omnisq; spiritus immundus, adiuratus per eum qui verus est iudicare vivos & mortuos: & seculum per ignem, Amen. Oremus. Deus misericordiae, Deus clemens, qui secundum multitudinem miserationum tuarum, quos diligis, corripis, & quos recipis pie ad emendationem coeques, te invocamus Domine, ut famulo, qui in corpore patitur membrorum debilitatem, gratiam tuam conferre digneris, ut quicquid terrena fragilitate corruptum, quicquid diabolica fraude violatum est, unitati corporis Ecclesiae membrum redemptionis annecte.

Modus & forma exorcizandi maleficos.

Miserere Domine gemitum, miserere lachrymarum eius, & non habentis fiduciam nisi in misericordia tua, ad tuæ sacramentum reconciliationis admittite, per Christum dominum nostrum, Amen. Ergo maledicte Diabole, recognosce sententiam tuam, & da honorem Deo vero & vivo, da honorem Domino Iesu Christo, ut recedas ab hoc famulo cum tua factura, quem Dominus noster Iesus Christus suo pretioso sanguine redemit. Demum secundò & tertio iterum exorcizet, ut supra cum orationibus. Oremus.

Deus qui facturæ tuæ semper pio dominaris affectu: inclina aurem tuam supplicationibus nostris, & famulum tuum ex adversa valetudine corporis laborantem, placatus respice & visita, & salutari tuo, & cœlestis gratiæ presta ei medicinam per Christum Dominum nostrum, Amen. Ergo maledicte Diabole, &c. ut supra.

Pro tertio exorcismo oratio. Deus infirmitatis humanæ singulare præsidium auxilium tui super infirmum nostrum ostende virtutem, ut ope misericordiae tuæ adiutus, vel adiuva, Ecclesiae tuæ sanctæ incolumis representari mereatur,

per

per Christum Dominum nostrum. Amen.

Et semper aspergat eum aqua benedicta. Et nota quòd hic præscribitur, non quòd omninò ita fieri debeat, aut qd alij exorcismi non sint maioris efficaciz, sed vt modus exorcizandi & adiurandi habeatur. In antiquis enim historijs & Ecclesiarum libris interdum deuotiores & efficaciores exorcismi reperiuntur, sed quia in omnib. Dei reuerentia est præponenda, agat secūdum hoc vnusquisque quantum expediens fuerit.

Conclusiue ex præmissis concludēdo propter simplices, sit modus iste exorcizandi maleficiatum, vt primò puram faciat confessionem. Iuxta ca. alle. sepè. si per sortianas. Demū fiat diligēs inquisitio per singulos angulos, & in lectisternijs, culcitris, & sub limine ostij, si fortassis instrumēta maleficij cautè possent inueniri. Iumenta etiā statim sunt ad ignem prouiciēda. Expediret etiā, vt cuncta renouarentur in lectisternijs & indumentis, habitationē etiam & domū mutaret. In casu verò quo nihil inuentum fuerit, tunc exorcizandus, si potest, Ecclesiam intrabit manè, & quātò dies sanctiores, vt festa beatæ Virginis, aut vigiliæ existūt tantò melius sacerdos etiam confessus, & in bono statu, amplius proficiet. Teneat itaq, exorcizandus candelam in manu benedictam, melius quo poterit sedendo, aut genua flectendo: & qui adsunt deuotas orationes pro eius liberatione fundant: & incipiat Litaniam inchoando. Adiutoriū nostrum in nomine Domini: & habeat respondentē & aspergat ipsum aqua benedicta & stola circundabit collum, & subinferat Psalmum: Deus in adiutorium: & prosequatur Litaniam, vt moris est super infirmos, dicēdo ad inuocationem Sanctorum, ora pro eo, vel orate, & propitius esto, Libera eum Domine, singula prosequendo vsque ad finem: Vbi orationes sunt dicendæ, tunc loco orationum incipiat Exorcismum, & continuabit modo præscripto, vel alio meliori vt sibi videbitur: possent etiā huiusmodi exorcismi continuari ad minus in septimana, vt sic multiplicatis intercessionibus gratia obtineatur sanitatis.

Verū post omnia communicandus est Eucharistię sacramento: licet quidam ante exorcismum hoc faciendum putant: & in confessione attendat cōfessor si aliquo vinculo excommunicationis esset innodatus, vel si vnquā temerè

innoda

Innodatus absolutionem à suo iudice non recepisset, tunc enim licet ad cautelam cum absoluat, tamen reddita sospitate à suo Iudice, qui eum ligauerat, quærat.

Attendendū, q̄ ubi Exorcista non habet ordinem Exorcistatus, tūc procedere potest per orationes, & si legere nouit Scripturas, legat Euangelia quatuor prima Euāgelistarum. item Euangelium Missus est Angelus: & passionem Domini, quæ omnia magnam habent virtutem ad expulsionem operum Diaboli. Item Euāgelium S. Ioan. in principio erat Verbum: scribatur, & ad collum infirmi suspendatur, & sic gratia sanitatis à Deo expectetur.

*Euangelium
Ioānis suspensum
sum collo.*

Verum si quis quæreret differentiam aquæ Benedictæ asperisionem, & exorcismū, cum vtrumque in effectu cōtra Dæmonis molestiā ordinatur. Respondit S. Tho. vt suprā distin. 6. Diabolus impugnat nos ab exteriori & interiori. Aqua ergo benedicta ordinatur cōtra impugnationē Diaboli, quæ est ab exteriori, sed exorcismus cōtra impugnationem Diaboli, quæ est ab interiori. Vnde illi cōtra quos datur, dicuntur enerymeni, ab en, quod est intra, & ergon, labor, quasi intus laborātes. In maleficiato ergo exorcizando vtrumque adhibetur, cum vtrouique molestetur.

Via aqua benedicta.

Enerymeni.

Verūm quò ad secundū principale, quid agendū ubi gratia sanitatis per exorcismos nō obtineatur? Respōsio, Licet sex ex causis hoc fieri possit, est tamē vna septimana super quā iudiciū nostrū suspēditur. Nā q̄ aliquis non liberatur, aut hoc est propter paruitatē fidei circumstatiū, aut ipsum ægrotū offerētium, aut propter peccata maleficium sustinētium, aut propter cōmoda remedia adhibere negligentium, aut propter exorcistæ aliquod in fide vitiū, aut propter reuerentiam virtutum in alio existentium propter purgationem, vel meritum maleficium patientium.

*Causa cur
exorcismos
non semper
obtineatur
sanitas.*

De primis quatuor docet Euangelica virtus. Matt. 17. & Marc. 9. In patris vnici filij sui lunatici, & discipulorum Christi præsentia. Primò enim asserens, quòd turba fide careret: vnde pater eum lachrymis orauit: Credo Domine, adiuua incredulitatem meam. Et ad turbam Iesus ait: O generatio incredula & peruersa quousque ero vobiscum? De secundo, videlicet de sustinente Dæmonem Iesus incipabat eum, scilicet filium: quia B. Hieron. ibi dicit quòd propter peccata sua à Dæmone fuerat oppressus.

Do

Columna fidei inter Apostolos qui fuerunt.

Dæmones expellendi non interrogandi.

Non sufficienter exorcizatus ante baptismum, magis subiacet Potestati Dæmonum.

De tertio, de neglectu debitorum remediorum patet, quia non fuerunt presentes boni & perfecti viri. Vnde Chryso-
sto. ibi dicit, Columnæ fidei, videlicet, Petrus, Iacobus, & Ioannes non aderant, sicut in transfiguratione Christi presentes erant; nec oratio & ieiunium aderant, sine quibus Christus ait, hoc genus Dæmoniorum non eicitur. Vnde Origenes ibi dicit: Si aliquando oportuerit circa orationem aliquid patientium remanere, non admiremur, neque interrogemus, neque loquamur quasi audiente spiritu immundo, sed abigamus ieiunijs & orationibus nostros spiritus malignos. Et glo. dicit: Hoc genus Dæmonij, id est, ista carnalium voluptatum mirabilitas, ad quem, scilicet spiritus ille inclinabat, non vincitur, nisi spiritus oratione confirmetur, & caro per ieiunium maceretur.

De quarto Exorcistæ vitio, præsertim scilicet in fide, patet ibidem de Christi discipulis presentibus: Vnde postea secretò discipuli querentes causam suæ impotentiae: Respondit: propter incredulitatem vestram. Amen dico vobis, si habueritis fidem sicut granum sinapis, dicetis monti huic tolle te, &c. Vbi Hilarius. Crediderunt quidem Apostoli, sed nondum erant perfecti in fide, nam Domino in monte morante cum alijs tribus, & illis cum turba residentibus, quidam tepor eorum fidem relaxauerat.

De quinto patet in vita patrum, vbi legimus aliquando obsessos non liberatos per S. Antonium, sed per discipulum eius Paulum fuisse liberatos. De sexto patuit supra, quia non semper cum quis liberatur à culpa, liberatur à poenis, sed remanet interdum poena in vindictam & satisfactionem præcedentis delicti.

Et adhuc illud remediū, de quo fertur, quòd plures fuerint liberati, videlicet, quod maleficiati de nouo fuerint baptizati, licet sub conditione, super quo, vt præmissi, nil determinare debemus. Verissimum tamen existit, quod cum debite quis ante baptismum non fuit exorcizatus, utique diuina permissione Diabolus semper maiorem recipit in talē potestatem. Patet ex præmissis, nec ambigū est, quin plures negligentiae siue à sacerdotibus non bene dispositis, vbi iam quantum impedimentum prænotatum capitur, videlicet Exorcistæ vitium, committatur, siue à vetulis, quæ tempore necessitatis debitum modum baptizandi non seruant.

Nec

Nec tamen asserere volo, quin sacramenta à malis confecti non possint, & quod imò, quantumcunque malus baptizat & cōficiat, dūmodò debitè sub debita forma, verborumque materia in intentione baptizat ordinatus & conficere intendat. Sic à simili in exorcizando nitè procedat, & non suffusus aut violentus. Vnde & sine actuali vel habituali intentione, & vnam, non cespitando, & verba necessaria omittendo huiusmodi sacris officijs se immiscet. Reuera, sicut ad conficiendum quatuor essentialia deseruiunt, scilicet, materia, forma, intentio, ordo, modis tamen præactis, & vbi vnum defuerit, nec conficere poterit, ita circa exorcismos suo modo asserere oportet.

Sacramenta etiam ab incerte administrari possunt.

Nec obiectio valet, quod sine exorcismis in primitiua Ecclesia baptizabantur, aut etiam quod nunc characterem baptismalem sine Exorcismo valeat baptizatus recipere, quia sic Gregorius in vanum Exorcismos instituisse, & Ecclesia in suis caeremonijs potius curare. Quare ne aulus sum omninò reprehendere, qui malefatos sub conditione vellent rebaptizare, & neglecta fortassis recuperare.

In primitiua Ecclesia sine Exorcismo baptismus peragebatur.

Fertur etiam de illis, qui de nocturno tempore in somnis per alta ædificia sine lesione solent incedere, quod vtrique opus esse maligni spiritus, tales sic deferentes, plures asserunt, hi cum rebaptizantur melius habere noscuntur. Et mirum quod vbi nominibus proprijs vocantur, subito ad terram colliduntur, ac si fortassis illud nomen non debitè in baptismo fuerit impositum.

Incedentes & scandentes nocturno in somnis quomodo currebantur.

Expedit lectorem esse attentum super sex illa impedimenta, licet enim super Energumenos aut possessos, & non turpi malefatos sonant, tamen quia æqua virtus vtrobiusque requiritur, diuina imò dici potest, quod maioris sit difficultatis malefatarum curare, quam Energumenum aut possessum. Ideò illa impedimenta, si vbi possunt habere locum, & à fortiori super malefatos; quod tali ratione probatur.

Nam vt supra patuit ca. 10. aliqui possidentur interdum pro nullo proprio delicto, sed pro leui alieno, & varijs alijs de causis. In maleficio autem, quando adulti maleficiantur, vt plurimum eis contingit, quia in anima necationem grauissimè à Dæmone ab intus possidentur. Vnde duplex labor circa malefatos, vbi simplex circa possessos ab extra requiritur, De hac grauissima possessione Casia. colla

abbat. Sereni, dicit. Illi sunt verè miseri ac miserabiles iudicandi, qui cū se vniuersis criminibus flagitijsque cōtamināt, non solūm nullum in eis verisimiliter signum Diabolicæ suppletionis ostenditur, sed nec aliqua quidem operibus eorum condigna tentatio, nec vllum flagellum correptionis infertur. Non enim merentur celerem temporis istius expeditamque medicinam, quorum diuites & impositēs cor, pœnam vitæ præsentis excedens, thesaurizant sibi ipsis iram & indignationem, in die iræ & reuelationis iusti iudicii, in quo vermis eorum non extinguetur.

*A quo qui
superatur, e-
ius seruus ef-
ficatur.*

Et iterum idem Cassianus, comparendo corporalem possessionem ad animum per peccatum, paulò ante dicit: Multò grauius, inquit, constat illos vehementiusque vexari, qui cū corporaliter ab ipsis affligi minimè videantur, animo tamen perniciosius possidentur, eorum scilicet vitijs & voluptatibus inuoluti: Secundum Apostoli namque sententiam, à quo quis superatur, eius seruus efficitur. Nisi quòd in hoc isti desperatius ægrotant: & cū sint eorum mancipia nec impugnari se ab illis, nec dominatum eorum ferre cognoscunt. Ex quibus elicitur quòd à fortiori, maleficiati in corpore non tamen possessi à Dæmone ab extra, sed ab intra quo ad animæ necationem, grauius propter plura impedimenta sanantur.

Quò ad tertium principale, scilicet quò ad remedia notandum, quia opera illa sunt duplicia. Licita omninò & non suspecta, aut suspecta & non omninò licita: Et de primis supra tactum est immediate c. 3. circa finem. vbi dubitatio ponitur super herbas, aut petras vt maleficia repellant, quomodo hoc licitum sit.

*Licet vana
vana cōtunde-
re.*

De secundis verò remedijs, quæ videntur esse suspecta, non tamen omninò licita, nunc tractandum & aduertere oportet ea quæ in secundo principali huius secundæ partis operis tacta sunt, de quatuor remedijs, quorum tria censentur illicita, quartum autem non omninò licitum, sed vanum, de quo & Canonistæ loquuntur, quod licitum est vana vanis contundere. Sed quia nos Inquisitores huius opinionis sumus cū sanctis Doctõribus, quòd in casu quo remedia per sacra verba & exorcismos licitos non sufficiunt, & hoc propter impedimēta superius tacta, in numero sex aut septem, quæ tunc tales maleficiati hortandi sunt ad patientiã
aqua

æquanimiter, ad tollerandum mala præsentis vitæ in suorum criminum purgationem, & non vltius quætere quocumque modo superstitiosa & vana remedia. Ideò si qs pièmissis licitis exorcismis non contentus, ad huiusmodi vana ad minus remedia, de quibus supra tactum est, se transfeire voluerit, sciat hoc non nostra voluntate aut admissione fieri, sed quod polita & enucleata fuerunt ibidem talia remedia, factum fuit, vt tantorum Doctorum, vt Scoti & Hostiensis, &c ex parte vna, & aliorum Theologorum ex parte altera dicta quocumque modo cõcordaretur. Fatemur ergo cum sancto Augustino in quodam sermone contra Sortilegos & Diuinatores, & intitulatur sermo de Angurijs, vbi dicit. Fratres, nostis, me frequentius supplicasse, vt consuetudines Paganorum & Maleficorum minimè seruare debere-
 tis, sed hoc proficit apud aliquos parum. Et quia, si vobis non dixerò, pro me & pro vobis redditurus sum in die Iudicij rationem, & vobiscum mihi necesse erit æterna supplicia sustinere. Ergo apud Deum me absoluo, dum iterum atque iterum admoneo & cõtestor, vt nullus ex vobis Diunos aut Sortilegos requirat, nec eos de qualibet re, aut causa, aut infirmitate interroget, quia quicumque fecerit hoc malum, statim peribit in eo Baptismi sacramentum, & contingit Sacrilegus & Paganus efficietur, & nisi pœnitentia subuenit statim in æternum peribit.

Notanda admonitio Augustini contra consultentes Magos.

Et postea subdit: Nullus dies exeundi & redeundi obseruat: fecit enim Deus omnia bona valde, & qui vnum diem etiam alterum statuit; sed quoties necessitas vrget faciendi aliquid aut exeundi, signate vos in nomine Christi, & Symbolum vel orationem Dominicam fideliter dicentes, securi in Dei adiutorio agatis.

An. naturalib. magicè vtendum.

His autem quidam superstitiosi & filij nimirum huius seculi, nõ cõtenti, errores erroribus accumulare volentes, vltra intellectum & intentionem Scoti, & Canonistarum, his argumentis se defendere conantur. Quia enim res naturales habent quasdam virtutes occultas, quarum ratio ab homine assignari nõ potest, sicut & magnes trahit ferrum, & multa alia quæ Augustinus 21. de ciuitate Dei enumerat: idò inquirere de huiusmodi rebus pro sanitate acquirenda, vbi exorcismi & naturales medicinæ deficiunt, non erit illicitum, licet videatur vanum. Hoc autem fieret vbi quis per ma-

De impressio
ne celeſtis in
corpora artiſi-
cralia.

gines non necromanticas, ſed aſtiologicas, vel per anulos
& huiusmodi ſanitatē in ſe vel in alio procurare vellent. Itē
arguunt, ſicut corpora naturalia ſubduntur corporibus cœ-
leſtibus, ita etiam corpora artificialia, puta imagines, ſorti-
untur quafdam virtutes occultas, ſpeciem conſequentes
ex imprefſione corporum cœleſtium. ergo etiam corpora
artificialia, puta imagines ſortiuntur aliquam virtutem oc-
cultam à corporibus cœleſtibus ad aliquos effectus cauſan-
dos. ergo vti eis & alijs huiusmodi non eſt illicitum.

Præterea Dæmones poſſunt multipliciter corpora trãſ-
mutare, vt Auguſt 3 de Trinit. dicit, & patet in maleficiatis:
ergo licet vti etiam eorum virtute ad tollendum illa. Sed
reuera in oppoſitum ſunt dicta omnium ſanctorum Do-
ctorum vt ſatis & ſpaciſim hinc inde patuit.

Vnde ad primum dicitur, quod ſi res naturales ſimplici-
ter adhibentur ad aliquos effectus producendos, ad quos
putantur habere naturalem virtutem, non eſt illicitū. Si ve-
rò adiūgātur vel characteres aliqui vel aliqua quæcunque
ignota, & vanæ obſervationes quæ mauiſteſtum eſt natura-
lem non habere ſuper hoc efficaciam, eſt ſuperſtitioſum &
illicitum. Vnde S. Th. in 2 q 96. ar. 2. in pede quæſtionis na-
ctans hanc materiam dicit. q̄ in ijs, quæ ſiūt ad aliquos ef-
fectus corporales inducendos, vt pote ſanitatē, vel ali-
quid huiusmodi conſiderandum eſt, vtrum videantur natu-
raliter poſſe tales effectus cauſare. & quia licet cauſas natu-
rales adhibere ad ſuos effectus, ideò non eſt illicitum. Si au-
tem videant non poſſe naturaliter tales effectus cauſare, cō-
ſequens eſt, quòd non adhibentur ad hoc effectus cauſan-
dos tanquam cauſæ, ſed ſolūm quaſi ſigna: & ſic pertinent
ad pacta ſignificationū cum Dæmonibus iura. Vnde Aug.
21. de ci Dei. Alliciuntur Dæmones per creaturas, quas non
ipſi, ſed Deus cōdidit, delectabilibus, pro tua diuerſitate di-
ueiſis, nō vt animalia cibus, ſed vt ſpiritus, ſigais, pro vana
genera lapidū, herbarū, lignorū, animalū, carminū, vitium.

Ad ſecundum dicit idem Doctor, Virtutes naturales cor-
porum naturalium, conſequūtur eorū formas ſubſtantiales,
quas ſortiuntur ex imprefſione corporum cœleſtiū, & ideò
ex eorundem etiam imprefſione ſortiuntur quafdam virtu-
tes actiuas. Sed corporum artificialium formæ, procedunt
ex cōceptione artiſicis. Et cū nihil aliud ſint quàm com-
poſitio

Adhibitiō
characterum
pitiat natu-
ralia remedia

Dæmones quo-
modo alliciun-
tur creaturis
& ſignis.

positio, ordo & figura, ut dicitur i. Phisic non possunt ha-
 bere naturalem virtutem ad agendum. Et inde est, quod ex
 impressione cœlestium corporum nullam virtutem sortitū-
 tur, in quantum sunt artificialia, sed solum secundum mate-
 riam naturalem. Falsum est ergo quod Porphyrio videba-
 tur, ut Augustus dicit de ci. Dei, Herbis, lapidibus & ani-
 mantibus & sonis ceteris, quibusdam etiam vocibus & figu-
 rationibus, ac signis quibusdam etiam oblativatis in cœ-
 li auersione, atque motibus siderum fabricari in terra ab
 hominibus potestates idoneas variis effectibus siderum
 & equas quasi effectus magicarum artium ex virtute cœ-
 lestium corporum prouenire. Sed sicut Augustinus ibi sub-
 dit, totum hoc ad Demones pertinet, ludificatores animarum
 sibi subditurum. Unde etiam imagines, quas Astrologicas
 vocant, ex operatione Demonum habent, cuius signum est eis
 inscribi quosdam characteres, que naturaliter nihil operari
 possunt. Non enim est figura principium actionis naturalis. Sed
 in hoc distant Astrologice imagines à Necromanticis,
 quod in Necromanticis sunt expressæ invocationes unde
 & ad expressa pacta cum Demonibus inita pertinet, Astro-
 logicæ ad tacita pacta, propter figuratum & characterum signa.

*Ex motu syderum
 in manifestis
 cui potestas
 in terra
 posse.*

*Astrologice
 imagines esse
 opere Diaboli*

*Differencia
 inter Necro-
 manticas &*

*Astrologicas
 imagines.*

Ad tertium, non est homini potestas super Demones
 commissa, ut eis licet uti possit ad quodcumque voluerit
 sed est ei contra Demones bellum indictum, unde nullo
 modo licet homini Demonum auxilio uti per pacta tacita
 vel expressa. Hæc Thomas

Ad propositum quia dicit, Nullo modo nec etiam qui-
 buscumque vanis, quibus videlicet se Demon quocumque
 modo possit immiscere. Si tamen sunt adeo vana, ut & fra-
 gilitas humana, pro recuperanda sanitate illa aggreditur,
 doleat de preteritis, caueat de futuris, oret ut sibi debitum
 dimittatur, & in tentationem non amplius inducatur, in-
 quit Augustinus in fine regulæ.

*Homini inuicta
 est potestas con-
 cessa utendi
 Demonibus.*

*Remedia contra grandines & super iumen-
 ta maleficiata.*

C A P. VII.

Qualiter denique iumenta maleficiata possint reme-
 diari, similiti & tempestates aeris, Notanda sunt per-

*Curatio ver-
bis in digiti-*

*Aquam bene-
dictam bestis
in os fundere.
Excellens ob-
iectum corrū-
pit potētiam.*

*Totum ex par-
tibus inuali-
du facit totū
inualidum.*

*Salices r. Ma-
y incisae pra-
seruant à Ma-
leficis.*

mò quædam remedia illicita, quæ à quibusdam practicantur. Nam ea fiunt aut quibusdam verbis aut factis superstitiosis, vt qui vermes in digitis aut membris per quædam verba & carmina illicita curant, de quibus carminibus qualiter cognoscantur vt sint licita vel non, in præcedenti capite tactum est. Alij sunt qui super iumenta maleficiata: non aquam benedictam spargunt, sed ou infundunt.

Primum remedium verborum esse illicitum, vltra præmissa, Guilielmus sæpè allegatus sic demonstrat. Si enim verbis inesset virtus, & dicamus verbis, vt verbis: tunc ex quinque modis esset vnus vel ex parte materię, id est, aeris, aut ex parte formę, hoc est formę, aut ex modo significandi, aut ex parte omnium simul. Nam primum, quia aer non interficit, nisi sit venenosus: sonus etiam non, quia excellens obiectum corrumpit potentiam: nec terrum, quia tunc hoc nomen diabolus, vel mors vel infernus nocerent semper & sanitas ac bonitas semper prodesse. Item nec omnia simul, quia totum aggregatum ex partibus inualidis, etiam totum est inualidum.

Nec valet si obicitur, Deus contulit verbis, sicut herbis, & lapidibus. Quia si quę virtutes insunt quibusdam verbis, aut sacramentalibus, aut alijs benedictionibus & carminibus licitis, has habent in se, non vt verba, sed ex institutione, & ordinatione Diuina, & ex pacto Dei. Sicut si Dominus diceret quicumque hoc fecerit, faciam ei hanc gratiam: Et sic verba in sacramentis efficiunt, quod significant. Quamuis secundum alios etiam habent virtutem intrinsecam: Sed prima opinio, quia iam deseruit, ideo amplectenda. De alijs autē verbis & carminibus, patet ex præmissis, quod vt verba sunt composita, vel prolata, aut figurata nihil efficiunt, sed inuocatio nominis Diuini, & obsecratio, quæ est per sacra quædam protestatio, ad committendum effectum diuine voluntati, profunt. Remedia etiam operum, quæ illicita videntur, vt supra tactum est.

Et etiam vbi in partibus Suevię plurimum practicatur, quod prima die May ante ortū Solis, mulieres villanę excunt, & ex syluis vel arboribus deferunt ramos de salicibus aut alios frondes, & ad modum circuli plectētes, in introitu stabuli suspēdunt, afferentes quod per integrum annum iumenta cuncta illæsa à Maleficis remanēt & præseruātur.

Hos

Hoc quidem remedium secundum opinionem illorum qui dicunt vana vanis contundi posse, non esset illicitum. Sicut nec etiam qui per carmina ignota morbos expelleret. Sed sine offensione procedendo dicamus, quod si prima die, vel secunda, mulier vel quicumque egrediatur, non habens respectum ad Solis occasum vel ortum, colligit herbas, frondes, aut ramos, cum Oratione Dominica, aut Symbolo fidei & suspendit illa super ostium stabuli, bona fide, committens effectum custodiæ Diuinæ voluntati, non enim reprehensibilis, ut supra in precedenti capitulo ex verbis Hieron & habetur 26. q. vlt. licet herbas & petras habere etiam sustinenti dæmonium sine incantatione.

Ad idem sunt, qui intra vineas aut segetes, signum crucis, frondes, aut flores benedictos in die palmarum continent ac erigunt, & asserunt, quod undique frugibus per grandines læsis, segetes in eorum campis illæ læ remanserunt. De quibus iuxta distinctionem tactam discernendum videtur.

*Signum crucis
intra segetes
erectum
custodit eas.*

Ad idem, sunt quedam quæ pro conseruatione lactis, ne videlicet vaccæ per maleficia priuentur, integrum liquoris lactis, quem die Sabbati colligunt, pauperibus gratis pro Deo distribuunt, & per huiusmodi eleemosynam asserunt vaccas etiam sub vbertate ampliori lactis à maleficijs præseruari. In quo opere nihil superstitiosum iudicatur, dummodo pietatis causam, quam pauperibus exhibent, etiam Diuinam pietatem implorare pro conseruatione iumentorum taliter proponunt, ut tamen effectum custodiæ Diuinæ prouidentis pro suo beneplacito relinquunt.

*Eleemosyna
ex lacte, præ-
seruat lac.*

Præterea Nider in suo præceptorio, præcepto primo ca. dicit, quod etiam per carmina scripta & verba sacra licet iumenta, sicut homines infirmos, benedicere, & per ea quæ incantationis speciem habere videntur, dummodo septem præmissæ conditiones seruentur. Dicit enim, quod à deuotis personis & virginibus experientiam habuerit, quod adhibito signo crucis super vaccam, & Dominica Oratione, cum salutatione Angelica, trinites, vel circiter, cessat opus dæmonis, si est per maleficium.

Et in suo Formicario constat, quod Malefici de ritibus Ecclesiæ veneratis & seruatis, sua maleficia præpediri fatentur. ut per aquæ benedictæ aspersionem, per salis consecrati sumptionem, per candelabrum in die purificationis & palma-

rum consecratarum vsu licitum, & similia. Quia ad hoc talia Ecclesia exorcizat, vt vires Dæmonis imminuat.

Præterea quia Maleficæ, quando volunt iumentum priuare liquore lactis, solent ex illa domo, in qua iumentum moratur, modicum lactis, vel butyri, ex illo iumento coagulatum petere, vt sic cōsequēter valeāt per suam artem iumentū maleficiare. Ideò sint cautæ mulieres, à quibus suspectæ huiusmodi petunt, ne eis in minimo mutuent aut donent.

*Suspectis de
maleficio nihil
commodato
dandum aut
donandum.*

Præterea sunt certæ mulieres, quæ dum sentiunt, q̄ in coagulando butyrum, nihil proficiunt, sicut in vasis oblongis ad hoc aptis laborare solent, tunc si subito ex suspectæ Maleficæ domo modicum butyri habere possunt, tunc frustra seu bolos ex illo butyrio faciūt, & sub sanctissimæ trinitatis inuocatione, Patris & Filij, & Spiritus sancti, illa frustra in vasculum prouciunt, & sic ordine maleficium fugatur. Vbi iterum incidit, vantum vanis contundere, tantummodò ex eo, q̄ butyrum à Maleficâ suspecta habet mutare. Quòd si absque hoc, sub inuocatione sanctissimæ Trinitatis orationem Dominicam adiungendo, etiam si de proprio butyro, siue alieno, si propriū non haberet, tres petias immitteret, effectū Diuinæ voluntati cōmittens, irreprehensibilis maneret, licet commendanda non esset propter tres videlicet petias butyri immixtas: commendanda autē, si per asperisionem aquæ benedictæ vel salis exorcizati, immixtionem, cum oratione, vt supra, maleficium fugaret.

*Sub liminibus
maleficia in-
quirenda.*

Præterea, quia sæpè omnia iumenta maleficijs interficiuntur, aduertere debēt, quibus talia accidūt, vt sub lumine ostij stabuli, aut præsepj, vel vbi adaquātur, terra amoueat, & alia terra cū asperisione aquæ benedictæ ad illa loca reponatur. Quia sæpè Maleficæ falsæ sunt, maleficij aliqua instrumenta ad illa loca se occultasse. falsæ etiā q̄ ad instātiā Dæmonum tantummodò foueam facere habeant, Dæmonem autem maleficium repositisse: q̄ quidem maleficiū res vilissima erat, vt lapis, lignum, vel mus aut seipens aliquis. Constat enim, q̄ Diabolus maleficia operatur per se, nec in illis rebus indiget cōsensu, Aut & perditionē maleficæ querit, vnde & ipsam aliquo modo cooperari cogit.

Contra grandines verò & tēpestates, vltra ea, quæ supra de signo ciucis erecto, hoc remedium practicatur: lapilli enim tres ex grandine in ignem sub inuocatione sanctissi-

inæ Trinitatis subiiciuntur & oratio Dominica, cum Angelica salutatione bis aut ter adiungitur atque Euangeliū Ioannis, In principio erat Verbum, cum signo crucis vndique contra tempestatem, antè & retrò, & ex omni parte terræ subinfertur. Et tūc, cum in fine replicat trines, Verbum caro factum est & trines ex post dixerit, Per Evangelica dicta, fugiat tempestas ista, subito, si quidem tēpestas ex maleficio fuit procreata, cessabit. Hæc verissima experimenta nec suspecta iudicantur. Hoc ipsum enim, q̄ lapilli in ignem proueniunt, si absque inuocatione Diuini nominis fieret, superstitiosum censeretur.

*Euangelium
Ioannis pro
tempestatibus
arcendu
legē-
dum.*

Quòd si dicatur, nunquid sine illis lapillis sedari possit tēpestas? Respōdetur, vtique per alia sacra verba. Proueniēs autem intendit Diabolum molestare, dum eius facturiā per inuocationem sanctissimæ Trinitatis destrucere conatur. Ad ignem potius quàm ad aquā prouenit, quia citius dum resoluuntur, eò etiam citius eius factum destruitur, effectū tamen custodiæ diuinæ voluntati committit.

Est ad hoc, q̄ Malefica quædam à Iudice interrogata, an per aliquem modum tempestates à maleficijs concitatae sedari possent. Respondit, possunt, per hoc, videlicet, Adiuuo vos grandines, & ventos, per quinque vulnèra Christi, & per tres clauos, qui eius manus & pedes perforarunt, & per quatuor Euangelistas sanctos, Matthæum, Marcum, Lucam, & Ioannem, vt in aquam resoluti descendatis.

*Verba arcētia
tempestatem.*

Fatētur etiā multæ, licet quædā spontè, quædam in totis & difficulter, q̄ quinque sunt, per quæ multum impediuntur, aliquando in toto, aliquando in parte, aliquando ne in personam hominis fiant, aliquando ne in suis amicis. & sunt, fidē integrā, vel Dei præcepta seruantibus, se signo crucis, & orationibus munitibus, ritus & cæremonias Ecclesię colētib, publicā iustitiā benè exequētib, & Christi passionē verbo vel mēte iuminātibus. vnde & Nider, vbi suprā. Ea de causā vniuersaliter vel communiter in Ecclesia Campanæ contra auiam pullantur, tum vt tanquam tubas Deo cōsecratas eas Demones fugiāt & recedāt à suis maleficijs, tū etiam vt populus excitatus Deū, contra tēpestates inuocet. Et eandē ob causam, cum altaris sacramento & sacris verbis, ad aurā sedandā proceditur cōmuniter, ex antiquissima cōsuetudine Ecclesiarū, in Gallia, & in Germania.

*Quinque re-
bus plurimum
impediuntur
Malefica.*

*Campana pul-
satio, contra
tempestates
utilis.*

*Circumgesta-
re sacramentū
contra tempe-
states an licitū
sit.*

*Quinque re-
gule, ad quas
examinantur
et qua viden-
tur supersti-
tiosa.*

*1.
Superstitio est
quicquid mi-
nuit gloriam
Dei.*

*Die Sabbati
caput non pe-
tinandum.*

*3.
Consuetudo
generalis Ec-
clesiæ, pro lege
est habenda.*

Sed quia hic modus circa deportationem Sacramenti ad auram sedandam, videtur multis quiddam superstitiosum: non intelligentes regulas per quas agnosceretur aliquid superstitiosum vel non.

Ideò cōsiderandum est, quod quinque dātur regulæ seu cōsiderationes, per quas quilibet agnoscere potest, an opus Deo exhibitū sit superstitiosum. i. supra modum Christianæ religionis obseruatū, vel sit ad debitū cultū & honorem Deo exhibendum, tam in cordis quā in corporis actibus, et vera virtute religionis progrediens. Ista enim eliciuntur ex glossa super illud Apostoli ad Coloss. 2. quæ sunt rationem habentia sapientiæ in superstitione: quæ dicit: Superstitio est religio supra modum seruata: ut etiam supra tactū est.

Prima est, quod in omnibus operibus nostris gloria Dei debeat esse principalis finis noster: iuxta illud, Siue māducatis, siue bibitis, siue aliud quid faciatis, omnia in gloriam Dei faciatis. Ideò in omni opere, ad religionem pertinens Christianā, attendatur an opus sit ad gloriam Dei, & homo in opere det principaliter, gloriam Deo, ita quod per ipsum opus & mēs hominis Deo subiciatur. Et quidem licet propter hanc regulā cærimonialia, vel etiam iudicialia veteris Testamenti iam in nouo non exercentur, cum sciamus illa sub figura: hæc autem in veritate iam esse pro palata, tamen deportatio sacramenti vel reliquiarum ad auram sedandā, non videtur contra hanc regulam militare.

Item, cum secunda regula sit, quod attendatur an opus quod fit, sit ad exercitium vel refrenatiuum concupiscentiæ, vel abstinentiæ corporalis, modo tamen virtuti debito, hoc est, secundum utrum Ecclesiæ vel secundum moralem doctrinam. Quia Apostolus dicit, Rom. 12. Rationabile sit obsequium vestrum. Et propter hanc secundam regulam, fatuæ faciunt vouētes non pectinare caput sabbato vel ieiunare die Dominico, tāquā meliori die & similia, nō videtur iterum, quod deportatio sacramenti, &c. sit superstitiosa.

Item cum tertia regula sit quod attendatur, an opus sit secundū statutum vniuersalis Ecclesiæ, vel secundū faciæ scripturæ testimonium, vel saltem secundū particularem Ecclesiæ utū aut de consuetudine generali: quæ secundum Augustinū pro lege habenda est. Vnde & beatus Gregorius scribit Anglorum Episcopo conquerenti, quod sint diuersæ Ecclesiæ

Ecclesiæ consuetudines in Missarum celebratione Respondit Gregorius, ut siue in Romana, siue in Galliarum, siue in quacunque Ecclesia aliquid inuenisti, quod plus omnipotenti Deo possit placere, sollicitè eligas Diuersæ enim consuetudines Ecclesiæ in cultu Diuino, in nullo veritati repugnant, & ideo seruandæ, & eas prætere illicitum est Ideo, ut in principio tactum est, antiquissimæ consuetudines Ecclesiarum Galliæ, & quatuor Germaniæ, cum decreuerint Eucharistiã ad aurã deportare, non poterit hoc esse illicitum: verum quod non in patulo, sed in sacario abscondito & inclusio.

*Diuersitas
cultus diuini
non repugnat
veritati.*

Item cum quarta regula sit quod inspicatur, an opus quod fit, habeat naturalem proprietatem ad effectum, qui expectatur ab eis enim si hoc non habet, censetur superstitiosum. Ex qua consideratione characteres ignoti, & nomina suspecta, etiam Imagines Astronomicæ & Necromanticæ resstantur omnia tanquam suspecta. Ideo & ex hac consideratione non possumus dicere quod deportatio reliquiarum, aut Eucharistiæ contra diabolicas infestationes, sint superstitiosa, imò religiosissima, cum ibi tota salus nostra contra aduersarium contineatur.

Item cum quinta regula sit ut attendatur quod opus quod fit non præbeat occasionem scandali vel ruinæ quia tunc, licet non esset superstitiosum, tamen propter scandalum esset dimittendum, vel differendum vel occultè sine scandalo faciendum: Ideo si deportatio talis sine scandalo fieri potest, vel saltem occultè, tunc non est obmittenda. Existit enim regula sæpè obmittuntur benedictiones per verba deuota, siue super infirmos, siue ut ad collum alligentur, & hæc à secularibus obmittuntur Dico quod saltem nõ publicè fiat, vbi occasionem ruinæ in alijs simplicibus præstare posset. Hæc sufficiant quo ad remedia contra grandines, per verba & opera licita.

Remedia quadam contra quosdam occultas Dæmonum infestationes.

C A P V I I I.

Ed iam iterum suspenditur iudicium ad scribendum remedia contra quædam terræ frugum nocumenta, quæ per vermes interdum, & cinifes, per turmas ad longissima terrarum spatia in aère volantes, ita ut superficem terræ cooperire videantur.

videantur, radicitus cuncta virentia, tam in vinetis quam segetibus, & gramini- bus consummatis immittuntur. Item remedia contra pueros opere Dæmonum subtrahos.

An liceat adiurare irrationalem creaturam.

Ad primum tamen dicendum iuxta S. Thom. 2. 2. q. 90: ubi petit: An liceat adiurare irrationalem creaturam. Respondit quod sic: per modum tamen compulsionis, quæ referri tunc debet ad Diabolum, qui illi nocumentum nostrum vitur irrationabilibus creaturis. Et talis est modus adiutandi in Ecclesia exorcisitis, per quos Dæmonum potestas excluditur ab irrationabilibus creaturis. Si enim intentio refertur quò ad irrationalem creaturam, quo ad se; quæ nihil intelligit, vana esset. Ex quo datur intelligi, quod per exorcismos licitos, & adiurationes, possunt depelli, diuina tamen assistente clementia: taliter, vt prius populo ieiunia, processiones, & aliæ deuotiones iniungantur, propter adulteria enim & multiplicationem criminum, huiusmodi mala immittuntur: vnde & ad confessiones homines inducendi sunt.

Excommunicatio irrationabilium creaturarum.

In nonnullis etiã prouincijs excommunicationes fulminantur, sed tunc vni adiurationis super Dæmones fortiturus.

De Campsorbis dictis Vrechselind.

Est & alia horribilis Dei permissio super homines, vbi interdum mulieribus subtrahos proprijs filijs & pueris alieni à Dæmonibus supponuntur: & hi quidem pueri vulgari- ter Campsores, in Alemanico *ein Vrechselind* nuncupati sunt in triplici differentia. Nam aliqui sunt semper macilentis & euulantes, cum tamẽ quatuor mulieres nulla vbertate lactis vnum lactate sufficerent. Aliqui verò sunt Incuborum Dæmonum opere producti, quorum tamen filij non sunt, sed propriè illius hominis & viri, cuius semen receperunt, vt Succubi, vel in somnis vitos polluentes Hos enim interdum pueros diuina permissione supponunt, subtrahos proprijs filijs.

Cur Deus permittat iungentes à Dæmonibus obtrudi.

Est & tertium genus vbi interdum Dæmones speciem paruulorum apparentes, nutricibus se coniungunt. Comune in omnibus tribus, quòd multum ponderosi macilentos non crescunt, & nulla vbertate lactis vt præmissum est, lactentur: & sæpius dicuntur euanuisse.

Quare autem diuina pietas talia permittit, dici potest quò ex duplici causa. Primò quia parentes pueros nimis diligunt, vnde propter eorum vtilitatem talia permittuntur.

Secundum

Secundo, quia præsumendū est, quòd huiusmodi mulieres quibus talia accidunt, vt plurimum sunt superstitiosæ, & in multis alijs à Dæmonibus seducuntur, vnde & Dominus verus zelotes, secundum rectum zelum, qui est vehemens amor in propriâ sponsam, ex quo alium non solùm accedere non patitur, sed nec signa adulterij vel suspicionis, vt maritus zelotypus super animam quam pietoso sanguine emit & per fidem despõsavit, sustinere potest in tactu, colloquio, appropinquatione, quocunq; modo cum inimico Diabolo & aduersario salutis. Et si signa adulterij maritus zelotypus non patitur, quantum tunc turbatur quando adulterium, committit? Vnde non mirum, si proprij subtrahuntur filij, & adulterini supponuntur.

Et quidem vt fortius ista imprimantur, & quantum Deus animam zelatur, & non vult nec signa suspensionē causantia pati; patet ex antiqua lege, vbi vt populum suum funditus elongaret ab idololatria prohibuit non solùm Idololatriam, sed multa alia, quæ occasionem possent præbere ad Idololatriam, & quæ etiam in se non videntur habere vtilitatem, quam tamen in suo mystico sensu mirabiliter retinent. Vnde non solùm dixit Exo. 22. Maleficos non patieris viuere super terram: sed & hoc adiunxit, Non habitent in terra tua, ne forte peccate te faciant: Sicut copulatrix occiditur, & peruagari inter homines nõ peimittitur.

Malefici lenocinibus comparantur.

Nota zelum Dei, Deuteron. 22. Deus præcepit: Nidum cum ouis, aut pullis de super cubantem matrem, non debeant simul seruari, sed matrem permittere auolare, quia hoc gentiles ad sterilitatem vertebant. Zelotes Dominus in suo populo noluit tale signum adulterij pati. Sic iam vetulæ inuentionem denarij, signum magni fortunij, & per oppositum vbi thesaurum somniarent iudicant. Item præcepit omnia vasa cooperiri, & vasculum non habens, operculum immundum censerit.

Thesaurum somnians inq; fortunium notat.

Error erat, vt venientibus de nocte Dæmonibus, aut vt vetulæ dicunt *Die Seeligen*, sed sunt Maleficæ vel Dæmones in earum effigijs, debeant omnia consumere, vt post abundantius tribuant. Colorant quidam & dicunt, *Schretzel*: Sunt contra determinationem Doctorum, quòd præter homines & angelos non sunt aliæ creature rationales, vnde non sunt nisi Dæmones.

Schrettele.

Item

**Barbam rade-
dere cur Deus
inhibuerit.**

**Ara Idolorum
destruenda.**

Item Leuitici 19. Ne in rotundū attondetis comam, ne radetis barbam, illi enim faciebant idololatricè in venerationem Idolorum.

Item Deut. 22. vt viri non induerentur vestibus mulierum, necè conuerso, quòd illæ in venerationem Dæ Veneris faciebant, & alij in venerationem Martis, & Dei Priapi.

Item ea de causa iussit destrui aras Idolorum, & Ezechias destruxit serpentem æneum, quando populus ei voluit offerre; dicens, cuprum est. Et ea de causa inhibuit somnia non obseruari & auguria, & præcepit vt vir aut mulier, in quo Pythonicus spiritus esset occideretur, sicut iam sunt *Vrasageri* nuncupati; quæ omnia, quia suspicionem generant ad adulterium spirituale, ideò vt dictum est, ex zelo quem Deus habet ad animas sibi desponsatas, sicut sponsus ad sponsam, inhibuit.

Sic etiam & nos prædicatores aduertere debemus, quòd nullum sacrificium Deo magis acceptum, quàm zelus animarum, vt Hieronymus super Ezechielem testatur.

Vnde & consequenter in tertia parte operis, de exterminio Maleficarum, quò ad vltima remedia tractandum erit. Hoc ipsum enim vltimum Ecclesiæ est refugium, ad quod etiam ex Diuino obligatur, vt dictum est: præcepto nempe: Maleficos ne patiaris viuere super terram; vbi & remedia contra Maleficos sagittarios includuntur: cum & hoc ipsum genus nisi per seculare brachium poterit exterminari.

Remedium: dum quidam intuitu commodi temporalis sese ex toto Dæmoni deuouerunt: sicut experientia sæpè docuit: per veram confessionem licet à Diaboli potestate liberabantur, tamen diu & post grauissimè molestati, & præcipuè nocturnis temporibus fuerunt. Et hoc in eorum poenam Deus permisit. Signum autem, quòd liberati erant, ex illo agnoscebatur, quia pecunia in bursis aut capsulis post confessionem deficiebat: super quæ plurima gesta deduci possent, sed breuitatis causa obmittuntur.

TERTIA

TERTIA PARS

MALLEI MA-
LEFICARVM,

AD OPVS IVDICIALE,

TAM IN FORO ECCLESIASTI-
CO quàm ciuili, contra Maleficos, ac
omnes hæreticos pertinens,
xxxv. Quæstiones
complectens.

IN QVIBVS REGVLA INCHOAN-
*di processum Iudicij, continuatio & senten-
tandi modus luculentissimè
demonstratur.*

Quis sit competens Maleficarum Iudex,

QVÆSTIO PRIMA,

Generalis & introductoria.

Vtrum Maleficæ & earum fautores, receptato-
res, & defensores, ita subiiciantur iudicio Ec-
clesiastico diœcesanorum, & ciuili, quòd ab
earum inquisitione valeant hæreticæ prauita-
tis inquisitores esse exonerati; & arguitur quòd sic. Nam in
cap. accusatus. §. sanè. lib. 6. dicitur: Sane cum negotium fi-
dei, quod summè priuilegiatum existit, per occupationes
alias non debeat impediri, pestis inquisitores hæreticæ à
sede Apostolica deputati, de diuinationibus aut sortile-
gijs, nisi hæresim saperent, manifestè intromittere se non
debent, nec punire talia exercentes, sed relinquere suis iu-
dicibus puniendos.

*Inquisitorum
limitata in-
quisitio.*

Nec

Nec videtur obstare, quòd hæresis Maleficarum hîc non exprimitur: tum quia eisdem pœnis in foro cōscientiæ puniuntur, de consec. dist. i. pro dilectione. Si Diuinatorum & Maleficorum peccatū occultum sit, interponitur pœnitentia quadraginta dierum. Si notorium, Eucharistia denegatur, & quorum in eadem pœna etiam idem iudicium decernitur: Tum etiam, quia eadem vtrobiq; videtur esse culpa, cūm sicut Sortilegi iudicium sortiunt: ita Maleficæ nocumenta creaturarum à Dæmonibus expectant & exigūt, quòd à solo Deo quærendum est, à creaturis illicitè requirentes: vnde vtrobiq; peccatum Idololatriæ.

Ad quem sensum Esaiæ 21. notatur, quòd rex Babylonis stetit in biuio, in capite duarum viarum, commiscens sagittas, interrogauit Idola.

Præterea si dicatur, quòd ea, restringit Diuinatores & Sortilegos super crimen hæreseos, in quo subesse debent iudicio Inquisitorum, cūm dicit, nisi hæresim saperent manifestè, ita quòd ad minus Diuinatores & Sortilegi hæreticales sint eis subiecti. Contra, quia tunc essent dandi Diuinatores artificiales, de quib; nullibi in scripturis fit mētio,

Præterea si Maleficæ sunt Inquisitorū iudicio subiectæ, hoc erit propter crimē hæreseos; sed quòd facta Maleficarum sine hæresi possunt fieri probatur. Nam sicut conculcate Christi corpus in luto, quòd valdè horrendum esset peccatum, potest fieri sine errore in intellectu, & pei cōsequens etiam sine hæresi: quia stat firmiter, aliquem credere ibi esse corpus, prouocet tamen in lutum, ad complacendum Dæmoni, ex aliquo pacto, idè vt optatū finem, puta thesauri inuentionem, vel simile obtineret. Ita & facta Maleficarum sine errore fidei, licet non absque grandi peccato fieri possunt. Vnde in illo casu vtrq; iudicium Inquisitorum subterfugiunt, & suis iudicibus relinquuntur.

*Salomon non
fuit Apostata.*

Præterea sicut Salomon Dijs suarum vxorū reuerentiam exhibuit propter complacentiā, nec tamen propterea apostasiam perfidiæ incurrebat, quia mēte fidelis & veram fidem semper retinuit; ita & Maleficæ propter reuerentiā quam exhibent Diabolo, propter pactum initum, mēte fidem retinentes, non sunt propterea hæreticæ nuncupandæ.

Præterea si dicatur, quòd omnes Maleficæ fidem habent abnegare, vnde & hæreticæ iudicandæ. Contra, quia in casu

quo etiam mente & corde abnegarent, adhuc non hæreticæ sed apostatæ nuncuparentur. Et cum sit differentia inter Hæreticum & Apostatam, & Hæretici Inquisitorum iudicio subiciantur, utique Maleficæ totum iudicium subterfugere habent.

Præterea 26, quæst. 5. dicitur: Episcopi eorumque ministri, omnibus modis elaborare studeant, ut perniciosam & à Zoroastre inuentam Sortilegam & Magicam artem, ex parochijs suis penitus eradicare studeant, & si aliquem virum aut mulierem huius sceleris sectatorem inuenerint, turpiter dehonestatum de parochijs suis eiciant. Unde c. 348. in fine dicat, suis iudicib. relinquunt, & quia loquitur in plurali, tam de Ecclesiastico quàm Ciuili iure, ideo ad minus per ca. allegatū subduntur Diocesano iudicio.

Quod si Diocesani etiam seipso exonerare vellent, prout Inquisitores præfatis iam tactis argumentis rationaliter facere videntur, vellentque Maleficarum punitionem ad temporales Iudices retorquere, his argumentis probabiliter hoc facere possent. Habetur in c. vt inquisitionis, §. prohibemus quoque districtius præfatis dominis temporalibus & rectoribus, ipsorumque officialibus, ne ipsi de hoc crimine, cum sit merè Ecclesiasticum, quoquo modo cognoscant vel iudicent: & loquitur de crimine hæreseos: sequitur ergo, quod ubi crimen non est merè Ecclesiasticum, sicut est crimen in huiusmodi Maleficis, qui propter dāna temporalia, quæ ab eis inferuntur, à Ciuili & non ab Ecclesiastico, debent puniri.

Præterea, C. de Iudæis. l. vlt. in fine dicitur. Ceinat præterea bona sua proscripita, & mox sanguinis pœnæ destinandus, quia fidē Christi expugnabat peruersa doctrina. Quod si dicatur, quod lex loquitur de Iudæis conuersis, & post redeuntibus ad ritum Iudæorum, instantia non valet: Imo argumentum amplius per hoc fortificatur, eò quod cum tales propter Apostasiam à fide, Iudex ciuilis habet punire, ergo etiam Maleficas fidem abnegantes: Cum abnegatio fidei in toto vel in parte sit fundamentum Maleficatum.

Præterea licet in solutione dicatur, quod pro eodem Apostasia & Hæresis sit capienda, adhuc tamen Ecclesiasticus Iudex non se habet de eis intromittere, sed ciuilis. Nam occasione quæstionis hæresum nullus debet populū commouere: Sed præses debet per se prouidere.

Qua ratione Diocesani punitionem Maleficarum ad laicum forum possint relegere.

Prætextu quæstionis hæresum nemo debet commotiones excitare.

In auth. de man. prin. colla. 3. §. neque occasione, ubi dicitur, Neque occasione religionum hæresumque questionis permittas alicui provinciam commouere, aut aliter quadam præceptione inungi provinciam cui præsidet, sed ipse pro- uideris competenti utilitate fiscalibus, & quæ alia sunt per- scripta, & non permittere aliquid fieri citra nostras præce- ptiones occasione religionum Patet ex his, quod de expu- gnante fidem nullus debet se intromittere, nisi præses.

Præterea si cognitio iudicum, & punitio talium Malefi- carum non spectaret totaliter ad civilem Iudicem, quomo- do leges de his rebus se intromittere possent. Nam C. de Maleficis, l. nemo. l. culpa. l. nullas omnes illos, quos vulgus Maleficos vocat, capitali pœna subicit, & c. l. nulli, bestijs obicere decernit, qui magica arte vitæ innocenti insidiantur. Item quod questionibus & tormentis ad interrogan- dum subici debeant: & quod nullus fidelium sub pœna exilij, amissioneque omnium bonorum, cum eis participet, cum multis alijs pœnis annexis, quæ legem illas leges occurrunt.

*Iudicem eccle-
siasticum &
civilem con-
iunctum debet
de maleficio
iudicare.*

Econtra vero & pro veritate, legum Doctores talium Maleficarum punitorem in Ecclesiasticum Iudicem pos- sunt retorquere, ut simul copulatiue habeant cognoscere, & iudicare. Et hoc sic probatur. In crimine canonico præses cum metropolitano habet discretione, & non metropolitano per se, sed ad unum præsidet: patet in Authen. de mand. princip. §. Si vero canonicum sit quod queritur, una cum Metro- politano provincie hoc disponere & decernere providebis. Siue alij quidam dubitant, glossa id est, in fide, quo casu solus cognoscet; siue alij quidam glossa tunc Episcopus cum præ- sidente, si alter cognoscet, & causa Deo data amabilem & de- centem terminum, qui & decenter orthodoxam custodiat fidem, & indemnitate pro- uiet fiscalibus, & nostros sub- iectos seruet inuolatos gl. id est, eos non corrumpat in fide.

Præterea princeps secularis licet puniat pœna sanguinis, non tamen per hoc iudicium Ecclesie excludit, cuius est co- gnoscere & diffinire Imò necessario præsupponit, ut patet C. de summa tun. & si. cath. l. in fin. & Extra de hære. c. ad abolendam. & c. vergentis & c. excommunicamus. 1. & 2. Imò eadem pœna est & secundum leges & secundum Canones: ut patet C. de hæret. l. Manicheos. & l. Ariani. Unde & ad eos pertinet, præcipue insimul, & non diuisim talium puniri.

Præterea

Præterea sicut leges decernunt clericos à proprijs iudicibus emendare, & non à temporalibus seu secularibus, eò quòd crimē ecclesiasticum in eis censetur. Ita & Maleficatū crimē, cum sit partim civile & partim ecclesiasticū propter dāna temporalia & fidem quam violant: Ideò ad vtriusque partis iudices pertinet ad cognoscendum, iudicandum & puniendum.

Et fortificatur ratio in Auth. vt cleric. apud proprios iudices. si verò. colla. 6. vbi dicitur. Si verò Ecclesiasticū sit delictum, egens castigatione Ecclesiastica & mulcta; Deo amabilius Episcopus discernit, nihil communicātib. clarissimis prouinciae iudicibus. Neque enim volumus talia negotia omnino scire civiles iudices: cum oportet talia ecclesiasticè examinari & emendari animas delinquentium per Ecclesiasticā mulctā, secundum sacras & diuinas regulas, quas & nostræ sequi non dedignantur leges. Hæc ibi. Vnde & per oppositum crimen mixtum ab vtriusque est puniendū.

Responsio, cum p̄ncipalis intentio nostra in hoc opere sit, ab inquisitione Maleficarum; quantum cum Deo fieri possit, nos Inquisitores partium superioris Germaniæ exonerare, suis iudicibus ad puniendum relinquendo; & hoc propter negotij arduitatem, dum tamen indentitati fidei & salutis animarum non eo minus prouideretur, quare & presens opus aggressi sumus: ipsis iudicibus modus cognoscendi, diffiniendi, & sententiandi relinquendo.

Ideò ad ostendendum quòd Episcopi contra Maleficas in multis procedere possint, etiā seclusis Inquisitoribus, licet ipsi Episcopi sine temporali & civili iudicio; vbi puniatio transit in vindictam sanguinis, nō ita procedere valeant. Expedit certas opiniones aliorum Inquisitorum, in diuersis regnis Hispaniæ in medium deducere, & illas (salua eorum semper reuerentia) cum sub ordine vno Predicatorū militamus, infringere, vt eò clarior in singulis habeatur intellectus.

Est itaque eorū opinio, quòd omnes Malefici, Sortilegi, Diuinatores, Necromantici, & breuiter sub quocūque genere Diuinationū existāt, & qui fidem sacrā semel susceperūt & professi sunt, iudicio Inquisitorū subiaceant, taliter vt in tribus quæ notantur in capitulo, Multorū querela: in principio, De hæret. n. Clemē. nec Inquisitor sine Episcopo, nec Episcopus sine Inquisitore p̄cedere habeāt. Licet in quinque

Episcopi contra Maleficas procedere possunt exclusis Inquisitoribus. Hispanicam inquisitionem sibi nuntium sumones.

alijs vnus sine altero procedere valeat, si cui placeat capitulum legat & inueniet. Vnum autem e tribus est sententia diffinitiva, ad quam vnus sine altero non debet procedere, & hoc vbi prefati Hæretici sunt habendi.

*Auctoritas
Episcoporum
eneruatur per
nimiam aucto-
ritatem Inqui-
sitorum.*

Addunt insuper blasphemos, & quocunq; modo Dæmones inuocantes & excommunicatos, qui in excommunicatione steterint per annum animo contumaci, in causa fidei, vel etiam in non causa fidei, sub certis casibus: & plura alia includunt, per quæ auctoritas Ordinatorum nimis eneruatur, & nobis Inquisitoribus ampliora onera imponuntur, minus securè coram tremendo iudice, qui utique districtam à nobis super commissio officio exiget rationem. Et quia eorum opinio non infringitur, nisi eorum fundamentum sit annullatum: Ideò notandum, quòd principale fundamentum per glossatores canonum, & precipuè super c. accusatus, & §. Sanè, & super verba, hæresim sapiant; manifestè accipitur. Fundant insuper se super dicta Theologorum, Tho. Alberti, Bonauenturæ, in 2 sent. dist.

*Sortilegi vel
diuinatores
sunt aut arti-
ficiales aut hæ-
reticales.*

Ex his specialiter aliqua expedit recitare. Nam vbi cap. dicit, vt in argumento primo deductum est, q; inquisitores hæreticæ prauitatis, de sortilegijs, & diuinationibus se non debeant intromittere, nisi hæresim sapiant manifestè dicunt, quòd sortilegi vel diuinatores sunt duplices, scilicet, artificiales & hæreticales. Et primi dicuntur mei diuinatores, quia videlicet merè ex arte agunt: De quibus etiam loquitur capitulum ex tenore, Extra: de sortilegijs; vbi dicit, quod Vdalricus presbyter cum quodam infami, hoc est diuinatore, dicit glo. ad secretum locum perrexit, non ea intentione vt Dæmonem inuocaret: quasi dicat; quia hoc fuisset hæreticum, sed vt cum inspectione Astrolabij furtum quoddam inueniret: quasi dicat, quod est mera diuinationo, vel sortilegium

*De Diuinato-
rib. hæretica-
bus.*

Secundi vero Hæreticales dicuntur Diuinatores, qui in eorum arte Dæmonibus aliquem honorè larricæ vel dulicæ impendunt, qui diuinando futura prædicere conantur, vel aliquid simile, quod hæresim sapiat, manifestè exercent, & tales iudicio Inquisitorum, sicut & alij hæretici subiacent.

Et quòd hæc sit mens canonis, probant per canonistas, glossantes verbū saperent. Nā Io. And. super allegatū canonem, accusatus, & verbum saperent: dicit, ita saperent, sicut est

est circa atas Idolorum nepharias preces emittere, sacrificia offerre, Dæmones consulere, eorumque responsa suscipere. Vel associant sibi propter sortes exercendas hereticos, vel faciunt prædicta cum sanguine, vel cum corpore Christi, vel in sortibus, ut possint habere responsa, puerum rebaptizant, vel his similia.

*De puerum
rebaptizantia
bus, ut re-
sponsa eliciat.*

Ad eundem sensum allegant Archid. super eodem c. & s. Sanè, & super eodem verbo sapient. Itè allegant Ioannem Mo. Raymundum, Guilielmum de mōte Laudu. Itè probant per determinationem Ecclesiæ, ex Concilio Acquirensi. 26. q. 5. Episcopi ubi huiusmodi mulieres superstitione infideles nominantur, cum dicitur: utinam hæc solæ in sua perfidia petissent, & perfidia in Christiano dicitur hæresis. vnde & Inquisitorum hæreticorum iudicio sunt subiecti.

Probatum insuper per Theologos, primò per sanctum Thomam, in 2. sent. dist. 7. ubi querit: utrum uti auxilio Dæmonis sit peccatū, ubi inter alia hæc verba dicit super illud Esaiæ octavo, Nunquid non populus à Deo suo requirit visionem? In omnibus, in quibus complementum operis ex virtute dæmonis expectatur, est Apostasia à fide, propter pactū inicum cum Dæmonè, vel verbo tenus, si invocatio intet sit, vel facta aliquo, etiã si sacrificia desint.

Ad idem allegat Albertum in eodem suo scripto & dist. Item Petrum de Tarentasia, item Petrum de Bonatiectura, nouiter canonizatum, qui tamen non Petrus nominatur, cum fuerit verum nomen suum. Itè Alexandrum de Ales, & Guidonem ordinis Carmelitarum, qui omnes dicunt, quòd dæmones inuocantes, sunt Apostatae, & per consequens Hæretici, vnde Inquisitorum hereticorum iudicio subiecti.

*Bonatiectura
canonizatus.*

Sed quòd præfati Inquisitores per hæc & per quæque ab eis allegata, non possint sufficienter probare, quin etiam præfati sortilegi, &c. iudicio ordinatorū, seu episcoporum, seclusis Inquisitoribus, possint subiacere, & quòd Inquisitores à talium Diuinorum, Necromanticorum, seu etiam Maleficorum, se possint exonerare, non quòd illi Inquisitores malè faciāt inquirendo super tales, ubi Episcopi nō inquireunt, in quo casu potius Inquisitores illi sunt commendandi, sic probatur. Inquisitores non habent se intrōmittere nisi super crimen hæreseos, & cum hoc oportet, quòd illud crimen sit manifestum: Paret per frequenter allegatū

canonem accusatus, & in §. Sapientia canonum dicitur: *Si quis in*

Quo stante, tunc iterum arguitur, cum quis aliqua com-
mittit, que absque vitio hæreseos committere potest; quan-
tumcumque illa sint gravia & enormia, adhuc non est ve-
hæreticus iudicandus, licet sit puniendus. Ex quo sequitur,
quod ubi quis non est iudicandus ut hæreticus, sed ut ma-
lefactor puniendus, Inquisitor non se debet introumittere,
sed debet talem iuxta tenorem canonis suis iudicibus ad
puniendum relinquere.

Quo iterum stante, sequitur quod omnia inducta per glos-
satores Canonistas & Theologos, ut Demones inuocare,
et sacrificare, &c. ut supra tactum est, nisi ex vitio hæreseos
processerint, Inquisitores se non debeant introumittere, sed
suis iudicibus ut supra relinquere. Quo iterum stante, cum
præfata sæpissime sine vitio hæreseos fieri possint, in quo
casu talia facientes non sunt ut hæretici habendi, aut con-
dennandi, subscriptis probatur auctoritatibus & rationibus.

Quinque re-
quiruntur, ut
quis habeatur
hæreticus.

Nam ad hoc quod aliquis sit proprie hæreticus, quinque
requiruntur. Primum est, ut sit error in ratione. Secundum
est, quod error ille sit circa ea que sunt fidei, vel contra veri-
tatem determinationis Ecclesiæ, in ijs que pertinent ad
fidem, vel bonos mores, & necessario ad consequentiam
vitæ æternæ. Tertium est, quod error talis sit in illo qui Carho-
licam fidem professus est, aliàs enim esset Iudæus, vel pag-
anus, non hæreticus. Quartum est, quod talis error in eo, qui
fidem suscepit sit taliter quod aliquam veritatem de Christo
confiteatur pertinentem ad diuinitatem vel humanitatem,
aliàs si in totum discederet, esset Apostata. Quintum est, ut
talē errorem pertinaci voluntate & obstinata eligat, & se-
quatur: & quod de hæresi & hæretico sic sumpto. c. allegat. ac-
cusatus. & verbum, sapienter, intelligatur (glossam tamē can-
onistarum non reprobando, sed saluando) sic probatur.

Dne res fa-
ciunt hæretic-
um.

Nam quod primum requiratur. scilicet error in intellectu, hoc no-
tum est omnibus, per communem regulam. Duo requiruntur
tamen, ut quis dicatur hæreticus, vix materiale. scilicet error in ra-
tione, alterum formale. scilicet pertinacia in voluntate. Patet & per
Aug. Hæreticus est, qui nouas, & falsas opiniones, aut in-
gnit, aut sequitur. Ratio etiam adest, quia hæresis est spes
cuius infidelitatis, & infidelitas est in intellectu subiectiue si-
cut & fides sibi contraria & opposita habet fieri circa idem.

Quo

Quo stante, factum vel opus quodcunque, sine errore
 nõ facit hæreticum, vt puta, si quis fornicatur aut mœchã-
 tur; licet agat contra veritatẽ, quæ dicit: Non mœchaberis
 ex hoc non est hæreticus, nisi credat vel opinetur fornicari
 esse licitum. Et ratio est, quia quandocũque aliquadũ nõ
 cessariõ requiruntur ad constitutionem alicuius, deficientẽ
 altero illorum, impossibile est illud esse. Quia dato oppo-
 sito, q̃ sine illo possit esse iam non necessariõ requiritur ad
 constitutionem illius: sicut quia ad cõstitutio nem domus
 necessariõ requiritur fundamentum, paries, tectũ, ideo al-
 tero deficiente, nõ habetur domus: Sic ergo, quia ad hæresim
 constituendã requiritur error in intellectu necessariõ, nul-
 lum factũ absolute sine errore intellectu facit hæreticum!

Et propter hoc nos Inquisitores Germaniæ dicimus cum
 B. Antonino, in 2. par. summę suę, hanc materiã pertractan-
 tis, q̃ baptizare imagines, adorare Dæmones, eis inhære-
 re, conculcare cõpus Christi, in luto, & omnia huiusmodi;
 quæ sunt valde horrida peccatã, nisi sit error intellectu, nõ
 faciunt hominem hæreticum. Et ideo si quis faceret ista, vt
 puta baptizaret imaginẽ, non malè sentiens de factamẽto
 baptismi, nec de eius effectu, nec credens istũ baptismũ esse
 aliquid, nec habere effectũ ex vi sua: sed fecit hoc propter
 aliquem finem facilius assequendũ a Dæmone, cui querit
 propter hoc complacere: ita q̃ aliquo pacto implicito, vel
 expresso illud agat, vt Dæmonõ sibi vel alicui faciat q̃ petit:
 secundũ quod characteribus & figuris secundũ artes
 magicas ab hominibus Dæmones pacto expresso vel taci-
 to inuocantur, ad desideria eorũ explenda: dummodõ nõ
 petant a Dæmone quod sit supra facultatem eius, nec quã-
 tum ad potentiam, nec quantum ad cognitionem; sic. s. q̃
 non malè sentiat de potestate, aut cognitione Dæmonis.
 Sicut essent illi, qui crederent quod Dæmonõ possit necessi-
 tate liberum arbitrium hominis: vel illi qui crederent, q̃
 Dæmonõ omnino ex tali pacto, & in omnem euentũ, quã-
 tumcunque a Deo non permissus posset facere quod pe-
 tunt: vel qui crederent q̃ possit scire alteram partem futu-
 ri contingentiũ; vel effectum aliquem facere qui est pro-
 prius soli Deo: tales enim non est dubium quod haberent
 errorem in intellectu, & malè de potestate Dæmonis sen-
 tirent: & per consequens suppositis alijs conditionibus

Qui credit
 illa esse lic-
 ita est ex
 parte hæresis
 etc.

A Dæmone
 aliquid supra
 eius facultate-
 tem petere est
 hæreticum.

non aliquid
 qui in illis
 etc.

quæ requiruntur ad hæresim, essent hæretici, & ordinario-
rum simul & Inquisitorum iudicio subiecti.

Sed si ex causis prædictis facerent, non malè sentientes
de baptismo & alijs prædictis, prout communiter fit, eò q̄
ipso facto Malefici, & Necromantici, cum sciūt ipsum dia-
bolum esse inimicum fidei, & aduersariū salutis, tant cogū-
tur in eorum cordibus sentire magnam vim esse in fide, &
quòd nulli falsitati subiacere potest, cui pater mendacij nō
præesse noscitur. Idcō licet talia facientes peccarēt grauif-
simè, non tamen essent hæretici. Et ratio est, quia non ma-
lè sentiunt de sacramento, licet eo malè, & sacrilegè vtan-
tur. Vnde sunt magis sortilegi quàm hæretici, & de nume-
ro illorum, de quibus alle. c. accusatis, prætendit nō subia-
cere iudicio Inquisitorum, cum non manifestè sapiant he-
resim, imò vix occultè & quasi nullo modo.

*Argumentū à
comparatione
Simoniacorū.*

*Adorans hæ-
reticum est
hæreticus.*

*Ecclesia non
iudicat nisi
de apertis.*

Et eodem modo de adorantibus Dæmonem, & sacrifi-
cantibus ei: quia si hoc faciunt credentes Diuinitatem esse
in Dæmonibus, vel credentes q̄ cultus latræ sit ei exhibē-
dus, vel q̄ omnino ex exhibitione talis cultus, assequantur
quòd requirunt à Diabolo, nō obstante Dei prohibitione,
seu etiam permissione, tales essent hæretici. Sed ista faciūt
non ita sentientes de Dæmone: sed vt aliquo pacto cū Dæ-
mone facilius per ista exequantur ab ipso quod intendunt,
tales non sunt hæretici ex natura rei, licet grauissimè pec-
cent. Et quidem pro maiori declaratione sunt aliquæ obie-
ctiones mouendæ. Nam obstate videtur, q̄ secundum iura,
Simoniacus non est hæreticus, vt 1. q. 1. quisquis per pecu-
niam, & tamen non habent errorem in intellectu. nam Si-
moniacus non est hæreticus propriè, sed largè. propter quā-
dam similitudinem: Quia ex quo vendit vel emit sacra, ita
agit, ac si æstimaret donum gratiæ pecunia posse possideri;
secundum Thomam Sed non hoc æstimando, sicut com-
muniter accidit, non est hæreticus: quia hoc non credit: sed
bene verum esset, si hoc crederet. S. donum gratiæ posse pec-
unia possideri.

Item obstate videtur q̄ dicitur de hæreticis, quicumque
& alle. c. accusatus, q̄ adorans hæreticum, est hæreticus. Sed
grauius peccat, qui adorat Dæmonem, quàm qui adorat
hæreticum, ergo, &c. Item qui iudicandus est vt hæreticus,
videtur esse hæreticus. Nam Ecclesia non potest iudicare

nisi de ijs quæ patent, occultorum enim cognitor est Deus & Iudex. dist. 33. erubescant. Sed ea quæ sunt in intellectu, non possunt patere nisi ex factis intrinsecis, visis vel probatis: ergo talis faciens talia, est iudicandus hæreticus.

Præterea, impossibile videtur quod aliquis faciens talia. scilicet conculcando corpus Christi & huiusmodi, licet malè sentiat de corpore Christi, probatur hoc, quia impossibile est malitiam esse in voluntate, quin sit error in intellectu. Cum & secundum Philosophum omnis malus est ignorans seu errans, cum ergo talia facientes, habeant malitiam in voluntate, ergo habent errorem in intellectu. Respondetur ad ista, & primò super primum & tertium quia coincidunt. Duplex est iudicium. scilicet Dei, qui videt interiora hominum; qui non possunt iudicare de interioribus, nisi per exteriora, ut argumentum fatetur tertium: Modò ille qui iudicatur ut hæreticus, iudicio Dei est verè hæreticus, ex natura rei. Deus enim nullum iudicat hæreticum nisi habentem errorem fidei in intellectu. Sed ille qui iudicatur hæreticus iudicio hominum, non oportet quod sit hæreticus ex natura rei, sed quod fecerit tale factum, per quod apparet ipsum malè sentire de fide & per consequens iuris præsumptione hæreticus reputatur.

Et si queratur: an Ecclesia habeat statim iudicare tales, qui sic adorant demones, vel baptizant imagines hæreticos? Responiones nota. Primò, quod ad discernendum istud magis pertinet ad Canonistas, quam Theologos. Canonistæ dicent, iuris præsumptione hæreticus reputatur, & ut hæreticus est puniendus. Theologus dicet primò iudicio sub correctione sedis Apostolicæ; non quantum est ex natura rei quicquid sit iuris præsumptione. Et ratio potest esse ista, quia, quandocunque aliquis effectus dependere potest ex duplici causa, nunquam ex natura rei, ex illo effectus potest iudicari præcisè altera causa.

Cum igitur iste effectus, qui est adorare Dæmonem, vel eius auxiliū ad maleficandū postulare, imaginē baptizandā, vel infantem viuū offerendū, vel occidendū, vel aliud huiusmodi, possunt procedere ex duplici causa. scilicet vel credendo Dæmonem esse adorandum, & ipsi sacrificandum, & imagines capere sacramentales effectus: vel quia aliquo pacto facto cum Dæmone, facio ut facilius obtineam, quod volo à Dæmone, in ijs quæ non sunt supra facultatem suā,

Non est malitia in voluntate quin sit error in intellectu.

De cognitione hæretici, aliter Canonistæ & aliter Theologi sentiunt.

Qui statuunt imagines capere sacramentales effectus sunt hæretici.

vt supra tactum est, non debeo statim iudicare ex tali effectu præcisè alteram causam. scilicet quòd hoc faciat, vt male sentiens de fide. Vnde quando constat de huiusmodi effectu, ulterius inquirendum est de causa; & si ex errore & peruersitate fidei hoc fecerit, iudicandus est hæreticus & iudicio Inquisitorum cum ordinarijs subiacebit. Sed si ex alia causa, iudicandus vt Sortilegus & vilissimus peccator.

Duplices Malefici, iuris præsumptione & ex natura rei.
 Alia responsio ad nostrum propositum, quicquid sit ex omnibus dictis & allegatis, constat quòd omnes diuinatores & Malefici, qui iudicantur hæretici iuris præsumptione, & non ex natura rei. Ordinariorum iudicio, & non Inquisitorum subiacent. Nec præfati Inquisitores aliorum regnorum, per allegationes canonum & glossatorum se tueri possunt, eo quòd tales Dæmonibus sacrificantes & adorantes, iudicant hæreticos iuris præsumptione & non ex natura rei. Textus autem dicit, quòd debeant sapere hæresim manifestè, id est, sapere intrinsecè, & ex natura rei. Et sufficit nobis Inquisitoribus, de hæreticis ex natura rei infectis se intrinsecè, alijs suis iudicibus relinquendo:

Habitus cognoscitur ex actu.
 Et quia dictum est, quòd inquirendum est de causa vtrum ex errore fidei hoc fecerit vel non: vtrique hoc facile erit, Nam sicut habitus fidei cognoscitur per actum fidei, qui est credere & confiteri, quæ sunt fidei: & habitus castitatis per castè viuere: ita Ecclesia potest iudicare aliquem hæreticum, inquirendo si habet actum discernendi de aliquo articulo fidei. Sic etiam & Malefica, quæ fidem in toto vel in parte abnegauit, vel corpus Christi vilissime tractauit, hominum præstitit: vtrum huiusmodi ad complacendum Dæmoni tantum fecerit, unò si in toto abnegauit etiam corde; iam iudicabitur vt Apostata, & deficiet quarta conditio quæ habet concurrere ad hoc, vt quis propriè dicatur hæreticus.

Bulla Innocentij VIII. Inquisitoribus data.
 Quòd si huic determinationi obiecitur bulla & commissio nobis ab Innocentio VIII. facta: vt Maleficæ iudicio Inquisitorum subiaceantur. Respondetur: per illa non excluditur, quin & diocesani etiam vsque ad sententiam distinuam contra eos procedere possint per illam antiquam iuram, vt dictum est. Cum hæc bulla potius in partem sollicitudinis nobis Inquisitoribus tradita sit, quàm & opere quantum possumus cum Dei adiutorio exhibemus.

Vnde & prædictum argumentum non suffragatur Inquisitoribus

tionibus illis, sed potius contrarium concludit, cum tales Simoniaci tantummodo iuris presumptione censeantur heretici, de quibus ordinarij per se iudicare possunt, ut equis Inquisitoribus. Imo nec Inquisitores de Simoniacis varijs se intromittere habent, & pari ratione de alijs, qui tantum iuris presumptione heretici iudicantur. Nam contra Episcopos schismaticos procedere non possunt, & Prelatos alios superiores, ut patet in capitulo inquisitionis, de heretico li. 6. ubi sic dicitur. Inquisitores hereticę pravitatis ab Apostolica sede seu alijs quibuscumque deputatis, de huiusmodi crimine inquirere contra eos ut nequeant, aut eius pretextu procedere contra eos: nisi in literis commissionis sedis Apostolicę, quod hoc possint, contineatur expresse.

Si tamen Inquisitores ipsi Episcopos, vel alios superiores prelatos sciuerint, vel inuenerint, circa crimen hereticos commississe, aut eos de huiusmodi diffamatos existere, vel suspectos, id tenebuntur sedi Apostolicę nunciare.

Ad secundum similiter patet ex prehabitis responsionibus. Nam adorans hereticum, est tunc hereticus, si adoret ipsum, credens esse adorandum seu honorandum propter suam doctrinam & opinionem. Si autem honorat ipsum, propter aliquod temporale, sine aliquo errore fidei in intellectu, non est proprie hereticus, sed iuris fictione vel presumptione seu similitudinarie: quia agit ac si male sentiret de fide, sicut ille quem adorat: unde nec Inquisitorum iudicio subiacet.

Ad tertium patet ex premissis, quia licet iudicetur ab Ecclesia ut hereticus, propter facta extrinseca, visa & probata, non tamen sequitur quod semper sit hereticus ex natura rei, sed iuris presumptione sic reputatur. Unde & in illo casu Inquisitorum iudicium subterfugit, quia non sapit heresim manifeste.

Ad quartum, dicendum quod falsum presupponit, quia non est possibile, quod aliquis conculecet corpus Christi absque hoc quod male sentiat, vel peruersitate fidei habeat de corpore Christi: quia potest hoc facere sciens se peccare, & credens firmiter ibi esse corpus Christi. Facit tamen hoc ut placeat Dæmoni & facilius obtineat quod vult ab eo. Et licet omnis malus erret, non tamen errore intellectus, qui est hereticus, seu errans male sentiens, de his que sunt fidei, sed de his que sunt virtutis alicuius, cuius contrarium in vitijs operatur.

Inquisitores debent schismaticos prelatos iudicare,

non punire.

et sic dicitur in

capitulo inquisitionis

de heretico li. 6.

et sic dicitur in

capitulo inquisitionis

de heretico li. 6.

et sic dicitur in

capitulo inquisitionis

de heretico li. 6.

et sic dicitur in

capitulo inquisitionis

de heretico li. 6.

et sic dicitur in

capitulo inquisitionis

de heretico li. 6.

et sic dicitur in

Et

Et tantum de primo principali quod ad hæresim propriè sumptum requiritur, & secundum quod iudicio Inquisitorum debet hæreticus propriè subiacerè.

Nec obstat si dicatur, tamen etiã contra diffamatos aut suspectos leuiter, vehementer aut violèter de hæresi, & qui non videntur sapere hæresim manifestè Inquisitor potest procedere. Responderetur: inquirere potest & procedere super tales, in quantum sunt suspecti; aut diffamati de hæresi propriè dicta, de qua etiã nunc loquimur (vt sæpè tactum est) quæ habet errorem in intellectu, & alia quatuor sequentia annexa; quorum secundum est, vt talis error sit circa ea quæ sunt fidei, vel contra veritatè determinationis Ecclesiæ, in his quæ pertinet ad fidem & bonos mores, & necessaria ad cõsecutionè vitæ æternæ. Si. n. error sit de his quæ nõ pertinet, ad fidè, puta qd credat quis solem non maiore terra, & huiusmodi, non est periculosus error. Error autè contra sacrã scripturã, cõtra articulos fidei, cõtra determinationè Ecclesiæ; vt supra tactum est, est hæresis. 21. 24. q. 1. hæc est fides.

Itè, quia determinatio dubiorum circa fidè, pertinet principaliter ad Ecclesiã & præcipuè ad Põtificè summum Christi vicarium, ac Petri successorem vt expressè dicitur, 24. q. 1. quotiens. Et contra determinationè Ecclesiæ, nullus Doctor vel Sanctus suam sententiã defendit, vt dicit Th. 22. Nec Hieronymus, nec Augustinus, nec alius. Sicut ergo asserens pertinaciter contra fidè, est hæreticus, ita & contra determinationè Ecclesiæ, in his quæ pertinet ad fidè & necessaria sunt ad salutè, pertinaciter asserens est hæreticus: ipsa enim Ecclesia nunquam errasse in fide probatur, vt dicit 24. q. 1. à recta, & alijs c. Signatè autè dicitur: quia asserens contra, determinationem Ecclesiæ non simpliciter, sed in his duntaxat quæ pertinent ad fidè & salutè, est hæreticus. Nam in alijs contrarium sentiens, non est hæreticus, sicut quod ius non potest separari ab usu, in rebus usu consumpibilibus, qd declarauit & determinauit Ioan. 22. in Extra. ad condicorem: vbi dicit, contradicentes huic sententiæ esse contumaces & rebelles Ecclesiæ, non hæreticos.

Tertium, quod requiritur, est quod error sit in illo, qui Catholicam veritatè est professus. Si quis enim nunquam esset professus fidem Christianam, non esset propriè hæreticus, sed simpliciter infidelis, vt Iudæus & Gentilis, qui fo-

Contra Ecclesiã determinationem nullus Doctor vel Sanctus suam defendit sententiã.

Christiani si eum possunt fieri hæretico.

ris sunt, Vnde Augustin. de ciuitate Dei, Videns Diabolus genus humanū à cultura Idolorū & Dæmonū liberari, hæreticos mouit, qui sub vocabulo Christiano, doctrinæ resisterent Christianæ. Oportet ergo q̄ error sit in illo, qui in baptismo suscepit fidē Christianā ad hoc vt sit hæreticus.

Quartum quod requiritur, est, quòd talis error sit in eo, qui fidem suscepit taliter, quòd aliquam veritatē de Christo confiteatur pertinentem ad diuinitatem vel humanitatem. Si enim nullam veritatem penitus confiteretur, magis propriè Apostata quàm hæreticus censeretur; sic Iulianus Apostata, Et distinguitur vnū ab altero, licet aliquando vnum sumatur pro alio, Sub hac conditione reperiuntur certi, qui interdum egestate & molestijs varijs afflicti, corpus & animam tradunt Diabolo, & fidem abnegant, dummodò in eorum necessitatibus & ad possidendum diuitias & honores Diabolus eis assistat.

Novimus certos nos Inquisitores, & post aliquos pœnitentes, qui vtrique absque errore fidei in intellectu, quia tãtummodò propter commoda temporalia talia commiserunt, vnde nec hæretici propriè, nec iterum Apostatæ ex corde, vt Iulianus, licet magis Apostatæ censentur.

Ex corde verò Apostatæ, si nolūt resiliire, vt hæretici impœnitentes, tradentur curiæ seculari. Si autem velint, recipiuntur, prout hæretici pœnitentes. Iuxta capit. ad abolendam. 6. præsent. de hæretic. lib. 6. Concordat Raymundus, titul. de Apostolica, capit. reuertentes, vbi dicit. Quòd reuertentes ab Apostasie perfidia, cum fuerint hæretici, tanquam reuertentes ab heresi sunt recipiendi. Et hîc sumitur vnum pro alio vt prius tactum est: & subdit, Illi verò qui metu mortis fidem abnegant, (hoc tu accipe, qui propter commodum temporale Diabolo fidem abnegāt, & erroribus non credunt,) licet iure hæretici nō sint; nota hîc quòd non sunt propriè hæretici; Subdit: postquam non habent in mente errorē iudicio Ecclesiæ quæ habet per exteriora de interioribus iudicare, hæretici habēdi sunt; nota hoc iuris fictione, & si reuertatur vt pœnitētes hæretici recipiēdi sunt. Nō enim metus mortis, est metus cadens in cōstantem virum ad fidem Christi abnegandam. Sic & tu accipe propter commoda temporalia. Vnde cōcludit, sanctius est mori quàm abnegare vel vesçi idololatricis, vt dicit Augu-

Inquisitores tradentes se Diabolo.

Sanctius moritur, quam vescatur idololatricis.

stinus

stinus & recitatur 22. questio. 4.
 Simile iudicium de Maleficis fidem abnegantibus esset, ut ubi resiliere vellent, reciperentur ut poenitentes, absq; hoc quod curiae seculari relinquerentur. Omnibus tamē modis ad gremiū Ecclesiae recipiuntur, ubi petunt, & curiae seculari, si nolunt reuerti, relinquuntur; & hoc propter damna temporalia illata; prout in modis sententiandi patebit. Et omnia praefatus ordinarius exequitur, ita quod etiam Inquisitor suas vices illi committere potest, in hoc duntaxat casu Apostasiae, secus est in alijs casibus sortilegorum.

Quintum quod requiritur ad hoc ut quis proprie sit haereticus, est, ut talem errorem firmata voluntate & obstinata eligat, & pertinaciter sequatur opiniones. Vnde secundum Hieronimelicis ab electione est dicta. Et ideo secundum Augustinum: non qui falsas opiniones gignit vel sequitur, sed qui pertinaciter defendit, haereticus est censendus. Vnde si quis non pertinaci malitia sentiret aliquid contra fidē, sed ignorantia, paratus corrigi, si quid sentit falsum, & ostēditur ipsi esse cōtra fidē vel sacrā scripturā vel determinationem Ecclesiae. 24. q. 3. dixit Apostolus. Et ideo ipse August. dicebat: Errare potero, haereticus non ero. Quia scilicet paratus corrigi; cum sibi fuerit ostensus error. Et constat q̄ quotidie inter Doctores circa diuina sunt variae opiniones, & aliquando contradictoriae, ita q̄ necesse est alteram esse falsam, & tamē nulla earum reputatur falsa, donec per Ecclesiam fuerit determinata: articulo 24. q. 3. qui in ecclesia.

Ex quibus omnibus concluditur, quod probare Maleficos subiacere iudicio Inquisitorū, vel etiam alios, quocunque modo daemones inuocantes, per dicta Canonistarum super allegatum verbum saperēt manifestē. in c. accusatus comprehensum, nō sufficienter probatur, cum tales ab eis haeretici iudicantur quadam iuris fictione: Nec etiam per dicta Theologorum, cum & ipsi tales nominant Apostasiae verbo vel opere, non autem corde & mente, de quo errore verbum saperent praetendit.

Et licet iudicantur ut haeretici, non tamen propter hoc sequitur, q̄ Episcopus sine Inquisitore nō possit sententia definitiva cōtra eos procedere, aut carceri ad poenā deputare, aut tormentis exponere. Imō in casu, quo haec decisio nō videatur sufficere ad hoc, ut nos Inquisitores simus
 à Malo

Errare S. Augustinus poterat, attamē Haereticus nō erat.

à Maleficarum Inquisitione exonerati, nolumus tamē hoc
via iuris exigere, cum vices nostras in his duntaxat super
sententiam ferendam ipsis diocesanis cōmitterē possumus.

Hoc enim habetur in c. multorū. in prin. de hære. in Cle. Vbi sic dicitur, Multorū querela: & infra vt negotiū Inquisitionis huiusmodi prosperetur felicius, quò deinceps eiusdem labis indago soletius, diligentius, & cautius peragatur, ipsum tã per diocesanos Episcopos, quàm per Inquisitores à sede Apostolica deputatos, omni carnali odio, vel timore, aut alicuius cōmodi temporalis affectione semotis, decernimus exerceri, sic quòd quilibet de prædictis sine alio citare, & arrestare, seu capere, ac tutę custodię mancipare, ponendo in cōpedibus & mancis ferreis, si ei visum fuerit. Super quibus faciendum ipsius conscientiam oneramus, nec non inquirere contra illos, de quibus pro huiusmodi negotio, secundum Deum & iustitiã viderit expedire, duro tamē tradere carceri, qui potius ad pœnam quàm ad custodiam videatur, vel tormentis exponere illos, aut ad sententiam procedere cōtra eos, Episcopus sine Inquisitore, aut Inquisitor sine Diocesano, aut eius vel Episcopali sede vacante capituli super hoc delegato, si sui ad inuicem copiam habere valeant, infra octo dierum spacium, postquam inuicem se inquisuerunt, non valebit, & si secus præsumptum fuerit, nullum sit & irritum ipso iure.

Post sequitur ad nostrum propositū, Verūm si hoc Episcopus, vel eius seu capituli sede vacante delegato cum Inquisitore, aut Inquisitor cum altero eorundē, propter præmissa nequeant aut noluerint personaliter conuenire, potest episcopus, vel eius seu capituli sede vacante, delegatus Inquisitori & Inquisitor episcopo vel eius delegato, seu sede vacante, illi qui ad hoc fuerit per capitulum deputatus, super illis committere vices suas, vel suum significare per literas consilium & consensum.

Ex quo patet, q̄ licet in quinque casibus, vnus sine altero, in tribus verò minimē procedere possit, quia tamē vnus alteri vices suas committere potest, præsertim quò ad sententiã ferendã, idè & nos hoc per præsentis facere decreuimus, alijs Inquisitoribus in suis limitibus remanētib.

Ad argumenta ergo respondendo, patet ex præmissis, ad sex prima argumēta pro Inquisitorib' militaria decisio, q̄
eorum

*Explicatio
ca. Multorū.
Cle. De Hæ-
reticis.*

*Malefica cō-
mittuntur
Episcopis pu-
mend.*

eorū inquisitioni Malefici & Sortilegi nō videtur subici, Ad alia autem argumenta pro Diocesani, in casu, quo & ipsi à Maleficarum inquisitione se exonerare vellent, & civili iudicio relinquere, patet quòd non possint hoc eadem facilitate quo Inquisitores facere: Quia in crimine hæreseos iuxta ca. ad abolendam. & c. vergentis. & c. excommunicamus vtrumque. Extra de hæres. iudicis ecclesiastici est cognoscere & iudicare, & iudicis secularis exequi & punire, vbi sententia transit in vindictam sanguinis, secus vbi ad alias pœnas pœnitentiales!

Crimen Maleficarum est partim Ecclesiasticum partim civile.

Videtur etiam, quòd in hæresi Maleficarum, licet non in alijs hæresibus, etiam ipsi Diocesani suas vices ad cognoscendum & iudicandum in foro civili committere valeant; tum, vt in argumentis tangitur, quòd hoc crimen Maleficarum nō est merè Ecclesiasticum, imò potius civile, propter damna, quæ inferuntur temporalia, tum etiam, quia leges speciales in punitionem Maleficarum, quo ad omnem viam punitionis editæ cernuntur.

Videtur denique, quòd hæc via plurimum in exterminium Maleficarum deseruiret, & in maximum iuuamen ordinariorum coram tremendo iudice, super districtū examen quod exigetur, cum teste scriptura iudicium durissimum ijs qui præsentunt immineat. Et secundum hanc differentiam procedemus, videlicet quòd Iudex secularis cognoscere & iudicare potest, vsque ad sententiam diffinitiuam ad pœnitentiam, quam ab ordinarijs recipiet, secus super sanguinem, quam per se ferre potest.

Summarium tractandorum, siue diuisio sequentis tertie partis.

V ergo iudices tam in foro Ecclesiastico, quam civili modos cognoscendi, iudicandi, & sententiandi, semper in promptu habere valeant, consequenter circa tria principaliter procedendum erit. Primò quis modus inchoandi processum fidei. Secundò, quis modus continuandi. Tertio, quis modus terminandi & sententiandi in hac materia Maleficarum.

Circa primū sunt quinque difficultates. Primò, quis inter tres modos procedendi, qui in iure tanguntur, sit magis cōpetens. Secundò, de numero testiu. Tertio, an possint compelli

pellī ad iurandum. Quartò, de conditione testium. Quin-
tò, an inimici capitales ad testificandum admittantur.

Secunda pars continet quæstiones vndecim. Prima qua-
liter testes sint examinandi, & quòd semper quinque perso-
næ debeant esse præsentes. Item qualiter Maleficæ sint in-
terrogandæ generaliter & particulatim, & erit sexta in or-
dine libri; quia numerus mutatur, e) vt lector facilius repe-
riat materiam optatam. Secunda, varia dubia declarat super
responsiones negatiuas, & quando sit incarcerationanda, & quã-
do pro manifestè deprehensa in hæresi Maleficarum. Ter-
tia de modo capiendi Maleficas. Quarta de duobus, quæ
post captionem faciendæ sunt iudici, & an deponentium
nomina sint ei manifestanda, & defensiones cum deputa-
tione aduocari sint concedendæ. Sexta, quid faciet aduoca-
tus, cum ipsi testium nomina non publicantur, & vbi ini-
micitiam capitalem allegat coram iudice. Septima, qualiter
iudex inimicitiam capitalem inuestigare habeat. Octaua,
de his quæ iudex habet aduertere antequam delatam tor-
mentis exponat. Nona, de modo sententiandi ad quæstio-
nes & tormenta. Decima, super tormenta continuanda, &
qualiter sint tormentandæ, & de cautelis & signis contra
maleficium taciturnitatis. Vndecima, super finales interro-
gationes & cautelas à iudice obseruandas.

Tertia pars continet primò quæstiones tres, quas iudex
debet aduertere, & ex quibus omnis sententia diffinitiu-
a debet procedere. Prima, an super examen candentis ferri
possit sententiari. Secunda, de modo, quo omnis sententia est
ferenda. Tertia, ex quibus suspicionibus possit iudicari, &
qualiter super vnâquâque suspicionē debeat sententiare.
Demùm super vltimam partem de viginti modis senten-
tiandi, quarum tredecim sunt communes super omnem hæ-
resim, reliqui specialiter super hæresim Maleficarum: Ast
quia locis suis patebūt, causa breuitatis hîc non assignantur.

*Quæstio prima super modum inchoandi
processum.*

Veritur ergo primò, quis sit modus competēs
ad inchoandum processum fidei contra Male-
ficas? Respondetur. Cum inter tres modos qui
tanguntur, Extrà de accus. denunc. & inquisi-
toribus Maleficarum. Et primus est, quando aliquis accusat aliquem de cri-
minibus & delatoribus Maleficarum.

mine hereseos, vel fautoria coram iudice, offerendo illud se probaturum, & inscribit se ad pœnam talionis, nisi probet. Secundus modus, quando aliquis denunciat aliquem, ita tamen q̄ non offert se probaturum, nec vult facere partem, se l̄ dicit q̄ denunciet zelo fidei, vel ratione sententiæ excommunicationis, latæ per ordinarium vel eius vicariũ: aut ratione pœnæ temporalis, quam secularis iudex fert contra non denunciantes.

Tertius modus per inquisitionem, hoc est quando non est aliquis accusator vel denunciator, sed fama laborat in aliqua civitate vel loco quòd sint Maleficæ: & tunc iudex habet, non ad instantiam part̄ s, sed et à ex officio procedere.

Ideo advertendum, quòd primum modum procedendi iudex non libenter admittat; Tum quia non est in causa fidei v̄sitatus, nec etiam in causa Maleficarum, quæ sua maleficia occultè exercent: Tunc etiam, quia est accusanti multum periculosus, propter pœnã talionis, qua plecteretur vbi in p̄batione deficeret: Tunc etiã, quia est multum litigiosus.

Sub pœna talionis accusare non tutum habetur.

Citationis in causa maleficiorum formatam Ecclesiasticorũ quàm secularium in dicitur.

Incipiat processum per citationem generalem, affigendo illam ad valvas Ecclesiæ Parochialis vel prætorij, per modũ qui sequitur. Cum nos vicarius talis ordinarij, aut iudex talis domini, totis nostris affectibus inhiantes, ac ex omnibus nostris præcordijs affectantes populum Christianum nobis commissum in unitate & serenitate Catholicæ fidei confoueri, ac ab omni peste prauitatis hereticæ visceraliter elongari. Ideo nos iudex præfatus, cui ex iuncto officio hæc incumbunt, ad gloriã & honorẽ recolẽdi nominis Iesu Christi, & ad exaltationẽ sanctæ fidei orthodoxæ, atq̄, ad depressionẽ hereticæ prauitatis, præcipuè in Maleficis vniuersis, & singulis cuiuscunq̄; cõditionis, vel status Hic nota. Si ecclesiasticus iudex inquit, addat, ordinis, religionis, aut dignitatis existant, qui sunt infra terminos huius civitatis, aut circa illã, aut oppidi ad duo miliaria, ad quorum notitiã peruenerint hæc mādara Ecclesiasticus iudex adiungat. Autoritate, qua fungimur in hac parte, virtute sanctæ obedientiæ ac sub pœna excommunicationis præcipimus & mādamus, ac mādãdo requirimus, & monemus quatenus infra duodecim dies proximè computandos. Hic secularis iudex modo suo mandabit, & pœnis eius consuetis: quorum primos quatuor pro primo, & reliquos quatuor primis

rais quatuor immediatos pro secundo, & ultimos, quatuor pro tertio termino præemptis: ac trina monitione canonica assignamus, nobis reuelent, si quis scit, vidit, vel audiuit aliquam esse personam Hæreticam & Maleficam, diffamam, vel suspectam, & in speciali talia practicantem, quæ in nocumentum hominum, iumentorum, aut terræ frugum, & damnum Reipublicæ cedere valeant. Quod si nostris antefatis inonitis & mandatis non paruerit, cum effectu præmissa infra taxatum terminum non reuelando, sciat se, Iudex Ecclesiasticus addat, excommunicationis inuicione percussum. Secularis iudex addat pœnas temporales. Quam excommunicationis sententiam in omnes & singulos taliter, vt prædicitur, cõtumaces præfata nostria monitione canonica præeunte, & eorum obedientia requirente, nunc vt ex tunc, & tunc vt ex nunc ferimus in his scriptis. Absolutionem harum sententiarum nobis tantummodo reseruando. Concludit iudex secularis modo suo. Datũ &c.

Nota insuper super secundum modum, q̄ cum, vt dictũ est, secundus modus procedendi, & processum fidei incipiendi sit per modum denunciationis, vbi denunciatus non offert se probaturum, nec vult facere partem, sed dicit quod denunciatur ratione sententiæ excommunicationis latæ, vel zelo fidei, & propter bonum Reipublicæ, ideo secularis iudex hoc debet in sua citatione generali, aut præmissa monitione specificare, q̄ nemo æstimet se pœnalem fieri, etiã si in probatione defecerit: quia offert se non vt accusans, sed vt denunciatus.

Et tunc quia plures comparebunt ad denunciandum iudici, notare debet iudex vt procedat modo qui sequitur. Primum habeat Notarium & duas honestas personas, siue sint clerici, siue laici, vel si Notarius non posset haberi, tunc loco Notarii sint duo viri idonei. Hoc enim tangitur in c. vt officium. §. verum. lib. 6. vbi dicitur Verum quia in causa grauis criminis, cū multa oportet cautela p̄cedi, vt in reos sine villo p̄feratur errore diuè ac dignè seueritas vltionis. Volumus & mādamus, vt in examinatione testium, quos recipi super hoc crimine p̄dicto, ipsũq̄, cõtingentibus oportuerit; adhibeatis duas religiosas & discretas p̄sonas. Hic Archidiaconus in gl. Possunt intelligi p̄sonæ honestæ, siue sint clerici, siue laici.

Sequitur, in quarum præsentia per publicam, si cõmodè

y 2

habere

Cauendum in citatione delatori.

Quomodo iudici procedendum in delatione criminis maleficij.

Delator potest in scriptis deferre Maleficiam.

habere potestis, personam, aut per duos viros idoneos, fideliter eorum dispositiones testium describantur. Nota ergo, quod his personis adhibitis mandet denuncianti Iudex quod det in scriptis, vel saltem dicat verbo. Et tunc Notarius seu Iudex incipiat processum per modum qui sequitur.

IN NOMINE DOMINI AMEN.

A N N O à natiuitate Domini, &c. Tali die talis mensis, in presentia mei Notarii, & testium infra scriptorum, talis de tali loco, & talis Diocesanos, vt supra, comparuit personaliter in tali loco coram honorabili iudice, & obtulit eidem schedulam tenoris sequentis; inferatur tota. Si autem non per schedulam, sed verbo ponatur sic. Comparuit, &c. & denunciavit eidem, quod talis de tali loco, Diocesanos talis asseruit & dixit, quod sciret hoc, vel quod fecerit talia nocumenta sibi vel alijs personis.

Juramentum delatoris siue denunciantis. Interrogatoria delatoris propanenda.

Interrogatoria delatoris propanenda.

Quo facto incontinenti faciet iurare ipsum denunciantem modo consueto, vel ad quatuor Dei Evangelia, vel super crucem, erectis digitis tribus, & duobus depressis, in testimonium sanctæ Trinitatis, & dñatione animæ & corporis, de dicenda veritate super denunciatis: & præstito iuramento, interrogabit eum. Vnde sciat esse vera quæ denunciavit, & si vidit vel audiuit. Si dicat se vidisse aliqua, vt puta, quia ibi reperitus tali hora tempestatis, vel quia tetigit iumentum, vel quia intravit stabulum. Interrogabit iudex vbi eum vidit, & quando, & quoties, & per quem modum, & qui erant præsentibus: Si dicat quod non vidit, sed quod audiuit: interrogabit eum à quibus audiuit, & vbi, & quando, & quoties. & quibus præsentibus audiuit, formando articulos de quolibet prædictorum singulariter & diuisim: & Notarius seu scriptor ponat totum in actu seu in processu immediate post prædictam denunciationem, continuando sic.

Qua quidem denuncatione, vt præmittitur. facta, ipse Inquisitor incontinenti fecit iurare ad quatuor Dei Evangelia: &c. vt supra, ipsum denunciantem de dicenda veritate super denunciatis, & interrogavit eundem, vnde & quomodo ea quæ denunciauerat, nouerat, vel suspicionem habeat esse vera. Respondit, quia vidit, vel audiuit: Interrogavit, vbi vidit, vel vbi audiuit: & dixit: quod tali die, talis mensis, talis

anni,

anni, in tali locō. Interrogavit quoties vidit, vel audiuit, &c. & formentur articuli, ut dictum est, & totum ponatur in processu, & specialiter interrogetur, qui sciavit cum eo in tali causa, & qui possint scire.

Quibus omnibus peractis, ultimo interrogabitur, an de hunciet mala voluntate, odio, vel rancore, vel omittat aliquid favore & amore, vel aliās denunciēt rogatus vel subordinatus.

Et postremò iniungetur ei, virtute iuramenti præstiti, retinere secretum quicquid ibi dixit, vel per iudicem sibi dictū fuit. & ponetur totum in processu & in actis. Et in omnibus explicitis, ponatur paulò infra. Acta sunt hæc in tali loco, tali die, talis mensis, & tali anno, in præsentia mei notarij vel scriptoris, adiuncto mihi tali in vigorem officij tabellionatus, & talium restitum ad hoc vocatorum & rogatorum.

Tertius modus processum incipiendi, qui etiam est cōmunis & vsitatus modus, & cum hoc secretus esset, ubi nūllus accusator vel denunciator se offerret, sed fama laboraret in aliqua civitate vel loco, de aliqua Malefica, & etiam tali, & propter famam iudex absque citatione generali, de qua supra, seu monitione ex officio procedere vellet, eò quod talis clamor frequens perveniret ad aures eius, tunc iterum inchoare potest processum, in præsentia personarū, ut supra.

De modo procedendi, cum fama de aliqua spargitur, quod sit Malefica

IN NOMINE DOMINI AMEN.

A N N o a natiuitate Domini, Tali die, mense tali, seu mensibus talibus: Ad aures talis officialis aut iudicis talis loci pervenit, plures fama publica referente: ac clamorosa insinuatione producente, quod talis de tali loco dixit vel fecit talia ad maleficia pertinentia, contra fidem ac cōmunem utilitatem Republicæ, & ponatur totum, prout fama laborat: Et paulò infra: Acta sunt hæc die tali mēsis talis, de anno tali, in præsentia testium talium vocatorum, rogatorum, & mei Notarij tali auctoritate seu scriptoris, vigore tali. Sed antequam secunda pars inchoetur, videlicet qualiter huiusmodi processus sit continuandus, præmittenda sunt aliqua super testes examinandos, quot in numero esse debeant, & cuius conditionis.

QVASTIO I I.

De numero testium.

Testes singu-
lares qui.

Via dictū est in secundo modo de dictis testium, qualiter inscribi debeāt scire numerum & cōditionem illorum opus est. Quantū vtrum Iudex duorum testium legitimum, non singularium, possit licite aliquam de hæresi Maleficarū condemnare: vel an plures, quā duo necessariō requirantur. Et dicuntur testes singulares, quando in dictis sunt partiales, concordant tamen in substantia seu effectu rei, vt si diceret vnus, maleficauit mihi vaccam, & alter diceret, puerum, concordarent in maleficio.

Hic autem queritur, vbi testes non sunt partiales, sed omninō concordant. Et respondetur, q̄ quamuis videātur sufficere duo testes de iuris rigore: Quia regula est, q̄ in ore duorum vel trium stat omne verbum: Tamen de iuris æquitate nō videntur in hoc crimine duo sufficere, propter criminis immanitatem. In criminibus enim probationes debent esse luce clariores. ff. de probat. l. si autem. Et hæresis præcipuè talis inter maiora crimina enumeratur.

Leui argumē-
to quis here-
ticum se facit.

Et si dicatur, q̄ in hoc crimine sufficiunt leuiore probationes, quia leui argumento quis detegitur. C. de hæret. l. b. 2. Leui argumēto recedendo à iudicio Catholicæ religionis & namite, hæreticū se facit. Respondetur: verū est ad præsumendū, non autē ad condemnandū, tum propter iuris ordinis in hoc crimine detriuationem. In hoc enim ordo iudicialis in fauorē fidei detriucatur: quia nec delatus videt testes iurate, nec etiā ipsi publicātur, vt possit eis graue periculum imminere: vt in c. statuta. de hæret. lib. 6. propter q̄ delatus non posset diuinare. Sed tenetur ipse Iudex per se & ex officio de testium inimicitia perquirere, quia excludūtur, vt infra patebit. Et etiā si deposuerint cōfusede causa conscientia, eos iterum interrogare, q̄ potest facere: Extra. de test. per tuas. & ff. de quæst. repet. Nam quantō magis via defendendi delato subtrahitur, tantō magis incumbit Iudici sollicitudo diligentius inquirendi.

Iudicis pro-
audentia re-
quiritur quā
maxime in

Vbi ego inuenirentur duo testes concordēs & legitimi contra quenquā, nec ex hoc vellem eum de tanto crimine condemnare, sed purgationē, si esset diffamatus, indicere, vel

vel propter vehementem suspicionem que oritur ex dictis duorum testium facere eum abiurare vel questionare, seu sententiam differre. Non enim videtur tutum ad vocem duorum testium hominem bonæ famæ de tanto crimine condemnare, secus si fuerit malæ famæ. De hoc Archiplex-
 nus in c. vt officium. §. verum. in pr. de hæ. lib. 6. super ver-
 bo test. & in c. fider. in fine glossæ illius capituli. Et Ioan.
 And. ibidem. in c. etiam excommunicamus itaque. Extra
 de hæ. §. adicimus. dicitur qd faciat Episcopus iurare tres,
 vel plures boni testimonij viros de dicenda veritate, si sci-
 uerint in parochia tales hæreticos ibi esse.

*dyudicandi
 delationibus
 & infama-
 tis.*

Ad idem qd si queritur, Vtrum Iudex per testes singula-
 res solum, vel saltem cum infamia possit iuste de tali hæ-
 resi aliquem condemnare: Respondetur, qd non, nec per te-
 stes singulares solum, nec etiam cum infamia: Extra de
 testi, cum literis. Præsertim cum in criminibus probationes
 debeant esse luce clariore, vt supra patuit: & in hoc crimi-
 ne nemo sit ex præsumptione damnandus: Extra de præ-
 sumpt. literas. Ergo tali iudicij purgatio ratione infamie,
 & abiuratio ratione suspicionis vehementis, quæ cõsurgit
 ex dictis testium. Tamen vbi testes sunt singulares, cõcor-
 dant tamen in substantia facti, & euidencia facti concui-
 runt, tunc iudicis conscientia ibi oneratur, ex Directio
 habetur questio quoties possint testes examinari.

*Nemo ex præ-
 sumptione vt
 Malefici. vt cõ-
 demnandus.*

Q V A S T I O I I I.

De testibus cogendis & iteratò examinandis.

Quod si queritur. Vtrum iudex testes possit cõ-
 pellere ad iurandum, de dicenda eidem in cau-
 sa fidei seu Maleficatum veritate: & etiam plu-
 ries eos examinare. Respondetur quod sic, præ-
 sertim Ecclesiasticus iudex, vt supra patuit in cap. vt
 officium. §. verum. Et quod testes cogendi sint in causis
 Ecclesiasticis veritatem deponere medio iuramento: Ex-
 tra, de testibus cogend. c. peruenit. aliàs testimonium non
 valebit. Et extra de hæret. cap. excommunicamus itaque.
 §. adicimus. dicitur, quod Archiepiscopus vel Episco-
 pus parochiam, in qua fama fuerit hæreticos habere, cir-
 cumeat, & ibi tres vel plures boni testimonij viros, vel
 etiam si expedire videbitur, totam viciniam iurare com-
 pellat. Et sequitur infra. Si qui verò ex his iuramenti reli-

*In crimine
 malefici, te-
 stes coguntur
 iurare.*

gionem obstinatione dānabili respuentes, iurare fortē noluerint, ex hoc ipso tanquam hæretici deputentur.

*Pluries testes
examinandi.*

Quòd autem pluries possint testes examinari, ita dicit Arc. in c. vi officium. §. verum, super ver. testium. vbi dicitur sic: Inquisitor. Hic autem index debet esse sollicitus, vt si testes confuse deposuerint, & de causa scientiæ minus plenè requisiti fuerint, quòd iterato cum eis inquirat. Nam hoc de iure fieri potest. Extra de testibus cogendis, vt supra tactum est. ff. de quæstionibus l. repeti.

Q V A S T I O I I I I .

De conditionibus testium.

*Maleficus cō-
tra Maleficiū
testificare po-
test.*

Væstio super conditionibus testium. Nota quòd excommunicati, itē participes & socij criminis: item infames, & criainosi, nec serui contra dominos admittuntur ad agendum, & testificandum in causa fidei quacūque. Item sicut hæreticus contra hæreticum ad testificandum admittitur, ita Maleficus contra Maleficiū: in defectum tamen aliarum probationum & semper contra, & non pro. Vxor etiam, & filij & familiares, contra & nō pro, at. per c. filij. de hæret. lib. 6. Et hoc ideo quia eorum testimonium est magis efficax ad probandum.

De primis patet in c. in fidei. de hēre. ibidem. In fidei fauorē concedimus, vt in negotiis inquisitionis hēreticę prauitatis, excōmunicati, & participes vel socij criminis ad testimonium admittantur, in defectu aliarum probationum, contra hēreticos credentes receptatores, fautores & defensores eorum, si ex verisimilibus coniecturis & ex numero testium aut personarum, tam deponentium, quā eorum, contra quos agitur & deponitur, qualitate aut alijs circumstantijs sic testificantes, non falsa dicere præsumant.

*Periuri admis-
tuntur in te-
stimonium cō-
tra Maleficos.*

De periuris, quando præsumitur quod deponunt zelo fidei: patet in c. accusatus. §. licet. vbi supra. vbi dicitur: Licet verò periuri & post pœnitentiam repellantur, si tamen hi qui cotam. Et infra: Si ex manifestis iudicijs apparuerit, tales non animi leuitate, aut odij fomite seu corruptione pecunię, sed zelo fidei orthodoxę, dictum suum vellent cor-
rigere

figere, ac modò quę prius tacuerant reuelare in fauorem fidei, nisi aliud obstiterit, stare debet tam contra se quàm reliquos attestationibus eorundem.

Et quòd infames & criminosi, & serui contra dominos admittuntur. Archid. in ca. alleg. accusatus. in §. licet. super verbo exceptum dicit ita; Tanta est labes criminis hereseos, quòd ad eius actionem etiam serui aduersus dominos suos, & quilibet criminofus, etiam infames aduersus quęlibet admittantur, vt 2. quest. 7. huic opponitur.

Q V A E S T I O V.

An inimici capitales ad testificandum admittantur.

I verò, quæritur, vtrum Iudex inimicos capitales alicuius delati possit in tali casu ad testificandum seu agendum admittere contra illū; Respondemus quòd non, vnde Archid. vbi supra. Non tamen intelligas, quòd in hoc crimine inimicus capitalis admittitur ad actionem. 3. q. 5. c. 2. & de simo. licet Hel. in fin. De hoc etiam satis notat Hostien. in sum. de accus. §. quis possit, sed dicuntur inimici capitales. Nota quòd quia solùm ratione inimicitie quis repellitur, & non quęcunque repellit. Sed capitalis intelligitur, quia mors iuret eos est de facto illata, vel fuit intentata, seu ea quę sunt ad mortem inductiua, aut via, vel vulnera graua & lethalia sunt sequuta, & similia, quę ad peruersitatem & malignitatem agentis contra passum iudicant manifestè. Propter quod præsumitur, quod sicut intentauit cōtra istum mortem temporalem per illum modum. s. vulnerando, intentaret etiam per istum crimen hereseos imponendo. Et sicut voluit ei auferre vitam, vellet auferre famam. Quare tales inimici capitales à testimonio legitimè expelluntur.

Alię verò inimicitie præsertim graues, & prout etiã faciliter mulieres ad inimicitias cōmouentur, & si nō repellunt totaliter, tamen dictum eorum dubitant aliquo modo, vt non sit plena fides eorum attestationibus adhibenda, sed cum alijs adminiculis & aliorū testium dictis possunt plenam facere probationem, præsertim vbi iudex delatum interrogat: An ne putet se habere inimicū, quod tale crimen ad

Qui dicantur capitales inimici.

mortem sibi ex inimicitia imponere auderet: si dicet, ita interrogabit, quæ illa sit persona, & tunc Iudex aduertet, si illam personam, de qua suspicio est, quod ex inimicitia deposuerit, denotauit. Ita tali enim casu, ubi Iudex etiam de causa inimicitie per alios honestos informatur, & alia adminicula non occurrunt, & aliorum testium dicta, poterit secure talem testem repellere. Si vero delata persona dicet, non spero aliquem talem habere inimicum, licet interdum rixas cum mulieribus habuerim: vel si dicet, habeo inimicum, & non expressit debite, sed quendam alium, qui fortassis non deposuit, tunc dicta talis testis, etiam si alij dicerent quod causa inimicitie deposuisset, Iudex tamen non debet repellere, sed ad plenam probationem cum alijs adminiculis conseruare.

Reperiuntur quamplures minus prouidi & circumspecti, qui huiusmodi depositiones mulierum refutare & annihilare quærunt, dicentes illis standum non esse, eo quod sepiissime, cum rixosæ sint, ex inuidia deponere solent. Hi, qui ignorant astutias & cautelas Iudicum, loquuntur & iudicant ut cæci de coloribus, de quibus astutus in 11. & 12. questione patebit.

SECUNDA PARS.

Qualiter processus est continuandus. Et qualiter testes sint examinandi in presentia quatuor aliarum personarum, & qualiter delata sit interroganda dupliciter.

QUESTIO VI.

Nam nunc sexto quæritur, Qualiter processus huiusmodi aduersus Maleficas in causa fidei sit continuandus. Considerandum est primo, quod quia in causa fidei proceditur summarie simpliciter, & de plano absque aduocatorum, & iudiciorum strepitu & figura, ut patet c. statuta. lib. 6.

Quid significet de plano, absque strepitu iudicij procedere.

Qualiter etiam ista verba intelligantur, patet ex ita de verb. sig. c. sepe contingit. in Clem. ubi dicitur: Sepe contingit quod causas committimus, & in eorum aliquibus simpliciter, & de plano ac sine strepitu & figura iudicij procedi inuadimus: De quorum significatione verborum multis contentus

d. us,

ditur, & qualiter procedi debeat dubitatur. Nos autem dubitationem huiusmodi, quantum est nobis possibile, decidere cupientes, hac in perpetuum valitura cōstitutione sancimus, ut iudex cui taliter causam cōmittimus, necessario libellum non exigat, litis cōtestationem nō postulet, tempore feriārum, ob necessitates hominū indultarum, à iurē procedere valeat, amputet dilatacionē, materiā litis, quantum poterit, faciat breuiorem, exceptiones, appellaciones & dilaciones frustratorias repellendo, partium, aduocatorum & procuratorum contentiones & iurgia testiumq̄, superfluam multitudinem retinendo, non sic tamen iudex litem obruat, quin probationes necessarię admittentur: citationem verò ac p̄testationem iuramenti de calumnia, siue de dicēda veritate, ne veritas occultetur: per commissionem huius intelligimus non excludi: hæc ibi.

Et quia processus (ut visum est supra) est simpliciter incipiendus. Quia vel propter instantiā accusatoris, vel propter zelum denunciatoris, vel propter clamorem famę laborantis, & processus, qui fit ad instantiam partis accusantis, iudex in hac materia non debet acceptare, cum Maleficarum facta opere demonum occultentur, nec accusator per euentiam facti sicut in alijs criminalibus procedere, & se defendere possit, imò consulere debet accusatori, & amoueat verbum accusationis, & ponat denunciationis: Et hoc propter accusatoris grāue periculum, idē super secundū modum, qui & vsitatus. & similiter super tertium, in quibus proceditur, & non ad instantiam partis.

Notandum q̄ quia dictum est in præcedentibus, quòd iudex specialiter debeat interrogare denunciante, qui sciat cum eo in tali causa & qui possint scire. Ideò iudex faciet citari illos testes, quos denunciatus intimauit, & qui magis videntur scire in facto, & scriptor continuabit processum scribendo sic. Post quæ attendens ipse iudex denunciata sibi hæreticalia ante dicta fore ex sui natura talia, & tā grāua, quæ non possint nec debeant conniuentibus oculis tolerari, cum cedant in opprobrium Diuinę maiestatis, & tam fidei Catholicę quàm Reipublicę detrimentum, descendit ad se informandum, & ad testes examinandum, per modum qui sequitur.

*Iudex cōsulet
accusatori.*

Inter

Interrogatoria super testes.

T Alis testis, de tali loco, citatus, iuratus & interrogatus si cognoscit talem, exprimentudo nomen delati, & dixit quòd sic. Item interrogatus de causa cognitionis, & dixit, quòd pro eo quod vidit & locutus est ipsi pluries, vel sic, vel aliàs, quia fuerunt socij, & exprimentur causæ cognitionis. Item interrogatus de cognitionis tēpore, & dicit quòd sunt decem anni vel tot. Item interrogatus de fama illius, & præsertim ad ea quæ sunt fidei, & dixit, quòd quò ad moralia est homo bonæ famæ vel malæ, quantum autē ad ea quæ sunt fidei, dixit, quòd est fama in tali loco quòd praticat aliqua contra fidē, vt Maleficus. Itē interrogatus, quid est fama, & dixit. Item interrogatus si vidit vel audiuit talem talia facientem & dixit. Item interrogatus, vbi audiuit dici supra dicta, & dixit quòd in tali loco. Item interrogatus in quorum præsentia, & dixit quòd illorum.

Item interrogatus, si ex illius consanguinitate aliqui propter maleficia fuissent dudū inemerati vel suspecti habiti, & dixit. Item interrogatus, an cum suspectis Maleficis habuit familiaritatem, & dixit. Item interrogatus de modo & causa q̄ dicta fuerūt, & dixit quòd ea de causa & tali modo. Item interrogatus, si videtur sibi, quòd talis dixit seu fecerit transitorie vel lapsu linguæ, seu recitatorie, seu animo indeliberato, vel potius assertiue & animo deliberato, & dixit quòd fecerit supra dicta iocose & trufatorie, seu recitatiue & non animo sic credendi, vel assertiue.

Item interrogatus de causa credentiæ huius, & dixit q̄ credit pro eo sic, quia ille qui dicebat ridendo dixit. Et de istis est multum diligenter inquirendum: quia nonnunquam dicunt aliqui recitandò aliorum verba, vel trufando, vel confetendo, vt alios alliciant vel incitent, heet etiā interdum asserendo vel affirmando.

Item interrogatus, si hæc deponit odio, vel rancore, seu dimittit amore vel fauore: & dicit quòd &c. Et sequitur, iniunctum est ipsi tenere secretum: Acta sunt hæc in tali loco, die tali, & in præsentia talium testium, vocatorum & rogatorum, & mei Notarij seu scriptoris.

Quot persone in examine maleficij requirantur.

Vbi semper aduertendum, quòd in tali examine ad minus personæ quinque debent præsentem esse, scilicet Iudex inquirens, testis vel denunciatus, respòdens vel ipse delatus
postea

postea comparens, tertius est Notarius seu scriptor: Vbi deest Notarius, tunc adiungat sibi alium virum honestum qui duo supplebunt vices Notarij, vt supra tactum est: & hoc Apostolica auctoritate, quia tunc in illo actu funguntur, vt supra in c. vt officium, de hæret. lib. 6. & duo honesti viri, tanquam testes eorum quæ deponuntur.

Item aduertendum, quòd testis citatus debet etiam esse iuratus, id est, vt præstet iuramentum, modo quo supra, de dicenda veritate, aliàs falsè inscriberetur, citatus & iuratus. Consimiliter examinentur alij testes. Quibus examinatis, si Iudex videat factum esse probatum plenè vel si non plenè, tamen esse maxima indicia & suspitiones vehementes. Et nota quòd loquimur non de leui suspitione, quæ ex leuib; coniecturis oritur, sed quòd multum diffamata sit super maleficia puerorum, iumentorum, &c. Tunc Iudex si timet de fuga delati vel delatæ, faciat eum eamve capi: si autem non timet de fuga, faciat eum citari. Et siue capiatur, siue non, prius faciat Iudex eius domum impro-

*Impromisò
scrutanda ades
Maleficarum,*

uisò scrutari, & cuncta scrinia aperiri, & in angulis pixides & omnia instrumenta tolli quæ reperiuntur. Et sic constituto, Iudex collectis his de quibus est delatus, & his de quibus est per testes conuictus vel habitus suspectus, formet interrogatoria super illis, ac inquiret, habito secum notario, &c. vt supra præstito prius corporali iuramento ad quatuor Dei Euangelia, de dicenda veritate, tam de se, quàm de alijs, & hoc per modum, qui sequitur conscribantur etiam singula.

Interrogatoria generalia super Maleficam aut Maleficum & est primus actus.

Talis de tali loco, delatus, iuratus super quatuor Dei Euangelia corporaliter tacta, tam de se quàm de alijs dicere veritatem, & inde interrogatus, vnde sit seu vnde originem traxerit. Et perpendit, quòd tali loco, talis dice-
celis. Item interrogatus: qui sint eius parentes an sint viui vel mortui. Et respondit quòd viui in tali loco, vel mortui in tali loco.

Item interrogatus, vtrum naturali morte vel incinerati, & dixit quòd tali. Vbi nota, quòd hoc fit, quia vt plurimùm,

vt in secunda parte operis patuit, Maleficæ proprios infantes Dæmonibus offerunt, aut eos instituunt & communiter tota progenies existit infecta: & vbi deponentes affirmassent, & ipsa negasset, iam esset suspecta.

Malefica mutant vt plurimum loca.

Item interrogatus, vbi fuit nutritus, & vt in pluribus conuersatus, & dixit, quòd in tali loco, vel tali. Et si videat quòd mutauit locum proprium, quia fortè mater non fuit suspecta, nec aliquis ex parentela, & tamen conuersatus in alieno, & præsertim in locis, in quibus consueuerunt Maleficæ vigere, interrogabitur sic.

Item interrogatus, quare mutauit suæ natiuitatis locum, & se transtulit ad commorandum in tali loco, vel talibus, dixit quòd ex tali causa. Item interrogatus, si in dictis locis vel alibi, audiuit loqui de materia Maleficarum, puta quòd tempestates sint concitatæ, vel iumenta maleficiata, & vaccæ liquore lactis priuatæ &c. de tali materia, de qua est delata, & si dicit quòd sic, interrogetur. Item interrogatus, quid audiuit loqui, & scribantur singula quæ dicit. Si autem negat & dicit se nihil audiuisse, tunc sic. Item interrogatus, si credit Maleficas esse, & quòd talia possint fieri quæ referuntur, vt tempestates concitare, iumenta inficere & homines, & dixit.

Et nota quòd Maleficæ, vt plurimum negant prima fronte, vnde suspicio oritur magis quàm si responderent si sint aut non sint, committo superioribus: vnde si negant, tunc interrogentur. Item interrogatus, quid ergo vbi comburuntur, tunc innocenter condemnantur? & dixit,

Interrogatoria particularia super eosdem.

ADuert Iudex, quòd non procrastinet subsequentes interrogationes, sed indilatè proponat. Item interrogetur cur communis populus eam timeret, & dixit. Item interrogetur an sciet se esse diffamatam, & quòd odio haberetur, & dixit. Item interrogetur, cur illi personæ obiecit, dicendo: tu non transibis impunè, & dixit.

Inimicitia sunt plerumque cause maleficij.

Item interrogetur quid mali sibi fecisset illa persona, quòd talia verba in eius damnum protulisset, & dixit. Et nota quòd hæc interrogatio est necessaria, vt deueniatur ad fundamentum inimicitia: quia in fine delata allegabitur iniimi

inimicitiam : sed ubi non est capitalis, sed modo muliebri concitata, non impedit. Hoc enim est Maleficarum proprium, concitare aduersus se, vel verbis inutilibus aut factis, puta petit sibi præstari aliquid, aut infert ei damnum aliquod in horto & similia, ad hoc ut occasionem, arripiant, & se manifestant in verbo, vel in opere, quam manifestationem habent facere ad instantiam Dæmonum, ut sic peccata aggrauentur Iudicium dum manent impunita.

Nota enim, quòd talia faciunt non in aliorum præsentia, ut si deponens vellet testes producere & non haberet, Nota etiam quòd incitantur à Dæmonibus, ut à multis Maleficis & post incineratis, experti sumus: ita quòd contra ipsarum voluntatem habent incitare & maleficare.

Dæmon cogit Maleficas maleficare.

Item interrogatus, quomodo effectus potuit consequi super minas, ut puer aut iumentum tam citò maleficaretur, & dixit. Item interrogatus iterum, & quare dixisti quòd nunquam deberet habere sanum diem, & ita factum est, & dixit. Item si omnia negat, interrogetur de alijs maleficijs, alijs testibus illatis, puta in iumentis, vel pueris. Item interrogata cur visa fuerit in campis, vel in stabulo cum iumentis, tangendo, prout interdum solent facere, & dixit.

Item interrogata, cur tetigit puerum, & quòd postea malè habuit, & dixit. Item interrogata, quid egit in campis tempore tempestatis, & sic de multis alijs. Item vnde, quòd cum habeat vnam vaccā aut duas, plus tamen abundet in lacte quàm vicinæ, habentes quatuor aut sex. Item cur maneat in statu adulterij aut concubina, licet non seruiant ad propositum, tamen suspicionem generant amplius quàm super probas & honestas delatas.

*Concubina-
tus suspicionē
de maleficio
auget.*

Et nota, quòd sæpius super articulos contra eam delatos interroganda est, vtrum maneat in eodem proposito aut non. Qua confessione peracta & scripta, siue ad partem negatiuam, siue affirmatiuam, siue sub ambiguo, scribatur postea. Acta sunt hæc in tali loco, &c. ut supra.

QVÆ

Q V A S T I O V I I.

In qua varia dubia declarantur super premissa interrogatoria & responsiones negativas. An delata sit incarceranda, & quando pro manifestè deprehensa in hæresi Maleficarum sit habenda. Et est actus secundus.

Varietur primò, quid agendum sit, ut plurimum contingit, quando persona delata omnia negat. Respondetur: Iudex habet circa tria attendere, scilicet super infamiã, super indicia facti, & super dicta testium: si videlicet omnia insimul cõcurrunt: Aut si non omnia insimul, ut plurimum etiam contingit, eò quòd Maleficæ statim propter facta in aliqua villa aut civitate infamantur: indicia etiam facti sunt præ oculis, puta in pueris maleficiatis, aut in iumentis, quæ sæpius inficiuntur, aut lacte pitiuntur: Numerus etiam testium est in scriptis, qui licet sint singulares: puta quia vnus deposuit quòd puerum sibi maleficiãverit, alius verò iumentum, tertius verò super infamiam, & sic de alijs. Tamẽ in substantia facti concordant, puta in maleficijs, & quòd ut Malefica sit suspecta, & isti testes, licet non sufficiant ad condemnandum absque infamia, vel etiam cum infamia, ut supra tactum est, quæst. 3. in fine: Tamen cum indicijs facti posset ex his tribus insimul reputari, non ut suspecta vehementer aut violenter, de quibus suspicionibus inferius declarabitur, sed reputari ut manifestè deprehensa in hæresi Maleficarum, vbi videlicet testes idonei, id est, non ex inimicitia, & sufficientes numero, puta sex, octo, vel decem iurati concurrerent, & consequenter deberet pœnis (in cap. ad abolendam. §. præsent. de hæ.) subiãcere, & excommunicamus. 2. Et hoc, siue crimen sit falsa, siue non. Et hæc sic probantur.

Nam quod dictum est, quòd vbi omnia tria præfata concurrunt, tunc pro manifestè deprehensa in hæresi debeat reputari, non est intelligendũ necessariò omnia tria incurere, sed probatur sic per argumentum à fortiori. Nam vnumquodq, per se inter illa duo, quæ sunt indicium facti, & testium productio legitima, potest reddere aliquem, ut pro deprehenso in hæretica p̃avitare habeatur, quanto magis, vbi

vbi ambæ probationes pariter concurrunt.

Nam Iuristæ vbi quæruñt, quot modis de iure aliquis habeatur pro manifestè deprehensio in hæretica prauitate. Respondetur q̄ tribus: vt notat Bernardus in glossa ordinaria in capitulo ad abolendam. §. præsentis, & verbo deprehensio, extra de hæret. Et tactū est supra in quæstione prima, in principio operis, scilicet facti euidencia; puta quia publicè prædicauit hæresim. Hic autem ponimus iudicium facti propter publicas minas, quas intulit, dicendo; Nunquam sanos dies habebis, vel simile: & effectus fuit subsequutus: Sequitur vel legitima probatione per testes, vel tertio ex propria cōfessione: Vnde si vnūquodque illorū per se facit, & reddit aliquem tanquam manifestè suspectū, quanto magis insimul iungendo infamiā, & indicia facti, cū testium depositione; Licet ibi dicatur euidens factum, & hoc iudicium facti; Et hoc est, quia Diabolus non manifestè operatur, sed occultè. Damna autem & instrumenta maleficij quæ reperiuntur, dant iudicium facti: Vnde vbi euidens factum in alia hæresi solū sufficeret, hic adiungimus tria.

De secundo verò, quòd talis deprehensus, licet negaret, tamē iuxta illa capitula esset puniendus, sic probatū. Nam deprehensus facti euidencia, vel per testes, aut fatetur crimen vel non. Si fatetur & est impœnitens, tradendus est brachio seculari, vltimo supplicio ferendus, iuxta capitulum, ad abolendam (vt supra) vel est carceri perpetuò detrudendus, iuxta capitulum excommunicamus, secundo. Si autē non fatetur, sed stat in negativa, est vt impœnitens tradendus potestati curiæ secularis, animaduersione debita puniendus, vt notat Hostiensis in summa, titulo de hæreticis qualiter deprehendantur.

Si ergo concluditur, quòd si Iudex isto modo procederet super interrogatoria & testium depositiones; cum, vt dictum est, in causis fidei summarie, simpliciter, & de plano procedi potest: & ipsam delatam carceri deputaret ad rebus vel ad annos plures: si forte post annum squaloribus carceris depressa, crimina fateretur, non iniuste sed iuste procederet. Attamen ne videatur sententiam præcipere:

imò secundum omnem æquitatem produ-

cere; quæritur quid consequenter agendum sit.

dum sit.

3

Et

Quot modis
aliquis habeatur
pro manifestè deprehensio.

2000
1000
1000
1000
1000

Et precedenti annexa an sit incarcerationanda, & de modo capiendi.

Et est actus tertius iudicis.

Q V A S T I O . V I I I .

N verò super negatiuas responsiones Malefica sit carceri ad custodiam mancipanda, ibi præfata tria concurrunt, scilicet fama, indicia facti, & productiones testiũ, aut sub cautione fideiussorũ dimittenda, vt denuo citata respondeat. Respõderi potest ex tribus opinionibus.

Semel incarcerationata Malefica, non est manulente dimittenda.

Primò enim aliquorũ sententia est, quòd carceribus sit mancipanda, & nullo modo sub cautione dimittenda, & hi innituntur rationi tactæ in præcedenti quæstione: quia videlicet habetur pro manifestè deprehensa, vbi illa tria concurrunt. Alij verò, quòd ante incarcerationem potest cautioni fideiussorum relinqui, ita quòd si fugam capiet, quòd tunc pro conuicta haberetur: Licet post incarcerationem super negatiuas responsiones non sit cautioni, vel manulente relinquenda, quando videlicet illa tria concurrunt supra notata, eo quòd tunc non posset sententari & plecti ad mortem: & hic innititur consuetudini.

Modus incarcerationis Maleficam.

Tertij sunt qui dicunt, quòd non sit danda infallibilis regula, sed Iudici sit relinquendum, vt secũdum dicta testiũ, & infamiam personæ. & si indicia facti concurrunt, tanto grauius discernatur per modum patriæ consuetudinem seruandi, concludentes quòd si non posset habere fideiussores notabiles, & fortassis suspecta de fuga, quòd tunc carceri mancipetur. Et hæc tertia videtur rationabilior, sic tamen quòd debitus seruetur modus, qui stat in tribus.

Primò vt domus eius quãtum possibile est perlustretur, sub & supra in omnibus angulis, fossis, & scunjs: & si quidem famosa Malefica existit, tunc absque dubio, nisi prius sint ab ea occultata, varia instrumẽta reperiãtur, sicut supra tactum est. Secundò, vt si habet ancillam, aut consodales, q̃ & illæ vel illa seorsum includãtur, etiam si non sint delatæ, tamẽ præsumitur eas nõ latere secreta aliqua illius delatæ.

Tertio, quòd in capiẽdo, si in domo propria capitur, nõ detur ei spaciũ intiãdi camerã, eò q̃ tũc solent ceita maleficia accipere, & secum deferre pro taciturnitate procurãda.

Ratione

Ratione cuius incidit dubium, an modus capiendi Maleficis, qui ab aliquibus obseruatur, ut à famulis, quando subito à terra eleuatur, & in sporta siue in spatulis, ne terra am ultra tangat, defertur, sit licitus. Responderi potest ex Canonistarum & quorundam Theologorum sententia, quòd licitum sit hoc triplici respectu. Primum, quia ut in questione introductoria huius terræ patuit plurimorum sententia, imò talium Doctorum, quorum dicta reprobare nemo audet, ut idem sentit Scot. Host. Goffi. & quòd licitum est vana vanis contundere. Experientia denique: imò & Maleficarum fassiones demonstrant, quòd sæpius per talem modum captæ, taciturnitatis maleficium amiserunt: imò quàm plures incinerandæ petentes ut saltè pede vno terram tangere permitteretur, dū eis fuisset denegatum, & in fine sciscitatum, cur tantum terram tangere optassent, responsum, quòd si tetigisset, se ipsas liberaisset, multis alijs fulminibus interceptis.

Alia causa: nam hoc ipsum manifestum existit, ut in secunda parte operis patuit, quòd in publica iustitia omnes vires malefici franguntur quò ad præterita: sed quò ad futura, nisi de nouo ei à diabolo succurratur in maleficio taciturnitatis, omnia crimina fatetur. Dicamus ergo iuxta Apostolum. Quæcunque verbo vel opere agimus, omnia in nomine Domini nostri Iesu Christi fiant. Si quidem innocens fueris, hæc captio non tibi nocebit.

Tertio respectu, quia si secundum Doctores licitum est per vana opera maleficia tollere: quia in hoc concordant omnes, licet discrepent in illo, quòd illa vana non debeant esse illicita. Vnde dictum Hostiensis, ubi dicit, quòd licitum sit vana vanis contundere: glossatur ab alijs: nota quòd dicit, vana, non autem illicita. & fortiori, illicitum est maleficia impedire, ad quod impedimentum hic respectus habetur, & non ad aliquid illicitum exercendum.

Notet insuper Iudex, quòd est duplex incarcerationio. Vna ad poenam, ubi cuminosi ponuntur, altera ad custodiam tantum, & hæc in præfatorio fit. Et hæc duæ custodiæ notantur in c. multorum querela, ut supra, vnde ad minus ad custodiam est incarcerationio. Si autem leuia essent, pro quibus esset accusata, ita quò non esset infamata, nec essent indicia facti in pueris & iumentis, tunc remittatur ad domum. Sed quia familiaritatem habuit fortè eum Maleficis, & nouit eorum

An licitorum mos in capiendis Maleficis probandus, quando illam captam noluit amplius terram contingere.

In manibus iustitia vire Maleficarum expirant.

Duplex incarcerationio.

secreta, det fideiussores, quos si habere non potest, iuramentis & pœnis astricta, domum non exeat, nisi vocata. Ancillæ autem & domesticæ, de quibus supra, ad custodiam & non ad pœnam detineantur.

Q V A S T I O I X.

*Quid agendum post captionem & an deponentium nomina sint
es manifestanda Et est actus quartus.*

Dvo autem post captionem fiunt, sed quid primum inter illa, Iudici relinquatur, scilicet, defensionum concessio, & in loco torturæ, non tamen propter torturam examinatio. Primum non datur, nisi petierit. Secundum non fit, nisi prius ancillæ seu consciales, si habuit in domo examinentur.

An accusatores sint producendi Maleficus captivus.

Procedamus tamen ordine posito. Si delata dicat se innocentem & quod falsè sit delata, & quod libenter velit tales accusatores inspicere, & eos audire, tunc signum est quod petit defensiones. Sed an Iudex teneatur ei deponentes manifestare, & ad conspectum eius præsentare. Hic aduertat Iudex, quod nullum illorum tenetur facere, nec nomina manifestare, nec ad conspectum præsentare, nisi deponentes per se & sponte ad hoc se offerunt, ut videlicet eorum aspectibus præsententur, & ea quæ deposuerunt eis in faciem obiicere. Quod autem non tenetur Iudex & hoc propter periculum deponentium probatur. Nam licet diuersi summi Pontifices diuersa senserunt, nullus tamen vnquam sensit, quod Iudex teneretur in tali causa delata, nomina deponentium manifestare, nec etiam accusatorum: Licet hic non procedamus per modum accusationis. Sed potius aliqui senserunt, quod in nullo casu liceret: aliqui verò quod in aliquo.

Tandem autem Bonifacius VIII statuit, ut patet in c. statuta. §. inhibemus. lib. 6. vbi sic dicitur. Inhibemus tamen, quod si accusatoribus vel testibus in causa hærescos interuentibus, seu deponentibus, propter potentiã personarum contra quas inquiritur, videant Episcopus & Inquisitor. Nota tamen pro Inquisitore & Episcopo iudicè quæcunque contra Maleficus procedentem ex consensu Episcopi & Inquisitoris;

Quia

Quia idē est: vices suas cōmittere possunt, vt in quæstione introductoria patuit. Vnde & talis Iudex quicūq; etiā secularis procedit Apostolica auctoritate, & non solum imperatoria. Sequitur: graue periculum imminere, si cōtingat fieri publicationē eorundem, ipsorum nomina nō publicēt, &c. Et sequitur infra: cessante verò periculo supradicto, accusatorū vel testium nomina, prout in alijs sit iudicijs publicētur.

Attendat etiam circumspectus Iudex de potentia personarum: quia illa est triplex, scilicet potentia generis & familiaris, potentia pecunię: & potentia malitię: quę magis timenda est, quā alie duę, q̄ ex illa testib⁹ graua pericula possent imminere, si eis, contra quos deposuerunt, eorū nomina publicarentur. Et ratio est, maior enim est periculū, nomina testium publicate alicui delato pauperi, habenti mali cōplices, rebelles & homicidas, qui nihil habet nisi personam perdere, quā generoso vel diuiti, abundantanti in temporalibus. Quod autem sit graue periculum, & quale, declarat Ioan. super prædicto verbo; periculum, dicens ita periculum, quia timetur mors, vel detuncatio ipsorū, vel filiorum, vel parentum suorum, vel deuastatio substantiæ, vel his similia.

Aduertat insuper Iudex, quod cum Apostolica auctoritate ex beneplacito ordinarij in his procedit, quod ad illud secretum, scilicet, de non reuelando testificantium nomina, tam ipse quā omnes alij assessores, qui depositioni testium interfuerunt, aut in futurum circa sententiam ferendam interesse poterunt, tenentur sub pœna excommunicationis, quam contra eos, si oppositum fecerint, Episcopus fulminare poterit: & ita ne reuelent à principio processus, ad minus implicite fulminabit.

Vnde in alle. c. statuta in §: & vt eorundem. ita dicitur: Et vt eorundem accusatorum & testium periculis efficacius occurratur, & cautius inquisitionis negotio procedatur, præsentis cōstitutionis auctoritate permittimus, quod Episcopus & Inquisitores (tu intellige sicut supra) possint indicare illis, quibus, vt præmissum est, processum huiusmodi applicabunt, & in eos arcana consilij seu processus, sibi sub secreto ab eisdem Episcopo & Inquisitoribus patefacta, præter ipsorum licentiam alijs patefacere; excommunicationis sententiam, quam ex secreti violatione ipso acto incurrant, si eis videbitur promulgare.

Triplex potestas personarum iudicis attendenda.

Excommunicatur qui accusatores & testes prohibet

Notandum

2 3

*Puniuntur qui
indebitè celant
nomina testium.*

Notandum ulterius, quòd sicut pœna annexa est, vbi nomina testium indebitè publicarentur, ita pœna est annexa, vbi indebitè occultarentur, scilicet illis quibus merito sunt manifestanda, scilicet peritis, & assessoribus, de quorum consilio est ad sententiam procedendum, vel vbi non publicarent, vbi sine periculo testium publicari possent, vt in d. c. statu. circa finem sequitur. Cæterum in omnibus præcipimus tam Episcopos quam Inquisitores, puram & prouidam intencionem habere, ne accusatorum vel testium nomina supprimendo, vbi est securitas, periculum esse dicant, nec in eorum discrimine securitatem asserant, vbi tale periculum immineret, super hoc conscientias eorum onerantes. Vbi Archi. ita dicit, O tu quicumque iudex in tali casu, benè aduerte verba ista, nam non dicit, leue periculum, sed graue. Noli igitur reum priuate tutis ordine sine magna causâ, quoniam hoc fieri non potest sine offensione Dei.

Et notandum lectori, quòd quia omnia præcedentia & etiam sequentia vsquequò perueniatur ad modos sententiandi absque pœna sanguinis, in quibus Ecclesiasticus iudex iudicare habet, fieri possunt cum consensu Diocesano per secularem iudicem: Ideò non impediatur lectorem, si in ca. allegatur iudex Ecclesiasticus & non secularis, qui modos sententiandi super sanguinem capiet ex modis sententiandi & pronuntiandi ordinariorum.

Q V A E S T I O

Qualiter sint defensiones concedenda cum deputatione ad-

uocati Et est actus quintus.

*Aduocati Ma-
lesica munus*

Igitur defensiones petit, quomodo concedi possunt, vbi nomina testium omnino occultantur? Dicendum, quod defensio stat in tribus. Primò, vt ei Aduocatus deputeretur. Secundò, illi Aduocato nomina testium non publicentur, nec ad secretum etiam tenendum sub præstito iuramento, sed informetur de singulis contentis in processu. Tertio delati causa, quantum fieri potest, in meliorem partem interpretetur, scilicet; ne tamen scandalo fidei, & damno

ult-

iustitiæ, vt patebit. Et procurator pati forma, cui processus totius copia, suppressis tamen testium & deponetium nominibus: Et idem aduocatus etiam procuratorio nomine procedere poterit.

Quò ad primum, notatur, q̄ aduocatus non deputatur ad beneplacitum delati; puta quia vellet habere vnum ad suum placitum: de illo omnino caueat Iudex, non concedere hominẽ litigiosum, maleuolum, qui facili ter pecunijs possit corrumpi, (prout sepe tales inveniuntur,) sed concedat ipsi virum probum, & de legalitate non suspectum.

Et notare debet Iudex quatuor in Aduocato, quæ si obseruata fuerint ab Aduocato, permittat eũ aduocare, alias habet eum refutare. Nam Aduocatus primo debet examinare qualitatem causæ, & si viderit eam iustam, tunc, si voluerit, assumat eam, si verò iniustam, reuocat: & diligenter caute debet, ne causam assumat iniustam & desperatam. Verum q̄ si ignoranter ab inimico acceptauit causam, & cum hoc pecuniam; in processu tamen cognouit causam desperatam, tunc sic clientulo suo. i. delato, pro quo causam assumpsit, non consulit vt cederet; salarium receptum tenetur restituere secundum Goffr. Quod probare videtur per C. de iud. l. rem non nouam. Licet Host. dicat oppositum. s. de salario restituendo, nisi industriose fecisset. Vnde si nequam Aduocatus clientulum suum scienter inducat ad defendendum causam iniquam, ad damna & ad expensas tenetur. C. de admin. tut. l. non tamen est ignotum.

Secundum q̄ obseruare debet, vt seruet in aduocando tria. Primò inòdestiam, vt non procaciter nec conuiciando, nec vociferando proponat. C. eo. l. quoniam. Secundo veritatem. s. vt non mentiat, falsas rationes vel probationes inducendo; nec falsos testes aut iura, si peritus esset; nec delationes petat: præsertim in hac causa; vbi summarie, simpliciter & de plano proceditur, vt supra in quest. 6. dictum est, & tangitur 3. q. 7. hæc tria.

Et tertium, quod obseruatur, est ex parte salarii; q̄ moderatur secundum consuetudinem regionis, de qua materia tractatur in q. 7. §. arcentur. & §. tria.

Sed ad nostrum propositum redeundo, Iudex ita prescriptas condiciones aduocato proponat; & in fine adiungat, ne fautoriã hæreseos incurrat; quia tunc excommunicatus esset,

*Aduocatus
clienti malam
causam fouē-
ti, non consu-
lens vt cedat,
perdit sala-
rium.*

*Aduocatus ser-
uanda modestia,
veritas
& moderans
salarium.*

Fautor Hæreseos siue Maleficorum excommunicatur.

Non error, sed persona defenditur.

esset iuxta c. extra: excommunicamus. i. §. credentes. Nec valet, si dicat Iudex, q̄ non defendit errorem, sed personam. Quia nō debet defendere quouis modo, vt non procedatur summarie simpliciter & de plano; q̄ faceret, si petere vellet omnino dilaciones, vel immiscere appellaciones: quæ omnia refutantur. Vt ibi in q. vltima recitatur. Quia licet errorem non defendat, cum sic damnabilior ip-sis Maleficis esset, & potius hæresarcha quam hæreticus Maleficus, vt patet 24 q. 3. qui illorum. Tum quia indebitè defendit iam suspectum de hæresi, tanquam fautorem se facit, & non solum leuiter, sed vehementer, secundum defensionem quam fecit, & debeat abiurata publicè coram Episcopo, iuxta c. accusatus frequenter allegatum.

Hæc ad longum posita sunt, nec parvipendat ista Iudex; quia ex Aduocato seu Procuratore, vbi falsè procedere, nititur, plurima pericula euenire solèt: vnde Iudex debet omnino eum refutare, & procedere secundum acta & probata, vbi reprehensibilis aduocatus fuerit. Veruntamen si Iudex habuerit Aduocatum irreprehensibilem pro delato, virum zelosum, & iustitiæ amatorem, nomina testium ei indicare poterit, ad secretum tamē tenendum sub præstato iuramento.

Q V A E S T I O X I.

Quid faciet Aduocatus cum ipsi nomina testium non publicantur. Actus sextus.

Vod si queritur. Quid ergo Aduocatus etiam procuratorio nomine pro delato faciet, vbi nec sibi nec clientulo suo, nomina testium publicantur, quam tamen publicationem delatus summè affectaret: Responsio Informationem capiat à Iudice de singulis in processu contentis, & siquidem copiam habere velit, suppressis, tamen nominibus testium, tradatur sibi: & sic informatus accedat delatum, & singula ipsi proponat, & si materia postulat, vt pote quia multum onerosa delato, tum ad patientiam quantum potest hortetur.

Et delatus vbi iterum atque iterum instat, vt sibi testes publicentur, respondere potest: Ex factis, quæ contra te delata sunt,

Quid delato respondendum, si plenè petat testes publica-

sunt, coniecturare testes poteris: Nam tali maleficiatus est puer, aut iumentum, aut tali mulieri seu viro dixisti, eò q̄ talem rem, quam petebas, tibi prestare volebant, tu senties quòd melius fuisset vt mihi rem accommodasses: post quæ verba talis infirmatus subito, facta tua vt testimonia clamant: quæ plus ponderantur quàm testimonia verborum. Vel etiam tu scis, te infamatam, & à longo tempore suspectam de multis maleficijs & damnis hominibus illatis. Et sic replicando, finaliter ad hoc deueniet, q̄ ipsa aut inimicitias allegabit, asserens sibi ex inimicitia obiecta: aut dicit: Fateor me dixisse hæc verba, sed non animo nocendi.

Quare Aduocatus tunc Iudici & Assessoribus, de primo, videlicet de inimicitia habet proponere, & Iudex inquirere. Et si quidem illa capitalis inueniretur, vt potè quia inter maritos, vel consanguineos fuisset mors intentata, vel sequuta, vel alicuius criminis inculpatio, vt quis foret plectendus per publicam iustitiam, vel fuerunt vulnèra graua ex controuersijs & briguis illata, tunc prout Iudex cum suis assessoribus discutiet, an ex parte delatæ inimicitia aggrauetur, vel ex parte deponentis: Puta quia maritus aut amici delatæ alios ex parte deponentis iniuste oppresserunt, tunc quidem si non adsunt indicia facti in pueris, seu iumentis, siue hominibus maleficiatis, nec etiam adsunt alij testes, aut etiam q̄ publica infamia non laborat, tunc presumitur, q̄ ratione vindictæ contra eum deposuerit, & est delata omnino absoluenda, & liberè dimittenda sub debita cautione de non vindicando, &c. vt moris iudicum est.

Sed queritur, Katharina habet puerum maleficiatū, seu ipsa per se est maleficiata, seu in iumentis percepit plurima damna, & suspicatur super illam cuius maritus aut consanguinei per prius iniuste suum maritū, aut consanguineum oppresserunt in publico iudicio: Vnde cum hic duplex sit inimicitia ex parte deponentis, quia inimicatur ratione maleficijs illatis, & ratione infamiae iniuste obiectæ suo marito subito, aut consanguineo, est ne eius depositio repellenda aut nō: Et quidè ex vna parte videtur q̄ sic, quia inimicitia ibi est, ex altera quòd nō, quia profert indicia facti.

Respondetur, q̄ in casu, quo non adsunt alij deponentes, nec etiam publica laborat infamia contra delatam, tunc, non statur eius depositioni tantum, sed repellitur, & delata

Quando autem
allegantur capi-
tales inimi-
citas.

tamen redditur suspecta, si & in quantum morbus est maleficiosus, & non ex naturali defectu: Et qualiter hoc cognoscitur, inferius patebit: quod canonicè est putganda.

Sed si iterum queritur, an alij deponentes habeant super indicia facti primum deponere, quæ ipsis aut alijs contigerunt, aut solum super infamiam? Respondetur, quod si super alio indicia facti deponunt, bene quidem: si aut tantum super infamiam, & ita in re existit, tunc Iudex licet repulerit deponentem propter inimicitiam, tamen indicium facti, quod protulit & ostendit Iudex ex alijs testibus, quæ super infamiam deposuerunt, capiet pro interfigno super suspicionem vehementem, ex qua ipsa delata detenta iudicari poterit à Iudice super triplicem poenam. scilicet canonicè purgationis propter infamiam, iuxta c. inter sollicitudines. extra de purg. can. Idem sub abiuratione propter suspicionem, iuxta c. accusatus. in prin. & secundum varias suspensiones ad varias abiurationes, ut patebit in quarto modo sententiandi. Et propter indicia facti, si crimen fatetur & poenitet, non relinquatur brachio seculari ad punitionem sanguinis, sed per Ecclesiasticum Iudicem ad perpetuos carceres iudicatur. Per secularem tamen Iudicem, non obstante quod ad perpetuos carceres sit per Ecclesiasticum iudicem iudicatus, potest propter damna temporalia tradi igni. Iuxta c. ad abolendam. §. presentis. & iuxta c. excommunicamus 2. de hære. Quæ omnia patebunt inferius circa sextum modum sententiandi.

Epilogando. Attendat Iudex primo, quod non sit facilis ad credendum Aduocato, ubi pro delato allegat inimicitiam capitalem, eo quod rarissime in tali crimine quis deponit sine inimicitia, cum Maleficæ semper exorsæ omnibus habeantur. Secundo attendat, quod cum quatuor modis Malefica possit conuinci. scilicet per testes, per euentiam facti, per indicia facti, & per confessionem propriam: Et hoc vel super infamiam tantum, quod tamen fieret hoc per testes, vel super suspicionem, tunc per euentiam facti aut indicia fieret, ex quibus suspicio potest iudicari leuis, vel vehemens vel violenta. Et hæc omnia absque confessione propria, quæ si concurreret, tunc, ut dictum est, procederetur.

Tertio applicet præmissa ad suum propositum super personam detentam, ad obuiandum aduocato, sed videlicet sit

santum.

*Triplex poena
Malefico ir-
roganda.*

*In crimine
malefici raro
quis deponit
sine inimici-
tia.*

tantummodo super infamiam delata, aut q̄ ibi concurrant aliqua indicia, unde redditur suspecta vehementer, vel leuiter: & tunc aduocato super inimicitiam allegatam respondere potest. Et hæc quantum ad illam partem, ubi aduocatus pro delato inimicitiam deponentium allegauit.

Sed ubi allegat secundum, videlicet, q̄ illa verba quæ protulit contra deponentem, tu senties in breui quæ tibi euenient, aut, tu non habebis plures dies sanos, aut veniet in breui q̄ tu velles mihi talem rem accommodasse, veditisse, & similia. Tunc Aduocatus adiungat, licet multi aliud quod fuerit subsequutum deponenti, in rebus vel corporibus, non tamen propter hoc sequitur, q̄ illa delata huius mali sit causa tanquam Malefica, eo q̄ infirmitates varijs modis acciderè possunt. Item allegat q̄ commune est mulierum, verbis huiusmodi mutuo contendere, &c.

De minis Maleficarum quid sit iudicandum.

Super istas allegationes iudex debet obuiare per hunc modum: si quidem infirmitas ex defectu naturæ accidit, tunc excusatio locum habere poterit. Sed quia ex signis & experimentis oppositum constat, utpote quia nullo remedio naturali curari poterit: Item quia iudicio medicorum indicatur ut in morbis maleficialis, vulgarter *Nachtschaden*. Item iudicio fortassis incantatricum aharum, quæ asserunt, seu asseruerunt, morbum esse maleficialem: Item quia subito superuenit absque aliqua præura debilitatione, cum tamen naturales infirmitates successiue solent debilitare: Item quia fortassis curata fuit, ideo quia reperit certa instrumenta sub lecto, aut indumentis, seu alijs locis, & illis amotis, subito sanitati restituta fuit, prout sæpissime contigit, ut supra in secunda parte operis patuit, ubi de remedijs tractatur. Et per hæc seu similia iudex facillime potest obuiare, q̄ talis infirmitas potius ex maleficio quam naturali defectu contigit, & per minas obiectas suspicatur de tali maleficio. Sicut à simili si quis diceret, volo tibi comburere horreum, & effectus subsequitur, utriusque violentiam causat suspicionem, quòd ille, qui minas protulit, horreum succenderit, licet fortassis alius, & non ipse combusserit.

Coniectura de morbis maleficialibus.

Nachtschaden.

Q V Æ

Sequitur ad idem, magis declarans, qualiter inimicitia capitalis inuestiganda.

Actus septimus.

Tento, quod à testimonio ferendo tantummodo inimici capitales repelluntur, ut supra quinta quaestione tactum fuit. Inimicitiam autem talē declarare ex ijs, quæ in capitulo præcedenti tacta sunt, Iudici fortassis nimis obscurum & difficile videatur: Attēto quod delatus vel eius procurator nollēt faciliter eius acquiescere decisioni super materiam tactam, quæ dicatur inimicitia capitalis, & quæ non. Ideo exprimendi sunt alij modi, quibus in notitiam talis inimicitia Iudex deuenire possit, ut infontem sic minimē damnet, quod tamē reum per debitam iustitiam puniat. Et hi etiam modi, licet sint cautelosi, seu dolosi, tamen Iudex illos, practicate potest in bonam fidem & reipublicæ. Cùm & Apostolus dicat: Cùm essem astutus, dolo vos cepi, specialiter etiam hi modi practicantr super delatos, non diffamatos publicè, seu etiam non notatos per aliquod iudicium facti. Licet etiam Iudex super quoscunque delatos, ubi inimicitias cōtra deponentes allegarent, & nomina testium omnino scire vellent.

Primus modus est. Nam datur delato, seu suo Aduocato, copia processus, ad partē suam, scilicet, deorsum, & nomina deponentium seu deferentium ad partē aliam, nō tamen eo ordine quo deponunt, sed isto modo, ut nomē testis, qui est primus in copia, sit sextus vel septimus in scheda, & qui secundus, sit penultimus, vel ultimus: & sic delatus, quis hoc deponat vel illud, & quis sit primus vel secundus in sua copia: quo stante, aut dabis omnes inimicos aut non. Si omnes, eo citius deprehendetur delatus de mendacio, ubi causa inimicitia per Iudicem scrutabitur, si quosdam verò, tunc facilius causa inimicitia inuestigabitur.

Secūsus modus esset à simili, ubi daretur Aduocato processus copia ad partem vnam, & deponentium nomina ad partem aliam, & adiunctis alijs extraneis, quæ alibi à Maleficus fuerunt perpetrata, & non à deponentibus seu testi-

Modi cautelosi, quibus Iudex inimicitias discernere possit.

bus in scriptis deposita, sic delatus non poterit assertiue dicere illum vel istum inimicum capitalem, quia nescit, quae sint ab illis contra eum deposita.

Tertius modus, qui & supra tactus capitulo quinto, nam quando delatus examinatur in fine secundi examinis, antequam petat defensiones, & antequam Aduocatus ipsi deputatus, interrogetur, an reputet se habere inimicos capitales qui omni Diuino timore postposito, falso imponerent illi labein hereticos Maleficarum. Et tunc forte impræmeditatus ac improuisus, & non uisis deponentium attestacionibus respondebit, quod non reputet se habere tales inimicos: vel si dicit puto me habere, tunc nominet, & illi inferbantur, & causa etiam inimicitie, ut postmodum Iudex ualeat eò certius inuestigare, postquam copia processus & nomina seorsim fuerint tradita modis quibus supra.

Est & quartus modus, ut iterum in fine secundi examinis aut confessionis, de qua in sexta questione circa secunda interrogatoria, antequam dentur illi defensiones, interrogetur de testibus, qui grauius deposuerunt contra eum: per hunc modum. Cognoscis tu talem, vnum nominando de testibus, qui grauiora deposuit, & tunc dicet quod sic, vel quod non. Si dicit quod non, tunc non poterit postea dando sibi defensiones & aduocatum ponere illum capitalem inimicum, cum dixerit medio iuramento prius oppositum, scilicet, non cognoscere illum. Si autem dicit quod sic, tunc interrogetur, si scit, vel audiuit quod ipsa, vel ipse, egerint aliquid contra fidem Christianam, sicut Maleficæ facere solent. Si dicit quod sic, talia enim & talia fecit. Interrogetur quoque, si est eius amicus, vel inimicus, statim respondebit, quod amicus, & hoc ideo ut eius testimonio stetur; & ex tunc in illa causa, non potest dare illum inimicum capitalem per suum aduocatum cum medio iuramento, quod antea dixerat eum amicum. Si autem respondeat quod nihil scit de eo, tunc interrogetur an sit eius amicus vel inimicus; & ipse statim respondebit quod amicus: Quia allegare inimicum de quo nihil mali nouit, non facit: Dicit ergo, sum eius amicus, attamen si scirem aliqua, non obmitterem quin illa reuelarem. In tali ergo causa non poterit eum ponere postea inimicum. Vel ad minus allegabit causas inimicitie capitalis à principio, & tunc aduocato adhibebitur fides.

Quintus

Quintus modus est, nam datur delato seu Aduocato copia processus, suppressis nominibus deponentium: Et ubi Aduocatus informabit eum de singulis, coniecturatur quis vel qui deposuerunt talia contra eum, & frequenter venit in cognitionem: Et tunc si dicet, talis est inimicus eius capitalis & volo probare per testes, tunc Iudex habet considerare concorditer iuxta processum nominavit: & tunc quia dixit velle probare per testes, illos examinabit, & causas inimicitiae examinabit secretè conuocato ad hoc bono consilio peritorum vel antiquorum, in quibus latet prudentia: & si ita inuenerit causas inimicitiae capitalis sufficientes, tunc repellat primò testes, & illi dimittentur, si non adsunt alia grauamina testium.

Et hic modus quintus & communis obseruatur & de facto Maleficæ citò ex copia processus eliciunt, qui vel quæ aduersus eam deposuerunt: Et quia rarissimè in tali causa inueniatur inimicitia capitalis, nisi ea quæ ex earum malis operibus oritur: Ideo Iudex de facili se habet per præfatos modos resoluerè: attento etiam quòd sæpè deponentes affectant se personaliter Maleficis præsentare, & in faciem obicere ea quæ per maleficia eis sunt illata.

Modus vltimus minus scrupulosus & taxandus.

Est & alius & vltimus, ad quem finaliter Iudex recurrere potest, ubi prædicti modi fortassis iudicarentur ab aliquibus dolosi, & per astutiam practicati, præsertim quatuor primi, ideo omnino ad satisfaciendū & quietandū scrupulosas mentes, & ne Iudici quicquam obiciatur, aduertat, quòd postquã per præcedentes modos expertus est, non esse aliunde inter delatum & deponentē capitalē inimicitiam, vult tamen hoc idem consilio aliorū assessorum concludere in finem, ne sibi quicquam obiciatur: faciat hoc: det delato seu eius Aduocato copiã processus, deponentiū tamen & deferentiū nominibus suppressis: Et quia defendēdo dicit se habere inimicos capitales & fortassis causas inimicitiarū varias allegat siue in re ita sint, siue nō, cōgregat tamē Iudex consiliū peritorū cuiuscunq; facultatis, si cōmodè haberi potest, vel ad minus ex prouidis & honestis personis quibuscūque: quia ad hoc tenetur: iuxta ca. statuta. frequenter allegatū & illis totū processum integraliter & perfectè per notarium seu scriptorem legi faciat: & cum testium seu deponentium nominibus publicè exponant, ita tamen quòd

q̄ ad tenendū secretū sub p̄stito iuramēto omnes astringat, & de illo an hoc facere velint, prius habeat inquirere, quia aliās omnino non sunt eis nomina illa exponenda.

Et post dicat, qualiter per talem & talem modum inquirendo de inimicitia, nullam potuerit perpendere. Attamen subinferat, si videbitur, fiat ē duobus vnum, aut per consilium discernatur, qui sint ex deponentibus repellendi tanquam inimici capitales, & quomodo eligantur tres, quatuor, aut quinque, qui amplius nouerint in villa aut oppido amicitiam vel inimicitiam delati & testium, & qui non sunt p̄sentes in consilio, & publicentur illis tantummodo nomina delati & testium non autem articuli processus, & stabitur iudicio eorundem. Ex primo non poterunt bene testes repellere, attento quod Iudex suos modos inquirendi p̄c̄ticauit: ex secundo verò totaliter se immunem faciet, & omnem à se sinistram suspicionem excutiet. Tenetur etiam hunc vltimum modum seruare, vbi delatus in alieno loco & patria esset captus. Et hæc sufficiant ad discernendum super inimicitiam.

Q V Æ S T I O XIII.

Super ea qua ante interrogatoria in loca carceris & tortura proponenda habet iudex aduertere. Et est actus octauus.

Vid denique iudici agendum sic clarè patet. Si enim, vt communis exigit iustitia, ad p̄nam sanguinis non iudicatur, nisi propria confessione conuincatur. Quamuis ex alijs duobus habetur pro manifestè deprehensa hæretica prauitate, scilicet ex euidētia seu iudicio facti, & ex testium production legitima, vt supra quæstione prima tactum fuit, & de tali etiam delata ad p̄sens agitur: tunc vtique quæstionibus & tormentis, pro criminum fassione exponetur.

Et vt quæstio clara sit, ponatur casus, qui Spiræ cōtiguit, & ad multorū notitiā peruenit. Quidam vir honestus, dum quandam mulierem pertranscundo non ei ad nutum in veditōne cuiusdā rei venalis cōplacere voluisset, illa indignata post tergū clamauit, in breui oprasses q̄ annuisses.

Casus euidentis facti.

Et

Et est vsitatus hic modus loquendi Maleficarum, vel à simili, quando maleficium per auisamenta volunt inferre, Tunc ille indignatus, & non immerito super eam, vultum post tergum vertit, vt eam quo animo verba protulisset inspiceret, & ecce subito maleficia percussus os suum in obliquum horribili deformitate vsque ad aures extenditur, nec retrahere potuit, sed multo tempore in illa deformitate perstitit.

Hoc euidentis factum iudici proponitur, casum ponimus & an pro manifesta deprehensa in hæresi Maleficarum, sit habenda quaeritur. Respondere oportet ex verbis Bernard. in glo. ordinaria. & in ca. ad abolendam. vt supra quaestione notata tangitur, quod sic. Eo quod tribus modis, vt ibi tangitur, quis vt taliter deprehensus iudicatur: Et illa etiam tria non copulatiue, id est, quod omnia tria habeant insimul concurrere, sed vnum quodq; per se, scilicet, euidentia facti, testium legitima productio, & propria confessio reddat Maleficam, videtur manifestè deprehensam reputari.

Indicium autem facti differt ab euidentia, quia cum minus sit quam euidentia, tamen capitur etiam ex verbis & operibus Maleficorum, vt in illa quaestione septima tangitur, & iudicatur ex maleficijs non ita subito. Sed processu temporis illatis, per minas tamen etiam praecedentes: sicq; concludamus, quod de similibus Maleficis delatis, & quæ sub defensionibus, vt praemissum est, defecerunt etiam vel non defecerunt eo quod non fuerunt concessæ, non concessæ autem qui non fuerunt petita: Iam nostra quaestio versatur, quid iudici agendum, & qualiter ad quaestiones sit procedendum pro dicenda veritate in punitionem sanguinis.

Vbi plura sunt iudici propter ingentes labores contra maleficium taciturnitatis aduertenda, quæ etiam successiue per capitula deducuntur.

*Cur iudici ad
torturam non
properandum.*

Et primum est, quod ad Maleficam quaestionandam non sit pronus, habeat tamen ad certa signa quæ sequentur aduertentiam. Quare autem non debeat esse facilis, causa est: quia nisi Diuina coactio per Sanctum Angelum, vt maleficium Diaboli abscedat, concurrat, ita insensibilis in illis doloribus efficitur, vt membratim citius discerperetur, quam aliquid veritatis fateri valeat.

Nec

* Nec propter hoc omittendum, tum quia non æqualiter omnes sunt huiusmodi maleficijs irretitæ, tum etiam quia Diabolus sponte interdum non coactus Sancto Angelo Maleficam fateri crimina permittit. Pro cuius intellectu ea quæ supra in secunda parte operis, de modo præstandi homagium Diabolo tacta sunt aduertenda.

Sunt namque, quæ sub certis annis prius Diabolo militat, ut sex, octo aut decem annis antequam ipsi homagium præstent, scilicet in corpore & anima se eis deuotendo, ubi tamen alia à principio illi proficendo fidei abnegationem etiam subito homagiū præstāt. Cur autē Diabolus hoc spacium temporis postulātū acceptat: utique ea de causa, ut illo intermedio Maleficā experiat, an ore tantum & non corde fidē abnegando simili modo etiam homagiū sibi præstaret.

Nam cum Diabolus intima cordis non nisi per exteriora & coniecturaliter, cognoscere habeat, ut in prima parte operis, sub difficultate, an dæmones ad odium, vel amorem mentes hominum immutare possint: plures etiam reperiantur, quæ necessitate aliqua, aut egestate inductæ per alias Maleficas, & sub spe confessionis, euasione, à fide in toto vel in parte apostatant: tales utique etiam non coactus à Sancto Angelo relinquit, unde & facilius sua crimina fatentur: cum tamen alia, quæ sicut ore, imò & corde sibi adhæserunt, pro viribus ab eo defendantur, & indurantur ad ad taciturnitatis maleficium.

Et per hæc patet solutio ad quæstionem, unde proueniat quod certas maleficæ de facili fatcantur, alia verò minimè. Quia ubi diuinitus Diabolus non repellitur, adhuc tamen sponte illas relinquit, ut per temporalem confusionē & horribilem mortem ad desperationem inducat, quos corde allicere nunquam poterat. Patent hæc etiam ex sacramentalibus earum confessionibus, in quibus asserunt, se nunquam voluntariè adhæsisse, & plura maleficia coactas à dæmonibus intulisse.

Est & alia differentia, quòd cernuntur aliqua post passionem criminum sibiipsis mortem inrentare, ut laqueo vel suspēdio vitā sibiipsis auferant. Quod utique inimicus ille operatur, ne per sacramentalem confessionem veniam à Deo consequatur. Et hoc præcipuè illis, quæ non voluntariè sibi adhæserunt: licet & alijs, quæ sibi voluntariè adhæserunt

*Non primis
statim annis
qualibet Ma-
lefica diabolo
homagium
prestat.*

*Diabolus non
nisi per exte-
riora cordis
intima conie-
cturis assequi
pot.*

*Cur quadam
Malefica ad
confitendum
faciles sint.*

A

post

*Tam difficul-
ter quæstiona-
tur Magus,
quam exorci-
fitur ab-
iſſus.*

post criminium passionem intentet. Sed tunc cernitur, quod Diabolus coactè Maleficam habuit relinquere. Concludamus quod tantus vel etiam maior præsupponitur labor ad quæstionandum pro dicenda veritate Maleficæ, quantus ad exorcizandum à dæmone possessum. Ideo Iudex nec voluntarius nec facilis ad hæc esse debet, nisi ut dictum est in punitionem sanguinis. Sed & in hac causa faciat diligentiam, prout sequitur. primò ferendo sententiam.

Q V A E S T I O XIII.

De modo sententiandi delatam ad quæstiones. Et quomodo prima die sit quæstionanda, & an possit conservationem vite compromittere. Actus decimus.

*Sententia in-
terlocutoria
ad quæstionem
submittenda.*

V I D denique secundo loco Iudex habet aduertere, statim post actus, in eo quod referit sententiam suam per modum qui sequitur.

Nos Iudex & assessores attendentes meritis, seu considerantes menta processus facti per nos contra te talem talis loci, talis d. c. c. c. c. c. & diligenter omnibus examinatis; inuenimus, quod tu es varius in tuis confessionibus. ut pote quia dicis tales minas te protulisse, non autem in eo nocendi animo, & tamen nihilominus sunt indicia varia, quæ sunt sufficientia te ad exponendum quæstionibus & tormentis. Quapropter ut veritas ab ore tuo proprio habeatur, & ut deinceps aures iudicum non offendas, interloquendo declaramus, indicamus & sententiamus die præsentis & hora tali te supponendum quæstionibus & tormentis Lata fuit hæc hæc sententia, & c.

*Admonitioni-
bus amicus est
e. endæ confes-
sionis.*

Secundò stat actus in eo, quod & præmissum est, adhuc non sic voluntarius ad quæstionandum, sed carceribus ad pœnam mancipatus, & non iam ad custodiam tantum ut prius (& adhibitis eius amicis, ut pœnas subterfugiat, & quod mortalis morti non tradetur, licet alias punietur, ubi veritatem fatetur, illis proponat & quod ad hoc ipsum delatum inducere velint, hortatur. Nam meditatio frequens, & carceris calamitas, ac replicata informatio proborum virorum disponunt ad veritatem eruendam.

Et

Et à nobis experrum est, quòd per huiusmodi informationes Maleficæ taliter confortatæ fuerunt, vt in signum resistentiæ in terram spuentes, quasi in faciem diaboli, dicebant, ex eas maledicte diabole, faciam quòd iustum erit, & consequenter crimina sua facebantur.

Si verò conuenienter delato expectato, & tempore congruenter protogato, & multipliciter informato: credat iudex bona fide ipsum delatum negare veritatem; quæstiones enim moderatè, vt pote sine sanguinis effusione. scientes quòd quæstiones sunt fallaces, & sæpius, vt tactum est, inefficaces.

Est autem modus incipiendi talis, vt dum ministri se disponunt ad quæstionandum, post exspolient eum: vel si est mulier, prius antequam ad carceres pœnolos ducatur, ab alijs mulieribus honestis & bonæ famæ exspolietur: ea de causa, vt si maleficium aliquot insutum esset vestimentis, prout sæpè ex informatione Dæmonum præctant ex membris pueri non baptizati, in finem vt pueri visione beatifica priuentur. Et dum instrumentum disponuntur, iudex per se & alios bonos viros fidei zelatores, inducat quæstionandum ad fatendum veritatem liberè, & si fateri noluerit, mandet ministris, quòd ad cordas ligetur, vel ad alia instrumenta applicetur, & ibi statim obtemperent non læti, sed quasi turbati, Post iterum soluator ad petitionem aliquorum, & ad partem trahatur, & iterum inducatur, & inducendo informeretur, quòd non tradetur morti.

Vbi Quæritur, An hic iudex super delatum infamatum, & per testes, & indicia facti legitimè conuictum, cum nihil delit nisi in ore proprio crimen fateatur, possit licitè conseruationem vitæ compromittere, cum tamen, si crimen fateatur, ultimo supplicio punitur.

Respondetur: A varijs varia sentiuntur. Nam quidam ita sentiunt, quòd si delata est plurimum infamata, & super indicia facti violenter suspecta: & quòd ipsa in magnum nocumētum sit, tanquam aliarum Maleficarum magistra, etiã tunc securari possit de vita, sub his circumstantijs, vt perpetuis carceribus, in panè & aqua adiudicaretur, dummodò alias Malestcas sub certis & verissimis signis manifestaret. nec tamen illa pœnitentia carceris, vt ponitur, ei manifestanda esset, sed duntaxat securitas vitæ promittenda & aliquantulum

Modus in tortura procedendi.

An iudex liceat promittendo impunitatem reo plectendo, veritatem elicere.

pœnitentia, puta, per exilium, vel alio modo puniendâ. Et sine dubio pro Maleficis famosis, & præsertim quæ Maleficis medicaminibus insistent, & maleficiatos superstitiosis actibus curant, taliter seruandæ essent, vt aut maleficiatis subuenirent, aut Maleficas proderent. Nec tamen eorum proditori staretur, eò quòd Diabolus mendax, nisi pariter & alia iudicia facti cum testibus occurrerent.

Alijs videtur ad idem in casu quo sit carceribus deputata esset ad tempus promissionem seruandam esse, & post spacium temporis incinerandam.

*Ad tempus so-
lum Hæresi-
cus & Malefi-
cis fides ser-
uanda.*

Tertij sunt qui dicunt Iudicem securè posse in conseruationem vitæ cõpromittere, ita tamen, quòd ex post à sententia ferenda se exoneraret, & in suum locum alium substitueret.

*Experientia
docet Iudi-
ces.*

Inter quos modos primos, licèt videretur utilis propter maleficiatorum curationem, tamen quia non est licitum maleficia seu illicita opera tollere, licèt, vt in quæstione prima & introductoria huius tertie partis patuit, plurimum opinio sit, quòd licitum sit maleficia per opera vana & superstitiosa tollere. Sed quia in his magis docet Iudices experientia atque vsus, & negotiorum varietas, quàm ars alicuius seu doctrina. Ideo relinquuntur hoo iudicibus. Certū est autem, vt experientia pluries docuit, quòd multi faterentur veritatem, nisi metui mortis retraherentur.

*Leniora deli-
cta primò in-
terroganda.*

Quòd si nec minis, nec talibus promissis fateri voluerit veritatem, tunc ministri sententiã latam exequantur, & quæstionetur cõsuetis modis, & nō nouis nec exquisitis, leuius vel fortius, secundum quod crimen exigit delinquentis. Et dum quæstionatur de certis articulis super quib. quæstionatur, & hoc sæpè & frequenter à leuioribus incipiendo: quia citius concedet leuia quàm grauiora. Et dum hæc sunt, notarius totum scribat in processu, & quomodo quæstionatur, & de quibus interrogatur, & quomodo respondetur.

Et nota, quòd si fateretur per tormenta, ducatur postea ad alium locum, vt denuò recognoscat, & quod non tantummodò vi tormentorum cognouerit.

Quartò stat actus in isto, quòd si quæstionatus deceter noluerit fateri veritatem, ponantur alia tormentorum genera coram eo, dicendo, quòd oporteat eū hæc sustinere, nisi fateatur veritatem. Quòd si nec sic poterit ad terrord

vel

vel etiā ad veritatem induci, tunc pro secunda aut tertia die
questionanda ad continuandū tormentā, nō ad iterandum:
quia iterari non debent, nisi nova superuenissent iudicia.

*Sententia ad
continuandā
torturam.*

Feretur coram eo sententia in modum qui sequitur. Et
hios p̄fati Iudex, vt supra. Assignamus tibi tali, diem ta-
lem, ad quæstiones continuandum, vt à tuo ore proprio
veritas audiat, & totum ponatur in processu à Notario.

Et intra illud tempus assignatum Iudex per se, aut per al-
ios probos viros, inducet eam ad fatendum veritatem mo-
do p̄missō, cum securitate vitæ, si ita videbitur expedire.

Aduertat etiā Iudex, vt infra illud tempus continuè a-
pud eam sint custodes, vt videlicet sola non relinquatur,
quia à Dæmone frequentabitur, vt sibi ipsi mortem inferat,
si & quantum Diabolus deserere ipsam intendit, aut ad de-
serendum ipsam diuinitus arceatur, hoc ipsum enim Diabo-
lus melius nocere potest, quā aliquis scriptis referat.

*Maleficia non
sola relinquenda.*

*Super tormentā continuanda; & de castelis; & signis, quibus
cognoscere potest iudex Maleficā; & quomodo se ab eā malā
ficijs debeant pramunire. Item quomodo sint abradenda; in
lo. ubi sua habent maleficia abscondita; cum declarationi-
bus varijs, ad obuiandum maleficio taciturnitatis. Et est ar-
ticulus undecimus.*

Q V A E S T I O XV.

V i d̄ autem consequenter restat Iudici su-
per tormēta continuāda? Est aduertēdi pri-
mō, quōd sicut non omnium membrorum
est eadē medicina, sed potius diuersorum &
singulorum sunt diuersæ & singulæ medi-
cinæ, sic nec ad omnes hæreticos, seu de hæresi delatos, idē
modus interrogandi, inquitendi & examinandi, quō ad
articulos est seruāndus, sed secūdum veritatē sectatū, & per-
sonarum, varius & diuersus modus examinādi. Idcirco p̄u-
dēs iudex & medicus, qui putrida mēbra, & scabiosas oues
resecare, & sequestrare ab innoxijs nititur, iā affirmatē po-
test, delatam maleficio taciturnitatis infectam, quā taciturni-
tatis euellere nō potest una & infallibilis depungi regula,

h j sen

seu modas, imò etiam dare non esset tutum: eò q̄ cùm illis modum consequenter assuetum, ac regulam generalem, tenebrarum filii præuiderent, ipsam tanquam laqueum suæ perditionis, facilius euitarent seu etiam præcauerent.

*De maleficio
taciturnita-
tis.*

Cuius igitur prudens ac industrius iudex occasionem & modum interrogandi auipere, siue ex testium responsis seu attestationibus, siue ex ijs, quæ aliàs experientia cum docuit, siue ex ijs quæ proprii ingenij acumen aperit. subscruptis cautelis utendo.

*Malefica non
quærit lachry-
mas fundere.*

Nam si inuestigare affectat, an maleficio taciturnitatis sit inuoluta, aduertat an lachrymarum coram eo stando queat, aut tormentis exponendo. Hoc ipsum enim pro certissimo signo ex fide dignorum antiqua relatione, ac propria experientia docente, adeò competum est, ut etiam si ad lachrymandum conuincationibus aliqua hortetur, & compellatur, si Malefica existit, hoc ipsum. scilicet lachrymas emittere non potest: dabit quidem flebiles, & ex sputo, genas & oculos hume, ac si fleier attentabit, super quo à circumstantibus cautè aduertendum erit.

*Modus conu-
randi ad la-
chrymas.*

Modus autem conuincendi ad lachrymas veras, si innoxia fuerit, & cohibere lachrymas falsas, talis vel consimilis in sententia practican potest, à iudice, seu presbytero: manus super caput delati seu delatæ ponendo. Cōiuro te per amantissimas lachrymas, à nostro saluatore Domino Iesu Christo in cruce pro salute mundi effusas, ac per ardētissimas lachrymas ipsius gloriosissimæ uirginis Mariæ, matris eius, super vulnere ipsius hora uespertina sparsas, & per omnes lachrymas, quas hic in mundo oēs sancti & electi Dei effuderunt, & à quorum oculis iam omnē lachrymam absterisit, ut in quantum sis innoxia, lachrymas effundas, si nocēs, nullo modo, In nomine Patris & Filij & Spiritus sancti. Amen.

Experientia docuit, quanto amplius conuincabatur, tanto minus flere poterant, cùm tamen vehemente se ad fletum stimulabant, & genas sputo humectabant. Possibile tamen, ut post in absentia iudicis, & extra locum & tempus torturæ, coram custodibus flere valeant.

*De impetu
conuincendi
in Maleficis.*

Quòd si causa impedimenti fletus in Maleficis queritur, potest dici, q̄ quia gratia lachrymarum in pœnitentibus precipuis donis ascribitur, cùm cœlum penetrare, & inuincibilem vincere, humilis lachryma à Bernardo, asseritur:

nulla

nulli dubium, quin & inimico salutis displicere noscitur, unde & summis conatibus illas impedire nemo ambigat, ut finalis impœnitentia potius introducatui.

Sed quid si astutia Diaboli Deo permittente, etiam Maleficam flere contingeret. Cùm flere, nere, decipere etiam proprium mulierum dicatur. Respõderi potest: cùm occulta sint Dei iudicia, si aliàs non possit conuinci per legitimos testes, super aliqua iudicia facti, nec etiam suspecta esset grauer aut violenter, utique esset absoluenda, & pro leui suspicione, in qua staret propter infamiam, quã testes deposuerunt, haberet hæresim Maleficarum abiurare: ut in secundo modo sententiandi discutietur.

Secunda cautela non solùm post hæc primam obseruanda, verùm etiam omni tẽpore iudici & omnib⁹ assessoribus aduertenda, q̃ non permittant se ab ea tangi corporaliter, presertim super audã iuncturam manuum & brachiorum, sed omnino secum deferant sal exorcizatum in Dominica die palmarũ, & herbas benedictas. Hæ enim res insimul cũ cetera benedicta inuoluta, & in collo deportata, ut supra in secũda parte operis de remedijs cõtra maleficiales infirmitates & defectus patuit, mirã habent efficaciam præseruandi, non solùm ex Maleficarum testimonijs, verùm etiam ex usu & consuetudine Ecclesiæ, quæ in hunc finẽ huiusmodi exorcizat & benedicit, ut patet in eorum exorcisimis, cùm dicitur ad effugandam omnem potestatem inimici, &c.

Et non videatur extraneum de tactu iuncturarum seu membrorum, quia diuina permissione interdum per auditum verborum ab eis prolatorũ maleficarum opere Dæmonum possunt, præcipuè eo in tempore, vbi quæstionibus exponuntur.

Experientia nos edocente, nouimus quasdam in castis detentas, quæ nihil aliud à Castellanis instatissimis precibus flagitabant, nisi ut in aduentu Iudicis, aut alterius presentis, eis concederetur, ut primum intuitum visis ipsam iudicem dirigere possent, antequam ab eo vel alijs essent visæ, ex quo intuitu etiam sortitæ, quod talis iudex aut alij sui assessores ita alieni in eorum cordibus faciunt, quod omnem, si quam habuerunt indignationem, amiserunt, nec ipsas molestare quoquo modo præsumebant, sed libere abire permiserunt. Qui scit, & expertus est, verum

Har. les l. 1. c. l. yma vintant pot. utia super. offim. Flore, decipere, nere est mulier. proprium ve è.

iudices non ferunt se à Maleficis tangi.

ista maleficia immittunt Mal. pica.

dat testimonium, & utinam talia procurare non possent.

Non parvipendant Iudices talia ausamenta & remedia, cum vilipensio talium post tantas admonitiones, in eternam eis cedet damnationem, iuxta saluatoris dictum: Si non venissem, & locutus eis fuisset, peccatum non haberent: hunc autem excusationem non habent pro peccato. Murnant ergo se premissis ex Ecclesie constitutione.

*Malefica ita
in iudicium
producenda, ut
tergum iudi-
cibus vertat.*

*De abradendis
pilis Malefi-
carum.*

Et si commodè fieri potest, ipsa à teigo deorsum vertendo ad iudices & assessores introducatur. Et non solum in presenti actu, verum in omnibus precedentibus & sequentibus, signo crucis se munendo, & viriliter aggrediendo, frangantur cum Dei adiutorio vires antiqui serpentis. Nec quis æstimet superstitiosum, ut à teigo introducatur, cum, ut sæpè tactum est Canonistæ ad tollendum & impediendum maleficia maiora concedant, & varia vanis cõrundere semper dicant esse licitum.

Tertia cautela in presenti actu undecimo observanda, ut pili ex omni parte corporis abradantur: Et est eadem ratio, sicut supra de vestimentis exuendis. Habet enim pro maleficio taciturnitatis aliquas superstitiosas alligaturas quarundam rerum, siue in vestimentis, siue in pilis corporis & interdum in locis secretissimis non nominatis.

Quòd si obiceretur: Nunquid Diabolus absque huiusmodi ligaturis rerum posset mentem Maleficæ indurare, ut crimina non valeat fateri, sicut & alij scelerosi sæpius inveniuntur, sub quibuscunque maximis tormentis, quantumcunque per iudicia facti, aut per testes sint conuicti. Respondetur, utique verum esse, quod absque rebus quibuscunque demon valeat talem taciturnitatem procurare: illis tamen rebus vitur in animarum perditionem, ac offensam maiorem Diuinæ maiestatis.

*Procuratio
maleficæ taciturnitatis.*

Quod ut clarius pateat, Malefica quædam in oppido Haganoæ, de qua supra in 2. parte operis tactum est, tale maleficium taciturnitatis procurare sciebat, ut masculus recens natus, & non baptizatus, & cum hoc primogenitus, inieremptus, & in foinace affatus, cum alijs rebus, quas exprimere nõ expedit, incineratus & puluerizatus, si qua malefica aut flagitiosus, ex ijs quicquam secum deferret, nullo modo sua crimina fateri posset.

Hic clarum est, quòd si centum millia puerorũ adhiberentur

fitur ex naturali inclinatione, nunquam talem effectum taciturnitatis causare possent: videtur tamen, ut cuique intelligenti patet, in animarum perditionem, & Diuinæ maiestatis offensionem.

Sed & hoc, quod allegatur, quod sæpè flagitiosi homines, & non Malefici, talem penes se taciturnitatem retinent. Dicendum est, quod talis taciturnitas triplici ex causa provenire potest. Primò, ex naturali quodammodo duritia mentis. Quia sicut aliqui sunt molles corde, aut vecordes, quod ad leuem torram omnia concederent, etiã quæcunque falsa, ita aliqui sunt ita duri, quod quantumcunque vexentur, veritas ab eis non habeatur: Et præcipuè illi, qui aliàs fuerunt questionati, quorum brachia citò sicut trahuntur, ita & flectuntur.

Secundò, provenit ex maleficio penes se retento prout dictum est, siue in vestimentis, siue in pilis corporis. Tertio, quod interdum, licet penes se non habeant maleficia insuta, aut alligata, maleficiuntur tamen ab alijs Maleficis, quantumcunque remotis. Prout Malefica quædam in *Isburg* se iactare solebat quod ubi ad minus filum ex vestimentis alicuius detenti haberet, tantum efficere posset, quod quantumcunque tormentaretur, etiam usque ad mortem, nihil fateti posset: quare patet responsio ad objectionem.

Sed quid in Diocesi Ratisbonensi casu contigisse asseritur? Quod dum quidam hæretici ex propria confessione deiecti, non solum ut impœnites, imò & defensores illius perfidiae, morti fuissent adiudicati, accidit, ut illæsi in igne remanerent: Tandem per aliam sententiam ad submersionem adiudicati, nihil proficere potuerunt: Stupentibus omnibus, & fidem ipsorum ut iustam defendere dum quidam conabantur, sollicitus præsul super gregem, triuagium ieiunium indixit, quo deuotè expleto, cuidam notificatur, quod in certo loco corporis, videlicet sub brachio vno, maleficio quoddam inter pellem & carnem insutum haberent, quo reperto & amoto, continuo incendio consumpti fuerunt. Licet ab alijs opinetur, quod quidam Necromanticus ex Dæmonis consultatione, qui sibi hoc indicauerat, prodidisset. Sed quocunque modo factum fuerit, verisimile est, quod diuina virtute Dæmon coactus, dum semper ad subuersionem fidei machinatur, hoc manifestauerit.

A simili, ubi talis iudici acciderit casus, quid faciendum foret,

A 1 foret,

Facinorosa taciturnitas in torculos, unde proficiatur.

Malefica etiã alios ad taciturnitatem maleficare possunt.

Hæretici manent in igne illæsi.

Maleficio contra ignem inter carnem & pellem insutum.

foiet, elicere potest: ut videlicet ad Diuinum recurreret præsidium, ut ieiunijs & orationibus deuotarum personarum hoc genus Dæmoniorum à maleficijs expellatur, in casu, quo nec per mutationē indamentorum, aut tonsuram pilorum ad veritatem fatendam sub tortura induci valeāt.

Cera benedicta in calicem aqua benedicta immissa, maleficium taciturnitatis abigit, si bibatur. Et licet in Alemanix partibus, talis abiasura, præsertim circa loca secreta, plurimum censetur inhonesta: qua de causa nec nos inquisitores vsi sumus: Sed tonsis capillis capitis, cum calice aut citho aquæ benedictæ, guttulam ceræ benedictæ immittendo, & inuocatione sanctissimæ trinitatis ieiuno stomacho trines in potum ministrando, per Dei gratiam à pleisq; taciturnitatis maleficium abstulimus. Tamen in alijs regnis Inquisitores talem per totum corpus abiasuram fieri mandant. Vnde & Cumanus Inquisitor nobis insinuauit, q̄ anno elapso, qui fuit 1485. vnā & quadraginta Maleficas incinerari mandasset, omnibus per totum corpus abrasis. Et hoc in districtu & comitatu Burbix, vulgantei dicitur *Mormsferbad* in consinibus Archiducis Austriæ, versus Mediolanum.

Quòd si quæritur an tēpore necessitatis, quo nullis remedijs congruis maleficiū remouerint, ut præmissum est, licitum foret, diuinatrices, quæ etiam maleficia curare & tollere solent, pro amotione talis maleficii consulere. Responsio. Quicquid sit de negotio Ratisbonæ peracto, exhortamur in Domino, ut in nullo casu, quantūcunque necessario, pro Republica, diuinatrices cōsulantur, & hoc propter magnā offensam Diuinæ maiestatis, cū tot alia sint nobis remedia concessa, per quæ omnino assequi poterimus, aut in ppria potiti forma, aut in equialenti, ita q̄ omnino veritas experietur vel ab eius ore, ut incinerari valeat, vel De^o auferet ipsam de medio, aliā mortē sup eā permittēdo.

Medialicita pro obstinata taciturnitate subiectorum quaestioni abolenda. Hæc autem nobis remedia proponūtur: ut primò faciat homo id quod potest ex propria industria, & ex propria virium suarum exercitatione, modis suprā tactis insistendo pluries, & præsertim certis diebus, ut iam in sequenti quaestione patebit. 2. Cor. 9. Abundetis in omne opus bonum.

Secundò, quòd si deficit recursus habeat pro consilio ad alios homines, qui fortè sibi remedium, de quo nunquā cogitauerat, impartiretur: eò quòd varij sint modi ad maleficia tollenda.

Tertiò si prædicta deficiunt, habeat recursum ad deuotas personas, iuxta illud Ecclesiast. 37. Cũ viro sancto assiduus esto, quemcunque agnoueris obseruantem timorem Dei. Item vt sancti in patria inuocentur per eos. Quæ si omnia defecerint, recursum habeat immediatè ad Deum iudex & omnis populus ieiunijs & orationibus, vt tale maleficium sua pietate amoueat. Sicut Iosaphat. 2. Paral. 20. Cũ ignoramus quid agere debeamus, hoc solũ habemus residui, vt oculos nostros dirigamus ad te: & sine dubio Deus in necessarijs nostris non deficiet.

Vnde & Augustinus & habetur 26. q. 7. nõ obseruabitis. Qui has & quascunque Diuinationes, aut facta, aut auguria obseruat, aut attendit, aut consentit obseruantibus, aut talibus credit. s. opere prosequendo, aut ad domum earum vadit, aut in domum suam propriam introducit, aut interrogat, sciat se fidem Christianam & baptismum præuicasse, & paganum & Apostatam, & Dei inimicum, irã Dei in æternum grauer incurrere, nisi Ecclesiastica pœnitentiã emendatus, Deo reconcilietur. Non deficiat ergo iudex semper licitis vtendo, iuxta præmissa, remedijs, & finaliter subscriptis cautelis.

QVÆSTIO XVI.

De tempore, & de secundo modo interrogandi. Et est actus duodecimus, super finales cautelas à iudice obseruandas.

Vper præmissa sunt aliqua aduertenda. Primò quòd sacrationibus diebus, & infra missarum solemnias sint Maleficæ interrogandæ, ita vt populus adhortetur ad implorandum Diuinũ auxilium, in generali nihil specificando, nisi vt cõtra quascunque Dæmonum infestationes sancti inuocentur.

Secundò, ea quæ suprã tacta sunt de sale & alijs rebus benedictis, cum septem verbis, quæ Christus protulit in cruce, in schedula conscriptis, insimul colligatis, collo eius alligentur, longitudo Christi super nudum corpus, & extra benedicta circũ cingatur: Siquidẽ longitudo ipsa commodè habeat

Precautiones publica Ecclesia conducunt contra obstinationem Maleficarum:

haberi potest. Experientia docuit miro modo his rebus ipsas molestari, vixque retinere: præcipue autem reliquias sanctorum.

*Longitudo
Christi alliga
ta corpori cogit
Maleficæ
confiteri.*

*Adfrontatio
testium.*

*De iudicis
candens ferri.*

*Feriarum
tempore magis
confitetur Ma
ge, quam alio
tempore.*

*Quomodo cum
Maleficæ agere
dum, si nihil
proferre consi
derantur.*

*Nota effectum
verbis sibi,
pro ipsi.*

His sic dispositis, & aqua benedicta in potum porrecta, disponatur iterum ad questiones, continuo exhortando ut prius. Dum autem à terra eleuatur, & si per talem modum tormentatur, iudex legat vel legi faciat dicta testium, submissis nominibus, taliter dicendo, ecce per testes conuictus es. Item si testes vellent se facie ad faciem adfrontare, tunc iudex interrogaret, an fateri vellet, si testes sibi in faciem præsentarentur. Vbi si annueret, tunc inducendi testes essent, & coram ea statuendi, si forte robore, seu verecundia quæquam criminum fateretur.

Vltimo si videat, ipsam non velle detegere flagitia sua, interrogabit eam, an pro sua innocetia iudicia candentis ferri vellet subire: Et quia illud omnes affectant, scientes quod per Demones à læssione præseruantur: Vnde etiam quod vere Maleficæ existant cognoscuntur: replicabit iudex: quatenus temeritate se tantis periculis submittere possit, & omnia conscribatur. Sed quod illud candentis ferri iudicium non sit eis concedendum, inferius patebit.

Aduertat etiam iudex, quod sextis feriis præcipue vsque dum sit compulsus pro expectatione nostri Saluatoris interrogata, sæpe fallæ fuerunt.

Sed quia super extremum nos procedete oportet, videlicet super omnimodam eius negatiuam, in qua si perstiterit, iudex relaxabit eam, & sequentibus adhuc vtatur cautelis, educendo eam de carcere pœnoso ad altum, pro custodia tamè benè munitum, ita tamè, quod sibi omnino caueat, quod nullo modo tradatur cautionibus, seu fideiussoribus, nec alias manulenta decieto. Quia à talibus manulente datis veritas nūquam haberetur, imò semper peiores efficiuntur.

Sed hoc primo procutet, quod humaniter in cibo & potu tractetur, & interim intret honesti, & non suspecti, qui etiam frequenter de diuersis impetrantibus et colloquantur, & tandem vt confidenter consultant, quod fateatur veritatem, promittendo quod iudex sibi faciet gratiam, & quod velint esse tanquam mediatores: Et in finem huius intrabit iudex, & promittet facere gratiam: subintelligendo vel sibi aut Reipublicæ. in cuius conseruatione totum quod sit est gratiosum.

Si vero

Si verò sibi ad vitā promitteret, quæ supra quest. 14. super tres modos tacta sunt, scribantur singula à notario, & sub qua forma verborum ac intentione sit gratia promissa. Et si quidem delata sic gratiam puerit, & facta detexerit, dicantur verba generalia, quòd amplius fiet illi quàm ipsa petierit, in eum finem vt ampliori confidentia loquatur.

Secunda cautela in hoc actu, quòd si omnino noluerit detegere veritatem, habeat iudex, vt supra tactum est, de eius complicibus, sine ipsius scitu examinare. Et si quid huiusmodi deposuissent, per quæ cõvinci posset, hæc iudex proponat, & diligenter de singulis inuestiget: Et ad idem, si quæ instrumenta vel vnguenta & pixides in domo fuerint reperia; sibi offerantur, & ad quæ vñ fuerit, &c.

Tertia cautela, si adhuc perseuerat in sua pertinacia & habet consodales examinatas, quæ cõtra & non pro ea deposuissent vel si non habet, procuret alium fide dignum quem nouit deperire nõ ingratum, sed tanquã amicum & fautorem, qui quodam serò intret ad Maleficã, protrahendo locutiones: & tandem, si quidem non est de complicibus, fingat nimis esse tardè pro recessu, & remaneat in carcere cum eadem, & de nocte pariter colloquantur; Si verò de cõplicibus, tunc edentes & bibètes, mutuò omnia cõferant de rebus commissis; Et tunc sit ordinatum, q̄ stent extra carcerem in loco congruo explorantes eos, auscultantes & verba colligentes, & si opus fuerit, scriptor sit cum eisdem.

Quarta cautela, vt si tunc incipiat dicere veritatem, nullo modo differat iudex recipere eius confessionem, etiam mediã nocte, sed continuet quãtum potest; & si in die non curet si proroget prandium vel cœnã, sed instet quoadulque dixerit veritatem, saltem quò ad principalia, Nam per dilationes & interruptiones frequẽtius est reperiunt, quòd redeunt ad vomitum & non aperiunt veritatem quam detegere inceperant habito consilio deterior.

Et aduertat iudex, q̄ post confessionẽ nocuementorum, *In fine interrogatorum de Incubo inter- roganda Malefica.* hominibus aut iumentis illatorũ, inquiret, quot annis Incubum Demonem habuerit, & à quanto tempore fidem abnegarit. Quia sicut de iis nunquam latentur, nisi prius alia fuerint facta, ita etiam omnino in fine sunt interroganda.

Quinta cautela si prædicta omnia deficerent, tunc si fieri potest, ducatur ad aliquod castrũ, & ibi certis diebus custodia

dia mancipata, fingat Castellanus se ad partes longinquas peregrinaturū, & interim familiarēs aliqui, vel etiam mulieres honestæ eam visitantes, promittant ei quòd velint eam omninò dimittere liberè ebire, dummodo informet eos, vel eas, de certis experimētis. Et aduertat iudex, quòd sæpissimè per talem modum factæ fuerunt & conuictæ.

Et nouissimè in Diocesi Argentinensi prope oppidum *Schleisstatt* & castro *Ronigsheym* Malefica detēta, nullis tormentis & quæstionibus deduci poterat ad fatendum sua crimina: tandē modo supra dicto de Castellano seruata, licet præsens erat in castro, ipsum tamen Malefica æstimabat abesse, tres familiares intrabant & ei liberam relaxationem promiserūt, dūmodo super certa experimenta eos informaret. Et licet prima fronte renueret, & q̄ dolosè cū ea agerent proponeret: tandē interrogās de p̄ibus informari vellent, vnus dixit, super grandinem excitandum, alter super carnalia facta. Tandē vbi super grādinem illum informare volebat, & scutella aqua plena apparatus, Malefica sibi iniunxisset, vt digito paululū aquā moueret, & ipsa cetera verba protulisset, subito locū quem explorator nominauerat, scilicet syluam adiacentē castro, tanta tempestas & grando repleuit, sicut à multis annis visum non fuerat.

In casu tamen quo omnia deficerent, vel etiam in casu quo crimina faterentur, quid vltius iudici per sententiā faciendum sit, vt totus processus finiatur in quo vltima pars huius operis terminatur, restat declarare.

TERTIA PARS.

Huius vltimæ partis operis: Qualiter processus iste fidei sit debito sine per sententiā diffinitiuam terminandus.

Per Dei gratiam ijs expeditis, quæ ad cognitionem proprietatum super hæresim Maleficarum deseruiunt: insimul etiam qualiter processus fidei aduersus illam sit iuitiandus & continuandus: restat nunc discutere, qualiter talis processus per debitam sententiā sit congruo sine terminandus.

Vbi primò notandum q̄ cum hæresis hæc, vt in principio huius vltimæ partis tactū est, præ alijs hæresibus simplicibus hoc habeat, quòd non est pura, sed mixta crimine

Eccle

Ecclesiastico & civili, ut de se patet. Ideo de modis sententiandi tractando, primo tractandum est de quadam sententia, ad quam Maleficę solent appellare, de qua secularis iudex per se, irrequisito ordinario agit. Secundò, de his, in quibus sine ordinario agere non potest. Et sic tertio, quomodo ordinarij se exonerare possunt, patebit.

Q V A S T I O X V I I .

Super purgationem vulgarem & precipue super examen candentis ferri, ad quod Malefica appellant.

N autem Malefica vulgari purgatione, de qua 2. q. 4. consulisti, & ca. monomachia: super reatum tentatiue purganda, & per iudicem secularem ad hoc astringenda, vel admittenda ad iudicium candentis ferri, si

Appellatio ad candens ferrum.

ad hoc appellat, & videtur quod sic.

Nam sicut duellum ad conseruationem vite proprie in causa criminali vel rerum suarum in causa civili ordinatur: ita & iudicium candentis ferri, per tactum vel aquę bullientis per totum: Sed primum licitum est in aliquo casu, iuxta sanctum Thomam, 2. 2. q. 95. in fine ultimi articuli, vbi dicit: quod tunc duellum potest esse licitum, vbi ad communem rationem fortium appropinquat, ergo etiam in aliquo casu iudicium ferri candentis.

Argumentum à duello sumptum.

Item multi principes sanctę vite, & qui bonorum consilio utebantur, ut sanctus Henricus Imperator erga conjugem virginem Kunigundam, quam de adulterio suspectam habuerat, exercuit.

Si tollantur meretrices,

Item sicut iudex, qui habet curam communitatis, licite potest minora mala permittere ad vitandũ peiora, ut meretrices in ciuitatibus, ne omnia turbetur libidinibus: iuxta Augustinum in libro arbitrio. Tolle meretrices, & omnia turbabis libidine. Ita per tale iudicium vbi quis ab insultibus & iniurijs alicuius cõmunitatis super causam criminalem aut civilem liberari posset.

omnia turbantur libidine.

Minora mala tollerantur ad vitanda maiora.

Item quia minus est læsio manuum per candens ferrum quam vite interfectio per duellũ, ideo si duellũ admittitur,

vbi

vbi consuetudo habetur: à fortiori & examen cadentis ferri.

Tentatur Deus per duellum & cadens ferri.

Contrarium habetur. 2. q. 5. monomachiam. Vbi dicitur hæc & huiusmodi sectantes, Deum tentare videntur. Vbi attendendum esse dicunt Doctores quòd quia non solum à malo iuxta Apostolum. 1. Thessal. 5. sed etiam ab habere speciem mali abstinendum est; ideo non dicitur in illo c. omnes hæc sectantes tentant Deum, sed videntur tentare, vt intelligatur, quòd posito casu quòd aliquis talia exercens intendat alium finem, fortè rectum: quia tamen apparentia est mala, cauendum est.

Que non doctor scripta patrum sunt iurperstitiosa.

Respondeo quòd tale iudicium seu examē sit illicitum, præcipuè cadentis ferri, deducitur ex duobus: Primò, quia ordinantur ad iudicandum occulta, quæ Diuino iudicio reseruantur. Secundò etiam, quia huiusmodi iudicium non est auctoritate diuina, aut etiam documentis sanctorum patrum sancitum. Vnde in c. consuluiti, 2. q. 5. Quòd Sanctorum patrum documento sancitum nõ est, superstitiosa adinventionem est præsumendum. Et Stephanus Papa in eod. caput. Spontanea cõfessione vel testium approbatione delicta concessa sunt vestro regimini iudicari: Occulta enim & incognita illi sunt relinquenda, qui solus nouit corda hominum.

Differentia inter duellum & examen potius bullentis aquæ vel cadentis ferri.

Est tamen differentia inter duellum & ferri cadentis examen, seu etiam potius bullentis aquæ: Quia duella magis accedunt ad communem rationem sortium, vt pote, quia pugiles sunt penitus pares virtute & arte quàm examen cadentis ferri. Quia licet vtrumq; ordinetur ad aliquis facti occulti inquisitionem, per aliquod factum ab homine: tamen quia in iudicio cadentis ferri aliquis miraculosus effectus expectatur, quòd non contingit in duello: vbi solummodo cõtingit interfectio vnus vel ambo- rum. Ideo examen illud est omnino illicitum, licet duellum non sit ita illicitum. Incidentaliter tamē propter principes & iudices seculares super duellum admittendum est.

Aquinas & Lira probant duella.

Notandum quòd occasione horum verborum sancti Thomæ, qui hanc distinctionem ponit, Nicol. de Lira in Postilla sua super Bibliam. 1. Reg. 17. occasione etiam duelli seu conflictus ipsius David cum Philistæo, vult elicere quòd in aliquo casu duellu possit esse licitum. Ideo quod

hoc

hoc non fit de mente doctoris Tho. sed potius oppositum probat Paulus Burdegalensis contra Nicolauum præfatum. Cuius probatione bene aduertere debent principes & iudices seculares.

Primò per hoc quia duellum, sicut & exâmen alterum ordinatur ad iudicandum occulta, quæ Diuino iudicio re seruantur, vt supra tactum est. Nec potest dici, quòd institutionem habuerit ex consuetu Dauid: Quia illi reuelatum fuit à Domino interiori instinctu, vt tale certamen inue deberet, & quòd iniuriam sibi illatam per eum vindicare contra Philistæum vellet, quòd ex verbis Dauid elicitur, Ego venio contra te in nomine Dei viuentis. Et sic non fuit propriè duellator, sed diuinæ iustitiæ executor.

Secundò, ex hoc, quod præcipuè iudicibus est aduertendum, quia in duello datur potestas, vel saltem conceditur licentia vtrique interficiendi se mutuo: etiam cum alter eorum sit innocens: Ideò præstatur auctoritas, vel saltem licentia interficiendi innocentem: quòd cum simpliciter sit illicitum, quia contra dictamen iuris naturalis & Diuinum præceptum. Ideo omninò illicitum, tam ex parte appellantis, quàm recipientis, quàm etiam iudicantis & consulentium, qui omnes homicidæ reputantur.

Tertio, ex hoc, quia cum Duellum sit singularis pugna duorum, vt per victoriam vnus appareat iustitia, tanquam per diuinum iudicium, alterius iniustitia non obstare, quia tunc Deus tentatur: Vnde redditur illicitum ex parte appellantis & recipientis. Tamen cum ipsi iudices alijs medijs iustum iudicium aut terminationem litis procurare possent, cum hoc non faciunt, sed consulunt, vel omnino permittunt, cum prohibere possent, consentiunt vtrique ad interfec-tionem innocentis.

Verùm quia non est verisimile, postulatorem Nicolaum hæc latuisse aut ignorasse, Ideò vbi dicit in aliquo casu duellum absque peccato committi mortali, loquitur ex parte iudicantium aut consulum, vbi, non per ipsorum inductionem aut consilium, sed per ipsos appellantem & recipientem tale examen exercetur sine alio respectu.

Et quia non est nostræ speculationis his immorari, sed de ipsis Maleficis disserere, clarè patet, quod in alijs criminibus causis circa furtum aut latrocinium tale examen inhi-

B tur,

*Dauidis con-
gressus cum
Goliath non
fuit duellum.*

*In duellis &
pugnantes &
iudices consu-
lentes, que sũt
homicidæ.*

Diabolū per modicā naturā posse cādens ferrum inefficax redere.

tur Quāto magis hīc, vbi constat Maleficas cūcta maleficia auxilio Dæmonum procurare, siue in læsionibus inferendis, siue curandis, siue tollendis, aut impediendis.

Nec mirū quod opere Dæmonum à læsionibus in tali examine præseruantur Maleficæ; cum, vt naturales tractant, succus cuiusdam herbæ, vbi manus inunguntur à combustione possit præseruare: Et cum ipsum Dæmonem virtutes herbarum minimè lateant, dato quod per interpositionem alicuius corporis inter manus deficientis, & ipsum ferrum læsionem non interciperet, prout manifestè procurare potest. Tamen per huiusmodi naturales rerum proprietates hoc efficere posset, vnde minus quàm quibuscumque alijs malefactoribus ipsis Maleficis, propter intimam familiaritatem, quam cum Dæmonibus tenent, tali examine sunt purgandæ: sed ipso facto, vbi ad hoc appellant, iam vt suspectæ Maleficæ sunt habendæ.

Deseruit ad hoc factum, q̄ in Constantiensi Diocesi tribus annis vix iam elapsis contigisse fertur. Nam in domino Comitum de Furstenberg ad quod pertinent Nigra syluæ fuit Malefica quædā famosa, & plurimū ab incolis difamata, quæ vbi per Comitem ad instantiam plurimorum fuisset comprehensa, & de plurimis iudicijs super varia maleficia delata, tandē cum inter tormenta & quæstiones interrogaretur, manus omnium volēs euadere, ad examen candentis ferri appellauit. Iuuenis Comes nō multū in his expertus, examē admisit, & dū cādens ferrū per tres duntaxat passus deferre adiudicata fuisset, per sex deportauit, offerens se denuò ad ipsum longiori spacio deportare. Quæ ex re, dū manifestū habuissent iudicio maleficii iudicare: quia nullus sanctorum præsumpsisset taliter Diuinam assistentiam tentare, ipsa tamen absoluta à vinculis, & illæsa vsque in præsens perseuerat, non tamen sine fidelium scandalo.

Q V A E S T I O . X V I I I .

De Sententia Diffinitiuā in se qualiter est ferenda.

Consequenter ad tractandum de his, in quibus secularis iudex per se cognoscere & sententiarē potest diocesanus, si libet, manentibus exonēratis. Hoc ipsum enim præsupponimus, vt ne dum nos ipsi Inquisitores salua fide

fide & iustitia sumus ab his sententiandi modis exonerati: Verum & ipsos Diocesanos eadem sinceritate exoneratos affectamus, ipsorum facultatem & iurisdictionem minime amputando. Quæ tamen, si vti vellent, necesse foret, & nos Inquisitores, iuxta c. multorum querela. de hære. in Cle. pater concurrere.

Attendant tamen quod quia hoc crimen Maleficium non est merè Ecclesiasticum: Unde nec potestatibus, nec dominis temporalibus adiudicandum & sententiandum, ut in c. inquisitionibus § inhibemus. de hære. lib. 6. interdicitur. In quibus tamen præfata potestas diffinitive & cognoscere sine diocesanis non potest, similiter deducet.

Sed primò videndum de ipsa sententia in se. Secundò qualiter sit ferenda. Tertio quot modis.

De primò. Cum secundum August. vt 2. q. 2. c. 1. Nos in quenquam sententiam ferre non possumus, nisi aut convictum, aut sponte confessum. Et sententia sit triplex, ut dicit gl. summaria in pri. quæstionis, scilicet interlocutoria, diffinitiva & præcepti. Et Ray. exèplicàs dicit; interlocutoria sententia dicitur, quæ non super principali; sed super alijs quæstionibus profertur inter principium causæ & finem emergentibus: ut est de teste repellendo, vel de dilatione causa, vel de testibus, & huiusmodi. Vel forrè dicitur Interlocutoria quia inter partes loquendo profertur sine scripturæ solemnitate.

Diffinitiva autem sententia dicitur, quando principalis quæstio diffinitur, ff. de re iud. l. 1.

Sententia præcepti est, quando maior præcipit minori. De primis duabus nostra consequenter erit speculatio præcipue super sententiam diffinitivam.

Notandum secundò, quod licet in glossa præfata dicatur, quod si sententia diffinitiva fuerit lata omisso ordine iuris, ipso iure nulla sit, 2. q. 2. Si quando. § diffinitiva. Et post dicatur. Scias quòd duplex est ordo iuris. Unus, qui est de necessaria substantia iudiciorum, ut fiat lites contestatio, & lites recipiantur, si contra hunc ordinem feratur sententia non tenet. Est alius ordo, qui non est de substantia iudiciorum, ut scilicet sententia non feratur sub conditione, & ut prius non pronuncietur de possessione quàm de proprietate: si tamen hoc non seruet, tenet sententia 2. q. 6. Anteriorum. § biduum.

In hac tamen causa, quia est causa fidei, & hæresicos cri-

Quæ interlocutoria sententia dicatur.

Quid sententia præcepti dicatur.

Duplex ordo iuris unus de substantia iudiciorum.

men, licet mixtum, proceditur summarie, simpliciter & de plano, ut patet in cap. stat. lib. 6. Et qualiter ista verba intellegantur, habes, supra quest. 6. Et ut ibi deducitur, iudex necessario libellum non exigat, litis contestationem non postulet, &c. sequitur. Probationes tamen necessarias admittat, similiter citationem & protestationem iuramenti de calumnia &c. Unde & alius modus procedendi iam per iura nova declaratur.

*Quid in pro-
fessu summa-
rio attenden-
dum in diffini-
tione.*

De secunda autem, qualiter sit ferenda. Nota quod proferri debet à iudice, & non ab alio, aliter non valet. Item, in loco publico & honesto etiam sedendo, ut 3 q. 3. inducitur. 6. spacium. Et similiter de die, & non in tenebris: & sic de multis, quæ ibi notantur. Tum quæ ibi continentur, quod non diebus feriatis, & non in scriptis feratur.

Notandum quod quia hinc summarie, simpliciter & de plano, ut supra tactum est, proceditur, & de verb. signif. ca. sæpè contingit in Clem. dicitur, quod tempore feriarum, ob necessitates hominum indultarum, à iure procedere valeat: & quod iudex amputet dilationem. Ideo si iudici liber servare illa potent, nec scripto proferre tenetur. Cùm secundum Io. Andr. Plures sunt casus, in quibus sine scripto sententia valet, & inter illos enumeratur consuetudo loci, vel for. dist. 1. consuetudinibus Episcopus etiam, si est iudex, potest per alium si necesse est recitare, ad instar illustrium.

*Quando execu-
tio senten-
tiæ sit differenda.*

Itē nota, quod licet in actionibus criminalibus executio sententiæ non sit differenda, fallit tamen hoc in aliquibus casibus, præcipue quatuor: sed pro hac materia capiuntur duo. Primò si lata est in muliere prægnante: differitur enim usque ad tempus partus. ff. de re iudic. in l. prægnantis. Item cùm quis est confessus crimen, & postea negat. Et intellige, si confessio prius non fuit reiterata, modo quo supra tactum fuit questione decima quinta.

De tertio autem, quot scilicet modis sit ferenda, quia consequenter usque in finem operis de his tractabimus, sunt tamen adhuc aliqua præmittenda, de modis quibus persona delata redditur suspecta, eò quod variarum sententiarum super varias suspensiones sunt ferendæ.

Q V A E S T I O XIX.

Quot modis capiatur suspicio pro sententia ferenda.

Uspetti de hæresi, vel alio crimine, quot modis & quibus dicendi sint, & an in tali casu, pro tali crimine, ex illis iudicandi & sententiandi sint, ubi queritur: Respondendum est & per antiqua & noua iura. Nam gl. super c. nos in quæquã, in præcedenti quæstione allegata, dicit quod quatuor sunt modi conuincendi reum, aut scilicet iure, et instrumentis & testibus, aut facti euidetia: Extra, de cohab. cle. c. tua. aut iuris interpretatione, ut sæpius citatum esse reum 3. q. 9. de reuimus. aut violenta suspicione. 32. q. 1. dixit.

Notant etiam Canonistæ, quod triplex est suspicio. Prima temeraria, de qua Canon. Nullum iudicet is suspensionis arbitrio. 1. q. 1. Secunda probabilis, & hæc purgationem inducit non autem prima, ut 2. q. 4. presbyteri. Tertia est violenta quæ cõdemnationem inducit. Et de hac intelligitur dictum Hieron. quod uxor dimitti potest propter fornicationem, aut fornicationis suspensionem. 32. q. 1. dixit.

Nota insuper quod secunda, quæ est probabilis, admittitur ad semiplenam probationem, ut extra de præsump. in multis. Vnde coadiuuat ad probationem, si adsint alia adimicula: unde non solum admittitur ad purgationem inducendam, sed etiam ad arbitrationem. De violenta etiam quæ ad condemnationem sufficit, nota quod est duplex, dũ quædam iuris & de iure. Ut cum ius fingit & statuit aliquid super facto, & contra hanc non admittitur probatio extra: de sponsa. nec qui fidem. Vbi dicitur, quod si quis dederit fidem mulieri de contrahendo matrimonio cum ea, & postea copula sequitur, matrimonium esse præsumitur, & probatio in contrarium non admittitur. Quædam est iuris, sed non de iure, ut ubi ius præsumit, sed non statuit aliquid, ut si vit diu mulieri cohabitauit, præsumitur ab eo cognita. 27. quæst. 1. dixit: Et contra hanc admittitur probatio.

Applicando ad propositum nostrum super hæresim Maleficarum & super noua iura, dicimus, quod in iure triplex suspicio seu crimen hæreseos habetur: prima est modica, secunda magna, tertia maxima.

Prima quæ est modica, in iure vocatur suspicio leuis. Ita habetur

Quatuor modi conuincendi reum.

Triplex suspicio.

Duplex suspicio violenta: Suspicio iuris & de iure.

De triplici suspicione hæresis reject.

habetur, cap. Accusatus. de hæret. lib. 6. in princ. vbi dicitur: Si autem leuis & modica suspicio illa fuit, & relabatur, quanquam ex hoc sit grauitè puniendus, non tamè debet pœna in hæresim relapsorum puniri. Et hæc suspicio idè dicitur modica siue leuis, tum quia modica & leui defensione tollitur, tum quia ex modicis & leuibz oritur coniecturis. Vnde dicitur modica à modicis iudicijs, & dicitur leuis à leuibz coniecturis.

Exempla leuis suspicio- nis de Malefici- ca.

Ut pote in simplici hæresi circa fidem, si aliqui reperiantur occulta conuenticula celebrantes, vel vita, vel moribus à communi conuersatione fidelium deuiâtes, vt patet c. excommunicamus. primo. extra: de hæresi. circa Maleficarum hæresim. Simili modo vbi conuenticula in angarijs, aut sacrationibus anni temporibus, in cãpis aut syluis, siue de die, siue de nocte conuenirent, aut aliquæ leuissimè reperirentur, aut non frequentare diuina temporibus cõsuetis, & modis consuetis, aut cum suspectis Maleficis familiaritates secretas contrahere. Tales enim leuiter ad minus de hæresi habentur suspecti, eò q̄ talia frequèter facere huiusmodi hæretici comprobãtur. De qua etiã leui suspicione, habetur. C. de hæret. lib. 2. in fine. vbi dicitur, Hæreticorum vocabulo continentur, & latis aduersus eos sententijs debent succumbere, qui vel leui argumento à iudicio catholice religionis & tramite detecti fuerint deuiare.

Et huic sententiæ concordat Hostiensis in summa, titulo, de præsumptione. §. finali. vbi dicit. Notandum, q̄ quãuis hæretici leui argumento detogantur. s. ad hoc q̄ suspecti habeantur, tamen non debent vt hæretici haberi: & probatur per præcedentia.

De vehemens suspicione hæreseos vel maleficij.

Secunda suspicio quæ est magna, in iure vocatur vehemens, siue fortis, de qua iterum in allegato capitulo Accusatus, in principio. Iterum sic habetur, Accusatus de hæresi vel suspectus, cõtra quẽ de hoc crimine magna & vehemens suspicio orta erit, &c. Ibi enim hæc coniunctio, Et, nõ tenetur copulatiuè, sed expositiuè, vt notat Ioãnes Andreas ibidem. Vehemens autem idem est q̄ fortis, vt dicit Archidiaconus super allegatũ canonem, accusatus: Et verbo vehemens, vt dicit Papias & Hugitio, q̄ vehemens idè est q̄ fortis siue grandis. Allegat etiam Gregorium, primo moralium. Ventus vehemens inuit: Vnde dicimus aliquem vehemen-

hementem habere casum, cum habet fortem. Hæc ibi.

Ergo suspicio magna dicitur vehemens, siue fortis: & sic nominatur, quia non nisi vehementibus & fortibus defensionibus repellitur, & etiam quia ex magnis & vehementibus ac fortibus oritur coniecturis, argumentis & indicijs. Vt pote in simplici hæresi, si aliqui comperiantur, qui eos sciunt hæreticos fore occultant, fauorē impediunt, associant, visitant, munera offerunt, recipiunt, defendunt, & similia exercentes. Tales namque de hæresi vehementer suspecti sunt: Et similiter cognoscuntur circa hæresim Maleficarum, eo quod suspicio oritur, quod participant cum eis in crimine.

Et præcipue notantur hæc mulieres aut viri, qui ad amorem vel odium inordinatum, licet non ad alias laisiones hominum tendant, aut iumentorum, solent maleficari. Similia enim, ut præmissum est, in quacunque hæresi exercentes, vehementer sunt suspecti: Vt patet per alleg. ca. accusatus. 6. illo vero, & per notata ibidem per Archidiaconum. Cum non sit dubium eos talia facere in fauorem hæreticæ prauitatis.

Tertia suspicio est in maxima, & in iure vocatur violenta, ca. cum contumacia, & c. cum accusatus. lib. 6. de hæresi. & per notata per Archidiaconum & Ioan. And. super c. accusatis, & verbo vehemens: ubi dicunt: dicit vehemens non violenta, supra de præsumpt. ca. literas. De hac suspicione loquitur Canon dist. 34. quorundam: & hæc præsumptio seu suspicio dicitur violenta, tum quia violentè cogit & astat iudicem ad credendum, nec tergiversatione refellitur qualicunque. Tum quia ex violentibus, conuincentibus atque coercentibus oritur coniecturis.

Exempli gratia, in simplici hæresi, si aliqui reperiantur qui hæreticos adorauerint. i. reuerentiam suo amore exhibuerint, consolationem vel communionem ab eis acceperint, vel similia, quæ ad ritum eorum pertinent, perpetrauerint: Tales namque violenta suspicione de hæresi & hæreticorum credentia sunt conuicti. per cap. filij. & per capit. accusatus. de hæresi, lib. 6. & per notata per Archidiaconum, super cap. quicumque hæreticos, & verbo credentes, eod. lib. 6. cum non sit dubium eos talia facere in credentiam hæreticæ prauitatis.

Super hæresim vero Maleficarum à simili, qui perpetrant ea, quæ ad ritum Maleficarum pertinent. Et talia cum

De violenta & maxima suspicione habentur.

De violenta suspicione habentur.

*Exempla prae-
sumptionis
violenta.*

sint varia, videlicet aliquādo per verba solū contumeliosa, dicendo. Tu senties in breui, quæ tibi eueniet, vel similia in effectū: & per tactū, solū tangendo hominē, aut bestia nambus aut per visum tātū se manifestādo nocturno vel diuino tēpore cęrens dormientibus in cubilibus: Et hoc vbi homines, aut iumēta nitūtur maleficiare. Licet circa grādines varios alios obseruāt modos, se alijs offendo cęremonijs, circa flumē aliquod se agitādo diuersimodē, vt in præcedentibus circa modos maleficia inferendi patuit. Tales vtique violenta suspicione supēi hæresim Maleficarum, vbi reperiuntur, & fama laborat, sunt conuicti. Præsertim vbi effectus est subsequutus in maleficio, siue statim, siue per successum tēporis. Quia tūc euidens factū concurrat siue indicium facti, vbi instrumenta maleficij in aliquo loco reposita reperiuntur: Licet successus tēporis non ita aggravaret ad euidentiā facti, manet tamen suspecta vehementer, & à fortiori amplius circa simplicem hæresim.

Diabolus libentissus agit per creaturas, quam solū quò creatorē magis offendat.

Etiā propter leuem suspicionem malefici iungitur purgatio vel abstratio

Et si quæritur, nunquid diabolus absque visu, aut tactu mulierum maleficiare possit homines seu iumenta. Respondetur vtique. si Deus permittit. Sed quia maior Dei permissio, vbi creatura Deo dicata, per fidei abnegationem, & alijs horrendis sceleribus concurrat, ideo & Diabolus amplius talem modum maleficiandi creaturas affectat. Imò & dici potest, q̄ Diabolus etiam si absque Malefica posset, adhuc summē, per Maleficam talia exercere affectat, varijs respectibus, vt in præcedentibus patuit.

Epilogando ad nostrum propositum super modos & presumptionibus iudicandi. Dicendum, q̄ super præfatā distinctionem, suspecti de hæresi Maleficarum sunt in triplici genere, cum quidā leuiter, quidam vehementer, & quidam violenter. Leuiter sunt suspecti, qui talia modica vel leuia peragunt, q̄ ex eis oritur modica vel leuis suspicio contra eos de tali hæresi. Et licet, vt dictum est, vbi quis sic uenitur suspectus nō sit hereticus habendus, tamen debet sibi iudici canonica purgatio, vel iniungi tanquā pro leui abiuratio. Et quidem q̄ purgatio possit ipsi iudici, habetur c. excommunicamus in prin. Extra de hæ. vbi dicitur, Qui autem inuenti fuerint sola suspicione notabiles, suspicione probabili, hoc est, leui, & quæ leuiter apparet, dicit Host. Sequitur, Nisi iuxta considerationem suspicionis, qualitatemque personę

personæ propriam innocentiam congrua purgatione mō-
strauerint, anathematis gladio feriuntur, & vsque ad satis-
factionem condignam ab omnibus euentur. Ita q̄ si per
annum in excommunicatione perstiterint, ex tunc velut
hæretici condemnentur. Hæc ibi.

Et nota quòd indicta sibi purgatione canonica siue cō-
sentiatur, siue non, siue deficiat, siue non, sit per omnia iudicandum, sicut de diffamato de hæresi, cui est purgatio ca-
nonica indicenda.

Sed & hoc, q̄ abiuratio possit tali iudici tanquã leuiter
suspecto de hæresi, paret per c. accusatus, in prin. vbi dici-
tur: Accusatus de hæresi vel suspectus contra quem de hoc
crimine magis & vehemens suspicio orta erat si hæresim
in iudicio abiurauit, & postea committit in ipsam censerit
debet quadam iuris fictione relapsus, licet ante abiuratio-
nem suam, hæreseos crimen probatum non fuit contra
ipsum. Si autem modica & leuis fuit suspicio, illa quanquã
ex hoc sit grauius puniendus, tamen non debet in hæresim
relapsorum pœna puniri. Hæc ibi.

Quidã autẽ, cū sint suspecti vehementer, & sunt illi qui
talia vehemẽtia & fortia peragunt, q̄ ex eis oritur vehemẽs
& magna suspicio: & tales, licet nō sint hæretici, nec vt hæ-
retici condemnandi, eo q̄ expressè habetur extra de præ-
sump. c. literis. & quocirca. Nullus pro suspicione vehemẽti
est de tanto crimine condemnandus. Nam ibi ita dicitur.

De vehementer suspectis.

Quocirca mandamus, quatenus cum propter solã suspi-
cionem, quamuis vehementem, nolumus illum de tã graui
crimine condemnari, tamen de tali sic vehementer suspe-
cto debet sibi mandari, q̄ abiuret generaliter omnem hæ-
resim & specialiter, in quam incidit, tanquam vehementer
suspectus per allegatum cap. accusatus, in principio; vt est
dictum, & per c. inter sollicitudines, extra de pur. c. & per c.
litera. extra de præsumptione.

Quòd si postmodum relabatur vel in pristinam vel in
aliã, vel in eos quos scit Maleficos, aut hæreticos associet,
visitet, vel deducat, vel cōsulat munera donãdo, vel mittat,
seu fauorẽ eis impendat, relapsorũ pœnã nō euadet: per al-
legatum c. accusatus Vbi dicitur sic, Eũ vero, qui in vna hæ-
reseos specie vel secta cōmisit, aut in vno articulo fidei seu
sacramento Ecclesiæ extravit, & postmodum hæresim sim-

De relapsis hæreticis & maleficis.

placiter vel generaliter abiuravit. Si ex tunc in aliam speciem hæreseos, siue factam, ac alio articulo seu sacramento committat, volumus ut relapsum in hæresim iudicari. Ille ergo de cuius lapsu in hæresim ante abiurationem constitent, vel nunc constat, si post illam abiurationem recepat hæreticos, deducat, visitet, siue associet, ac dona vel munera eis donet, vel mittat, seu favorem eis impēdat: & infra, &c. merito debet iudicari relapsus: cum illum ex approbato se prius errore non sit dubium illud fecisse. Hæc ibi.

Tres casus,
quibus abiurantes plectuntur
pœna relapsorum.

Ex quibus verbis apparet, quod in tribus casibus in genere suspectus de hæresi vehementer, postquam abiuravit, pœna plectitur relapsorum. Primus est, quando relabitur in eandem & pristinam hæresim, de qua suspectus fuerat vehementer. Secundus, quando hæresim simpliciter vel generaliter abiuravit, & relabitur tamen in aliam hæresim: esto quod de ea antea nunquam suspectus habitus fuerit, nec delatus. Tertius, quando hæreticos recepat, & eos deducit, & favorem impendit. Et hic casus complectitur multos casus, & habet multos sinus, ut patet in allegato §. cum vero, in c. accusatus. frequentius repetito.

An veniens
abiurationē,
statim secularis
iudicis sit ad
pœnam tradendus.

Sed queritur, quid agendum, si talis vehementer suspectus ad mandatum sui iudicis non consentit continue abiurare, an tradendus sit seculari arbitrio potestatis animadversione debita puniendus, per c. ad abolendam. §. in presenti vero. responderetur nequaquam, quia c. illud & §. eius expresse loquitur non de suspectis, sed de manifestè deprehensis in hæresi, &c. Et rigorosius contra deprehensos manifestò, quam contra suspectos tantummodò est agendum.

Et si queritur, qualiter ergo sit procedendum contra talē. Responderetur, quod procedet contra eum per ca. excommunicat. 1. & per §. qui verò sola suspicione, & c. superius inserto, & excommunicabitur: In qua excommunicatione, si per annum steterit, est ut hæreticus condemnandus, per alleid.

Quidam autem suspecti sunt violentè, & sunt illi, quia talia violenta peragunt quod ex illis oritur violenta suspicio contra eos, talis est hæreticus habendus, & sicut de deprehenso in hæresi est de eo per omnia iudicandum: per c. excommunicamus. 1. extra. de hæresi. §. qui verò. & per ca. cum contumacia. & per c. ut officium. lib. 6. Nam vel fatetur crimē, vel non, si sic, & volūt redire, & hæresim abiurare, ad pœnitentiā

recipiendi sunt: per ca. ad abolendam & per c. excommu-
nic. 2. §. si. Quod si non consenserint abiurare, tradendi sunt
curie seculari, animadversione debita puniendi. per c. ad
abolendam. §. i. allegatum.

Si autem non faterur crimen, postquam est conuictus,
nec consensit abiurare, est ut hæreticus impœnitens con-
demnandus, per c. ad abolendam. Violenta enim suspicio
ad condemnandum sufficit, & probationem in cõtrarium
non admittit: Ut habetur extra, de præsum. c. literis. & ca.
afferte. Et cum hæc discussio locum habet in simplici hæ-
resi, absque euidencia aut indicio facti: Sicut in sexto mo-
do sententiandi patebit: ubi quis ut hæreticus condemna-
tur, etiam si non sit hæreticus in re: Quanto magis circa
hæresim Maleficarum, ubi semper concurre aut euidens
factum in pueris, hominibus, aut iumentis maleficiatus,
aut indicium facti, puta per instrumenta reperta.

Et licet in simplici hæresi pœnitentes & abiurantes, ad
pœnitentiam & ad perpetuos carceres recipiantur, ve ta-
ctum est: in hac tamen hæresi, licet Ecclesiasticus Iudex re-
cipiat ut sic ad pœnitentiam, civilis tamen propter male-
facta circa damna temporalia, ultimo supplicio punire po-
test, nec Ecclesiasticus ipsum impediatur, qui licet non eum
tradat ad puniendum, tamen relinquere potest.

*Summus Hæ-
reticus &
Maleficus
quis censen-
dus.*

*Abolenda est
hæresis
Maleficarum*

Q U A E S T I O XX.

Super primum modum sententiandi.

Quia ergo delata persona, vel reperitur immunitis &
absoluenda totaliter, vel reperitur solum diffamata
de hæresi generaliter, vel reperitur ultra infamiam quæstio-
nibus & tormentis exponenda aliqualiter, vel reperitur su-
specta de hæresi leuiter, vel reperitur suspecta de hæresi
violenter, vel reperitur diffamata de hæresi & suspecta inhi-
mul & cõiter, vel reperitur cõfessa hæresim, & pœnitens, &
non relapsa veraciter, vel reperitur cõfessa hæresim & pœni-
tens, sed relapsa probabiliter, vel reperitur cõfessa hæresim
& impœnitens, sed non relapsa realiter, vel reperitur con-
fessa hæresim & impœnitens, atque relapsa certitudinali-
ter, vel reperitur non cõfessa, sed cõuicta de hæresi legitimis
testibus

*Repetitio om-
nis generis
Maleficorum.*

testibus, & alijs iudicialiter, vel reperitur conuicta de hæresi, sed fugitiua, vel absens cõtumaciter, vel reperitur Malefica non inferendo, sed tollendo per remedia illicita & incongruenter, vel reperitur vt Maleficus sagittarius & armorum incantator interimendo lethaliter, vel reperitur vt Malefica obstetrix, infantes Dæmonibus execrando hostiliter, vel reperitur remedio appellationis se tuendo frivole & fraudulenter. Et si quidem reperitur immunis totaliter erit per sequentem modum sententiandi finaliter.

Vbi notandum, quod persona delata tunc reperitur immunis totaliter, quando processus, meritis diligenter cum bono consilio peritorum discussis, non conuincitur, nec confessione propria, nec facti euidencia, nec testium productione legitima: quia videlicet discrepant in principali nec etiã alijs illa persona fuit suspecta aut diffamata publice de antecedito crimine. Quia secus, si de aliquo alio crimine esset diffamata. Nec etiã sunt iudicia facti contra talem personam, circa talẽ, talis practica seruatur: quia absoluenda est per Episcopum aut Iudicem per sententiam tenoris sequens.

Forma sententia absolutoria & diffinitiva.

NOS N. miseratione Diuina Episcopus talis ciuitatis, aut Iudex talis, &c. Attendentes, quod tu talis de tali loco, & talis Dioceseos, fuisti nobis delatus, vel delata; de tali heretica prauitate, scilicet Maleficarum. Attendentes etiam illa esse talia, quod non valebamus, nec debui-
mus conuenticibus oculis pertransire, descendimus ad inquirendum, si prædicta fulcueretur aliqua veritate, testes recipiendo, te examinando & alia faciendo quæ decebant secundum canonicas sanctiones. Quapropter visis, & diligenter examinatis omnibus actis & actitatis in hac causa, habitoque consilio peritorum in iure ac etiam in Theologica facultate illoque sæpius repetito sedentes pro tribunali more iudicis iudicantis, ac habentes præ oculis solum Deum, & negotij veritatem, sacrosanctis Euangelij positis coram nobis, vt de vultu Dei iudicium nostrum prodeat, & oculi nostri videant equitatem ad nostram diffinitiuam sententiam procedimus in hunc modum; Christi nomine inuocato. Quia per ea quæ vidimus & audiuimus, & producta & oblata, acta & actitata sunt coram nobis in præsentia causa, non inuenimus aliquid contra te legitime probatum fore de ijs de quibus delatus fueras coram nobis;
pro

pronunciamus, declatamus, & sententialiter diffinimus, contra te non esse actum legitimè coram nobis, propter quòd possis & debeas ut hæreticus aut Maleficus iudicari, nec suspectus haberi aliquabiter de hæretica prauitate, Quare à præfenti instantia, inquisitione, & iudicio, totaliter te relaxamus. Dara fuit hæc sententia, &c.

Caveatur, ut non ponatur in sententia quacunque, quòd delatus sit insons, vel immunis, sed quòd non fuit probatum legitimè contra eum, quia si postmodum temporis processu iterum deferatur, & legitimè probetur, potest nõ obstante prædicta absolutoria sententia condemnari.

Nõta etiam quòd eisdem modis absoluendus est quis, quando est delatus de receptione, defensionè, seu alia fautoria hæreticæ prauitatis, vbi nihil probatur legitimè contra eum. Secularis Iudex commissione Episcopi modo suo iudicabit.

Q U Æ S T I O XXI.

Super secundum modum sententiandi delatam,

& tantummodo diffamatam.

Secundus modus sententiandi est, quòd delatus vel delata, processus meritis diligenter discussis, cum bono cõsilio peritorum, reperitur tantummodo de tali hæresi diffamatus, in aliqua villa, ciuitate, vel prouincia. Et hoc

est, quando delatus talis nõ convincitur, nec propria confessione, nec facti euidencia, nec testium productione legitima: nec sunt quæcunq; indicia alia probata contra eum, nisi præcisè sola infamia: ita quòd in speciali nullum probatur maleficiũ perpetratum, q̃ quidem probare potest super vehementem aut violentam suspicionem, quando verba comminatoria super læsionem inferendam, protulisset, dicendo in effectu vel in sententia: In breui tu senties quæ tibi euenient: & post effectus aliquis fuisset subsequens in læsione corporum, aut iumentorum.

Quomodo sententia concipienda super Magam, qua sola fama laborat.

Circa istum igitur, contra quem nihil probatur, nisi præcisè infamia, talis practica est seruanda. In tali enim casu, quia sententia non potest pro delato ferri, absoluendo eundem, sicut in primo modo tactum est: sed cõtra indicendo ipsi

ipsi canonicam purgationem: Ideò Episcopus, seu eius officialis aut Iudex, aduertant primò, quòd in causa hærescos non refert, an aliquis sit tantummodo apud bonos & graues personas diffamatus: Imò attenditur hìc, quòd etiam apud quoscunque viles & simplices sit diffamatus.

Et ratio est, quia à quibus quis potest accusari in crimine hærescos, apud illos etiã potest quis infamari. Sed quilibet hæreticus potest à quibuscunque personis accusari, cum tantummodo inimici capitales, vt supra patuit, excipiuntur. Ergo apud illos potest infamari.

Feret ergò Episcopus, seu Iudex, super canonicam purgationem sententiam per hunc modum, vel consimilem.

Sententia definitiva.

NOS N. miseratione Diuina, Episcopus talis ciuitatis, aut Iudex talis domini, Considerantes quòd meritis processus facti per nos contra te talem, talis Diocesis, nobis delatum de tali hæretica præuitate, diligenter discussis, & c. Non inuenimus te confessum, nec etiam convictum de prædicta labe, nec aliàs suspectum ad minus leuiter, nisi quòd te reperimus legitimè & veraciter, in tali villa, aut ciuitate, vel Diocesi, & apud bonos & malos publicè diffamatum. Quapropter ad purgandum huiusmodi infamiam, & vt bonus odor in cœtu fidelium existas, tibi indicimus canonicam purgationem, vt est iuris, assignando tibi talem diem talis mensis, & talem horã diei. In qua compareas personaliter coram nobis, vt purges tuam infamiam tanta manu ordinis tui: Qui quidem compurgatores sint homines fide Catholici, ac vita probati, & qui conuersationem tuam ac vitam nouerunt, non tam moderno tempore, quàm transacto. Significantes, quòd si in purgatione defeceris, te habebimus pro convicto: prout volunt canonice sanctiones.

Compurgatores purgandi canonice.

Quid vocetur purgatio canonica.

Hic autè considerandum est, q̄ quando aliquis reperitur de aliqua hæresi publicè diffamatus, & contra eum aliquid nõ probatur, nisi infamia ipsa sola indicitur illi Canonica purgatio, hoc est, q̄ habeat aliquos viros, septem, decem, viginti vel triginta, secundũ quòd plus vel minus & in locis plurius vel paucioribus magis vel minus insignibus, fuerit diffamatus, qui sunt sue conditionis seu ordinis

nis: Vt si diffamatus sit religiosus, & illi sint religiosi, si clericus secularis, & illi clerici seculares, siue milites & illi milites qui purgant eum à crimine, de quo est diffamatus. Qui Compurgatores dicuntur esse homines fide catholici, & vita probati, qui & illius conseruationem & vitam non tam moderno tempore, quam antiquo nouerunt: Vt habetur extra. de purg. ca. inter sollicitudines.

Si autem se purgare noluerit, excommunicetur: quam excommunicationem si per annum sustinuerit animo induato, ex tunc ut hæreticus condemnatur. Iuxta ca. excommunicamus itaque. §. qui autem.

Si autem se purgare decreuerit, sed in purgatione deficit hoc est, quod purgatores tales & tantos, prout ei iniunctum fuit, qui eum purgent, non inuenerit, pro conuicto habetur, & sic ut hæreticus condemnatur. Vt habetur extra. de hæ. excommunicamus. l. §. aduicimus. & ver. qui non se & de purg. ca. cum dilectus.

Considerandum autem est hic, quod quando dicitur, quod indicatur diffamato, quatenus purget se trina vel quarta manu ordinis sui, quod ordo sumitur ibi in genere, & non in specie. Vnde si episcopus purgandus est, non negatur, quin cum Episcopus purgandus possit admitti. Abbates, & religiosi presbyteri; & in alijs pari forma. de purgatione canonica. Quoties purgabit autem se diffamatus per modum qui sequitur: Vt colligitur extra. de pur. c. quotiens. §. porro. & c. accepimus. Quo ad secundum.

Adueniente autem termino eidem diffamato ad se purgandum canonicè assignato, comparebit personaliter purgandus, cum suis coniuratoribus coram episcopo inquirentore, in loco ubi noscitur infamatus: & ille, qui diffamatus est, ponens manum super librum Euangeliorum ante eum positum, dicet sic.

Ego iuro super ista quatuor Euangelia sancta Dei quod talem hæresim (exprimendo eam) de qua sum diffamatus, nunquam tenui, nec credidi, nec docui, nec teneo, nec credo.

Negabit scilicet illud cum iuramento, de quo est diffamatus, quicquid sit illud.

Quo facto omnes Compurgatores ponent manum super librum prædictum Euangeliorum. Et quilibet dicet ita. Et ego iuro super ista sancta Dei Euangelia quod credo ipsum

Renuens purgari canonice purgatione, excommunicatur.

Renuens purgari canonice purgatione, excommunicatur.

Quid significet manu ordinis sui se purgare.

Coniuratores purgant se.

Iuramentum purgantis se canonicè.

verum

*Diffamatus
in pluribus lo-
cis etiā multis
locis purga-
tur.*

*Semel purga-
tus, habetur
pro relapso.*

verum iurasse. Et tunc canonicè est purgatus.

Considerandum est etiam, quòd diffamatus de hæresi, ibi est purgandus, ubi noscitur diffamatus. Et si fuerit in multis locis infamatus, imponatur illi, vt in omnibus illis fidem catholicam publicè profiteatur, & detestetur hæresim, de qua noscitur infamatus: de purga. cano. inter sollicitudines.

Nec cõtemnat qui canonicè de hæresi se purgauit, nam si post purgationem incidit in hæresim iam purgatam, pro lapsò habetur, & vt relapsus tradendus est curiæ seculari. Iuxta capit. excommunicamus. i. §. adiciamus, & versic. vel si est post purgationem, & cap. ad abolendam. §. illos quoque. Secus autem, si in aliam hæresim incidit. de qua se ante non purgauit. Iuxta capitulum allegatum.

Q V A S T I O X X I I,

*Super tertium modum sentiendi diffamatam, & qua-
stionibus exponendam.*

Berrius modus processum fidei finiendi, & terminandi est, quando delatus de hæresi, processus meritis diligenter consideratis, cum bono consilio peritorum reperitur varius, vel habens indicia contra se ad quæstiones, quòd scilicet exponatur quæstionibus & tormentis: Vt si quæstionatus nihil concesserit, & propterea pro inimico & innocente habeatur. Et hoc est, quando delatus non est deprehensus, nec propria confessione, nec etiam facti euidencia, nec testimonium legitima productione, nec sunt indicia ad talem suspicionem, vt habeat hæresim abiurare: Est tamen in suis confessionibus varius: Vel aliàs sunt indicia sufficientia ad quæstiones & tormenta. Circa istum talis practica est seruanda.

In tali autem casu, quia sententia interlocutoria est contra delatum ferenda, & non pro eo: Ideò per Inquisitorem coniunctim & non diuisim est ferenda: iuxta c. multorum. Inprimis si talis steterit in negatiuis firmiter, & nullatenus, licet inductus per probos viros, fateri voluerit veritatem, feretur sententia, quæ videtur sapere vim definitiuæ sententiæ, per modum tenoris sequentis.

Nos

Nos N. misericordie Diuina Episcopus talis ciuitatis, aut iudex in terris ditioni talis domini subiectis. Attendentes meritis processus facti per nos contra te talem; talis loci, talis Dioceseos, & diligenter examinatis, quod tu es varius in tuis confessionibus, & nihilominus sunt iudicia multa, quæ sunt sufficientia ad te exponendum quæstionibus & tormentis. Ea propter, vt veritas ab ore tuo proprio habeatur, & vt deinceps aures Iudicum non offendas in te loquendo, declaramus, iudicamus, & sententiamus die præsentis, & hora tali, te supponendum quæstionibus & tormentis. La fuit hæc sententia.

Sententia super variis iudicijs ad quæstionem subiectam.

Si verò quæstionandus reperitur varius & insimul sint iudicia alia ad quæstiones sufficientia, ponetur verumque in sententia, vt in prædicta positum est. Si autem hæc duo non concurrant, sed vnum tantum, vt pote varietates; scilicet, ne alijs iudicijs vel alia iudicia, sine varietate ponetur in sententia, vt inuenitur. Sententia autem lata mox exequatur, vel exequi simuletur. Non sit tamen Iudex multum voluntarius ad quæstionandum aliquem; Nam quæstiones & tormenta non inferuntur nisi in defectu aliarum probationum. Et ideo perquirat alias probationes; quod si non inueniat, & tenet probabiliter, quod delatus est culpabilis sed metu negat veritatem bonis modis, & quandoque cautelosis interdum adhibitis, eius amicis inducentibus ad veritatem dicendam, faciat suam diligentiam, vt ab ore eius habeatur veritatem, & negocium non festinet. Nam meditatio frequens & carceris calamitas, ac replicata informatio proborum virorum deponunt ad veritatem erudiendam.

Executio simulanda.

Quod si delato conuenienter expectato, & tempore congruenter prorogato, ac delato multipliciter informato credant fide bona Episcopus & iudex omnibus consideratis, ipsum delatum negare veritatem, quæstionent eum moderate, sine tamen effusione sanguinis, scientes quod quæstiones sint fallaces & inefficaces. Nam aliqui sunt ra molles corde, & vecordes, quod ad leuem torturam omnia concederent quæcūq; falsa. Aliqui autem sunt ita pertinaces, quod quantumcūq; vexarentur, ab eis veritas non haberetur. Aliqui sunt, qui fuerunt alijs quæstionati, & istorum aliqui melius sustinent quæstiones, quia brachia statim trahuntur & flectuntur; aliqui autem remanent debiliores, & sic minus sustinent quæstiones,

Informatio aliorum reorum virorum dispositio ad veritatem dicendam.

quæstiones, aliqui etiam sunt maleficiati, & in quæstionibus maleficijs vtitur, qui ante morerentur, quàm aliquid facerentur: efficiuntur enim quasi insensibiles. Quare in quæstionibus sum maxima prudentia est agendum, & ad conditionem quæstionandi quam plurimum attendendum.

Cum autem lata fuerit, mox ministri se disponant ad quæstionandum delatum. Et cum disponunt se, Episcopus aut iudex, & per se, & per alios bonos viros fidei zelatores inducant quæstionandum ad fatendum liberè, etiam cõpromittendo, ad conseruationem vitæ, si opus sit, vt supra tactum est.

*Continuatio
& iteratio
ornamentotum
multum differunt.*

Quod si nec sic poterit ad terrorem, vel etiam ad veritatem fatendam induci, poterit secundum diem vel tertium assignare, ad continuandum tormenta, non ad iterandum.

Quia iterari non debent, nisi nouis superuenientibus indicijs contra eum, & tunc possunt. Sed cõinuari nõ prohibetur.

Dicetur ergo sic. Et nos N. & episcopus & N. Iudex (si ad sic) præfati assignamus tibi tali, diem talen, ad quæstiones continuandum, vt à tuo ore proprio veritas eruatur, & totum ponatur in processu, & infra tempus eidem assignatum, & per se & per alios probos viros, inducent eum ad fatendum veritatem.

*Experientia
& varietas
negotiorum
docet iudices*

Quod si faten noluerit, die assignata poterunt quæstiones continuari: Et sic quæstionetur eisdem vel alijs grauioribus tormentis, fortius, vel lenius, secundum maiorem culpam grauitatem. Et poterunt Iudices multas cautelas licitas adhibere, & in verbis & in factis, vt veritas habeatur, quas magis docet experientia atque vsus, & negotiorum varietas, quàm ars alicuius, seu aliqua doctrina.

*Malefissimus
Maleficus
suo vt puniendus.*

Vbi autem decenter quæstionatus, & tormentis expositus, noluerit detegere veritatem, amplius non vexetur, sed liberè abire dimittatur. Si autem persisteat in ipsa confessione, & prodeat veritatem, culpam propriam cognoscendo, & ab Ecclesia veniam postulando, tanquam deprehensus in hæresi, propria confessione, sed pœnitens: iuxta c. ad abolendam. § presentibus: abiuret, & sententialiter vt deprehensus publicè condemnatur: per modum, quo condemnantur in hæresi deprehensi propria confessione. Vt dicetur infra in octauo modo expediendi huiusmodi deprehensos, videatur ibi.

Vbi verò veritatem proderit, & non pœnituerit, sed in hæresi pertinaciter persisteat, & relapsus non fuerit, condemnabitur

abitur iuxta ca. ad abolendam. §. presenti, & expectatus
competenter informati deceteri tradetur brachio secu-
lari, ultimo supplicio ferendus, ut dicitur infra in 10. mo-
do. Si autem relapsus fuerit, condemnabitur per modum,
quo dicitur infra in decimo modo processum aliquem ter-
minandi. Videatur ibi.

Hic autem est diligentius attendendum, quod ille qui
questionandus est, ante questiones, interdum contra se ni-
hil confiteatur, nec aliquid probatur propter quod possit nec
debeat hæresim abiurare, nec propter hæresim condemna-
ri, & de talibus agitur hic, & dictum est statim, Interdum au-
tē ipse delatus est in hæresi deprehensus, vel alias sunt alia
contra eum prolata iudicia, propter quæ debet abiurare, ut
leuiter vel vehementer de hæresi suspectus, propter quæ non
est questionandus. Sed si ultra hoc negat aliqua quæ non
probantur, sed sunt iudicia sufficientia ad questiones, &
cum pro talibus questionatur, sed nihil propter quæstio-
nes confiteatur, nihilominus iste non est absoluendus, iux-
ta primum modum: sed secundum probata contra eum
procedatur, & abiurabit vel ut suspectus, vel ut deprehen-
sus, si ut prout processus merita exigent & requirunt. Si ve-
rò propter questiones confiteatur illa; vel eorum aliqua,
propter quæ questionatur, tunc abiurabit hæc & illa, & pro
istis & illis sententia contra eum est ferenda.

Q U A S T I O X X I I I.

Super quartum modum sententiandi delatam & suspe-

ctam leuiter.

Vartus modus processum fidei sententiandi
& terminandi, est quando delatus de hæresi,
processus meritis diligenter discussis, cum bo-
no consilio in iure peritorum, reperitur, tan-
tum suspectus de hæresi leuiter. Et hoc est, quando de-
latus de hæresi non comprehenditur, nec confessione pro-
pria, nec facti euidencia, nec testium productione legitima,
nec alia sunt iudicia fortia, seu vehementia de illa hæ-
resi contra eum: sed tantummodò modica & leuia, &
talia esse per consilium iudicata, propter quæ ut suspe-

C 1 ctus

Etus leuiter de hæresi, potest & debet, vt talem illam hæresim, de qua delatus extitit, abiurare, & talis si relabatur poena relapsi non debet puniri. licet gratius tunc fuerit puniendus, quam si non ante abiurasset, iuxta, c. accusatus, in prin. de hær. lib. 6. Circa istum talis practica est seruanda. Talis enim si habetur respectus publicè, abiurabit publicè in Ecclesia per modum qui sequitur in sententia.

Modus abiurandi in Ecclesia ob leuē suspicionem hæreseos.

EGO talis Diocesis, talis habitator ciuitatis, vel loci talis in iudicio constitutus, coram vobis domino Episcopo talis ciuitatis, sacro sanctis Euangelijs positus coram me, & proprijs manibus eius per me tactis, iuro me credere corde, & profiteor ore, illam sanctam fidem Catholicam & Apostolicam, quam sacrosancta Romana Ecclesia credit, confitetur, prædicat & obseruat. Item iuro me credere corde, & profiteor ore, quòd Dominus Iesus Christus cum omnibus sanctis detestetur hæresim pessimam Maleficarum; Et quòd omnes illam assequentes, seu illi adherentes, æternis ignibus cruciabuntur cum diabolo & angelis eius æternaliter, nisi resipiscant & Ecclesie, sanctæ per penitentiam reconciliati fuerint. Et consequenter abiuro, abnego, & reuoco illam hæresim, de qua habetis me suspectam vos domini, episcopus & officialis; Videlicet quòd familiaritatè cum Maleficis habui, eorù errorè ignoranter defedi, odio habui Inquisitores, & illorù persecutores: seu etiã quòd eorù crimina, non detexi. Item iuro, quòd nunquã prædictã hæresim credidi, neque credo, nec illi adhefi, nec adhefeo, nec vnquã credã, neque hærebo, nec illam docui, nec docere intendo. Quod si aliquid prædictorum fecerim in futurum, (quòd Deus auctat) pœnis iuris taliter abiuratis, propro animo me submitto: paratus subire omnem penitentiam, quã pro ijs quæ feci, & dixi, meritò me habetis suspectum, volueritis mihi imponere, illã iuro pro viribus adimplere, & nullatenus contrahere, sicut me Deus adiuuet, & hæc Euãgelia sacrosancta.

Abortatio episcopi Malefica post abiurationem facienda.

Prædicta autem abiuratio fiat in vulgari, vt ab omnibus intelligatur. Qua facta, Iudex si adest, aut officialis, potest illi dicere publicè in vulgari talia verba, vel similia in effectum. Fili vel filia, tu suspicionem quam de te habebamus, vt non immeritò abiurasti, & purgasti per abiurationem præhibitã, de cetero caueas tibi quòd nõ u incidas in hæc hæresim abiuratam. Nã licet si peniteres nõ tradens brachio seculari,

quis

quia abiurasti tanquam suspectus leuiter, & non uehement-
ter, tamen tunc multo fortius punieris, quam si non abiuraf-
ses, & amodo pro modico, habens suspectus uehement-
er, & ubi ut talis abiurates, & prolaberis, poena relapsi debita pu-
nieris, & absque misericordia traderis curie seculari ultimo
supplicio ferendus. Si autem abiurat secretè in camera E-
piscopi, vel camera Iudicis, quando scilicet non est factum
publicum, modo consimili abiurabit. Quibus peractis, fe-
reret sententia in hunc modum.

Nos miseratione Diuina, Episcopus talis ciuitatis, aut
Iudex si adest. in terris talis domini ditioni subiectis: Attē-
dens, quod uisis & diligenter consideratis processus meritis
per nos facti, contra te talem delatum nobis de hæretica
prauitate, repetimus te talia & talia commisisse: Dicantur
illa, quæ te reddunt suspectum leuiter de hæresi, & propter
quæ te talem merito habentes, te fecimus ut leuiter suspe-
ctum de prædicta labe, eadē hæresim abiurate. Verum ne præ-
dicta parte commissa remaneant impunita: & ut efficiamur
cautior in futurum, de multorum & magnorum consi-
lio, in iure penitentium, ac etiam religiosorum, in & super his
habito maturo pariter & digesto, habentes præ oculis so-
lum Deum, ac irrefragabilem sanctæ fidei catholicæ veri-
tatem, sacrosanctis Euangelijs positus coram nobis, ut de
vultu Dei iudicium nostrum prodeat, & oculi nostri videant
æquitatem, sedentesque pro tribunali, more iudicum iudi-
cantium, te talem hic in nostra præsentia personaliter con-
stitutum, per modum, qui sequitur, condemnatus, senten-
tiamus, seu potius poenitentiamus: scilicet ne de cætero un-
quam scienter teneas, associes, verbis defendas, legas, si ha-
beas talem, & ne deinceps, &c. Ponantur illa quæ commisit,
propter quæ suspectus fuit habitus de prædicta hæretica
prauitate Lata fuit hæc sententia seu poenitentia, &c. Ca-
ueatque Notarius, quod in processu ponat, quod talis abiu-
ratio est facta tanquam per suspectum habitum de hæresi
leuiter, & non uehementer, alias periculum magnum esse
posset.

[Faint, illegible text, likely bleed-through or a second page's text.]

QVASTIO XXIII. *Super quintum modum sententiandi suspectam vehementer.*

Vincit modus processum fidei finiendi & terminandi, est quando delata de hæresi, processus meritis diligenter discussis, cū bono consilio in iustis peritorum reperitur suspecta de hæresi vehementer. Et hoc est, quando delata de hæretica prauitate non reperitur legitime deprehensa, nec confessione propria, nec facti euidentia, nec testimonium productione legitima, sed sunt magna & graua probata in dicitia contra eam, & talia per consilium iudicata, quæ illam reddunt suspectam vehementer de prædicta hæretica prauitate.

Circa istum talis practica est seruanda. Talis namque debet, ut suspecta vehementer de tali hæresi, abiurare illam hæreticam prauitatem: ita quod si postmodum relabatur, poenitentia relapsi debita puniatur, hoc est, quod tradatur brachio seculari ultimo supplicio ferienda, iuxta e accusatus, in prin. de hæresi, li. 6. Et abiurabit publice vel secreta, secundum quod suspecta est habita publice vel secreta & apud plures, vel pauciores, & graues vel leues, ut dictum est statim de illo qui est suspectus scilicet de hæresi, & habet ut talis hæresim abiurare.

Modus disponendi abiurationem publicam.

Modus autem disponendi ad abiurationem talis est. Adueniente namque die dominica ad abiurationem faciendam & ad audiendam sententiam, seu poenitentiam abiurandam, imponendam, prædicator sermonem faciet generalem.

Quo facto, legantur publice per notarium vel clementem, ea de quibus ipse abiurandus est convictus, & alia ex quibus habuit est suspectus de hæresi vehementer.

Post dicetur illi per Iudicem vel officialem. Ecce, quod ex illis recitatis tu es nobis suspectus de tali hæresi vehementer, quare oportet, quod tu purges te, & abiures hæresim supra dictam. Et tunc ponetur coram ab urando liber Euangeliorum, & ipse ponet manum super illum, & si scit legere competenter, tradetur ipsi sequens abiuratio in scriptis, & leget coram omni populo.

Si autem nesciat legere competenter, notarius legat ea spaciose, & abiurandus respondebit alta & intelligibili voce

per

per hunc modum. Nam Notarius vel clencus dicet sic, Ego talis de tali loco. Et respondebit per eadem verba, & ille qui in iudicio constitutus est; attamen in vulgari semper. Et sic quousque abiuratio sit finita: Et abiurabit per formam tenoris sequentis.

Ego talis de tali loco, talis Diocesis, in iudicio personaliter constitutus, coram vobis reuerendis dominis, Episcopo talis civitatis & iudice in terris ditioni talis domini subiectis, sacrosanctis Euangelijs positus coram me, proprijs manibus per me tactis, Iuro me credere corde, & profiteor ore illam sanctam fidem Catholicam & Apostolicam, quam sacrosancta Romana Ecclesia docet, profiteretur, predicat & tenet. Item iuro me credere corde, & profiteor ore, quod, &c. Explicetur articulus catholicus contrarius illi heresi, de qua vehementer est suspectus.

Et verbi gratia, si est de heresi Maleficarum, dicetur sic, Iuro me credere, quod non solum simplices heretici, aut schismatici æternis ignibus cruciabitur, verum super omnes heresi Maleficarum infecti, Dæmonijs fidem quam in sacro fonte baptismatis perceperunt, abnegantes, & spurcitijs diabolicis pro implendis eorum pravis desiderijs insistent, hominibus, iumentis, terræ frugibus, plurima nocumenta inferentes. Et consequenter abiuro, abnego, & reuoco illam heresim, seu potius infidelitatem, quæ falsè & mendaciter asserit, non aliquam Maleficam in terris, & quod nemo credere debeat illas posse nocumenta inferre auxilio dæmonū: cum talis infidelitas expressè militet, ut iam cognosco, aduersus determinationem sanctę matris Ecclesię, omnium catholicorum Doctorum, imò & aduersus leges imperiales, quæ huiusmodi comburendas decieverunt.

Heresis maxima peccata Maleficarum non credere.

Item iuro, quod nunquam prædictę heresi credidi, supple pertinaciter, neque credam, nec adhærere de præsentibus, nec adhærere intendo, nec docui, nec docere intendo, nec docebo. Item iuro & promitto, quod talia & talia exprimentur, propter quæ habetis me suspectum de huiusmodi heresi vehementer, nunquam faciam, nec operam, ut fiant dabo. Quod si aliquid de prædictis fecero in futurum (quod Deus auertat) pœnis de iure relapsis debitis, prompto animo me submitto, paratus subire omnem pœnitentiã, quã pro his, quę feci & dixi, propter quæ habetis me suspectum de dicta heresi vehementer,

C + hementer,

hementer, decieveritis mihi iniungere. Et illam iuro, & promitto pro vobis adimplere, & nullatenus contraire, sic me Deus adiuuet, & hæc Euangelia sacrosancta.

*Abiuratio
quomodo se-
cretè faciēda.*

Predicta autem abiuratio fiat in vulgari, vt ab omnibus capiatur, nisi fieret solūmodo coram personis Ecclesiasticis, qui linguā latinā intelligerent competenter. Si autem abiurauerit secretè. I. in Palatio episcopi, vel camera episcopi: quando. s. factum non est publicum, modo consimili abiurabit. Facta autem predicta abiuratione, iudex iurabit eum vt supra q̄ non incidat relabendo in pœnam relapsorum. Sit cautus notarius, q̄ ponat in actis, quomodo talis abiuratio facta est per talem, vt per suspectum de hæresi vehementer, ad hoc, vt si relaberetur, qualiter puniretur quis pœna relapsis debita.

*Alia forma
sententiæ pœ-
nitentiariæ.*

Quibus peractis, fertur sententiæ, seu pœnitentiæ in hunc modum. Nos N. Episcopus talis ciuitatis, & frater, si adsit N. Inquisitor hæreticæ prauitatis, in terris talis Domini ditioni subiectis, à sancta sede Apostolica specialiter delegatus: attendentes, q̄ tu talis de tali loco, & talis Dioceseos, talia & talia commisisti, (dicantur illa.) vt ex processu meritis diligenter discussis legitimè nobis cōstat, propter quæ merito habemus te suspectum vehementer de tali hæretica prauitate, & vt taliter suspectum te fecimus abiurare, de magno consilio in iure peritorū, iustitia suadete. Verū vt efficiaris cautior in futurum, & ne reddaris procliuor ad similia peragēda, & ne crimina permaneant impunita, vt sis ceteris delinquentibus in exemplum, de multorum & magnorum in iure consilio peritorum, ac etiam in facultate Theologica magistrorum, seu Doctorū: in & super his habito maturo & digesto, habentes præ oculis solū Deum, ac sanctæ fidei Catholicæ & Apostolicæ veritatē, sacrosanctis Euangelis positis corā nobis, vt de vultu Dei iudiciū nostrum prodeat, & oculi nostri videant æquitatē, sedentesq̄, pro tribunali, more Iudicum iudicantium, te talē hīc in nostra præsentia personaliter constitutum, formā qua sequitur condemnamus, seu potius pœnitentiamus: Videlicet ne deinceps talia vel talia facere, vel dicere, aut docere præsumas. Ponantur illa quæ conuincitur commisisse, propter quæ fuit suspectus habitus de predicta hæresi vehementer, & nonnulla, quæ si committeret, incideret leuiter

in relapsum: sed alia ipsi imponantur, prout negotij varietas exoptulat & requirit. Vtpote, q̄ nunquam scienter habeat talia exercitia, vel ne eos, quos sciuerit abiurasse, receperet, & similia. Lata fuit hæc sententia, &c.

Attendendum autem, q̄ suspecti de hæresi, & non deprehensi, siue sint suspecti vehementer, siue leuiter, nõ debent perpetuò in carcerari, nec perpetuò immutari. Quia hæc est pœna illorum, qui fuerunt hæretici, & postea pœnituerunt, vt patet in c. excommunicamus. 2. de hæri. & in c. quoniam. de hære. lib. 6. Sed possunt propter illa, quæ commiserunt ex quibus habitus sunt suspecti, ad certum tempus carceri mancipari. & postmodum, vt videbitur, dispensari, iuxta c. vt commisit de hære. lib. 6.

Qui hæretici perpetuò carceri mancipentur.

Nec huiusmodi suspecti sunt crucibus cõsignandi. Nam cruces sunt insignia hæretici pœnitentis: Suspecti autẽ nõ fuerunt hæretici habitus, quare non sunt consignandi. Potest tamen eis imponi, q̄ stent certis diebus solennibus in valuis talium Ecclesiarum, vel circa altaria, dum missarum solemnia celebrantur, habentes in manibus cereũ ardentem tantũ ponderis: vel q̄ vadant ad talem peregrinationem, & similia, prout negotij qualitas expedit & requirit.

Consignandi crucibus & cereũ.

Q V A E S T I O XXV.

Super sextum modum sententiandi delatam violentè suspectam.

Extus modus processum fidei terminandi, est quando delatus de hæretica prauitate, processus meritis diligenter discussis, cum bono cõsilio in iure peritorum, reperitur de hæresi suspectus vehementer. Et hoc est, quando delatus ipse non reperitur legitime deprehensus confessione propria, nec facti euidencia, nec testium productione legitima, sed sunt indicia non leuia solũ vel vehementia sed fortissima, & violentissima, quando ipsum delatum reddunt merito suspectum de dicta hæresi violentè, & propter quæ talis debet vt suspectus violentè, de dicta hæresi iudicari.

Et vt modus iste clarus intelligatur, demus exemplam de simplici hæresi in fide, quàm & de hæresi Maleficarum.

C 5 rum.

*Sustinens ex-
communicatō-
tionē per an-
num, habetur
hæreticus.*

*lib. 6. c. 1. §. 1.
de hæresi*

*Practica con-
tra violenter
suspectos ser-
uanda.*

rum. Nā in simplici hæresi casus cōtingeret, quādo delatus ipse non reperitur legitimè deprehensus, confessione propria, &c. vt supra. Tamen propter aliquid q̄ dixit vel egit: vtpote citatus in non causa fidei, sustinuit excoicationem per annum, vel plus, talis est iam suspectus leuiter de hæresi. Quia hoc non caret scrupulo hæreticæ/prauitatis, de pœn. c. grauem. Citatus autem responsurus de fide, vbi non comparet, sed renuit contumaciter comparere; propter q̄ excommunicatur, tūc fit suspectus de hæresi vehementer. Nam tunc leuis suspicio transit in vehementem: & si sustinet illam excommunicationem per annū animo pertinaci, tunc fit suspectus de hæresi violenter: Nam & tūc vehemens suspicio transit in violentam, cōtra quam non admittitur defensio. Imo ex tunc talis est vt hæreticus condemnandus, vt patet per ex. cū contumacia, & notatur ibid. lib. 6.

In hæresi verò Maleficarum explicatur super violentam suspicionem, quando dixit & egit aliqua quæ à Maleficis practicantur, quando volunt aliquē maleficare: & quia hoc cōmune est, vt verbis comminatorijs, aut factis per visum; vel tactum se habeant manifestare: Et triplici ex causa, vt peccatum à iudicibus aggrauetur, & vt simplices cō facilius seducantur, & vt Deus per amplius offendatur; & maior sæuendi in homines sibi facultas relinquatur, vnde violenter Malefica fit suspecta, quando post verba comminatoria, dicenda, Faciam tibi q̄ in breui senties, vel similia in sententia, & post verba effectus aliquis in ipso, vel in alio fuit subsequutus: Tunc enim non leuiter fit suspecta, sicut qui propter familiaritatem habitam cum Maleficis fuerunt suspecti; aut qui prouocare ad amorem in ordinatum aliquem voluissent: Vide supra de tribus suspicionibus, leui, vehementi, & violenta.

Nunc vtendum est, qualis practica sit cum talibus seruanda. Nam circa violenter suspectum in simplici hæresi hæc practica seruatur. Nam licet in re fortassis non sit hæreticus: vtpote quia non habet errorē in mente, nec de illo pertinaciā in volūtate, vt notat Archid. super alleg. Nihilominus est vt hæreticus condemnandus, propter prædictam suspicionē violentam, cōtra quā nō est probatio admittenda. Condemnatur autem hæreticus sic, q̄ si uoluit resiliere, & hæresim abiurare, & satisfactionē condignam exhibere,

tradi. ut

traditur brachio seculari animadversione debita puniendus, iuxta c. ad abolendam. §. present. Si autem velit & consentiat cum effectu, abiurat hæresim, & carceri perpetuo mancipatur, iuxta c. excommunicamus. tit. de hære. Pari forma ille qui sic est suspectus de hæresi Maleficarum violenter. Circa suspectum autem violenter super hæresim Maleficarum, licet idem modus esset observandus, tamen minori modo procedendo: Aduertendum, quod si stabit in negatiua asserens prout facere solent, quod non ea intentione verba illa protulerint, sed ex vehementi & malebri passione, vnde & iudici non videtur ipsam igni posse adiudicare, non obstante violenta suspicione, tunc iudex ea in carceribus detenta, inquirat, & proclamare faciat. si in similibus dudum notata fuisset: Et si sic vtrum publicè sit de tali hæresi diffamata, ex quibus procedere ad vltiora potest, taliter vt ante omnia quæstionibus & tormentis exponatur. Et si indicia apparuerint super talè hæresim, aut super maleficiæ taciturnitatis: puta quia lachrymas non effudit, imò & quasi insensibilis ad tormenta reperitur, quia videlicet citò post tormenta omnibus viribus testruttur, tunc procedat per varias cautelas supra positas, vbi de similibus agitur.

Et in casu, quo omnia deficerent, tunc aduertatur, quod si similia dudum perpetravit, tunc omnino non est dimittenda, sed per annum ad minus squaloribus carceris mancipanda & crucianda, sæpissimè etiam examinanda, præcipuè særatioribus diebus. Si autem diffamata cum hoc, licet tunc iudex per ea quæ supra tacta sunt, circa simplicem hæresim, ipsam posset igni adiudicare, præcipuè propter multiplicationem testium, & quia sæpius in similibus, vel in alijs maleficijs fuit notata: tamen quia cum pietate procedere vult, ideo iudicet ei canonicam purgationem, vt videlicet viginti, aut triginta purgatores habeat, & procedat prout in secundo modo sententiandi tactum est: ita videlicet indicando illi, quod si in purgatione defecerit, tunc tanquam rea igni adiudicabitur. Et secundum hoc iudex procedere potest.

In casu verò, quo se purgaret, tunc abiurationem omnis hæreseos, cum pœna relapforum, ac perpetua pœnitentia per modum, qui sequitur, in sententiâ formanda, faciat: Et modus disponendi ad abiurationem, talis est, vt dictum est in quarto & quinto modis præcedentibus, processum fidei terminandi.

Nota

Diebus festis
vt plurimum
debent Malefici
examinari.

Seculares iudices taxantur.

Nota etiam quod in sequentibus modis omnibus sententiandi, ubi iudices per viam pietatis procedere vellent, tunc per modum iam tactum procedere possent. Sed quia seculares iudices varijs suis utuntur modis, iuxta rigorem, & non semper iuxta æquitatem procedentes, ideo ipsis infalibilis regula & modus assignari non potest, sicut iudici ecclesiastico, qui abiurationem recipere potest sub perpetua pœnitentia, per modum qui sequitur.

Ego talis, de tali loco talis Dioceseos, in iudicio personaliter constitutus coram vobis venerabilibus dominis, Episcopo talis civitatis, & iudicibus sacrosanctis Evangelijs positus coram me, eisque proprijs manibus per me corporaliter tactis, iuro me credere corde & profiteor ore, illam sanctam fidem Catholicam & Apostolicam quam sacrosancta Romana Ecclesia tenet, profiteretur, credit, prædicat atque docet. Et cōsequenter abiuro omnem hæresim, & abnego & reuoco omnem extollentem se adversus sanctam Romanam & Apostolicam ecclesiam cuiuscunque sectæ fuerit vel erroris. Item iuro & promitto, talia & talia (expungantur illa,) quæ egi, seu dixi, propter quæ, & ex culpa mea, habetis me suspectum de dicta hæresi violenter deinceps nunquam faciam, vel dicam, vel quæ fiant operam dabo. Item iuro, & promitto, quod omnem pœnitentiam quam mihi iniungere volueritis, pro prædictis viribus adimplebo, nec contraueniam in aliquo, sic me Deus adiuuet, & ista sacrosancta Evangelia. Quod si contra abiurata fecero in futurum, (quod Deus auertat) ex tunc pœnis de iure relapsis debitis nunc pro tunc obligo & astringo, quatenus illis feror.

Cautela pro Notario.

Sit cautus Notarius, quod scribat in actis quod dicta abiuratio sit facta per unum de hæresi violenter suspectum, ut si probaretur post relapsus ut tunc talis iudicaretur talis, & traderetur brachio seculari. Ego talis de tali loco, talis Dioceseos in iudicio personaliter constitutus coram vobis Venerabilibus Dominis N. Episcopo talis civitatis, iudicibus interitis talis domini sacrosanctis Evangelijs positus coram me, eisque proprijs manibus per me corporaliter tactis iuro me credere corde, & profiteor ore illam sanctam fidem Catholicam & Apostolicam quam sacrosancta Romana Ecclesia tenet, profiteretur, credit, prædicat, atque docet. Et cōsequenter abiuro, abnego & reuoco omnem hæresim, extollen-

tem se aduersus sanctam Romanā, & Apostolicā Ecclesiā cuiuscunque sectæ fuerit; vel erroris. Itē iuro & promitto talia & talia (exprimantur illa,) quæ egi, seu dixi, propter quæ & ex culpa mea habetis me suspectum de dicta hæresi violenter, deinceps nūquam faciam, vel docebo, nec quod fiant operam dabo. Item iuro & promitto, quod omnem poenitentiam quam mihi iniungere volueritis pro prædictis, pro vitiis adimplebo: nec contrarium in alioquo, sic Deus me adiuet & ista sacrosancta Euangelia. Quod si contra abiurata, vel iurata fecero in futurum Diabolo instigante, quod Deus auertat, peccatis de iure relapsus debitis, nunc pro tunc me obligo & astringo, quatenus illis scilicet, cum legitime constituerit me contra fecisse, ut ubi dicitur

Sit casus Notarius, quod ad sollicitudinem actis, quod dicta abiuratio est facta per talem, tanquam per habitum suspectum de hæresi violenter, ut si probaretur, abiuratus relapsus iudicaretur, & ut talis traderetur brachio seculari.

Quibus sic actis, absoluat eum a sententia excommunicationis; de qua est suspectus habitus violenter quod incidit, sicut in hæresibus supra dictis. Unde sicut hæreticus cum redijt & abiurat, est a sententia excommunicationis absolueudus, quia omnis hæreticus est excommunicatus, extra c. excom. 1. & 2. de hære. & etiā iuxta ea, ad abolendam in prim. Sic talis, de quo agitur, cum sit hæreticus contentendendus, ut dictum est prius postquam abiurauerit, est ab excommunicationis sententia absolueudus; & absolutio- ne facta, ferietur per modum tenoris sequentis.

Nos N Episcopus talis civitatis, & huiusmodi, iudex in terris talis domini, attendentes quod tu talis, de tali loco, talis Diæcesos fuisti nobis delatus de talibus & talibus, si de sancta tangentibus (exprimantur illa) & quod nos processimus ad informandū, nos super illis re iustitia suadebat, & merito processus diligenter examinatis, & omnibus actis & actibus in causa præsentis, inuenim⁹ te talia & talia commississe (explicitur illa.) Quapropter & non immerito de tali hæresi (explicitur illa) te suspectū violenter habentes, fecim⁹ te ut taliter suspectū, omnem hæresim generaliter, publice abiurare, prout nobis mandat Canonice sanctiones. Sanè cū secundū eadē canonica instituta, omnis talis sicut hæreticus condemnandus & rō saniori consilio in hære. h. &

Forma sententia absolutoria hæreticorum.

ad gremiũ sanctæ matris Ecclesiæ redeundo, abiuraueris, ut præmittitur, omnẽ hereticã prauitatẽ, propter quòd absolimus te à sententia excõmunicatiõis, qua, ut obnoxius Dei Ecclesiæ, astrictus meritò tenebaris. Si tamen de corde vero, & fide non ficta reuersus ad Ecclesiæ unitatem adireo inter pœnitentes deinceps cõputeris, ad misericordiæ sinũ sacrosancta Ecclesia te recipiens de præsentis. Verum quia indignũ valdè existit offensas diuinas impunitas cõnuentibus oculis pertrãsire, & iniurias hominũ castigare, cũ grauius sit Diuinã quã humanã lædere maiestati, & ne tua crimina incentiuũ existant alijs delinquendi, & ut efficiaris cautior in futurũ, ac minus procliuis reddaris in posterũ ad prædicta seu similia cõmittẽda, ut in futuro seculo leuius patiaris: Nos Episcopus & iudex præfatus præhabito in & super ijs sano & matura consilio peritorum sedentes pro tribunali, more Iudicũ iudicantiũ habentes præ oculis solũ Deũ, & sanctæ fidei irrefragabilẽ veritatẽ, sacrosanctis Euãgelijs positus coram nobis, ut de vultu Dei iudiciũ nostrũ prodeat, & oculi nostri videãt æquitatẽ, te talẽ, in nostra præsentia personaliter constitutũ, hac die & hora tibi in antea assignatis sententialiter per modũ qui sequitur, condẽnamus, seu potius pœnitentiamus. In primis quòd statim induaris super vestes omnes, quas defers, veste luida ad modũ scapularis monachi, sine caputio facta ante & retro habente cruce de panno croceo, longitudinis palmæ trium & latitudinis duorum, quam vestem deferre habeas super omnes vestes alias, per tantum tempus. Expressimatur vnus annus vel duorum, vel plus ad minus prout culpa exegerit delinquentis. Et nihilominus cum dicta veste & crucibus, stet in porta talis Ecclesiæ, tali & tanto in tempore, scilicet in quatuor festis principalibus virginis gloriosæ, vel talibus & talibus ciuitatibus, in valuis talis & talium Ecclesiarum, tẽque ad talem carcerẽ, ad perpetuum vel ad tale tempus, sententialiter condẽnamus.

Ponantur illa, quæ videbuntur magis ad honorem fidei expedire, attẽta culpæ maiortate seu minoritate, seu cõtumacia delinquentis. Et sequitur: Retinentes nobis ex certa scientia & expressè, ut nobis cõcedunt canonica instituta, quatenus dictam pœnitentiam possumus mitigare, aggravare, mutare, tollere, in toto & in parte, toties quoties nobis

*Vestes luida,
ad modũ sca-
pulariũ, ha-
bentes cruce
pro pœnitentia.*

bis visum fuerit faciendum. Lata fuit hæc sententia, &c. Qua lecta, mox executioni debitè demandetur, & iaduat-
tur veste prædicta cruces huiusmodi continente.

Q V A S T I O X X V I.

Super modum sententiandi debitam suspen-
sionem, & diffamationem.

Optimus modus processum fidei finiendi & terminandi, est quando delatus de hæretica prauitate, processus mentis diligenter discus-
lis, cum bono consilio peritorum in iure, re-
peritur suspectus de hæresi, & etiã diffama-
tus. Et hoc est, quando delatus ipse non reperitur legitime
deprehensus, nec propria confessione, nec facti euidencia,
nec etiam testium legitima productione, sed reperitur pu-
blice diffamatus: ac etiam reperuntur indicia cõtra eum,
quæ ipsum reddunt suspectum aliàs de hæretica prauitate
leuiter vel vehementer, vt pote quia habuit magnam fa-
miliaritatem cum hæreticis, qualis fuit ille de quo agitur
in c. inter sollicitudines. de purg. canon. Et tali ratione in-
famiz est indicenda canonica purgatio, & ratione suspi-
cionis debet hæresim abiurare, iuxta eã allegatum, inter
sollicitudines.

Circa istũ talis practica est seruanda. Talis enim sic pu-
blice de hæresi diffamatus, & vltra infamiam ex alijs indi-
cijs suspectus habitus de hæretica prauitate in primis pur-
gabit se publice, per modum qui in secundo modo tactum
est. Qua purgatione expleta per ipsum diffamatũ, mox idẽ
diffamatus, vt suspectus alteri & ex alijs indicijs hæreseos,
de qua est suspectus habitus prædictũ habens librũ Euân-
geliorum, coram positum abiurabit per hunc modum.

Et ego talis, de tali loco, talis Dioceseos coram vobis
venerabilibus dominis meis N. Episcopo talis ciuitatis,
& iudice in terris talis domini, in iudicio constitutus per-
sonaliter, sacrosanctis Euangelijs positis coram me, eis-
que proprijs manibus corporaliter per me tactis, iuro
me credere corde, ac profiteor ore, illam sanctam fi-
dem Apostolicam, quam Romana Ecclesia credit, profi-
retur, prædicat & obseruat. Et consequenter abiuro, de-
testor, & abnego, & reuoco omnem hæresim extollen-

*Iuramentum
suspecti &
diffamati*

tem se aduersus sanctam & Apostolicam Ecclesiam, cuiuscunq; sectæ fuerit, seu erroris, & postea vt supra tactū est,

Item iuro & promitto, quòd talia & talia, quæ egi, propter quæ & meritò sum de tali hæresi diffamatus, & ultra vos me habetis suspectum (exprimantur illa) nūquam deinceps faciam, seu dicam, neque operam dabo, quod fiant. Item iuro & pròmitto, quòd omnem pœnitentiam, quam mihi iniungere decreueritis, pro prædictis viribus adimplebo, nec contraueniam in aliquo: Sic me Deus adiuuet, & ista Euangelia sacrosancta. Quòd si contra prædicta iurata & abiurata fecero in futurum, (quod Deus auertat) à pœnis talibus de iure debitis, me nunc pro tūc liberè suppono, obligo & astringo, quatenus illis plectar, cum probatum legitimè extiterit, me talia commisisse.

Aduertendum tamen hoc, quod si indicia sunt talia & tam fortia, quòd cum infamia prædicta, vel absque ea, reddant prædictum diffamatum, suspectum de hæresi vehementer, tunc abiurabit omnem hæresim generaliter, vt habitum est. Et si relabatur in quamcunq; hæresim, pœna relapsis debita punietur. vt in c. ante sollicitudines, de purgatione canonica. & in ea. accusatus. De hæresi, lib. 6.

Si autem indicia illa sunt ita modica & leuia, quòd cum prædicta infamia non reddant eum suspectum de hæresi vehementer, sed solūm leuiter, tunc sufficiet, quòd abiuret non generaliter, nec simpliciter, sed singulariter hæresim, de qua habitus est suspectus: ita, quòd si prolabatur in aliā speciem hærescos, pœna relapsis debita non punietur. Sed si in eadem ratione abiurationis, quia scilicet suspectus leuiter abiurauit; pœna relapsis debita non punietur: licet durius, quàm si alias non abiurasset. Vt omnia hæc patent in c. accusatus. in prin. de hære. lib. 6.

Ratione autem purgationis canonice, est dubium, an videlicet, si post purgationem canonicam in eadem speciem hærescos, de qua se purgauit canonicè, prolabatur, pœna relapsis debita, hoc est, ultimo supplicio, feriat. Et videtur quod sic, per c. excommunicamus. i. §. adiciamus: verbo, vel si post purgationem, & per canonem, ad abolendam. §. illos quoque. de hære. in antiquis. Sit cautus notarius, quòd scribat in actis, an talis abiurauerit tãquam suspectus de hæresi leuiter vel vehementer: quia multum interest

erest, vt aliàs frequēter dictum est. Quibus sic actis, fecit
sententia seu pœnitentia, per formam tenoris sequentis:
Nos N. Episcopus talis ciuitatis, aut Iudex in terris ditio-
nis talis domini subiectis. Diligentius attendentes, q̄ tu ta-
lis, de tali loco & talis Diœcesis, fuisti delatus nobis de ta-
li hæretica prauitate (exprimuntur illa) Et nos volentes, vt
tenemur iudicialiter informari, an tu incidisses in prædictā
hæresim condemnatam ad inquirendum, testes examinan-
dum, téque citādum & interrogandum, medio iuramento,
& ad alia faciendā, quæ fiendā erant per nos, descendimus
& processimus vt decebat.

Quibus per actis, visis & diligenter inspectis, pariter &
discussis processus meritis huiusmodi causę, & omnibus &
singulis productis, actis, & actitatis, habitóque in & super
illis Theologorum, atque in iure peritorum pluries, inatu-
ro consilio, ac digesto, reperimus te de prædicta hæresi in
tali loco, seu talibus locis, apud bonos graues publicè diffā-
matum, propter quod, vt nobis mandant canonica institu-
ta, indiximus tibi purgationem canonicam, de qua coram
nobis hic publicè te purgasti, & ipsi compurgatores pari-
ter te purgarunt. Inuenimus etiam te talia commisisse (ex-
primantur illa) propter quæ & non immeritò suspectum te
habuimus vehementer, vel leuiter (dicatur, si est illud vel
illud) & hoc est de prædicta hæretica prauitate, propter quæ
fecimus te vt taliter suspectum, hæresim abiurare: dicatur
omnem hæresim, si abiurauit vt suspectus vehementer, vel
hæresim supradictam, vt suspectus leuiter

Verum quia non possumus & debemus talia, quæ pere-
gisti, nullatenus tollerare, sed cogimur ea vitare, iustitia
suadente ad hoc, vt reddaris cautior in futurū, & vt crimi-
na non remaneant impunita, & vt cæteri non reddantur
procliuiores ad similia cōmittenda, & vt creatoris iniuriæ
non æquanimiter tollerentur.

Quapropter talem prædictum purgatum & abiuratum,
hic in nostra præsentia personaliter constitutum in hoc lo-
co, & hora tibi in antea assignatis; Nos Episcopus aut
Iudex, præfati, sedētes pro tribunali, more iudicum iudicā-
tium, sacrosanctis Euangelijs positis coram nobis, vt de
vultu Dei iudiciū nostrum prodeat, & oculi nostri videant
æquitatem, sententiamus seu pœnitentiamus, per modum

D qui

qui sequitur, scilicet, quòd tenearis, &c.

Ponantur illa quæ videbuntur magis ad honorem fidei esse, & exterminatiouem hæreticæ prauitatis: utpote quòd certis diebus dominicis & festiuis, habeat stas ad portam talis vel talis ecclesiæ, cum cereo tanti ponderis in manu, dum missarum solemnità celebrantur, capite discooperto & pedibus nudatis, & offerre ad altare cereum antedictum; Et quòd habeat sextis ferijs ieiunare, & quòd certo tempore locum illum non audeat exire, sed certis diebus hebdomadæ se habeat Episcopo vel Iudici præsentare: & similia, quæ iniungenda videbuntur, secundum culparum exigentiam & varietatem, quia non potest dari regula vna generalis. Lata fuit hæc sententia, &c. Qua lata exequatur, poteritque dispensari, vel mitigari, vel commutari secundum quòd negotium pœnitentis, correctio, & humilitas hæc requirunt, quia potestatem habet Episcopus, & hoc de iure: ut in c. vt commissi, de hære lib. 6.

Super modum sentiendi hæresim confessam, sed impœnitentem.

Q V A E S T I O XXVII.

Q Taus modus processum fidei terminandi, sentiendi, finiendi est quando delatus de hæretica prauitate meritis processus diligenter discussis cum bono consilio in iure peritorum, reperitur confessus hæresim, sed impœnitens, & aliàs non relapsus veraciter. Et hoc est, quando delatus ipse confitetur iudicialiter coram Episcopo & Inquisitore medio iuramento, fore videlicet, quòd ipse tanto tempore stetit, & perseverauerit in illa, seu alia, de qua delatus est, hæreticâ prauitate, & illi credidit & adhæsit: sed postmodum ad informationem Episcopi & aliorum vult resiliire, & ad gremium Ecclesiæ redire, & illam & omnem aliam hæresim abiurare, & satisfacere, prout ipsi voluerint ordinare, & nõ reperitur, quòd nunquam aliam hæresim aliquam abiurauerit, sed nunc abiurare prompto animo est paratus.

Circa istam talis practica est seruanda. Talis enim esto, qui multis annis steterit in hæresi prædicta, ac alijs quibuscûq; illasque

illasque crediderit, practicauerit, multosque induxerit in errores, si tandem cum effectu illas hæreses consenserit abiurare, & satisfactionem congruam ad arbitrium Episcopi & iudicis Ecclesiastici exhibere, non est tradendus brachio seculari ultimo supplicio feriendus, nec si est clericus degradandus, sed est ad misericordiam admittendus, iuxta c. ad abolendam. §. presentis extra, de hære. Et abiurata primæus hæretica prauitate est in perpetuum carcerem retrudendus, iuxta c. excommunicamus. 2. §. si quis ei absolutionis beneficio impartito & iniuncto eidem quod talibus inungi consuevit. iuxta c. ut officium prouiso tamen soleter ne simulata fictione redeat fraudulenter, seculare etiã brachiũ impedire nõ possunt.

Modus autem abiurandi est, ut supra tactum est, tantummodo additur ut coram populo festiuo die in Ecclesia crimina sua ore proprio confiteatur. Ita videlicet, ut dum ab Officiali interrogatur, tu tot annis perseuerasti in tali hæresi Maleficarum, & ille respondebit, ita: & post, tu hæc, & hæc fecisti, ut confessus es, & ille respondebit, ita: & sic consequenter, & tunc post omnia abiurabit flexis genibus. Et quia iste, quia est sic deprehensus in hæretica prauitate excommunicatus, iuxta c. excommunicamus. 1. & 2. de hære. Et per abiurationem redijt ad gremium Ecclesiæ, ideo est ei absolutionis beneficium impendendum. Iuxta c. ut officium, in prin. de hære. lib. 6. Quare post prædictam abiurationem est absolueudus, ut modum habent Episcopi absoluendi à maiori excommunicatione, qua utuntur Apostolica auctoritate, & statim feratur sententia per hunc modum.

Nos talis Episcopus talis ciuitatis, aut Iudex in terris talis domini ditioni subiectis: Attendentes quod tu talis de tali loco, talis Diœcesis fuisti nobis, fama publica referente, ac fidem dignorum insinuatione delatus de hæretica prauitate Et quia illa infectus fueras multis annis, in magnum tuæ animæ detrimentũ, quæ delatio nostra præcordia acius vulnerauit, nos, quibus incũbit ex officio nobis tradito, sanctã fidem Catholicam, in cordibus hominũ complãtare, ac prauitatem hæreticã ab eorũ mētibus eneuare, volētes, ut tenemur, in & super certius informari, & videre, si clamor, q̄ ad aures nostras peruenerat, veritate aliqua fulciretur. Ut si sic veritas se haberet prouideremus de salubri remedio oportuno, descēdimus ad inquirēdũ, testes exami-

nandum, teque vocandū, ac vt congruentius potuimus, in
& super contra te denunciantis te interrogandum medio
iuramento, & peragendum omnia & singula, quæ per nos
erant fienda, iustitia exigente, ac vt nobis mandant cano-
nicæ sanctiones.

Sanè cūm vellemus causæ tuæ huiusmodi congruum fi-
nem dare, & videre clarè quòd compertum fuerat, an scilicet
ambulares in tenebris, vel in luce, & an esses infectus
hæreseos labe, nec ne: processus mentis actitatis, solènt tã
in Sacra Theologica facultate, quàm in Iure canonico &
ciuili peritorum, coram nobis consilium ordinauimus cõ-
gregari, sciètes q̄ secūdū canonica instituta, integrū est iu-
diciū quod plurimorū sententijs confirmatur. Et habito in
& super omnibus & singulis actis & actitatis in causa præ-
senti sano, maturo ac digesto consilio peritorum prædicto-
rū, visisq; ac diligèter inspectis processus meritis, omnibus
que & singulis in eo cõtētis, libratis, inuenimus te propria
cõfessione in iudicio recepto p̄ nos medio iuramēto, multi-
plici prauitate Maleficarum deprehēsū, exprimātur articuli.

Verūm cūm misericors & miserator Dominus nonnul-
los prolabi permittat aliquando in hæreses, & errores: non
solūm vt viri Catholici literati in sacris eloquijs exercean-
tur: Verūm etiam, vt fide lapsi humiliores deinceps fiant &
in pœnitentiæ operibus excitentur, eiusdem processus me-
ritis diligenter discussis, reperimus quòd tu ad informatio-
nem nostram frequētem, nostròque & aliorum proborum
adhærendo consilio saniori, ad gremium Sactæ matris Ec-
clesiæ, & ad eiusdem vnitatem salubriter euolasti, prædi-
ctos errores & hæreses detestando, ac fidei sanctæ Catholi-
cæ agnoscens irrefragabilem veritatem, tuis internis visce-
ribus infligendo, propter quod illius vestigijs inherentes,
qui neminem vult perire, te admissimus ad adiuratoriã &
abiuratoriã publicã cautionem: faciendo te in præsen-
tium præfatas hæreses & aliam omnem hæresim publicè
abiurare. Qua completa absoluius te à sententia excom-
municationis maioris, qua ex lapsu in hæresim extitisti in-
nodatus, & te reconciliando sanctæ matris Ecclesiæ, restitui-
mus Ecclesiasticis sacramentis: dum tamen de corde vero,
& fide non ficta, redieris ad Ecclesiæ vnitatem, prout te for-
tasse credimus & speramus.

Sanè

Sanè, cùm indignum valdè existat, dominorum temporalium iniurias vlcisci, Deiq̃ue cœlorum creatoris omnium iniurias æquanimitèr tolerare, cùm multò grauius sit æternam quàm temporalem lædere maiestatem, & v^t ipse peccatorum miserator misereatur, sisq̃; ceteris in exemplum, & vt crimina non remaneant impunita, & vt efficiaris cautior in futurum, & non reddaris procliuor, sed difficilior ad prædicta, & quæcūque alia illicita committenda. Nos Episcopus & Iudex, seu iudices, in causa fidei, antefacti, sedentes pro tribunali, more, vt supra, quòd induatur veste liuida &c. Item te sententialiter condemnamus ad perpetuum carcerem, & ibi semper pane doloris & aqua angustie crucieris. Retinentes nobis ex certa scientia, & expresse, quatenus possimus liberè dictam sententiam mitigare, aggravare, commutare, tollere totaliter, vel in parte, si & quando & prout nobis & toties quoties videbitur faciendum. Lata fuit hæc sententia, &c.

Qua lecta, Iudex assumat per puncta, & dicat sententiando hæc vel similia in effectū. Fili, sententia vel poenitentia tua, stat in hoc, quòd scilicet portes toto tempore vitæ tuæ cruce, q̃ stes in scala cum eis, in porta talium Ecclesiarum, & q̃ sis in carcere perpetuo ad panem & aquam. Sed fili, ne sit tibi graue, quia testifico te, quòd si patienter toleres, misericordiam apud nos inuenies: non dubites, neque desperes, sed firmiter speres. Quibus dictis, sententia executioni debitè demandetur, & statim vestis prædicta ipsi induatur, & in gradu scalæ in alto ponatur, vt ab egredientibus eminentèr videatur, circumdantibus eum ministris curiæ secularis. Hora autè prandij ducatur à ministris ad carcerem, & post fiant alia, prout ponuntur in sententia. Dum autem ipse inducitur, & ad portam Ecclesiæ deducitur, Iudex Ecclesiasticus non se amplius intromittat, si curia secularis contentatur, benè quidem, si non, agat ad libitum.

Super modum sententiandi hæresim confessam, sed relapsam, licet pœnitentem.

Q V A E S T I O X X V I I I.

Nonus modus processum fidei terminandi, & sententiandi, est quando delatus pro hæretica pravitate, processus meritis diligenter discussis, cum bono consilio reperitur confessus hæresim & pœnitens, sed relapsus realiter. Et hoc est, quando delatus ipse confitetur judicialiter coram Episcopo, aut iudicibus, aliàs se omnem hæresim abiurasse, & ita legitime reperitur: & quòd post cecidit de tali hæresi, seu errore: Vel quòd specialiter hæresim abiuravit. f. Maleficium, & post redijt in eandem, sed post adhærens consilio saniori pœnitet, credit Catholicè, & resertitur ad Ecclesiæ unitatem. Tali enim non sunt, si humiliter petat, deneganda pœnitentiæ & Eucharistiæ sacramenta, sed quantumcunque pœniteat, nihilominus ut relapsus est tradendus brachio seculari, ultimo supplicio feriendus. Hoc autem intelligitur sic, ubi etiam reperitur quòd abiuraverit tanquam deprehensus in hæresi, seu tanquam suspectus de hæresi vehementer, non autem leuiter tantum.

Circa istum autem talis practica est seruanda. Nam conclusio in consilio peccatorum maturo panis & digesto, & si oportuerit replicato, quod prædictus delatus de iure est relapsus; Episcopus aut Index mittent ad dictum relapsum delatum, in carcere inclusum, duos vel tres probos viros, & præsertim religiosos seu clericos, fidei zelatores, eidem relapsus non suspecto nec ingrato, sed familiares & gratos: & illi intrabunt ad eum captata hora cõpetenter, & loquentur isti de contemptu mundi, & miseris vite præsentis, & gaudijs ac gloria paradisi. Et demum his præmissis, indicabunt illi ex parte Episcopi seu iudicis, quod non possit euadere mortem temporalem, & ideo curet de salute animæ suæ, ac disponat de peccatorum suorum confessione, & sacramenti Eucharistiæ perceptione. Et illi frequentabunt eum, inducentes illum ad pœnitentiam, ac etiam ad patientiam, confirmantes eum precibus in Catholica veritate: taliter ut ipsum diligenter faciant cõfiteri, ac confertum eidem petenti humiliter Eucharistiæ sacramentum. Nam huiusmodi sacramenta non sunt talibus

talibus deneganda, iuxta c. super eo. de hære. lib. 6.

Quibus sacramentis receptis, eò q̄ benè disposito ad salutem iudicio prædictorum, post duos vel tres dies: in quibus per prædictos in fide Catholica confirmetur, & ad poenitentiam inducatur, Episcopus seu Iudex loco eius mādabunt Baluo loci, seu potestati curiæ secularis, quatenus tali die & hora. s. non festiva, sit cum sua familia, in tali platea seu loco, extra Ecclesiam tamen ad recipiendum de foro suo quendam relapsum, quē ipse & Episcopus Iudex tradet ei.

Et nihilominus q̄ die præfixa de mane seu præcedente faciat publicè præconizari per civitatem seu locum, in locis illis seu vicis, in quibus præconizationes aliæ communitè solent fieri: Quod tali die & hora, in tali loco, prædicator pro fide sermonem faciat, & Episcopus & alij iudices condemnabunt quendam relapsum in hæreticam pravitatem, tradendo eum brachio seculari.

Considerandum autem hîc est q̄ iste, qui sic relapsus est, si fuerit in sacris ordinibus constitutus, vel aliàs sacerdos vel cuiuscunque ordinis seu religionis obumbratione fuscatus, prius antequam tradatur, est totius ecclesiastici ordinis prærogativa nudandus. Et sic omni officio Ecclesiastico expoliatus, relinquatur secularis arbitrio potestatis, animadversione debita puniendus: vt in c. ad abolendam. §. præsent. de hære.

Quando igitur talis est à suis ordinibus degradandus, & Seculari Curie derelinquendus, Episcopus cõuocet prælatos, & viros religiosos suæ Diocesis: Quia licet non olim, nunc tamen solus Episcopus cum prælatis, & alijs viris religiosis & peritis suæ Diocesis, potest in sacris ordinibus constitutum degradare, cum est relinquendus brachio seculari, vel perpetuò immutandus pro hæretica prauitate, iuxta c. quoniam de hære. lib. ar. 6.

Adueniente autem die præfixa, degradando relapso, ac tradendo, si fuerit in sacris ordinibus cõstitutus, in brachio seculari, aut relinquendo, si fuerit laicus, ad audiendam diffinitiuam sententiam, in aliqua platea seu loco extra Ecclesiam, populo congregato: & facto sermone per Inquisitorem, ac ipsi relapso inibi in alto loco constituto, & præsentis curiæ seculari, si degradandus ipse relapsus fuerit, Episcopus in Pontificalibus indutus, & prælatis suæ Diocesis eidem assistentibus,

tibus, ipsum degradatum coram eo existentem, & indutum ac dispositum, ac si deberet in suo ordine ministrare, à suo ordine degradabit, à superiori ordine incipiendo, & sic gradatim vsque ad infimū: Et sic conferendo ordinem, verbis vtitur Episcopus, ad hoc per Ecclesiam ordinatis, ita degradando in qualibet depositione & casulæ & stolæ: & sic de alijs poterit vti aliquibus verbis contrarijs primis.

Qua quidē degradatione facta, vbi fienda sit per modū, secundū quem de iure seu consuetudine est fienda, officialis mandabit notario, seu religioso, vel clerico, quatenus legat sententiam, quæ sententia, siue relapsus laicus, siue clericus, degradatur, feretur per modum tenoris sequentis.

Nos N. miseratione diuina Episcopus talis ciuitatis, & Iudex in terris talis domini ditioni subiectis. Attendentes legitimè informati, q̄ tu talis, de tali loco, & talis Dioceseos, fuisti grauer coram nobis, si ita fuerit, seu contra, talibus Episcopo & iudicibus, delatus de tali heretica prauitate, seu talibus (explicentur.) In quibus hæresibus, vt legitimè fuit compertum, fuisti à confessione propria deprehensus, ac testibus cōuictus, & q̄ tu in illis perstiteras tãto tempore, animo induato, (dicatur prout fuit,) sed post ad hærens consilio saniori, illas hæreses in tali loco publicè abiurasti, in forma Ecclesiæ consueta, abnegasti & reuocasti, propter quæ prædicti Episcopus & Inquisitor, credentes te veraciter conuersum ad gremium Ecclesiæ sanctæ Dei, te ab excommunicationis sententia, qua astrictus tenebatur, absoluentes. si tamen de corde vero & fide non ficta reuersus esses ad sanctæ Ecclesiæ vnitatem: iniunxerunt tibi poenitentiam salutarem. Verū post omnia supradiçta, & tot annorum curriculis iam elapsis, tunc nouiter iterū delatus nobis extitisti, q̄ iterum incidetas in tales hæreses abiuratas (explicentur) nosq̄, licet displicentes de talia audissemus, tamen iustitia nos cogente, descendimus ad inquirendū, testes examinandū, teq̄; vocandum & interrogandum medio iuramento: nec non ad omnia & singula faciēda quæ per nos fienda esant, secundū canonica instituta.

Sanè cum vellemus præsentem causam sine debito terminare, solenne conciliū tam in Theologica facultate, quàm in iure canonico ac civili pernoctū, iussimus congregari, & habito prædictōiū consilio maturo, pariter & dige-

sto, in & super omnibus & singulis actis, actitatis, ac visis, & diligenter discussis processibus meritis, & omnibus equa lance libratis, prout fieri exigebat, reperimus legitimè tam per testes quàm per propriam tuam confessionem iudicialiter receptam, quod tu incidisti in hæreses abiuratas. Nam reperimus quod talia & talia dixisti vel fecisti, (explicetur omnia,) propter quæ & meritò de prædictorum consilio, te habuimus & habemus pro relapso, iuxta canonica instituta, quod dolenter referimus, & referendo dolemus.

Sed quia ad informationem nostram, & proborum virorum Catholicorum, Diuina gratia inspirante, iterum es reuersus ad gremium Ecclesiæ, & ad eiusdem fidei veritatē, prædictos errores & hæreses detestando, & credendo Catholicè, fidemquæ Catholicam protestando, admisimus te ad recipiendum poenitentiae & Eucharistiae per te humiliter Ecclesiastica sacramenta. Verùm, cum Ecclesia Dei in te & circa, ultra non habeat quod faciat, cum ita misericorditer se habuerit erga te, ut prædiximus, & tu illa abusus fueris, in abiuratas hæreses incidendo. Quapropter nos Episcopus, & iudices ante facti, sedentes pro tribunali, more iudicum iudicantium, sacrosanctis Euangelijs positis coram nobis, ut de vultu Dei iudiciū nostrum prodeat, & oculi nostri videant æquitatē, habentes præ oculis solum Deum, & sanctæ fidei irrefragabilem veritatem, ac extirpationem hæreticæ prauitatis: te talē, hoc loco, die & hora, tibi ad audiendam diffinitiuam sententiam in antea assignatis, sententialiter iudicamus te esse veraciter relapsum in hæreticam prauitatem, licet poenitentem: Et ut veraciter relapsum in eadem de foro nostro ecclesiastico te proniciamus, & relinquimus brachio seculari traditum. Rogamus tamē etiam efficaciter dictam curiam secularem, quatenus circa te cura sanguinis effusionem, & mortis periculum suam sententiam moderetur. Et sic Episcopus & sui assessores recedentes, curia secularis suum officium exequetur.

Aduertendum est, quamuis Episcopus & Inquisitor debeant esse summo perè diligentes, & per se & per alios facere, ut relapsus poeniteat, & ad fidem Catholicam conuertatur, tamen postquam poenituerit, & conclusum fuerit in concilio, quod licet poeniteat, nihilominus veraciter est relapsus, & ut talis tradendus est brachio seculari ipsi personaliter:

D s quod

*Facies iudicis
terret reum.*

quòd tali sententia debet plecti eidem non indicent: Quia
facies iudicis terret cõdemnandum: Et ipsius verba magis
inducunt plectendum ad impœnitentiam, quàm ad paci-
entiam. Et ideo nec ex tunc, neque ante sententiam, nec post,
cum sibi faciant præsentiari, vt non moueatur animo con-
tra eos, q̄ in casu tali mortis diligentius est cauendum:
Sed, vt est dictum, mittant ad eum aliquos viros probos,
præsertim religiosos, seu clericos ei non ingiatis, sed gra-
tos, qui futuram sententiam atque mortem infligendam
inducant, eum ad fidem confirment, ad patientiam exhor-
tentur, & post sententiam eum associent, consolentur, cum
eo exoient, & ab eo non discedant, donec spiritum reddi-
derit creatori.

Sint igitur cauti & auisati, ne quid agant seu dicant,
propter quod relapsus morte præueniatur, & ipsi efficiantur
irregulares. Et vnde debebant meritum deportare, deferant
secum poenam pariter atque culpam.

*Sententia cõ-
demnatoria,
nullo die feste,
nec in templis
sunt ferenda.*

Considerandum est etiam, q̄ tales sententiæ tradendi
aliquem curiæ seculari, non consueuerunt fieri die festiua,
vel solenni, nec etiam in Ecclesia, sed extra in aliqua pla-
tea: Quia sententia est quæ ducit ad mortem, & honestius
est, q̄ feratur in die feriali & extra Ecclesiam, cum dies fe-
stiuus & Ecclesia Domino sint dedicata.

*Super modum sententiandi hæresim confessum, sed impœ-
nitentem, non tamen relapsam.*

Q V A S T I O X X I X.

Decimus modus processum fidei terminandi, &
sententiandi est, quando delatus de hæretica
prauitate, processus meritis diligenter discussis,
cum bono consilio peritiorum in iurè, reperitur
confessus hæresim, & impœnitens, non tamen relapsus.
Sed quia rarisimè inuenitur talis casus, licet interdum nõ-
bis Inquisitoribus contigerit, tamen Episcopus & Iudices
cum tali non debent festinare, sed benè custoditum &
compeditum, ad conuersionem inducere, etiam per plures
menses, proponendo, q̄ in corpore & anima sic impœnitens
damnabitur.

Qui

Qui si tandem nec prosperis, nec aduersis, nec minis, nec blanditijs poterit emolliiri, vt resiliat ab erroribus suis, & fuerit predicto congruo tempore expectatus Episcopus, & iudices disponent se ad tradendum eum seu relinquendum brachio seculari, & madabunt, per schedulam nuncio, seu baliuo, seu potestati curie secularis, quatenus tali die non festiua, & tali hora, sit in tali loco, extra Ecclesiam tamen, cum sua familia, & ipsi tradent sibi quendam hereticum impoenitentem. Et nihilominus, q̄ ex parte eorum faciat publice p̄conzari in illis vicis, seu locis, in quibus alie p̄conzationes sunt fieri consuetæ, q̄ die & hora, ac loco predictis. P̄dicator faciet sermonem pro fide, ac tradet Hereticum quendam brachio seculari: & ideo q̄ omnes veniant & intesint, & habebunt indulgentiam consuetam.

Quibus expletis, tradetur curie seculari, per modum tenoris sequentis, sepius tamē admonēdo p̄ prius, vt resiliat ab heresi & p̄niteat: Quod si oīno noluerit fertur sententia.

Nos N. miseratione diuina, Episcopus talis ciuitatis, aut Iudex in teris talis domini: attendentes q̄ tu talis, de tali loco, talis Diocesis, fuisti nobis delatus fama publica deferēte, ac fide dignorū insinuatione, de heretica prauitate, (explicetur hereses) & q̄ in illis heresibus & factis perstiteras multis annis, in tuę animę detrimentum, nosq; quibus ex officio incumberebat prauitatem hereticam extirpare, volentes, vt tenebamur, in & super ijs certius informari, vidēdo an ambulares in tenebris vel in luce, diligenter inquisiimus de predictis, teq; citātes, & efficaciter interrogantes, reperimus te predicta infectum heretica prauitate.

Sanē cum p̄ cunctis nostrę mentis desiderabilib⁹ insidat cordi nostro, fidem sanctam Catholicā in populorum p̄cordijs cōplantare, & eradicata heretica prauitate, modos diuersos, varios, & congruos, tam per nos quā per alios adhibuimus, quatenus resilires ab heresibus, & erroribus antedictis, in quibus steteras atq; stabas, prout & nunc stas contumaciter ac pertinaciter animo indurato. Verūm cū humani generis inimico, tuis p̄cordijs assistēte teq; in dictis erroribus voluēte & inuoluēte, nolueris neq; velis a sepe dictis heresibus resiliire, plus eligens mortem animę incurere gehennalem, & corporis temporalem, quā antefatas hereses abiurare, ac ad gremium Ecclesię aduolare,
& ani-

& animam lucrifacere in reprobum sensum datus.

Quapropter, cum sis ab Ecclesia sancta Dei excommuni-
cationis vinculo innodatus, & merito à numero & gre-
ge dominico separatus, ac participatione bonorum Eccle-
siæ priuatus, Ecclesia circa te nō habeat ultra quod faciat,
cum ad te conuertendum fecerit iuxta posse. Nos Episco-
pus & iudices in causa fidei sæpè facti, sedentes pro tribu-
nali more iudicium iudicantium, sacrosanctis Euangelijs
positis coram nobis, vt de vultu Dei iudicium nostrum
prodeat, & oculi nostri videant æquitatem, habentésque
præ oculis solum Deum, & sanctæ fidei veritatem, ac ex-
tirpationem hæreticæ prauitatis, hac die, hora & loco tibi
in antea assignatis ad audiendam sententiam diffinitiuam,
condemnamus, ac sententialiter iudicamus, te esse veraci-
ter hæreticum impœnitentē, & vt veraciter talem traden-
dum & relinquendum brachio seculari. Et sic vt hæreticum
impœnitentem per hanc nostram sententiam de foro no-
stro Ecclesiastico te prouemus, & tradimus seu relinqui-
mus brachio seculari, ac potestati curiæ secularis: dictam
curiam seculari efficaciter deprecantes, quatenus circa
te citra sanguinis effusionem, & mortis periculum suam
sententiam moderetur. Lata fuit hæc sententia.

Super hæresim confessam & relapsam & impœnitentem.

Q V A S T I O X X X.

Ndecimus modus processum fidei terminan-
di & finiendi est, quando delatus de hæretica
prauitate, processus meritis diligenter discuf-
sis, cum bono consilio in iure peritorum repe-
ritur confessus hæresim, ac impœnitens & relapsus. Et hoc
est quando delatus ore proprio confiteretur, iudicialiter ta-
lia & talia se credere, & practicasse: circa istum est practi-
candum, vt supra. Et feratur sententia coram Episcopo &
iudicibus, quæ tamen sunt hæreticalia manifestè per for-
mam tenoris sequentis.

Nos N. miseratione diuina Episcopus talis ciuitatis, aut
iudex in terris talis domini, attendentes, quod tu talis, de
tali loco, talis Diocesis, fuisti nobis seu talibus prædeces-
soribus

scris nobis, delatus de hæretica prauitate (explicetur.) In quibus vt legitimè est compertum, fuisti confessione propria iudicialiter ac fide dignis testibus deprehensus, & quòd in illis perstiteras tanto tempore, animo induato (dicatur prout fuit) sed quòd post sano consilio in hæredo illas hæreses publicè abiurasti, in tali loco, in forma Ecclesie cõsuetæ, propter quæ prædicti Episcopus & Iudex, credentes te veraciter resiliisse ab erroribus ante latis, & ad gremium Ecclesie credendo Catholicæ aduolasse, tibi ab-
 solutionis beneficium impartirent, absoluentes te ab ex-
 communicationis sententiâ, qua astrictus in antea teneba-
 sis: si tamen de corde vero, & fide non ficta conuersus exti-
 reris ad sanctæ Ecclesie vnitatem, tibi salutarem pœnitenti-
 am iniungentes, ad misericordiam receperunt. Quia Ec-
 clesia sancta Dei non claudit gremium reuertenti.

Verum post omnia antedicta fuisti nobis delatus, quòd displicenter accepimus, quòd iterum incideris in damna-
 tas hæreses per te publicè in antea abiuratas, seu talia & ta-
 lia cõmisisti contra abiurationem prælibatam, in tuæ ani-
 mæ detrimentum (exemplificetur) nosq; quanquam displi-
 centia faueati, quòd de te talia audissemus, nihilominus
 iustitia nos cogente descendimus ad inquirendum, testes
 examinandum, teq; vocandum & interrogandum, vt de-
 cebar, medio iuramento, & ad faciendum omnia & singula,
 quæ per nos fienda erant, secundum canonica instituta. Sa-
 nè cum vellemus præsentem causam sine debito termina-
 re, solenne tam peritorum in Theologica facultate, quam
 in Iure canonico & civili, concilium fecimus congregari.

Et habito cum prædictis in & super omnibus & singulis
 in presenti causa productis, deductis, actis, & actitatis con-
 silio maturo pariter ac digesto, ac etiã replicato, visisq; ac
 diligenter discussis processibus meritis huius causæ, ac omni-
 bus, prout ius & iustitia suadebant, cõpeimus legitimè tã
 per testes dignos fide, quã per tuã confessionem propriam
 pluries per nos receptã, te incidisse ac recidisse in hæreses
 abiuratas. Nam reperimus, qd talia & talia dixisti, vel egi-
 sti, (explicentur omnia) propter quæ & meritò de prædi-
 ctorũ consilio te habemus tuis exigentibus excessibus pro-
 elapso, secundum c. sanctiones. Quod dolenter referimus,
 referendo dolemus; nouit ille, qui nihil ignorat, c. ordium
 intima

intima omnium intuetur. Et cum totis nostris præcordijs cuperemus, prout adhuc cupimus, te reducere ad sanctæ Ecclesiæ vnitatem, ac eneruare à tuis visceribus præfatam hereticam prauitatem, vt sic saluares animã tuam, ac mortem euaderes corporis & animæ gehennalẽ, conatus nostros exercuimus ad te salubriter conuertendum, modos congruos varios adhibentes, sed tu in reprobum sensum datus maligno spiritu ductus pariter & seductus præelegisti torqueri diris ac perpetuis cruciatibus in infernum, & hinc temporalib. ignibus corporaliter consumari, quàm ad hærendo consilio saniori, ab erroribus damnabilibus ac pestiferis resilire ad gremium & misericordiam sanctæ matris ecclesiæ aduolare.

Quapropter cū Ecclesia Dei ultra nõ habeat eiga te qd faciat, cū ad te conuertendum totū exercuit posse suū: Nos Episcopus & Iudices in hac causa fidei memorati, sedentes pro tribunali, more iudicū iudicantiū, sacrosanctis Euangelijs positis corã nobis, vt de vultu Dei iudiciū nostrum prodeat, & oculi nostri videant equitatem, habentesq, præ oculis solum Deum & honorem sanctæ fidei orthodoxæ hac die, hora & loco ad audiendum sententiam diffinitiuam tibi in antea assignatis te talem in nostra præsentia constitutum sententialiter condemnamus & condẽnando iudicamus esse veraciter impœnitentẽ hæreticum & relapsum: & vt talem realiter tradendū seu relinquendum brachio seculari, & sic vt verum hæreticū impœnitentẽ pariter & relapsum per hanc nostram sententiam diffinitiuam de foro nostro Ecclesiastico te prouicimus & tradimus seu relinquimus brachio seculari ac potestati curiæ secularis. Deprecantes efficaciter secularem curiam ante latam, quatenus citra sanguinis effusionem & mortis periculum, erga te suam sententiam moderetur. Lata fuit hæc sententia,

Super conuictum & deprehensum omnia tamen negantem.

Q V A E S T I O X X X I.

Vodecimus modus processum fidei terminandi & finiendi est quando delatus de heretica prauitate processus mentis diligenter discussis cum bono consilio in iure peritorum reperitur in hæresim deprehensus facti

facti euidētia, vel testium productione legitima, non tamen confessione propria. Et hoc est, quando ipse delatus conuincitur legitimè de aliqua hæretica prauitate, vel facti euidētia. Vt pote quia hæresim publicè practicauit, vel per testes legitimos, contra quos excipere delatus legitimè non potuit, tamen ipse sic conuictus & deprehensus persistit firmiter in negatiua, & confiterur constanter: iuxta notata per Host. in sum. tit. de hære. §. qualiter quis in hæresi deprehendatur, patuit suprâ q. 34.

Circa istum talis practica est seruāda. Talis duro carcere est tenendus in compedibus & cathena, frequenter ab officialibus coniunctim & diuisim, & per se ac per alios est efficaciter admonendus, quòd eis detegat veritatem, in dicendo eis quòd si faciat, & cōfiteatur errorem suum, quod ad misericordiam admittatur, abiurando primitus illam hæreticam prauitatem. Si autem noluerit, sed steterit in negatiua, ad finem relinquatur brachio seculari: & mortem non poterit euadere temporalem.

Quòd si diutius infamatus & expectatus, steterit in negatiua, Episcopus & officiales modò coniunctim, modò diuisim, nunc per se, nunc per alios probos viros, trahant ad se modò vnum testem, modò alium, informando eum vt attendat quid deposuit, & si dixit verum vel nō vt non seipsum damnet æternaliter, & alium temporaliter. Et q̄ si vereatur, saltem eis secretè dicat, ne ille delatus mouatur iniuste. Et verba talia studeant ei dicere, vt clarè videant, si deposuerint veritatem nec ne.

Quod si testes, sicut informati, steterint in affirmatiua, & delatus in negatiua, nec ad hoc statim velint Episcopus & officiales, negotiū per sententiā determinare, & tradēdo taliter deprehensum brachio seculari, sed diutius eum teneant, nunc inducendo deprehensum ad affirmatiuā, nunc testes, diuisim tamen, ad exentiendum benè conscientiam suam. Et singulariter attendant Episcopus & Officialis ad illum testem, quē viderint melius dispositum ad bonū, & qui videtur melioris conscientie. Et circa illū instent diutius, si res ita se habuit vt deposuit, nec ne, eius cōscientiā, onerando. Et si viderint testē aliquē vacillare, vel aliàs habeant indicia contra eam, propter quē suspectus, quod falsitatē dixerit, meritò habeatur, de bono cōsilio peritorum attestent

attestent eum & procedant vt iustitia suadebit.

Compertum namque est frequenter & frequentius, q̄ sic deprehensus testibus fide dignis, postquam in negatiua diu perstitit, ad cor reductus, præsertim veraciter informatus, quòd non tradetur brachio seculari, sed ad misericordiam admittetur, si suam detegit prauitatem: & veritatem, quam iam diutius negauit, tunc liberè confitetur. Et frequenter repertum est, quòd testes malitia agitati, ac inimicitia superari, se ad inuicem colligarunt, ad imponendum infanti hæreticam prauitatem. Postquam ad informationem frequentè Episcopi & Officiales, remorsu conscientie fatigati, ac diuinitus inspirati, reuocant, quam dixerunt & fatentur malitiosè se illi imposuisse tantam labem, propter quòd talis & taliter deprehensus, non est per sententiam festinādus, sed diutius, quia per vnum annum & plures expectandum, antequam sic tradatur curiæ seculari.

Quo expectato tempore competenti, & adhibita diligentia cōdecens, si sic delatus legitimè deprehensus, recognouit culpam suam, ac cōfessus fuerit iudicialiter, se fuisse illaqueatum tempore præfato hæretica prauitate, ac illam, ac omnem hæresim consenserit abiurare, & satisfacere ad arbitrium Episcopi, & Inquisitionis, congruum, exhibere tanquam in hæresi deprehensus, & propria confessione, & testium legitima productione: vt hæreticus pœnitens abiuret omnem hæresim publicè: per formam, de qua agitur, octauo modo supra posito processum fidei terminandi, vbi de talibus agitur.

Si verò sit confessus, quòd incidit sic in hæresim, nihilominus stat in illo animo pertinaci, vt impœnitens relinquatur brachio seculari; & agatur circa illum per modum, quo supra agitur in decimo modo processum fidei terminandi, vbi de talibus agitur.

*Testes falsi
quomodo pœnitendi.*

Si autem ipse deprehensus steterit cōstanter in negatiua, sed ipsi testes resilierint à sua affirmatiua, suum testimoniū reuocando, ac culpam suam recognoscendo: Quia infanti tantā labem imposuerunt, rancore & odio agitati, prece seu precio adducti (ipso delato vt immuni à iudicio relaxato) puniētur ipsi vt falsi testes accusantes seu deferētes. Vt notat Paulus super c. multorū, & verb. illos, in prin. de har. in Cle. & ferētur sententia seu pœnitentia contra eos ad arbitrium

bitrium Episcopi & iudicum: omnino tamen ad perpetuos carceres tales falsos testes condemnando, & in pane & in aqua ad dies vitæ pœnitentiando, ponendo etiam post ad scalas ante portas Ecclesiæ tales, &c. Habetur tamen potestatem Episcopi mitigare, aut etiam aggravare post annum, & tempora, per formam tenoris sequentis.

Si autem taliter deprehensus per annum vel plus, vel alio maiori congruo tempore expectatus, persistit in negativa continue & testes legitimi in affirmativa, disponant se Episcopus & iudices ad relinquendum eundem brachio seculari, mittendo eidem aliquos probos viros, fidei zelatores & præsertim religiosos, eidem non ingratos, sed familiares & gratos, qui illi indicent, quod mortem non possit evadere temporalem, dum sic stat in negativa, sed tradetur tali die ut hæreticus impœnitens potestati curiæ secularis. Et nihilominus Episcopus & Officialis mittat Baliuo seu potestati curiæ secularis, quatenus tali die & hora, & in tali loco, extra Ecclesiam tamen, veniat cum familia sua recipendum quendam hæreticum impœnitentem, quem tradent ei. Et etiam quod faciet publice præconizari in locis illis, in quibus præconizationes aliæ fieri consueverunt, quod omnes sint tali die & hora, in tali loco ad audiendum sermonem, quem prædicator faciat de fide, & tradet Episcopus & Officialis quendam hæreticum pertinacem brachio seculari.

Adueniente autem die prædicta, ad ferendum sententiã assignatam, erunt Episcopus & Officialis in loco prædicto, ipso tradendo ibidem existente in alto, clero & populo congregato, ut eminenter ab omnibus videatur, ac præsentem potestatem curiæ secularis, stante coram ipso tradendo. Quibus lectis feretur sententiã per hunc modum.

Nos N. miseratione Divina Episcopus talis civitatis, aut Iudex in terris talis domini. Attendentes, quod tu talis, de tali loco, talis Diocesis, fuisti nobis de hæretica pravitate. Expressimantur. Et vellemus certiorari, an ea quæ de te, & contra te nobis dicta fuerunt, veritate aliqua fulcentur, & an tu ambulares in tenebris aut in luce, descendimus ad nos informandum, testes diligentius examinandum, teque vocandum ac interrogandum sæpius, medio iuramento, defensionesque exhibendum, ac ad omnia & singula faciendum, quæ per nos fienda erant, secundum canonicas sanctiones.

E Verum

Verum cum vellemus presens tuum negotium sine debito terminare, solenne consilium tam in Theologica facultate, quam in iure canonico & civili, coram nobis fecimus congregari: Et visis ac diligenter discussis processibus mentis, & omnibus & singulis in presenti causa productis, deductis, actis & actitatis, praedictorum consilio digesto pariter & maturo, reperimus contra te legitime probatum, quod fuisti tanto tempore infectus haeretica prauitate, & iam reperimus, quod fecisti & dixisti talia & talia (exprimantur) ex quibus apparet manifeste, quod es legitime deprehensus in praedicta haeretica prauitate.

Sanè cum cuperemus prout adhuc cupimus, te veritate fatendo resilire ab haeresi antedicta & reduci ad gremium Ecclesiae sanctae, ac ad sanctae fidei unitatem; ut sic saluares animam tuam, & tam animae quam corporis mortem euaderes generale, tam per nos quam per alios nostram diligentiam exercentes, ac per te longa tempora expectantes, tu in reprobum sensum datus, contempsisti acquiescere nostro consilio saniori, imò peritisti, & persistis in negatiua pertinacia, ac contumaci animo indurato: quod dolentes referimus, & referendo plangimus ac dolemus. Verum cum Ecclesia Dei tanto tempore expectauerit, quatenus resileres, recognoscendo propriam tuam culpam, & nolueris, neque velis, & non habeat ultra quid gratiae faciat ac mercedis.

Quapropter ut sis ceteris in exemplum, & alij ab huiusmodi haeresibus arceantur, & tanta facinora non remaneant impunita Nos Episcopus & Iudices in causa fidei memorati sedentes pro tribunali more iudicum iudicantium, factio sanctis Euangelij positus coram nobis, ut de vultu Dei iudicium nostrum prodeat, & oculi nostri videant equitatem, habentes praeter oculis solum Deum & sanctae fidei gloriam, & honorem, te talem in nostra praesentia constitutum, hac die & hora, & loco, ad audiendam definitiuam sententiam assignaris, diffinimus, declaramus & sententiamus, te esse haeticum impenitentem, tradendum seu relinquendum ut talem brachio seculari, ac per nostram sententiam, ut verè haeticum pertinacem, impenitentem, a foro ecclesiastico seproiciamus, & tradimus seu relinquimus brachio seculari, potestati curiae secularis: eandem curiam secularem efficaciter deprecantes, quatenus circa & extra sanguinis effusionem

effusionem : & mortis periculum, suam sententiam moderetur. Lata est hæc sententia, &c.

Poterunt autem Episcopus & Iudices disponere, quòd aliqui probi viri fidei zelatores ipsi relicto, curiæ seculari nō ingratos, sed familiares & gratos, associet dicto relicto, dum curia secularis in eum suum officium exequetur, qui eum consolentur, & adhuc inducant, q̄ faciendo veniam, & recognoscendo culpam suam, reuertat ab erroribus suis.

Quòd si forsan post sententiam, & iam relicto ad locū ubi est comburendus, deductus, dixerit se velle fateri veritatem, & recognoscere culpam suam & ita fecerit, ac paratus fuerit huiusmodi hæresim & omnem aliam abiurare, licet præsumatur, q̄ hoc faciat plus metu mortis quàm amore veritatis : crederem quòd ex misericordia possit recipi vt hæreticus pœnitens, & perpetuò immutari. Iuxta gl. super c. ad abolendam. § præsent. & ver. audientia. & c. excommunicamus 2. de hæret. Quamuis de rigore iuris, nec tali conuersioni est magna fides à iudicibus adhibenda, imò & propter damna temporalia illata ipsum semper punire possunt.

Conuersis hæretico non est fides adhibenda.

Super conuictum, sed fugitiuum, vel se contumaciter abs. autem.

Q V A S T I O XXXII.

Redecimus & vltimus modus processum fidei terminandi, & sententiandi est quando delatus de hæretica prauitate. processus meritis diligenter discussis, cum bono consilio in iure peritorum, reperitur conuictus de hæretica prauitate : est tamen fugitiuus, seu absens contumaciter, sed congruò tempore expectatus. Et hoc est in tribus casibus.

Primus est, quando delatus est deprehensus in hæresi, vel in confessione propria, vel facti euidètia, vel testium production legitima, sed fugerit, vel se absentauerit, & citatus legitime noluerit cōparere. Secundus casus est, quando aliquis est delatus & receptus aliquali informatione contra eum, habetur aliqualiter seu leuiter suspectus : & sic citetur respōsurus de fide : & quia renuit contumaciter comparere, excommunicatur, & excommunicatus sustinet illam

excommunicationem animo pertinaci & semper contumaciter se absentat.

Sustinens excommunicationem per annum est ut hæreticus condemnandus.

Tertius casus est, quando aliquis impediuit directè sententiam seu processum fidei Episcopi vel iudicum, vel qui ad hoc dederit auxilium, consilium vel fauorem, talis est excommunicationis mucrone percussus: quam si sustinuerit per annum animo indurato ex tunc est ut hæreticus condemnandus: per capit. vt inquisitionis. §. prohibemus. de hæret. lib. 6. & contumaciter se absentauit.

In primo casu ille talis est impœnitens hæreticus condemnandus, iuxta c. ad abolendam. §. præsentis. In secundo casu & tertio, non est hæreticus impœnitens iudicandus, sed tanquam vt pœnitens hæreticus condemnandus: iuxta c. cum contumacia. & per c. vt inquisitionis. §. prohibemus. de hære. lib. 6. Circa quemlibet istorum talis practica est seruanda. Talis enim congruo tempore expectatus, citetur per Episcopum & Officialem, in Ecclesia cathedrali illius Diœcesis in quo deliquit, & in alijs Ecclesijs illius loci, vbi domicilium contraherat, & specialiter vnde fugit: & citabitur per formam tenoris sequentis.

Forma accusata & accusantis sententia contra conuictum de hæresi & fugitiuum lata.

Nos N in misericordia Diuina Episcopus talis ciuitatis, &c. aut Iudex talis Diœcesis spiritum consilij sanioris. Præterea cunctis nostræ mentis desiderabilibus: Illud potissimum infigitur cordi nostro, temporibus nostris: in dicta tali Diœcesi, vberem florentemque Ecclesiam, vineam in quam Dominus Sabaoth, quam summi patris dextera virtuosius complantauit, quâ eiusdem patris filius proprius ac viuificus vnda ciuoris vberius irrigauit, quam ipse almus Spiritus paraclæticus, multis ineffabilibusque donis intimis fecundauit, quàm tota ipsa incõprehensibilis atque inattingibilis Trinitas beata, gradissimis varijsque priuilegijs sanctius dotauit, pariterque ditauit: aper de sylua, qui est, & qui dicitur hæreticus qui libet, absorbeat & depascat, fructus fidei vberes deuastando, ac laceiâtes hæresum vepres, palmitibus inserendo, serpenteque tortuosus, nostri improbus humani generis inimicus efflâs virus, qui est Satanas & Diabolus, eiusdem vineæ Dominicæ palmites inficiat atque fructus, viuis prauitatis hæreticæ immittendo: Nec etiâ ager ipse Dominicus, populus inquâ Catholicus, ad quæ excolendū pariter & ferendū, descendit de summorum polorum arce Dei patris vnigenitus, atque

atque primogenitus, seminavit miris, sanctisque prædicationibus, discurret per villas & castella, docens non sine magnis fatigationibus: Elegit Apostolos viros utique operarios, industrios ac conduxit, ditans illos æternis retributionibus, expectans ipse Dei filius, de agro isto magno, illo die iudicii extremo vberes manipulos colligere, & per manus sanctorum Angelorum recondere in cælesti horreo sancto suo, Samsonisque vulpeculæ insertatæ, quæ sicut personæ, labe hæretica depravatæ, faciès quidem habentes diuersas, sed caudas ignitas, adinuicè colligatas, quia de varietate flammæ cõueniunt in idipsum vt segetè dominicam, iã albam ad messem, splendoribus fidei relucentem, morsu amarissimo demohantur, ac discussu subtilissimo pergât, impetuque validissimo accedant pariter & accendant, dissipet & deuastent sinceritatem sanctæ fidei Catholicæ, subtiliter & damnabiliter subuertendo.

Quapropter, cum tu talis incideris in damnatas hæreses Maleficarum, illas publicè in tali loco practicando (seu taliter dicatur) seu fueris per testes legitimos conuictus de hæretica prauitate, siue propria deprehensus confessione in iudicio per nos receptus, & post captus, fugeris, medicinam refutans salutarem: citauerimus te, vt de & super ijs coram nobis manifestius responderes, tuque ductus maligno spiritu, pariter & seductus renueris comparere Vel sic.

Quapropter cum tu talis declaratus nobis de hæretica prauitate, & recepta informatione cõtra te, aliàs de eadem esses nobis suspectus leuiter, quoniam eras infectus labe prædicta, citauimus te, quatenus coram nobis personaliter comparens de fide Catholica respõsurus. Cumque citatus, renueris comparere contumaciter, excommunicauimus te, ac excommunicatum fecimus publicari. In qua steteris per annum, seu annos tot, animo pertinaci, latitans hinc inde, ita quòd nũc, quò te duxerit spiritus malignus ignoramus, & cum te expectauerimus misericorditer & benignè, vt reuerteris ad gremium sanctæ fidei vnitatem, tu facere contempsisti, in reprobum sensum datus. Sanè volumus & tenemur, iustitia nos cogente, causam tuam huiusmodi sine debito, terminare, nec valeamus tua nephanda crimina cõnuentibus oculis tollerare.

Nos Episcopus & iudices in causis fidei supradictis, te ta

lem sepe factum latitantem, profugum & fugitiuum, per presens nostrum edictum publicum, requirimus pariter & citamus peremptorie, quatenus die tali, talis mensis, tali anno, in tali Ecclesia cathedrali, talis Diocesis, hora tertiarum compareas personaliter coram nobis, diffinitiuam sententiam audire: Significantes quod siue compareas siue non, procedemus ad nostram diffinitiuam sententiam, contra te: prout ius & iustitia suadebunt. Et ut prius nostra citatio perueniat ad tuam notitiam, ne valeas ignorantia velamine te tueri, presentes literas dictas, requisitionem & citationem nostram in se continentes, volumus & mandamus affigi in valuis publice talis preedictae Ecclesiae cathedralis. In quorum testimonium singulorum, presentes nostras literas impressione nostrorum sigillorum iussimus committi. Datum.

Adueniente autem die praefixa, ad audiendam diffinitiuam sententiam assignata: si profugus compareat, & consenserit publice omnem haeresim abiurare, humiliter petens admitti ad misericordiam, postulando, si relapsus non fuerit admittetur, & si fuerit deprehensus propria confessione, vel testium legitima productione, abiurabit & poenitebit, ut haereticus poenitens, secundum modum quo agitur supra in octauo modo processum fidei terminandi, ubi de talibus agitur, si fuerit suspectus violenter, ita quod citatus responsurus de fide noluit comparere, & fuit ex hoc excommunicatus, & stetit in excommunicatione per annum, animo pertinaci, & poenitebit, admittetur, & abiurabit omnem haeresim, & poenitebit ut haereticus suspectus de haeresi violenter poenitens secundum modum, quo agitur supra in sexto modo processum fidei terminandi. Si autem compareat, & non consenserit abiurare, tradetur, verus haereticus impoenitens brachio seculari, per modum, quo dictum est supra, & agitur in decimo modo processum fidei terminandi. Si autem contumaciter renuerit comparere, tunc formetur sententia per modum tenoris sequentis.

Nos N. Episcopus miseratione diuina, talis ciuitatis, Attendentes, quod tu talis de tali loco, talis Diocesis, fuisti nobis de haeretica prauiditate, fama publica referente, seu fide dignorum insinuatione delatus. Nos quibus ex officio decumbit, descendimus ad videndum ac inquirendum, an clamor qui

Ad aures nostras peruenerat, veritate aliqua fulciretur. Verū cum inuenissemus te in hæresi deprehensum, deponentibus contra te quampluribus testibus fide dignis, te corā nobis aduocatum iussimus detineri. Dicitur sicut factum fuit, an videlicet cōparuerit, & medio iuramento interrogatus, falsus fuerit, vel nō. Sed post maligni spiritus consilio ductus & seductus, meruēs tua vulnera vino & oleo salubriter cōfoueri, aufugisti (aut ponatur, si ita est) carcerē & arrestum fregisti pariter & aufugisti, latitās hinc inde, & quo te malignus spiritus duxerit antefact⁹ totaliter ignoram⁹; Vel sic.

Verū cum inuenissemus cōtra te taliter, vt prædicitur, nobis delatum de hæretica prauitate, multa iudicia, ppter quæ suspectum leuiter de hæretica prauitate, prædicta, te meritō habeamus, citauimus te per publicum edictum in talibus & talibus Ecclesijs, talis Dioceseos, quatenus infra certū terminū tibi præfixum corā nobis in tali loco personaliter cōpareres. in & super prædictis contra te depositis, & alijs de fide Catholica, & eius articulis responsurus. Tu verò insano cōsilio adherēdo, renuisti contumaciter comparere: Cumq; iustitia exigēte, te excōmunicauerimus, ac fecerimus excōmunicatum publicè denūciari, tu medicinā salutarem, dictam excōmunicationē ultraquā per annum sustinueris, & adhuc sustines in reprobum sensum datus, animo pertinaci, & profugus, latitans hinc inde, vt quo te malignus spiritus duxerit ignoramus.

Sanè cū tam lōgo tempore te expectauerit Ecclesia sancta Dei misericorditer & benignè, quatenus ad eius misericordiæ gremiū euolares, ab erroribus resiliēdo, & iuxta fidem Catholicam professam operando: ipsaq; te clementia vberibus enutrieret, malignorum seductus consilio, acquiescere recusasti, in tua pertinacia perseuerans. Verū cum vellemus, prout volumus & debemus, iustitia nos cogēte, causam tuam sine debito per sententiam terminare, citauimus te, quatenus hac die & hora, & hoc loco cōpareres personaliter coram nobis, diffinitiuam sententiam auditurus. Et quia tenuisti contumaciter comparere, meritō te ostendis velle perpetuò in tuis hæresibus & erroribus remanere: quod dolentes referimus, & referendo dolemus.

Sed cum non possimus nec velimus iustitiam subterfugere nec tantam inobedientiam & contumaciam ad Dei

Ecclesiam tolerare : Ad exaltationem fidei orthodoxæ, & ad extirpationem hæreticæ præuinitatis, iustitia exigente, & tua inobedientia & contumacia requirete, hac die & hora, & loco tibi in antea ad audiendam diffinitiuam sententiã peremptoriè assignatis, præhabito multorum consilio peritorum, tam in Theologica facultate, quàm in iure canonico & ciuili, processus meritis uisis & diligenter discussis, sedentes pro tribunali more iudicum iudicantiũ, sacrosanctis Euangelijs positus coram nobis, ut de vultu Dei iudiciũ nostrum prædeat, & oculi nostri videant æquitatem, habentes præ oculis solum Deum, & sanctę fidei irrefragabilem veritatem, contra te talem, absentem & præsentem, Beati Pauli Apostoli vestigiã imitantes, sententiã diffinitiuã taliter ferim⁹ in his scriptis, Christi nomine inuocato.

Nos Episcopus & iudices in causa fidei memorati, attendentes in causa ista fidei, ac processibus inde confectis, ordinem iuris fore seruatum. Attendentes etiam, quod legitime citatus nõ comparuisti, nec per te, nec per alium te aliquammodo excusasti. Attendentes etiam, quod in præfatis hæresibus longò tempore pertinaciter perstitisti, & adhuc etiam perseueras, & excommunicationem per tot annos in causa fidei sustinuisti, prout ex nunc sustines animo indurato. Attendentes etiam quod Ecclesia sancta Dei non habet ultra erga te quid faciat, cum perseueres & perseuerare velis, in excommunicatione & hæresibus prælibatis. Propterea beati Pauli Apostoli vestigia sectantes, declaramus, diffinimus, & sententiamus, te talem absentem & præsentem esse hæreticum pertinacem, & ut talem relinquendum brachio seculari. Et per nostram sententiã diffinitiuã te à foro Ecclesiastico repellimus, & relinquimus potestati curiæ seculari. Eãdem curiam affectuosè deprecantes, ut si quando te habuerit in sua potestate, erga te citra sanguinis effusionem & mortis periculum suam sententiã moderetur. Lata fuit hæc sententiã, & cetera.

Considerandum hinc, quod si iste profugus & contumax fuerit deprehensus in hæresi, vel propria confessione, vel testibus legitimis, & ante abiurationem fugit, est per sententiã verè hæreticus impœnitens iudicandus, & ita in sententiã ponendū est. Si autem aliter non fuit deprehensus, nisi quia delatus & suspectus habitus, fuit citatus, respõsurus de

fide

fide, & quia renuit comparere, fuit excommunicatus, & in excommunicatione tali stetit ultra quàm per annũ, animo indurato, & tandem noluit comparere, iste non est iudicandus hæreticus, sed vt hæreticus, vt talis condemnandus, & ita procedendum est in sententia, vt dictum est prius.

Quidam iudicandi hæretici, quidam vt hæretici.

Super personam delatam ab alia Malefica incinerata, vel incineranda, qualiter sit sententiandum.

Q V A E S T I O   X X X I I I .

Vartusdecimus modus processum fidei terminandi: & sententiandi, est quando delatus de hæretica prauitate, processus meritis circa deponentem diligenter discussis, cum bono consilio in iure peritorum, reperitur de tali hæretica prauitate tantummodò ab altera Malefica incinerata vel incineranda, delatus vel delata. Et hoc contingere potest tredecim modis, tanquam per tredecim casus. Quia sic delatus vel reperitur immunis & absoluendus totaliter: vel reperitur cum hoc diffamatus de tali hæresi generaliter: vel reperitur ultra infamiam quæstionibus exponendus aliqualiter: vel reperitur suspectus de hæresi vehementer, vel violenter, vel reperitur diffamatus & suspectus insimul & communiter. Et sic consequenter in alijs casibus prout in 20. quæst. tractatum est, vt ad 13. inclusiue.

Tredecim modi, quibus Malefica Maleficas tradunt vel deferunt.

Primus modus fit, quando tantummodò ab ipsa Malefica detenta delatus est, & non conuincitur, nec confessione propria, nec testium productione legitima, nec alijs reperuntur indicia, ex quibus verisimiliter tanquam suspectus iudicari possit, talis omnino venit absoluendus, etiam per ipsum iudicem secularem, qui deponentem aut incinerauit, aut incinerandum propria auctoritate, aut ex commissione Episcopi, iudicis ordinarij habuit: & absoluetur per sententiam in primo modo processus fidei terminandi, circa 20. quæst. contentam.

Secundus modus incidit, quando ultra hoc, quòd detenta delatus est, etiam per totam illam villam seu ciuitatem diffamata existat, ita quòd tantummodò infamia præcisè &

E s sola

sola laboravit semper : licet postea per depositionem detentæ Maleficæ infamia sit aggravata.

Circa talem talis practica est servanda Quia iudex considerando, q̄ ultra infamiam nihil in particulari aduersus eam ab alijs fide dignis in villa aut oppido probatur, licet fortè detenta, certa graua aduersus eum deposuit: quia tamen fidem perdidit abnegando illam Diabolo: vnde & difficultati eius dictis à Iudicibus fides adhibetur, nisi ex alijs circumstantijs illa infamia aggravaretur, & tunc in tertium iam sequentem modum incidit: Ideo Canonica purgatio erit tunc indicenda, & procedetur per sententiam in secundo modo processum fidei terminandi, circa 22. quæst. cōtentā.

Et si Iudex civilis illam purgationem coram Episcopo, decreuerit fieri & solemniter, in finem, vt si deficeret, vt tunc per Ecclesiasticum & civilem Iudices in exemplum aliorum, eo firmiori sententia puniretur, bene quidem fit. Si autem per se voluerit exequi, mandet vt decem vel v. g. nti compurgatores ordinis sui habeat, & procedat, vt in secundo modo sententiandi tales, tactum est, nisi q̄ vbi excommunicandus esset, q̄ tunc ad ipsum ordinarium recursum habeat? Et hoc contingeret, vbi se purgare nollet.

Tertius modus igitur incidit super talem delatum, vbi licet non vincatur cōfessione propria, nec testium productione legitima, nec facti euidencia: nec etiam sint indicia super aliquod factū, in quo vnquam notatus fuisset ab alijs in habitatoribus villæ aut oppidi: nisi q̄ infamia tātum laboravit apud eos. Aggravatur autē infamia ex detentæ Maleficæ detentione, vt pote quia asseruit, illum vel illam in omnibus fuisse sociam, & secū in criminibus participasse. Hoc ipsum tamen, sicut cōstanter delata negat, ita & alijs in habitatoribus vel non est notum, vel de nulla nisi de honesta conuersatione, seu etiam participatione ipsis cōstat.

Circa talem talis practica seruatur: Primo, q̄ ad frontare se habent facie ad faciem, & obiectiones mutue & responsiones diligenter sunt considerandæ, & si quidem varietas aliqua in verbis incidere, vnde iudex verisimiliter ex cōcessis & negatis præsumere potest, ipsam delatam merito quæstionibus exponendā, procedatur per sententias in tertium modū processum fidei terminandi, circa 23. quæst. cōtentas, ipsam tormētis leuiter exponendo: adhibitis caute-

*Adfrontatio
Maleficæ cum
se mutuum ac-
cusantium.*

lis alijs quamplurimis & necessarijs, de quibus circa principium huius tertie partis supra patuit ad longum, & ex quibus præsumitur talem esse aut innoxiam aut ream.

Quartus modus incidit, vbi talis delatus inuenitur suspectus leuiter, & hoc vel confessione propria, vel depositione alterius detentæ. Et sunt qui ad hanc leuē suspensionē reducunt illos, qui ad procandum mulieres Maleficas consulissent, vel vbi inter coniugatos, odio se mutuò prosequentes, amorem procurassent, aut etiam pro aliquo commodo tēporali apud Maleficas laborassent. Sed quia tales vtiq, excōmunicati sunt, tanquam hæreticorū credentes, iuxta c. excōmunicamus. i. §. credentes. lib. 6. de hæret. vbi dicitur, Credentes autē eorum erroribus, hæreticos similiter iudicamus. Quia etiam ex factis præsumitur de effectu ad hoc argu. 32. q. 2. qui viderit. Ideò videtur q̄ acrius sunt puniendi & sentētiandi, quā illi, qui de hæresi leuiter habentur suspecti, prout iudicandi sunt aliqui ex leuibus cōiecturis: Puta quia eis seruitia exhibuissent, literas detulissent, eorū erroribus sic nullam fidem adhibuissent, q̄ tamen illos nō manifestassent, alimonia ab eis accepissent. Sed siue illi, siue isti intelligātur, hoc quod in consilio peritorū conclusum fuerit super leuē suspensionē, prosequendū erit à iudice, per talem practicam: Talis enim aut abiurabit, aut Canonice se purgabit, secundū quod in quarto modo processum fidei terminandi, sub questione vicesima quarta t̄gitur.

Sed tamen, quia potius videtur, quòd abiuratio sit indicenda, & hoc propter alleg. cap. excōmunicamus. i. §. qui verò inuenti fuerint sola suspensione notabili, &c. tamen non debent, si relabantur, pœna relapsorum puniri: & procedatur, prout in quarto modo processum fidei terminandi, circa 24. quest. tactum est.

Quintus modus incidit, vbi talis delatus inuenitur suspectus, vehementer, & hoc simili modo, vel confessione propria, vel depositione alterius Maleficæ detentæ. Et sunt qui ad hanc leuem depositionem reducūt impeditores iudicum, directè, vel indirectè eorum officium inquirendo, Maleficas impediendo: dummodò hoc scienter fecerint, ex cap. vt inquisitionis negotium. libro 6. de hæret.

Item reducunt omnes, qui impediētibus præstant scienter auxilium, consilium, vel fauorē: patet per alleg. c. inquisitionis

Ex factis præsumitur de effectu.

Qui impediētia præstāt Maleficis qua suspensione laborent.

sitionis. Item reducunt qui citatos aut captos hæreticos instruunt de celanda veritate, & ut illam subtrahant, vel falsitatem asserant. Et hoc ex ca. accusatus. & §. si. Item reducunt omnes, qui eos, quos sciunt hæreticos, receptant, scienter deducunt, visitant, vel associant, munera mittunt, seu fauorem impendunt: quæ omnia in fauorem non personæ, sed culpæ sunt ubi scientei sunt. Et ideo dicunt, quod ubi delata persona participat de præmissis, & hoc per consilium ita iudicatum fuerit, tunc iuxta quantum modum processum fidei terminandi sub quæst. 25. sententianda est. Taliter ut omnem hæresim sub pœna relapsorum, ubi reciderit, habeat abiurare.

Familia Maleficarum.

Possumus tamen asserere, adiciendo quod Iudices respectum habeant super vniuscuiusque Maleficæ incineratæ aut detentæ familiam, prolem, seu etiam progeniem eo quod ut plerimum tales reperiuntur infectæ.

Cum Maleficæ etiã proprios infantes ex Dæmonum informatione ipsis habet offerre. Vnde & indubiè in quibuscumque flagitijs informare parent hæc ex prima parte operis.

Triples pœna vni Malefico Decano inflata.

Probatum & ex eo, quod sic in simplici hæresi propter agnitorum hæreticorum familiaritatem, dum quis de hæresi infamatus existit, etiam consequenter ratione familiaritatis est de hæresi vehementer suspectus, ita & in hac hæresi Maleficarum.

Præfatus autem casus patet in cap. inter sollicitudines, extra, de purgatione ca. ubi apparet: quod ratione infamæ de hæresi fuit Decano cuidam indicta canonica purgatione, & ratione familiaritatis hæreticorum, abiuratio publica, & ratione scandali fuit priuatus beneficio, quousque scandalum sopiretur.

Sextus modus incidit, ubi talis delatus efficitur suspectus violenter, hoc autem fit non ad simplicem vel nudam depositionem alterius Maleficæ detentæ, sed ad indicia facti, quæ eliciuntur ex quibusdam verbis & factis à Malefica detenta perpetratis, & prolatis, quibus ad minus delata asseritur interfuisse & operibus deponentis communicasse.

Pro quorum intelligentia, aduertenda sunt ea quæ supra quæst. 19. tacta sunt, præcipuè super violentam suspicionem, quomodo ex violentibus & conuincentibus oritur coniecturis, & qualiter Iudex violentatit ad credendum

ex sola suspicione aliquem esse hæreticum, qui tamē fortassis bonus Catholicus in corde existit. Sicut Canonistæ exemplificant circa simplicem hæresim, de eo qui citatus in causa fidei ad respondendum renuit comparere contumaciter: propter quam contumaciam excommunicatur. In qua ubi per annum perseveravit, efficitur suspectus de hæresi violenter.

Quare & à simili circa talem personam delatam aduertenda sunt indicia facti, ex quibus efficitur violenter suspecta. Et ponatur casus quòd detenta Malefica asseruit illam interfuisse suis maleficijs, quæ tamen delata cōstanter negat, quid ergo faciet? utriusque opus erit considerare an ex aliquibus operibus sit vehementer suspecta, & an vehemens suspicio in violentam valeat transire: sicut in prefato casu, citatus responsurus, ubi non compareret, sed renuit contumaciter, sit suspectus leuiter de hæresi, etiam ubi citatus fuit in non causa fidei. Si autem in causa fidei citatus renuit comparere, & propter contumaciam excommunicatur, tunc fit suspectus vehementer: quia tunc leuis suspicio transit in vehementem, & si per annum persistat tunc vehemens transit in violentam. Ita considerabit Iudex si ratione familiaritatis contractæ cum detenta Malefica sit delata vehementer suspecta, ut immediatè in quinto modo incidenti tactum fuit, tunc opus erit considerare an ipsa vehemens suspicio in violentam transire possit: Præsumitur enim quòd transire possit, id est, quòd flagitius detentæ ipsa delata interfuit, ubi familiaritatem cum ea frequenter habuit. Est ergo procedendum Iudici iuxta sextum modum processum fidei terminandi, prout in 26. quæst. tangitur. Quòd si quæritur quid faciet Iudex si adhuc talis delata ab altera Malefica, detenta omnino persistat in negativa, non obstantibus quibuscunque indicijs aduersus eam productis? Respondetur primò quòd Iudex debet aduertere super earum negatiuas responsiones, an ex vitio seu maleficio taciturnitatis proueniant, siue non: & quidē, ut in primis quæst. qu. 15. & 16. huius 3. partis patuit, Iudex cognoscere potest, si flere & lachrymas emittere valeat, & ubi in quæstionibus quasi insensibilis redditur, ita quòd ad pristinas vires faciliter redit, tunc quidem violenta suspicio aggrauatur, & tunc omnino non sit liberè dit-

*Quomodo
leuis in vehe-
mentem, ve-
hementem in vio-
lentam suspi-
cionē trāsseat.*

tenda

tenda seu secundum, ut in sexto modo sententiandi & processum fidei terminandi patuit, supra allegato perpetuis carceribus ad poenitentiam peragendam deputanda.

Si vero maleficio taciturnitatis non sit infecta propter vehementes dolores quos in quaestionibus sustinet vere & realiter, cum tamen aliae ex maleficio taciturnitatis quasi insensibiles redduntur, ut dictum est, tunc ultimum refugium Iudex habere potest super Canonicam purgationem. Quae si a seculari Iudice indicitur, dicitur vulgaris licita, quia non de numero purgationum vulgarium, de quibus 2. q. 4. consulisti. & cap. monomachia dicitur. In qua purgatione si defecerit, ut reus vel rea iudicabitur.

Vulgaris licita canonica purgatio.

Septimus modus incidit, ubi delatus ipse non reperitur legitime deprehensus, nec propria confessione nec facti euentia, nec testium productione legitima, sed tantum reperitur a detenta Malefica delatus vel delata, & cum hoc reperuntur indicia, quae ipsum reddunt suspectum leuiter, vel vehementer: Ut pote quia solummodo habuit magnam familiaritatem cum Maleficis, tunc tali ratione infamiae est dicenda canonica purgatio, iuxta canonem allegatum, inter sollicitudines; & ratione suspicionis haeresim abiurare cum poena relapsorum; ubi recidualet si vehementer suspectus, vel sine illa, si leuiter, & procedatur ut in proximo modo processum fidei terminandi, circa cap. 27. q. tractatum est.

Octauus modus incidit, ubi sic delatus reperitur confessus haeresim illam, sed poenitens & nunquam relapsus. Vbi notandum quod consequenter, ubi agitur de relapsis & non relapsis, poenitentibus & non poenitentibus, tales distinctiones tactae sunt propter iudices, qui de ultimis inferendis supplicijs non se intromittunt; Ideo civilis iudex super confessum siue poeniteat, siue non, siue relapsus fuerit, siue non, per civiles & imperiales leges procedere potest, ut iustitia suadebit: tantummodo recursum ad ipsos tredecim modos sententiandi habere potest, & secundum illos se resolvere, ubi aliquod ambiguum interuenit.

Super

Super modum sententiandi Maleficam maleficia tollentem, insu-
per etiā super Maleficas obstetrices & Maleficos sagittarios.

Q V A E S T I O X X X I I I .

Vintusdecimus modus processum fidei ter-
minandi, & sententiandi est quando dela-
tus de hæretica prauitate reperitur quòd
maleficia nō inferat, sed tollat. Circa istum
talis practica est seruanda, quia aut vitur
remedijs licitis, aut illicitis: Et si quidem licitis, nō vt Ma-
leficus, sed vt Christicola est iudicandus De quibus licitis
remedijs suprā circa principium huius tertie partis ad lon-
gum patuit.

Si verò illicitis, tunc distinguendum, quia aut sunt illicita simpliciter, aut secundū quid. Si simpliciter adhuc dupli-
citer, quia vel nocumento proximi, vel sine nocumento: utroque tamen modo semper cum expressa Dæmonū in-
uocatione. Si verò illi ita secundum quid, puta quia absque
expressa, licet non absque tacita Dæmonum inuocatione
fiunt, talia iudicantur vana potius quàm illicita nominati
à Canonistis & certis Theologis, vt suprā in 1. q. huius vl-
timæ partis totius operis patuit.

*Illicita reme-
dia vel secun-
dum quid vel
simpliciter.*

Iudex ergo quicumque, siue ecclesiasticus siue civilis, li-
cet primos & vltimos non habeat reprobare, & signanter
primos potius commēdare, & vltimos tolerare, prout Ca-
nonistæ asserunt licitum esse vana vana contundere. Illos
tamē qui cum expressa Dæmonum inuocatione maleficia
auferunt, nullo modo tolerare debet, præcipue illos qui cū
nocumento proximi talia committunt. Et dicuntur cū no-
cumento proximi practicare, quando maleficiū ita ab
vno auferitur & alteri inferitur. Nec obstat, si illa cui infer-
tur sit Malefica per se siue non: siue sit illa, quæ maleficiū
intulit siue non: & siue sit homo, siue quæcunque alia crea-
tura, patent super hæc omnia acta & gesta deducta in pri-
ma quæstione supra allegata.

Si quæritur, quid faciet Iudex, vbi talis asserit se malefi-
cia tollere per licita & non illicita remedia, aut quō possit
talia veraciter Iudex cognoscere? Respōdetur q̄ citato illo
interrogetur quibus medijs vtatur: nec tamen verbis suis
standū, sed Ecclesiasticus Iudex cui ex officio incumbit d. h.

genter

genter inquirat, siue per se, siue per plebanum aliquem, qui à singulis parrochianis exactè sub præstito iuramento, quod exigere potest, perquirat, quibus remedijs vtatur: & si quidem inuentum fuerit, prout communiter inueniuntur cum superstitiosis remedijs, omnino non sunt, propter horribiles poenas à canonibus inflictas, vt inferius patebit, tolerandæ.

*Quomodo
illicita reme-
dia ab illicitis
discernantur.*

Et si quaeritur, vnde possunt remedia licita ab illicitis discerni, cum semper asserant, se quibusdam orationibus & herbarum applicationibus, huiusmodi amouere? Respondetur, hoc facile foret, dummodò diligens inquisitio fieret. Nam quia necesse habent superstitiosa remedia occultare, vt non reprehendantur, seu vt facilius mentes simplicium illaqueare valeant, ideo huiusmodi verbis aut herbarum applicationibus insistent: tamen ex quatuor superstitiosis eorum actibus tãquam sortilegæ & Maleficæ manifestè deprehenduntur.

Sunt enim de occultis diuinantes, & ea quæ nõ nisi maiorum spirituum reuelatione scire possunt, referantes. Exempli gratia. Vbi pro sanitate acquirenda frequentantur à læsis, causam læsionis, aut maleficij aperire & manifestare sciunt: vt si ratione altercationis cum vicina acciderit, vel aliqua ex causa alia, hoc ipsum perfectissimè noscunt, & indicare frequentantibus sciunt.

Secundò, vbi ad vnius nocuenti seu maleficij curam se intromittunt, alterius verò minimè. Prout in Diocesi Spiensi, Malefica quædam in loco quodam, *La Hofen* nuncupato, existit, quæ licet plures sanare videatur, cetos tamè minimè se posse curare fateretur: nullã ob aliam causam, nisi vt ab incolis fertur, quod maleficia talibus illata, sint tã fortiter ab alijs, vt asserit, Maleficis impressa, & hoc vtrique virtute Dæmonum, quod illa amouere nõ valeant. Quia videlicet Dæmon non semper Dæmoni cedere potest, aut nõ vult.

Tertiò, vbi super huius maleficia illata singulares exceptiones facere noscuntur. Prout in ipsa ciuitate Spiensi cõtigisse noscitur: dum quædam honesta persona maleficiata in ribijs, huiusmodi diuinatricem ob sanitatis gratiam aduocasset, illa domũ ingressa, & eam dum intuita fuisset, talem exceptionem fecit. Si, inquit, squamas & capillos in vulnere nõ habuerit, reliqua omnia extrahere poterò. Cau-

sam

Sam etiam læsionis aperuit, licet ex rure, & ad duo miliaria aduentasset, dicens, quia cum vicina altercasti tali die, ideo tibi accidit præter quam as etiam & pilos, alias quamplures diuersorum generum res extraxit, & sanitati restituit.

*Non sanant
Maleficæ sed
faciunt cessa-
re læsiones.*

Quartò ubi superstitionis insistent, aut insistere faciunt ceremonijs, & sic ante solis ortum, vel alio determinato tēpore, se frequentari volunt, dicentes quòd infirmitates vltra angariam illatas sanare nequeant, aut quòd tantummodo duas aut tres personas per annum sanare valeant, licet non sanando, sed à læsionibus cessando, sanare videantur.

Possunt & addi quamplures aliæ considerationes, circa talium personarum conditiones, quia vt plurimum retractis temporibus malæ & reprehensibilis vitæ fuerunt difformatae, seu adulteræ, aut Maleficarum superstites: vnde ex nulla sanctitate vitæ hæc gratia sanitatis à Deo collata.

Incidetaliter reducuntur & obitricæ Maleficæ omnes, alias Maleficas in flagitijs excedentes, de quibus & in prima parte operis deductum est: Quarum etiã tantus numerus, vt earum cōfessionibus compertum est, quod non æstimatur villula, vbi huiusmodi non reperiatur existere. Cui periculo vtrique à præsidentibus foret in parte succurrendum, vt non nisi iuratae obitricæ à præsidentibus deputarentur, cum alijs remedijs quæ in secunda parte operis tacta sunt.

*De obstetrici-
bus sagis.*

Incidit & de Maleficis sagittarijs, in conuulsiam vtrique Christianæ religionis tantò periculosius detegentes, quanto & securiores habent in terris optimatum & principum receptatores, fautores, & defensores. Sed quòd omnes tales receptatores, fautores &c. omnibus Maleficis plerumque in certis casibus, damnabiliores existant si dec aratur Nam talium defensores à Canonistis & Theologis in duplici genere assignantur. Quidam nãq, errorem, alij vero personam sunt defendentes: Et hi quidem qui errorem, damnabiliores ipsis qui errant existant; cum non solum hæretici, imò hæresiarum habendi sunt, vt patet 24. quæstio. 3. qui illoium. Et de his defensoribus cōmuniter non loquuntur iura, eò quòd ab alijs hæreticis non distinguuntur. In quibus etiã habet locum cap ad abolendam. §. præsentis. sæpè alleg.

Magi sagittarij.

Fuñtes sagittarios Magos quo loco habendi.

Quidam alij sunt, qui licet non defendunt errorem, defendunt tamē personam errantem: vt pote qui resistunt vitibus & potestate tales Malefici, seu quicūque alij hæretici

F venian

veniant ad manus Iudicis fidei ad examinandum, vel puniendum, & similia.

*Spirituales do-
mini, foventes
sagittarios
Maleficos.*

Simili modo etiam fautores talium sunt in duplici genere. Quidam namque sunt, qui publica funguntur autoritate, hoc est publicæ personæ, ut domini temporales, seu etiam spirituales temporalē iurisdictionē habentes. Qui etiā fautores esse possunt duobus modis, obmittēdo & cōmittēdo.

Obmittendo, scilicet facere ea circa Maleficos vel suspectos infamatos, vel credentes, receptatores, defensores & fautores ad quæ, ex eorū officio obligantur, cum tñ ab Episcopis vel Inquisitoribus, vel eorū alter requiruntur: Vt potest si eos nō capiāt, vel captos non diligēter custodiant, vel infra districtum suū ad locū, de quo eis mādatur, non deducant, aut executionem promptam de eis non faciant, & similia. Vt patet in c. vt inquisitionis, in princip li. 6. de hære.

Committendo autem, utpote, si captos huiusmodi, sine Episcopi aut Iudicis eius licentia vel mandato: à carcere liberent, vel processum, iudicium, vel sententiam eorum directē vel indirectē impediāt, vel similia peragant. Vt patet cap. allegato, vt officium. §. prohibemus. Pene talium in precedentibus circa secundum principale huius operis, & circa finem, vbi de Maleficis sagittarijs, & alijs armorum incantatoribus tactum est, declaratæ sunt.

Ad præsens sufficiat, quod omnes tales, ipso iure sunt excommunicati, & duodecim magnas pœnas incurrunt: patet extra: de hære excommunicamus, §. credentes. & cap. allegato vt inquisitionis. §. prohibemus. In qua excommunicatione, si per annum persistierint animo pertinaci, ex tunc sunt vt hæretici condemnandi, vt eo. ca. & §. alleg.

De receptatoribus Maleficorum.

Qui verò dicendi sunt receptatores, & an habendi sint, vt hæretici. Respondetur, quod recipientes huiusmodi Maleficos sagittarios, aut quoscuque armorum incantatores, Necromanticos, seu Maleficos hæreticos, de quibus in toto opere tractatum est, sint in duplici genere, sicut etiam de eorum defensoribus & fautoribus tactum est

Quidam namque sunt, qui non tantum semel vel bis, sed pluries & frequenter tales suscipiunt, & isti propriè, & secundum vim vocabuli, dicuntur receptatores à receptando, quod est verbum frequentatiuum. Et tales receptatores, quandoque sunt sine culpa, ut potest si ignoranter hoc faciunt

faciunt, nec aliquid unquam sinistri de eis suspicati sunt. Aliquando sunt in culpa, ut pote quando eorum errores sciunt & non ignorant, quia Ecclesia tales semper persequitur tanquam crudelissimos fidei hostes, & si non minus domini terrarum eos receptant, tenent, defendunt, &c. Tales proprie sunt & dicuntur hæreticorum receptatores. Et de talibus etiam loquuntur iura, & quod sunt excommunicati, iuxta c. excom. i. §. credentes.

Quidam autem non pluries & frequenter, sed tantum semel vel bis huiusmodi Maleficos aut Hæreticos receperunt, & isti non videntur proprie dici receptatores, quia non frequentant, sed receptores, qui eos receperunt, & non receperunt. Licet Archidiaconus dicat contrarium in c. quicumque super ver receptatores. De quo tamen non est magna vis, quia non de verbis sed de factis curandum est.

Ponitur tamen differentia inter Receptatores & Receptores: eo quod domini terrarum semper dicuntur talium receptatores, ubi simplices, qui eos expellere non habent, nec possunt. Et si receptores sint, sunt tamen sine culpa.

Ultimò autem de impeditoribus officii inquisitionis Episcoporum, contra huiusmodi Maleficos hæreticos, qui sunt, & si hæretici dicendi sint. Ad quod responderetur, quod huiusmodi impeditores sunt in duplici genere. Quidam namque sunt, qui impediunt directe, ut qui captos pro hæresicos crimine à carcere propria temeritate liberant, vel processum inquisitionis lacerant, testes in causa fidei, pro eo quod testificati sunt vulnerant: Vel si dominus temporalis statuat, quod nullus nisi ipse de hoc crimine cognoscat, aut quod nulli nisi sibi de hoc crimine deferri possit, nec testificari nisi coram eo, & similia. Et isti impediunt directe: iuxta no. per Io.

And. in c. statutum, super ver. directe, lib. 6. de hære. Et qui processum, iudicium vel sententiam in tali causa fidei, directe impediunt, vel qui ad hæc agenda præstiterint auxiliū, consilium, vel fauorē, & tales licet sint multum culpabiles, non tamen ex hoc sunt hæretici indicandi, nisi aliter apparet, quod essent consimilibus erroribus Maleficorum inuoluti cum pertinaci voluntate, sunt tamen ipso excommunicationis mucrone percussi, iuxta ca. ut inquisitionis. §. prohibemus. Sic quod si in illa excommunicatione steterint per annum animo pertinaci, ex tunc sunt ut hæretici condemnandi, ut patet c. & alle.

F 2

Quidam

*Differentia
inter Recepta
tores & Re
ceptores.*

*Qui impe
diunt officiū
inquisitionis,
quomodo hæ
retici habendi*

Quidam verò sunt qui impediunt indirectè, utpote qui statuunt, quod nullus portet arma ad capiendum hæreticos, nisi de familia Domini temporalis, & similia, iuxta no, per Io. And. in c. statutum, super ver. indirectè. Et tales sunt minus culpabiles quàm primi, nec sunt hæretici, sed sunt excommunicati, iuxta alleg. cap. Vt inquisitionis. Et etiã præstâtes ad hoc consilium, auxilium vel fauorè: taliter quod si steterint in illa excommunicatione per annum animo pertinaci, ex tunc velut hæretici sunt condemnandi, per alleg. c. & §. prohibemus. Quod sic est intelligendum, quod hæretici cõdennantur taliter, quod si volunt redire, recipiuntur ad misericordiam, errore prius abiurato, aliàs ut impœnitentes tradentur curiæ seculari. Vt patet per c. ad abolendã. §. p̄sentí.

Epilogando. Maleficæ obstetrices, prout aliæ Maleficæ maleficia inferentes, secundum qualitatem criminum condemnantur & sententiantur, & à simili, Maleficæ maleficia superstiosè, ut dictum est, opere diaboli tollentes. Cùm non dubium sit, quod sicut auferre, ita & inferre possunt. Vnde & ex quodam pacto totaliter Maleficæ ex demonũ informatione conueniunt, ut hæc quidem lædere, aliæ verò sanare debeant, ut sic eo facilius mentes simplicium illaqueando suam perfidiam augmentent. Sagittarij verò & alij armorum incantatores Malefici, cùm non nisi ex fauore, defensione, receptatione præsidentium sustententur, omnes tales pœnis præscriptis subiacent: & qui officiales quoscunq; contra huiusmodi Maleficos, aut eorũ fautores, & c. in eorũ officio impedirent, simili modo excommunicati sunt, & omnibus pœnis uti fautores, subiacent. Verùm ubi steterint per annũ in illa excommunicatione animo pertinaci si redire voluerint, abirent impedimentum & fauoriam & ad misericordiam admittuntur, aliàs ut impœnitentes hæretici traduntur brachio seculari. Et ubi non stent per annum, nihilominus contra impeditores huiusmodi potest procedi, ut cõtra fautores hæreticorum: ar. c. accusatus. §. ultimo.

Et quod dictum est de fautoribus, defensoribus, receptatoribus, & impeditoribus, super Maleficos sagittarios, &c. idem & per omnia intelligendum est erga quascunq; Maleficas, aut Maleficos, hominibus, iumentis, & terræ frugibus varia nocumenta inferentibus. Verùm & ipsi Malefici quicunq; ubi in foro pœnitentiæ spiritu contrito & humiliato

*Qui possunt
maleficia au-
ferre præsu-
muntur etiã
posse inferre.*

*Abiuratio im-
pedimenti &
fauoriam.*

fiatō peccata deflentes , & purè confitentes, veniam petierint , ad misericordiam recipiuntur. Alias ubi innotescunt, contra eos procedere debent, quibus ex officio incumbit, citando, attestādo, capiēdo & procedendo in omnibus iuxta criminum qualitatem, vsque ad sententiam diffinitivam inclusivè ut tactum est, si & in quantum huiusmodi præcedētes æternæ damnationis laqueum, propter excommunicationem eis, ab Ecclesia inflictam invadere velint.

Huius ultima pars, super modos sententiandi Maleficos, quousque frivole, aut etiam iuste appellantes.

Q U Æ S T I O XXXV.

I verò ad appellationis remediū finaliter delatum cōfugere Iudex cerneret, notandum primo quod hæc interdum validā atq; iusta, interdum frivola atque nulla decernitur. Cum enim in negotiis fidei summarè, simpliciter & de plano sit procedendum, ut ex præcedentibus sæpè tactum est, ex capit. multorum querela. in Cle. ubi & appellationis remediū interdicitur. Attamen quia Iudices interdum sponte, propter negotij auiditatem libèter ipsū prorogāt & dilatāt: idè aduertere possunt: quòd ubi delatus sentiret, se à iudice realiter & de facto contra ius & iustitiam aggrauatum, ut pote quia eum ad se defendendum admittere noluit, vel quia solus sine consilio aliorum, vel etiam sine assēsu Episcopi, vel eius vicarij pronunciauit delatū quæstionare, cum aliàs sufficientes probationes pro & contra habere potuisset, & huius similia: tūc quidem appellatio foret iusta, aliàs non.

*De appellantis
tribus Maleficis:*

Secundo notādum, quod Iudex appellatione huiusmodi sibi præsentata, tunc absque perturbatione & motu debet petere copiam appellationis, protestando verbo quod non currat sibi tempus, & cum ipse delatus tradiderit sibi copiam appellationis aduertat quòd adhuc habet duos dies ad respondēdū, & post hos duos, adhuc triginta ad Apostolos exhibendū. Et licet statim possit respondere, & Apostolos dare istos vel illos, ubi sit multum expertus & peritus. tamen ut

cautius procedatur, melius est vt aliquem terminum 10. vel 20 vel 25. dierum eidem ad dandum pariter & recipiendū Apostolos, quales dare decreuerit, assignare cum potestate prorogandi.

Tertio notandum est iudici, quod infra tempus iuris, & infra tempus assignatum debet diligenter attendere & discutere causas appellationis, seu grauamina allegata: & si videt habito bono consilio peritorum quod iniuste & indebitè delatum aggrauauit, ad se defendendum non admitendo vel questionibus non debito tempore exponendo, vel similia adueniente termino assignato, corrigat errorem suum, & reducat processum ad punctum, & statim in quo erat, quando defensiones ille petiuit, vel terminum ad inchoandum assignauit, & similia, & tollat grauamē: quo ablato procedat prout ante. Quia per amotionem grauaminis, appellatio quæ erat aliqua fit nulla, iuxta capitulum cessante. extra de appellationibus.

*Grauamina
reparabilia
& irreparabilia*

Sed hinc tamen diligenter attendat circumspectus & prudens iudex, quod quædam sunt grauamina reparabilia & sunt illa, de quibus iam dictum est, & tunc habet locum ea quæ dicta sunt. Quædam autem sunt irreparabilia, utpote si delatus fuerit questionatus realiter, & de facto, & post euadens appellat: vel si clenodia & aliquantilla, simul cum vasis & instrumentis, quibus Malefici vtuntur, fuerunt recepti & combusti, & similia quæ nequeunt reparari nec reuocari: Et tunc non habet locum prædictus modus, scilicet processum ad statum reducere in quo fuit gratamen huius inogatum.

Quarto notandum iudici est, quod licet à die responsionis habeat triginta dies ad Apostolos exhibendum, iuxta c. de appel & possit petenti assignare vltimum diem iuris, hoc est trigessimum ad Apostolos recipiendum, tamen ne videatur, quod velit vexare delatum, & de vexatione indebita reddat suspectum: & ne videatur confirmare grauamen sibi impositum propter quod extitit appellatum, melius est quod assignet infra tempus iuris terminum cōpetentem, utpote decimum diem, vel vicesimum, & potest postmodum, si expedire noluerit, adueniente termino prorogare, dicendo se fuisse alijs negotijs implicatum, vel huiusmodi.

Quinto notandum iudici est, quod quando præfixit terminum appellati & Apostolos petenti, quod non assignet solū
ad

ad Apostolos dandum, sed ad dandum pariter & recipiendum: Quia si assignaret ad dandum tantum, tunc Iudex, a quo appellaretur, haberet appellanti mittere. Assignabit ergo ei terminum, hoc est, talem diem talis anni, ad dandum eis, & recipiendum a iudice Apostolos, tales quales dare decreuerit.

Sexto, notare debet, quod in assignatione huius termini, non dicat respondendo, quod dabit Apostolos negativos aut affirmativos, sed ut plenius deliberare possit, dicet quod exhibebit tales, quales tunc decreuerit exhibendos.

Attendat etiam quod in assignatione huius termini, appellanti, ut tollatur omnis cautela, & astutia, & malitia appellantis, assignet locum in specie, diem & horam: utpote quod assignet vigesimum diem Augusti, anni presentis, & horam vesperam, & cameram ipsius Iudicis, in domo tali, talis civitatis vel loci sitam, tali appellanti ad dandum & recipiendum Apostolos tales quales decreuerit exhibendos.

Septimo notet, quod si decreuerit in animo suo, detinere delatum crimine requirente, & iustitia exigente: in assignatione termini ponat, quod assignet talem terminum ad dandum vel recipiendum personaliter Apostolos, ipsi appellanti, assignetque talem locum eidem appellanti, ad dandum eidem, & recipiendum ab eo Apostolos, de quo sit in potestate Iudicis appellantem libere retinere, datis tamen prius statim Apostolis negativis, alias non.

Octavo notet Iudex ne aliquid innouet circa appellantem, ipsum capiendo, vel questionando, seu a carcere liberando, vel alias ab hora, qua fuit sibi appellatio presentata, usque ad horam qua tradidit Apostolos negativos.

Epilogando. Nota: saepe contingit, quod delatus, quando dubitat, quod contra eum feratur sententia, quia constat sibi de culpa sua, frequenter recurrit ad appellationis remedium, ut sic subterfugiat Iudicis sententiam, unde ab ipso appellat, & causas friuolas assignat, utpote quod Iudex eum captum tenuit, & cautioni idonee eum tradere noluit, & similia friuola colorata, qua appellatione Iudici presentata, copia appellationis petat: qua habita statim vel post duos dies, responsionem, diem, & horam, & locum appellanti ad dandum & recipiendum Apostolos tales quales decreuerit praefigat, infra terminum tamen iuris, utpote 25. 26. vel 30. diem talis mensis: infra quem terminum assignatum Iudex copia appellationis,

nis, & grauamina seu causas, propter quas appellat, diligenter discutiatur, & cum bono consilio iuris peritorum delibet an exhibeat appellanti Apostolos negatiuos, hoc est responsiones negatiuas appellationem non admittendo. Vt affirmatiuas & reuerentiales mittendas ad iudicem, ad quem appellat, appellationi deferendo.

Si enim videat, quod causæ appellationis sunt falsæ vel friuolæ atque nullæ, & quod appellans non vult nisi iudicium subterfugere, seu prorogare, det Apostolos negatiuos siue refutatorijs. Si autem videat quod grauamina sunt vera, & iniuste sibi illata, & non sunt irreparabilia, vel dubitat si est ita, vel aliàs fatigatus propter malitiam appellantis, vult se à tanto onere liberare, exhibeat appellanti Apostolos affirmatiuos seu reuerentiales. Adueniente igitur appellanti termino assignato, si Iudex nondum formauit Apostolos seu responsiones, vel aliàs non est dispositus, peremptorie potest rogare simul vel successiue vsque ad trigesimum diem, qui est vltimus terminus iuris ad exhibendum Apostolos assignatos.

Si autem formauit & est dispositus, potest statim dare Apostolos appellanti. Si igitur decreuerit dare Apostolos negatiuos, seu refutatorios, adueniente termino peremptorio assignato, exhibebit per modum, qui sequitur in scriptis.

ET dictus Iudex respondens præfate interiectæ appellationi, si dici appellatio mereatur, dicit quod ipse Iudex, & secundum canonicas sanctiones, seu etiam imperialia statuta, seu leges, processit, & procedere intendit, & à iuris vniuersque tramite non discessit, nec discedere intendit, minusque ipsum appellantem aggrauauit, nec aggrauare intendit, aut intellexit, quod paret per causas coloratas allegatas singulas decernendo. Non enim grauaui in hoc, quod cum cepit & captum tenuit: Quia cum sit sibi delatus de tali hæretica prauitate, & testes multos habeat contra eum, merito ipsum tanquam conuictum de hæresi, vel sibi vehementer suspectum, captum tenere debuit, atque debet, nec grauaui eum, quia dare ipsum noluit cautioni. Nam cum crimen hæreseos sit crimen de maioribus, & ipse appellans esset conuictus, & statim in negatiua nequaquam erat, nec est cautioni etiam maximæ dandus, si est & erat in carceribus detinendus: & sic discutiatur per alias rationes.

Quo

Quo facto, dicat sic: Quare apparet quod ipse iudex debite & iuste processit, & a iuris semitis minime deuiavit, minusque ipsum in aliquo aggrauavit: sed ipse appellans per quasdam causas coloratas atque fictas nititur subterfugere iudicium iniuste & indebite appellando: propter quae eius appellatio est frivola atque nulla, utpote a nullo grauamine interiecta, peccans enim in materia & forma. Et cum appellationibus frivolis nec iura defertant, nec sit a iudice deferendum, ideo dixit iudex ipse quod interiectam appellationem non admittit, nec admittere intendit, nec ei defert, nec deferre proponit: Et hanc responsionem offert dicto tali sic indebite appellati pro Apostolis negatiuis, & mandat inseri statim immediate post appellationem predictam eidem presentata. Et sic tradat notatio, qui appellationem eidem presentauit.

Quibus Apostolis negatiuis sic adhibitis appellati, statim iudex continuando ipsum suum officium exequatur, mandando eundem capi seu detineri, vel ipsum arrestando, vel terminum ad comparandum coram se eidem assignando, vel aliquid simile propter quod appareat, quod non desinit esse iudex, continuabitque processum suum, contra appellantem, quousque a iudice ad quem est appellatum sit prohibitus ne procedat.

Caveat tamen Iudex, quod nullam nouitatem faciat contra appellantem personam, nec ipsum capiendo, nec si captus est, carcere liberando, nec alias ab hora, qua fuit sibi appellatio presentata quousque Apostolos ei tradiderit negatiuos: Sed ex tunc, ut praedicitur, poterit, si iustitia hoc requirat, quousque sit prohibitus a iudice ad quem fuerat appellatum: Et tunc cum processibus clausis & sigillatis, & cum fide ac tuta custodia, idonea cautione, si oportuerit, remittat eum ad iudicem ante dictum.

Si autem Iudex exhibere decreuerit Apostolos affirmatiuos & reuerentiales, adueniente eidem termino peremptorio assignato ad dandum & recipiendum Apostolos: exhibebit per modum, qui sequitur in scriptis.

ET dictus Iudex, respondendo praefatae interiectae appellationi, si dici appellatio mereatur. Dicit quod ipse iuste, & prout debuit, in causa praesenti processum, & non alias, nec dictum aggrauatum se appellasse, aggrauare intendit. Quod patet per allegatas rationes singulas discurrendo.

Non omnino ipsum aggrauabit in hoc quod dixit, &c. discurret per causas singulas appellationis, meliori modo & cum veritate, qua poterit, respondendo.

Concludendo sic, quare apparet, quod ipse iudex dictum appellan-tem nullatenus aggrauauit, nec causam dedit eidem appellanti, metuens ne secundum eius demerita ad iustitiam procedatur, propter quod eius appellatio est friuola atque nulla, quia à nullo grauamine interiecta, nec ei est iure à Iudice deferendū. Verūm propter reuerentiam Sedis Apostolicæ, ad quā extitit appellatum, dicit ipse iudex, quod dictam appellationē admittit, eiq; defert, & deferre-intendit, totum præsens negotium ad sanctissimum dominū nostrū Papam, & sanctam sedem Apostolicam remittendo: assignando eidem appellanti certum tempus, scilicet tot menses proximè subsequentes, infra quos cum processibus, clausulis, & sigillatis, sibi per ipsum iudicem tradendis, vel aliàs data idonea cautione de præsentando, seu in Romana curia, vel cum fida & tuta custodia, eidem per ipsum iudicem exhibenda, habeat in Romana curia præsentare Domino nostro Papæ. Et hanc responsionē offert ipse iudex eidem appellanti, pro Apostolis affirmatiuis, & mandatur eam inseri immediatè post interiectam appellationē eidem præsentatam. Et sic tradet eam notario, qui appellationem eidem præsentauit.

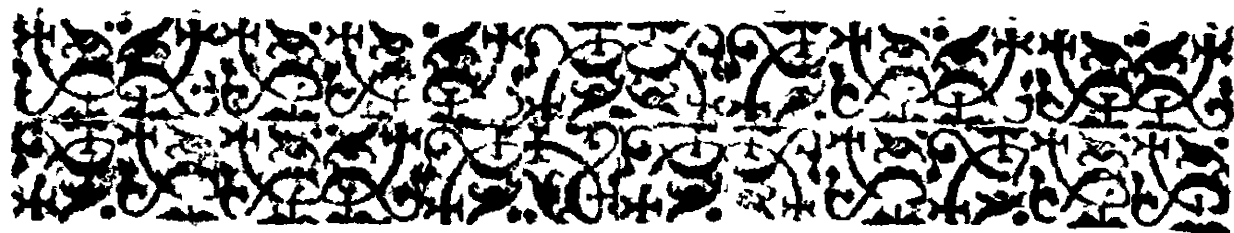
At tendat autem prudens iudex, quod mox, ut Apostolos reuerentiales appellati exhibuit, in causa illa pro qua ille appellauit, statim ipse desinit esse iudex, nec potest amplius de illa cognoscere, nisi sibi causa remissa per sanctissimum dominum nostrum Papam. Quare de causa illa se amplius non intromittat, nisi mittendo dictum appellan-tem per modum prædictum ad dominum nostrū Papam, assignando eidem terminum competentem, utpote unius mensis, duorum vel trium: quatenus interim possit se ad eundem disponere & parare, recipiatq; ab eo de comparēdo, & se præsentando in Romana curiam, infra eundem terminum assignatum, idonea cautione. Vel si appellans non potest illam præstare, mittatur cum fide & tuta custodia. Vel obligat se melius quo poterit, quatenus se infra terminum assignandū in Romana curia præsentabit domino nostro Papæ vel per ipsum non stabit.

Si autem iudex habet causam aliam, ac procedit contra eam in alia causa, in qua delatus non appellauit: In ipsa illa causa iudex remanet prout ante iudex: etiam si post admissionem appellationem, & datis Apostolis reuerentialibus ipse appellans accusatur & denunciatur iudici de alijs hereseos criminibus, de quibus non agitur in causa, pro qua appellauit, non desinit esse iudex, imò potest pro se ad informandum, & testes examinandum liberè, prout prius. Et finita prima causa, in Romana curia, vel ad iudicem remissa, potest procedere liberè in secunda.

Aduertant autem iudices, q̄ processus clausos, & sigillatos ad Romanam curiam mittant, iudicibus assignatis, qui iustitiam faciant, processus mentis actitatis. Nec Inquisitores ibi curent agere contra appellantes: sed dimittant eos prædictis suis iudicibus iudicandos: Qui iudices, si inquisitores nolint facere partem contra appellantes, procedant ex officio ad procuracionem appellantium, si voluerint expediri.

Aduertant etiam iudices, q̄ si ad appellantium instantiam citentur personaliter, & compareant, caueant tamen omnino litem non iurare, sed attendant processus exhibere, & totam causam ad illos reducere, & procurent vt citius poterunt remeare ne ibi tædijs, miserijs, laboribus & expensis, damnabiliter fatigentur: Sequitur namque damna Ecclesie, & hæretici confortantur, & ex post non inueniunt iudices tantum fauorem & reuerentiã, nec timentur, prout eorum præsentia facit. Item ipsi hæretici alij quicunque, videntes iudices in Romana curia fatigari, & detineri, erigent sibi cornua & contemnent, ac malignabuntur, & audacius hæreses seminabunt, & vbi agitur contra eos, simili modo appellabunt. Alij etiam iudices efficiuntur debiliores, ad negotia fidei prosequendum, & ad hæreticos extirpandos, metuentes ne per consimiles appellationes, tædijs, & miserijs fatigentur. Hæc omnia cedent in magnum præiudicium fidei Ecclesie sanctæ Dei à quibus singulis sponsus ipsius Ecclesie eam præseruare dignetur.

SEQUI.

SEQUITVR IN

PRÆCEDENTEM TRA-

CTATVM APPROBATIO ET

subscriptio Doctorum al-

mæ vniuersitatis

Colon.

IVXTA FORMAM PVBLCI

instrumenti.

IN nomine Domini nostri Iesu Christi, Amen. Nouerint vniuersi præsen-tes, publicum instrumentum lecturi, visuri, & audituri. Quòd anno à natiuitate eiusdem Domini nostri, Millesimo, quadringentesimo, octuagesimo septimo, Indictione quinta, die verò Sabbati, decima nona mēsis Maij, hora quinta post meridiem, vel quasi, pontificatus sanctissimi in Christo patris, & Domini nostri Domini Innocentij, diuinā prouidētia Papæ octauj, anno tertio, in mei Notarij publici & testium infrascriptorū, ad hoc specialiter vocatorum & rogatorum præsentia, personaliter cōstitutus, Venerabilis & religiosus frater Henricus, institutoris sacræ Theologiæ professor, ordinis prædicatorū, hæreticæ prauitatis Inquisitor, à sancta sede Apostolica, vnà cū venerabili & religioso fratre Iacobo Sprenger, etiam sacræ
Theolo

Theologiae professore, ac conuentus praedicatorum Coloniensium priore collega suo specialiter deputatus, pro se & dicto collega sub praeposuit atque dixit, modernus summus pontifex, scilicet dominus Innocentius Papa, praefatus, per vnam potentem bullam commisit ipsis inquisitoribus Henrico & Iacobo ordinis praedicatorum & sacrae Theologiae professoribus praedictis, facultatem inquirendi Apostolica auctoritate super quascunque haereses: praecipue autem super Haeresim Maleficarum modernis temporibus vigentem, & hoc per quinque ecclesias Metropolitanas, videlicet Moguntinensem. Coloniensem. Treuerensem. Salzburgensem. & Bremenensem. cum omni facultate contra tales procedendi, vsque ad vltimum exterminium, iuxta tenorem bullae Apostolicae, quam suis habebat in manibus, sanam, integram, illesam, & non vitiatam, sed omni prorsus suspitione carentem,

Cuius quidem tenor bullae sic incipit, Innocentius Episcopus seruus seruorum Dei. Ad futuram rei memoriam, summis desiderantes affectibus, prout pastoralis sollicitudinis cura requirit, vt fides Catholica nostris potissime temporibus vbique augeatur & floreat, &c. Finit autem sic. Datum Romae apud sanctum Petrum, Anno incarnationis dominicae Millesimo, quadringentesimo, octuagesimo quarto, Nonas Decembris. Pontificatus nostri anno primo.

Et quia nonnulli animarum rectores & verbi Dei praedicatores, publice in eorum sermonibus ad populum asserere & affirmare non vere-

bantur

bantur, Maleficas non esse, aut qui nihil in nō-
 cumentum creaturarum quacunque operatio-
 ne efficere possent. Ex quibus incautis sermo-
 nibus, nonnunquam seculari brachio ad pu-
 niendum huiusmodi Maleficas ainputabatur fa-
 cultas: & hoc maximum augmentum Malefica-
 rum & confortationem illius hēreseos. Ideo
 p̄fati inquisitores, totis eorum viribus, cun-
 ctis periculis & insultibus obuiare volentes, tra-
 ctatum quendam non tam studiosè, quàm labo-
 riosè collegerunt. In quo, non tam huiusmodi
 Prædicatorum ignorantiam, pro Catholicę fi-
 dei conseruatione repellere nisi sunt, quantum
 etiam in exterminiū Maleficarum debitos mo-
 dos sententiandi & easdem puniendi, iuxta di-
 ctę bullę tenorem, & sacrorum canonum insti-
 tuta laborarunt.

At quoniam consonum rationi est, vt ea quę
 pro communi vtilitate, fiunt, etiam communi
 approbatione Doctorum roboventur. Ideo ne
 p̄fati Rectores discoli, & prædicatores sacra-
 rum literarum ignari, estimarent p̄dictum
 tractatum, sicut p̄mittitur, collectum, minus
 benè Doctorum determinationibus, & senten-
 tijs fulcitum: eundem almę vniuersitati Colo-
 niensi seu nonnullis, ibidem sacre pagine, pro-
 fessoribus ad discutiendum & collationandum
 obtulerunt, vt si quę reprehensibilia, & à Catho-
 lica veritate dissona reperirentur eorum iudice
 sic refutarentur: quod tamen consona Catholi-
 cę veritati approbarentur: Quod subscriptis
 modis factum fuit.

In

In primis egregius dominus Lambertus de Monte, manu sua propria se subscripsit, prout sequitur.

Ego Lambertus de Monte, sacrae Theologiae humilis professor, Decanus pro tempore facultatis Sacrae paginae eiusdem studij Coloniensis, fateor, ac manu mea propria istum tractatum tripartitum, per me lustratum, & diligentet collationatum, quo ad eius partes primas nihil continere, saltem meo humili iudicio, quod sit contrarium, aut sententijs non errantium Philosophorum, aut contra veritatem sanctae Catholicae & Apostolicae fidei, aut contra Doctorum determinationes. à sancta Ecclesia approbatorum aut admissorum. Tertia etiam pars utriusque sustinenda & approbanda, quò ad illorum hereticorum punitiones: de quibus tractat, in quantum sacris canonibus non repugnat.

Iterum propter experimenta in hoc tractatu narrata, quae utriusque propter famam tantorum virorum praecipuorum, etiam inquisitorum creduntur esse vera. Consulendum tamen videtur, quòd iste tractatus doctis & viris zelosis, qui ex eo sana, varia, & matura cõsilia in exterminium Maleficarum conferre possunt, communicetur simul & Ecclesiarum Rectoribus timoratis, & conscientiosis duntaxat, ad quorum doctrinam subditorum corda in odium tam pestiferæ hereseos incitari poterunt ad cautelam bonorum pariter & malorum inexcusabilitatem atq; punitionem, & sic misericordia in bonis, & iustitia in malis luce clarius pateat, & in omnibus

Deus

Deus magnificetur, ipso præstante, cui laus & gloria.

Deinde ad idē venerabilis magister Iacobus de *Stralen* etiā propria manu sua subscripsit, in hunc modū. Ego Iacobus de *Stralen* sacrę Theologię professor minimus, post visitationem tractatus memorati, sentio cōformiter per omnia, his quę per venerabilem Magistrum nostrum Lambertum de Monte, Decanum sacrę Theologię superius annotata sunt: quod attestor hac scriptura manus meę ad laudem Dei.

Pariformiter eximius magister Andreas de *Oßtsensfurt* etiam propria manu se subscripsit, ut infra de materia oblatis tractatus, quantum prima faciē apparuit: Quod contestor manus meę scriptura, ad finem in eodem expressum promouendum.

Consequenter autem egregius magister Thomas de Scotia, similiter se propria manu sua subscripsit: prout sequitur. Ego Thomas de Scotia, sacrę Theologię Doctor, licet immeritus, conformiter sentio per omnia venerabilibus magistris nostris præcedentibus, in materia præfati tractatus, per me examinati, quod attestor manu propria mea.

Subsequenter & secunda subscriptio contra præfatos prædicatores incautos sic acta fuit. In primis positi fuerunt articuli prout sequitur.

Primò Inquisitores Hæreticę prauitatis, deputatos auctoritate Sedis Apostolicę, iuxta formam canonum, commendant magistri Sacrę Theologię subscripti: & hortatur quod dignen-

sur prosequi cum zelo eorum officium.

Secundò, quòd maleficia posse fieri permis-
sione diuina ex cooperatione Diaboli per Male-
ficos, aut Maleficas, non est contrarium fidei ca-
tholicæ, sed consonum dictis sacræ Scripturæ: i-
mò necessarium est, iuxta sententias sanctorum
Doctorum, illa quandoque posse fieri admit-
tere.

Tertiò, prædicare, erga maleficia non posse
fieri erroneum est. Quis sic prædicantes, impe-
diunt, quantum in eis est, opus pium inquisito-
rum, in præiudicium salutis animarum. Secreta
tamen, quæ quandoque ab inquisitoribus audiū-
tur, non sunt omnibus reuelanda.

Vltimò, exhortandi veniunt omnes principes
& quicumque Catholici, vt assistere dignentur
tam pijs votis inquisitorum, pro defensione lau-
dæ catholicæ fidei.

Demùm verò subscripti & superscripti Do-
ctores prædictæ facultatis Theologiæ, manibus
proprijs se subscripserunt, prout ego Arnoldus
Notarius infra scriptus ex reuelatione honesti
Ioannis Vorda de Mechlinia, almæ vniuersitatis
Colonensis Pedelli iurati, qui mihi hoc retulit,
audiui, & ex manibus etiam suprâ & infra scriptis
apparuit, vidi & in hunc qui sequitur modum.

Ego Lābertus de Montè, sacræ Theologiæ hū-
milis professor, ita sentio vt præscribitur, teste
hac manu mea propria. Ego Vdalricus Rriden-
ueiß. de Eslingen, sacræ Theologiæ professor no-
uissimus, vt præscriptum est, ita sentiendum, hac
manus propriæ subscriptione censeo. Et ego

G

Conradus

Conradus de Campis, sacrae Theologiae profes-
 sor humillimus, prout supra cum maioribus
 meis in idem concuro iudicium. Ego Cor-
 nelius de Breda, minimus professor ita sen-
 tio, vt praescriptum est, quod testificor manu
 mea propria. Ego Thomas de Scotia, sacrae
 Theologiae professor, licet immeritus, confor-
 miter sentio Venerabilibus professoribus praes-
 criptis, teste manu mea propria. Ego Theodo-
 ricus de Bummell, sacrae Theologiae humillimus
 professor, ita sentio, sic vt scriptum est per ma-
 gistros meos praescriptos, quod testor manu mea
 propria.

In assertione articulorum praescriptorum, co-
 formis iudicij sum cum venerandis magistris no-
 stris praecceptoribus meis. Ego Andreas de Och-
 senfurt, sacrae Theologiae facultatis professor, ac
 Theologorum vniuersitatis Coloniensis colle-
 gij minimus.

Nouissime autem & finaliter iam dictus ve-
 nerabilis & religiosus frater Henricus Instito-
 tis, inquisitor, habuit & tenuit in suis manibus
 quandam aliam literam pergamenam Serenissi-
 mi regis Romanorum, sigillo suo rubeo rotun-
 do, in capsula cereae, clauca impressa, impressula per-
 gameni inferius impendentis, sigillatam, sanam
 & integram, non vitiatam, non cancellatam, ne-
 que in aliqua sui parte suspecta, sed omni pro-
 fus vicio & suspicione carentem. Ita quod in fa-
 ciliorem expeditionem huius negotij fidei, idem
 serenissimus Dominus Romanorum rex pie-
 tatus, ipsam eandem Bullam Apostolicam supra
 tactam,

actam, tanquam Christianissimus princeps, tueri & defendere voluit, atque vult, & ipsos inquisitores in suam omnimodam protectionem suscipit.

Mandans & precipiens omnibus & singulis Romano Imperio subditis, ut in executione talium negotiorum fidei, ipsis inquisitoribus omnem fauorem & assistentiam exhibeant, ac alias faciant, prout in eadem litera plenius continetur & habetur.

Cuius quidem literę regalis principium & finis hinc infra annotantur in hunc modum. Maximilianus, Diuina fauente clementia, Romanorum Rex, semper Augustus, Archidux Austrię, Dux Burgonię, Lotharingię, Brabantię, Limburgię, & Geldrię, Comes Flandrię, &c. Finis verò. Datum in oppido nostro Bruxellensi, nostro sub sigillo, mensis Nouembris die sexta, Anno Domini Millesimo quadringentesimo octuagesimo sexto, regni nostri anno primo.

Desuper præmissis omnibus & singulis iam dictis, venerabilis & religiosus frater Henricus, inquisitor, pro se & collega suo antedicto, ipsis à me Notario publicum, seu publica instrumentum & instrumenta, in meliori formam petijt.

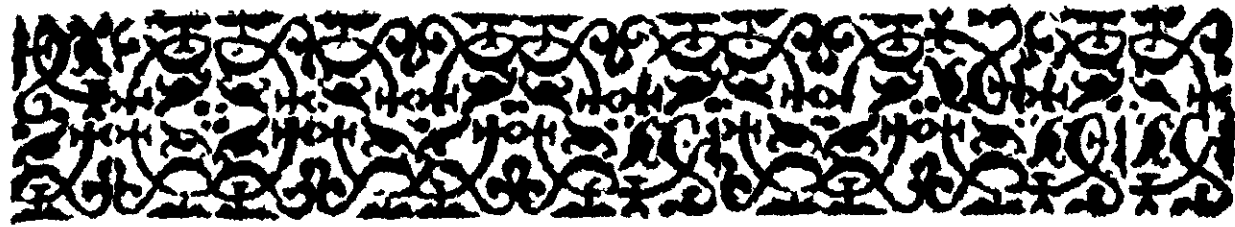
Acta sunt hæc Colonię, in domo habitacionis venerabilis magistri Lamberti de Monte prædicti, infra emunitatem Ecclesię Sancti Andreę Coloniensis sita, in camera negotiorum & studij eiusdem magistri Lamberti inferius. Sub anno Domini, indictione mensis, die & horis & pontificatus, quibus supra presentibus ibidem prædictis magistro Lamberto, & Ioanne Pedel-

Io: nec non honestis viris Nicolao Cuper de Ven-
toide, venerabilis Curie Coloniensis, Notario
iurato: & Christiano Vintzem de *Enstirchen* cle-
rico Coloniensis diocesis, testibus, ad premissa
fidem dignis rogatis & requisitis.

Et ego Arnoldus Kolich de *Enstirchen* cleri-
cus Coloniensis iuratus: Quia premissis omni-
bus & singulis, dum sic, ut premititur, fierent &
agerentur, vna cum prenomminatis testibus pre-
sens fui, eique sic fieri vidi, & ut prefertur ex rela-
te Pedelli audiui: idcirco presens publicum in-
strumentum, manu mea propria scriptum & in-
grossatum, & inde confeci, subscripsi publicavi,
& in hanc publicam formam redegi, signoque &
nomine meis solitis & consuetis signavi, & roga-
tus & requisitus in fidem & testimonium omnium
& singulorum premissorum.

F I N I S.

FR.

FR. IOANNIS NIDER
SVEVI, ORDINIS PRAEDI-
CATORVM, SACRAE THEO-

logiae Professoris, & hereticę pestis Inquisitoris: Liber insignis De Maleficis & eorum deceptionibus, singulari studio ex ipsius Formicatio ad explicationem presentis negotij selectus, & propter affinitatem, atque convenientiam materiarum alijs Malleis Maleficarũ, nunc primum nouiter adiunctus.

CAPVT PRIMVM.

Vnc per libellum quintum sub Formicarum proprietatibus de Maleficis & eorum deceptionibus agere placet. Sunt autem formicę in coloribus variz: Quia quedã nigre, aliz ruzę aut pallidę. Per colores autẽ talium varia conditio vitiorũ potest intelligi, quamuis ipsa animaha de se bona sint, sicut omnes Dei creaturę.

Simile a coloribus formicarũ ad vitia.

Sicut enim per albedinem & candorem vestium, secundum beatum Gregorium, virtutum puritas & mundicia: ita per colores declinantes ab albedine secundum maius, & minus virorum ferulentia, sacro testante eloquio consuevit accipi.

Per colores vestium indicantur in sacra Scriptura vitia.

Hinc est, quod beatus Ioãnes vidit in Apocal. 6. sub quatuor coloribus equorum vnũ nigrum. Nam primus albus, secundus rufus, tertius niger, & quartus pallidus fuisse describitur. Vbi per album Christi caro purissima: per rufum,

Equi diuer si colores in Apocalypsi explicantur.

quī sub specie religionis vel virtutis homines decipiūt. Per nigrum, qui manifesta habent vitia. Et per pallidum ad modum mortis colorati, persecutores bonorum secundum glossam debent intelligi. Incessores verò equorum talium trium, tres differentias Dæmonum, tales malos regentes homines designant. Quia omnes malorum hominū huius vitæ acies informantur & ducuntur per certos dæmones.

Piger. Desidero igitur noscere, primò, quot modis & qualiter Malefici & superstitiosi illisq, similes reguntur, equitantur & dementantur per Dæmones: quos non ambigo in vitis esse varios & malitia carbonibus nigriores: iuxta illud Threnorum 4. Denigrata est super carbones facies eorum & non sunt cogniti in plateis. *Theologus.* Humanus animus in huius vitæ exilio mole pressus corporis, & captus in eiusdem ergastulo, multimodis fantasijs deluditur de quibus dicitur in sequentibus. Quantum tamen præsentibus sufficit, tres possunt occurrere interiorum vel exteriorum apparentiæ sensuum raræ & admirabiles.

De tribus fantasijs & apparentijs sensuum.

Quidam enim vigilando vident mira ex Diuina gratia: alij per cerebri vitia: & alij ex Dæmonis astutia. Per primū constituuntur quidam Prophetæ. Per secundum decipiuntur tales maniaci. Et per tertium deluduntur multi Dæmoniacci. De primis tale dictum est lib. 3 Formicarij.

Mania ex melancholia.

Contingit tamen, & magnis peccatoribus Dei clementia aliquando ostendit animarum pœnas, quas hic manendo demeruerunt habere in vita alia. De secundis certū est dominum Albertum legentibus in tertio libro de somno & vigilia, & Auicennam & Galenum in suis medicinalibus quod ex vitio & debilitate cerebri & ex melancholia varia, infirmitas, quam vocant maniam, contrahitur naturaliter sine Dæmonis opere, per quam multa apparent homini, quæ in se nulla sunt, sed in imaginatione & phantasia tantummodo. De tertio autem sunt exempla innumera, quomodo deluduntur sensus hominum per Dæmones.

Armata acies noctu visa.

Piger. Audiuimus aliquando ab antiquioribus, eos, vt asserabant, vidisse nocturno tempore exercitus velut armorum, in varijs apparentijs armorum, equorum, rhedarum & similium: quid hoc veritatis habeat edoceri cupio.

Theologus. Monstra talia aliquando bella futura prænotificant: Aliquando per hoc Dæmones incautos decipiunt:

alij

aliquando etiam quales sint malorum pœna innuunt, de quibus omnibus exempla habemus tam in sacra Scriptura, quàm alibi.

Nam quando Iosue 2. primò terram p̄missionis ad cupiendum Hierichò intrauerat: vidit virum in agro stātem contra se, & euaginatū tenentem gladium, quo respondente q̄ princeps esset à Deo missus ad regendum Israël's exercitum, Iosue lapsus in terram, virum, verus Dei Angelum, veneratus est.

Sic & 2. Machabæorum 3. Cū Heliodorus mente spoliandi templum introisset, apparuit quidam equus terribilem habens infessorem, optimis indumentis adornatus. Isq̄ Heliodoro impetu priores calces illisit. Qui etiā insidebat, videbatur arma habere aurea. Alij etiam apparuerunt duo iuvenes virtute decori, optimi gloria, speciosiq̄e amictu, qui circumsteterunt eum, & ex vtraque parte flagellabant eum sine intermissione multis plagis.

Sicq̄e etiam ibidem quinto capite ante immanissimā p̄secutionem Israël, factam per Antiochum dicitur, conrigit per vniuersam Hierosolymorum ciuitatē videri diebus 40. per aëra equites discurrentes inauratas stolas habentes, & hastis quasi coire armatis, & cūsus equorum per ordines digestos, & congressiones fieri cominus, & scutorum motus, & galeatorum multitudinem gladijs districtis, & telorum actus, & aureorum armorum splendore, omnisq̄ generis loricarum. Quapropter omnes rogabant in bonum monstra conuerti.

Et ibidem iam finita p̄secutione, cū Iudas Machabæus in p̄lio consisteret, apparuerunt aduersarijs de cœlo viri in equis, frenis aureis, decorum ducatum ludæis præstantes: de quibus duo Machabæum medium habentes armis suis circumseptum incolumen conseruabant. Ibidemq̄ 11. procedentes Iudam cum suis in aliud bellū Israël's apparuit præcedens eos eques in veste candida, armis aureis, hastam vibrans. Et capitulo vltimo ibidem vidit Onyam & Ieremiā sibi gladium porrigentem pro victoria.

Sic etiam territo famulo Helisæi, qui vidit Syros montem circundare in infinita multitudine, oratione facta, ut oculi famuli aperiretur, vidit idē montem plēnū equorū & currū igneorū in circuitu Helisæi, vnde & dixit, Noli time-

*Armatu vis
comparet Iosue.*

Angel' equi

Angeli flagellantes.

*Acies in aëre
visa.*

Angeli custodes exercitus.

*Exercitus
Angelorum
custodes p̄p̄-
rum.*

te plures enim nobiscum sunt, quam cum illis. 1. Reg. 6.

Similia legimus de visis armatorum exercitibus in aere euerisionem ultimam Ierosolymorum, factam per Titum & Vespasianum. Nam Iosephus libro septimo, de bello Iudaico, dicit de eodem. Supra ciuitatem Sidus stetit gladio simile, & per annum perseuerauit: Cometes ante solis occasum visi sunt in aere, ferrei currus totis regionibus; & armatae acies circumfusa: & plura ibi ponit similia.

*Sidera forma
gladij Currus
ferrei.*

*Coruscās san-
guis in aere.*

Similiter ante effusum sanguinem Christianorum tempore Gothorum vel Longobardorum in Italia visae sunt praefatae acies, ut refert beatus Gregorius in Homilia super illud Lucae 21. Erunt signa in Sole & Luna: Priusquam, inquit, Italia gentili gladio ferienda traderetur, igneas in caelo acies vidimus, ipsum, qui postea humani generis fusus est sanguinem cotulcante.

*In quē finem
appareant
exercitus cae-
lestes.*

Ex quibus iam liquet exercituum apparentias Dei nutu futura uertarum mala praeferre, ut ijs aut spes uictoriae apud eos, quae meruerunt, acquiratur, aut a malignis hominibus poena Diuina agnoscat, aut apud bonos & innocentes patientiae scutum contra infausta accipiat. Quae omnia Dei munera sunt, a thesauro Diuinae prouidentiae huic mundo transmissa.

*Prodigia visa
ante bellum
Bohemicum
sive Hussiticū.
Pugnantium
irruptiones
auditi.*

Praeterea eo tempore quo regno Bohemiae & adiacentibus sibi partibus, per diuersarum sectarum tam in fide, honore & rebus ac hominum caedibus iactura grauissima imminabat, prout multis Germaniae episcopis praesentibus in Nuremberga, a Domino Petro Episcopo Augustensi, viro fide digno audiui, circa metas regni praefati nocturno tempore versus vallem quandam auditi sunt clamores & congressiones equestrium virorum, induti varijs coloribus visi sunt saepius. Quidam enim equorum infessores rubris, alij nigris & similibus erant induti coloribus. Stupebant ex ijs plerumque, & diuersi variae haec interpretabantur.

*Cum portētis
non locandū.*

Fuerunt pro tunc duo armigeri audaces satis in castro non multum distanti a loco monstrorum, quae omnino scire volentes, quae veritatis sibi visa praetenderent, nocte quadam versus vallem, ubi solita videre conspexerunt, iter accipiunt: Antequam autem ijs appropinquate auderent, copulatus vnus dixit alteri: Sufficiat nobis ista vidisse, ego ijs non proximaboidictum est veterum, cum talibus nullū debere locari.

locari. Quem alter velut pavidum increpās, equum pupu-
git, & cum eo congressu omnibus antedictis exercitibus
appropinquavit: De quibus vnus egrediens caput audaci
illi amputauit, & ad suos redijt: quo viso ille qui timidus
substiterat fugam inijt & funesta noua nunciauit. In cra-
stino autem truncatus reperitur, & caput quidem in valle
vbi acies visæ fuerant, nullius hominis autem vel equi ve-
stigium repertum est, sed tantummodo in lutosis locis si-
gna quædam & vestigia auium visa sunt.

Praeterea pictotem quendam in Ecclesia nostra Colum-
baniensi laborantem habuimus, infirmitatibus tribus læsū.
Nam in colore mortuo videbatur similior quàm viuenti,
semisurdus fuit audiu, & mulrum in lingua balbutiens.
Quas infirmitates cum audissem sibi per quoddam phan-
tasma inflictas, à pictore quæ sequuntur ipse audiui. Cum,
inquit, iunior in taberna cum socijs versus noctem conui-
xissim, nocte tertia solus iter arripui accinctus gladio, &
versus villam aliam, quam mihi nominauit, properaui: vi-
sum est autem mihi cum essem inter vineas, quædam ter-
ribilia obuiate non tu ipso itiuere, sed propè viam. Quo fa-
cto: de itinere salij, gladium eduxi, & versus locum phan-
tasmatis iuuenili fatuitate & vini calore animatus percus-
si in incertum. Cum autem neminem viderem in ipso ictu,
aërem nescio quem me pertranscurrentem sensi, quo statim
infectus, quas in me videns infirmitates trinas contraxi.

Tempore etiam quo sacri imperij electores in causis fi-
dei pro bonis regni Bohemię dietam in Nuremberga cele-
brarent: conuenerunt in eadem materia quadam die simul
vno in conclau multi Episcopi, & tam sacrae pagine quæ
Canonici iuris quidam Doctores. Ibi enim Archiepis. Ma-
guntinus fuit, itemq; Episcopi Herbipolensis, Augustensia
& si bene memoror, Bambergensis: Et ego inter hos infe-
rior & minimus. Seclulis igitur secularibus post finem tra-
ctatus fidei dominus Maguntinus, de quo præmissi vir ma-
gnæ industriæ & fide dignus, corā præfatis q̄ sequitur reci-
tauit. Nominauit enim nobis quendam Rheni sibi bene
notum milite, cuius pro tunc filius vivebat, qui miles, super
omnes penè inferioris Alemaniz nobiles semper extiterat
minus, in rebus bellicis imperterritus: gerebat, autē & pa-
tiebatur nonnunquam propter suam animositatē vel for-
titudi-

*Explorant
monstrorum
caput praci-
ditur.*

*Morbi inflicti
Pictori Col-
mariensi à
phantasmate
quodam.*

titudinem ab alijs graues guerras, propter quas nō semper
 de die, sed nocturno tempore ad loca sibi comoda equi-
 tare solebat. Hic igitur quadam nocte coassumptis famulis
 per siluam circa Rhenum equitare voluit, & principium
 eiusdem intravit. Antequā verò finem siluæ haberet, ultra
 quā cāpus latus iacebat, prout moris est eorū qui verentur
 insidias, præmisit famulū vt in termino siluæ videret, an ne
 in campo insidiæ aliqua essent: Luna in splendēte, vel astris
 lucentibus hæc videri poterant. Famulus igitur cum per ar-
 borum ramos exploraret commissum, vidit per cāpi longi-
 tudinem exercitum satis mirabilē appropinquare in equis:
 quo viso considerata nuntiauit militi, qui ait: Stemus mo-
 dicum, quia verisimile est, pro huius exercitus posterioris
 custodia subsequētos alios. Ad hos properabimus, & an
 inimici sint, qui præcesserunt, an amici expectemus, nec
 paucos timebimus. Deinde morula transacta, de sylua cum
 suis miles recessit, in campum venit, & neminem nisi quē-
 dam equestrem, in equo sedentem, & in manu alium ducē-
 tem equū eimius sequentē suos intuitus est. Ad hunc eū
 miles venisset, quis esset quæsiuit in hæc verba. Nunquid
 tu cocus meus es? Ita enim sibi à lōginquo videbatur, pat-
 lo etiā antea cocus eiusdem militis vltima functus fuerat. Quo
 respōdit: Sum domine; Quid, ait miles, hāc facis? & qui sunt
 hi qui præcesserunt? Cui defunctus respondit: Domine hi
 qui præcedunt sunt nobiles & armigeri tales & tales (mul-
 tos enim nomine expressit proprio) quos oportet & me cū
 eis ista nocte esse Hierosolymis: quia hæc poena nostra est.
 Et miles iterum: Quid sibi vult equus iste quē ducis nullo
 insedente? Ad vestrū respondit obsequium erit, Si mecū ad
 terrā sanctā venire velitis. Securus esto, te per fidē Christia-
 nā recedendo & reuertendo vos viuū reducā, si meis obtē-
 perabitis monitis. Tunc miles ait, Diebus meis mira attē-
 tau, his hoc addā etiā mirabile. Dissuadētibus igitur illud
 famulis de equo proprio miles prosiliit, defuncti equam
 ascendit, & ab oculis famulorū vterque equester subtractus
 est. Sequenti autē die, famulis iuxta condictum expectanti-
 bus, miles & defunctus redierunt ad locū vbi primū cōue-
 niāt. Tunc defunctus militi ait, Me phantasma omnino
 fictū illa fuisse credatis; duo quæ vobis de rara reseruate in
 meī memoriā; vnde protulit mappulā parū de salaman-
 da.

*Miles nobilis
 cum spectro
 quodam Hierosolymam
 eques proficis-
 citur.*

*Dona à spe-
 ctro militi
 data.*

dra, & cultellum in vagina. Primum, inquit cum immundam fuerit igne purgare, nec ei nocebit. Alterum caute tracteris: quia ab eo vulneratus intoxicatus erit. Et ita defunctus ab oculis militis euanuit.

Ex his prudens Lector colligere poterit nocturnos exercitus nonnunquam videri à bonis & à malis. Qui autem latius de talium natura scire cupit, legat deinde domini Vuilhelmi Parisiensis partem ultimam de vniuerso, & me ab eiusdem sententia declinasse non videbit.

Vuilhelmus Parisiensis de vniuerso.

Piger. An animæ defunctorum sua exeunt receptacula, & si sic quæ hoc facere possint, & etiam quis præfatas apparitiones faciat bonus vel malus angelus quaero. *Theologus.* Sanctus Doctor tibi desuper respõdet in 4. dist. 45. q. 1. sic dicens, (sed pondera verba, quia grauida sunt sententijs) Secundum inquit dispositionem diuinæ prouidentiae aliquando animæ separatae à suis receptaculis, egressæ cõspectibus hominẽ præsentantur: sicut Augustinus probat libro de cura pro mortuis, & de bonis exemplificat, vt de sanctis in celo. Et hoc etiam credi potest, q̃ aliquando de damnatis contingat, q̃ ad eruditionem hominum & terrorem permittuntur viuentibus apparere, aut etiam ad suffragia expetenda, quantum ad illos, qui in purgatorio detinentur, vt per multa exempla patet 4. libro Dialogorũ beati Gregorij. Nam glorificati, quando volunt, sed alij non nisi quando permittit Deus nobis apparere possunt, quia si ita sunt pœnis oppressi, vt de sua miseria magis doleant quàm eurent viuus apparere. Et quamuis aliquando animæ sanctorũ vel damnatorum præsentialiter assint vbi apparent, non tamen credendum est hoc semper accidere. Aliquando huiusmodi apparitiones fiunt vel in dormiẽdo vel in vigilando, operatione bonorum vel malorum spirituum ad instructionem vel deceptionem viuentium. Sicut etiam & viuus homines aliquando alijs apparẽt & eis multa dicunt in somnis, cum tamen constet eos non esse præsentem, sicut Augustinus per multa exempla probat libro de cura pro mortuis agenda. Hæc de Thoma.

An defunctorum animæ sua exeant receptacula.

Anima mortuorum, suffragia petentes viuorum.

Anima penitens obruta magis de sua miseria dolent, quàm eurent viuus apparere.

C. A. P.

*Formicae in
publico aedifi-
cates multum
inquietantur.*

Ornices quae domos aedificant extra solitudines prope homines vel bestias deuastationes saepe patiuntur. Nam modo hominum curiositate, modo pecudum conculcatione, nunc canum inuestigatione, nunc etiam auium comestione, & alijs diuersis deturbationibus in mundo vel prope mundum nidificantes inquietantur. Eisq; accidit sicut grano illi, quod secus viam cecidit, & uenerunt uolucres & comederunt illud: Matth. 13. Venit enim malus, id est, Diabolus, dicit glossa, & rapit quod seminatum est in corde eius. Hic est scilicet ager, qui seminatus est secus viam; ita exponit ipsa ueritas Christus.

*Diabolus hu-
mana satia-
tur morte.*

Memorandum est in proposito uerbum allegatum Beati Gregorii 31. mora. supra libro 4. huius Formicarij, quinto cap. quo dicit super isto. Struthio obliuiscitur qd pes conculcet oua, & bestia agri conterat ea. Quid, inquit, in pede nisi transitus operationis accipitur? Quid in agro, nisi mundus iste signatur, de quo in Euangelio Dominus dicit, Ager autem est mundus. Quid in bestia, nisi antiquus hostis exprimitur, qui huius mundi rapinis insidians, humana quotidie morte satiatur.

*Que domum
contra Diabo-
lum muniunt.*

Possunt autem per formicas istas, qui stulte domum prope hostes collocant, hi homines intelligi, qui domum & habitationem propriam contra insidias Diaboli Ecclesiasticis ceremonijs non studiosè muniunt. Nam aqua benedicta, omni Die Dominica prout ipse Exorcismus notanter in habitationibus fideiū deberet aspergi, & sal exorcisatum pro tunc fideliter sumi: Se & sua, mane & saepe quisq; fidelis crucis caractere insignire, & à peccatis praesertim grauibus se immunem custodire, Angelumq; proprium saepe pro tutela inuocare, cum Diuino auxilio.

*Vnde Demo-
nes in quibus-
dam aedibus
tumultuatur.*

Piger: Iam concilio, unde fortassis quibusdam plaga quaedam uenit, ut in eorum habitationibus Daemonum tumultus saepe inquietudines ponant admirandas.

Theologus: Haec multis ex causis permittit Dei iustitia, aut misericordia, non tamè semper ex obmissione alicuius de praetactis circumstantijs, sed aliquando pro merito acquiescendo patientiae. De primo sume taliusmodi exemplum.

In minori Basilea paulo ante praesens generale consilium domi

domiciliū habuit quidā vir de mala vita & fortè de Maleficis satis suspectus: filiam hic habuit, quam in domo iuueni cuidam nuptui tradidit, & tandem senex pater egrotare cepit. Ad filiamq; & ad filiastrum demōstrato quodā scrinio dixit. Hoc, ait, vasculum nō moueatis, alioquin pœnitentia ducemini, sed in loco stare permittite post meū decessum: Et ita in breui vetulus expirauit. Transacto autem tēpore plurimo nec filia nec eius maritus magnipēdit patris iussum. Sed de domo priori in aliā domūculā se transferētes: scriniū, quod satis modicū fuit, portauit extra domū, versus nouū hospitium, sed in ipso itinere tanti ponderis esse cepit, vt in ipso viriles artus deficerēt, & exinde vxorē pro adiutorio inuocauit. Hæc autē vxor an postmodū in domo scriniū aperuerit, vel quo alio modo incautē se circa vas habuerit, obliuioni tradidi. Vnum cōstat, q̄ in domum nouā cū infantulo, quē genuerāt parentes prædicti uenerunt. Et ecce subito vxor velut rabida super cunas infantis irruit, eū necare uolens. Quod maritus intues, vi vxorē inuasit, & eā à Dæmone obsessam esse didicit: qui cū exorcizaretur minatus est Dæmō, se non exiturū nisi eā necaret; & ita factum est super exorcistæ manibus. Altera die maritus per viam stratę incedens publicè, casum lapidis recepit inopinatissimè de superiori parte cuiusdam cānalis cadentis, & in facie, cooperatione, vt videbatur, Dæmonis percussus est tam deformiter, vt homo vix videretur esse.

In Argentinensi diœcesi duæ sorores vna cohabitabant domo: senior Margareta, iunior verò Barbara vocabatur. Senior matura, deuota & experta satis erat, & ambæ castitatis propositum habuerunt; & ideo hostē eis insidiantem Dæmonē palam & clam multis annis sustinuerunt. Clam aliquando per vocem serpentis iuniorem Dæmon sequebatur vbi incessit in domo; aliquando versus aures sibi clamitabat, nonnunquā sonitus & strepitus terribiles faciebat quousque extranei etiam talia perciperēt, qui domum eandem intrauerant gratia alicuius operis expediendi.

Appropinquabat post tres circiter annos festū omnium Sanctorum, super quo senior, quæ valdè deuota fuit, confiteri volebat: hanc dum sacerdotem in Ecclesia velle accedere gratia confitendi, quidam malignus spiritus impulit ictu quodam tam valido, vt ferè ad terram caderet: nec ta-

*Res gesta in
muni Basile
lea de Dæmo
ne in scrinio.*

*Res gesta in
Diœcesi Ar
gentinensi, de
virginibus
obsessis.
Quæ anti
quæ serpens
vocator.*

Quia Beelzebub vocatur.

men virgo à proposito destitit, sed postmodum confessa est, non curans impulsam Dæmonis, quem tamen graviter senserat infra modicum tempus: postea sub specie magnæ mûscæ venit aliquotiens Dæmon auribus se appendens iunioris: aliquando per dorsum eius extrinsecus: aliquando verò capiti infidebat. Et quodocumque sibi appropinquare voluit, prius ad spatium modicum sonitu quodam signum dare solebat sui aduentus.

Tandem cum iunior quadam nocte in ira notabili se ad lectum posuisset, ob quâ causam nescio: venit more solito Dæmon, qui virginem possedit: & in capite tam validè pressit, ut putaret se perdidisse usum rationis. Hoc autem cõiacenti sibi sorori indicavit, sed illa eam iuuare de cetero non valebat. Nihil præterea post hanc obsessionem inquietudinis auditum est in domo, sed in vigilia Paschæ, & in sacris noctibus sequentibus iuuenis crudeliter à Dæmone vexabatur.

Hæc cum ad me deducta esset (semper enim utebatur ratione) adhortatus sum ut confiteretur mihi sacramentaliter. Quod cum prompto animo & deuoto incepisset, ita Dæmon se eius immergit faucibus, ut nullatenus loqui valeret concepta, probabam autem postea per certa verba an aliqua lateret fictio foeminea. Sed luce clarius Diabolum in ea intuebar certis ex signis.

Piger. Scio quod per exorcistam tentatum fuit, quicquid circa eam fieri potuit, ut liberaretur, & tamen non fuit liberata à Dæmone protunc: quæ ergo causa huius fuit.

Quot excusis quidam à Dæmonibus non liberentur.

Theologus: Sex ex causis aliquis non liberatur, aut propter paruitatē fidei offerentiū: aut propter peccata Dæmoniū sustinentiū, aut propter accommodata remedia adhibere negligentiū: aut propter exorcistæ aliquod in fide vitium, aut propter reuerentiam virtutum in alio existentium.

Incredulitas parentum impedit quo minus Dæmon exturbetur.

De primis duobus habes exemplum, Matth. 17. Et Marci 9. In parte vnicuius filij sui lunatici & discipulorum in Christi præsentia. Primò enim offerens & turba fide carebat, vnde pater cum lachrymis oravit: Credo Domine adiuua incredulitatem meam. Et ad turbam Iesus ait: O generatio incredula & peruersa, quousque ero vobiscum. De secundo videlicet de sustinente Dæmoniū, Iesus increpabat eum, scilicet filium: quia ut beatus Hieronymus ibi dicit, propter peccata sua à Dæmone fuerat oppressus.

De

De tertio, de neglectu debitorum remedium, patet, quia non fuerunt parentes boni & perfecti viii. Vnde Chrysostomus ibi dicit: Columnae fidei non aderant, videlicet Petrus, Iacobus, & Ioannes. Sed in transfiguratione Christi iam praesentes erant, nec oratio & ieiunium aderant, sine quibus Christus ait: Hoc genus Demoniorum non eicitur. Vnde Origenes ibi dicit. Si aliquando oportuerit nos circa curationem tale aliquid patientium permanere, non admiuemur, nec interrogemus, nec loquamur quasi audienti spiritui immundo, sed abigamus ieiunijs, & orationibus spiritus malignos. Et glossa dicit: Hoc genus Daemonij, id est, ista carnalium voluptatum mutabilitas, ad quam scilicet spiritus ille inclinabat non vincitur nisi spiritus oratione confirmetur, & caro per ieiunium maceretur.

Tres Columnae fidei Apostolica.

Ieiunia & orationes Daemonibus resistunt.

De quarto exorcistae vitio praesertim in fide patet ibidem de Christi discipulis compraesentibus; vnde postea secretò discipuli querentes causam suae impotentiae. Respondit, propter incredulitatem vestram; Amen dico vobis, si habueritis fidem sicut granum sinapis, dicetis monti huic, transi & transibit. Vnde Hilarius: Crediderunt quidam Apostoli nondum tamen erant perfectae fidei. Nam Domino in monte demorante, & ipsis cum turba residentibus, quidam tepore eorum fidem relaxauerat.

Defectus in Exorcizante

De quinto patet in vitis patrum, vbi legimus aliquando obsessos non liberatos per sanctum Antonium; eius autem discipulum Paulum liberasse.

De sexto patebit infra, vbi de maleficiatis habebimus. Piger. De inquietantibus domos da exempla.

De Daemonibus inquietantibus domos exempla

Theologus. Vix iam decem sunt anni transacti, quod in ciuitate Nurembergensi monasterium nostrum Ordinis sanctae Catharinae dictum, cum extrema difficultate reformabatur per undecim illuc transmissas deuotas reformatrices ab alio reformato loco. Fuerant enim omnes sorores in dicto monasterio ad reformationem inuolutatae, & pro se complices sibi in ciuitate non paucas habuerunt. Postquam igitur locus regulariter clausus est, & ceruicosa gens sexus fragilis colla iugo submitit obedientiae; venit in monasterium quidam Demo, qui primò sonibus nocturnis insolitis moniales quasdam infestabat. Quod cum ad me venit, persuasi ut talia non crederent esse à Demone, sed à muribus & ghribus,

Moniales S. Catharinae Nurembergae à Demone vexatae.

vel

vel ex debilitate capitis : quia deliramenta suspicabat affuisse mulierum.

Aliera nocte venit Dæmō, & vnā de ijs quæ rebelles extiterant, vt puto sacristanam, matutinas pulsare volentem, ita compressit, vt eadem die putaretur sepulturæ tradi debere, & tandem tam de die quàm de nocte sic inquietabat conuentum præfatus Dæmon, vt per totam noctem oporteret per vices custodias vigilantium sororum ponere, quia nulla audebat sola incedere. Fuit autem totus stupidus effectus sexus mollis & foemineus, ita vt neque ego scirem quid cum eis essem factururus: tamen orationes priuatas singulis iniunxi & publicas, patientiam habere prædicaui, & vt in domino confiderent sæpè suasi.

**Bonus finis
vexationis
Dæmonij.**

In præfato verò opere, licet Dæmonis malitia aliquid acquireret (quædam enim dixerūt: Ecce quando latam viā & antiquam ambulauimus, hæc nobis nunquam acciderunt.) Sed tamen per Dei gratiam Diabolus plus perdidit hoc in ludo quàm acquisierit. Quia quasdam ceruicolas foeminas, quas ad plenum pietas reformatarum non valebat trahere, hoc phantasma adedè terruit, vt totius vitæ suæ facinora confiterentur sacramentaliter, vestes veteres deponerent, & nouas secundum ordinis formam induerent, & in aliam vitam nouam se transformerent. Hoc cum Dæmon videret, tandem per Dei gratiam destitit, & nescio quò deuenit.

Tempore Constantiens. concilij in curia sororum deuotarum, quæ canonice regulares sunt, & vocatur monasterij Pilluruet propè Nurembergam, Eystetensis diocæses, quidam spiritus nocturnis temporibus multos inquietare solebat, sed monasterium sororū ab intra nullatenus perturbabat, in domo verò Capellani & locis eidem conuicinis molestus multis exitit quibusdam strepitibus & sibilis ac pulsibus, non multum excellentibus, sed manifestis, aliquando enim ad parietes percutiebat, aliquando verò ioculator varias mimorum fistulas, vt videbatur flabat, & talia non nociua multum faciebat.

**Fistulans
Dæmon.**

Quidam interea frater de Conuentu Nurembergensi deuotus, & inde notus, circa festa quædam petitus est, vt Capellanum in Diuinis iuuaret, qui cum in superioriē partem domus poneretur, & spiritum ignoraret, nocte phan-

asma

tasma sensit quòd sibi tunicam, quam circa se positam ha-
 buit, abstraxit. Et exinde frater clamare cepit: Fures, fures,
 succurrite homines. Hoc campanarius qui in eadem domo
 iacebat audiuit: & negotium intellexit, lumen accendit &
 clamantem adit, eumque stupidum reperit, & vestimen-
 ta, quibus tectus fuerat, distincta vidit per spiritum in ca-
 mera. Scapulare autem fratris nullibi reperire potuerunt
 quousque tandem foramen quoddam satis paruum in pa-
 riete conspexerunt. In illud enim spiritus ille scapulare stri-
 ctissimè conuolutum & glomeratum abscederat. Finito ve-
 rò anno vno aut euiciter phantasma illud abscessit.

*Demon exuēs
 fratrem sca-
 pulari & ve-
 stibus.*

Psiger. Quales, quæso, mihi dicas, illi spiritus sunt, qui sic
 inquietant homines: an animæ sunt separatæ vel maligni
 spiritus Dæmonum.

Theologus. Prout ex fine præcedentis capituli elicere po-
 test, animæ non sunt verisimiliter, sed omnino Dæmones,
 qui in multiplici sunt differentia. Nam quidam peminem
 possunt lædere grauitei saltem, sed solùm principaliter ioc-
 ulationes exercent. Alij incubi sunt vel succubi, premen-
 tes nocturno tempore homines, vel peccato luxuriæ coin-
 quinantes eos; alij verò sunt, qui homines lædendi vel ne-
 candi habent potestatem. De quibus ita dicit Cassianus
 collati. sereni. i. Tot esse immundos spiritus quot in homi-
 nibus studia non dubiè comprobantur. Nam nonnullos eo-
 rum, quos etiam paganos vulgus appellat, ita seductores
 & ioculatores esse manifestum est: vt certa quæque loca
 seu vias iugiter obsidentes, nequaquam tormentis eorum,
 quos prætereuntes poterunt decipere delectentur, sed de-
 risu tantummodo & illusione contenti, fatigare eos potius
 studeant quàm nocere. Quosdam verò solummodo in no-
 cius incubationibus hominum pernoctare. Alios ita esse
 furori ac truculentia deditos, vt non sint contenti illorum
 tantummodo corpora, quos possederint; atroci dilaceratio-
 ne vexare, sed etiam irruere super eminus transeuntes, at-
 que affligere illos læuissima cæde festinent, quales illi in
 Euangelio, videlicet Matth. 8. describuntur. Similia dicit
 Vuilhelmus vbi supra de vniuerso.

*Differentia
 multiplex
 Dæmonum.*

*Dæmones pa-
 gani.*

*Ioculatorij
 Dæmones.*

*Truculentis-
 simi Dæmones*

Rigus graue ouis formicarum superueniēs prolem impedit, aut nasci retardat, vel in toto necat: Niuium enim algor & frigoris magnitudo vitam adimit uiuentibus & uiuificandis saepe nocet.

Per frigus corda charitatis calore destituta intelliguntur.

Diaboli niui comparantur.

Quid significant duplex vestes domesticorum Ecclesiae.

Quot modis Malefici nocere possunt.

In frigore autem malorum corda intelligi possunt, quae calore charitatis & à sole iustitiae aliena, torpore malitiae vel perfidiae sunt plena: quo contra de forti muliere Prou. ultimo dicitur, Non timebit domui suae à frigoribus niuis. Vbi glossa, Frigora niuis sunt corda malorum perfidiae torpore algentia. de quibus dicitur videlicet Matth. 23. Quoniam abundauit iniquitas refrigeret charitas multorum, quae corda niue illa opprimuntur, quae ob superbiam de caelo corruentes in tenebris adhuc velut Angelum lucis ostendere praesumunt, & habitum niueum praefereunt, quod Dei & angelorum eius proprium est, scilicet niueo habitu suae virtutis claritatem signare.

Non timebit autem domui suae à frigoribus niuis haec mulier, quia credidit Deo dicenti, quod portae inferni non praeualebunt aduersus eam. Omnes enim domestici eius vestiti sunt duplicibus, sapientia scilicet ad haereses reuelandas, & patientia ad tolerandas per totum hostium pugnas. Vel vestiti sunt duplicibus, quia promissionem habent vitae, quae nunc est, & futurae. Nunc adiuti à Deo ne deficiant, tunc autem in beatitudine Diuina visione ditati. Item vestiti sunt duplicibus, vna veste operis, altera mentis, fide scilicet & factis, Sacramentisque redemptoris imbuti & exemplis. Haec in glossa.

Per frigus igitur, quod proliferationi formicarum est noticiu, Maleficarum superstitiones accipere possumus. Maleficus enim dicitur quasi malefaciens, vel male fidem seruans, & utrumque in Maleficis, qui superstitionibus & operibus proximum laedunt satis reperitur.

Priger. Superstitionum ex beato Isidoro scio multae sunt species, sed quia de Maleficis mentionem fecisti: Quot modis nocere possint proximis nunc edicito.

Theologus. Septem mihi modi occurrunt, quibus ex parte eorum quae sunt hominis nocere possunt, sed nunquam nisi Deo permittente: Neque eo quo nocere dicuntur tempore actionem

actionem vel passionē per se immediatē inferunt, sed per verba ritus vel facta quasi per pacta innita cum Dæmonibus, ledere dicuntur. Nam potius Dæmones hæc & immediatē læsua inferunt.

Vnus igitur modus est, quo amorem malum ingeruat viro alicui ad mulierem aliquam, vel mulieri ad virum. Alius est quando odium vel inuidiam in aliquo seminare procurant. Tertius est in ijs, qui maleficiati dicuntur, ne vi generatiua uti valeant ad foeminam, vel viceuerſa femel læ ad virum. Quartus modus est, cum in membro aliquo hominem egrotare faciunt. Quintus cum vita priuant. Sextus quando vsu rationis aliquem priuant. Septimus, cum quocunque prædictorum modorum aliquem in suis rebus vel animalibus ledere querunt cum effectu.

Piger. Peto de his funditus omnibus informari, quia quidam talia aut negant omnino, aut causis naturalibus solum ascribunt, aut in parte non ea concedunt.

Theologus. Funditus noscere talia ad modicum vtile esset, imò fortè quibusdam noceret, oporteret enim prohibitos inspicere libros, vel superstiosa aliqua quæ conscientiosum esset in tãta temporis egestate perlegere. Nec opus est scire talia latè, tibi præserum, qui ex conditione status ad id non obligaris.

Verumtamen exēpla tibi tradam, & doctrinas aliquas petito tuo accommodas, quas habeo partim à Doctonibus nostræ facultatis, partim etiam per experientiam cuiusdam probi iudicis secularis & fide digni, qui quæstionibus & falsionibus ac publicis experientijs & priuatis talia multa didicit, cum quo latè & profundè sepe contulit, domino Petro videlicet ciui Bernensi in Lausanensi Diocesi, qui multos vtriusque sexus incineravit Maleficos, & alios fugavit è territorio domini Bernensium. Contuli insuper etiam cū domino Benedicto monacho sancti Benedicti ordinis, qui licet modo sit religiosus multū Vicēnē in reformato monasterio, tamen ante decennium adhuc in seculo degens, fuit Necromāticus, ioculator, mimus & trufator apud sæculares nobiles insignis & expertus. Audiuī similiter quēdā de sequētib' ab inquisitore hereticę prauitatis Eduēsi, qui nostri Ordinis fuit in Cōuētū Lugdunēsi deuor' reformator, & in Eduēsi Diocesi multos de maleficijs reos inquiserat.

*Ex Necromā
tico, ioculato-
re & trufato
re fit mona-
chus.*

De Maleficis vorantibus infantes.

Stadelein. Huius etiam Fr. Sprenger aliquoties in Malico meminit.

*Lacerta sub limine ostij im-
pedit factura.
Cautela obseruanda si animantia sub liminibus non reperiuntur.*

Sunt igitur, vel nouiter fuerunt, vt idem inquisitor & de minus Petrus mihi retulerunt, & fama communis habet circa districtum Brenens. dominij, quidam Malefici vtriusque sexus, qui contra humanæ naturæ inclinationem imò aduersus conditiones specierum omnium bestiarum lupina specie excepta tantummodo, propriæ speciei infantes vorant & comedere solent. Nā in oppido *Boltingen* Lausanens. Diocesis, quidam dictus *Stadelein* grandis Maleficus, captus per præfatū Petrū iudicē loci, qui fatebatur se in certa domo vbi vixit & vxor simul manebāt per sua maleficia successiue in vtero vxoris præfatæ septem circiter infantes occidisse, ita vt semper abortum faceret in foemina annis multis. Simile fecit in eadem domo omnibus pecoribus foetosis, quorum nullum viuum partum edidit in eisdem annis prout rei euentus probauit.

Cumque antedictus nequam quaestionaretur, an in ijs & qualiter reus esset facinus aperuit, dicens: Subter limen ostij domus se lacertā posuisse dixit, & si amoueretur, foecunditatem inhabitantibus restituendum prædixit. Cū autem serpens ille quaereretur sub limine, nec inueniretur, quia in puluerem fortassis redactus erat, pulueres seu terram desubter positam asportabant: & in eodem anno vxori & omnibus iumentis domus foecunditas restituta est. Præfato autem torto non sponte fatebatur: & demum per prædictum iudicem ignibus traditus est.

Deinde antefato inquisitore mihi referente hoc anno percepi quòd in Lausanensi ducatu quidam Malefici proprios natos infantes coxerant & comederant. Modus autem discendi talem artem fuit, & dixit, quòd Malefici in certam concionem venerunt, & opere corrupti visibiliter Dæmonem in assumpta imagine viderunt hominis. Cui discipulus necessario dare habebat fidem de abnegando Christianismo, de Eucharistia nunquam adoranda, & de calcando super crucem vbi latenter valeret.

Fuit insuper fama cōmunis, dicto Petro iudice mihi referente, quòd in terra Bernensium tredecim infantes deuorati essent intra pauca tēpora à Maleficis: quamobrē etiam publica iustitia satis durē exarsit in tales parricidas. Cū autē Petrus quaesisset à quadam capta Malefica, per quē modum infantes comederent. Illa respōdit: Modus iste est.

Nam

Nam infantibus nondum baptizatis insidiamur: vel etiam baptizatis præsertim si signo crucis non muniuntur, & orationibus hos in cunabulis, vel ad latera iacentes parentū, ceremonijs nostris occidimus: quos postquam putantur *Maleficorum* oppressi esse, vel aliunde mortui de tumulis clam furto re- *aurum potabi* cipimus, in caldari decoquimus quousque euulsis ossibus *le.* tota penè caro efficiatur sorbilis & potabilis: de solidiori huius materia vnguentum facimus nostris voluntatibus & artibus ac transmutationibus accōmodatum: de liquidiori verò humano fiascam aut vitem replemus, de quo is qui potatus fuerit, additis paucis ceremonijs, statim conscius efficitur & magister nostræ sectæ.

Modum autem eundem alius iuuenis Maleficus captus & incineratus, tandem licet vt credo verè pœnitens, distinctius reseravit; qui manus dicti Petri iudicis vnâ cum vxore Malefica in persuasibili paulò antea euaserat. In Bernensium namque iudicio captus dictus iuuenis cum vxore & ab eadem indistinctam turrim repositus, dixit: Si meorum facinorum veniam consequi possem, omnia quæ de maleficijs scio, libens patefacerem. Mori enim video me oportebit. Cùmque per literatos, si verè pœniteret, audisset se veniam consequi posse omnimodam, tunc lætè se morti obtulit, & modos primæuz iniectionis ostendit.

Ordo inquit talis est quo etiam seductus sum: oportet primò vt Dominica die, antequam aqua benedicta consecratur, Ecclesiam introire mox futurum discipulum cum magistris, & ibidem abnegare coram eis Christum eius fidem baptisma & vniuersalem Ecclesiam. Deinde homagiū præstare magisterulo, id est, paruo magistrò (ita enim Demonem & nõ aliter vocant) Postremò de vtre bibit supra dicto: quo facto statim se in interioribus sentit imaginem nostræ artis concipere & retinere, ac principales ritus huius sectæ. In hūc modū seductus sum, & vxor mea, quam tantæ pertinaciæ credo, vt potius incendium sustineat, quàm minimam fateri velit veritatem. Sed heu, ambo rei sumus. Sicut dixit iuuenis ita reperta est per omnia veritas. Nam præconfessus iuuenis in magna contritione mori visus est, vxor verò testibus conuicta, veritatem nec in ipsa tortura fateri voluit, nec in morte sed incendio præparato per licetorem eidem verbis pessimis maledixit, & sic incinerata est.

*Vnico potu
mutantur ani
mi abnegan-
tium Deum.*

Ex prædictis iam liquet, quàm noxium sit frigus perfidie, quod infantes & partus solet occidere.

An liceat maleficia ex locis, ubi ponuntur auferre.

Piger. Est ne licitum maleficium de loco tollere.

Modus explorationis an aliquis maleficiatus sit.

A Maleficiis Malefici non nominantur proprijs nominibus.

Comparatio alatarum formicarum.

Per alas notantur virtutes.

Despicientes terrena, subvolant vt Aquila:

Theologus. Antiqui negant, moderni concedunt, vtrique benè. Sed sola opus est vnica distinctione: Quia aut tolli potest per aliud maleficium, seu per ritus alicuius Malefici illicitos. Et id constat esse illicitum, imò potius homo mori deberet quàm in talia consentire. Aut tolli potest sine nouis superstitionis operibus, vt per motum localem: velut dictum fuit de puluere laceitæ: Et illud est licitum.

Exemplum de priori casu. Nam inquisitor Eduens. mihi referebat, q̄ modus tollendi maleficium, aut se vindicandi in Malefico tali practicabatur suo tempore. Venit enim aliquis læsus in se vel in suis, ad Maleficam, sciscitans scire malefactorem. Tunc Malefica plumbum liquefactum aliquotiens fundabat in aquam, quousque opere dæmonis in plumbo imago aliqua videretur: qua visa imagine, Malefica quæ fuit ab explorante, In qua parte vis lædi Maleficũ tuum, & in eodem vulnere eum agnoscere. Cumq̄, explorator locum eligeret, statim Malefica in eadem parte imaginis, quæ in plũbo relucebat, fixuram vel vulnus per cultũ posuit, & locum vbi reum inueniret indicauit. Nomen tamen nullatenus manifestauit, sed experientia teste Maleficus per omniã lædi reperiebatur, sicut sua imago plumbea.

C A P. I I I I.

Lis carentes formicæ, vel nimium progredientes in publicũ ab alijs bestijs faciliter necantur: quia alis pennatæ multũ se subleuant, ne bestijs terræ præda fiant.

Per alias autem virtutes intelliguntur, quia talibus multũ boni feruntur. Vnde Ezech. 3. Descriptis volantibus animalibus dicit: Audiui post me vocem commotionis magnæ, Benedicta gloria Domini de loco suo, & vocem alarũ animalũ percutientũ alteram ad alteram. Sic exponit beatus Gregorius lib. 24. mor. Quid namque per alas animalũ nisi virtutes debemus sentire sanctorum: quæ dũ terrena despiciũt, ad cœlestia volando subleuãtur.

Vnde iam rectè per Isaiam dicitur. Qui confidũt in Domino, mutabũt fortitudinem, assumẽnt pennas vt aquilæ.

Volan-

Volantia itaque animalia alis suis se vicissim feriunt : quia sanctorum mentes, in eo q̄ suprema apperunt, considerantes, inuicem alternis virtutibus excitantur : Ala enim sua is me percutit qui exemplo sanctitatis proprię me ad melius accendit, & ala mea vicinum ferio, si aliquando alteri opus bonum quod imitetur ostendo.

Ala alam feriens.

Illę verò formicę moniales, quę virtutum pennis non sunt alataę, vel quę nimium suę domus, Ecclesię videlicet Catholicę limites incautę exeunt, in perfidiam incidendo. Tales ab vřs, per quos Malefici vel Necromantici possunt intelligi, faciliter deuorantur, sicut ij simplices pueri in figura, qui domos egredientes parentum, & Eliseum deridentes, ab vřs deuorati esse leguntur, 4. Reg. 2.

Formica Moniales alata.

Piger. Quia de Necromanticis mentionem fecisti, quero an ne differentia eorum sit à Maleficis, & si sic, quę eorum sint opera.

Theologus. Necromantici proprię hi dicuntur, qui de terra superstitionis rribus mortuos se posse suscitare ad loquendũ occulta ostentant. Qualis fuit illa olim pytonissa, quę ad preces Sauli Samuelem se suscitare velle aduocabat, vt euentum belli patefaceret Regi, primò Regum 28. Qualis etiam Simon Magus fuit pessimus, qui supra principis Apostolorum se auctoritatem præferens, defunctum se suscitare finxit. Ex accommodatione tamen vsus. Nec Necromantici dicuntur, qui per pacta Dæmonũ per fidem ceremonijs futura prædicunt, aut occulta reuelatione dæmonum aliquid manifestant, aut qui maleficijs proximos lædunt, & à dæmonibus sæpè læduntur.

Differentia inter Necromanticos & Maleficos.

Necromantici qui cõmunis ex habeantur.

Fuit & hodie viuit Viennę in monasterio, q̄ ad Scotos dicitur, Frater de quõ præcedenti capitulo retuli, sancti Benedicti ordinis, hic in seculo existens, famosissimus fuit Necromanticus. Nam libros dæmonum de Necromantia habuit, & secũdum eosdem satis miserabiliter & dissolutę vixit plurimo tempore. Habuit autem sororem virginem deuotam multũ, de ordine pœnitentiũ, cuius vt puto precibus frater à faucibus dæmonis erutus est. Compunctus enim, ad diuersa loca diuersorũ reformatorũ monasteriorũ venit, petēs sibi sanctę cõuersationis tradi habitũ. Sed quia giganteę staturę & terribilis aspectu erat & in maleficijs ac ioculationibus princeps aliorum, fidem vix aliquis viro

*Mutatio no-
minis in susce-
ptione mona-
chismi.*

*De Schasio in
murem se cō-
uertente.*

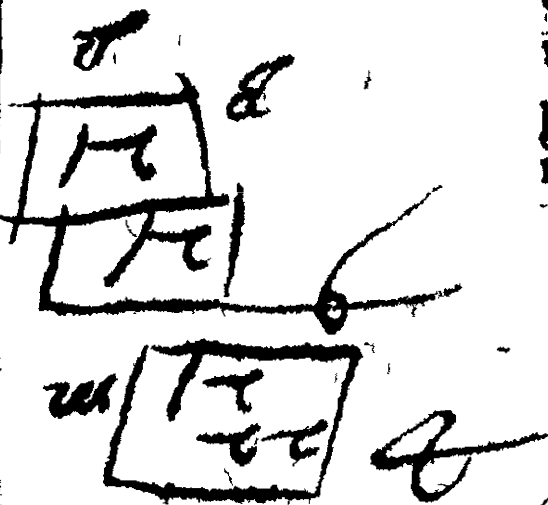
*Huius Hop-
ponis etiam
sprenger me-
minit.*

*Malefici pro-
trudentes in
aquam infan-
tes prope aquā
ambulantes.*

dabat. Tandem autem receptus in antedicto monasterio in ipso ingressu nomen mutavit & vitam. Benedictus enim vocari cepit: & secundum beati patris Benedicti regulam adeo profecit, ut infra paucos annos speculum religionis effectus, in Prioratus poneretur officium: & in Ambone pro secularibus profectus, gratosus est prædicator factus ad populum. Hic cum adhuc esset novitius, prout eo referente audiui, multas vexationes à Dæmonibus, quos reliquerat sustinuit. Cum enim confessus fuisset sacramentaliter quadam die, & virus suæ peruersæ vitæ euomisset ob spem veniæ, sequenti nocte lucernam in manibus deferens, Dæmonem adesse sensit. Eandem namque lucernam violento ictu de novitij manibus Dæmon excussit, & eum non modicum lædere, molitus est. Sed vicit Christi miles huius visæ tyrannidem, quia virtutum alas iam assumpserat, quibus per orationes sacras ab ore bestię liberatus est.

Præterea quemadmodum à supradicto Petro iudice audiui, In territorio Bernensium, & in locis eidem adiacentibus, à sexaginta circiter annis suprafata maleficia à multis practicata sunt: Quorum primus auctor fuit quidam Scasius dictus, qui publice de hoc gloriari audebat, quod quādo-
cunque vellet: ipse se in omnium suorum æmuloꝝ oculis velut murem facere valeret, & dilabi à manibus inimicorum suorum lætalium, & ita capitalibus inimicorum suorum manibus sæpè, ut dicitur euasit. Sed cum terminum suæ malitiæ Diuina iustitia facere voluit, tandem per hostes suos in stussa quadam prope fenestram quandam sedere explorabatur cautè: quo in loco, cum nullum sibi insidiantibus suspectum haberet, per fenestram gladijs & hastis inopinatè transfixus est, & ob sua facinora mortuus ibi miserabiliter. Hæc tamen suæ fraudis commenta discipulo qui Hoppo vocabatur, reliquit. Et idem supradictum Stadelem in maleficijs magistrum fecit.

Sciuerunt hi duo, quando sibi placuit, tertiam partem finis fœni vel frumenti, aut cuiuscumque rei de vicini agro nemine vidente ad proprium agrum deferre, gradines vastissimas & auras læsivas cum fulminibus procurare, in aspectu partium infantes prope aquam ambulantes in ipsam nullo vidente proiicere Sterilitatem in hominibus & iumentis efficere, in rebus & corporibus proximos lædere, equos sub infessoribus,

tibus, si strepam ascendenti tenerent, phreneticos facere, de loco ad locum per aëra vt putabāt transmeare, à se cum capi deberent foetores pessimos emittere : In se capiētium manus & animos tremorem magnum incutere : Occulta alijs manifestare & quędam futura prædicere. Absentia velut præsentia conspicere, ictu fulminis nonnūquam quem vellent interimere, & multa alia pestifera procurare sciuerunt, vbi & quando Dei iustitia hæc fieri permisit.

Malefici dolentes se prosequentes.

Piger. Duo hęc scire vellem. Primum vtrum ne Dæmones & sui discipuli talia maleficia in fulminibus, grandinibus & similia quę dixisti facere possent, de quibus aliqui dubitant. Secundò quæro, fatebantur ne tales miseri, per quæ Diuina opera in suis machinamentis impedirentur.

Theologus. Ad primum respondeo, haud dubiè possunt, sed non nisi Deo permittente. Nā Iob 1. & 2. Accepta potestate à Deo, statim Dæmon procurauit vt Sabbei quingenta iuga boum & quingentas asinas auferrent, vt deinde ignis de cœlo descendens septem millia ouium incēderet, & vt Chaldæi per tres turmas tria millia camelorum raperent, item septem filij & tres filię per vehementem vētum lapsu domus occumberent, & semper pueri multi vno dēpto, vtque vlcere pessimo corpus Sancti viri percuteretur, & vxor & tres amici eius eum vexarent grauit.

Exemplo Iob probatur potestas Satana in tēpestates.

Vbi sanctus Doctor dicit: Necessè est confiteri, q̄ Deo permittēte Dæmones possunt perturbationē aëris inducere, ventos cōcitare, & facere vt ignis de cœlo cadat. Quāuis enim natura corporalis non obediat ad nutum Angelis nec bonis nec malis ad susceptionem formarum, sed soli creatori Deo, tamen ad motum localem natura corporalis nata est spiritali naturę obedire. Cuius iudiciū in homine apparet: nam ad solum imperiū voluntatis mouentur mēbra, vt opus à volūtate dispositū prosequantur : quæcūque igitur solo motu locali fieri possunt, hæc per naturalē virtutem non solum boni, sed etiā mali facere possunt, nisi diuinitus prohibeantur: Venti autē & pluiæ & alię huiusmodi aëris perturbationes solo motu vaporum resolutorū ex terra & aqua fieri possunt, vnde ad huiusmodi procuranda naturalis virtus Dæmonis sufficit. Hęc Thomas.

Quomodo natura corporalis sub sit Natura spiritalis.

Angeli boni & mali motu locali imperant.

Diaboli sunt Deo loco tormentorum.

Mala enim: quæ nostris exigentibus peccatis in mundo fiūt, Deus velut per suos tortores iustè per Dæmones solet

infigere. Vnde gloss. super illud Psalmi : Vocauit famem super terram, & omne firmamentum panis contriuit, dicit sic: Hæc mala permittit Deus per angelos malos, quæ talibus præpositi sunt. Vocat ergo famem. i. angelû fami præpositum. Hæc ibi.

*De impedi-
mētis Malefi-
corum.*

Porro quo ad secundum dubium, noueris indubiè Maleficos multipliciter impediri posse. Nam ita fatebatur multi in torturis, & difficulter quidam: alij verò sponte.

Et quantum ex prædicti Petri verbis in summa collegi, quinque sunt per quæ multum impediuntur, aliquando in toto, aliquando in parte, aliquando ne in persona hominis fiant, aliquando ne in suis amicis videlicet fidem integram vel Dei præcepta in charitate seruantibus, se signo crucis & oratione muniuntibus ritus & cæremonias ecclesiæ colentibus, publicam iustitiam benè exequentibus, & Christi passionem verbo vel memoria ruminantibus.

De primo & secundo exempla talia mihi Petrus quæ suprâ retulit, quæ audierat de suprâdictis Maleficis.

Cùm inquit quidã simplex, sed non rectus, Maleficû me inuocaret, vt inimicû suû vita priuarem, aut in corpore lædere grauer fulminis ictu vel modo alio, vocauit ego magisterulû. i. Dæmonem, qui mihi respondit, q̄ neutrum facere posset: Habet, inquit, fidem bonam & diligenter se signo crucis munit: idcirco non in corpore, sed in vndecima parte fructuum suorum in campo, si libet, ei nocere possum.

Noui veteranam quandam virginem, quæ Seriosæ nomen habuit, in dioceseos Constantien. finibus: hæc mater omnium in vicinia existens virginum, & speculum ad viuificæ crucis signum & ad Christi passionem summâ gerebat fiduciam: manebat autem in tugurio villagij pauperculi, ipsa voluntate pauper in terra: vbi nonnunquam maleficia satis locum habere dignoscuntur. Huius amicus in pede graui læsus fuit maleficio, à quò nulla arte sanari poterat. Post multa autem in cassum adhibita remedia, visitauit prædicta virgo infirmum: qui ab ea petiuit vt pedi benedictionem aliquam applicaret, annuit illa: & silèter tantummodò orationem dominicam & Apostolorum symbolum cum geminatis viuificæ crucis signis applicuit.

Tunc statim infirmus curatum se sentiens, scire voluit in remedium futurorum, quid carminationis virgo applicasset

casset. Quæ respondit, Vos mala fide vel debili, Diuinis & approbatis exercitijs Ecclesiæ non inhæretis, & carmina ac remedia prohibita crebrò vestris infirmitatibus applicatis. Idcirco rarò in corpore & semper in anima per talia lædimini. Sed si in orationum & signorum licitorum efficaciam speraretis, faciliter sæpè curaremini. Nihil enim tibi applicui, nisi Dominicam orationem & Apostolorum symbolum, & iam sanatus es.

Præterea constat, quòd malefici de ritibus Ecclesiæ ser- *Maleficia in-*
uatis & veneratis sua maleficia præpediri fatentur: vt per *pediri caremo*
aquæ benedictæ aspersione, per salis cõsecrati sumptione, *nijs Ecclesia.*
per candelarum die purificationis, & palmarum in die palmarum consecratarũ vsum licitum, & per similia: quia ad hoc talia Ecclesia exorcizat, vt vires Dæmonis minuant.

De publica verò iustitia hoc omnes Malefici, qui supra verbo & experientia testimonium dederunt, quòd eo ipso, quo per reipublicæ iustitiæ officiales capiuntur, statim omnis Maleficorũ enervatur potestas. Vnde cum sæpè dictus iudex Petrus antefatum *Stadelein* capere vellet per suos famulos, tãtus tremor, manibus eorum incussus est, & corporibus & naribus illapsus tam malus fœtor, vt ferè desperarent an Maleficũ inuadere auderet. Quibus iudex ait, Securè miserũ inuadite, quia publica tactus iustitia oēs vires perdet suæ nequitia. Et ita rei probauit exitus siue effectus.

Idem iudex tale dedit exemplũ. Cum ait *Stadelein* captiuassem, qui grãdinibus terram ex fame grauissimè læserat, & per fulmina plura vastauerat, quæsiui à reo de veritate, qui post quartum ad cordas tractum, primò respõsum mihi dedit tale, Faciliter grandines procuro, sed ad libitũ lædere non valeo, sed eos tantũmodo, qui Dei destituti sunt auxilio, qui signo crucis se muniunt fulmine meo nõ intēribunt. Cui iudex, Quomodo ad tempestates & grandines concitãdas proceditis. Respondit reus, Primò verbis certis in campo principẽ omniũ Dæmoniorũ imploramus, vt de suis mittat aliquem à nobis designatum, percutiat deinde, veniente certo Dæmone, in campo aliquo viarum pullum nigrum immolamus, eundẽ in altum proiciendo ad aëra. Quo à Dæmone sumpto, obedit, & statim auram cõcitatur, non semper in loca designata à nobis, sed iuxta Dei uiuentis permissionem grandines & fulgura prouciendo.

*Veneratio
Magistratus
enervat ma-
leficia.*

*Quomodo
tempestates
Malefica con-
citent.*

*Pulli nigri
immolantur.*

Subin

*Quomodo
tempestates
adiurationi-
bus impedi-
tur.*

Subintulit iudex tertio quærendo. Possunt ne per aliquas tempestates tales remediari, à vobis concitatae & à Dæmonibus. Respondit, possunt per hæc verba. Adiuro vos grandines & ventos per tres Christi diuinos clauos, qui Christi manus & pedes perforant, & per quatuor Euangelistas sanctos, Matthæum, Marcum, Lucam & Ioānem, vt in aquam resoluti descendatis.

*Veilitates ex
maleficijs pul-
sæ emergentes.*

Ex quibus iam liquet, quòd omnipotentis Dei clementia & sapientia, quæ attingit à fine vsque ad finem fortiter, disponit etiam istorum pessimorum hominum & Dæmonum maleficia suauiter: ita vt dum perfidia sua Christi regnum & fidem quærant minuere & infirmare, eandem in multorum cordibus firment & radicent validius. Vtilitates enim plurimæ fidelibus ex præfatis malis possunt euonire: quia sic fides roboratur, Dæmonis malitia inspicitur, Dei misericordia & potestas manifestantur: homines ad custodiam sui actuantur: & ad reuerendam Christi passionem & cæremonias Ecclesiæ accendantur.

C A P V T V.

*Viscosa præ-
pedire formi-
cas.*

Viscosis humoribus & tempestate ab incessu & à labore formicæ præpediuntur: quia per viscosa incedentes, vel bituminosa loca, talibus imbecillia animalia adherent, sicuti tempestatibus concutiuntur in corpore, & via eis incedendi præcluditur.

*Occasiones
voluptatum
comparantur
& bitumini.*

Per viscosa aut bituminosa loca occasio carnalium voluptatum designatur simulatè in Christiana fide viuentiù, quia his allestamentis ad benè operandum non valet egredi, sed in eisdem potius terrenis captiuatur delitijs.

Genes. 14.

In cuius typum, in locò vbi ceciderunt Rex Sodomæ & Gomorrhæ cù suis complicibus, per quos luxuriosi & incontinentes designantur; fuisse leguntur, in valle siluestri multi bituminis putei, in quos ruentes prolapsi sunt, in corporis videlicet voluptates varias: inculti enim mores, vt dicit glossa ibidem in profundum malorù pertinaces trahunt. Qui autem remanserant non occisi, vt ibidem sequitur, ad montana, idest, ad virtutum culmina fugerunt.

*Montana si-
gnificant vir-
tutes.*

Hic Bernardus homilia 9. super cantica dicit, Viscus quidem

quidem pravi desiderij & delectationis terrenæ animam volare non patitur, & citius retrahit mentem, si forte aliquando subleuatur per tempestatem: etiam voluptuosi a bonis exercendis præpediri dicuntur. Quia carnalium voluptatū sectatores, humano deliniqui favore velut effœminatæ ad ardua virtutum opera efficiuntur. De quibus Iob. 36. dicitur, *Morietur in tempestate anima eorum, & vita eorum inter effœminatos: vel vt alia trãslatio habet: & vita eorum vulnerabitur ab angelis.*

Voluptuosi a bonis exercendis præpediri dicuntur.

Vbi beatus Gregorius lib. 26. moralium dicit, *Simulatores, qui vitæ suæ custodiam negligunt, in tempestate mori referuntur: hinc quippe eos turbo subito internæ percussionis eicit, quos arrogantia externi fauoris extollit, & vita eorum inter effœminatos. Si enim verisimiliter viueret, laus trãsitoria nulla eos corruptione vitaret. Vnde electis Propheta suadet, dicens: Viriliter agite & confortetur cor vestrū. Illicò subdit (quasi sexum cordis minuire curauerit.) Luxuriosa quippe mens corrumpitur, si rebus transitorijs delectatur. Igitur simulatorum vita inter effœminatos moritur, quia luxuria corrupta reperitur. Translatione verò vulneratur ab angelis. Vtrumque tamen, & si sermone discrepat, tamen ratione concordat: quia effœminatorum vitam angeli vulnerant, dum nunciij veritatis eam iaculis sanctæ prædicationis impugnant.*

Simulatores inter effœminatos moriuntur.

Piger. Multos adiuimus nostris temporibus per Maleficos ad amorem alienarum fœminarum adeò succendi, & fœminarum ad viros nō suos, vt nulla confusione, plagis, verbis aut factis ad desistendum cogi valerent. E diuerso inter sexū vtrumque matrimonij sacramento coniunctum nonnunquam experti sumus odia talia suscitari per maleficia, & similiter in frigidationes generatiuæ potentia, vt nec redditionem nec exactiōnē debiti matrimonialis locum pro prole valerēt habere. Cū igitur amor & odium in anima existant, animam secundū omnes tuæ professionis compotes Dæmon intrare nequit. Quid hīc sit veritatis vel falsitatis scire expedit, quia amore muliebri velut visco irretitur animus, & odio radicato quasi tempestate rigidissima ad proximi fauorem frigescit homo, & ita ad laborem meritorum progredi ratio non valet.

De amore vel odio maleficiati.

Theologus. Quamuis secundū concordem nostrorum doctri

**Quomodo
Dæmon intret
& regat in-
terdum ani-
mā hominis.**

**De philoca-
ptione tripli-
ci.**

Genes. 34.

**De philoca-
ptione ex Dæ-
monum ten-
tatione orta.**

**De philoca-
ptione Ere-
mitarum.
Apostoli Pau-
lo philocaptio.**

doctrinam, Dæmon in intellectum vel voluntatem hominis operari immediatè nequeat: tamen secundum eosdem in corpus & in potètiās alligatas corpori Deo permittente agere valet, siue sint sensus interiores siue exteriores. Vnde Iob: Et Dæmoni Deus ait. Ecce in manu tua, id est, in potestate est Iob, quo ad corpus, verū tamen animam illius serua. Tangis itaque in tua quæstione tres difficultates: videlicet, quomodo philocaptio & odiū in voluntate, & maleficium in potentia generatiua causentur.

De philocaptione igitur, seu amore inordinato vnius sexus ad alterum, scire debes, quòd triplici de causa oriri potest. Aliquando ex sola incautela oculorum: Aliquando ex tentatione Dæmonum tantum: aliquando verò ex maleficio Necromanticorum similiter & Dæmonum.

De primo dicitur, Iacobi 1. Vnusquisque tentatur à concupiscentia sua abstractus & illectus, deinde concupiscentia cū cōceperit, parit peccatū: peccatū verò cū consummatum fuerit, generat mortē. Sic Sichem cū vidisset Dinam exeuntem ad videndum mulieres regionis, adamauit eam & rapuit, & dormiuit cum illa, & conglutinata est anima eius cum ea. Et secundum glo. infirmæ animæ sic accidit, quando postpositis proprijs aliena negotia curat, seduci consuetudine, & fit vna vnitate consensus cum illicitis.

De secundo, quòd oriatur ex tētatione Dæmonū principaliter. Sic Ammon sororē suā Thamar speciosissimā adamauit & deperierat in ea valde, ita vt propter amorē eius ægrotaret 2. Reg. 13. Nō enim in toto, vel vix tã corruptus esse videretur, vt in tantum facinus stupri profiliret, grauius tentatus à Diabolo si non fuisset. Vnde gloss. ibidē. Hoc monet nos, vt semper cautè agamus, ne vitia in nobis dominantur. Et princeps peccati, qui falsam pacē periclitantibus spondet, nos paratos inueniēs de improviso trucidet.

De hoc secundo genere amoris refertus est liber sanctorū patrū qui refert omnem tentationē carnalis amoris sibi in eremis subtraxisse quosdā: qui tamen vltra quam credi potest, amore mulierum tenebantur aliquoties. Vnde & 2. Corint. 12. Apostolus dicit: Datus est mihi stimulus carnis meæ, angelus Satanæ, qui me colaphizet: Vbi glossa sic dicit tentādo per libidinē, Datus est mihi stimulus, vt quidā aiunt. Tentatio autem cui non consentitur, non est peccatum

tum

rum, sed materia exercendæ virtutis. Hoc intellige dictum de tentatione, quæ est ab hoste, non à carne, quæ peccatū est veniale, si ei non consentiatur: hæc ibi. Et de hoc amore habes exemplum etiam in Formicarij nostri lib. 1.

De tertio, quòd amor illicitus proueniat ex maleficijs Dæmonum & idololatrarum, ostenditur hoc Ezech. 23. sub metaphora mulieris de Israël, qui populus iam sequebatur idola & maleficia Assynorum. Insanuit, inquit, in amatores suos in Assyrios propinquantes, vestitos hyacintho, principes & magistratus, iuuenes cupidinis vniuersos, equites ascensores equorum. Quos omnes constat Maleficos habuisse vel Idololattas.

Per quem modum autem Dæmon in potentiam imaginatiuam, in phantasiam & in generatiuam possit agere respondet Petrus de Palude 4. dist. 34. quinque modis. Habet enim ex hoc, quod est spiritus potestatem super creaturam corporalem ad motum localem prohibendum vel faciendum: vnde potest corpora impedire ne sibi appropinquent vel directè vel indirectè, interponendo se in corpore assumpto, sicut accidit sponso, qui desponsauerat idolum, & nihilominus contraxerat cum quadam iuencula, nec propter hoc poterat eam cognoscere.

Secundo modo hominem inflammare ad actum illū vel refrigerare ab actu illo, adhibendo occultas virtutes rerum, quas optimè nouit ad hoc validas. Tertio turbando æstimationem & imaginationem, qua reddit mulierē exosam. Quia potest in imaginatione imprimere. Quarto reprimendo directè vigorem membri fructificationi accommodi, sicut & motum localem cuiuscunque organi. Quinto prohibendo missionem spirituum ad membra, in quibus est virtus motiua, quasi intercludendo vias seminis, ne ad vasa generationis descendat, vel ne ab eis recedat, vel ne exciatur, vel emittatur, vel multis alijs modis.

Cum autē faciūt mulieres sortilegia cum fabis & gallorum testiculis, non est credendū qd virtute illarum rerū vir impotens reddatur: sed occulta virtute Dæmonū, illudēte sortilarias per ista corporalia. Plus autē permittit Deus super hūc actum, per quem primum peccatum diffunditur, quam super alios actus humanos, sicut & super serpentes qui magis incantationibus deseruiunt quàm alia animalia.

Exem

Tentatio cui non consentitur an sit peccatum.

De amore hæreos, vt vocāt.

Quibus modo Dæmon in imaginatiuam & generatiuam possit agere.

Desponsat sibi quidā idolum.

Dæmon potest intercludere viam seminis.

Impotētia ex gallorum testiculis procurata.

Cur actus Veneris multū afflicetur.

Serpentes magis incantationibus subiacent quàm alia animalia.

Exemplum autem de inflammando ad actum illum habetur in legenda beati Basilij de virgine, quæ seruum parentum concupiuit & defrigerando sponsum, seruum cognoscere non potuit, vt de illo qui idolum desponsauit, & sponsam cognoscere non potuit.

Idem etiam de muliere est, quia potest imaginationem eius sic dementare, vt exosum habeat virum, quòd pro toto mundo non permittat se cognosci, iterum per motum localem corpore interposito, vel vase obstructo, potest Dæmon per maleficium impedire mulierem, licet virum in pluribus modis, ideò vir sæpius maleficiatur quam mulier. Et magis permittit Deus in peccatores desæuire Dæmones, quàm in iustos. Vnde angelus dixit Tobia, In illos, qui libidini vacant, accipit Dæmonium potestatem. Licet aliquando in iustos, sicut in Iob: propter quod debet facere confessionem & huiusmodi; ne ferro manente in vulnere, frustra sit malagma apponere.

An philocantur existentes in charitate.

Psger. Mihi adhuc occurrit de visco carnalis amoris dubium, vtrum in charitate exeuntes amore tali maleficiari valeant?

Theologus. Responsum huius accipe ex Cassiani verbis, quibus collatione a. abba. sereni. in hæc verba concludit: Diffinit, inquit, beatus Antonius, nullatenus Dæmonem posse mentem cuiusquam vel corpus inuadere, nec habere facultatem in cuiuslibet animam penitus irruendi, nisi eam primo destituerit omnibus cogitationibus sanctis, ac spiritali contemplatione vacuam nudamq; reddiderit. Non tamen ista ita intellige, vt Dæmones amore præfato in charitate exeuntes non impugnent, & similibus, sed tales expugnare non valent, si armis virtutum & naturalium donorum resistere volût. Talia, inquit Philosophia, primo de consolatione ad Boëtium, tibi contuleramus arma, qui prior nisi abiicisses, inuicta te firmitate tuerentur.

Vnde Cassianus ibidem refert de duobus paganis Philosophis & Maleficis, qui per tres gradus differetes in malitia, successiue per sua maleficia Dæmones misciunt ad cellam beati Antonij, vt eum tentationibus exinde fugarent, odio viri sancti infecti, eò quòd multitudo populi ad eum quotidie veniret. Qui Dæmones beatum Antonium, vt postmodum ad fidem conuersi fatebantur Philo-
phi,

phi, amarissimis cogitationum stimulis pulsauerunt: quos tamen repulit crucis signo pectori & fronti impresso & orationum incubationibus insistendo.

Exemplum tamen satis terribile nouiter tactum Vincen- tius speculo refert historiali ex gestis beati Basilij magni; cuius tempore diues quidam vnicam filiam habuit, quam consecrare domino disponebat; quam seruus diuitis habe- re non valens in conjugio, Maleficam adiit, Dæmonem in- uocauit, eidem chartam abnegationis fidei tradidit & for- nicationis Dæmonem mitti obtinuit ad filiam, quam accē- dit, adeò vt in terram volutata clamaret se propter seruū torqueti, & pro liberatione sui, seruo per patrem in ma- trimonium tradi; Quod etiam ideo factum est per patrem moestissimo corde, tandem tamen iuuenis seruus liberatus est per Beatum Basilium.

Matrimonium ex maleficio impetratum.

Et in primo Dialogorum refert Beatus Gregorius de quodam Maleficorum principe, qui à Roma incineratis so- cijs in monachi habitu fugit, Basilus nomine, qui et à ruc se à sancto Equitio pro monacho recipi procurauit, & in monasterio monialium statim absente Equitio monialem pulchritate in tanto maleficauit, vt fabricitaret, anxietetur, magnisq; vocibus & stridoribus clamaret, Modò mouitura sum, nisi Basilus monachus veniat & ipse mihi per sue cu- rationis studium salutem reddat. Quod cum sancto Equi- tio nunciaretur, virginem verbò sanauit absens, & Malefi- cum expelli de loco iussit.

Maleficum sub monachi ha- bitu maleficium exercet.

Piger. Cum potestas Dæmonis impediatur aliquando diuino nutu. Quæro quot modis hoc fit?

Quinque mo- di impeditur Dæmonis pote- stas diuino nu- tu.

The logos Quinque modos exprimit Hugo super 2. dist. 7. Primo per terminum suæ potestati à Deo impositum, si- cut Iob, primo & secundo tangitur. Secundo per miracu- lum impossibilitatis exterius factum, vt asina Balaam, Nū. 22. Tertio per impedimentum exterius adhibitū, vt in duo- bus discipulis acrisia percussis. Lucæ ultimo. Quarto per Dei iudicium de intus disponētis per obstaculū boni An- geli, vt de smodeo interficiente sponso Saræ vxori To- bia, eiusdem 11. Quinto per cautelam sui ipsius, quia non vult aliquando quod potest, vt peius fiat, vt 1. Cor. 5. de Co- rinthio, quem vexauit excommunicatum. Aliquando etiā non vult propter peccati abominationē & pudorē, vt An-

Intelligit discipulos in Emaus eun- tes.

Deus nō vult semper quod potest.

Propter nobi- litatem sui,

gelij

*Dæmones qui
dam, quadam
peccata abo-
minantur.*

*Formica ebrie
tate amentes.*

*Voluptates in
ebriant men-
tes & ideo fa-
ciunt amētes.*

*Ebrietas est
res tumultuo-
sa.*

*Pinguis nō
maneat.*

geli mali propter nobilitatē sui, in qua, creati sūt, abominā-
tū tētare de vilibus peccatis, & de Sodomia, vel etiā de for-
nicationē simplici, neque ad hominē quādo fornicatus est,
accedūt, maximē prima die vel secūda, propter peccati re-
cētiā Vñ Ezech. 16. Multiplicasti fornicationē ad irritādum
me, &c. Ibi, dabo te, in animas odiētū te, id est, Dæmonum,
qui erubescunt in via tua. Hæc Hugo 2. sententiarum.

C A P. VI.

Quæ formicæ sibi à vino vel à vppa non ca-
uent, subito in ebrietate & grauiori quasi a-
mentes nutabundæ incedunt, ita vidi per ex-
perientiam, dulcia enim sequuntur auidè,
quæ si conspersa fuerint pane, vino intincto,
ex his cibis inebriantur.

Per tales formicās fatuās inebriatās vino, hi possunt in-
telligi qui voluptatibus inebriati huius seculi, velut amen-
tes & ratione carentes carnalia prosequuntur per insanias
falsas. Quos in persona Dei Esaias 10. sic alloquitur, Audi
hæc paupercula, & ebria, & non à vino, hæc dicit domina-
tor Dominus tuus & Deus tuus. Ecce tuli de manu tua ca-
licem soporis, fundum calicis indignationis meæ, non ad-
iiciam vt bibas illum vltra. Per vinum autem luxuriam de-
bere intelligi docet Prouerb. 20. Salomon: cum dixit Luxu-
riosa res vinum & tumultosa ebrietas, quicumque his dele-
ctatur non erit sapiens. Et 21. ibidem. Qui diligit epulas in
egestate erit, qui amat vinum & pinguis non ditabitur. Et
Psalm. 106. de his, qui inebriati sunt non à vino, iterum dici-
tur. Anima eorum in malis tabescebat, turbati sunt & mo-
ti sunt sicut ebrius, & omnis sapientia eorum deuorata est,
propter quod ad Ephes 5 dicit Apostolus. Nolite inebriari
vino, in quo est luxuria, sed impleamini Spiritu sancto, lo-
quentes vobismetipsis in Psalmis & hymnis, & canticis spi-
ritualibus, cantantes & psallentes in cordibus vestris, Do-
mino gratias agentes.

Piger. Ex superiouribus satis iā video, nō minorē vesaniā vel
ebrietatem pati philocapum, quā cum qui vino madere
cōspicit. Ideo nunc edoceri cupio in tribus quæ remedia
adhiberi debeāt talibus vt sanctur, nedū ipsi, sed qualitercūq;
in potentia & genera tua maleficiati: Deinde quomodo hi
sanari valeāt, qui sine maleficio philocapiuntur. Postremò

vttrum

utrum ne bonus spiritus tantum castitati conferre possit in beneficio, sicut malignus spiritus per suos dare consuevit in maleficio.

Theologus. Pro solutione primi noscere debes, quod quinque sunt remedia, quæ pro talibus licite applicari valent: videlicet ad sanctorum aliquorum limina peregrinatio, Signi crucis & orationis deuotæ multiplicatio, peccatorum suorum vera confessio vel contritio, per verba sobria licite exorcizatio, & cauta maleficij ablatio. De primo habuisti exemplum supra li. primo c. 4. Et idem est de ieiunijs, abstinentijs & alijs reuerentialibus obsequijs, sanctis certis oblatis. De secundo præcedenti capitulo audisti: quomodo talibus se Beatus Antonius à tentatore defendit. De tertio ibidem Petri de Palude cõsiliu, quod ante eum sanctus Thomas & alij Doctores suaserunt etiã perpendisti, de ultimo dictum est nuper 3 c. Et in penultimo de exorcismis omnes penè de hoc loquentes, catholicè ita fieri posse admittunt. vnde in 4. dist. 6. Sanctus Thomas dicit: Propter peccatum hominis Diabolus potestatem accipit in hominem, & in omnia quæ in usum hominis veniunt, in ipsius nocumentum. Et quia nulla conuentio est Christi ad Belial: Ideo quando cūque aliquid sanctificandum est ad cultum Diuinum, prius exorcizatur, vt liberatum à potestate Diaboli, qui illud nocumentum hominis assumere putatur, Deo consecratur. Et hoc patet in benedictione aquæ, in consecratione templi, & in omnibus huiusmodi: Vnde cum prima consecratio, qua Deo homo consecratur, fit in baptismo, oportet etiã quod homo prius exorcizetur multò fortiori ratione quàm alia res. Quia in ipso homine est causa, quare Diabolus potestatem accipit in hominẽ, & in alia quæ sunt propter hominẽ, scilicet peccatũ originale vel actuale. Et hoc significat ea, quæ in Exorcismis dicuntur, cū dicitur. Recede ab eo Satana Hęc Tho.

Idem dicunt Doctores, licitum esse de applicatione Exorcismorum contra potestates Dæmonis. Sed ibi cauendum est ne character aliquis ignotus, aut verba ignota, sint, aut aliud superstitiosum.

Sed tamen non obstante applicatione omnium præfatorum remediõrum, adhuc aliquãdo maleficiatus à pœna nõ absoluitur, licet à reatu vel peccato, per quod incurrit maleficiũ, absoluat. Vñ sanctus Thomas in 4. dist. 34. dicit. Male-

I 2 ficium

Quomodo maleficiati in potentia generatiua sanandi.

Exorcizatio ad sanctificanda ea, quæ adhibentur ad diuinum cultum.

In homine est causa, quare Dæmon potestatem etiam accipit in ea, quæ sunt propter hominẽ.

Maleficia
quedam repa-
riuntur per-
petua.

ficiū quandoque ita esse perpetuum quòd non possit ha-
bere remedium humano opere, quamuis Deus possit prae-
stare remedium dæmonium cogendo, vel etiam dæmoni
resistendo. Non enim semper oportet, ut quod per malefi-
cium aliquod factum est possit per maleficiū aliud destrui,
ut ipsi Malefici consentiant. Et tamen si possit per maleficiū
remediū adhiberi, nihilominus peccatū reputaretur, quia
nullo modo debet aliquis dæmonis auxilium per male-
ficiū inuocare.

Non cessante
semper peccat
et cessat po-
testas Diabo-
li.

Similiter non oportet, quòd si propter peccatum aliqua
data est diabolo potestas in aliquem, quòd cessante pecca-
to cesset potestas quæ pœna interdū remanet, culpa transeū-
te. Similiter etiā Exorcismi Ecclesie nō valent ad reprime-
dum Dæmones semper, quantum ad omnes molestias cor-
porales iudiciò Dei hoc exigere. Sæper tamē valet cōtra il-
las infestationes dæmonū, contra quas principaliter insti-
tuti sunt. Hæc Thomas, Sed multum cauendū iis, qui diui-

Remedijs Ma-
leficorum sa-
pè res in dese-
riam eunt.

nis præceptis & Ecclesie humanam sanitatē præponūt, ne
Maleficos inuocet pro remedijs. Quia eorūdem inuocatio-
ne posteriora nonnunquā peiora prioribus sunt. Ut in exē-
plo deducit S. Gregorius primo dialogorū de fœmina, quæ
ab vno Dæmone possessa, per Maleficos, dum liberari acce-
tabatur, legio sub Maleficorū operibus statim eā intravit.

An non ha-
beat ordinem
exorcizare
valeat.

Piger. Habeo adhuc tria dubia de Exorcismo; An non
habens exorcistatus ordinem exorcizare Dæmones licitè
valeat. Secundo, quæ sit differentia inter effectum aque be-
nedictæ, & exorcismi, um utrunque contra Dæmonis mo-
lestiam ordinetur. Tertio, an exorcismus tantum significet,
vel etiam an aliquid efficiat.

In non conse-
cratis adibus
missæ dici po-
test.

Theologus. Ad primum & ad alia respondet sanctus Do-
ctor; Ad primum dist. 23, q. sic, in 4. in ordine, inquit, exor-
cistatus, & in alijs minoribus ordinibus omnibus, cum confo-
runtur, recipitur potestas, ut quis hoc vel illud ex officio fa-
cere possit, puta exorcizare. Et idem, à non habentibus or-
dinem licitè fieri potest, non ut ex officio: quamuis illi hoc
non habeant ex officio. Sicut in domo non consecrata po-
test dici Missa, quamuis consecratio Ecclesie ad hoc ordi-
netur, ut in ea Missa dicatur. Sed hoc tūc magis pertinet ad
gratiam gratis datam, quàm ad gratiam sacramenti.

Ad secundū respondet di. 6. dicens; Diabolus impugnat

Hos ab exteriori & interiori: aqua ergo benedicta ordinatur contra impugnationem Diaboli, quae est ab exteriori: Sed exorcismus contra impugnationem Diaboli, quae est ab interiori. Unde illi, contra quos datur, dicuntur Energumeni, id est, intus laborantes, aut propter infectionem fomitis, aut propter possessionem corporalem a Dæmone.

Ad tertium respondet ibidem, quod Exorcismus etiam efficiat, quod patet, quia per modum imperij dicuntur, non per modum orationis tantum, ut: Exi maledicte Diabole. Tunc etiam quia B. Grego. super Ezech. dicit: Sacerdos dum per exorcismi gratiam manus credentibus imponit, & habitate malignos spiritus in eorum mente contradicit, quid aliud facit nisi quod Dæmonia eicit. Nec est inconueniens, quod etiam quando iam Baptisato exorcismus prius neglectus adhibetur, dicere quod tunc aliquid efficiat, cohibendo ab impugnatione Diaboli. Cum etiam post baptismum per aquam benedictam aliqua potestas Dæmonis reprimatur: Imò si exorcizatur puer, & ante baptismum moritur, sibi in vita sua tantum valuit, ut in eo potestas dæmonis debilitata fuerit & sit.

Et ideo exorcismi non tantum significant, sed etiam efficiunt aliquid, non tantum in corpore, sed etiam in anima, quia in utroque est infectio fomitis. Effectus autem iste est debilitatio potestatis Dæmonis ne tantum possit in homine, sicut ante baptismum, & alia bona in ipso impediatur. Hec omnia Thomas.

Ad secundum dubium de amore illicito seu philocaptione, vel Hysithi, ut Auicenna loquitur, quae est ægritudo, quam aliquis incurrit propter amorem. Tradit enim Auicenna septem remedia inter cætera lib. 3. Vnum est agnoscere passionem, in qua quis captus est: quod experitur aliquis, ex passione infirmi, vel ex variatione pulsus ad nominationem amati: quia sic radix ægrotationis habetur: Ut etiam beatus Ambrosius ponit in passione sanctæ Agnetis de filio iudicis. Aliud est copula per matrimonium, si lex sustinet, quia ita quidam sanantur cum obediunt naturæ.

Tertium est, applicatio medicinalium, de quo ibidem tractat & docet. Quartum est, ut amorem suum de dilecto per licita remedia ad aliud diligendum conuertat, quod priori praeferre debet, & ita fugere potentiam amati: quia sic destrahitur animus Quintum, si ille rationalis est, corrigatur, horretur, tribuletur, & amoris opus ostendatur esse ini-

*Aqua benedicta
ita facit contra
Diaboli
impugnationes
exteriores. E-
xorcismos con-
tra interiores.*

*Quare Ener-
gument dicitur.
An Exorcis-
mi solum si-
gnificent ali-
quid, vel etiam
operantur ali-
quid.*

*Exorcismos
inco baptismi.*

*Quid sit Phi-
locaptio, seu
Hysithi. Auicenna
seu
amor hæresi.
Quomodo ex-
plorandum in
qua quis cap-
tus sit.*

*Quomodo
medendum sit
amori inordi-
nato.*

Vetularum aspectus & colloquia amo rem excutiunt. serua. Sextum est, ut potissimum vetulae ad ipsum dirigantur, qui quantum cum veritate & Deo possunt, vituperent cor-
pus & dispositionem delicti & mores, cum transfiguratione facierum, turpi seu deformi. Tamen quidam ex hoc plus inflantur; quia in relatione de amato delectantur, licet alij sanentur. Septimum est; ut occupetur in rebus arduis, distractis officijs & huiusmodi. Similiter de similibus dicendum est: persecutio autem horum ad Medicum pertinet: Sed Theologica praecedenti dubio dicta, praeter alijs applicari debent.

Quod boni Angeli beneficio sicut male maleficio afficiant.

Deus per Angelos dispossit suae gratiam hominibus infundit.

Salutatio Angelica praedispovit Mariam ad accipiendam conceptionem.

Angeli vocantur virtutes caelorum.

In voluntate solus Deus agit.

Ad tertium dubium: An ne bonus Angelus aliquando iustos viros beneficiet, sicut constat malum Angelum maleficiare iniustos? Responsum habet ex patrum sanctorum exemplis, quod sic, imo multiplicius in infinitum. Quicquid enim boni a fonte totius bonitatis Deo in nostra temporalia & corporalia bona manat, totum secundum Beatum Dionysium per mysterium Angelorum habemus; & ut sanctus Doctor in quodam loco super 3. sententiarum tradit: Cum Deus gratiam menti nostrae notabilem vult infundere, ad quam licet se nulla creaturae potestas extendit, tamen ad hanc dispositivum Angelus bonus cooperatur: sicut etiam, licet ad verbi Dei conceptionem in virgine beatissima per quam Deus homo factus est, sola divina virtus efficiere poterit affuerit, tamen Angelico ministerio mens virginis per salutacionem, per confortacionem, & per informationem multum excitata, vel ad bonam praedispota fuit.

Est praeterea communior & magis consona, tam sacrae paginae, quam Philosophiae naturali ista opinio, quae tradit omnia corpora caelestia regi & moveri virtute Angelica: quamobrem a Christo & ab Ecclesia, virtutes caelorum vocantur. A caelestibus autem influentijs simpliciter omnia huius mundi corporalia reguntur, teste Philosopho primo Meteororum.

Est insuper doctrina sancti Doctoris, quod in homine tria sunt, in quae spiritus separati agere valent, sed differenter, voluntas, intellectus & potentiae atque ipsius animae, affixae in membris organicis corporalibus. In primum solus Deus. In secundum tantummodo Deus & bonus Angelus ut illuminet. Et in tertium Deo permittente, malus spiritus agere potest & imprimere. Sed in potestate voluntatis humanae est inmissiones factas per Angelos malos acceptare, vel refutare, & talia cum Dei invocata gratia repellere, vel eadem neglecta admittere posse.

Piger. Licet hæc sint innumerabilia bonorū Angelorum etiam in iniustos profluxa beneficia, de quibus heu nescius fui haftenus, sed gratus ero in antea, tamen de his nō querō principaliter, sed de beneficijs eorum circa generatiuam potentiam, utpote an quosdam castificent, sicut mali spiritus quosdam malos infrigidant per sua maleficia?

Theologus. Haud dubiè ita faciunt, sed ubi & quando expedit. Nam ita factū est de S. Sereno abbate, de quo refert Cass. in coll. par. abba. Sereni. prima. Hic, inquit, pro interna cordis atque animæ castitate nocturnis diurnisq; precibus, ieiunijs quoque ac vigilijs infatigabiliter insistens, cunctos æstus carnalis cōcupiscentiæ tandem per diuinam gratiā in se extinxisse percipit: Deinde maiori zelo castitatis succensus, præfatis vsus remedijs, à Deo petijt, ut interioris hominis castitas in corpus redundaret Deidono: postremò autem adueniens ad eū Angelus in visione nocturna, eiusq; velut aperiens uterum, quandam ignitam carnis stiumam, de eius visceribus euellens ac prouiciens, suisque omnia, ut fuerant, locis intestina restituens. Ecce, inquit, incentiua carnis tuæ abscissa sunt, & obtinuisse te noueris hodierna die perpetuam corporis puritatem, iuxta votum quo id poposcisti, ut ne ipse quidē naturali motu, qui etiā in paruulis atque lactantibus euitatur, ulterius pulseris.

Sicut de B. Equino Abbate dicit B. Gregorius primo libro Dialogorum. Hunc, inquit, cum iuuetutis suæ tempore acti certamine carnis incentiua fatigarent, ipse suæ tentationis angustiae ad orationis studiū solertiorē fecerunt. Cumq; hac in re ab omnipotenti Deo remedium cōtinuis precibus quæreret, nocte quadam assistente Angelo eunuchari se vidit, eiusq; visioni apparuit, qd omnē motum ex genitalibus mēbris eius absciderit, atque ex eo tēpore ita fuit alienus à tentatione ac si sexum nō haberet in corpore. Qua uirtute fictus ex Dei omnipotentis auxilio ut uiris ante præerat, ita cepit postmodum etiam foeminis præesse.

Ita in uitas patrū, illorum quos sanctus Heraclides, uir religiosissimus collegit, in libro suo quē Paradisum nominat, meminit cuiusdā sancti patris & monachi, quē Heliam uocat, hic misericordia motus, trecentas foeminas in monasteriū collegit & regere cepit. Transacto autem biennio, iam uiginti quinqué annos circiter habēs vitæ, tētatus à carne

An Angeli boni quosdam castificent, sicut mali infrigidant.

Angelus eximit Abbate S. Sereno uiscera libidinis.

Angelus eunuchat S. Equinum Abbatem.

S. Heraclidis Paradisus patrum.

Sanctus pater & monachus Helias inter trecentas foeminas tentatur.

S. Helia monachi visio de abscissis ab Angelo testibus.

in eieum fugit, vbi biduo ieiunus orans, ad Deum ait: Dom. ne Deus, aut occide me, aut libera me ab hac tentatione. Vesp̄n igitur somnus ei irrep̄it, tres Angelus ibi ad se venientes vidit quibus quærentibus: Cur à monasterio virginum fugisset: nec ille præ verecundia respondere audeat: dixerunt Angel: Si liberaberis: num redibis, curâ foeminarum gerendo? Respondit ille, Quam libens Tunc illi iuramentum ab Helia recipientes q̄ exegerant, cum eunucharunt. Nam vnus manus, alteri pedes, tertius nouacula testes eius visus est abscindere, non q̄ ita verè esset, sed q̄ ita esse videbatur, quærentibusq̄, an ne remedium sentiret. Respondit ille, se plurimum exoneratum. Vnde quinta die ad lugentes foeminas redijt, & per 40. annos, quibus superuixit, nec pristinae tentationis deinceps scintillâ sensit.

Castitas non acquiritur merito virtutis.

Non minus beneficium collatum esse legitur Beato Thomæ Doctori nostri ordinis, qui à consanguineis propter ingressum dicti ordinis incarceratus, vt per meretricem seduceretur, ad seculum tentatus est, quæ per consanguineos immissa est veste & ornatu compositissimo. Hanc enim S. Doctot intuens, ad ignem materiale cucurrit, titionem ignitum arripuit, & vi foeminam è carcere fugauit, in orationeq̄, statim pro castitatis dono positus obdormiuit: vbi duo Angeli ei apparuerunt, dicentes: Ecce Dei te ex parte cingimus cingulo castitatis, q̄ nulla possit de cetero impugnatione dissolui, & q̄ humanæ virtutis non cõquiritur merito, tibi ex parte Dei confertur ex dono. Sensit igitur cincturam sanctus vir tractum cincturæ, & exclamando euigilauit. Deincepsq̄ tanto munere castitatis sedotatum sensit, vt ab eodem tempore omnem horreret luxum, vt sine necessitate foeminas colloqui possit, sed perfecta castitate pollet, vt eius tradit legenda.

S. Thomae Aquinas perfecta fuit castitate pradotum.

C A P V T V I I.

Formica comestica nemini conducit. præterquam versis. Comedere si cupiat alicui dicit. here q̄

Formicæ comestæ ab hominibus, eis nocet, nõ bestijs omnibus, sed quibusdam proficiunt, vt versis, qui eas, auidè quæunt Formicarum nomine iusti designantur, vt supra dictum habuimus. Comedere autè vitæ alienæ detrahere est, aut in fama, aut in sana doctrina, de qua comestione cautum reddit filium, qui

qui Prouerbiorū 23.c. dicit, Noli esse in cōuiujs potatorū,
 nec in comessationibus eōrum, qui carnes ad vescendum
 conferunt, quia vacantes potibus, & dantes symbolū (glos-
 sa. i. detractionum) consumuntur: Vbi glossa iterum dicit:
 Carnes ad vescendum conferte, est in communi locutione
 derogationis vicissim vitia proximōrum dicere. De quorū
 pœna subditur, quia talibus vacantes consumuntur. Quō
 contra verbis bonis Diuinam continentēs sapiētiam ope-
 tā dare cōgtuit, quibus anima satiam licitē poterit. De quo
 Prouerb. 24. Salom. subdit Comede fili mel (glossa, doctri-
 nam sapientiae) quia bonum est, & factum dulcissimū gut-
 tur, Sic & doctrina sapientiae animae tuae, quam cū inuen-
 ris habebis in nouissimis spem, & spes tua nō peribit. Melli
 enim & fauo, dicit glossa comparat doctrinam sapientiae,
 quia sicut illa ceteris cibis, ita hęc doctrinis p̄ualet alijs.

*carnes homi-
 num comedunt,
 qui honori ab-
 sentis detra-
 hunt in con-
 uiuijs.*

*Ve mel ceteris
 praefertur es-
 bus, sic doctri-
 na sapientiae
 ceteris doctri-
 nis.*

Iterumq; deuoratoribus humanarū carniū per detra-
 ctionis vitium, & per superstitionis maleficium, dicitur in
 P̄sal. Filij hominum, dētes eorum arma & sagittę, & linguę
 eorum gladius acutus. Et Prouerb. 3. Inter quatuor genera-
 tiones peruersas hęc vltima est, de qua dicit, Generatio,
 quę pro dentibus gladios habet, & mandat molaribus
 suis, vt comedat inopē de terra, & pauperes ex hominibus,
 vbi glossa, Generatio quę pro dentibus gladios habet, hęc
 est, quę suam perfidiam alijs immittere conatur: & sicut
 corpora gladijs, ita audientium animas veneno allocutio-
 nis occidit. Vnde dicitur, vt comedat. i. ad hoc vt deuoret
 inopes. i. innocentes & pauperes. i. humiles.

Deuoratio tamen fornicarum non hominibus, sed be-
 stijs, vt visō prodest, quia Maleficorū officiū, & detraction-
 nis vitium non iustos, sed perfidos delectat. In cuius figura
 Danielis 7. secunda bestia, quę de mari ascēdit, similis visō
 erat, quę in parte stetit, & ordines dentiū erant in ore eius
 & in dentibus eius & dicebant, Surge comede carnes plu-
 rimas. Per quę triplex nocuētū Maleficorum innuitur,
 videlicet honorū temporalium, humanorum corporum &
 animarū rationalium, quę lædi solent per talia Maleficorū
 exercitia. Vnde Prou 17. Semper iurgia quærīt malus, An-
 gelus autem crudelis mitteret contra eum. Expedi magis
 visę occurrere, raptis foetibus, quam fatuo confidenti sibi
 in stultitia sua. Vbi gl. Angelus crudelis, immundus spiri-
 tus

*Hic comedere
 carnes, signifi-
 cat bellum
 gerere, secun-
 dum quosdā.*

Vrsus Diabolam denotat.

Quomodo Demones infirmant corpora.

tus est, qui à domino contra peccatores mittitur, vt in pte^a senti affligat, vt Ægyptios: vnde immisit in eos irā indignationis suæ per Angelos malos Et subdit: potest in Vrsō hostis antiqui malitia intelligi, cui foetus rapimus, cum eos qui filij sui eiāt, catechizādo & baptizādo Dei filijs adiūgimus: & hoc sæpè facilius fit, quàm hereticū ad fidē rectam reuocare, vel catholicū prauē agētē ad bonū op^{us} reducere.

Piger. Per bestias, vt dicis, formicas deuotian'es, fide reprobi & Malefici intelligi valent, dic exemplum. quomodo id opere perficiunt, humana lædendo corpora de sanitate in infirmitatem.

Theologus. Audi ergo, quid bestix tales Petro iudici de quo supra retuli, nefas fecerint, Diu enim se in eo vindicare studebant, sed quia fidem bonā gerebat & se diligenter crucis signo munire solebat, seque, auisarius aliquotiens, ab occasione eorum abstinebat, per quæ maleficia procurari solent. Idcirco illætus propter astutiam talium euadebat, vno excepto tempore, in quo ex delicto proptio meruit nō in toto custodiri à domino prout mihi retulit. Cōsueuerat enim in territorio Bernensium, castro *Blanckenburg* habere residentiam, tempore quo terram eandem gubeinabat. Postquam autem officio resignauit, & ciuitatem Bernensem reuertit, ibique domicilium tenebat, die quadam rediens ad castrum prædictum, vbi cognatus eius in ipsius officium substitutus fuerat, in eodem castro Petrus quædam expedire negotia apud sibi notos volebat.

Tūc vna Malefica & quatuor consortes eiusdem malitiæ vni conuenerunt de sero in loco vno, machinamenta suæ artis volentes pro viribus, vt Petrū grauitet veneficijs læderent, vel occiderēt, quæ hæc latebāt fraudis commercia.

Adueniente igitur nocte, Petrus se benedicendo crucis signo cubitum iuit, sed nocte surgere omnino proposuit ad scribendum necessitati quædam epistolas, vt prape recedere à loco valeret. Euigilans igitur in tempesta nocte sibi videbatur ex opinatiōe q̄ dies adesset, luce deceptus fictitia, de quo in se iratus, quia vt putabat, noctem neglexerat, nō se, vt debuit, muniendo more solito, vestimentis induit, per gradus altos versus locum, vbi pugillarem habuit, descendit, & locum clausum reperit. De quo maiori ita exarsescens, cum murmure per gradus quos descenderat versus

suus lectum iterato scandebat: emittendo vnicam ex indignatione maledictionem, per verbum satis breue: ac si diceret, In nomine Diaboli. Et ecce statim in tenebris desistit Petrus, proiectus est in præceps per graduum prædictorum passus, adeo grauitet vt famulus, qui de subter scalam in commodo dormiebat, excitaretur, & exiens, quid adesset conspiceret volens, reperit dominum suum Petrum accenso lumine solum in terra, priuatum rationis vsu iacentem, & collisum per omnia membra: sanguinem plurimum è corpore emittentem. Excitatur familia, & nemo erat qui lapsus causam aperire possit.

*In nomine
Diaboli cubi-
tum se confe-
rens precipi-
tatur de sca-
lis.*

Tandem tamen Diuina aridente gratia, vsu rationis recuperavit, sed sanitatem corporis vix in tribus septimanis rehauit. Et quanquam Maleficos haberet suspectos, quos pro viribus de terra radere cupiebat, tamē teos ignorabat huius sceleris sibi illati.

Verum quia nihil opertum quod non reuelaretur, enectu quodam factum est postmodum, vt quidam latens Maleficus veniens de terra Bernensium, vbi domicilium habuit in ciuitate Friburgensi, Lausanensis dioceseos, die quadam in tabernaculo bibulis sederet, & ad consocios diceret. Ecce, ait video quod talis, quem nominauit, in aqua, vbi circa habitationem meam hantū in aquam pro captura piscium posui, mihi eum furtim leuat & furtim: Distabant autem ab inuicem loca per sex magna Teuthonica milliana; per quæ opere Demonis furtum intuebatur. Hoc verbum ponderauere fideles reum accusauerunt, & postmodum iudicialiter carceri mancipatus est, vbi biduo duriter questionatus, nihil penitus fateri voluit de proprijs facinoribus. Tertia autem die, quæ fuit sabbatum, in qua communiter, ob reuerentiam Beatissimæ virginis, eadem colitur officiosè; tortus iterum, virus suum euomuit. Nam præfati sui verbi & furti veritatem se dixit fuisse expertum: Et quod quatuor viri Malefici Petrus, & præfate Malefica, quæ nominauit, per manus eiusdem vetulæ dictum Petrum in præceps proiecissent, fatebatur. Et causam huius iracundiæ in vetulâ venisse assererat, quia scilicet sibi iustitiâ aliquando ad libitum iudex existendo non ministrasset. Addidit quod, se alijs duobus diebus, demonum machinamentis detentum, non potuisse in tormentis respondere, sed quia, vt ait, festum beatæ virginis, quod ad officium celebrabatur,

*Quidam in
conuio sex
miliaribus di-
stantem furtim
videt.*

*Die beata vir-
ginis Malefica
dixit*

boni, plerumque confitentur maleficia.

Maleficos sepe contra dictoria confiteri.

dixit se iam liberum ad dicendum veritatem: & ita tandem iuxta patrum municipalia igne traditus est.

Notandum tamen, quod tales Pseudoprophetae aliquando omnino contradictoria dicere solent, per patrem mendacii decepti: ut idem Petrus expertum se esse retulit. Nam quaedam Malefica per eum capta est & inturrita: habuit autem maritum talis maleficii non magistrum, qui curiositate ductus, ad quandam illarum partium vetulam properavit, de qua cuncti referebant, quod futura praenosceret: Ad hanc cum venisset suppliciter petiit, ut sibi diceret: An ne spem habere deberet, quod cum vita vxor sua iudicem euaderet, sua quae, iam capta erat vxor. Cui respondit vetula: Noli timere, indubie liberabitur, nec hac captiuitate morietur. Quo vir factus alacrior obuiauit iudici Petro altera die. Cui Petrus: Vbi quae so fuisti? At ille: Apud Prophetissam ait fui, quae mihi retulit, vxorem meam de sua captiuitate liberandam esse, nec mori ex hac captiuitate. Deinde regressus Petrus in hospitium, vocabatur a capta Malefica, quae Petro dixit: Vidi quod maritus meus vetulam accersit, quae me liberandam esse praenunciavit: Scio mentitur, quia proxima die tuo sub iudicio incinerabor. Haec cum postmodum iudex marito dixisset, ridendo expectabat, quae inter Maleficas veritatem dixisset: sed secutum proxima die inturritae feminae incendium per publicam factum iustitiam, veritatem Maleficae, quae virum habuit, palam fecit.

Nec tamen cedere debes, Petrum, ut in primo exemplo habitum est, manibus Maleficorum, qui in castro non erant, corporaliter per gradus iactatum ad literam: sed Maleficorum sacrificijs vel caeremonijs alleciti Daemones praesentes illud praecipitium fecerunt Petri. Et ut mentes Maleficorum deciperent, in imaginatione superstitiosorum hominum effecerunt, ut sibi viderentur praesentes esse. Ita etiam in secundo & tertio exemplo, Daemonis impressione in imaginatam Maleficorum factum est, ut absentia velut praesentia cernerentur, sicuti supra h. praesenti c. i. audisti ex verbis sancti Doctoris, & etiam ca. 5.

CAPVT

CAPUT VII.

Vibus Formicarum nonnunquam sunt cadaucera animalium mortuorum. Ad morale intelligentiam, comedere mortua animalia, est aliquando frui peruersa luxuria, vnde illecti aliquando terrinarum peccatricum, propter famem luxuriosæ voluptatis, mortua animalia comederunt, eisdem in nõ modicam displicentiam Dei fruētes; vt in Ps 105. sub compendio in veritate, & sub typo de Israëlítico populo tangitur. Initiati, inquit, sunt Beelphegor, & comederunt sacrificia mortuorum De quo Nu. apertius dicitur 25. Fornicatus est populus cum filiabus Moab, quæ vocauerunt eos ad sacrificia sua: At illi comederunt & adorauerunt Deus earum; Initiatusq; est Beelphegor Israël, & iratus dominus dixit ad Moysen; Tolle cunctos principes populi, & suspende eos contra solem in paribulis, vt auferatur furor meus ab Israël, Hæc aut omnia fecit Israël seductus occulta machinatione Balaam Malefici, qui suo consilio illius morticinæ fornicationis exordium in Israël exitit. Super quo glo. libidini quis seruido doctrinam Balaam tenet.

Est ergo execrabilis etiã corporis fornicatio, quæ violat templū Dei, & tollit mēbra Christi, & facit mēbra meretricis. Sed execrabilior est generalis fornicatio, in qua omne genus peccati pariter continetur; cū anima scilicet consortio verbi Dei fulcita, & matrimonio eius associata ab aduersario eius, qui eam sibi in fide despondit, corrumpitur.

Est ergo sponsus & vir animæ mundæ verbum Dei, id est, Christus. Despondi vos omnes, ait Apostolus, vni viro virginem castam exhibere Christo. Dum igitur anima adhæret sponso, & complectitur, & audit verbum eius, ab ipso suscipit semen verbi, & concipit, & facit filios; pudicitiam, iustitiam, patientiam, & omnes virtutes, vt salua sit per generationem filiorum, si permanserit in fide & charitate. Si autem se Diabolo & Dæmonibus prostituat, faciet filios adulteri, scilicet omnia peccata.

Et iterū glossa Origenis ibidem: Per omnia peccata, quæ committimus, maxime si non surreptione aliqua, sed studio peccamus, illi Dæmoni, cui curæ est q̄ admittimus, consecramur: Et fortè tot Dæmonibus cōsecramur, quot peccata committimus & mysteriū Idoli illius pro illo suscipimus.

Quid moraliter denotet comedere mortua animalia.

Duplex fornicatio.

Corporalis & spiritalis siue generalis.

Generalis fornicatio quæ omne genus peccatorum comprehendit: Verbum Dei sponso est anima.

Liberi procreandi ex sponso, verbum & anima.

Quot peccata committimus, tot Dæmonibus consecramur.

A sim

**Pecata sunt
mysteria Da-
monum.**

**Meretrices
vocantur ster-
cora vita.**

**Henricus
Kaltesen.
Inquisitor.**

**Duo contem-
dunt de Epi-
scopatu Tre-
uerensi.**

**Nona virgo
Iohanna (quæ
Galli Ieanne
pucelle vo-
cans) occisa
in Episcopatu
Coloniensi.**

**Vitrum con-
fractum Ma-
ga reficit.**

Assimilantur autem corpora fornicantium merito foeti-
dorum animalium corporibus. Quia vt Ecclesiastici 9. dici-
tur; Omnis mulier fornicaria quasi stercus in via conculcā-
bitur. Propter quod Propheta, postquā de his, qui potentes
sunt ad bibendū vinū, in quo est luxuria, locutus est Esaiæ
& Paulo post ita subiungit de eisdem. Facta sunt morticina
eorū quasi stercus in medio platearū. In omnib⁹ his nō est
auerfus furor eius: sed adhuc manus eius. s. Dei extenta.

Poger. Sunt ne nostro tempore boni viri aliqui decepti
per Magas vel Maleficas tuo iudicio?

Theologus. Meū in sequentibus suspendo iudiciū: sed ea,
quæ publica vox tradit & fama, referā. Habemus hodie sa-
cræ Theologiæ professorē insignē, fratrem Henricum Kalty
serē, Inquisitorem hæreticæ prauitatis. Hic cū anno proxi-
mè præterito inquisitionis officio in ciuitatē Coloniensī
insisteret, vt mihi ipse retulit, percepit circa Coloniā quā-
dam virginē esse quæ in habitu virili omni tempore ince-
dit, arma deferēbat, & vestimenta dissoluta, velut vnus de
nobiliū stipendiarijs, choreas cum viris ducebat, & poti-
bus ac epulis adeo insistebat, vt metas fœminici sexus, quæ
nō negabat, omnino excedere videretur. Et quia eodē tē-
pore, sicut heu hodie, sedē Treuerensis Ecclesiæ duo pro
eadem contendentes, grauitèr molestabant, gloriabantur se
vnā partem posse & velle intrinicare: sicut virgo Iohan-
na de qua statim dicetur, Regi Carolo Francorum paulò
antea fecerat, in suum eum regnū confirmando: imò illa
se eandem Iohannam à Deo suscitātā esse affirmabat.

Cū igitur die quadam cū Comite iuniori de Birnen-
burg qui eam tuebatur & fouebat, Coloniā intrasset: Et
ibidem mira in conspectu nobiliū fecisset, quæ magica ar-
te videbatur fieri. Tandē per prædictū Inquisitorem, vt in-
quireretur, diligenter inuestigabatur & citabatur publicè;
Mappam enim quandam dicebatur lacerasse, & subito in
oculis omniū reintegrā. ~~Et *magica arte* se~~ se
iactatum & confractum, in momento reparasse, & similia
plura inania ostentasse. Sed misera parere mandatis Ecclē-
siæ tenuit, Comitem antefatum in tutelam ne caperetur
habuit, per quem clam de Colonia educta, manus quidem
Inquisitoris, sed excommunicationis vinculum nō euasit.
Quo tandem arctata, partes Alemanniæ exiit, metāque
Galliæ

Galliae intrauit, vbi militem quendam, ne Ecclesiastico interdito vexaretur & gladio, duxit in matrimoniu. Deinde sacerdos quidam, leno vocandus potius, Magam hanc verbis delinuit amatorijs: cum quo postremo furtim recedens Metensem ciuitem intrauit, vbi velut concubina se cum habitas, quali spiritu ducta fuerit, cum pateter ostedit.

Fuit praeterea infra decem annorum spatia nouiter in Francia quaedam, de qua praemissu, virgo Iohanna nomine, tam prophenco spiritu quam miraculorum potestate, vt putabatur, clares. Haec enim veste virili semper utebatur, nec vllis Doctorum quoruncunque persuasionibus emolli potuit, vt tales deponeret vestes, foemineis contenta, praesertim cum se palam virginem & foeminam esse protestaretur. Sub hoc, inquit, habitu virili in signum futurae victoriae, vt verbo praedicere & habitu, a Deo missa sum iuuare verum Francorum regem Carolum, & in suo firmare regno, a quo eum fugare nituntur rex Angliae & dux Burgundiae Pro tunc enim hi iuncti mutuo credibus & armis Franciam praemebant grauissimem. Igitur cum suo domino Iohanna continue velut miles equitabat, futura & facta multa praedicabat, victorijs bellicis quibusdam intererat, & alia mira talia perpetrabat: de quibus nedum Francia, sed omnia Christianorum regna stupebant.

Ad tantam denique praesumptionem venit Iohanna, vt nondum adeptam Franciam, iam Bohemis, vbi haereticorum multitudo tunc fuit, minas intenter per literas. Dubitabant exinde seculares & Ecclesiastici regulares & monastici, quo spiritu regeeretur, Diabolico an Diuino. Scripserunt proinde quidam viri literatissimi tractatus eius ex parte. In quibus non modo diuersa, sed etiam aduersa de virgine senserunt.

Postquam autem regem Carolum in multis iuisset, & firmasset regno annis quibusdam, demum nutu, vt creditur Diuino, per Anglicorum armatam capta est & incarcerata. Accersitis autem a Magistro Nicolao Amici Licentiate in Theologica audiui, qui Ambasiator fuit Vniuersitatis Parisiensis, tandem ipsa fassa est, se habere familiarem Dei Angelum, qui iudicio literatissimorum virorum iudicatus est, esse malignus spiritus ex multis coniecturis & probationibus: per quem

De hac Iohanna virgine quam historici Gallici la pucelle Ieanne vocant penes vetores & recentes Historicos adhuc sub iudice lis versatur, an Maga fuerit, vel Diuinita pro salute Franciae contra Anglos missa. Extant de ea integri libri hodie. Virgo Iohanna Bohemis Hussis bellum denuntiat, sed incassum.

Tractatus de la Ieanne pucelle scripti.

Familiaris spiritus virginis Iohanna Francia.

quem spiritum, velut Magam effectam, ipsam ignibus per publicam iustitiam consumi permiserunt, prout de hac Historia Rex Angliæ nostro Imperatori Sigismundo satis latè scriptore nus Historiam innotuit.

Plures Malefica volebant virginem Iohannam imitari.

Eodem tempore duæ foeminae propè Parisijs surrexerūt se publicè dicentes missas esse à Deo, vt virgini Iohannæ essent in subsidium, & quemadmodū à prædicto Magistro Nicolao viuz vocis organo audiui, subinde velut Magæ vel Maleficæ per Inquisitorem Franciæ captae sunt, & per plures Sacrae Theologiae Doctores examinatae, tandem reperti sunt maligni spiritus deliramētis deceptæ. Vnde cū vna ex eisdem foeminis se per Angelum Sathanæ seductā conspiceret, ex magistrorum informatione à ceptis resipuit, & errorem prout debuit statim reuocauit. Alia verò in pertinacia permanens, ignibus consumpta est.

Piger. Mirari non sufficio, quomodo fragilis sexus in tantas audeat prosilire præsumptiones.

Theologus. Apud simplices tui similes mira sunt ista: sed in prudentum oculis hæc rara non sunt. Sunt enim tria in rerum natura, quæ si suæ conditionis limites excedunt, aut in diminutione, aut in excessu bonitatis vel malitiæ apicè sibi vendicant, Lingua videlicet, Ecclesiasticus & Foemina, Quæ si bono reguntur spiritu, optima, si verò malo, pessima fieri consueuerunt.

Nota tria optima & tria pessima.

Bonum lingua.

Linguae enim vnius bono ministerio) vt de lingua primo exemplificemus) fidei Christianæ plurima regna subiugata sunt, vt in sanctis Christi Apostolis & in sapientibus patet prædicatoribus, Prudentis etiam viri lingua nõnquam infirmorum hominum strages præpeditur, propter quod Salom. Proverb. 10. dicit, In labijs sapientis inuenitur sapientia, & virga in dorso eius qui indiget corde, Argentum electum lingua iusti, cor impiorum pro nihilo, labia iusti erudiunt plurimos, qui autem indocti sunt in cordis egestate morientur. ~~Et dicitur, Quis non dubitatur: quod~~ hominis est præparare animū, & diuini gubernare linguā.

Indoctrin cordis egestate morientur.

Malum lingua.

De malitia linguæ Eccles. 18. dicitur, Lingua testificans adducit mortē, lingua tertia multos cõmouit, & disperdit, illos à gentē in gentē, ciuitates munitas diuitum destruxit, & domos magnatum effodit, vide ibi multa mala. Et Iacobi 3, similiter, quæ mala lingua facit. Est autem tertia

Lingua tertia

lingua

lingua eorum, qui inter duas contrarias partes incaute vel malitiose loquuntur aliqua.

*multos commo-
uit.*

De Ecclesiasticis secundo plurima exempla habemus. Sub ecclesiasticis autem clerici & religiosi intelliguntur in utroque sexu. Quod ad malos clericos dicit beatus Hieronymus in epistola ad Nepotianum, Negociatorem clericum ex inope diuitem, ex ignobili gloriosum, quasi quandam pestem fuge.

*Malitia Ec-
clesiasticorum
sive religioso-
rum.*

Et beatus Bernardus Homil. 33, super cantica loquens de clericis dicit. Si insurgeret apertus Hæreticus, mitteretur foras & arceret. Si violentus inimicus absconderent se forsitan ab eo boni, scilicet pastores. Nunc vero quem eiciunt aut à quo abscondent se omnes amici: Et tamen omnes inimici, & omnes aduersarij, omnes domestici & nulli pacifici: Omnes proximi, & omnes quæ sua sunt quærunt.

*Amicos se Ec-
clesia simulan-
tes peiores
sunt hostibus
aperitissimis.*

Hinc beatus Gregorius in Pasto. dicit, Nemo amplius in Ecclesia nocet, quam qui peruersè agens, nomen vel ordinem sanctitatis habet.

Delinquentem namque hunc redarguere nullus præsumit, & in exemplum culpa vehementer extenditur, quando pro reuerentia ordinis peccator honoratur.

De Religiosis etiam dicit beatus Augustinus ad Vincetium Donatistam, Simpliciter fateor claritati vestræ coram Domino Deo nostro, qui testis est super animam meam, ex quo Deo seruire cepi, quantum difficile sum expertus meliores quam qui in monasterijs profecerunt, ita & non sum peiores expertus, quam qui in monasterijs defecerunt.

*De religiosis
dictum s. Au-
gustini.*

De mulierum vero malitia Eccles. 25. dicitur, Non est caput nequius super caput colubri, & non est ira super iram mulieris: Commorari leoni & draconi plus placebit, quam habitare cum muliere nequam. Et inter plura quæ sequuntur & præcedunt ibidem de nequam muliere concludit. Breuis, nulla malitia super malitiam mulieris.

*Malitia mu-
lierum.*

~~Inc. Chryost. super reg. math. 19. non expedit mulier~~
ubere. Quid est mulier, quam amicitia inimica, ineffugabilis pœna, necessarium malum, naturalis tentatio, desiderabilis calamitas, domesticum periculum, delectabile detrimentum, mali natura, boni colore depicta. Ergo si dimittere illam peccatum est, tenere autem ferè tormentum est, necesse est, aut dimittere adulteria faciamus, aut quotidianas pugnas ten-

*Mulier neces-
sarium malum,
naturalis ten-
tatio.*

Omnium muliebrium vitiorum fundamentum est à natura. res habeamus.

Duo genera lachrymarum in oculis fœminarum.

Bonum mulieris.

vi.

Tullius denique secundo Rhetorices dicit. Viros ad vnũ quodq; maleficium singulæ cupiditates impellunt & mulieres ad omnia maleficia cupiditas vna ducit. Muliebrium enim vitiorum omnium fundamentum est à natura.

Et Seneca in suis prouerbijis: Aut amat aut odit mulier, vel tertium dedisse, flere fœminam, est mēdacium. Duo genera lachrymarum habentur in oculis fœminatũ, veri doloris vnũ, insidiarũ aliud. Mulier cũ sola cogitat, mala cogitat.

De bonis autem mulieribus tanta laus est, vt etiam beatificasse viros legantur & saluasse, atque gentes, terras & vrbes, vt de Delbora, Iudith patet & Hester. Hinc Apostolus, 1. Cor. 7. Si qua mulier habet virum infidelem, & hic consentit habitare cum illa, non dimittat virum. Sanctificatus est enim vir infidelis per mulierem fidelem.

Ideo Eccle. 26. dicitur: Mulieris bonæ beatus vir, Numerus enim annorum duplex, Multa ibi narrat laudabilissima per totum capitulum, de excellentia bonarum. Similiter Salomon, imò Spiritus sanctus Prouer. vltimo per totum ca. de muliere forti. Præfata satis in noui testamenti fœminis claruerunt. Primò in virginibus & alijs fœminis sanctis, quæ ad Christianam gentem perfidos traxerunt, vt Magdalena, Catharina, Margareta, Martha, & eis similes.

Vngaria regnum fœminæ opera Christi fidem suscipit, sicut & Francia.

Sic etiam totum Vngariæ regnum ab olim idololatriæ deditum, per Gillam, sororem Christianam Imperatoris, fidei Catholicæ adiunctum est per regem Vngariæ, cui præfata Gilla in matrimonium est tradita, per quam etiam conuersus est rex, & in baptismo Stephanus nominatus, posteaque miraculis clarus canonisatus: vt Vincentius ponit in historia speculq lib. 26. cap. 9

Si præterea per Clothildem Christianam virginem, natam de Burgundorum stipite, Rex Francorum Clodouus passim persuasus tandem Idololatrias reliquit, & cũ regno ad Christi fidẽ deuenit, vt Vincentius narrat II. 21. c. 4. & 6.

C A P. IX.

Dua potentia vnique rei à Deo tribuitur.

Et lædentes homines, humore acuto formidant, pungunt, non tamen tam lædunt grauitèr, quàm apes suos persecutores.

Sunt enim duæ potentia, quas vnique rei diuina prouidentia tribuit, irascibilis & concupiscibilis. Ita

qua

qua commodum desideratur, illa qua nociuum fugatur Per concupiscibilem namque necessaria affectantur & delectabilia, Sed per irascibilem noxia refutantur & tristabilia.

Ista primis elementis quatuor conspiciamus esse in omnibus vegetabilibus & animantibus vsque ad rationale animal hominem, imò suo modo in separatis spiritibus.

Sed in hoc est differentia, quòd appetitus rei delectabilis, & repulsa rei tristabilis in sola rationali creatura virtus fieri potest vel vitium, non in inferioribus.

Et sicut inter minuta animalia triplex reperitur punctio formicæ, & minima, quæ statim transit lapis durior, sed scorpionis pessima, ita inter rationales creaturas triplex reperitur vindicatio, leuis eorum, qui charitate repleti sunt, dura eorum qui indisereto zelo feruent, & pessima in Demonibus & eorum sequacibus.

Primi in punitione similitudinem gerunt formicæ, quæ, sine aculeo humoris tantummodò percussione iniuriam vleiscitur. De tali se emendare cupiebat, qui in Psalmo ait, Corripiet me iustus in misericordia, & increpabit me. Et Apostolus ad Galat. 6. Si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui spirituales estis instruite huiusmodi in spiritu lenitatis, considerans temetipsum, ne & tuleris.

Vnde beatus Hieronymus in Epistola ad Oceanum: Quid necesse est bis pungere nisi recalcitrantem, per se satis erubescens confundere amplius, cui sui ratio magister est, cui propria conscientia virga, & ingenita verecundia lex & disciplina est. Et Greg. lib. 19. moralium, Regat disciplinæ vigor mansuetudinem, & mansuetudo ornet vigorem, & sic alterum commendetur ex altero, vt nec vigor sit rigidus, nec mansuetudo dissoluta.

De huius primæ punitionis modo parabolicum satis ac commodè fertur de nostris tale formicis ex eolū. Fuit enim quidam villanus, qui nimis ceruicolæ volutatis vxorem habebat, quæ viro in cunctis ferè mandatis recalcitrauit. Anxius autem diu vir, per quid rebellē cōpesceret discretè & rationabiliter. Quadam die contra se bigati respōdit, Fœmina es, nec verbis emēdata es meis, per verbera graua in te miles effici nolo, nec cōtractā p meas plagas, te in lecto iacētē, desidero, sed tibi dico, nisi te emēdaueris, paruis meis

*In spiritua-
lib. esse iram
& concupis-
centiam,*

*Triplex vindi-
cta.*

*Per se satis
erubescens
confundere, nō
est necesse.
Exemplum
ceruicolæ vxor
vss.*

*Formicae suae
M. rmidones,
uocantur hu-
milium & par-
uorum homi-
num parui a-
mici.*

amicis de te querela vno proponam die contra te effrenē.
Cui illa. In hoc, inquit, liquet tuus effoeminatus animus, at-
que genealogia ignobilis, qui de parui status tuis mihi mi-
naris amicis; Non enim mulieri imaris plebe At ille respō-
dit; Hac vice tibi tantum parcam & die ista; sed reuera, si te
non emendaueris, paruis meis conquerar amicis.

*Mulier obsti-
nata ligatur
& ad formi-
cas obicitur.*

Cūque miseria non melior, sed efficeretur peior; serua-
uit vir discretus & prudens suarum minarum veritatem ad
implere in crastino. Tunc enim illa velut antea virum inua-
dere cepit verbis plurimum contumeliosis. Cui maritus, Mo-
dò tempus adest vt factis verba compensem. Vxorem igitur
proptiam inuadit, vestimentis omnibus præter camisiā
exiit, manibus & pedibus in vrsi pellem ligauit, & humeris
proprijs clamantem & maledicentem in proximum sui
horti cumulum formicarum proiecit: vbi aliquantisper for-
micarum humore solito perfusa & correcta, animum ad me-
liora conuertere cepit. Nam bestiolæ more solito in auribus
& naribus, in ore & in alijs mulieris artubus eam crucie-
bant grauiter. Tunc illa eiulatu grandi iuramenti & sacra-
mentis promisit grauibus, se de cætero viro velle ad nutū
obedire, tantum vt cruciatum amicorum paruulorum eua-
deret. Ex hinc liberata per virum mulier, mirum in modum
emendata est, & felix effecta, quem fecerunt deinceps pro-
pria pericula cautiorem.

*De indiscre-
tis correctio-
nibus.*

Hic igitur modus corrigendi satis discretus & tempera-
tus fuit. Indiscretè verò corrigentes pro læsionibus; iratis
apibus sunt similes, quæ lædendo alium, dum aculeus ma-
ner in vlti vulnere, sese perpetuò fructu laboris privant. Ta-
les crudeles sunt, de quibus Seneca de clementia ad Nero-
nem dicit. Crudelitas nihil aliud est, quam atrocitas animi
in pœnis exigendis. Crudeses vocabo, qui puniendi causam
habent, modo non habent. Et tamen, vt Hugo de S. Victo-
re dicit libro

*Crudeles qui
sunt.*

cor
malitia induratum ad formam disciplinæ & speciem
nestatis incuruare: sed necesse est, vt dura materia, cū
cile ad formam non sectitur, ei & acioris flammæ in-
dium, & mallei grauioris tunsiō adhibeatur.

*De vindicta
Maleficorum.*

Scorpionum autem percussionibus vindictio Malefico-
rum & Demonū designatur. In quibus, vt beatus Dionysius
dicit 4. cap. de diuinis nominibus, est furor irrationabilis, &
fantasia

fantasia proterua. Cuius Gen. 49. Iacob maledixit in persona, Simeon & Leui in furore suo, ait occiderunt virum, Maledictus furor eorum, quia pertinax, & indignatio eorum, quia dura, diuidam eos.

De his beatus Hiero. in prologo super Iosue dicit, Cesset arcuato vulnere contra nos insurgere scorpius, & sanctum opus venenata carpere lingua desistat. Tales sunt ille monstruosa locustæ & mortiferæ. de quib. Ap 9. dicitur, habebant caudas similes scorpionum, & aculei erant in caudis earum, & potestas eorum nocere hominibus mensibus quinque. Et habebant super se regem Angelum abyssi, cui nomen exterminans. Secundum gl. autem per bestias tales veram fidem peruertere molientes intelliguntur, quia suis dolosis sententijs, vt scorpius coram blandiuntur, & latenter pungunt. Cumque tumultu nocere nequeunt, quærunt auxilium principum, qui clade adigant, & vt astringant terrent & blandiuntur. Et super se habent Angelum abyssi, Diabolum dominantem terrenis, cuius nomen exterminans, quia à patria vitæ secludit suos.

Locustæ aculeata in Apocalypsi quid designent.

iger. Satis de correctionis punitione discreta & irrationabili diuersi varios ediderunt tractatus. Sed vnū est, quod de maleficio Dæmonum multi non credunt, eos videlicet qui inter dæmones Incubi vocantur & Succubi: non enim in fatalia, non realitate aliquo humore nociuo & reali pugnare & fœdare: quod igitur de hoc verum sit vel fictitium vel enodate.

De Succubis & Incubis.

Theologus. Hanc quæstionem S. August. de ciuit. Dei lib. 3. c. 5. qui. em mouet, sed non determinat: vbi sic dicit: Vtrum potuerit Venus ex concubitu Anchisis Æneam parere, vel Mars ex concubitu iunioris filie Romulum generare: hoc in medio relinquamus. Nam pene talis quæstio etiam de scripturis nostris aboritur, qua quæritur: Vtrum præuicatoris Angeli cum filiabus hominum concubuerint: vnde natis gigantibus, id est, nimium gradibus & fortibus vitis tunc terra impleta erat. ~~...~~ determinat in hæc verba. Et quantum creberrima fama est, multique se expertos vel ab eis, qui experti essent, de quorum fide dubitandum non esset, audisse confirmant, siluanos & faunos, paucos, quos vulgo Incubos vocant, sæpè improbos extitisse mulieribus, & earum appetuisse ac petegisse concubitum. Et quosdam dæmones, quos Dusios Galli nuncupant assidue hæc

De præuicatoribus Angelis an cum mulieribus rem habuerint.

Fauni.

Dusios.

immunditiam & tentare & efficere plures talesque assente-
rant, vt hoc negare impudentiæ videatur. Hæc ille.

Postea ibidem determinat secundam quæstionem, videli-
cet, quod illud Gen. 6. videntes filij Dei. i. Seth, filias hominum,
id est, Cham, non de Incubis intelligitur. Quod autem In-
cubos esse non sit incredibile, ad illud ibidem est glos. quæ
dicit sic, Non est incredibile, ab hominibus non ab Ange-
lis, sed quibusdam dæmonibus, qui mulieribus sunt impro-
bi, eiusmodi homines. i. gigantes esse procreatos. s. de qui-
bus in Lira, dicitur, Gigantes autem erant super terram.
Quia & post diluuium corpora non solum virorum, sed
etiam mulierum incredibilis magnitudinis extiterunt.

De Giganti-
bus.

Pilosi satyri.

Ad idem est gl. vbi prophetia Esa. 13. desertionem, Ba-
bylonicæ ciuitatis prædicit, & monstra in ea habitada. Ibi,
inquit, habitabunt struthiones & pilosi saltabunt in loco,
vnde gl. dicit. Pilosi sunt siluestres homines, hispidi, qui in-
cubones vel satyri vel genera dæmonum sunt. Et Isa. 34. super
illo loco, vbi prophetat desolationem terræ Idumæorum,
qui persequebantur Iudæos. Erit, inquit, cubile draconum,
& pascua struthionum, & occurrent Dæmonia. Glossa in-
terlinearis. i. monstra Dæmonum ad inuicem. Et glossa beati
Gregorij ibidem: Hic alij pilosi nomine figurantur, non hi,
quos Græci Panas, Latini verò Incubos vocant.

Innij.

De Dæmonibus etiã Cassianus collatione prima Abba-
tis Sereni passum exponit præfatum. Ad idem est beatus
Isid. lib. 8. c. vlt. sic dicens: Pilosi, qui Græcè Panitæ, Latine
Incubi appellantur, siue Innij ab ineundo passim cum ani-
malibus: vnde & Incubi dicuntur ab incumbendo, hoc est
stuprando. Sæpè enim improbi existunt etiam mulieribus,
& eorum peragunt concubitum, quos dæmones Galli Du-
sios nuncupant, quia assidue hanc peragunt immunditiam.

Incubones
fauni vicarij.

Quem autem vulgò Incubonem vocant, hinc Romani
Faunum vicarium dicunt. Ad quem Horatius dicit. Faune
Nympharum tugientium amator, meos per fines & p
rura lenis incedas. Insuper illud Apostoli 1. Cor. 11. Mulier
debet velamen habere super caput suum, propter Angelos.
Multi Catholici exponunt quòd sequitur, propter Ange-
los, id est, Incubos.

Propter Incu-
bos velanda
sunt capita
mulieribus.

Ad idem est Iosephus super textu Genescos 6. præalle-
gato. Item Vuilhelmus libro de vniuerso, parte vltima cir-
ca 6.

ca 6. multipliciter. Præterea hoc determinat sanctus Doctor parte prima quæ st. 51. & in secundo scripto dist. 8. Et quod libeto 7. q. 10. atque super Isaiam ca. 13. & 14. cuius motiua sunt verba beati Augustini in de ciuitate Dei, vnde talia negare dicit Thomas imprudentiæ est. Id enim, quod multis videtur, non potest omnino falsum esse, secundum Philosophum in de somno & vigilia, in fine, & in 7. Ethicorum. Sileo de historijs multis & authenticis, tam Catholicorum quam Ethnicorum, qui Incubos esse palam asseuerant.

Quod multis videtur, nõ est omnino falsum.

Causa autem quare Dæmones se Incubos faciunt vel Succubos, esse videtur, vt per luxuriæ vitium hominis vtriusque naturam lædant: corporis videlicet & animæ, qua in læsione præcipuè delectari videntur.

Cur Dæmones incubatum affectent.

Vnde enumeratis per altissimum multis luxuriæ vitijs, à quibus suum populū mundum esse voluit, in quibus infideles incitati erant: ait Leui. 18. Ne polluamini in omnibus his quibus contra minatae sunt gentes, quas ego eiiciã ante conspectum vestrum, à quibus polluta est terra, cuius scelera ego visitabo: Dicit gl. super verbo gentes, Dæmones, inquit, qui propter multitudinem dicuntur gentes vniuersæ, qui cum omni peccato gaudeant, præcipuè fornicatione & Idololatria, quia in his & corpus & anima maculatur, & totus homo qui terta dicitur. Omne enim peccatū, quodcunque fecerit homo extra corpus est: Qui autem fornicatur, in corpus proprium peccat. An nescitis, quoniam qui adhæret meretrici, vnum corpus efficitur cum ea, vt patet 1. Cor. 6. Historias de Incubis, & Succubis si intueri libet, Guilhelmum, vbi supra, in suo vltimo lib. de vniuerso. Et Thomam Brabātinum in libro suo de vniuerso, qui vulgò de Apibus intulatur legiro, & mirabilia conspicias.

Fornicatione & Idololatria corpus & anima contaminatur.

Thomas Brabātinus de Apibus.

Præterea virginis cuiusdā multū pulchræ corporis dispositione, & quò ad animam valde deuotæ in Basiliensi cõstituta Diocesi bonā & diuturnam notitiã habui, quia con-

~~foruitus in cunctis suis cõtinuè primè & dormi-~~

tionis locū perturbabat, modò strepitibus, modò terrificis apparitionibus: Verū quia in cunctis quæ virgo gessit, omni plena fuit custodia, Christi assistente gratia, à cunctis viris & ab Incubo semper remāsit intacta. Nā secū ipsa cõsistēs, nullo teste conscio, propter boni Angeli sui custodis reuerentiã, cui diligētissimè sepe obsequabatur, pede nudo sese

Vestes non exuenda sunt illis, quæ ab Incubo veuantur.

K 4 conspi-

cōspicere non audebat, & abinde vestita die noctūque iacebat.

Incredibilis multitudo meretricum in concilio Constantiensi. Fuit denique fama communis virorum fide dignorū, eo tempore, quo Constantiense concilium generale celebrabatur, in quo, hoc est in ciuitate ipsa Constantiensi, q̄ vecundum est dictū, propter principum secularium & mechanicorum præsentiā, incredibilis meretricum multitudo aderat. Eodem inquam tempore in eadē Diocēsi prope oppidum in *Minterhaur* in cāpi latitudine, quædā, vt videbatur, scēmina pulcherrima secundum corporis pulchritudinem cursori cuidam obuiauit in ipso itinere. Quæ cum virum istum Deum timentem ad opus nefarij concubitus inuitaret, facinus horruit, Dei protectus adiutorio, cumq̄ simplici animo cursor, vt de scēmina veniret ab ea quæsisset, respondit, de Constantiensi venio concilio. Et aperta, quā in latere portabat, crumena, subintulit, Ecce has omnes pecunias in præfato loco corporis mei mercede conquisiui. Et hoc dicto, velut fumus protinus euauit. Et q̄ Succubus fuerit spurcissimis verbis & fuga respondit.

Succubus publicè in concilio Constantiensi se inter alias meretrices prostituit.

C A P. X.

Inquinant fornicæ manus, eas multū tangentiū, & inquinantur potius vel sese maculant qui incautè eas contrectant. Cū enim conditionis sint liberæ, sua libertate carere nolentes, sicut se molestantes humore acuto pungunt: Ita captiuitatem earum quærentes manibus polluuntur.

Templum Dei vnde simo.

In quo contactus omnis illicitus nobis prohiberi moraliter inuitur, ne in interiori præsertim homine corā domino & angelico maculati appateamus conspectu. Sumus enim dicit Apostolus 2. Cor. 6. & 7. tēplum Dei viui, sicut dicit Deus, quoniam inhabitabo in illis, & inambulabo: & ipsi mihi erunt populus: propter q̄ exite de medio eorum & separamini, dicit dominus, & immunda ne tetigeritis, ego recipiā vos, & ero vobis in patre, & vos eritis mihi in filios & filias, dicit Dominus omnipotens. Has igitur habentes promissiones charissimæ, mundemus nos ab omni inquinamento carnis & spiritus, perficientes sanctificationem in timore Dei. Verba hæc sunt Apostoli per totum.

Contra q̄ maximè luxuriosi delinquere reperiūtur, corpus

pus coinquinantes, & spiritus, qui virgines vel fœminas tangunt illicitè, vel vbi sexus fœmineus seipsum palpat vel tractare sinit inuerecundè.

De quibus beatus Petrus 2. sua canonica. 2. c. sic dicit, Hi sunt velut irrationabilia pecora, voluptatem existimantes dici delicias coinquinationis & maculæ delitijs affluentes in conuitijs suis luxuriantes, oculos habentes plenos adulterij & incessabilis delicti, pellicientes animas instabiles.

Quamuis enim formica inter minuta animalia sit ingenio & sagacitate nobilissimum, tamen incautè tactum quantumcunque quis sit nitidus eum reddit immundum. Ita humanum corpus, licet à peccato sit actuali innoxium, tamen à dispari sexu tactum faciliter nimis vtrunque hominem facit pollutum. Cinis quippe tactus à cinere modicissimo, adhibito humore, in lutum statim conuertitur. Argentum insuper etiam si ad nitorem purgatū fuerit septuplum, vel minera qualiscunque alba, etiam si aurum fuerit obrisum, cum in charta munda suo tractu ducitur: protinus in liquorem ex motu insensibiliter resoluitur, & macula de mundo super nitido contrahitur.

Vt cinis facile in lutum coagulescit, humore perfusus, sic homo peccator sociatus facile peccat.

Hinc huius in typum olim Deus verasse legitur, ne super terram reptantia, vel eidem multum hærentia, ab electo tangerentur populo, alioquin pœna iniquationis quis multabatur. Vnde Leuitici xi. omne quod reptat super terram (gloss. terrena sapiens) abominabile erit, nec assumetur in cibum. Qui quid super pectus quadrupes graditur (gloss. gastrimargiæ studens,) & multos habens pedes (gloss. ex varijs scripturis & varia doctrina sibi salutem futuram affirmans) siue super humum trahitur (Euangeliorum prædicatione abutens luxuriosè viuendo) non comedetis, quia abominabile est. Nolite contaminare animas vestras, nec tangatis quicquam eorum, ne immundi sitis: Ego enim sum dominus Deus vester. sancti estote, quoniam ego sanctus sum. Gl. notat, hic non omnem pollutionem in mortuis corporibus notare, vnde sequitur, Ne polluatis animas vestras in omni reptili, quod mouetur super terram.

Gradientia super pectus gastrimargiæ notant.

Piger. Quia hic locū habet adhuc sibi cauendi ab iniquatione vtriusque hominis, qua quis insicitur potissimè per luxuriam, pro vt probasti scire cupio de Incubis, quædam multi occurrentia dubia: primū, an Incubi generet aliquan-

do factis. Secundò, cur plus improbi sint vel esse videantur foemina quam viris. Tertiò, quibus remedijs liberari possint qui ab Incubis vexantur.

An Incubi

generent aliquando foetus.

Theologus. Ad primi solutionem tria aduertat: videlicet quod Dæmones propriè non generant, nec concupiscentiã sentiunt in venenis habet, licet generationẽ prolis procurare possint, nõ suã, sed illius viri, cui se fecit succubũ Dæmon aliquis, vel & illius, cuius virtus sementina est: & foemellæ huius, cuius delusor est incubus. Primi dicti rationẽ si scire libet, videre poteris in Sãcto Doct. vbi prius, & in Vuilhel.

Dæmones magis infestare mulieres quã viros.

Secundum deducit idem, & præcedens, quia spiritus carnem & ossa nõ habet, neque generationis instrumenta; per quã sola & volũtas concupiscibilis, & generatio carnalis explentur. Præterea vt verbis vtat Vuilhel. Si concupiscentiã libidinofam haberent, cum pessimi sint, vtique à Sodomitico vitio se non continerent in viros, quod tamen nullibi reperimus. Benedictus autem altissimus, qui virilem specie in hominibus à flagitio corũ vsque hodie sic serauit.

Cyprum inhabitari à filijs Incuborũ.

Quod autem generationem procurent aliquãdo ex præcedẽtis capituli auctoritatibus palam est. Et ex Vuilhelmi dictis sic claret: Quia gentem Hunorũ ab huiusmodi Dæmonibus generatam esse euidenter historia regnorũ Occidentalium narrat, & insulam Cypri totam populatam esse & inhabitatam à filijs Incuborum fama prædicat.

Dæmones gigantes posse procreare.

Denique quod Gigantes procreare valeant, vt nascantur vel concipiantur, causas S. Doctor assignat. Quia scire possunt virtutes virtutis sententiã ex dispositione viri huiusmodi, à quo decisa est, & mulieris eidem proportionatæ complexionem agnoscere, & ita cõstellationẽ optimẽ ad hoc cooperantem. Quibus similiter occurrentibus, possibile est genitos magnos esse, & fortes corpore.

Vt illasa virginitate liberi procreentur, Dæmones efficiere possunt.

Quo etiam non obstãte: Incubi calliditate & maleficio, vir possit habere filium & foemella eũdem. Salua vtriusque virginitate: non tamen in dignitate tan, qualis in beatissima virgine extitit, licet cum vtriusque aureola, si scire desideras, in quarto scripto quæstione decima. Sanctũ Thomam legas, & ita esse possibile clarẽ discas.

Nec mireris in hoc. Nam in Bambergensi Diocesi virginis notitiam habui, quæ puerum genuit, & virgo vera post partum permanfit, non integritate carnis, quod solus Dei genuit.

nitricis priuilegium est, sed in experientia voluntariæ libidinis. Fuit enim virgo pulchra valdè, & formæ elegantis, dominæ nobili obsequens, quam quidam iuuenis dolosus & potens cognoscere quæsiuit: vijs quibus potuit.

Hunc cum virgo deuota velut hostem vitaret virusque hominis, ipse nocturno tempore insidias virgini posuit, & quod obdormiens fortissimè, & inexcitabiliter quodammodo in primo somno iacere consueuisset: nescio vnde didicit, ex hac occasione in cubiculū virginis venit, dormientem cognoscit, nescit virgo, vt dicit in consciētia sua, quomodo impregnauerit, & ita recessit. Cum autem virgo doli etiam postmodum penitus ignara signa impregnationis habere inciperet, & ad examen coram honestis matronis posita impregnata esse treperta, fugit reus de patria, qui aliàs palo trāsfixus fuisset. Ipsa autem virgo incredibilibus lachrymis sese deplaxit.

Fuerunt tunc multi, qui virgini, vt sine periculo pareret, matrimoniū suaserūt: alij q̄ deterius exitit, ea abuti cōcupierunt, præfatā partus difficultatē allegātes. Sed virgo deuota, votū q̄ Christo de virginitate statuerat seruandū, etiā si mors sequeretur, constanter seruare decreuit, & perficit. Nam tēpote oportuno peperit, & in magna deuotione iam plurimis annis vixit, seq̄; a mūdi huius concupiscentijs ita nudā fecit vt aureolā virginū eā tandē percepturā non dubitet. Discāt ex hac virgines, quā cautè thesaur⁹ ille necessariò seruādus sit, quē saltē de corporis integritate aliquñ incubus aliquñ homo insidiosus, aut in dormitionis naturali fortitudine, aut in pot⁹ artificialis collatione rapere potest.

Ad secundū dubiū respondet Vvithelmus, q̄ verissimiliter nec Succubi nec incubi amore cōcubitus nec desiderio voluptatis talia viris & mulieribus faciūt, sed potius malignitatis studio: videlicet vt vtrūque polluant eos & eas spurcitia. Similem causam audiſti in ob. v. i. precedenti capite.

Cur autem Incubi amp̄ius vexare reperiantur mulieres & etiam puellas pulchros crines habentes, responder dominus Vvithelmus: Non mihi alia causa occurrit nisi vna istarum: quia aut curæ aut ornatui crinium nimium incubunt huiusmodi: Aut quia per crines viros inflammare cupiunt vel cōsueuerūt: aut quia in eis inaniter gloriātur: Aut quia diuina bonitas hoc permittit vt terreātur mulieres inflā-

*Exemplum dē
Bambergensis
virginis, quæ
virgo peperit.*

*Cur magis ab
Incubis vexē-
tur puella
pulchros crines
habentis.*

mare

mare viros per ea, per quæ etiam Dæmones inflammare viros volunt.

Cur autem Dæmones in Veneris vitio potentiam generatiuam plus molestant etiã in sexu masculino per maleficia, habuisti causam ex Sancto doctore ca. 5. huius libelli.

Quibus remedijs liberari possint, qui ab Incubis vexantur.

Ad tertium de remedijs propellendi Incubos in diuersis diuersa legi & reperi: quod per quinque modos quidam liberati reperiuntur. Videlicet per exorcismorum applicationem, per sanctam exercitationem, per sacramentalem confessionem, per loci certi mutationem, & per cautam sanctorum excommunicationem. De primo satis habitum est supra præsentis lib. cap. 6.

Angelicam salutationem Incubos propellere.

De secundo sanctis exercitijs videlicet crucis consignatione vel Angelica salutatione. Refert Cæsarius in suo Dialogo, quod in Bunna, postquam sacerdos quidã se suspendit, eius concubina monasteriũ intrauit, & per Incubũ ad luxum procata est, quem per crucis consignationem repulit, & per aquæ benedictæ aspersionem, sed statim postea redijt. Quando autem angelicam salutationem dicebat, longè velut sagitta disparuit, & recessit: sed interdum redijt, licet prope accedere ad eam non auderet.

Constitendo peccata pelli Succubos.

De tertio sacramentali confessione videlicet, patet per eundem Cæsarium, qui dicit quod concubina antedicta, cũ iam confessã esset purè, in toto derelicta est ab Incubo.

Refert idem, quod quidam vir in Leodio passus Succubum confessione sacramentali finita, totaliter liberatus est. Ponit insuper exemplum ibidem, de quadam inclusa propter Deum, quam Incubus nec crucis signo, nec oratione, nec confessione, nec propter aliud spirituale exercitium reliquit, quando eius lectum ascenderet. Sed cum ad informationem cuiusdam viri religiosi diceret: Benedicit eam statim Dæmon reliquit.

Mutatio loci mutat Incubos.

De quarto, videlicet loci mutatione, dicit qui prius filia cuiusdã sacerdotis raptata per mentem & tactu ex ore frenetica, trans Rhenũque elongata ab incubo dimissa est. Sed pater eius, quia à loco filia deponuerat à Demone percussus est, adeo vt moreretur in triduo. In de Apibus prope finẽ sermo fit de quadam, quæ per Incubũ crebro in lecto vexata proprio, consociã deuotã petijt vt loco vexata iaceret, quod cùm fecisset tota nocte quasdam inquietudines

rudines grauissimas sensit, & prior tunc quieta fuit.

De quinto, de excommunicatione, quæ fortassis aliquando eadem est exorcisationi: patet in Legēda beati Bernardi, In Aquitania siquidem quædam mulier ab Incubis sex annis iam vexata, incredibili abusu libidinis, audiuit, sibi incubum, ne ad virum sanctum, qui venturus erat, appropinquaret, minātem. Nihil, inquit, tibi proficiet, sed eo recedēte tuus crudelissimus ero persecutor, qui actenus tuus amator extiti. Quæ cum virum S. Bernardum inuocaret, Respondit: Tolle meum baculum, & loco tuo insige, & faciat malignus quod potest. Hoc cum fecisset, Dæmon, Camera[m] fœminæ non est ausus intrare, sed foris minabatur atrocissimè eam velle persequi Bernardo recedente. Quo per fœminam audito conuocat populum S. Bernardus, omnes iubet accensas candelas gestare in manibus, & Dæmonem cum vniuerso, qui aderat cœtu, excommunicauit, ac ne ad illam vel ad aliam deinceps accessum habeat interdixit. Et ita illa plenè liberata est.

Excommunicatione incubos pelli.

S. Bernardi baculus in locum positus incubum abigit.

Aliquando verò nullum prædictorum remediorum iurat vt Dæmonis abscedat nequitia, vt de Apibus circa finem ponit Thomas Brabantinus exemplum de quadam, quæ Incubum passa, nullo confessionis remedio vel crucis aut huiusmodi applicatione liberabatur, licet causam vexationis suæ satis nudè confessā esset,

Similis ratio assignata est suprà cap. 6. de maleficio, quare non semper tollitur. Tunc enim pœna est vexatio Dæmonis & pro peccatis satisfactio; si prout oportet sustineatur in charitate, sicut alia mala huius mundi, quæ nos premunt, sed ad Deum ire compellunt.

Piger. Cum fœminæ sint timidæ, & faciliter mirabilium formarum in imaginatione susceptiue. Nunquid contingit quibusdā ex eis quòd in veritate per incubum non vexantur, sed tantummodo se vexari putant. Sicut etiam quædam ex eadem radice falsè se impregnatas esse putant per Incubos, vt fertur, quæ tamen grauidæ non sunt,

Theologus Vtrumque verum esse agnoscitur, vt dicit dominus Vuilhelmus vbi prius: Multæ, inquit de apparitionibus fantastis ex morbo melancholico in multis hñt; sed in mulieribus maximè. Sicut apparet de visionibus & reuelationibus. Et causa in hoc est præter eam quā norunt Medici, ipsa

An quædam se Incubo vexari sibi imaginentur.

ci, ipsa natura muliebrium animarum, ob hoc videlicet, quonia longè facilioris & leuioris impressionis sunt quam animæ viriles.

*Quasdam si-
bi imaginari
se gravidas.*

Et subdit idem: Scio me vidisse mulierem, quæ credebatur se cognosci ab intus & à Diabolo, & alia incredibilia se sentire dicebat. Nonnunquam etiam impregnata sibi videntur mulieres ab Incubis, & intumescunt vehementer ventres earum. Et cum partus tempus aduenisse credunt, sola emissionem multæ ventositatis detumescunt. Nam de ouis formicarum in potu sumptis incredibilem ventositatem & tumultum in ventre generatur hominis; Similiter de granis cataputiæ: Et de granis arboris, quæ dicitur Nigrapinus consimilia in ventre sunt. Facillimum est autem Dæmoni similia & maiora in ventribus hominum procurare.

*Oua formica-
rum ventosi-
tatem & tu-
multum in
ventre gene-
rant.*

*Ludificatoria
experimenta
Maleficorum.*

Et si libris Maleficorum creditur, scripserunt experimentum ludificatorium, quo apparere dicebant mulieribus se in lecto pluries cognosci quam cognosceretur. Verbi gratia, cum cognoscerentur nisi semel aut bis ab eo, qui experimentum illud operaretur, putaret se cognosci quadragesies aut sexagesies. Essent ergo similes ludificationes Incuborum. Etiam ex testimonio sanctæ cuiusdam mulieris sciri potuit, quod quidam ex huiusmodi Dæmonibus, cum sic ludificasset eam, videlicet concubitu fantastico, tanto fluxu seminis inquinauit eam realiter, ut mille homines non tantum emitterent. Hæc omnia de Vuilhelmo.

C A P V T X I.

Radices lædunt arborum formicæ, vbi iuxta arbores nidificare sinuntur. Quia radices inde rodunt, & succo exinde exhausto arefcit radix & exinde stipes & rami.

*Exterior, su-
perior & in-
terior homo.
Homo inuersa*

In hominis natura tres particulares homines sunt qui radices suas habent, quas lædere valent nocinæ formicæ. Est enim exterior homo, interior homo, & tertius etiam per alienis in figura quantitatis corporeæ. Superior homo, qui spiritalis dicitur homo, & interior, & est sensualis tanquã medius, & animalis homo dicitur. Quisquis autem horum, quia radicem suam habet propriam, ramos & stipitem, arbori assimilatur.

Nam primi hominis figura, arboris, sed euerse similitudinem

hunc præfert secundum Philosophos, quia crines radicibus in capite assimilantur, truncus pectus, & eidem adiacentia dicuntur: membra vero reliqua rami vices habere videntur, & operatio talium fructus sunt corporei. Vnde Mar. 8. legimus de cæco, quem Dominus paulatim iuxta fidei suæ cremētum sanabat, quod primo sputo eius tetigit oculos, & an videret quæsiuit: Cui ille respondit; Video homines velut arbores ambulantes. De hac arbore corporis non curandum esse Dominus docet, dicens Matthæi sexto. *Quis vestrum cogitans potest adiciere ad staturam suam cubitum vnum.* Omnes, inquit Matth. 10. vestri capitis capilli numerati sunt, nolite ergo timere.

arboris similitudinē præfert.

Alius autem est homo animalis: de quo 1. Cor. 2. *Animalis homo non percipit ea quæ sunt spiritus Dei, stultitia enim est illi, & nõ potest intelligere: Vbi gl. Animalis homo dicitur vel vita vel animi sensu. Vita autem animalis dicitur quæ fertur dissoluta lasciuia animæ suæ, quam intra naturalis metas ordinis spiritus rector non continet, eo quod ipse Deo se regendum non subiicit. Animi vero sensu dicitur animalis, qui de Deo iuxta corporum fantasiam, vel legis litteram, vel rationem physicam iudicat, Quare autem animalis non percipit, subdit: Stultitia est illi secundum humanum sensum: Ideo non potest intelligere spiritualia.*

De homine animalis, secundum vitam, vel secundum sensum.

Huius hominis, id est, sensualitatis radices sunt secundum medicos humidum radicale & calor naturalis, & elementorum quatuor qualitates; cuius cura spectat ad medicos: Qui tamen in omnibus non sunt imitandi; dicente B. Ambrosio super Psal. 13. *Contraria diuine conditioni præcepta medicinae sunt. A ieiunio reuocant, lucubrare non sinunt, ab omni intentione meditationis abducunt. Et concludit, itaque qui se Medicis dedit, se ipsum sibi abnegat. Hominis enim animalis membrum mortificare iubet Apostolus Col. 2. Mortificate membra vestra quæ sunt super terram, fornicatione, immunditia, iracundia, & avaritiã. Huius hominis membra, manus, pedes & oculos abscindere Christus iubet, cum scandalizant nos Matth. 18. Hoc, inquit Apostolus Ro. 6. Scientes quia vetus homo noster simul crucifixus est, scilicet cum Christo, ut destrueretur corpus peccati, & non ultra seruiamus peccato.*

Medicis non in omnibus est obsequendum.

De spirituali homine.

Tertius vero spiritualis homo est interior: de quo 1. Co.

2. dicit, Spiritualis aut homo iudicat omnia, & ipse à nemine iudicatur. Vbi gl. Spiritualis aut homo est vita vel scientia. Spiritualis est vita, qui spiritum domini habes rector, animam regit. Scientia verò spiritualis est, quia & si ex parte & per speculum videt, tamen de Deo secundum imagines corporum, vel legis literam, vel humanam philosophiam non sapit, sed Spiritui Dei subiectus, certissime ac fideliter iudicat omnia, certa fide, occultorum non patenti cognitione, & ipse à nemine, scilicet à nullo omne animali iudicatur, id est, intelligitur, vtrum bene vel male intelligat.

Arboris forma spiritualis hominis.

Huius hominis spiritualis radix est gratia, fides & caritas; Stirpes anime eius essentia, rami potentie, gemme cogitatus, folia verba, flores voluntates, & fructus virtutes & earum opera. De quibus Apostolus Rom. 6. dicit, liberati à peccato, serui autem facti Deo, habetis fructum vestrum in sanctificationem, finem verò vitam eternam. Gratia autem Dei vita eterna in Christo Iesu Domino nostro. Et ad Ephes. 3. Flecto genua mea ad patrem domini nostri Iesu Christi, à quo omnis paternitas in cælo & in terra nominatur, vt det nobis secundum diuitias gloriæ suæ virtutem corroborati per spiritum eius interiorem hominem habitare Christum per fidem in cordibus vestris, in caritate radicati, & fundati, vt possitis comprehendere cum omnibus sanctis, quæ sit latitudo, longitudo, sublimitas & profundum.

Bona opera, quæ.

Hinc beatus Gregorius in Homilia quadam, vt multi arboris rami ex vna radice prodeunt, sic multæ virtutes, ex vna caritate generantur. Nec habet aliquid viriditatis ramus boni operis, si non manet in radice caritatis.

Ex vna caritate multæ solent virtutes prodire.

Ex quibus iam patet conuincitur, quanta damna hominibus inferant, qui velut nociuæ formicæ fidem, gratiam vel caritatem de cordibus hominum cassant.

Bona opera, nisi in radice caritatis manent, nihil viciditatis habent.

Piger. Puto Dæmones in huiusmodi radicibus damna maxima inferre, quando eos constat alicuius hominis corpus potenter peruenire. Quia in hoc omnium scripturis, descriptis arborum radices ledere videntur. Quamobrem scire cupio de hac materia, vtrum tantummodò pro grauius criminibus possideant. Quibus modis vexet & quibus remedijs iuari valeant possessi.

Theologus. Satis bene consideras, sed non distinguis. Diuersimodè enim diuersi possidemur, quidam plus, alij minus,

nus, per Dæmones, à quibus non semper potenter posside-
tur, nec propter quolibet mortale peccatū quis possidetur.

Vnde ad primam tuam quæstionem audi Sancti Docto-
ris, quodlibet. o. 3. quæst. 3. responsum. Quantum, inquit ad
corpus, potest Diabolus hominē substantialiter possidere,
sicut patet in arreptitijs. Sed hoc magis pertinet ad rationē
pœnæ, quàm ad rationem culpæ. Pœnæ autem corporales
huius vitæ non semper sequuntur culpam eius qui puni-
tur, sed quandoque non peccantibus inferuntur, vt dicitur
Ioan. 9. de cæco nato. Et hoc modo est secundum altitudi-
nem incomprehensibilem iudiciorum Dei. Vnde non eū
qualibet culpa mortali Diabolus habitat in hominē sub-
stantialiter etiam quantum ad corpus. Hæc ille.

Reperio autem quod quinque de causis aliquem con-
tingit possideri. Aliquando pro proprio maiori suo merito;
Aliquādo pro alieno leui delicto: Aliquando pro suo venia-
li peccato; Aliquando pro graui peccato alieno; Et aliquan-
do pro magno facinore proprio.

De primo patet in Dialogo Seueri, beati Martini charis-
simi discipuli, vbi fertur quendam patrem sanctissimæ vitæ
tantum dotatū in gratia expellendi Dæmones, vt hi. nedū
verbis suis proprijs fugarentur, sed etiam eiusdem patris e-
pistolis & cilicio. Cū autem coram mundo pater esset
celeberrimus, se tentari sensit vana gloria. Cui vitio licet
viriliter resisteret, tamen vt humiliaretur amplius, totis
præcordijs Deum precabatur, quatenus quinque mensibus
à Dæmone possideretur. Quo d. & factum est. Nam eū sta-
tim possessum vinculari oportebat, & omnia applicare sibi
Dæmoniacis communia. Finito autem quinto mense, pro-
sus & ab omni vana gloria & à Dæmone liberatus est.

De secundo quomodo ex alieno leui delicto; aliquis
possideretur, ponit exemplum beatus Gregorius de beato
Eloadio abbatē vniuersitatis sancti Martini, qui cum in prope mo-
nasterium virginum pernoctaret, ei ignorantia ordinaue-
runt ad suam cellam poni paruulū puerū, qui omni nocte
vexabatur à Dæmone, sed eadē nocte à Dæmone liberatus
est per patris præsentiam. Hic cūm rē didicisset gestā, & puer
iā positus esset in monasterio sancti viri, & transactis mul-
tis diebus, paulò immoderatè lætus de liberatione pueri,
ait ad confratres suos. Fratres, Diabolus sibi cū illis so-

*Propter quæ
crimina homi-
nes à Dæmoni-
bus possideantur.*

*Quinque ob
causas obside-
ri homines à
Diabolis.*

*Diaboli pel-
lantur cilicio
& epistolis sū-
cti patris aliu-
ius.*

*Sanctus qui-
dā petiit quin-
que mensi-
bus à Dæmo-
ne possideri,
humiliationis
caussa.*

*Quomodo ex
alieno delicto
quis possideat-
tur.*

roribus iocabatur. Sed ubi ad seruos Dei venit puerum hūc accedere non præsumpsit, Et ecce statim Diabolus puerum vexare cepit, & per lachrymas & ieiunia sancti viri & confratrum difficulter, sed eadem die liberatus est.

De tertio, videlicet de proprio veniali peccato patet, per Cassian. collatione abba. Sereni, prima, dicentem de Moyse. Moyses, inquit, in eremo cū singularis & incomparabilis vir esset, ob reprehensionē vnus sermonis, quem contra abbatē Machariū disputās paulò durius protulit, quadā scilicet opinione preuētus, dicitō cōfestim traditus est Dēmoni, vt humanas gestiones ori suo ab eo suppletus ingereret.

Quod flagellum purgationis gratia se dominus intulisse, ne scilicet in eo vel momentanei delicti macula resideret, velocitate curationis eius, atque auctore medio demonstrauit. Nā cōtinuò, abbate Machario in oratione submisso dicto citius, nequam spiritus ab eo fugatus abscessit.

*Lactucā sine
signatione crucis
comedens
corripitur à
Diabolo.*

Simile videtur huic, quod primo Dialogorum refert B. Gregor. de quadam Dei famula in monasterio virginum, quæ hortum ibidem ingressa, lactucam conspiciens & concupiscens, quam signo crucis benedicere oblita, auidè momordit, arrepta à Dēmonē cecidit & vexabatur, quousq; statim vocato beato ibidē patre Equitio p eūdē liberata est.

De quarta causa, qua dictum, pro alieno graui peccato aliquem possideri, patet ibidem per beatum Greg. Nam vt refert beatus Fortunatus Episcopus, Diabolū ab obsessio homine propulerat. Serò igitur Dæmon idem in specie peregrini per plateas ciuitatis clamare cepit. O virum sanctum Fortunatum eiecit de hospitio peregrinum, quem quidam vir inuitauit suum ad hospitium. Et quærendo causam expulsionis, est gaudius super derogatione sancti viri, quam à peregrino ficto audiuit. Exinde astit Diabolus puerum inuasit, & prunis iniecit, ac animam eius excussit, sicque pater miser primum ~~et. quousq; statim~~

De quinta verò causa proprii facinoris & magni communiter, tā in sacra scriptura, q̄ in sanctorū passionalibus legimus. Nā sic 1. Re. 15. Saul inobediēs Deo possessus est.

Tempore, quò in vniuersitate Coloniensi sacre theologie studio ascriptus fui, quædā virgo quindecim vel sedecim annos habēs, moribus secundū seculū satis composita, in domo cuiusdam suæ consanguineæ nutrebat extra

domum

domum parētum Cūque cognatæ suæ cyphum satis vilem terreū quēdam à casu fregisset, cognata ita replebatur in lapsus negligentiam, & in reā virginē, quæ virgo tantò hoc molestius tulit, quò vasculum vilius extitit. In irā igitur cōmota virgo hora sumendi cibum, nec comedere nec ad mēsam præ ira se præsentare voluit, Cuius cognata ait, Oportet ut comedas. At virgo apud se (vt mihi postmodum & exorcistæ retulit suo) huiuscemodi verba submurmurando dicebat. Si me oportet edere, in nomine Diaboli fiat. Sic mēsam accedit, benedictionem mensæ quam benè sciebat, dicere neglexit, & in primo morsello, vt putabat, muscam ori illatam sensit, quam cum nulla arte eicere valeret, deglutiuit & immediatè obsessa fuit, semper tamen vsum rationis bonum habuit, licet sæpè satis vexaretur à Dæmone.

Diabolus in specie musca deglutitur.

Cūm autem in domum parentum cum magna mœstitia reduceretur, & diutissimè nullus reperiretur, qui liberare posset, tandem quidam frater nostri ordinis, nunc Magister Gotfridus *Schlössel* sacræ Theologiæ p̄fessor, calamitati parētū & puellæ cōpatiēns, se de eius exorcisatione intromisit, pacto tali præuio, vt, si liberaretur, nihil terreni exorcistæ daret, sed puella in castitate solita, si vellet, liberè & non in matrimonio de cætero Deo militaret. Legit igitur pater præfatus missam, obtulit obsessa oblationem consuetam, in eadem affuit per totum, & in nullo vexari videbatur. Finitoque officio, post satis diutinū exorcismi actū, mēbris omnibus virginēi corporis penè præcoruis, exiit dæmō & ita virgo deinceps domino in castitate seruiuit.

Puella voto castitatis destituta, liberatur à Cæcō dæmone.

Porrò quò ad secundum dubiū: Quibus modis Dæmon possideat vel homines lēdat, ad plenū puto nullus in hac vita sine miraculo posset dicere. Sūt tamē sex modi satis conuenientes, perfunctoriè trāseamus, quib. potestati exercēt in homines, sed tantūmodo p̄ quāto à Deo permisi fuerint.

Sex modi qui bus Cæcō dæmon hominem possidet & lēdat.

~~Primo, ut aliquando in rebus exterioribus. Aliquando etiā aliquos in proprijs vexant tantūmodo corporibus: Aliquando in corpore simul & in potētijis interioribus: Aliquando quidē per eos intus & extra solū tētātur: Alij castigatione eorū ad tēpus tantūmodo vsu rationis priuantur: Alij verò velut bestiæ irracionales reddūtur.~~

De tribus primis manifestū est in beato Iob, Deum Dæmonē licentiāse in res exteriores eius tantūmodo, qñ Deus

*Iob etiam
quod potentes
interiores
affligebatur à
Sathana.*

*Solitarij cum
sint prudentes
magis secundum
rationem lo-
qui possunt.*

*Nocturna
phantasmata
conformia sunt
diurnis cogita-
tionibus.*

*Quomodo Sa-
than missus
sit in cor Ju-
de.*

*Lunaticus vsu
rationis ad te-
pus per Da-
mones priuā-
tur.*

*Irrationabiles
à Demombus
redoliti.*

Sathanæ ait, Ecce vniuersa quæ habet in manu tua sunt, tantum in eum ne extendas manum tuam, Iob primo. In corpus, vbi postmodum ait ibidem 2. Ecce in manu tua est, verum tamen animam eius serua, id est, vitam eius ne auferas. In potentias interiores verò agendi potestatem dedit ibidem 7. vbi dicit Iob ad dominum: Si dixerò consolabitur me lectulus meus, & reuelabor loquens tacuum in strato meo; Terrebis me per somnia & per visiones horrore concuties, Demone scilicet procurante, secundum Nicol. de Lyra.

Nam vt sanctus Thomas ibidem ad litteram exponit, homines sapientes, quando solitarij sunt, & tumultibus hominum & negociorum semoti, tunc magis loqui possunt secundum rationem aliquid cogitando, sed ista remedia Iob iuuare non poterant, quia tempore quo his remedijs vti debebat, aderant sibi alia impedimēta, quibus perturbabatur, scilicet somnia terribilia & horribiles visiones. Et hoc est quod subdit; Terrebis me per somnia, quæ scilicet dormienti apparent, & per visiones quæ scilicet apparent vigilantij ab vsu extenorū sensuum alienatio.

Solent nocturna phantasmata conformia esse, diurnis cogitationib. Vnde quia Iob de die mortis suæ cogitabat, similibus phantasmatibus perturbabatur in nocte. Infirmitas enim corporis ad hoc operatur, vt perturbata phantasmata dormientibus appareant. Sic igitur vndique consolatione exclusa, nullus modus Iob remanere videbatur, tot angustias euadenti, nisi per mortem, Horrore, inquit, concuties.

De quarto Diabolicæ vexationis modo, patet in Iuda Io. 13. Cum iam Diabolus misisset in cor vt traderet Iesum Iudas. Vbi beatus Augustinus dicit; Missio illa spiritualis suggestio est, & non fit per aurem, sed per cogitationem.

De quinto modo habes. Mat. 17. in lunatico exemplū cuius pater ait ad Iesum; Domine miserere filij mei, quia lunaticus est, & male ~~etiam de Sathana dicitur. Mat. 12. & in C. 12. h.~~

De sexto modo typum gessit illa mulier, quam vt Christus ait, alligauit Sathanas 18 annis, & erat inclinata, nec omnino poterat sursum respicere, sicut nec bestia; vt patet Luc. 13. Vbi glossa Basilij: Brutorum siquidem caput humi deflexum est, & terram cernit, caput hominis erectum est in cœlum, oculi superna conspiciunt.

De tertij solutione dubij, quibus remedijs liberentur pos-
selli

*Quomodo
amentibus in
articulo mor-
tis sacramen-
tum adhiben-
dum.*

*Infirmis in-
fundenda Eu-
charistia.*

*Sanctorum
intercessionibus
obsessos in-
uant.*

tum denegandum. Alio modo dicuntur aliqui non habere usum rationis, quia sic à natiuitate permanserunt, & sic talibus non est hoc sacramentum exhibendum: quia in eis nullo modo præcessit huius sacramenti deuotio. Aut nõ semper caruerunt usu rationis. Et tunc si prius, quando erant suæ mentis compotes, apparuit eis huius sacramenti deuotio, dent eis in articulo mortis hoc sacramentum exhiberi, nisi fortè timeatur periculum vomitus vel exspuitionis.

Vnde legitur in cõcilio Carthaginensi, & habetur in decretis di. 28. q. 6. Is qui in infirmitate penitentiã petit, si casu, dum ad eum inuitatus sacerdos venit, oppressus infirmitate obmutuerit, vel in phrenesim conuersus fuerit, debet testimonium quæri ab his qui eum audierunt. Et si cõtinuò creditur moriturus, reconcilietur per manus impositionem, & infundatur ori eius Eucharistia. De baptizatis, qui corporaliter ab immundis spiritibus vexantur, est eadem ratio, & de alijs amentibus.

Hęc Thomas. Et ad hoc Cassianũ allegat. Addit tamen in 4. dist. 9. Dæmoniis non est deneganda cõmunio: nisi fortè certum sit pro aliquo crimine à Diabolo torqueri. Cui sic Petrus de Palude addit. In hoc casu pro excommunicandis sunt habendi, qui traditi sunt Sathãnæ. Hęc Petrus.

Ex quibus liquet, qd si aliqui sunt possessi à Dẽmone etiã propter sua crimina, habentes tamen lucida interualla & rationis usum, postea cõuertuntur de peccatis, vel debite cõsilietur, tales cum sint absoluti corã Deo, nullatenus sunt à cõmunionem diuinissimi Sacramenti Eucharistię sequestrandi.

De sanctorum locorum applicatione, vel deuota oratione, qd pro quinto remedio tactum fuit, legendę Sanctorum refertę sunt. Merita enim sanctorum Martyrum, confessorum & virginum exigunt, vt hi spiritus nequam sanctorum in patria existentium intercessione vincantur, quos sancti in via vicerunt.

Similiter viatorum deuote orationes liberationem obsessorum obtinere sepe leguntur. Vnde ad hoc hortatur Callianus, vbi supra. Si inquit, haberemus hęc sententiam, imò fidem, quam superius cõprehendi, vt & omnia per dominum fieri, & pro utilitate animarum dispensari vniuersa crederemus, non solum nequaquam despiceremus eos, sed etiam pro eis inquit, tanquã pro membris nostris incessanter oraremus, eisq; totis visceribus pleno cõpatiremur affectu.

De

De sexto modo absoluendi ab excommunicatione sciendum, quod nec iste communis est, nec forte licitus, nisi haberi auctoritatem & spirituales reuelationem vel probabilitatem, quod possessus quis sit propter excommunicationem Ecclesie. Sicut Apostolus 1. Cor. 5. excommunicatum a se & a plebe Corinthum fornicarium tradidit Sathanæ in interitum carnis, ut spiritus saluus fieret in die Domini nostri Iesu Christi. ut glossa dicit: usque ad illuminationem gratie contritionis, vel ad iudicium. Et pseudo doctores, qui fidem perdiderant, videlicet Hymenæum & Alexandrum, tradidit Sathanæ, ut discerent non blasphemare: 1. ad Timoth. 1. Tantæ enim potestatis, dicit glossa, erat Apostolus, tantamque gratiam habebat, ut recedentes a fide solo verbo traderet Diabolo. Unde sanctus Thomas in 4. distinct. 18. ubi Magister tres effectus excommunicationis tradit, eisdem sic declarat sanctus Doctor.

Ex hoc ipso verò, inquit, quod aliquis suffragijs Ecclesie priuatur, triplex incommodum incurrit, per tria, quæ quis ex suffragijs Ecclesie consequitur. Valeret enim ad augmentum gratiæ eis qui habent, vel ad merendum eis qui non habent. Et quantum ad hoc, Magister dicit, quod gratia subtrahitur per excommunicationem. Valent etiam ad custodiam virtutis. Et quantum ad hoc dicit, quod protectio subtrahitur, non quod omnino a Dei prouidentia excludantur, sed ab illa protectione, qua filios Ecclesie specialiori modo custodit.

Valent etiam ad defendendum ab hoste, & quantum ad hoc, dicit quod Diabolo maior potestas seruiendi in ipsum datur, & corporaliter & spiritualiter. Unde in primitiua Ecclesia, quando oportebat per signa ad fidem homines inuitare, sicut Spiritus sanctus visibili signo manifestabatur, ita excommunicatus corporali vexatione a Diabolo innotescerebat. Nec est inconueniens, si ille, qui est desperatus, hosti datur, quia non datur ei quasi damnandus, sed quasi corrigendus. Cum in potestate hostis manu ipsum eripere eum voluerint. Hæc Tho.

Ex quo ultimo verbo patet sextum remedium: Sed cauendum est valde exorciste cuiuslibet, ne de suis viribus facilliter præsumat, aut iocum aut ludum serio Deo operi intermiscat: aut superstitiosum vel suspectum aliquid de maleficio adiciat. Alioquin poenas vix euadet, ut declarat per exempla.

De remedio
excommunicationis in
obseffis.

Triplicia in
commoda est
excommunic
atione pro
uentionis.

In primitiua
ecclesia cur si
gna & mira
cula require
bantur.

Remedium
exorcisatio
nis.

Nam de primo refert beatus Greg. primo Dialogo, de quadam cōtra conscientiam suam à marito petere & obtinere debiti redditionē in vigilia dedicationis Ecclesie sancti Sebastiani, quia contra conscientiam se processioni Ecclesie iniunxit, possessa est, & publicè futiebat. Quo viso sacerdos eiusdem Ecclesie ex altari sindonē tulit, eamq; cooperiuit. Sed & hūc sacerdotē, repētē simul Diabolus inuasit. Et quia ultra vires voluit quicquā præsumere, compulsus est cognoscere in sua vexatione quis esset. Hæc Gregorius.

Nec de officio, q̄ Exorcistatus sanctū ordinem requirit, quis iocum faciat. Nam vidi in Conuentu Coloniensī fratrem, verbis satis iocosum, sed in gratia expellēdi Dæmones valdē famosum. Hic cū in terminis conuentus Coloniensī Dæmonē in oblesso corpore arctaret: iam Dæmon petiuit à Fratre locum recedendi: quo gauisus frater, ait in ioco, In cloacā meam vadas. Exijt igitur Dæmon & nocte cum frater ventrem purgare vellet, Dæmon tam dirē eum torisit prope cloacam, vt vitam cum difficultate saluaret.

Cū præterea Maleficorū præsidia super possessos inuocantur, finis deterior quā principū sæpē efficitur. Vnde de præfata fœmina refert Greg. vbi supra. Cū inquit, propinqui eam carnaliter amantes, atque amando persequentes ad obtinendū salutis remediū Maleficis tradiderūt. Ducta igitur per eos ad fluuiū, atque in aquā mersa, & multis incantationibus agitata, dū vnus Dæmon ab eā expelli debuit, legio eam intrauit: cuius distinctis vocibus iam clamare cepit Quod tādē cōsanguinei cōsistentes, & de hoc dolentes, eā præsentarunt Sancto Episcopo Fortunato, qui diurnis orationibus duob⁹ diebus eā ex integro sanauit.

C A P. X I I.

Flores & folia quid in sacra scriptura significant.

AD summitates arborum formicæ scandunt, & ibi earū flores, aliquæ sæpē gramina & fructus lædunt. Quæ radices sunt, arbor & rami in generali incantatione, quæ nec possunt à nociuis formicis dictum est præcedentis, cap. principio.

Therebinthus quid.

Flores autem sunt bona proposita, & fructus opera: verba verò velut folia Vnde Eccl. 24. Ego quasi therebinthus extendi ramos meos, & rami mei honoris & gratiæ. Ego quasi viris fructificavi suauitatem odoris, & flores mei fructus honoris & honestatis. Vbi gl. Therebinthus arbor est fru-

fructuosa, flos rameosus, sicut oliuæ, sed rubeus: folia habet densa & folliculos, emittentes quædam animalia quasi culices, plenior resina quæ de cortice erumpit.

Per Therebinthum significatur Ecclesia, quæ per totum orbem ramos prædicationis & fidei extendit: cuius resina præcipua, i. animarum medicina. Masculi huius arboris sine fructu sunt, quia qui in se confidunt, fructum virtutis non faciunt. Fœminarum autem duo genera sunt, & cum vitæ maturescunt. Qui enim infirmitatem suam agnoscunt, & spem suam in domino ponunt, fructu martyrij sibi acquiritur. Aut per continentiam aut munditiam cordis & corporis spirituale præmium possidebunt.

Qui etiam sint flores & fructus vineæ spiritualis in hæc verba tradit beatus Gregorius lib. x. i. Moralium. Benè, inquit, per Salomonem dicitur manè surgamus ad vineas: Videamus si floruit vinea, flores si fructus parturiunt. Florent quippe vineæ, cum mentes fidelium bona opera proponunt, sed fructus non pariunt si ab eo, quod proposuerunt aliquibus victi erroribus infirmantur.

Non ergo intuendum est, si vineæ floreat, sed si flores ad partum fructuum conualescunt. Quia mirum non est, si quis bona inchoat, sed valde mirabile est si intentione re-cta in bono opere perduret. Vnde fit plerumque vt si in bono opere recta intentio non tenetur, etiam ipsum hoc opus quod bonum creditur amittatur. Hæc ille.

Orandum ergo nobis est deuotè cum psalmis, Domine Deus virtutum, vide & visita vineam istam, quam plantauit dextera tua, & ne singularis ferus eam depascat, aut per eam exterminet de silua. Ne etiam dominus de vobis sicut de gente maligna comminetur illud Ezech. 34. Feris aui- bus, omniq; volatili & bestijs terræ dedi te ad deuorandũ. Gl. Aduersarijs potestatibus, Dæmonibus. s. qui iuxta viam contadunt sementem. Venit enim Diabolus & tollit verbum de corde hominum, ne credentes salui fiant: vt ipsa veritas ore expressit proprio.

Piger. Finè tractat⁹ ppè habem⁹. De Maleficis igitur ad- huc operationib⁹ scite desidero: vtrũ ne alij modi sint, qui- bus possidere cõsueuerũt Dæmones in hac vita homines.

Theologus. Tres adhuc mihi occurrũt, vnus est in corpo- tali vexatione, alius est in animæ neceatione: Tertius est in

*Resina there-
binthi signifi-
cat anima
medicinam.*

*In se cõfiden-
tes, fructum
virtutis non
serunt.*

*Infirmissimi
sape fiunt
martyres.*

*Quid fructus
vineæ Salo-
monis deno-
tet.*

*Attamen ex-
floribus fit de
futuris fructi-
bus cõiectura.*

Num herbis,
lapidibus &
musica expel-
luntur Dæ-
mones.

Fumus arbo-
rum cuiusdam
abigit Caco-
dæmones.

Salomonis re-
gii exorcismi

Dæmones cor-
poralibus vir-
tutibus non
subiacent.

Necromantici
non possunt si-
bi Dæmones
subiungere.

sola opinione Primus aliquādo fit sine delicto pretio. Se-
cūndus sēper cū mortali peccato. Tertius oritur ex cōplexio-
nis vitio. Primus est de quo latē dictū est in p̄cedentib⁹.

Piger. Vnū adhuc est mihi dubiū de p̄fata materia, vtiū
ne herbas, petras & melodias valeant expelli Dæmones.

Theologus. Valent certē talia nōnunquā debitē applicata;
& si non semper vt ex toto: tamen vt pio parte liberentur:
patet illud Tob. 6 vbi Raphael, ait Tobia: Cordis parti-
culam piscis nempe quem cepisti si super carbones ponas,
fumus eius extineat omne genus Dæmoniorum siue à viro
siue à muliere, ita vt ultra non accedat ad eos.

Idem in effectu patuit ibidem 8. vbi Magister in Histo-
ria sic addit: Nec super hoc mirari debemus, cū fumus
cuiusdam arboris adustæ eandem vim habere prohibeatur.
Nec hoc venerabilis Hugo negat, communicando eandē
historiam Imō beatus Hieronymus dicit, Dæmonium su-
stinenti licet petras vel herbas habere sine incantatione: &
habetur in forma 16. q. 7 Dæmonium sustinenti.

Ad idem allegat Dominus Vithelmus Parisiensis vlti-
ma parte summæ suæ de vniuerso, satis probabiliter Præ-
terea certum est, exorcismis iure te aliquos fideles in vsū
habuisse Vnde Actonum 19 de septem refertur. Super quo
dicit Magister in Historia, licet per exorcismos Salomonis
eiecerunt, non tamen absque labore multo, sed quibusdam
herbis & gemmis adhibitis, vt tradit Iosephus. Hæc ibi.

Detur q̄ p̄ænominata, non directē de sui natura aduo-
cant vel compellunt Dæmones, videlicet verba, herbæ &
petræ, vt dicit S. Th. in 4. dist. 7. art. vlt. Non est, inquit, cre-
dendum aliquibus virtutibus corporalibus Dæmones sub-
iacere, & ideo non coguntur inuocationibus, & factis qui-
busdam Maleficis, nisi inquantum per hoc fœdus cum eis
initū. secundum q̄ dicitur Isaia 18. percussimus fœdus cum
moite, & cum interno fecimus pactum.

Et illud Iob. 40. ~~in extrahere potens~~ Leuiathan hamo,
& sequentia sic finaliter exponit, secundum Thomā dicen-
tem: Si quis rectē considerat omnia, p̄missa vidētur perti-
nere ad p̄sumptionem Necromanticorum confutandam,
qui nituntur cum Dæmonibus pactum iure, ac eos sibi
subicere, vel qualitercūque constringere. Ostensio ergo, q̄
homo non potest vllō modo sua virtute Diabolum supe-
rare

tare, quòd ex omnibus præmissis concludit dicens & subdicens, Pone super eum manum tuam: subaudi si potes; quasi diceret, nullo modo tua virtute potes, Superatur tamen virtute diuina. Vnde subdit. Memento belli: quo scilicet ego contra eum pugno. Hæc de Thoma.

Vnde etiam postea c. 41. dicitur: Non est potestas super certam, quæ ei cõparetur. Super quo idem, per hoc, inquit, signatur, quod nulla virtus corporalis potest adæquari potestati Dæmonis, quæ est potestas spiritualis nature. Et sequitur: Quia factus est ut nullum timeret. Diabolus. n. ex ordinatione lucæ nature, in qua factus est à Deo ut nec hominem timeat, nec aliquam creaturam corporalem. Hæc de Tho.

Indirectè autem quodam modo Dæmone obsessus, potest virtute melodiæ, vel herbæ, vel corporalis rei sibi à naturali proprietate in existente cerebrum vel partè corporis læsi à Dæmone sanare, vel reducere ut tolerabilis habeat. Ut tenet dominus Albertus Lucæ 9. & Nicolaus de Lyra primo Re 16. & Doctores ibidem. Nec omnino certum est Dæmones aliquos nisi in pœnam in potestate eorù impediri, qui igne corporali cruciantur, & sanctorum orationibus. Certum etiam est, eos præfatis rebus, si in laude Dei vel sanctorum assumuntur, vel cum inuocatione diuina & beatorum, sæpè cruciari, ut in multis Legendis sanctorum patet.

Præterea quòd his maius est: tenet Paulus Buiensis in additionibus super primum Re. 16. hanc conclusionem: videlicet. Non solum concedendum videtur quòd aliqua sensibilia possunt afflicti à Dæmonibus leuius ferre, ut scilicet Nicolaus de Lyra tenet. Sed quòd etiam per sensibilia aliqua à Dæmonibus afflicti possunt totaliter liberari, quod probatur per eandem rationem, quam Nicolaus adducit. Nam cum Dæmones non possint materiam corporalem secundum suam voluntatem transmutare, sed mediatis actibus qualitatibus, qui disponunt materiam ad suscipiendam actionem afflictiuam in corporibus ac eis obsessis: ut Nicol dicit. Eadem ratione per aliquam rem sensibilem potest curari dispositio in corpore humano, per quam non sit aptum ad suscipiendam actionem Dæmonis. Verbi gratia, Mania est maxime dispositua ad alienationem mentis, secundum medicos, & per consequens ad suscipiendam afflictionem Dæmoniacam. Quæ quidem Manica passio

Diabolus factus est, ut neminem timeat.

Per sensibilia posse obsessos liberari.

Exemplum de Magica passione.

licet

sic ut potest alienari per sensibilia medicamina sic & penitus curari & per consequens curata esset talis dispositio in corpore humano ad suscipiendum afflictionem Demonis correspondentem tali dispositioni: & sic recedet penitus afflictio Demonis actiua recedente passiuā in possesso:

*Per Davidis
Musica pror-
sus recedisse a
Saulē Satha-
nam.*

*Non per me-
ritū Davidis
finitur Saul.
Grauissimus
modus obses-
sionis.*

*De desperatis
loquitur.*

Idem potest dici de iecore piscis Tobiae. Idem de melodia David Ratione cuius licet primo refocillaretur Saul & leuius haberet, tamen totaliter expulsus fuit per eā. Unde dicit litera recedebat ab eo spiritus malignus Nec consonum est literae, dicere quod hoc fiebat ex merito David, seu per rationes eius quia non est verisimile, quod hoc scriptura taceret cum esset in laudē David notabiliter, de quo tamen nullam mentionem facit. Hæc de Paulo. Secundus verò modus, quo Dæmones possidēt homines, est grauissimus de quo Cassianus col.abb. Scien. prima dicit Illi sunt verè miseri ac miserabiles iudicandi qui cum se vniuersis criminibus flagitijsque contamineūt, non solum nullum in eis visibiliter signum diabolice suppressionis ostenditur, sed ne aliquā quidem operibus eorum condigna tentatio, nec vllum flagellum correptionis infertur. Non enim merentur celestem temporis istius expeditamque medicinam, quorum diuites & impœnitens cor poenam vitæ præsentis excedens, thesaurizant sibi ipsi iram & indignationem in die iræ & reuelationis iusti iudicij Dei. In quo vetus eorum non mouetur & ignis eorum non extinguitur.

Et iterum idem Cassianus comparando corporalem obsessionem, & animæ peccatum: paulo antea dicit: Multo grauius, inquit, constat illos vehementiusque vexari, qui cum corporaliter ab ipsis supprimi minimè videantur, animo tamen perniciosius possidentur: eorum scilicet vitijs vel voluptatibus inuoluti. Secundum Apostoli namque sententiam: A quo quis superiatur, eius seruus efficitur. Nisi quod in hoc isti desperatus agrotant, quod cum sint eorum cetera, nec impugnari se ab illis, nec dominatum eorum ferre cognoscunt.

*De putatiua
obsessione*

Tertius modus possessionis non est verus nec proprius, sed tantum putatiuus: quod quidam aut ex tentatione mera Demonis, aut ex vitio corporeæ complexionis sese possessos existimant.

Noti in ciuitate Nurembergensi quendam iuuenem de
duo

ditioribus & maioribus, honestam dominam, in matrimonio lege sub viro constitutam. Hæc per quatuor circiter annos, se sola conscia, & quadam deuota sibi famula, putabat omnino se esse possessam à Dæmone. Et quia se notari timuit, & nato quos habuit si proderet, apud semetipsam tabescere cepit in corpore tam grauiti, vt nec pueri, quos habebat pulchros, nec mariti admodum probi præsentia, neque amicorum vel epularum quarumcunq, delitiæ eam lætificare valerent.

Veni ego ad locum prædictæ ciuitatis, & quia mei notitiã habuit, ideo in porta cõuentus me de animæ salute & de alijs consulere cepit. Cuius inter mea verba Dæmonem, nescio quo casu, nominatim, diuertere cepit fœmina à me cautè caput, vt taceto more saluã euceret. Ex phantasijs enim præteritis, quoties nomen Dæmonis nominari audierat, horruit eius animus ex contracta assuetudine. Post quadam igitur verba cum in gestu fœminæ timorem eius, quem celauerat agnouissem, illi dixi: Domina, si mihi veritatem fateri volueritis, secretam vestram tentationem, quam celatis, indicabo: Quæ respondit admirando. Ita faciam, si veritatem dixeritis. Tunc ego, Vos putatis, vos esse possessim. De quo stupens respondit, Veritas est, & hæc mea grandis dudum tristitia extitit & durat hodie. Visa itaque conditione fœminæ, & auditis sui timoris circumstantijs: illi dixit, Secura esto te, possessa non estis. Sed aut tentatio est aut mania naturalis passio. Quo audito, cepit gaudere & melius diem habere. Multoq, tempore postea vivebat alacriter & honestè.

Tempore quo in Viennensi steri studio, fuit ibidem cuius vnus vxoratus de meliori ciuitatensium prosapia, mihi multisq, notus: Hic in forma strepitus cuiusdam secularis iudicij cautionem quandam litteratoriam produxit in medium, inscius, vt multis videbatur, quæ opposita solis radijs quibusdam videbatur per naturam falsificata. Super quo postmodum clam ausatus coram amicis, quia probus & fide dignus semper existerat, satis erubuit, & se die noctuque perpetuæ infamiae maculam contraxisse suspicabatur, nec super hoc consolationes cuiuscunq, recepit. Ductus igitur ad examen in medicinis expertorum, adesse iuueni viderunt infirmitatem scilicet mania.

Vade

*Res gestæ N^o
remberga.*

*Aliud exemplum
imagine
nata obsessio-
nis.*

fantasia proterua. Cuius Gen. 49. Iacob maledixit in persona, Simeon & Levi in furore suo, ait occiderunt virum, Maledictus furor eorum, quia pertinax, & indignatio eorum, quia dura, diuidam eos.

De his beatus Hiero. in ptologo super Iosua dicit, Cesset arcuato vulnete contra nos insurgere scorpis, & sanctum opus venenata carpere lingua desistat. Tales sunt illae monstruosae locustae & mortiferae. de quib. Ap 9. dicitur, habebant caudas similes scorpionum, & aculei erant in caudis earum, & potestas eorum nocere hominibus mensibus quinque. Et habebant super se regem Angelum abyssi, cui nomen exterminans Secundum gl. autem per bestias tales veram fidem pervertente molientes intelliguntur, quia suis dolosis sententijs, vt scorpis coram blandiuntur, & latenter pungunt. Cumque tumultu nocere nequeunt, quaerunt auxilium principum, qui clade adigant, & vt astringant terrent & blandiuntur. Et super se habent Angelum abyssi, Diabolum dominantem terrenis, cuius nomen exterminans, quia a patria vitae secludit suos.

Locusta aculeata in Apocalypsi quid designent.

iger. Satis de correctionis punitione discreta & irrationabili diuersi varios ediderunt tractatus. Sed vnū est, quod de maleficio Daemonum multi non credunt, eos videlicet quos inter daemones Incubi vocantur & Succubi: non enim in facta, non realitate aliquo humore nociuo & reali pugnet & sedare: quod igitur de hoc verum sit vel fictum vel enodate.

De Succubis & Incubis.

Theologus Hanc quaestionem S. August. de ciuit. Dei lib. 3. c. 3. qui eam mouet, sed non determinat: vbi sic dicit: Vtrum potuerit Venus ex concubitu Anchisis Aeneam parere, vel Mars ex concubitu iunioris filiae Romulum genere: hoc in medio relinquamus. Nam pene talis quaestio etiam de scripturis nostris abouit, qua quaeritur: Vtrum praenaticatores Angeli cum filiabus hominum concubuerint: vnde natis gigantibus, id est, nimium gradibus & fortibus vitis tunc terra impleta erit. ~~...~~ determinat in haec verba Et quantum creberrima fama est, multi que se expertos vel ab eis, qui experti essent, de quorum fide dubitandum non esset, audisse confirmant, siluanos & faunos, paucos, quos vulgo Incubos vocant, saepe improbos extitisse mulieribus, & earum appetisse ac petegisse concubitum. Et quosdam daemones, quos Dusios Galli nuncupant assidue hanc

De praenaticatoribus Angelis an cum mulieribus rem habuerint.

Fauni.

Dusios.

immunditiam & tentare & efficere plures talesque assere-
rant, ut hoc negare impudentiæ videatur. Hæc ille.

Postea ibidem determinat secundam quæstionem, videli-
cet, quod illud Gen. 6. videntes filij Dei. i. Seth, filias hominum,
id est, Cham, non de Incubis intelligitur. Quod autem In-
cubos esse non sit incredibile, ad illud ibidem est glos. quæ
dicit sic, Non est incredibile, ab hominibus non ab Ange-
lis, sed quibusdam dæmonibus, qui mulieribus sunt impro-
bi, eiusmodi homines. i. gigantes esse procreatos s. de qui-
bus in Lira, dicitur, Gigantes autem erant super terram.
Quia & post diluuium corpora non solum virorum, sed
etiam mulierum incredibilis magnitudinis exiterunt.

De Giganti-
bus.

Pilosi satyri.

Ad idem est gl. ubi propheta Esa. 13. desertionem, Ba-
bylonicæ civitatis prædicit, & monstra in ea habitanda. Ibi,
inquit, habitabunt struthiones & pilosi saltabunt in loco,
vnde gl. dicit Pilosi sunt siluestres homines, hispidi, qui in-
cubones vel satyri vel genera dæmonum sunt. Et Isa. 34. super
illo loco, ubi prophetat desolationem terræ Idumæorum,
qui persequebantur Iudæos. Erit, inquit, cubile draconum,
& pascua struthionum, & occurrent Dæmonia. Glossa in-
terlinearis. i. monstra Dæmonum ad invicem. Et glossa beati
Gregorii ibidem: Hic alij pilosi nomine figurantur, non hi,
quos Græci Panas, Latini verò Incubos vocant.

De Dæmonibus etiã Cassianus collatione prima Abba-
tis Sereni passim exponit præfatum. Ad idem est beatus
Isid lib. 8 c. vii. sic dicens: Pilosi, qui Græcè Panitæ, Latine
Incubi appellantur, siue Inni ab ineundo passim cum ani-
malibus: vnde & Incubi dicuntur ab incumbendo, hoc est
stuprando. Sæpè enim improbi existunt etiam mulierib⁹,
& eorum peragunt concubitum, quos dæmones Galli Du-
sios nuncupant, quia assidue hanc peragunt immunditiam.

Inni.

Incubones
fanni vicary

Propter Inco-
bos velanda
sunt capita
mulieribus.

Quem autem vulg⁹ Incubonem vocant, hunc Romani
Fannum vicary dicunt. A. nam Horatius dicit Faune
Nympharum fugientium amator, meos per fines & p
ruiã lenis incedas. Insuper illud Apostoli 1. Cor. 11. Mulier
debet velamen habere super caput suum, propter Angelos.
Multa Catholici exponunt quod sequitur, propter Ange-
los, id est, Incubos

Ad idem est Iosephus super textu Genesios 6. præalle-
gato. Item Vualhelmus libro de vniuerso, parte vltima cir-
ca 6.

ca 6 multipliciter Præterea hoc determinat sanctus Doctor parte prima quæst. 51. & in secundo scripto dist. 8. Et quod libeto 7. q. 10 atque super Isaiam ca. 13. & 14. cuius motiva sunt verba beati Augustini in de ciuitate Dei, vnde talia negare dicit Thomas imprudentiæ est. Id enim, qd multis videtur, non potest omnino falsum esse, secundum Philosophum in de somno & vigilia, in fine, & in 7. Ethicorum. Sileo de historijs multis & authenticis, tam Catholicorû quàm Ethnicorum, qui Incubos esse palàm asseuerant.

Quod multis videtur, nõ est omnino falsum.

Causa autem quare Dæmones se Incubos faciunt vel Succubos, esse videtur, vt per luxuriæ vitium hominis vtriusque naturam lædant: corporis videlicet & animæ, qua in læsione præcipuè delectari videntur.

Cur Dæmones incubatum affectant.

Vnde enumeratis per altissimum multis luxuriæ vitijs, à quibus suum populû mundum esse voluit, in quibus infideles metiri erant ait Leui. 18. Ne polluamini in omnibus his quibus contaminatæ sunt gentes, quas ego eiciã ante conspectum vestrum, à quibus polluta est terra, cuius scelera ego visitabo: Dicit gl. super verbo gentes, Dæmones, inquit, qui propter multitudinem dicuntur gentes vniuersæ, qui cum omni peccato gaudeant, præcipuè fornicatione & Idololatria, quia in his & corpus & anima maculatur, & totus homo qui terra dicitur Omne enim peccatû, quodcumque fecerit homo extra corpus est: Qui autem fornicatur, in corpus proprium peccat. An nescitis, quoniam qui adhæret meretrici, vnum corpus efficitur cum ea, vt patet 1 Cor. 6. Historias de Incubis, & Succubis si intueri libet, Guilhelmum, vbi supra, in suo vltimo lib. de vniuerso. Et Thomam Brabantinum in libro suo de vniuerso, qui vulgò de Apibus intulatur legito, & mirabilia conspicias.

Fornicatione & Idololatria corpus & anima contaminatur.

Thomas Brabantinus de Apibus.

Præterea virginis cuiusdã multû pulchræ corporis dispositione, & quo ad animam valdè deuotæ in Basiliensi cõstituta Dicepsi bonã & huiusmodi notitiã habui, quia contormentis tur, cuius ~~...~~ primè & dormitionis locû perturbabat, modò strepitibus, modò terrificis apparitionibus: Verû quia in cunctis quæ virgo gessit, omni plena fuit custodia, Christi assistente gratia, à cunctis viuis & ab Incubo semper remãsit intacta. Nã secû ipsa cõsistens, nullo teste conscio, propter boni Angeli sui custodis reuerentiã, cui diligentiã sepe obsequabatur, pede nudo sese

Vestes non exnenda sunt illis, quæ ab Incubo venantur.

K 4 conspi-

cōspicere non audebat, & abinde vestita die noctuque iacebat.

Incredibilis multitudo meretricum in concilio Constantiensi.

Fuit denique fama communis virorum fide dignorū, eo tempore, quo Constantiense concilium generale celebrabatur, in quo, hoc est in ciuitate ipsa Constantiensi, quod ueracundum est dictum; propter principum secularium & mechanicorum præsentiā, incredibilis meretricum multitudo aderat. Eodem inquam tempore in eadē Diocēsi prope oppidum in *Minterhaur* in cāpi latitudine, quædā, ut uidebatur, fœmina pulcherrima secundum corporis pulchritudinem cursori cuidam obuiauit in ipso itinere. Quæ cum virum istum Deum timentem ad opus nefarij concubitus inuitaret, facinus horruit, Dei protectus adiutorio, cumque simplici animo cursor, ut de fœmina ueniret ab ea quaesisset, respondit, de Constantiensi uenio concilio. Et aperta, quā in latere portabat, crumena, subintulit, Ecce has omnes pecunias in præfato loco corporis mei mercede conquisiui. Et hoc dicto, uelut fumus protinus euanuit. Et quod Succubus fuerit spurcissimis uerbis & fuga respondit.

Succubus publicè in concilio Constantiensi se inter alias meretrices prostituit.

C A P. X.

Inquinant formicæ manus, eas multū tangentiū, & inquinantur potius uel sese maculant qui incautè eas contrectant. Cum enim conditionis sint liberæ, sua libertate carere nolentes, sicut se molestantes humore acuto pungunt: Ita captiuitatem earum querentes manibus polluuntur.

Templum Dei unde sumus.

In quo contactus omnis illicitus nobis prohiberi moraliter innuitur, ne in interiori præsertim homine corā domino & angelico maculati appareamus conspectu. Sumus enim dicit Apostolus 2. Cor. 6. & 7. templum Dei uiui, sicut dicit Deus, quoniam inhabitabo in illis, & inambulabo: & ipsi mihi erunt populus: propter quod exire de medio eorum & separamini, dicit Dominus, & nimia ne tetigeritis, & ego recipiā uos, & ero uobis in patre, & uos eritis mihi in filios & filias, dicit Dominus omnipotens. Has igitur habentes promissiones charissimi, mundemus nos ab omni inquinamento carnis & spiritus, perficientes sanctificationem in timore Dei. Verba hæc sunt Apostoli per totum.

Contra quod maxime luxuriosi delinquere reperiuntur, corpus

pus coinquantes, & spiritus, qui virgines vel fœminas tangunt illicitè, vel vbi sexus fœmineus seipsum palpat vel tractare sinit inuerecundè.

De quibus beatus Petrus 2. sua canonica. 2. c. sic dicit, Hi sunt velut irrationabilia pecora, voluptatem existimantes dici delicias coinquationis & maculæ delictijs affluentes in conuitijs suis luxuriantes, oculos habentes plenos adulterij & incessabilis delicti, pellicientes animas instabiles.

Quamuis enim formica inter minuta animalia sit ingenio & sagacitate nobilissimum, tamen incautè tactum quantumcunque quis sit nitidus eum reddit immundum. Ita humanum corpus, licet à peccato sit actuali innoxium, tamen à dispari sexu tactum faciliter nimis vtrunque hominem facit pollutum. Cinis quippe tactus à cinere modicissimo, adhibito humore, in lutum statim conuertitur. Argentum insuper etiam si ad nitorem purgatū fuerit septuplum, vel minera qualiscunque alba, etiam si aurum fuerit obrisum, cum in charta munda suo tractu ducitur: protinus in liquorem ex motu insensibiliter resoluitur, & macula de mundo super nitido contrahitur.

Vt cinis facile in lutum coalescit, humore perfusus, sic homo peccatori sociatos facile peccat.

Hinc huius in typum olim Deus vetasse legitur, ne super terram reptantia, vel eidem multum hærentia, ab electo tangerentur populo, alioquin pœna inquinacionis quis mulstabatur. Vnde Leuitici 11. omne quod reptat super terram (glos. terrena sapiens) abominabile erit, nec assumetur in cibum. Quiquid super pectus quadrupes graditur (glos. gastrimargiæ studens,) & multos habens pedes (glos. ex varijs scripturis & varia doctrina sibi salutem futuram affirmans) siue super humum trahitur (Euangeliorum prædicatione abutens luxuriosè viuendo) non comedetis, quia abominabile est. Nolite contaminare animas vestras, nec tangatis quicquam eorum, ne immundi sitis: Ego enim sum dominus Deus vester, sancti estote, quoniam ego sanctus sum. Gl. notat, hic non omnem ponationem in mortuis corporibus notare, vnde sequitur, Ne polluatís animas vestras in omni reptili, quod mouetur super terram.

Gradientia super pectus gastrimargiæ notant.

Figur. Quia hic locū habet adhuc sibi cauendi ab inquinacione vtriusque hominis, qua quis inficitur potissimè per luxuriam, pro vt probasti scire cupio de Incubis, quædam mihi occurrentia dubia: primū, an Incubi generet aliquan-

do fuerit. Secundò, cui plus improbatì sint vel esse videantur
tui fœminis quam viris. Tertio, quibus remedijs liberari
possint qui ab Incubis vexantur.

An Incubi

generent ali-
quãdo fœtus.

Dæmones ma-
gis infestare
mulieres quã
viros.

Cyprum in-
habitari à fi-
lijs Incuborũ

Dæmones gi-
gantes posse
procreare.

Ut illa sa vir-
ginitate liberi
procreentur,

Dæmones ef-
ficere possunt.

Theologus. Ad primam solutionem tua aduertas: videlicet quod
Dæmones propriè non generant, nec concupiscentiã sen-
suum in venenis habet, licet generationẽ prolis procurare
possint, nõ suã, sed illius viri, cui se fecit succubũ Dæmon
aliquis, vel & illius, cuius virtus sementina est: & fœmellã
huius, cuius delusor est incubus. Primi dicti rationẽ si sent
libet, videre poteris in Sãcto Doct. vbi prius, & in Vuilhel.

Secundum deducit idem, & præcedens, quia spiritus car-
nem & ossa nõ habet, neque generationis instrumenta, per
quã sola & volũtas concupiscibilis, & generatio carnalis
expletur. Præterea vt verbis vtat Vuilhel. Si concupiscen-
tiã libidinofam haberent, cum pessimi sint, vtique à Sodo-
mitico vitio se non continerent in viros, quod tamen nullibi
reperimus. Benedictus autem altissimus, qui virilem spe-
ciẽ in hominibus à flagitio eorũ vsque hodie sic seruauit.

Quod autem generationem procurent aliquãdo ex præ-
cedẽtis capituli auctoritatibus palam est. Et ex Vuilhelmi
dictis sic claret: Quia gentem Hunorũ ab huiusmodi Dæ-
monibus generatam esse euidenter historia regnorũ Occi-
dentalium narrat, & insulam Cypri totam populatam esse
& inhabitatam à filijs Incuborum fama prædicat.

Denique quod Gigantes procreare valeant, vt nascantur vel
concipiantur, causas S. Doctor assignat. Quia scire possunt
virtutes virtutis sementinæ ex dispositione viri huiusmo-
di, à quo decisa est, & mulieris eidem proportionatæ com-
plexionem agnoscere, & ita cõstellationẽ optimẽ ad hoc
cooperantem. Quibus similiter occurrentibus, possibile est
genitos maguos esse, & fortes corpore.

Quo etiam non obstare: Incubi calliditate & maleficio,
vir possit habere filium, & fœmella eundem. ~~Salua virginitate~~
virginitate: non tamen in dignitate tant, qualis in beati-
ma virgine extitit, licet cum vtriusque aureola, si scire de-
sideras, in quarto scripto quæstione decima. Sanctũ Tho-
mam legas, & ita esse possibile clarè disces.

Nec mireus in hoc. Nam in Bambergensi Diocesi virgi-
nis notitiam habui, quæ puerum genuit, & virgo vera post
partum permansit, non integritate carnis, quod solus Dei go-
pitus

niticis privilegium est, sed in experientia voluntarie libidinis. Fuit enim virgo pulchra valde, & formæ elegantis, dominæ nobili obsequens, quam quidam iuuenis dolosus & potens cognoscere quæsiuit: vijs quibus potuit.

Exemplum de Bambergensis virgine, qua virgo peperit.

Hunc cum virgo deuota velut hostem vitaret virusque hominis, ipse nocturno tempore insidias virgini posuit, & quod obdormiens fortissime, & inexcitabiliter quodammodo in primo somno iacere consueuisset: nescio vnde didicit, ex hac occasione in cubiculum virginis venit, dormientem cognoscit, nescit virgo, vt dicit in conscientia sua, quomodo impregnauerit, & ita recessit. Cum autem virgo dolli etiam postmodum penitus ignata signa impregnationis habere inciperet, & ad examen coram honestis matronis posita impregnata esse treperta, fugit reus de patria, qui alias palo transfixus fuisset. Ipsa autem virgo incredibilibus lachrymis sese deplanxit.

Fuerunt tunc multi, qui virgini, vt sine periculo pareret, matrimonium suaserunt: alij q̄ deterius exiit, ea abuti concupierunt, præfatam partus difficultate allegantes. Sed virgo deuota, votum q̄ Christo de virginitate statuerat seruandum, etiam si mors sequeretur, constanter seruare decreuit, & perficit. Nam tempore opportuno peperit, & in magna deuotione iam plurimis annis vixit, seq̄ a mundi huius concupiscentijs ita nudam fecit vt aureolam virginum eam tandem percepturam non dubitet. Discat ex hac virgines, quam caute thesaurus ille necessarium seruandus sit, que saltem de corporis integritate aliquando in cubus aliquando homo insidiosus, aut in dormitionis naturali fortitudine, aut in potius artificialis collatione rapere potest.

Ad secundum dubium respondet Vvithelmus, q̄ verisimiliter nec Succubi nec incubi amore concubitus nec desiderio voluptatis talia viris & mulieribus faciunt, sed potius malignitatis studio: videlicet vt vtriusque polluant eos & eas spurcitijs. Similem causam audisti in al. vna precedenti capite.

Cur autem Incubi amplius vexare reperiantur mulieres & etiam puellas pulchros crines habentes, respondet dominus Vvithelmus: Non mihi alia causa occurrit nisi vna istarum: quia aut curæ aut ornatui crinium nimium incubunt huiusmodi: Aut quia per crines viros inflammare cupiunt vel consueuerunt: aut quia in eis inaniter gloriantur: Aut quia diuina bonitas hoc permittit vt terreantur mulieres infla-

Cur magis ab Incubis vexentur puellæ pulchros crines habentes.

mare

mare viros per ea, per quæ etiam Dæmones inflammare viros volunt.

Cui autem Dæmones in Veneris vitio potentiam generatiuam plus molestant etiã in sexu masculino per maleficia, habuit causam ex Sancto doctore ca. 5. huius libelli.

*Quibus remedijs libera-
ri possint, qui
ab Incubis
vixantur.*

Ad tertium de remedijs propellendi Incubos in diuersis diuersa legi & reperiri, quod per quinque modos quidam liberari reperiuntur. Videlicet per exorcismorum applicationem, per sanctam exercitationem, per sacramentalem confessionem, per loci certi mutationem, & per cautam sanctorum excommunicationem. De primo satis habitum est supra presenti lib. cap. 6.

*Angelicam
salutationem
Incubos pro-
pellere.*

De secundo sanctis exercitijs videlicet crucis consignatione vel Angelica salutatione. Refert Cæsius in suo Dialogo, quod in Bonna, postquam sacerdos quidam se suspendit, eius concubina monasterium intravit, & per Incubum ad luxum provocata est, quem per crucis consignationem repulit, & per aquæ benedictæ aspersionem, sed statim postea rediit. Quando autem angelicam salutationem dicebat, longè velut sagitta disparuit, & recessit: sed interdum rediit, licet prope accedere ad eam non auderet.

*Confitendo
procurata pelli
Succubos.*

De tertio sacramentali confessione videlicet, patet per eundem Cæcium, qui dicit quod concubina antedicta, cum iam confessã esset purè, in toto derelicta est ab Incubo.

Refert idem, quod quidam vir in Leodio passus Succubum confessione sacramentali finita, totaliter liberatus est. Ponit insuper exemplum ibidem, de quadam inclusa propter Deum, quam Incubus nec crucis signo, nec oratione, nec confessione, nec propter aliud spirituale exercitium reliquit, quando eius lectum ascenderet. Sed cum ad informationem cuiusdam viri religiosi diceret: Benedicite eam statim Dæmon reliquit.

*Mutatio loci
mutat Incu-
bos.*

De quarto, videlicet loci mutatione, dicit qui prius: filia cuiusdam sacerdotis, captata per mentis tractum ex ore frenetica, trans Rhenumque elongata ab incubo dimissa est. Sed pater eius, quia à loco filiam deposuerat à Demone percussus est, adeo ut moreretur in triduo. In de Apibus prope finem sermo fit de quadam, quæ per Incubum crebro in lecto vexata proprio, consociam deuorã petijt vt loco vexata iaceret, quod cum fecisset tota nocte quasdam inquietudines

tudines

indines grauissimas sensit, & prior tunc quæta fuit.

De quinto, de excommunicatione, quæ fortassis aliquãdo eadem est exorcisationi: patet in Legēda beati Bernardi, In Aquitania siquidem quædam mulier ab Incubis sex annis iam vexata, incredibili abusu libidinis, audiuit, sibi incubum, ne ad virum sanctum, qui venturus erat, appropinquaret, minātem. Nihil, inquit, tibi proficiet, sed eo recedēte tuus crudelissimus ero persecutor, qui actenus tuus amator extiti. Quæ cum virum S. Bernardum inuocaret, Respondit, Tolle meum baculum, & loco tuo infige, & taciā malignus quod potest. Hoc cum fecisset, Dæmon, Camerai fœminæ non est ausus intrare, sed foris minabatur atrocissimè eam velle persequi Bernardo recedente. Quo per fœminam audito conuocat populum S. Bernardus, omnes iubet accensas candelas gestare in manibus, & Dæmonem cum vniuerso, qui aderat cœru, excommunicauit, ac ne ad illam vel ad aliam deinceps accessum habeat interdixit. Et ita illa plenè liberata est.

Aliquando verò nullum prædictorum remediorum iuuat vt Dæmonis abscedat nequitia, vt de Apibus circa finem ponit Thomas Brabantinus exemplum de quadam, quæ Incubum passa, nullo confessionis remedio vel crucis aut huiusmodi applicatione liberabatur; licet causam vexationis suæ sitis nudè confessa esset.

Similis ratio assignata est suprā cap. 6. de maleficio, quare non semper tollitur. Tunc enim pœna est vexatio Dæmonis & pro peccatis satisfactio: si prout oportet sustineatur in charitate, sicut alia mala huius mundi, quæ nos premunt, sed ad Deum ire compellunt.

Piger. Cum fœminæ sint timidæ, & faciliter mirabilium formarum in imaginatione susceptiuz. Nunquid contingit quibusdā ex eis quòd in veritate per incubum non vexantur, sed tantummodo se vexari putant. Sicut etiam quædam ex eadem radice falsè se impregnatas esse putant per Incubos, vt fertur, quæ tamen grauidæ non sunt.

Theologus. Vtrumque verum esse agnoscitur, vt dicit dominus Vuilhelmus vbi prius: Multæ, inquit, de apparitionibus fantastis ex morbo melācholico in multis fiūt: sed in mulieribus maximè. Sicut apparet de visionibus & reuelationibus. Et causa in hoc est præter eam quā nouit Medi-

Excommunicatiōe incubos pelli.

S. Bernardi baculo in locum posito incubum abig. 2.

An quadam se Incubo vexari sibi inuenerunt.

si ipsa

ci, ipsa natura muliebrium animarum, ob hoc videlicet, quoniam longè facilioris & leuoris impressionis sunt quam animæ viriles.

*Quasdam si-
bi imaginari
se gravidas.*

*Quæ formica-
rum ventosi-
tatem & tu-
multum in
ventre gene-
rant.*

*Ludificatoria
experimenta
Maleficorum.*

Et subdit idem: Scio me vidisse mulierem, quæ crede-
bat se cognosci ab intus & à Diabolo, & alia incredibilia
se sentire dicebat. Nonnunquam etiam impregnata sibi
videntur mulieres ab Incubis, & intumescunt vehementer
ventres earum. Et cum partus tempus aduenisse credunt,
sola emissionem multæ ventositatis detumescunt. Nam de
ouis formicarum in potu sumptis incredibilem ventosita-
tem & tumultum in ventre generatur hominis: Similiter
de granis catapuntæ: Et de granis arboris, quæ dicitur Ni-
grapinus consimilia in ventre fiunt. Facillimum est autem
Dæmoni similia & maiora in ventribus hominum procu-
rare.

Et si libris Maleficorum creditur, scripserunt experimen-
tum ludificationum, quo apparere dicebant mulieribus se
in lecto plures cognosci quam cognoscerentur. Verbi gra-
tia, cum cognoscerentur nisi semel aut bis ab eo, qui expe-
rimentum illud operaretur, putaret se cognosci quadrage-
sies aut sexagesies. Essent ergo similes ludificationes Incu-
borum. Etiam ex testimonio sanctæ cuiusdam mulieris
sciri potuit, quod quidam ex huiusmodi Dæmonibus, cum
sic ludificasset eam, videlicet concubitu fantastico, tanto
fluxu seminis inquinauit eam realiter, ut mille homines
non tantum emitterent. Hæc omnia de Vuilhelmo.

C A P I T U L U M X I.

Radices lædunt arborum formicæ, vbi iuxta ar-
bores nidificare solent. Quia radices inde ro-
dunt, & succo exinde exhausto atrescit radix &
exinde stipes & rami.

*Exterior, su-
perior & in-
terior homo.
Homo inuersa*

In hominis natura tres particulares homines sunt qui
radices suas habent, quas lædere valent nocivæ formicæ.
Est enim exterior, interior, & inferior, qui omnes etiam partem
alienis in figura quantitatis corporeæ. Superior homo, qui
spiritualis dicitur homo, & interior, & est sensualis tanquã
medius, & animalis homo dicitur. Quisquis autem hominũ,
quia radicem suam habet propriam, ramos & stipitem, ar-
bori assimilatur.

Nam pium hominis figura, arboris, sed euerse similitu-
dinem

dsinem præfert secundum Philosophos, quia crines radicibus in capite assimilantur, truncus pectus, & eidem adiacentia dicuntur: membra vero reliqua iam vices habere videntur, & operatio talium fructus sunt corporis. Unde Mar. 8. legimus de cæco, quem Dominus paulatim iuxta fidei suæ clementiam sanabat, quod primo sputo eius tetigit oculos, & an videret quæsiuit: Cui ille respondit: Video homines velut arbores ambulantes. De hac arbore corporis non curandum esse Dominus docet, dicens Matthæi sexto. Quis vestrum cogitans potest aducere ad statutam suam cubitum unum Omnes, inquit Matth. 10. vestri capitis capilli numerati sunt, nolite ergo timere.

arboris similitudine præfert.

Alius autem est homo animalis: de quo 1. Cor. 2. Animalis homo non percipit ea quæ sunt spiritus Dei, stultitia enim est illi, & non potest intelligere: Vbi gl. Animalis homo dicitur vel vita vel animi sensu. Vita autem animalis dicitur quæ fertur dissoluta lasciua animæ suæ, quam intra naturalis metas ordinis spiritus rector non continet, eo quod ipse Deo se regendum non subicit. Animi vero sensu dicitur animalis, qui de Deo iuxta corporum fantasiam, vel legis literam, vel rationem physicam iudicat. Quare autem animalis non percipit, subdit: Stultitia est illi secundum humanum sensum: Ideo non potest intelligere spiritualia.

De homine animalis, secundum vitam, vel secundum sensum.

Huius hominis, id est, sensualitatis radices sunt secundum medicos humidum radicale & calor naturalis, & elementorum quatuor qualitates: cuius cura spectat ad medicos: Qui tamen in omnibus non sunt imitandi: dicente B. Ambrosio super Psal. 13. Contraria diuinæ conditioni præcepta medicinæ sunt. A ieiunio reuocant, lucubrare non sinunt, ab omni intentione meditationis abducunt. Et concludit, itaque, qui se Medicis dedit, se ipsum sibi abnegat. Homini enim animalis membrum mortificare iubet Apostolus Col. 2. Mortificate membra vestra quæ sunt super terram, fornicatione, immunditia, iracundia, & iracundiam malam & auaritiã. Huius hominis membra, manus, pedes & oculos abscindere Christus iubet, cum scandalizant nos Matth. 18. Hoc, inquit Apostolus Ro. 6. Scientes quia vetus homo noster simul crucifixus est, scilicet cum Christo, ut destruat corpus peccati, & non ultra seruiamus peccato.

Medicis non in omnibus est obsequendum.

De spirituali homine.

Tertius vero spiritualis homo est interior: de quo 1. Co.

2. di

2. dicit, Spiritualis autē homo iudicat omnia, & ipse à nemine iudicatur. Vbi gl. Spiritualis autē homo est vita vel sciētia. Spiritualis est vita, qui spiritum domini habēs rectorē, animam regit. Sciētia verò spiritualis est, quia & si ex parte & per speculum videt, tamen de Deo secundum imagines corporū, vel legis literam, vel humanā philosophiam non sapit, sed Spiritui Dei subiectus, certissimē ac fideliter iudicat omnia, certa fide, occultorum non patenti cognitione, & ipse à nemine, scilicet à nullo omne animali iudicatur, id est, intelligitur, vtrum benē vel malē intelligat.

Arboris forma spiritualis hominis.

Huius hominis spiritualis radix est gratia, fides & charitas, Stipes animę eius essentia, rami potentię, gemmę cogitatus, folia verba, flores voluntates, & fructus virtutes & earum opera. De quibus Apostolus Rom. 6. dicit, liberati à peccato, serui autem facti Deo, habetis fructum vestrum in sanctificationem, finem verò vitam eternam. Gratia autem Dei vita eterna in Christo Iesu Domino nostro. Et ad Ephes. 3. Flecto genua mea ad patrem domini nostri Iesu Christi, à quo omnis paternitas in cœlo & in terra nominatur, vt det nobis secundum diuitias glorię suę virtutem corroborari per spiritum eius interiorem hominem habitare Christum per fidem in cordibus vestris, in charitate radicati, & fundati, vt possitis cōprehendere cum omnibus sanctis, quę sit latitudo, lōgitudo, sublimitas & profundū.

Bona opera, quę.

Hinc beatus Gregorius in Homilia quadam, vt multi arboris rami ex vna radice prodeunt, sic multę virtutes, ex vna charitate generantur. Nec habet aliquid viriditatis ramus boni operis, si non manet in radice charitatis.

Ex vna charitate multę solēt virtutes prodire.

Ex quibus iam patēter conuincitur, quanta damna hominibus inferant, qui velut nociuę formicę fidem, gratiam vel charitatem de cordibus hominum cassant.

Bona opera, nisi in radice charitatis manent, nihil viciditatis habent.

Piger. Puto Demones in huiusmodi radicibus damna maxima inferre, quę vbi eos cōstat alicuius hominis corpus potenter peruenire. Quia in hoc omnium trunco, si descupsisit arborum radices ledere videntur. Quamobrem scire cupio de hac materia, vtrum tantummodò pio grauibus criminibus possideant. Quibus modis vexēt & quibus remedijs iuari valeant possessi.

Theologus Satis benē consideras, sed non distinguis diuersimodē enim diuersi possidemur, quidam plus, alij minus,

nus, per Dæmones, à quibus non semper potenter posside-
tur, nec propter quolibet mortale peccatū quis possidetur.

Vnde ad primam tuam quæstionem audi Sancti Docto-
ris, quodlibeto 3. quæst. 3. responsum. Quantum; inquit ad
corpus, potest Diabolus hominē substantialiter possidere,
sicut pa. et in acceptiuis. Sed hoc magis pertinet ad rationē
pœnæ, quàm ad rationem culpæ. Pœnæ autem corporales
huius vitæ non semper sequuntur culpam eius qui puni-
tur, sed quandoque non peccantibus inferuntur, vt dicitur
Ioan 9. de cæco nato. Et hoc modo est secundum altitudi-
nem incomprehensibilium iudiciorum Dei. Vnde non cū
qualibet culpa mortali Diabolus habitat in homine sub-
stantialiter etiam quantum ad corpus. Hæc ille.

Reperio autem quod quinque de causis aliquem con-
tingit possideri. Aliquando pro proprio maiori suo merito;
Aliquando pro alieno leui delicto: Aliquando pro suo venia-
li peccato; Aliquando pro graui peccato alieno; Et aliquan-
do pro magno facinore proprio.

De primo patet in Dialogo Seueri, beati Martini charis-
simi discipuli, vbi fertur quendam patrem sanctissimæ vitæ
tantum dotatū in gratia expellendi Dæmones, vt hi necdū
verbis suis proprijs fugarentur, sed etiam eiusdem patris e-
pistoljs & cilicio. Cū autem coram mundo pater esset
celeberrimus, se tentari sensit vana gloria. Cui vitio licet
viriliter resisteret, tamen vt humiliaretur amplius, totis
præcordijs Deum precabatur, quatenus quinque mensibus
à Dæmone possideretur. Quo d. & factum est. Nam eū sta-
tim possessum vinculari oportebat, & omnia applicare sibi
Dæmoniæ communita. Finito autem quinto mense, pro-
sus & ab omni vana gloria & à Dæmone liberatus est.

De secundo quomodo ex alieno leui delicto; aliquis
possidetur, ponit exemplum beatus Gregorius de beato
~~Elphinstone abbate vno sanctissimo cuiusdam~~ prope mo-
nasterium virginum pernoctaret, et ignorantibus ordinave-
runt ad suam cellam poni paruulū puerū, qui omni nocte
vexabatur à Dæmone, sed eadē nocte à Dæmone liberatus
est per patris præsentiam. Hic cū rē didicisset gestā, & puer
iā positus esset in monasterio sancti viri, & transactis mul-
tis diebus, paulò immoderatè lætus de liberatione pueri,
ait ad confratres suos. Fratres, Diabolus sibi cū illis so-
roribus

Propter que
crimina homi-
nes à Dæmonibus
possidentur.

Quinque ob
causas obside-
re homines à
Diabolis.

Diaboli pel-
luntur cilicio
& epistola sū-
cti patris aliu-
ius.

Sanctus qui-
dā petiit quin-
que mensi-
bus à Dæmo-
ne possideri,
humiliationis
caussa.

Quomodo ex
alieno delicto
quis possideat-
ur.

ronibus iocabatur. Sed ubi ad seruos Dei venit puerum hūc accedere non præsumpsit, Et ecce statim Diabolus puerum vexare cepit, & per lachrymas & ieiunia sancti vini & contritum difficulter, sed eadem die liberatus est.

De tertio, videlicet de proprio veniali peccato patet, per Cassian. collatione abba. Sereni, prima, dicentem de Moyse. Moyses, inquit, in eremo cū singularis & incomparabilis vir esset, ob reprehensionē vnius sermonis, quem contra abbatē Machariū disputās paulò diuinus protulit, quadā scilicet opinione preuētus, diu cōfestim traditus est Dēmone, vt humanas gestiones ori suo ab eo suppletus ingereret.

Quod flagellum purgationis gratia se dominus intulisse, ne scilicet in eo vel momentanei delicti macula relideret, velocitate curationis eius, atque auctore medio demonstrauit. Nā cōtinuò, abbate Machario in oratione submissio dicto citius, nequam spiritus ab eo fugatus abscessit.

*Lactucā sine
signatione cru-
cis comedens
corripitur à
Diabolo.*

Simile videtur huic, quod primo Dialogorum refert B. Gregor. de quadam Dei famula in monasterio virginum, quæ hortum ibidem ingressa, lactucam conspiciens & concupiscens, quam signo crucis benedicere oblita, auidè momordit, arrepta à Dēmone cecidit & vexabatur, quousq; statim vocato beato ibidē patre Equitio p̄ eūdē liberata est.

De quarta causa, qua dictum, pro alieno graui peccato aliquem possideri, patet ibidem per beatum Greg. Nam vt refert beatus Fortunatus Episcopus, Diabolū ab obsessio homine propulerat. Sed igitur Dæmon idem in specie peregrini per plateas ciuitatis clamare cepit. O virum sanctum Fortunatum eiecit de hospicio peregrinum, quem quidam vir inuitauit suum ad hospitium. Et querendo causam expulsionis, est gausus super derogatione sancti viri, quam à peregrino ficto audiuit. Exinde aut Diabolus puerum inuasit, & prunis iniecit, ac animam eius excussit, sicque pater miser primum ~~et magis etiam se inuoluit~~

De quinta vero causa proprii facinoris & magni communitur, tā in sacra scriptura, q̄ in sanctorū passionibus legimus. Nā sic 1. Re 15. Saul inobediēs Deo possessus est.

Tempore, quò in vniuersitate Coloniensi sacræ theologiæ studio ascriptus fui, quadā virgo quindecim vel sedecim annos habēs, moribus secundū seculū satis composita, in domo cuiusdam suæ consanguineæ nutrebat extra domum

domum patrum Cūque cognatae suae cyphum satis vilem terreū quēdam à casu fregisset, cognata ita replebatur in lapsus negligentiam, & in reā virginē, quae virgo tantò hoc molestius tulit, quò vasculum vilius exitit. In uā igitur cōmora virgo hora sumendi cibum, nec comedere nec ad mēsam prae uā se praesentare voluit, Cuius cognata ait, Oportet ut comedas. At virgo apud se (ut mihi postmodum & exorcistae retulit suo) huiuscemodi verba submurmurando dicebat. Si me oportet edere, in nomine Diaboli fiat. Sic mēsam accedit, benedictionem mensae quam benè sciebat, dicere neglexit, & in primo morsello, ut putabat, muscam orillatam sensit, quam cum nulla arte eicere valeat, deglutiuit & immediatè obsessa fuit, semper tamen usum rationis bonum habuit, licet saepè satis vexaretur à Dæmone.

Diabolus in specie musca deglutitur.

Cū autem in domum parentum cum magna mœstitia reduceretur, & diutissimè nullus reperiretur, qui liberare posse, tandem quidam frater nostri ordinis, nunc Magister Gofridus *Fehluffel* sacrae Theologiae p̄fessor, calamitati patrum & puellae cōpatiens, se de eius exorcisatione intromisit, pacto tali praevio, ut, si liberaretur, nihil terrenti exorcistae daret, sed puella in castitate solita, si vellet, liberè & non in matrimonio de cetero Deo militaret. Legit igitur pater praefatus missam, obtulit obsessa oblationem consuetam, in eadem affuit per totum, & in nullo vexari videbatur. Finitoque officio, post satis diutinū exorcismi actū, mēbris omnibus virginei corporis penè praecōtusis, exiit dæmō & ita virgo deinceps domino in castitate seruit.

Puella voto castitatis destituta, liberatur à Caco dæmone.

Potè quò ad secundum dubiū. Quibus modis Dæmon possideat vel homines ledat, ad plenū puto nullus in hac vita sine miraculo posset dicere. Sūt tamē sex modi satis convenientes, perfunctoriè trāseamus, quib. potestati exerceat in homines, sed tantūmodo p̄ quāto à Deo permisi fuerint.

Sex modi quibus Caco dæmon hominem possidet & ledit.

~~... in rebus exterioribus. Aliquando etiam aliquos in proprijs vexant tantūmodo corporibus: Aliquando in corpore simul & in potētis interioribus: Aliquando quidē per eos intus & extra solū tētātur. Alij castigatione eorū ad tēpus tantūmodo vsu rationis priuantur: Alij verò velut bestiae irrationales reddūtur.~~

De tribus primis manifestū est in beato Iob, Deum Dæmonē licentiasse in res exteriores eius tantūmodo, qñ Deus

Satha

*Iob etiam
quod ad poten-
tiores
affligebatur à
Sathana.*

*Solitarij cum
sunt prudentes
magis secundum
rationem lo-
qui possunt.*

*Nocturna
phantasmata
conformia sunt
diurnis cogita-
tionibus.*

*Quomodo Sa-
than missus
fit in cor Ju-
de.*

*Lunaticus et
rationis a re-
puit per Da-
mones priu-
tur
Irrationabiles
à Demonibus
redduntur*

Sathanæ ait, Ecce vniuersa quæ habet in manu tua sunt, tantum in eum ne extendas manum tuam, Iob primo. In corpus, vbi postmodum ait ibidem 2. Ecce in manu tua est, verum tamen animam eius serua, id est, vitam eius ne auferas. In potentias interiores verò agendi potestatem dedit ibidem 7. vbi dicit Iob ad dominum: Si dixerò consolabitur me lectus meus, & reuelabor loquens in strato meo; Terrebis me per somnia & per visiones horrore concuties, Demone scilicet procurante, sic eundem Nicol. de Lyra.

Nam vt sanctus Thomas ibidem ad litteram exponit, homines sapientes, quando solitarij sunt, & tumultibus hominum & negotiorum semoti, tunc magis loqui possunt secundum rationem aliquid cogitando, sed ista remedia Iob iuuare non poterant, quia tempore quo his remedijs vti debebat, aderant sibi alia impediméta, quibus perturbabatur, scilicet somnia terribilia & horribiles visiones. Et hoc est quod subdit: Terrebis me per somnia, quæ scilicet dormienti apparent, & per visiones quæ scilicet apparent vigilianti ab vsu exteriorum sensuum alienatio.

Solent nocturna phantasmata conformia esse, diuinis cogitationibus. Vnde quia Iob de die mortis suæ cogitabat, similibus phantasmatibus perturbabatur in nocte. Infirmitas enim corporis ad hoc operatur, vt perturbata phantasmata dormientibus appareant. Si igitur vndique consolatione exclusa, nullus modus Iob remanere videbatur, tot angustias euadenti, nisi per mortem, Horrore, inquit, concuties.

De quarto Diabolicæ vexationis modo, patet in Iuda Jo. 13. Cum iam Diabolus misisset in cor vt traderet Iesum Iudas. Vbi beatus Augustinus dicit: Missio illa spiritualis suggestio est, & non fit per aurem, sed per cogitationem.

De quinto modo habes. Mat. 17 in lunatico exemplum cuius patet ait ad Iesum. Domine miserere filij mei, quia lunaticus est, & malè ~~perit. Fide de Sordibus. P. 11. & in C. 11.~~

De sexto modo typum gessit illa mulier, quam vt Christus ait, alligauit Sathanas 18 annis, & erat inclinata, nec omnino poterat sursum respicere, sicut nec bestia: vt patet Luc. 13. Vbi glossa Basilij: Brutorum siquidem caput humidi flexum est, & terram cernit, caput hominis erectum est in cœlum, oculi superna conspiciunt.

De tertij solutione dubij, quibus remedijs liberentur pos-
selli

fessi à dæmone. Quando reperiuntur pro talibus expecta
antidota: Aliqui enim liberati sunt per exorcismos Ecclesiæ
aliqui vero contritione vera vel confessione: aliqui Eucha-
ristiæ sacriæ communionem: aliqui sanctorum locorum ap-
plicatione vel honorum oratione Aliqui etiam in excom-
municationis absolute. De primo satis dictum est. Et
de secundo præcedenti cap.

Quinque res
mentia liberân-
do obsessos.

De tertio dicit Cassianus collation. abbat. prima Com-
munionem sacrosanctam nequitia spiritibus traditis à se-
nioribus nostris nunquam memini interdictum: quinimò
si possibile esset & quotidie eis impartiri eam debere cense-
bant, quæ ad purgationem ac tutelam corporis animæque
peruenire credenda est: quæ ab homine petepta, cum, qui
in membris eius insidet spiritum, seu in ipsis latitare cona-
tur, velut quoddam exurens fugat incendio Hoc namque
modo curatum & Abbatem Andronicum nuper aspeximus,
aliosque quàm plures. Magis namque ac magis inimicus insul-
tabit offeque, cum eum à cœlesti medicina viderit segregatum
tantoque durius & frequentius attentabit: quanto eum à
spirituali remedio seuserit idgius abdicatum. Hec Cassianus.

An obsessi de-
beant commu-
nicare sacra-
mentis, libera-
tionis causa.

Eucharistia
sacramentum
exurit Dæmo-
nes.

Et iterum de eisdem ibidem dicit: Duo hinc credere in-
mobiliter oportet: primo quod sine Dei permisso, nullus ab
eis spiritibus omnino tentatur. Secundo, quod omnia, quæ à
Deo nobis inferuntur, siue tristia ad præsens, siue læta vi-
deantur, velut à pijsimo patre, clementissimoque Medico
pro nostris utilitatibus irrogantur. Et ideo eos velut pe-
dagogis traditos humiliari: ut discedentes ex hoc mundo,
vel purgatiores ad vitam aliam transferantur, vel pœnali vi-
gorie plectantur Quia secundum Apostolum traditi sunt
in præsentem Sathanae in intentum carnis, ut spiritus salvi-
fiant in die Domini nostri Iesu Christi.

Corpus hic af-
figitur ut spi-
ritus saluus
fiat.

~~Præterea non valent & sic edere de cibo hoc secun-~~
dum Apostolum non valent.

Theologus. Sanctus Doctor de hoc in tertia parte, questio-
ne octava sic distinguit de omnibus amentibus. Aliqui, in-
quit, dicuntur non habere usum rationis dupliciter. Vno mo-
do, qui habent debilem usum rationis, sicut dicitur non vi-
dens qui male videt. Et quia tales possunt aliquam deuotio-
nem concipere huius sacramenti, non est eis hoc sacramen-

Amentes quib-
modo distin-
guendi, quoad
sumptionem
sacrae cœnæ:

tum

Quomodo
amentibus in
articulo mor-
tis sacramen-
tum adhiben-
dum.

Infirmis in-
fundenda Eu-
charistia.

Sanctorum
intercessionem
obessos in-
uant.

tum denegandum. Alio modo dicuntur aliqui non habere
vsum rationis, quia sic à natiuitate permanserunt, & sic ta-
libus non est hoc sacramentū exhibendum: quia in eis nul-
lo modo præcessit huius sacramenti deuotio. Aut nõ sem-
per caruerunt vsum rationis. Et tunc si prius, quando erant
sux mentis compotes, apparuit eis huius sacramenti deuo-
tio, dent eis in articulo mortis hoc sacramentum exhibe-
ri, nisi fortè timeatur periculum vomitus vel exspuitionis.

Vnde legitur in cõcilio Carthaginensi, & habetur in de-
cretis di. 28. q. 6. Is qui in infirmitate pœnitentiã petit, si ca-
su, dum ad eum inuitatus sacerdos venit, oppressus infir-
mitate obmutuit, vel in phrenesim conuersus fuit, de-
bet testimonium quærri ab his qui eum audierunt. Et si cõ-
tinuò creditur mortuus, reconcilietur per manus imposi-
tionem, & infundatur ori eius Eucharistia. De baptizatis,
qui corporaliter ab immundis spiritibus vexantur, est ea-
dem ratio, & de alijs amentibus.

Hęc Thomas. Et ad hoc Cassianū allegat. Addit tamen
in 4. dist. 9. Dæmoniaco non est deneganda cõmunio: nisi
fortè certum sit pro aliquo crimine à Diabolo torqueri. Cui
sic Petrus de Palude addit. In hoc casu pro excommunicã-
dis sunt habendi, qui traditi sunt Sathãnæ. Hęc Petrus.

Ex quibus liquet, qd si aliqui sunt possessi à Dẽmone etiã
propter sua crimina, habentes tamen lucida interualla &
rationis vsum, postea cõuertuntur de peccatis, vel debite cõ-
tinentur, tales cum sint absoluti corã Deo, nullatenus sunt à
cõmunionem diuinissimi Sacramenti Eucharistię sequestrandi.

De sanctorum locorum applicatione, vel deuota oratione, qd
pro quinto remedio tactum fuit, legendę Sanctorum referre
sunt. Merita enim sanctorum Martyrum, confessorum & virgi-
num exigunt, vt hi spiritus nequam sanctorum in patria exi-
stentium intercessione vincantur, quos sancti in via vicerunt.

Similiter viatorum deuote orationes liberationem ob-
sessorum obtinunt. ~~vt per leguntur.~~ Vnde ad hoc hortatur
Cassianus, vbi supra Si inquit, haberemus hęc sententiam,
inõ hęc, quam superius cõprehendi, vt & omnia per do-
minum fieri, & pro utilitate animarum dispensari vniuersa
credideremus, non solum nequaquam despiceremus eos, sed
etiam pro eis inquit, tanquã pro mēbris nostris incessanter
orauerimus, eiq; totis visceribus pleno cõpatiremur affectu.

De

De sexto modo absoluendi ab excommunicatione sciendum, quod nec iste communis est, nec forte licitus, nisi haberi auctoritatem & spiritualem reuelationem vel probabilitatem, quod possessus quis sit propter excommunicationem Ecclesie. Sicut Apostolus 1. Cor. 5. excommunicatum a se & a plebe Corinthum fornicarium tradidit Sathanæ in interitum carnis, ut spiritus saluus fieret in die Domini nostri Iesu Christi. ut gl. dicit: usque ad illuminationem gratie contritionis, vel ad iudicium. Et Pseudo doctores, qui fidem perdididerant, videlicet Hymenæum & Alexandrum, tradidit Sathanæ, ut discerent non blasphemare: 1. ad Timoth. 1. Tantæ enim potestatis, dicit glossa, erat Apostolus, tantamque gratiam habebat, ut recedentes a fide solo verbo traderet Diabolo. Unde sanctus Thomas in 4. distinct. 18. ubi Magister tres effectus excommunicationis tradit, eisdem sic declarat sanctus Doctor.

Ex hoc ipso verò, inquit, quod aliquis suffragijs Ecclesie priuatur, triplex incommodum incurrit, per tria, quæ quis ex suffragijs Ecclesie consequitur. Valent enim ad augmentum gratiæ eis qui habent, vel ad merendum eis qui non habent. Et quantum ad hoc, Magister dicit, quod gratia subtrahitur per excommunicationem. Valent etiam ad custodiam virtutis. Et quantum ad hoc dicit, quod protectio subtrahitur, non quod omnino a Dei providentia excludantur, sed ab illa protectione, qua filios Ecclesie specialiori modo custodit.

Valent etiam ad defendendum ab hoste, & quantum ad hoc, dicit quod Diabolo maior potestas sciendi in ipsum datur, & corporaliter & spiritualiter. Unde in primitiua Ecclesia, quando oportebat per signa ad fidem homines inuitare, sicut Spiritus sanctus visibili signo manifestabatur, ita excommunicatus corporali vexatione a Diabolo innotescibat. Nec est inconueniens, si ille, qui est desperatus, hosti datur: quia non datur ei quasi damnandus, sed quasi corrigendus. Cum in potestate hostis manu ipsum eripere eum voluerint. Hæc Tho.

Ex quo ultimo verbo patet sextum remedium: Sed cauendum est valde exorcistæ cuiuslibet, ne de suis viribus facilliter presumat, aut iocum aut ludum seu ioco Dei operi intermiscat. aut superstitiosum vel suspectum aliquid de maleficio adiciat. Alioquin poenas vix euadet, ut declaratur per exempla.

*De remedio
excommunicationis in
obsessis.*

*Triplicia in
commoda est
excommuni-
catione pro-
uenientia.*

*In primitiua
ecclesia cur
signa & mira-
cula require-
bantur.*

*Remedium
exorcisatio-
nis.*

Nam de primo refert beatus Greg. primo Dialogo, de quadam cōtra conscientiam suam à marito petēte & obtinēte debiti redditionē in vigilia dedicationis Ecclesię sancti Sebastiani, quæ contra conscientiam se processioni Ecclesię immiscuit, possessa est, & publicè futebat. Quo viso sacerdos eiusdem Ecclesię ex altari sindonē tulit, eamq; cooperuit. Sed & hūc sacerdotē, repētē simul Diabolus inuasit. Et quia ultra vires voluit quicquā præsumere, compulsus est cognoscere in sua vexatione quis esset. Hæc Gregorius.

Diabolus illudentem ipsi exorcistam in cloaca inuadit.

Nec de officio, quod Exorcistatus sanctū ordinem requirit, quis locum faciat. Nam vidi in Conuentu Coloniensī fratrem, verbis satis iocosum, sed in gratia expellēdi Dæmones valdē famosum. Hic cum in terminis conuentus Coloniensis Dæmonē in obsessio corpore arctaret: iam Dæmon petiuit à Fratre locum recedendi: quo gausus frater, ait in ioco, In cloacā meam vadas. Exit igitur Dæmon & nocte cum frater ventrem purgare vellet, Dæmon tam dirē eum torfit prope cloacam, vt vitam cum difficultate saluaret.

Ad demoniacos curandos Malefici non adhibendi.

Cum præterea Maleficorū præsidia super possessos inuocantur, finis deterior quàm principiu sæpè efficitur. Vnde de præfata fœmina refert Greg. vbi supra. Cum inquit, propinqui eam carnaliter amantes, atque amando persequentes ad obtinendū salutis remediū Maleficis tradiderūt. Ducta igitur per eos ad flumiū, atque in aquā mersa, & multis incantationibus agitata, dum vnus Dæmon ab ea expelli debuit, legio eam intrauit cuius distinctis vocibus iam clamare cepit Quod tādē cōsanguinei cōfidentes, & de hoc dolentes, eā præsentarunt Sancto Episcopo Fortunato, qui diuturnis orationibus duobus diebus eā ex integro sanauit.

C A P. X I I.

Flores & folia quid in scriptura significant.

Ad summitates arborum formicæ scandunt, & ibi earū flores, aliquæ sæpè gramina & fructus lædunt. Quæ radices sunt, arbor & rami in moralibus aliis ~~metaphorice~~, qui recipiunt à nociuis formicis dicitur et in precedentis cap. principio.

Therebinthus quid.

Flores autem sunt bona proposita, & fructus opera: verba verò velut folia Vnde Eccl. 24. Ego quasi therebinthus extendi ramos meos, & rami mei honori & gratiæ. Ego quasi vitis fructificauit suauitatem odoris, & flores mei fructus honori & honestatis. Vbi gl. Therebinthus arbor est fru-

fructuosa, flos ramecosus, sicut oliuz, sed rubeus: folia habet densa & folliculos, emittentes quædam animalia quasi culices, plenior resina quæ de cortice erumpit.

Per Therebinthum significatur Ecclesia, quæ per totum orbem ramos prædicationis & fidei extendit: cuius resina præcipua. i. animarum medicina. Masculi huius arboris sine fructu sunt, quia qui in se confidunt, fructum virtutis non faciunt. Fœminarum autem duo genera sunt, & cum vitæ maturescunt. Qui enim infirmitatem suam agnoscunt, & spem suam in domino ponunt, fructum martyrii sibi acquirunt. Aut per continentiam aut munditiam cordis & corporis spirituale præmium possidebunt.

Qui etiam sint flores & fructus vineæ spiritualis in hæc verba tradit beatus Gregorius lib. x. i. Moralium. Benè, inquit, per Salomonem dicitur manè surgamus ad vineas: Videamus si floruit vinea, flores si fructus parriunt. Florent quippe vineæ, cum mentes fidelium bona opera proponunt, sed fructus non pariunt si ab eo, quod proposuerunt aliquibus vitiis erroribus infirmantur.

Non ergo intuendum est, si vineæ floreat, sed si flores ad partum fructuum conualescunt. Quia mirum non est, si quis bona inchoat, sed valde mirabile est si intentione re-cta in bono opere perduret. Vnde fit plerumque ut si in bono opere recta intentio non tenetur, etiam ipsum hoc opus quod bonum creditur amittatur. Hæc ille.

Orandum ergo nobis est deuotè cum psalmis, Domine Deus virtutum, vide & visita vineam istam, quam plantauit dextera tua, & ne singularis feras eam depascas, aut per eam exterminet de silua. Ne etiam dominus de vobis sicut de gente maligna comminetur illud Ezech. 39. Feras aui- bus, omniq, volatili & bestij terræ dedi te ad deuorandū. Et aduersarijs potestatibus, Dæmonibus. s. qui iuxta viam contadunt sementem. Venit enim Diabolus & tollit ver-bum de corde hominum, ne credentes salui fiant: vt ipsa veritas ore expressit proprio.

Piger. Finē tractat' ppè habem'. De Maleficis igitur ad- huc operationib' scire desidero: vtrū ne alij modi sint, qui- bus possidere cōsueuerūt Dæmones in hac vita homines.

Theologus Tres adhuc mihi occurrūt, vnus est in corpo- tali vexatione, alius est in animæ negatione: Tertius est in

*Resina there-
binthi signifi-
cat anima
medicinam.*

*In se cōfiden-
tes, fructum
virtutis non
serunt.*

*Infirmisimo
sape fiunt
martyres.*

*Quid fructus
vineæ Salo-
monis deno-
tet.*

*Attamen ex
floribus fit de
futuro fructi-
bus cōiectura*

Num herbis,
lapidibus &
musica expel-
luntur Dæ-
mones.

Fumus arbo-
ris cuiusdam
abigit Caco-
dæmones.

Salomonis re-
gis exorcismi.

Dæmones cor-
poralibus vir-
tutibus non
subiacent.

Necromantici
non possunt si-
bi Dæmones
subdicere.

sola opinione. Primus aliquādo fit sine delicto peccato. Sc̄d̄
cūdus sepe cū mortali peccato. Terti^o oritur ex cōplexio-
nis vitio. Primus est de quo latè dictū est in p̄cedentib⁹.
Piger. Vnū adhuc est mihi dubiū de p̄fata materia, vtrū
ne herbas, petras & melodias valeant expelli Dæmones.

Theologem. Valent certè talia nōnunquā debite applicata,
& si non semper vt ex toto: tamen vt pro parte liberentur:
pater illud Tobiaē 6. vbi Raphael, ait Tobiaē: Cordis parti-
culam piscis nempe quem cepisti si super carbones ponas,
fumus eius extricat omne genus Dæmoniorum siue à viro
siue à muliere, ita vt vltra non accedat ad eos.

Idem in effectu patuit ibidem. 8. vbi Magister in Histo-
ria sic addit: Nec super hoc mirari debemus, cūm fumus
cuiusdam arboris adustæ eandem vim habere prohibeatur.
Nec hoc venerabilis Hugo negat, communicando eandē
historiam. Imò beatus Hieronymus dicit, Dæmonium sus-
tinenti licet petras vel herbās habere sine incantatione: &
habetur in forma 26. q. 7. Dæmonium sustinenti.

Ad idem allegat Dominus Vuilhelmus Parisiensis vlti-
ma parte summae suæ de vniuerso, satis probabiliter. Præ-
terea certum est, exorcismi iute te aliquos fideles in vsu
habuisse. Vnde Actorum 19. de septem refertur. Super quō
dicit Magister in Historia, licet per exorcismos Salomonis
eiecerint, non tamen absque labore multo, sed quibusdam
herbis & gemmis adhibitis, vt tradit Iosephus. Hæc ibi.

Detur q̄ p̄nominata, non directè de sui natura aduo-
cant vel compellunt Dæmones, videlicet verba, herbæ &
petræ, vt dicit S. Th. in 4. dist. 7. art. vlt. Non est, inquit, ere-
dendum aliquibus virtutibus corporalibus Dæmones sub-
iacere, & ideo non coguntur invocationibus, & factis qui-
busdam Maleficis, nisi inquantūm per hoc fœdus cum eis
initur: secundū q̄ dicitur Isaiaē 18. percussimus fœdus cum
morte, & cum inferno fecimus pactum.

Et illud Iob. 40. ~~non extrahere potens~~ Leuiatham hāmo,
& sequentia sic finaliter exponit, secundū Thomā dicen-
tem: Si quis rectè considerat omnia, p̄missa videtur perti-
nere ad p̄sumptionem Necromanticorum confutādā,
qui nituntur cum Dæmonibus pactum inire, ac eos sibi
subdicere, vel qualitercūque constringere. Ostenso ergo, q̄
homo non potest villo modo sua virtute Diabolum supe-

tare, quòd ex omnibus præmissis concludit dicens & subdicens, Pone super eum manum tuam: subaudi si potes; quasi diceret, nullo modo tua virtute potes, Superatur tamen virtute diuina. Vnde subdit. Memento belli: quo scilicet ego contra eum pugno. Hæc de Thoma.

Vnde etiam postea c. 41. dicitur: Non est potestas super terram, quæ ei cõparetur. Super quo idem, per hoc, inquit, signatur, quod nulla virtus corporalis potest adæquari potestati Dæmonis, quæ est potestas spiritualis nature. Et sequitur: Qui factus est vt nullũ timeret. Diabolus. n. ex ordinatione sue nature, in qua factus est à Deo vt nec hominẽ timeat, nec aliquã creaturam corporalem. Hæc de Tho.

Diabolus factus est, vt neminem timeat.

Indirectè autem quodam modo Dæmone obsessus, potest virtute melodiæ, vel herbe, vel corporalis rei sibi à naturali proprietate in existente cerebrum vel partè corporis læsi à Dæmone sanare, vel reducere vt tolerabilius habeat. Vt tenet dominus Albertus Lucrè 9. & Nicolaus de Lyra primo Re. 16. & Doctores ibidem. Nec omnino certum est Dæmones aliquos nisi in pœnam in potestate eorũ impediri, qui igne corporali cruciantur, & sanctorum orationibus. Certũ etiam est, eos præfatis rebus, si in laude Dei vel sanctorũ assumuntur, vel cum inuocatione diuina & beatorum, sæpè cruciari, vt in multis Legendis sanctorũ patet.

Præterea quòd his maius est: tenet Paulus Burgensis in additionibus super primum Re. 16. hanc conclusionẽ: videlicet. Non solum concedendum videtur quòd aliqua sensibilia possunt afflicti à Dæmonibus leuius ferre, vt scilicet Nicolaus de Lyra tenet. Sed quòd etiam per sensibilia aliqua à Dæmonibus afflicti possunt totaliter liberati, quod probatur per eandem rationem, quam Nicolaus adducit. Nam cum Dæmones non possint materiam corporalem secundam suam voluntatem transmutare, sed mediãtibus actiuis qualitatibus, qui disponunt materiã ad suscipiendũ actionem afflictiuam in corporibus ac eis obsessis: vt Nicol. dicit. Eadem ratione per aliquam rem sensibilem potest curari dispositio in corpore humano, per quam non sit aptum ad suscipiendum actionem Dæmonis. Verbi gratia, Mania est maximè dispositiua ad alienationem mentis, secundum medicos, & per consequens ad suscipiendum afflictionem Dæmoniacam. Quæ quidem Manica passio sicut

Per sensibilia posse obsessos liberari.

Exemplum de Magica passione.

fic vt potest alienari per sensibilia medicamina sic & penitus curari & per consequens curata esset talis dispositio in corpore humano ad suscipiendum afflictionem Demonis correspondentem tali dispositioni: & sic recederet penitus afflictio Demonis actiua recedente passiuā in possesso.

*Per Davidis
Musica prorsus
recedisse a
Saulē Sathanam.*

*Non per meritū
Davidis sanatur
Saul. Gravissimus
modus obsessio-
nis.*

*De desperatis
loquitur.*

Idem potest dici de iecore piscis Tobix. Idem de melodia David. Ratione cuius licet primo refocillaretur Saul & leuius haberet, tamen totaliter expulsus fuit per eā. Unde dicit litera: recedebat ab eo spiritus malignus. Nec consonum est literæ, dicere quod hoc fiebat ex merito David, seu per rationes eius: quia nō est verisimile, quod hoc scriptura taceret: cum esset in laudē David notabiliter, de quo tamen nullam mentionem facit. Hæc de Paulo. Secundus verò modus, quo Dæmones possidēt homines, est gravissimus: de quo Cassianus colabb. Sereni prima dicit. Illi sunt verè miseri ac miserabiles iudicandi qui cum se vniuersis criminibus flagitijsque contaminent, nō solū nullam in eis visibiliter signum diabolicæ suppressionis ostenditur, sed ne aliqua quidem operibus eorum condigna tēstatio, nec vllum flagellum correptionis infertur. Non enim merentur celerem temporis istius expeditamque medicinam, quorum durities & impœnitentis cor pœnam vitæ præsentis excedens, thesaurizant sibi ipsi iram & indignationem in die iræ & reuelationis iusti iudicij Dei. In quo vetnis eorum non morietur & ignis eorum non extinguitur.

Et iterum idem Cassianus comparando corporalem obsessionem, & animæ peccatum: paulo antea dicit: Multo grauius, inquit, constat illos vehementiusque vexari, qui cū corporaliter ab ipsis supptimi minimè videantur, animo tamen perniciosius possidentur: eorum scilicet vitijs vel voluptatibus inuoluti. Secundum Apostoli namque sententiam: A quo quis superatur, eius seruus efficitur. Nisi quod in hoc isti desperatus agrotant, quod cum sint eorum ~~incipia~~, nec impugnari se ab illis, nec dominatum eorum ferre cognoscunt.

*De putativa
obsessione*

Tertius modus possessionis non est verus nec proprius, sed tantum putatiuus: quod quidam aut ex tentatione mera Dæmonis, aut ex vitio corporeæ complexionis sese possessos existimant.

Novi in ciuitate Nurembergensi quendam iuuenem de
ditio

*Res gestæ Nu-
rembergæ.*

ditionibus & maioribus, honestam dominam, in matrimo-
nij lege sub viro constitutam. Hæc per quatuor circiter
annos, se sola conscia, & quadam deuota sibi famula, puta-
bat omnino se esse possessam à Dæmone. Et quia se notari
timebat, & nator quos habuit si proderet, apud semetipsam
tabescere cepit in corpore tam grauitè, vt nec pueri, quos
habebat pulchros, nec mariti admodum probi præsentia,
neque amicorum vel epularum quarumcunq; delitiæ eam
lætificare valerent.

Veni ego ad locum prædictæ ciuitatis, & quia mei no-
titiã habuit, ideo in porta cõuentus me de anime salute &
de alijs consulere cepit. Cuique inter meã verba Dæmo-
nem, nescio quo casu, nominarem, diuertere cepit fœmina
à me cautè caput, vt faceret more saluã eieceret. Ex phan-
tasij enim præteritis, quoties nomen Dæmonis nomina-
ri audierat, horruit eius animus ex contracta assuetudine.
Post quædam igitur verba cum in gestu fœminæ timo-
rem eius, quem celauerat agnouissem, illi dixi: Domina, si
mihi veritatem fateri volueritis, secretam vestram tenta-
tionem, quam celatis, indicabo: Quæ respondit admiran-
do. Ita faciam, si veritatem dixeritis. Tunc ego, Vos puta-
tis, vos esse possessam, De quo stupens respondit, Veritas
est, & hæc mea grandis dudum tristitiã exitit & durat ho-
die. Visa itaque conditione fœminæ, & auditis sui timoris
circumstantijs; illi dixit, Secura esto te, possessa non estis.
Sed aut tentatio est aut mania naturalis passio. Quo au-
dito, cepit gaudere & melius dietim habere. Multoque
tempore postea vivebat alacriter & honestè.

Tempore quo in Viennensi steri studio, fuit ibidem ci-
uis vnus vxoratus de meliori ciuitatensium prosapia, mi-
hi multisq; notus; Hic in forma strepitus cuiusdam secu-
laris iudicij cautionem quandam litteratoriam produxit
in medium, inscius, vt multis videbatur, quæ opposita so-
lis radijs quibusdam videbatur per rasuram falsificata. Su-
per quo postmodum clam ausatus coram amicis, quia
probus & fide dignus semper extiterat, satis erubuit, & se
die noctuque perpetuæ infamiae maculam contraxisse su-
spicabatur, nec super hoc consolationes cuiuscunq; recep-
pit. Ductus igitur ad examen in medicinis expertorum,
adesse iuueni viderunt infirmitatem scilicet mania.

*Aliud exem-
plum imagi-
nata obsessio-
nis.*

Vnde

*Quidam se
mortuum pu-
tans, se necat
fame.*

Vnde postquam multa ipsi adhibita essent remedia, nec quicquam adiuuarent, suaserunt cauti medici multum prudenter & catholicè, vt sacramentalem confessionem faceret, Eucharistiæ sacramentum reciperet, & se per omnia disponeret ac si mori vellet, ne ex mania futura imper-suasibilis sine talibus moriendo, putaretur à Demone possessus: & factum est ita. Nam paulò post ipsi visum fuit quòd mortuus esset: & quia mortui nec comedunt nec bibunt, nec alia communia viuus faciunt, ita nec iste facere vlla persuasione voluit. Vnde tandem mera fame interijt, nec iuuabat remedium quòd quidam se mortuum fingens & comedens, similem, vt fertur, aliquando sanauerat Maniacum.

*Quidam ima-
ginatur se cor-
pora duo ha-
bere.*

Vidi alium non de infimis in ciuitate Coloniensi, virum literatum & diuitem, ac multum honoratum: de cuius ore audiui, quòd quadam vice periculose infirmabatur: Etiam lecto decumbenti, vbicunque se inspexit, sibi apparebat, quòd ipse duo homines esset: de quo stupens, & an dormiret vel amens esset, ambigere cepit. Deinde concludens, quòd hoc impossibile esset, ne ab alijs vsu rationis priuatus esse videretur, clam vocauit medicum corporis: qui maniam adesse conspiciens, confortabat refirmum bona spe animum euadendi dedit, dum modo Diuina sacramenta reciperet. Quo facto, de die in diem conualescibat infirmus, & cum gratiarum actione recedente infirmitate, abcessit etiam maniacæ passio, quam se habuisse post modum ferè cunctis celauerat, quousque me coram audiuit, quòd infirmitas hæc naturalis esset.

*De Mania
diuitis qui sa-
tari non po-
terat.*

In ciuitate alia notitiam alterius magni & diuitis atque probi viri habui, qui licet esset ditissimus, & perpetuis multis possessionibus reddituatus, & vir magni consilij, tamen timere cepit, quòd tandem cum mendicare oporteret: cum tamen omnium iudicio attentatum esse iudicatum homo, & prouisus redditibus, vt ad comedendum argentum satis haberet si vellet. Præfata igitur mania reuertitur, supra modum grauabatur, nec vlla persuasione sibi ista à suo remoueri poterat capite, & ita catholicè, sine nota tamen vita functus tandem. Habuit pro tunc filium iam adultum, nouiter traditum nuptui. Qui nouiter simili
vexatus

vexatus mania grauius eam in præfata materia, quam potest haberi, fert.

Piger Si ista passio, quam tu ex medicorum libris maniam vocas, imaginationes tam firmiter solidat in mente hominis, ut in potestate liberi arbitrii non sit eas deponere: quale remedium adhibendum est talibus quæro?

Theologus. Medicorum interest taliusmodi dare remedia, qui quidem sæpius salubria leguntur inuenisse antidota.

*Quomodo
imaginata
mania possit
sanari.*

In Diœcesi Bambergensi aliquando fui vocatus ad domum cuiusdam mechanici satis infirmi, qui de animæ suæ salute totaliter desperatè loquebatur, & crebrò arma, ut ipse seipsum perimeret sollicitè quæsierat. Suasi quantum occurrit de factæ scripturæ passibus viro præfato mechanico, videlicet maniacò, ut verè dolens de peccatis suis veniam se à Deo plenè consecuturum firmiter speraret, sed nihil profeci Peccatum enim quoddam satis modicum ipse allegabat se fecisse, nec non ingeminasse, & idcirco se putabat atq; dixit non posse saluari. Institi autem acius, replicando, maiores peccatores fuisse gratiam consecutos. Veruntamen ille verba mea explodit dicendo: Domine experientia credo. Nam actu video ad inferni baratra, & exinde versus me flammæ terribiliter aduolare conspicio. Tunc suasi ut medicus aduocaretur & remedia dormiendi vel alia necessaria secundum medici consilium applicarentur, & recessi. Sequenti die redi, & ut antea de speciebus veniæ persuadebam. Ait ille: Putatis ne me veniam peccatorum posse consequi? Respondi lætus quòd sic. Dormierat enim, & per medicinalia melancholica tepuerat. Unde quia iam dubitauit de animæ salute, quietiori factus, ad spem veniæ faciliter reductus esse videbatur.

Maniacis soporifera ministranda.

Piger. Fortassis hi, qui contra fidei vitulos nonnùm quam per inquisitores hæreticæ prauitatis reperiuntur de-ri, tali mania laborant passione, & ista ignorantes, tales statim seculari tradunt brachio ubi cremantur precipitantur nimis.

Inquisitores in inquisitione sæpe precipitantur agere.

Theologus. Fieri potest per incautos Inquisitores prout tangis, & fortassis ita factum fuisset cum isto sacerdote.

Vnga

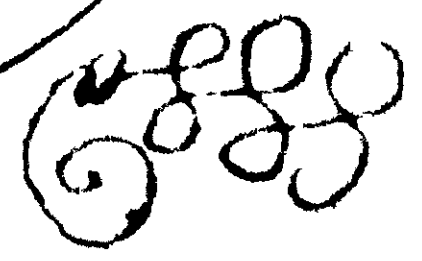
Handwritten text at the top of the page, possibly a name or address, written in a cursive script.

Handwritten text in the middle section, appearing to be a name or title, written in a cursive script.

Handwritten text below the middle section, possibly a name or address, written in a cursive script.

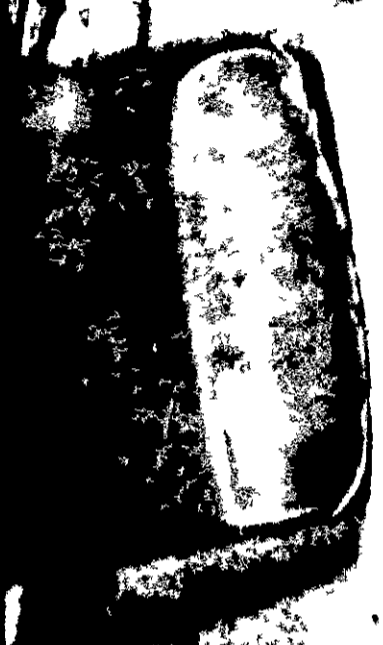
Handwritten text below the previous section, possibly a name or address, written in a cursive script.

Handwritten text at the bottom of the page, possibly a name or address, written in a cursive script.

Handwritten text, possibly a signature or name, including the word "mandala" and other illegible characters.

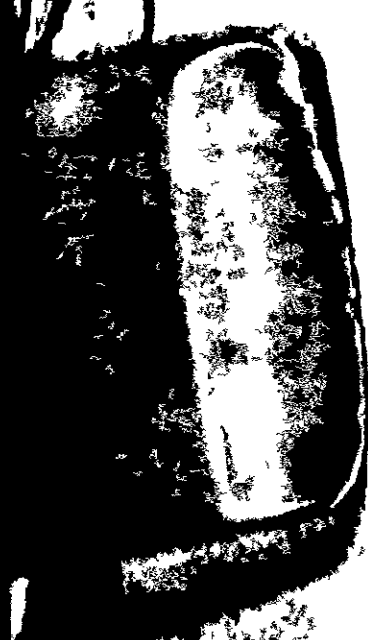
Imperatore. Ave. cir. co. d.
L. 1770. 1771.

Handwritten text, possibly a signature or a list of names, including the word "L. 1770" and "1771".

Amperes de arco de
Terry de Lima

Amperes de arco de
Terry de Lima

Amperes de arco de
Terry de Lima

